

MAGYAR CSERKÉSZVEZETŐK KÖNYVE

A MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTETTE:

SÍK SÁNDOR

ÁRA 40.000 KORONA

BUDAPEST, 1925.

A MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG KIADÁSA.

Ezt a könyvet írták:

Dr. BORSICZKY SANDOR
rendőrkapitány, a M. Cs. Sz. orsz.
ellenőrző megbizottja

FARAGÓ EDE
a M. Cs. Sz. orsz. ügyv. elnöke

Dr. FODOR FERENC
egyet. m. tanár

GERŐ LÁSZLÓ
a m. kir. áll. Térképészeti Int.
műszaki csop. vezetője, a M. Cs.
Sz. társelnöke

Dr. HERMANN GYÖZŐ
fg. tanár, a M. Cs. Sz. társelnöke,
a „Magyar Cserkész“ szerkesztője

KISS JÓZSEF
jegyint. tisztv., a BIK cs. csapat
parancsnoka

Dr. MAJOR DEZSŐ
orvos, a M. Cs. Sz. orsz. gazd. és
pénzügyi főtitkára

Dr. MOLNAR FRIGYES
a M. Cs. Sz. külügyi megbizottja

Dr. MÓCSY JÁNOS
állatorvosi főiskolai tanáraegéd

Dr. RADVANYI KÁLMÁN
fg. tanár, a „Zászlónk“ felelős
szerkesztője

Dr. SIK SANDOR
kegyesrendi tanár, a M. Cs. Sz. tb
tagja és volt elnöke

SZTRILICH PAL
az orsz. I. B. tagja

Dr. ZSEMBERY GYULA
ügyvéd, a M. Cs. Sz. orsz. főtitkára

cserkészttisztek.

ELŐSZÓ.

Ezzel a könyvvel a Magyar Cserkészszövetség a magyar cserkészmozgalom egyik legégetőbb szükségletét akarja kielégíteni.

A cserkészmozgalom a legutóbbi években Magyarországon rohamos fejlődésnek indult. A magyar cserkészfiúk száma, amely 1920-ban aligha érte el a kétezret, 1922-ben megközelítette a 15.000-et, ma pedig a 25.000 felé halad, és hogy nem még sokkal nagyobb, az voltaképp csak egy dolgon fordul: a megfelelő vezetők hiányán. A cserkészzet nem tömegmozgalom, hanem lényegében a vezető egyéni munkáján alapszik és minden 20—30 fiú mellé már legalább egy felnőtt vezetőt kíván. Mivel pedig a cserkészmunka a vezetőre nagy munkát és nagy felelősséget hárít, időt, rátermettséget, kedvet és bizonyos képzettséget is kíván tőle, azért a megfelelő számú vezető megteremtése az egész magyar cserkészzet legnehezebb problémája. Hogy mindeme nehézségek mellett és a magyar értelmiség sorvasztó anyagi gondjai közt is — tanárok, tanítók, papok, katonatisztek, hivatalnokok, egyetemi hallgatók köréből — önfeláldozó és lelkes magyar férfiak mégis egyre tömegesebben vállalkoznak erre a gyönyörű, de nehéz nemzeti munkára, ez egyrészt igaz tiszteletet kell, hogy ébresszen mindenki-ben az illető nemes jellemű férfiak iránt, másrészt legbiztosabb jele annak, hogy a magyar cserkészmozgalom — úgy, amint ma hódít — nemzeti hivatást tölt be és nagy jövőnek néz elébe.

A cserkészmunkára egyre nagyobb számmal jelentkező férfiak számára a kellő pedagógiai és szakkiképzést kurzusok útján megadni a Magyar Cserkészszövetség részben technikai nehézségek, részben az e célra rendelkezésre álló szakférfiak túlságos elfoglaltsága miatt csak igen kis részben képes. A *gróf Khuen-Héderváry Károly* főcserkész úr segítségével az ő birtokán, Héderváron ma már egyre sűrűbben rendezett tiszti kiképző táborok is — alig megbecsülhető hasznuk mellett is — túlságosan rövidek ahhoz, hogy minden szükségést megadhassanak. Azért *olyan könyvet* akarunk a cserkészmunkára vállalkozók kezébe adni, *amelyben minden szükséges tudnivalót megtaláljanak.*

Ezért próbáltuk megrajzolni alapvonalaiiban mindenekelőtt a *cserkészzet pedagógiáját* (I. rész), kifejtvén a cserkészzet mivoltát, a magyar cserkész-ideált, a cserkészmunkára alkalmas vezető szükséges tulajdonságait, a cserkészzet jellemnevelő programját, nevelő

és fegyelmező eszközeit. — Azután összegyűjtöttük a *cserkészzet egész kiképzési anyagát* és módszeres utasításokat adunk a helyes feldolgozásra (II. rész). Sajnos, a nehéz nyomdai viszonyok anyagilag lehetetlenné tették azt, amit legjobban szerettünk volna: hogy ebben a könyvben egyhelyen adjuk az összes próbák egész anyagát; nem engedhettük meg magunknak azt a fényűzést, hogy újra lenyomassunk vagy újra feldolgozzunk olyan anyagot, amely már jól feldolgozva megtalálható és könnyen hozzáférhető. Ezért, ami a *Magyar Cserkész Könyvei* című füzetkében megtalálható, arra csak hivatkozunk; ami ezekben nincs meg, azt közöljük. Így könyvünk e részében a cserkészpedagógus megtalálja az összes cserkészpróbák anyagát (vagy utalást arra, hogy a fenti füzetek melyikében találhatja meg), és utasításokat arra, hogy a fiúkkal hogyan dolgozza fel az anyagot. Ugyancsak itt található bőséges utasítás a *kirándulás* és a *cserkészttábor* szervezésére és vezetésére, valamint a cserkészzet gyakorlati és szolgálati szabályzatának legfontosabb részei. — A könyv III. része a magyar cserkészzet szervezetét ismerteti, a vezető gyakorlati szempontjából. — Végül a Függelék a cserkészmozgalom világhelyzetét, a magyar és külföldi cserkészirodalmat, a magyar cserkészmozgalom történetének áttekintését és a fogalom szertartását tartalmazza.

Vállalkozásunk merész voltával és munkánk relativ tökéletlenségével magunk voltunk legjobban tisztában. Hiszen ilyenfajta cserkészpedagógiai könyv nemcsak nálunk volt úttörő vállalkozás, hanem tudunkkal még a külföldi cserkészirodalmakból is hiányzott. Sietősnek is kellett látnunk a munkát, mert hiányát napról napra égetőbben éreztük. Hogy majd egyszer javított alakjában igazán jó lehessen: szeretettel kértük minden cserkészvezető testvérünket, közölje a Magyar Cserkészszövetség központjával, igazi cserkész-összintességgel, minden rávonatkozó észrevételét, bírálatát, jótanácsát, jó eszméjét. Meggyőződésünk, hogy ilyenfajta művet igazán tökéletessé csak egy lélekkel dolgozó férfiak vállvetett munkája tehet. Ezt a mostani II. kiadást hároméves tapasztalatok és igen sok cserkészvezető barátunkkal folytatott beható megbeszélések alapján igyekeztünk tőlünk telhetőleg jobba, használhatóbbá tenni. Úgy találtuk azonban, hogy a lényegen sehol sincsen okunk változtatást tenni.

Maga a könyv egységes terv szerint, a munkatársakkal és más cserkészttisztekkel való sok közös eszmecsere, újra meg újra való meghányás-vetés alapján készült és a szerkesztő egységesítő kezemunkáját mindenütt magánviseli. Azért bajos volna egyenként megnevezni, hogy a munkatársak közül kitől mely részek valók. Mégis ki lehet emelni, hogy az I. részt *Radványi Kálmán dr.* és *Sik Sándor* írta — a III. részt majdnem teljesen *Zsembery Gyula dr.* — míg a II. rész munkájának oroszlánrésze *Hermann Győző dr.* és *Major Dezső dr.* műve, bár ebben a részben valamennyi munkatárs dolgozott. Becses adatokkal és egyes kisebb

részek kidolgozásával gazdagították könyvünket *Witz Béla*, a M. Cs. Sz. orsz. elnöke, *Karácsony Sándor* szöv. társelnök, az Erő szerkesztője, *Schelken Oszkár*, a III. cserkészkerület ügyv. elnöke, *Farkas Gyula dr.* berlini egyet. lektor, a M. Cs. németországi megbízottja, továbbá *Barcza Imre*, *Bátori József dr.*, *Kápolnai József*, *Keleti József*, *Molnár László*, *Nagy József*, *Szöllősy István* és *Victor Gusztáv dr.* urak.

Meghatott lélekkel és mélységes hálával mondunk ezen a helyen is újra köszönetet *I. C. Fledderus* holland kir. főkonzul úrnak, *Rademaker dr.* úrnak, a holland Cserkészszövetség vezetőjének és kedves hollandi cserkésztestvéreinknek, akik imponáló egyszerűséggel és meleg szeretettel nyújtott annyi más jótéteményük mellett nagyszerű anyagi segítségükkel ennek a könyvnek első megjelenését is lehetővé tették.

Adja Isten, hogy könyvünk új alakjában a magyar cserkészmozgalmat előbbre vigye és segítsen megteremteni szegény hazánknak azt, amitől élete vagy halála függ: a lélekből élő, igaz magyar és talpig-ember ifjúságot!

Jó munkát!

Budapest, 1925. július 1.

SIK SANDOR.

I. RÉSZ.

A CSERKÉSZET PEDAGÓGIÁJA.

ELSŐ FEJEZET.

Mi a cserkészzet?

A cserkészzet korunk egyik legnagyobb pedagógiai mozgalma. Jelentőségéről némi fogalmat adhat ez a néhány adat:

1908-ban az angol Baden-Powell, a mozgalom alapítója, 30 fiúval kezdte meg a munkát; 15 év múlva, 1923-ban a világ cserkészeinek száma elérte a két milliót, az 1922-i párizsi vezető-kongresszusra és az 1924-i kopenhágai Jamboree-ra (közös táborozás) 34 nemzet cserkészei küldték el képviselőiket.

Magyarországon 1911-ben néhány fiúval, 1912-ben egy-két százzal indul a mozgalom; ma a magyar cserkészek száma 25.000 körül jár és az 1924-i Jamboree-ra 140 főnyi csapatot küldött, amelynek versenyző része (48 fiú, 4 vezető) a cserkész-világversenyben Amerika és Anglia után a harmadik helyet vívta ki Magyarországnak számára.

A cserkészzet lényege: Egy új *fiútípust* akar kialakítani, amely egészségesebb, erősebb, életrevalóbb, gazdagabb és nemesebb a jelen egyoldalú, vérszegény, félszeg típusainál. Célja — az alapító szorint — a cserkészeket komoly jellemnevelés, egészséges testedzés és gyakorlati ügyességfejlesztés által a cserkész-törvény és fogadalom alapján *jó honpolgárokká* nevelni. Ez is mutatja, hogy elemeiben voltaképp nem tartalmaz újat. A keresztény etika, a lovagias leventeszellem, a friss természetszeretet, a praktikus ismeretek és ügyességek, amelyek tartalmát teszik, mind ismert, kipróbált régi értékek. Ami új a cserkészzetben, az ezeknek az elemeknek zseniális pedagógiai érzékkel való összeolvasztása, szerves, élő egységbe foglalása, amely bámulatos intuícióval a serdülő fiú tökéletes ismeretén épül, mindenestül kielégíti annak mindenirányú igényeit és így megnyeri a fiút, hogy *önként* adja át magát a cserkész-nevelőnek, harmónikus, erőteljes férfúváv nevelésre. Ezt a nevelést pedig a cserkészzetben — kellő rávezetés és irányítás mellett — voltaképpen maga a fiú végzi. A cserkészzet nem elmélet, hanem merőben gyakorlati valami: *élni és cselekedni* engedi és ösztönzi a fiút; a legnagyobb erővel, az átélés erejével neveli az embert és pedig harmónikus gazdagsággal *az egész embert*.

A magyar cserkészmozgalom ezek mellett az általános vonások mellett nemzeti jelleget is mutat. Így van ez minden nemzetnél: mindegyiknek megvan — a közös lényeg, a tiszta cserkész-

eszmény mellett — a maga egyéni, nemzeti arculata. Az amerikai mozgalom sokban más képet mutat, mint az angol, ismét más a német, a francia, a lengyel vagy a finn cserkészzet.

A német cserkészközpontnak szemére vetették, hogy angol mozgalmat ültetnek át, utánoznak, nemzetközivé teszik a német fiút. *A. Lyon* így felel a vádra: „Igaz, hogy Baden-Powell hatott ránk, de mi a cserkészzetet saját tapasztalatainkból építettük ki a német viszonyoknak megfelelően. Minden néptől tanulunk. Hiszen a külföldi találmányokat is használjuk, de saját nemzeti létünk javára. A lét harcában erősnek, bátornak, deréknek kell lennünk. Ami ebben elősegít, azt eltanuljuk még ellenségeinktől is. Egészen más volna, ha átvennénk az angol cserkészzet organizációját. De az angol organizációval mi nem mennénk semmire.“

Ugyanezt mondja az amerikai cserkészzet egyik vezető embere, *Lymann Beecher Stowe*: „A vezető eszmék minden országban ugyanazok, de a továbbfejlődés mindig az illető ország nemzeti szükségleteitől és ambícióitól függ.“

Nem szabad vakon követnünk a külföldet, mert ami jó Angliának vagy Németországnak, az nem föltétlenül szükséges nálunk. Alapul vehetjük *A. Lyon* önérzetes szavait: „Amit idegen népektől tanulunk, azt kemény akarattal még jobbá és még hasznosabbá tesszük nemzetünk hasznára és örömére.“

Ha meg akarjuk rajzolni a magyar cserkészideált, ismernünk kell a cserkészzet fontosabb indító erőit. Hová nyúlnak e mozgalom gyökerei, mit akartak az első cserkészek? Mennyiben segíthet bennünk a külföld példája a magyar cserkészideál megrajzolásában?

1. Külföldi cserkésztipusok.

Amikor *Baden-Powell* (akit a cserkészzet megalapítójának ismernek mindenütt) 1910-ben New-Yorkban járt, az amerikai cserkészzet vezetőemberei bankettet rendeztek a tiszteletére s felköszöntötték. Ekkor az angol generális, *Baden-Powell* felállt és a következőket mondotta:

„Ön tévedett, *mr. Seton*, amikor azt állította, hogy én vagyok a cserkészzet atyja. Én legföljebb nagybácsija vagyok a cserkészzetnek, de semmiesetre sem az atyja. A keretek megvoltak a fejemben s én átjöttem Amerikába körülnézni, mit csináltak e téren az Egyesült-Államokban. S könyvbe foglaltam, amit itt önöknél jobbról-balról összelopkodtam.“

Baden-Powell tehát Amerikába utalja azokat, akik a cserkészzet első kiindulásait s az első cserkésztipust kutatják.

Amerikában több kísérlet történt a fiúk életének rendezésére. Mi hozta létre e mozgalmat? Mért sereglettek a fiúk tömegesen a cserkészzászlók alá? Ez a kérdés szorosan összefügg a

fiúk problémájával, amely teljesen modern probléma. Nem a gyermek változott meg, hanem a világ változott meg körülötte. Amerika őskorában a mezítlábas, barnaarcú fiú tanult lovagolni, lőni, úszni, futni, szerszámokkal bánni, — erdőben barangolt, nyitott szemmel nézett a világba, természetesen beszélt, evett, aludt. Így testben és lélekben erős volt, tudott magán segíteni. Az ipar fejlődésével az emberek nagyvárosokba tömörültek s eltértek a természetes élettől. A nagyváros légköre nem alkalmas a nevelésre. A modern városi ifjú kártyázik, moziba jár, cigarettázik, bálokon, zsúrokon vesz részt s a *felnőttek életét éli*. Szervezetben gyöngé, lélekben ingatag lett a fiú s természetes tevékenysége csökkent. A játékok elfajultak. A város ifjúsága elszakadt a falu ifjúságától. Nem értik egymást. Hogyan lehetne a fiúkon segíteni, hogyan lehetne őket visszavezetni a valódi, nekikvaló diákéletbe? Ime, ez a fiú-probléma, „the problem of the boy“.

Ennek a problémának a megfejtésére többen vállalkoztak Amerikában. Első volt köztük *Daniel Carter Beard*, aki megszervezte az *Úttörő fiúkat* (The boy-pioneers). Kimondott célja volt: visszavezetni a gyermeket a természetbe s átélelni vele az egykori „mezítlábas, barnaarcú“ amerikai fiúk („barefoot boy with cheeks of tan“) romantikus életét. Fokozni kívánta a fiúk természetes tevékenységét, divatba hozta a régi játékokat s programba vette a jellemnevelést. Első lépése volt, hogy kiszakította a fiút a felnőttek társadalmából s a halványan pislogó családi tűzhely pótlására a nagyvakációban a tábortüzet tette a fiúk életének meleg központjává: „Vissza a természethez és a tábortűzhöz!“

Ugyanekkor az ifjúságnak egy másik nagy barátja és vezetője, *Ernest Thompson Seton* is szervezett csapatokat, az *Indián vadászokat* (The Woodcraft Indians). Ő az indiánvilág romantikáját tette az új diákélet keretévé. Csapatai az indiánokat utánozták, eltanulták tőlük mindazt, ami az erdőben való szabad élet praktikumához tartozik: jeleket leadni, tájékozódni a természetben, megközelíteni, táborozni, őserdőkön át utat vágni, szakadékot áthidalni, úszni, csónakot építeni, evezni, állatokat fölismerni, hangjukat utánozni stb. Tőlük származik az állatnevek alkalmazása csapatok és őrök neve gyanánt. Mr. Seton birtokán, Connecticutban van egy állandó diáktábor, egy indiántelep utánzata, amelyben 30—40 fiú nyaranként idealizált indiánéletet él.

Amerikában csakhamar jelszó lett: rendezni kell a diákéletet! Külön élet kell a fiúnak, eltérő a felnőttek életétől.

Az ifjúság más barátai ismét más szervezeteket csináltak az amerikai fiúk életerejének és életkedvének a növelésére. Így érdekes *Rev. Byron W. Forbusch működése*, aki *Artur Király lovagjai* néven alkotott csapatokat. Jelszavuk a *lovagiasság* volt s törvényeik ezek: légy udvarias a nőekkel szemben; légy becsületes; segíts készségesen azokon, akik gyöngék s azokon, akik baj-

ban vannak. Byron W. Forbusch fölfedezte a fiúban a született lovagot s legnemesebb érzéseit, vagyis jóságát, hősiességét, ember-szeretetét tette kis élete hajtóerejévé. *Thomas Chew* megalkotta az *Amerikai Diákegyesületek Szövetségét* („The Federated Boy's Clubs of Amerika“). Nagy tervek keresztülvitelével gyakorlatilag rávezette a fiúkat, hogyan lehet közös erővel véghezvinni olyasmit, amire egymagában képtelen az ember. Az amerikai cserkészzet az ifjúság nagy szeretete hozta létre. Minden más népnél a nemzeti vagy faji, vagy vallási pedagógia *valamit akart* a cserkészzel: — eszméket, célokat szolgálni. Amerika a gyermeket gyermeknek akarta. Egy amerikai cserkészvezér azt mondja: Minden cserkészcsapat legyen a talpig-fiúk serege, ne pedig embrió-katonák serege. Az amerikai eredeti cserkészideál *nem a használható fiú, hanem az önmagát élő, testben és lélekben egészséges jó fiú*. Az amerikai pedagógus-cserkészvezetők ezt mondják: Az egészséges fiúban sok energia van, amelyet föl kell használnia, mert az erő lényege, hogy érvényesülni akar. Ezért a vezető sohasem mondja: Ne cselekedjél! — hanem ezt hangoztatja mindig: Cselekedjél! A gyermekben elnyomott energia bosszút áll elnyomóin. Minden egészséges fiú gyűlöli a negativumot s nem akar jó lenni a régi értelemben. Mert a régi mód szerint jónak lenni negatív dolog volt. Sokszor hallották a gyermekek: „Légy jó fiú és ne tedd ezt vagy azt!“ A gyermek gyűlöli ezt a szót: ne tedd! A rossz fiú mindig csinált valamit, bátor, vakmerő és éleseszű volt s a többiek (a jó fiúk) irigyelték őt és megcsodálták. Nem azért, mert rosszat cselekedett, hanem azért, mert cselekedett. Amerikai fölfogás szerint a „rossz fiú“ azért csinál rosszat, mert senki sem tanítja meg őt, hogyan kell jól cselekedni. Elrontja másnak a játékát, mert senki se mutatja meg neki, hogyan csináljon magának játékot. A fiúnak nagyobb élvezet hivatást építeni a maga számára, mint lerombolni egy másik fiú hídját. A tipikus rossz fiúban minden kiváló tulajdonság megvan, csak hogy rosszra használja erőit: — a tipikus jó fiú szerencsétlen teremtés, akinek egyetlen érdeme, hogy nem csinál rosszat. Életrevaló pajtásai lenézik s mivel ő „jó fiú“, lenézik benne a jóságot is. A cserkész olyan jó fiú, akiben cselekvő képességek vannak s ki is tudja azokat fejteni.

„Ezzel az új ideával meg lehet változtatni a világot!“ Így kiált föl egy amerikai író. És csakugyan, Baden-Powell ezzel az ideával próbálta megváltoztatni a világot.

*

Az angol cserkészmozgalom feje maga a király. Ez szimbolikus jelentőségű. A király az angol nemzet reprezentánsa, az angol érdekek, az angol célok látható szimboluma. *Az angol cserkészzet nemzeti célok szolgálatában áll* s a nemzeti igények hozták létre. Amit Baden-Powell saját vallomása szerint Ameriká-

ban „összelopkodott“, azt ő alávetette az angol nemzet nagy, világraszóló érdekeinek. Legjobb, ha Baden-Powellt idézzük. Egy alkalommal ezt mondta: Az angol fiúk negyvenöt százaléka anélkül nő föl, hogy valamilyen praktikus dologhoz értene. „Az angol fiúk ijesztő percentje tuskó.“ Angliában igen sok ember van, aki nem dolgozik. Az angol fiúk megszokják, hogy családi vagyónukból éljenek, hogy a gazdag nemzet eltartsa őket. A sok nem dolgozó ember nemzeti veszedelem. A fiúkat meg kell tanítani hasznos és praktikus dolgokra, hogy használhatók legyenek később mint férfiak. A jutalmaknak, pályadíjaknak egész tömege ösztönzi az angol cserkészt, hogy valamilyen mesterségben tökéletes legyen. Anglia cserkészeit a *gyarmatok számára* neveli, vezetőknak, úttörőknek, hódítóknak, fölényes, uralkodni tudó, minden körülmények között eligazodni tudó egyéniségeknek. Az angol cserkész az angol nemzet legjobb katonája, aki nemcsak fegyverrel hódít (az angol nem is fegyverrel szokott győzni), hanem első-sorban képzettségével, praktikus érzékével, s a cserkésztörvényekkel.

Angliában a cserkészlet a megélhetés egyik bázisa: a cserkész, majd ha megnő, képes lesz megélni, jól elhelyezkedni, ügyesebb, praktikusabb ember lesz a többinél. Baden-Powell alap gondolata ez: a fiúban föl kell fedeznünk a leendő férfit, s nemcsak egyéni boldogulásra kell őt nevelnünk, hanem az emberiség hasznára is. Az angol cserkészideál tehát: *a használható fiú*. Ez a „használható fiú“ ott volt Mafeking ostrománál 1899-ben, mikor Baden-Powell, a város védője angol gyarmati fiúkat használt küldöncszolgálatra, sebesülthordásra, municiószétosztásra. S ez a „használható fiú“ azóta akcióba lépett a világ minden sarkán, békében és háborúban egyaránt. Úgy vezetni a fiúkat, hogy békében és háborúban szolgálják a hazát, ez a cél! — mondja Baden-Powell.

És itt jutottunk el a Baden-Powell-féle cserkészlet sarkalatos tételéhez. Mindahhoz, amit Amerika a cserkészlet terén tett, Baden-Powell hozzáadott egy új eszmét: *A fiú mindennap tegyen valami jót és hasznosat a köz javárára*. Szolgálatot tenni, s ezt mint állandó föladatot tervszerűen beállítani a mindennapi életbe. Ez a törvény köti össze a cserkész különböző tevékenységét, ez a tengelye a cserkész mozgalmas, cselekvéssel teli életének.

Egy amerikai író, aki büszkén emlegeti hazája elsőségét a cserkészlet terén, így emel kalapot Baden-Powell előtt: „Nem elég az eszme. Baden-Powell diadala, hogy kitalált olyan szervezetet, amelyet ki lehet ugyan egészíteni, de pótolni vagy fölcserélni nem lehet semmi mással.“ — Ez a könyv is az ő rendszerén alapul.

*

Itt fekszik előttem a német cserkészek kézikönyve, a Pfadfinderbuch. Kiírok belőle néhány jellemző adatot, hogy a germán faj cserkészideálját megrajzolhassam.

Jahn német tisztt eszmében száz évvel megelőzte az angolokat, bár nem tagadhatjuk, hogy a praktikus kivitel dicsősége Baden-Powellé. *Jahn*, mint gyermek, tervszerűen fejlesztette érzékszerveit, ügyességét s mint tisztt 1813-ban, a francia megszállás idején, őse volt a német cserkészetnek. Hirdette, hogy a fiúkat vidékismeretre, ösvénykutatásra kell tanítani, hogy e téren való ügyességüknek mint katonák később hasznát vehessék.

A német cserkészet 1909—1911-ben még küzd a részvétlenséggel. Első bajnokai: *G. Buschwitz* konzul, *M. Bayer* kapitány (a nagy szervező), *Seckendorf* kapitány (Eltász-Lotaringiában). A cserkészsövetség élére (1911 január 18.) Generalfeldmarschall *dr. Freiherr von der Goltz* kerül.

A Pfadfinderbuch címlapján van egy kép: egy német cserkész Morse-jelket ad le, a másik pedig följegyzti a kapott üzenetet. Az első oldalon van egy kép: katonatisztek szemlét tartanak cserkészfűk fölött.

A könyv tele van ilyen kifejezésekkel: ellenséget megközelíteni, hadijelket leadni, patrulezolgalat, kénék, előőrsök, katonai térkép, hírszolgalat, tábori telefon, kommandó stb. Első pillanatban szembeszökő a német cserkészet katonai jellege.

A német cserkész tehát katona volt, de nem a szónak egyszerű értelmében.

A német típus katonatípus. Ez mélyen összefügg a germán faj világhelyzetével, aspirációival, erejének mérhetetlenségével, amely nem bír szűk határok között tespedni. A német nemzet kezében fegyverré vált minden: a kalapács, a lombik, a toll, a hegedű, a kereskedő mérlege, a mérnök körzője... A német cserkész is katona, mert így kívánja ezt a német nemzet hivatása, így kívánják ellenségei, akik fegyverre avatják kezében az iránytűt, a térképet, a sátorrudat, a cserkészbót.

A német cserkész mintaképei a német nép nagy úttörő szellemei. A *Walhall*ban van 104 fehér márványszobor és 64 márványtábla: ezek a germán nép reprezentatív nagyjainak az emlékét őrzik. Csupa úttörő, a munka s a harcok hősei, a kard, a szellem katonái, a német kultúra pionirjai.

A német cserkész mintaképei (Pfadfinderbuch 5. oldal) a cimberek és teutonok, akiknek vérében a hódítás ösztöne izzott, s akik kétezer évvel ezelőtt Rómáig elkalandoztak; azok a germán törzsek, amelyek az V. században Spanyolország és Afrika földjén villogtatták fegyverüket; azok a vakmerő normannok, akik áttörtek a britt szigetekre, s ötszáz évvel Kolumbus előtt Amerikába is eljutottak.

A német cserkész mintaképei a Hansa-városok királyi kereskedői, a nagy katonák, a nagy földalálók, a nagy kutatók, kereskedők, művészek, történészek, a nagy természetbúvárok, szóval mindazok, akik a német népet naggyá, erőssé, boldoggá. önérettessé tették, akikben a német erő és szépség kivirágzott és gyümölcsöt hozott! A cselekvő emberek, de mindig a németek!

Lyon ezt írja a német cserkészeknek: „Legyetek büszkék a német nép nagy példaképeire. Am tiszteljék más népek a maguk nagyjait, mi mindegyikkel szemben rá tudunk mutatni egy német nagyságra. Ha Amerika büszke Edisonra, mi büszkék vagyunk Siemensre, aki az első tengeri kábelt lerakta. Büszkék vagyunk

Kruppra, Vorsigra s iparunk többi úttörőjére. Ne feledjétek el, hogy a német nem marad el a világ egyetlen népe mögött sem. Ez legyen a mi öntudatunk és büszkeségünk forrása!“ Milyen hatalmas tanítás ez nekünk magyaroknak, kik oly kevésbé tudjuk megbecsülni a magunk magyar értékeit!

A német cserkészetnek a Baden-Powell-féle tíz törvényen kívül van egy törvénye, amely ugyan nincs paragrafusba foglalva, de azért be van vésve minden Pfadfinder szívébe. Ez a törvény egybefoglalja a többi tizet, s irányt szab a Pfadfinder minden tevékenységének, speciálisan német s összefügg a német sorssal. Így lehetne szavakba foglalni a tizenegyedik törvényt:

„Legyetek készen, ha hív az óra! Vigyázzatok, hogy a cselekvés nagy pillanata készületlenül ne találjon! A mi békénk legnagyobb biztosítéka, ha minden órában készen állunk a harcra. Ne feledjétek a német hazaszeretet örök törvényét: minden téren erősnek lenni, olyan erősnek, hogy senki se merjen hozzánk nyulni, mindenki tanácsosnak tartsa jóban lenni velünk. Erősnek lenni az iparban, a tudományban, a kereskedelemben, a művészetekben, hogy barátságunknak és ellenséges érzületünknek legyen súlya. A maga helyén legyen mindenki talpig férfi!

A mi hazaszeretetünk: az erő!“

Az utolsó évtizedben azonban a német fiú lelkivilága jelentős változáson ment át. Élesen tükröződik ez cserkészetének fejlődésében, mely még mindig forrongásban van.

A háború előtti német ifjúság cserkészetét megalakítása óta a porosz katonai szellem hatotta át, vezetői nagyjából tisztiek voltak, formái mindjobban közeledtek a katonai szabályok formáihoz. A világháborúban cserkészek látták el a belga front mögötti szolgálatot. Magában a német ifjúságban azonban, jóval a cserkészet megalapítása előtt, új erők ébredtek, új életérzés kért szót. Megindult a *Jugendbewegung!* Hadat izent a mindent mechanizáló civilizációnak, a megrögzött hazug társadalmi szokásoknak, ferde előítéleteknek, hirdette a természethez való visszatérést, az egyszerűséget és az ifjúságnak az élethez való jogát. A mozgalom alulról indult meg, az ifjúság köréből, a felnőtt világgal tudatos ellentétben. Olyan harc volt ez, mint az irodalomban a romantikáé a klasszicizmus ellen. Merev formák megdöntése, az érzés diadala! A *Jugendbewegung* hamar hódított, de kötött szervezetei nem voltak. Az új ifjúság irtózott minden sematizálástól. Egyetlen kiélési formája a *Wanderung* volt, mely közel hozta a természethez és a néphez. Kifejezési formája a zene és az ének.

A német birodalom összeroppanása megadta a halálos dőfést a bismarcki államnak. A *Jugendbewegung* törekvései beigazolódnak látszottak. Vezérlő eszméit most már tudósok és államférfiak hirdették. Az általános forradalmi hangulat, az új jogok kivívásának időszaka, kedvezett az ifjúságnak, hogy a maga jogait bizto-

sítsa. Mint az államban és a társadalomban, a cserkészzetben is megindult a bomlási és újjáépítési folyamat. Alig múlt el egy-két év és nehéz harcok után — a cserkészzetből eltűntek a régi vezetők, a katonai irány hívei. Újak, fiatalok léptek a mozgalom élére. *A német cserkészzetből Jugendbewegung lett.* Vagyis: nem felülről irányított pedagógiai mozgalom, hanem magának az ifjúságnak a birodalma. A régi, hatalmas nagy szövetség nem került ki egységesen a harcból: három szövetség alakult ki, melyeket azonban csak formai és személyi különbségek választanak el. Cserkészideálja mind a háromnak ugyanaz és közös a Jugendbewegung ideáljával.

A német cserkész nem áll benn kora társadalmában, nem akarja azt megjobbitani, mint az angol, hanem egészen új társadalmat akar, mely az ő életérzésének megfelel. Nincs kapcsolata a jelenlegi állammal sem, melytől semmiféle támogatást nem kap. Magárahagyottsága, egyedülállása az elhívottság érzésének erőforrását nyitja meg számára. A hazaszeretetet abban az értelemben, mint a magyar, nem ismeri és a haza fogalma fölé helyezi a népét, mely határokhöz nem kötött. Minden német munkától, német vértől megszentelt föld drága neki. Nemcsak romantikus kalandvágya, hanem elsősorban az összetartozandóságnak ez az érzése hajtja messze országokba, hogy fajtestvéreit felkeresse és őket fajiságukban erősítse. Erősen benne él a német (germán) hősi hagyományokban. Feleleveníti a pogány mithoszok korát és szokásait, tiszteli Nagy Frigyeset és a világháború hőseit. Vallásos érzésű, de vallása a legtöbbször formákhoz nem kötött és azért szétfolyó. Legfőbb erénye a hűség és a barátság. E két erény forrása erős szövetségi érzésének, melyet minden más kötöttség elé helyez. A *Bund* valóságos *Gemeinschaft*, közösség, mely az élet minden ágára kihat. A cserkésztvörvényeket éli, de nem formulázza. Az átvett formákat széttörve, lázasan keresi az életérzésének legjobban megfelelő formákat. A *Fahrt*-okban éli ki magát, melyet szigorúan megkülönböztet az *Ausflug*-októl (kirándulás). Cserkészéletének tetőpontja az évi *Bundesfest*, melyre a birodalom legtávolabbi részéből, sőt a határokon túlról is eljön és amely a szabad természetben játszódik le, ahová idegen nem férközhetik. Általában nem kifelé, hanem befelé él. Arisztokratikus.

Az új fiútípus szerinte nem nevelhető, hanem születik: Szemek, tisztán és vidáman ragyog, de benne mély problémák sejtése rejtőzik. Haja szőke és hosszú fürtökben omlik homlokára. Mindig cserkészruhában jár, iskolába, egyetemre és társaságba is. Vezetőjét maga választja és hűséget, szeretetet fogad neki. Mindig tetterre kész és nincs veszély, melytől megriadna. Mozgó és álló táborban alig van igénye és minden nélkülözést, fáradalmat vidáman elvisel. Viselkedésében egyszerű és közvetlen. Minden cserkéksszel tegeződik, korra való tekintet nélkül. A dohányzást és az alkoholt megveti. Akárcsak a bevett társadalmi szokásokat.

A szabad természet igazi eleme. Ott vidám és nekiszilajult, de a tábortűz körül megkomolyodik, ott nem tűr meg tréfát. Magába-mélyedve hallgatja a vezető szavait és megilletődve énekel. Enek tölti ki összejöveteleit is a cserkészotthonban. A hosszú álló-tábort nem szereti, mert kötött. Legszívesebben szabad vándorútra indul, mely mindig új élményekkel gazdagítja. Igazán fiú és igazán fiatal akar lenni és semmi más.

Mivel a maga külön életét éli, nehéz és egyelőre még megoldatlan problémája a jelen társadalomba való beleilleszkedés. Harcában segíti az a hite, hogy közös munkával eléri álmának teljesülését, az új Reich-et, az ő birodalmát.

Az 1924-i kopenhágai Jamboree nagy királyszemléjén óriási körben állottak fel a világ cserkészei. Zöld ingjükben szinte egybeolvadni látszottak a gyepek zöld színével, csak a német cserkészek hófehéringes csapata rítt ki közülök kiáltón, nyugtalanítón. Ilyen valami nyugtalanítót, szokatlant, formátlant, forrongót hozott az új német cserkészideál a nemzetközi mozgalomba. További fejlődésében kétségtelenül mindinkább közeledni fog a nemzetközi cserkészethez, gazdagítva azt saját értékeivel; — ma azonban még nem állapodott meg, nem higgadt le.

2. A magyar cserkészideál.

Hát mi magyarok, meg tudtuk-e teremteni a *saját* cserkészünket, tudunk-e magyar lelket lehelni a testbe, amelyet idegen agyagból gyúrtunk? Hogy erre a kérdésre felelhessünk, vissza kell térnünk a magyar cserkészlet születéséhez. Kutatnunk kell, milyen szükséglet hozta létre, milyen igényekkel lépett föl a fiúkkal szemben, s mit ígért a fiúknak?

Egy hatodikos realistának a leveléből veszem a következő sorokat, 1913-ból:

„A cserkészletnek hazánkkal szemben nagy feladata van és ez: a hazának egészséges testű és egészséges lelkű férfiakat nevelni. Igyekezzünk tehát ezt a mozgalmat úgy megindítani, hogy ez itt nálunk is életerős, maradandó és *nemzeti életünkbe minden vonalon szervesen bekapcsolódó szervezetté fejlődjék*. Tanuljunk, iparkodjunk és akarjunk jó cserkészek lenni, mert tőlünk függ a magyar cserkészlet iránya, tőlünk, akik kezdeményezők vagyunk. Hiszen ha majd fölépül a nagy magyar cserkészlet, el fogjuk érni, hogy messze határainkon túl úgy beszélnek rólunk, mint ahogy most mi az angolok, svédek, németek cserkész-táborairól beszélünk. *Látnia kell minden művelt nemzetnek, hogy itt a magyar lélek mélységeiből diadalmas fönséggel előtörő nemzetfönntartó akaratnak modern, fiatalos, lélekkel telített kibontakozásáról van szó*. A mi feladatunk a művet megkezdeni, hogy utódaink, a most 6—8 éves öcsikék majd annak idején nevet *szerezzenek* mozgalmunknak.“

Egy hetedikos gimnazista írta 1913-ban:

„Elképzelem magam, amint ott *küzdök megfeszített izmokkal, diadalmas, mindig diadalmas ésszel, ott kint a fönséges természetben egyedül, hadd lássam,*

mennyit érek? Meg tudnám-e állni helyemet a körülmények bármely alakulásában? ... En most cserkész lehetek: nemcsak az erdőben, hanem a lélek mezején is!"

Még néhány idézet fiúk leveleiből:

„Én hiszem, hogy ez a cserkésznemzedék lesz a boldog Magyarországnak az alapja.“

„Reggeltől-estéig vizsgálom külsőmet és belsőmet s kellő szigorúsággal próbálom megítélni, mely képességeimmel, mely ismereteimmel lehetnék e gyönyörű eszme szolgálatára.“

Egy cserkészfiú erre a kérdésre: „Mit gondolsz, mi a magyar cserkészlet célja?“ ezt felelte: Véleményem szerint csak az lehet a célja, hogy *kialakítsa bennünk a természetfölötti jó embert.*

Egy másik így felelt hasonló kérdésre: A cserkészlet azt akarja, hogy szép életünk legyen. Ezért megyünk ki a természetbe, mert ott minden szép és ezért tanulunk meg festeni, szobrokat faragni, szavalni, másokkal jót tenni, mert ezek mind széppé teszik az életünket.

Mi tehát a magyar cserkészlet specialitása?

Mielőtt az angol, német s amerikai cserkészlet típus körvonalai kibontakoztak volna a magyar fiúk szemei előtt, egészen bizonyos, hogy a magyar cserkészlet ideál alakja villant föl a diákok lelke mélyén. Ezt mutatja az az ujjongó boldogság, az a mindent fénybeborító entuziazmus, amellyel az új ideát fogadják. A magyar cserkészlet mámoros első esztendeje az önmagára eszmélés boldogságától fénylik.

Nézzük közelebbről a kérdést! Induljunk el a közölt idézeten.

A magyar cserkészlet alapgondolata a *nemzeti újjászületés* volt; megelőzése annak a szörnyű veszedelemnek, amely nemzeti létünket a petyhüdt lélektelenség és a mindinkább belénk szivárgó nemzetköziség révén fenyegette; s kirobbanása az elszánt akaratnak és erős vágyának, hogy ezen segíteni kell. A nemzeti újjászületés vágya a fiúkban a cserkészlet formái között jelentkezett. S míg politikusaink, nemzetgazdászaink, szellemi és irodalmi életünk vezető emberei a kétségbeesés hálójában vergődtek, a fiúkból kitört a tennivágyó életerő, s kereste az érvényesülés terét.

Az újjászületés vágya két irányban tört gátat:

1. A fiúk megérezték, hogy *cselekvő és a jelen emberénél egyénibb, mélyebb, emberebb emberekre van szükség.* Rájöttek, hogy az alvó lélekerőket föl kell ébreszteniök, különben örökre bénává lesz ez a nemzet. Az egyéni újjászületés tevékenységet, önállóságot, érzések gazdag kivirágzását, de különösen *lelkiséget és tevékenységet* jelentett. Az egyéni újjászületés eszközei a *cserkészlet törvénye és fogadalom* — és a *táborozás*. Mindkét eszköz nélkülözhetetlen abban a nagy életrendező munkában, amellyel a nemzetmentés kezdődik.

2. Az ifjú lelkekből kitör a vágy: *tudatosan magyarnak lenni!* A nemzetnek újjá kell születnie abból, ami benne legértékesebb.

Nekünk a külföldet okosan és józan bölcseséggel kell utánoznunk. A cserkésztörvények világosan megmondják, milyen legyen a cserkész. Aki becsületes, vallásos, jó hazafi, másokat segítő, emberbarát, szolgálatkész, vidám, takarékos, testben-lélekben tiszta, szerető a természetet: az jó cserkész, bármilyen nemzet fia. De hogyan adjuk meg már most a *magyar cserkészstípus* definícióját? Mi legyen az a jellegzetes magyar vonás, amely a többi vonást mind magához hajlítja, mi legyen az a tengely, amely körül a koncentrikus erők törvénye szerint minden eszme, érzés, tevékenység, egyszóval az egész cserkészélet forog? Még világosabban: Mi az a cél, amelyért fiaink cserkészéletet élnek, amelyért megtartják a cserkésztörvényeket, amelyért tanulják a cserkésztananyagot, amelyért táboroznak, dolgoznak, lelkesednek, ünnepélyeket rendeznek? *Nemzeti életünk szempontjából mi az értelme a magyar cserkészletnek? Milyennek kell lennie a magyar cserkésznek, hogy létjogosultsága legyen a magyar talajon?*

A fentiekben a felelet adva van, úgy, amint a magyar cserkészmozgalom első óráiban az első magyar cserkészlelkek — fiúk és vezetők egyformán — ösztönszerűleg megérették.

*A magyar cserkészmozgalom a magyar nemzeti újjászületés életösztönéből támadt, célja a magyar nemzeti újjászületés, ideálja az újjászületett magyar nemzet. Ennek az újjászületésnek pedig a dolog természete szerint, de a főntebb ismertetett magyar cserkészdokumentumok szerint is két feltétele van: újjá kell születnie minden magyar embernek önmagában, mint egyénnek és újjá kell születnie mindenkinek magyarságában, mint az újjászületendő magyar nemzet tagjának. Az új magyar generáció minden tagjának különbnek kell lennie, mint a régebbi generációk voltak: mert nagyobb és bonyolultabb feladatokat kell megoldania. Elvezszett kincseket visszaszerezni, a történelmi Magyarország régi határait a szellem és a kar erejével visszazagadni és — ami még nehezebb — össze is tartani mindörökre, — a történelmi Magyarország ősi lelkét újra átélni, újra elevenné, széppé, hódítóvá kialakítani: bizony ehhez olyan generáció kell, amelynek erős a karja, kemény a gerince, acél a lelke, gyémánt a szíve. Legyen minden magyar utód különb ember, mint apja volt! — mondja Vörösmarty. A magyar cserkészlet ezt a különb embert, ezt a különb magyart írta zászlójára ideálul. *Különb ember és különb magyar, — emberebb ember és magyarabb magyar:* ebben lehet legrövidebben összefoglalni a magyar cserkészideált. Azt akarjuk, de a legigazibb értelmében a szónak, amit megint csak a magyar lélek nagy vátesze, Vörösmarty kíván: „Minden ember legyen *ember és magyar!*“*

Emberebb embert akarunk. A mai magyar generációt, vagy a legközelebbi multét — tisztelet a kivételnek! — valami szerencsétlen rokkantság jellemzi: Évtizedes politikai és gazdasági kudarcok, folytonosan megújuló letörések, az idegen szellem sor-

vasztó mérge, rengeteg erkölcsi hajótörés, legvégül az utolsó évtized borzasztó nemzeti és társadalmi katasztrófái: valami történelmi fáradság bélyegét nyomták rá erre a nemzedékre. A lógó fejek, a csüggedt homlokok, a roskadt gerincek korát éljük. Blazirt, célt maga előtt nem látó, eszményekből élni nem tudó, emberben bízni, Istenben hinni nem merő, önelhatározásra, cselekvésre képtelen, tengve-élő félemberek ezrei nyüzsögnek körülötünk. Sehol egy villanása az életnek, a jövőnek. Azaz mégis: az ifjúságban. Az ifjúságban, amely érzi hivatását és érzi erejét, amelynek van hite és lendülete és amely akar is elébe állni a magyar jövő óriási munkájának. Ez a mi egyetlen reménységünk, a magyarság feltámadásának egyetlen lehetősége. Ha ez a fény is délibábnak bizonyulna, ha ez a tűz is szalmaláng lenne, akkor másfélszázaddal elkésve, mégis csak igaza lesz Herder szomorú jóslatának, hogy a magyarság elvégezte történelmi feladatát, sorsa most már a pusztulás. Mi ad biztosítékot arra, hogy ez nem így lesz? Hogy az élet szürke járma alatt, a szerencsétlen politikai és gazdasági viszonyok, a gyötrő életgondok és a rengeteg letörő példa hatása alatt ez a szépen, ígéretesen meginduló új nemzedék is nem hanyatlik hova-hamar az előzők mellé, nem roppan meg az ő gerince is, nem konyul le az ő homloka is, rokkan meg az ő idegrendszer is, nem hanyatlik ő is a dekadenciába? Nincs itt más reménység, csak egyetlenegy: *egészen mélyre kell nyulni, egész az egyéniség gyökerébe oltani bele az új élet elvét: a keresztény lelkiség élő vizéből kell táplálkoznia az újjászülető magyar egyéniségnek*, hogy az élő egyénekben életre kelhessen a haza. Féluton itt nem lehet megállni, félmunka rosszabb a semminél. *Vagy kap a haza egész embereket, egész jellemeket, vagy meghal a haza.* Egész emberek pedig csak az Evangélium kenyerén nőnek. Ezért nem véletlen az, hanem a legmélyebb szükséglet ösztönös megérzése, hogy a magyar cserkészlet legelső képviselői mindjárt eleitől kezdve jobban hangsúlyozták a cserkészletben a jellemnevelő feladatokat, mint bárhol a külföldön. Ezért nem a véletlen műve, hanem a dolgok logikájából folyt, hogy mindjárt kezdettől azok a cserkészalakulatok végeztek jobb munkát és lassankint azok nyomták rá a maguk bélyegét az egész magyar cserkészlet arcára, amelyek eleitől fogva a tudatosan mélyebb lelkiség kialakítását vallották a cserkészlet legfőbb céljának — és amelyek nem így indultak el, előbb-utóbb tengésre vagy sorvadásra jutottak és jutnak. Innen van és nem a véletlen műve, hogy mikor a külföldi cserkészlet kitűnő ismerője, a félig holland, félig angol Pallandt báró európai cserkészlátogató útján hozánk is eljutott és tanulmányozta a magyar cserkészmunkát, bizonyos meglepetéssel állapította meg, — amiről azóta külföldi tapasztalataink alapján magunk is meggyőződünk — hogy Magyarországon sokkal komolyabban fogják fel a cserkészletet, mint Angliában. Igen: nekünk komolyabban kell felfognunk a cserké-

szetet, nekünk többet kell kívánni magunktól, mert tőlünk többet kíván a mi szerencsétlen, édes hazánk! Mi semmit sem csinálhatunk félig, nekünk egész embereknek kell lennünk, mert egész Magyarországot akarunk, — és Magyarország mi vagyunk.

Nekünk önérzetes, nemesen büszke ifjúság kell, amelynek önérzete, önbizalma mély forrásokból táplálkozik: az emberméltóság és az isteniúság átérzett öntudatából. Nekünk erős gerincű ifjúság kell, amelynek vannak ideáljai, elvei, meggyőződésai, hite, Credója, tízparancsolata és amely tudja, hogy miért él, tudja, hogy van célja és értelme az életnek és amely tud is élni és halni az ő eszményeier. Olyan ifjúság, amelynek van lendülete és inspirációja, a kimeríthetetlen krisztusi forrásokból fakadó aktivitása, kezdeményező, intézkedő akarata, cselekvő, szívós energiája, százszor újra-kezdeni-tudó szent makacssága. Amely tud is, akar is, szép, gazdag, egész életet élni, tud inspirációt, derűt, lelket meríteni a természet szépséges erőiből. Amely friss örömmel fekszik neki a munkának, mert szereti és élvezi azt, szabad lélekkel vállalja a fegyelmet és a törvényt, mert élete természetes formájának érzi; egészséges, diadalmas önérzettel akar tiszta lenni testben-lélekből és a tisztaság boldog kincséért harcra és áldozatra is kész; amely tud élni Istenből és kegyelemből, gyakorlati keresztény életet, és nagyszerű ambícióval, de mindennapi faragómunkával dolgozik a maga keresztény férfui egyénisége kialakításán; amely pietással néz történelemre, hagyományokra, szellemnagyságra, tekintélyre, tud szeretni önzetlenül — és mindazt a lelki kincset, amelyet magában verejtékes munkával kialakít, oda tudja adni mindenestül a szegény, rongyolt édesanyának: a magyar hazának. *Erre a tisztult lelkeségre, ilyen emberébb emberekre van szüksége legelső sorban az újjászületendő Magyarországnak, ez a magyar cserkészideál egyik fele.*

És *magyarabb magyart* akarunk. Ez a másik pont, amelynél csak a lemondás csüggedt keserűségével vagy ökölbe szoruló kézzel tekinthetünk az utolsó évtizedek magyar társadalmára. Miben állt ennek a társadalomnak a magyarsága? Nem beszélünk az idegenekről, akik persze hogy nem tudtak együttérezni velünk, a magyar földnek lázas vonaglásával, akiknek persze hogy nem fájt a mi keserűségünk, nem sajogtak a mi sebeink, „akinek nem borja, nem nyalja!” — mondta már Zrínyi. Azokról van itt szó, akik vér, származás, hagyományok szerint magyarok voltak, de lélekből nem voltak azok. Magyarokról és keresztényekről, akik csak anyakönyv szerint voltak magyarok és keresztények. Aiket át meg átjárt a középeurópai nagyvárosi társadalmak nemzetközi sekélyes szelleme és kiölte belőlük a nemzetükhöz, fajtájukhoz való tartozás érzetét, akiken erőt vett a féktelen önzésnek, a mindenáron kíméletlenül előretörő egyéni érvényesülésnek láza és elfogta tekintetüket minden elől, ami nem ezzel az egyéni érvényesüléssel függött össze. Aiket elkaptott

az a nyugtalan, gyökértelen, beteges szellem, amely minthogy nem voltak hagyományai, nem volt történelmi legyökerezettség, nem volt világnézete, ideges kapkodással nyult minden után, ami újnak látszott, szenvedélyes türelmetlenséggel adta oda magát minden újnak látszó eszmének és eltanulván a „haladás, progresszió, forradalom“ és hasonló nagy szavaktól hemzseggő nemzetközi tolvajnyelvet, elvesztette érzékét minden iránt, ami régi, tehát magyar, tehát nekünk való volt, minden iránt, ami ennek a fajnak a természetes erőiből nőtt ki, és meggondolás nélkül szövetkezett a magyar nemzeti, faji és történelmi gondolatvilág minden ellenségével. Ezek azok a magyarok, akik csak gúnnyal tudták emlegetni történelmi nagyjainkat, akiknek neveltség volt a hazafias érzés és akik csak kicsinyléssel, megvetéssel tudtak nyilatkozni nemzeti művelődésünk, irodalmunk, művészetünk legragyogóbb alakjairól. Ezek azok, akik évtizedes következetes, szívós munkával hordták a fegyvereket ellenségeink szellemi fegyvertárába, akik főleg iratokban, könyvekben, szónoklatokban valami perverz gyönyörűséggel dolgoztak a magyarság befejeftésén a külföld előtt, akik siettek magukra venni minden piszkot, amivel a külföld megrágalmazott és akik végül is kicsavarták hátulról a fegyvert a magyar honvéd kezéből és undorító meghunyászkodással siettek kézcsókra a váratlan és könnyű győzelemtől meglepett ellenség elé. „Páratlanul áll a kultúra történetében, — mondja egyik publicistánk — hogy egy országnak a maga fiai között annyi ellensége legyen, mint a szerencsétlen Magyarország“.

Ezek azonban csak egyik osztályát teszik a nemzet belső ellenségeinek. A másik osztályba azok a magyarok tartoznak, akik hangosan és elszántan vallották magukat magyaroknak, de magyarságuk büszke önérzetének zsinóros köpenyébe burkolózva csodálatos nemtörődőséggel hunytak szemet az őket körülvevő világ problémái előtt. Lelkük előtt a régi boldog Magyarország, a kurucvilág ragyogó képe, a magyar állam megingathatatlan hitt ereje és a magyar imperializmus, a harmincmillió magyar, a nagyszerű magyar jövő álmai lebegtek és a körülöttük dübörgő magyar föld belső forradalmairól, a szociális probléma, a zsidókérdés, a nemzetiségi forrongás egyre közeledő földrengéséről jóformán nem is vettek tudomást. Elandalogtak a régi dicsőség édes dallamain, meg a cigánybandák magyar nótáin és ölbetett kézzel engedték magukat sodortatni az örvény felé.

A XX. század hajnalán fenékgig értük a nemzeti dekadencia mocsarát.

A magyar cserkészlet minden életösztöne a nemzeti újjászületést lihegi: „Legyen minden magyar utód külön ember, mint apja volt.“

Az a magyar, aki a mi cserkészszemünk előtt lebeg, mindenképp előtt *tudja, hogy ő magyar*, de magyar nemcsak a születés és az

anyanyelv, hanem a magyarságból való élés, a magyarsággal való *együttérzés jogán*. Egynek érzi magát a magyar multtal, a magáénak érzi ennek a nemzetnek minden dicsőségét és minden szenvedését, régi nagyjaink véréből való vérnek érzi magát és ha akarna se tud közömbös maradni egy-egy régi nagy magyar név vagy egy egyszerű kurucnóta dallamának hallatára. Szent István, Hunyadi, Zrínyi, Bethlen, Rákóczi, Széchenyi nem pusztá nevek a fülében, hanem ideálok, akiket ismer, ért, hódolattal övez és szeretettel vall a magáénak. Ha érzéketlen, durva vagy gúnyos szót hall róluk, szíve mélyéig megsebezve érzi magát, mintha atyját vagy anyját sértették volna; a nagy erkölcsi eszmények az ő alakjukban öltenek testet lelke előtt. Egynek érzi magát a magyar nemzettel, minden nyomorúság, minden megalázás, minden véres ostorcsapás, amelyet ez a szegény ország az utolsó években elszenvedett, ott sajog, ott ég a lelke mélyén, olyan fájdalommal, melyet nem lehet elfelejteni, amelytől nem lehet elvonatkozni, amely nyugtalanítón, fájdalmasan belesajog minden gondolatába és érzésébe. Nem tudja szívnyilallás nélkül kimondani Kolozsvár, Kassa, Temesvár nevét és nem teheti, hogy mindennap újra ne fojtogassa annak a rettentő ideiglenességnek érzése, amelyben ma élünk. És egynek érzi magát a magyar jövővel is, átérzi azt az *iszonyú felelősséget*, amely ma minden magyar ember vállára nehezedik. A nagy nyugati nemzetek fia megengedheti magának, hogy csak egyén, csak családapá vagy csak tudós, művész akarjon lenni. Anglia, Amerika embermillióiból jut erre is; de mi kevesen vagyunk és óriási munka előtt állunk, nálunk senki se lehet csak egyén, csak egy osztálynak, családnak, kis testületnek a tagja, nálunk mindenkinek magyarnak, a nemzet élő tagjának kell lennie, mindenkinek ki kell vennie részét a köz nagy nemzeti munkájából, mert mindenkire jut belőle.

Az angol vízicserkészek kézikönyve ezt mondja: „Minden angol embernek többé-kevésbé tengerésznek kell lennie.“ A régi német cserkészi-ideál egész lényé ezt mondja: „Minden németnek többé-kevésbé katonának kell lennie.“ A magyar cserkészi-ideált talán így lehetne összefoglalni: „*Minden magyar honvéd legyen!*“ Honvéd pedig többet jelent a katonánál. A honvéd a magyar értékek, a magyar célok katonája. A honvéd világát a Kárpátok hegylánca öleli körül, a honvédban Árpád, Szent István, IV. Béla, Szent László, Zrínyi, Jurisics, Dobó, Szondy, Kossuth lelke lakik. Honvéd volt Apácai Cseri János, aki a tudományok terén elmaradt hazáját a tudatlanság sötétségétől védte, honvéd volt Arany János, Széchenyi s a magyar szellem minden nagy fáklavivője.

De az a magyar ember, aki mint cserkészi-ideál előttünk áll, tudatában van annak is, *mit jelent Európában, idegen népek, ellenséges fajok óceánjában magyarnak lenni*. Átérzi a régi költő szavát, hogy „kicsiny sziget vagyunk tenger közepében“, de nem

talál helyet szívében a csüggedés, a nemzeti lemondás gyászéneke. A „mindennek vége!“, az „úgyis hiába“, a „ki kell vándorolni“ és a többi e fajta keserű szólamok filozófiája nem féri meg a lelket. Tudja, érzi, akarja, hogy van még a magyarságnak mondani valója az emberiség számára. De nem zsidbasztja el a másik magyar kísértet, az elbizakodott nemzeti álmodozás szelleme sem. Az a szellem, amely a béke boldog évtizedeiben beérte annak hangoztatásával, hogy Magyarország a legszebb ország, de semmit vagy majdnem semmit se tett, hogy azzá legeyn; amely a háború alatt naiv optimizmussal hitte, hogy győzni fogunk, mert igazunk van; amely az utolsó percig nem hitt komolyan Magyarország földarabolásában és amely még ma is hol olasztól, hol franciától, hol az elszakított nemzetiségektől, hol meg a merész történelmi hipotézisek ingatag talajára a régi nemzeti nagyzás fellegvárának roncsaiból felépített turáni álmotól, Ázsiától és japánoktól várja a nemzet feltámadását. A magyar cserkész-eszmény tudatosan nemet mond mind a kettőre. *A nemzeti kétségbeesés és a nemzeti ábrándozás veszedelmes árka közt a realizmus kemény országútján halad.* Tisztában van vele, hogy csak magunkban, csak a keresztény lelkiség és magyarság mélyeiből való teljes újjászületésünkben bízhatunk. De tisztában van azzal is, hogy nemcsak a földrajz és a történelem, hanem vallás és világnézet, tudomány és művészet, gazdaság- és életfeltételek a nyugathoz kötnek bennünket. Évezredek mártirhivatásunk az volt, hogy a saját testünkkel védtük nyugat kultúráját, nyugat békéjét, nyugat fejlődését kelet rombolása ellen; ezután sem lehet más a hivatásunk, minthogy összekötőhíd legyünk nyugat és kelet közt, hogy rajtunk át nyujthassa egyik a másiknak, ami benne értékes és ki tudja, talán rajtunk keresztül kell megtörténnie annak a nagy új szintézisnek, amely megmentheti a süllyedő kultúrát a nyugat pusztulásából diadalmasan megmenekülő keresztény lelkiségnek és a kelet felől ébredező új életerőknek egybeforrásával. Ezt a hivatást csak akkor teljesíthetjük, ha hívek maradunk legnagyobb szellemeink hagyományaihoz, az Árpádok, Hunyadiak, Zrínyiek példájához, a Bessenyeiek, Kazinczyak, Széchenyiek jelszávához: magyarnak és európainak lenni egyszerre. Eltanulni mindent, amit a nyugat kigondolt és kidolgozott, magunkévá tenni mindent, de egészen a magunkévá, egészen magyarrá: földolgozni a magunk szükségai szerint, átformálni a magunk igényeihez, beleönteni a magunk lelkét, magyarrá tenni mindenestül, mint Szent István a Nagy Károly intézményeit, mint Zrínyi az olasz írók eszméit, mint Széchenyi az Angliában tapasztaltakat, mint Arany és Petőfi az ó- és új-világ klasszikusaiból magukbaszívott rengeteg értéket.

Ezen a nagy világtörténelmi hivatáson kívül és annak előfeltételeképpen van még egy kisebb *középeurópai* hivatásunk: *államot teremteni a Kárpátok között.* A történelem tanúsága szerint

a népek országútja volt ez a föld, járt itt hún és avar, germánok és szlávok törzsei, megtelepedtek hosszabb-rövidebb ideig és el sodorta őket a történelem forgószele. Hiányzott belőlük egy történelmi erő, a különböző elemeket egységbe összefogó, népekből, néptömegekből nemzetet teremtő, uralkodni tudó tehetség, az államalkotó erő. Az az őserő, amelyet a magyarság még a turáni őshazából hozott magával.

Turáni örökségünk a *honfoglalás ösztöne s az államalkotó erő*. Az őshazában megtanultuk, mint kell egységbe tömörülni egy szent közös cél érdekében, mint kell természetes súlypont szerint elhelyezkednie minden egyednek ebben az egységben. A turáni népek művészete, költészete, hadi taktikája; gazdasági erőfeszítései mind ebben az őserőben lelik specialitásukat. Vergilius büszkén mondja a rómainak: Egyes népek hivatása az, hogy élő szoborrá idomítsák az ércet, hogy a márványból szép arcot varázsoljanak elő, mások a természet s a jelenségek titkait tudják megfejteni s vannak, akik a csillagos ég tudományát művelik, mert ez a hivatásuk. „Tu regere imperio populos Romane, memento, hae tibi erunt artes, pacisque imponere morem, parcere subiectis et debellare superbos.“ Ne feledd, római nép, hogy a te művészeted ebben áll: hatalommal kormányozd a népeket, a béke erkölcsiével ajándékozd meg őket, kíméld a meghódulókat s gyúrd sarkad alá a gőgöseket!“ Ez is faji örökség: a római nép öröksége.

Ha volt valaha a turáni őshazának lantosa, az bizonyára ilyen értelmű szavakkal bocsátotta szét a világ négy tája felé kirajzott népeket: Ne feledd, óh Turán gyermeke, hogy a te hivatásod ez: légy a legyőzött népek ajándékozó gazdája, gyámoltalan szétesettségüket fogd kemény marokra s tanítsd meg őket arra, hogy egymagukban gyöngék és szétesők, de összefogva erősek és félelmetesek. Tanítsd meg őket az egymásrautaltság szent törvényeire és tanítsd meg őket a vérszerződésre s az államalkotásra. Te pedig légy köztük kapocs, erős, összetartó lánc, átölelő erő, akit szeretnek és tisztelnek, mert termékenyítő, ajándékozó, tanító, irányító hatalom vagy!

A magyar cserkész legyen egészségesebb, ügyesebb, mint az amerikai; legyen használhatóbb, mint az angol; legyen nemzete sorsával úgy összeforrva, mint a német, de mindenekfelett alakítsa ki magában a magyar cserkész két legfőbb jellemvonását: *a lelkiséget és a magyarságot.*

3. A cserkészzet viszonya a rokonintézményekhez.

Mit ad a cserkészzet az otthonnak s viszont: mit kap tőle? A cserkészzet is gazdagodik, a család is olyan értékeket nyer, hogy a kettőt feltétlenül szoros viszonyba kell hozni. Láttam egy angol képet: egy kis leány, egy csöppség alszik a bölcsőben s mellette nagykarimájú cserkészkalapban, hosszú szeges bottal őrséget áll a bátyja, egy pirosarcú kis cserkész. Örökdi a kislány álma fölött, védi a család legszentebb kincsét.

Ez a kép alkalmas arra, hogy kiinduljunk belőle, amikor néhány szóval a cserkészzet s a család viszonyát igyekszünk megrajzolni.

Mit kap a család a cserkésztől?

Egy talpraesett, becsületes kis lovagot, akiben a cserkész-törvények nem tudomásulvett igazságok, hanem állandóan működő erők. Olyan fiút, akinek „becsületében bízni kell“, aki „a parancsnak vidáman és ellenkezés nélkül engedelmeskedik“, aki „mindig józan, vidám, nyugodt“, aki „takarékos“, s akinek minden gondolata, beszéde, cselekedete tiszta! A család olyan kis lovagot kap a cserkésztől, akire minden körülmények közt számíthat, mert benne az isteni s emberi törvények élnek, működnek. Aki testestül-lelkestül ismerni akarja azt a fiút, akit a cserkészzet a családnak ajándékoz: olvassa el e könyv jellemképző fejezeteit. S hozzávehetjük még, hogy a cserkész otthon nemcsak jellemes, hanem minden téren *használható fiú*. Tessék csak meggondolni, mi mindenre tanítják a cserkészt! Tud ügyesen csomagolni, ismeri az első segélynyújtást: mint kell a betegséget megelőzni, fölismerni, mint kell ebben vagy abban az esetben eljárni, sebet kezelni; ért valamit a főzéshez, tűzrakáshoz, nem rösteli a favágást, mosogatást, mert a szolgai munkát is lélekkel tudja telíteni; ismeri a környéket: tudja, hol lakik a legközelebbi orvos, hol a rendőrőrszoba, ért a mesterségekhez: fűr, farag, villanyt szerel, törést javít, a ház körül rendbehoz mindent.

A család legnagyobb kincse a talpraesett cserkész, a modern kor szimpatikus kis lovagja. A középkor lovagjai két oldalt az oltár mellett kivont karddal állottak annak jeléül, hogy vallásukért készek életüket is feláldozni. A cserkészlovag a család hármasságának az oltára mellett áll és védi az otthon szent értékeit. Az alvó kis hűgát őrző cserkész képe szimbólikus kép.

A cserkészzet a *családtól* kapja a fiút, akiből cserkészt farag. Hogy ez mit jelent, azt a cserkészparancsnokok jól tudják. A fiú magával viszi a családot minden értékével, minden örökségével, minden hibájával együtt. A cserkészzet sohasem nézi a fiút különálló, mindenkitől független egyednek: mint ahogy a kertész a virágot nem a szirmok pompájában látja, hanem bele-

néz a virág szárába, gyökerébe, egészen a legfinomabb hajszálgyökér láthatatlan sejtjeig.

Ha a cserkészet célt akar érni, vagyis ha a cserkész igaz emberré, jó honpolgárrá, honvédő derék magyarrá, az államalkotó erő öntudatos hordozójává akarja nevelni, akkor elsősorban a *család számára* kell nevelnie a fiút. A család a társadalom s az állam sejtje. Ezért mondja Emerson, Amerika melegszívű bölcse: „Mikor az Uristen elhatározta, hogy megteremti a családot: ez volt a teremtés legszebb gondolata.“ A család hármasságának nemzetei nagyságának és boldogságának a titka, mert a sejt egészségétől és erejétől függ az égbetörő tölgyfa viharokkal dacoló hatalma s az ibolya boldog szépsége. Anglia nagyságának a titka a család, mert ott ez a társadalmi, politikai, iskolai, tábori élet alap-típusa.

A halálataposított magyarság is csak a családon keresztül támadhat fel. Hiába szorongatjuk a francia, angol diplomaták kezét, hiába igyekszünk odaláncolni magunkat a szomszéd népekhez a kereskedelmi szerződések papirosláncjaival, hiába csinálunk húszezer egyesületet, hiába harsonázunk az útfélen heverő halottak fülébe: a család szentsége és tisztasága nélkül mindez nem segít rajtunk. Amikor a cserkészlet fiút kér a családtól, hogy a vérző haza lovagjává nevelje: akkor vele kéri a család minden értékét és szépségét is.

Nem véletlen az, hogy a cserkész-otthonot *otthonnak* nevezik. Az a kis szoba, ahol a cserkészek összegyűlnek, csakugyan az ő otthonuk. Ők rendezik be, bútorait ők gyalulják, képeit ők festik, szobrait ők faragják: s a hazulról hozott családi értékek a cserkész-szobában új fészket nyernek.

A család és a cserkészlet együtt nevelik a férfit. A család adja a fészkek melegét, az érzések finomságát, a szív fogékony talaját, a cserkészlet pedig a férfias erényeket. Hogy a családban el ne puhuljon a fiú, jó, ha az élet kemény küzdelmeit megszokja a cserkészlet keretei között. A kőszáli sast is a fészkek melege veszi körül, mégis a szirtek magasságában szeli az éles levegőt s küzdelmekre edzi magát. A fiú kibontakozik az otthon édes puhaságából s ezt mondja: *Ego memet in ardua fixi!* Férfias, kemény életre szántam magam. A cserkészlet férfiképző értékéről „A cserkészlet pedagógiája“ című fejezetben szólunk részletesen.

*

Szükséges-e a cserkészlet az *iskola* mellett? Egy magyar vezető pedagógus így nyilatkozott 1913-ban: „Nem kell cserkészlet! A fiú az iskolában megkap mindent, amire szüksége van; a tornatanár gondja a testnevelés; a hittan, a történelem, a magyar órák a vallásos, jó hazafi nevelésére igen alkalmasak. A sport, a túrisztika, a lövőgyakorlatok, a kötelező kirándulások az iskola tanul-

mányi életét kiegészítve teljes emberré nevelik a diákot anélkül, hogy szöges bottal böködnék a padlót s kormos katlanokat cipelnének a Zugligetbe. Az egyenruha, a kalap, a fölszerelés, az a sok hú-hó csak árt a diáknak, megzavarja a fejét.“

Ez a gondolat egyidőben igen közkeletű volt nálunk. Lehet, hogy összefüggött a cserkészzet idegenségével: ha sikerül mindjárt kezdetben kibontakoznia a magyar cserkészideálnak az idegen hatások zűrzavarából, akkor talán jobban megértik a kormos katlanok cipelésének és a szöges botoknak a jelentőségét.

Elég-e az iskola ahhoz, hogy ifjúságunkat a jövő nagy feladatára neveljük? Ad-e a cserkészzet valami pluszt az iskolai munkához?

Ezekre a kérdésekre végeszakadatlan fejtegetéssel lehetne felelni. Beszélhetnénk arról, hogy az iskola mai formájában alig nevel, — csak tanít. Iskoláink a *tantárgyak*, nem pedig a *diákok* intézményei. Az iskola csak a tanulmányi hónapok alatt s akkor is napi öt órában foglalkozik a diákkal s a diák szabad idejét nem rendezi. Beszélhetnénk arról, hogy az elméleti képzés mellett szükség van a gyakorlati képzésre is, — és ezt a cserkészzet megadja. Fejtegethetnénk a cserkészzet pedagógiájának egész gyönyörű rendszerét. (L. „A cserkészzet jellemnevelő munkája“ c. fej. 45. l.) De én szeretném megkeresni e probléma gyökerét, mert a részleteket e könyv többi fejezete úgyis elmondja.

A lényeg pedig ez: *A cserkészzet új fiú-típust állított a világba.* Minden nemzet megteremtette a maga cserkészideálját, vagyis új fiútípusát s ez különbözik az eddig ismert diáktípusoktól. A cserkészzet tehát nem az iskola kiegészítője, nem a sport, a túrisztika megnemesítése, nem a testnevelés, nem ügyességek fejlesztése, nem jellemnevelés, vagyis nem részleges munka és a pedagógia megfoltozása, hanem *életrendezés*. S minthogy az *egész fiút* veszi kézbe, minden erényével és hibájával, minden testi és lelki erényeivel együtt, ezért a cserkészzet világa olyan gazdag, mint maga az eleven élet.

A magyar cserkészzet tehát egy új magyar diáktípust állít bele a magyar világba. Az iskolába, a családba, az utcára, a hegyek közé, a társadalomba beleállít egy új kis lovagot, akinek lelki berendezettsége más, mint a nem-cserkészeké.

Az a magyar cserkészideál, amelyet mint elérendő ideált állítottunk cserkészeink elé, hivatva van a fiúk lelkében fejlődő erőket rendezni és fokozni az egyéni boldogság s a nemzeti nagyság kettős célja szerint.

A cserkészideál nem minden magyar fiúban ölt testet, csak azokban, akiket a hivatás szent ihlete alkalmassá tesz arra, hogy úttörők, vezetők, elűlmenők, a nemzet gondját vállukon hordozó jellemek legyenek. Igazán jó cserkész csak az lehet, aki nem elégszik meg az egyéni élet kiépítésével, hanem nemzetének életét is

éli. A cserkész is úgy jár iskolába, mint a többi diák, de benne a tanult gondolatok jelentősége más.

Erre a kérdésre tehát: Az iskola mellett szükséges-e még a cserkészlet is? — ez a felelet:

A cserkészlet hasznos az iskolának, mert a cserkész az iskolai munkát is a cserkész-törvények szellemében, vagyis becsületesen, pontosan, vidáman és ellenkezés nélkül végzi, — de legfőképpen *szüksége van rá az iskola mellett a nemzetnek és a fiúknak.*

*

Annak a megállapításával, hogy a cserkészlet új fiútípust teremtett, nagyjában jeleztük a cserkészlet viszonyát a *túrisztikához, sporthoz, katonasághoz.* Az új diáktípus programjában benne van minden, ami a testi és lelki egészség-kultúrához tartozik s ami őt emberebb emberré és magyarabb magyarrá teszi.

Egy amerikai cserkészvezér azt mondta: A cserkész ne legyen embrió-katona, hanem talpig-fiú. Igaz. De ha valaki olyan fiú, aminőnek az amerikai célok a fiút kívánják, akkor az amerikai cserkész is hazájának a katonája, — mint ahogy az angol „használható fiú“ az angol célok katonája. Kérdés: Katona legyen-e a magyar cserkész? Felelet: Legyen a magyar célok katonája, vagyis honvéd. A magyar honvéd nem offenzív természetű, hanem defenzív; szíve, lelke a magyar határokon belül a hazáé, vagyis a magyar céloké. Fejlesztenie kell magában a magyar katona alaptulajdonságait, ismernie kell a magyar történelem nagy katonáit, vagyis a szent korona hőseit. Van zsoldos katona, van sorozott, kötéllel fogott katona, akit a kaszárnyai drill tesz katonává. A cserkész honvéd legyen, mert a honvéd otthon van, otthonát védi: „A nagy világon e kívül nincsen számodra hely.“ A honvéd minden erényét, ügyességét, heroizmusát, hazaszeretetét látni akarjuk a cserkészben.

Egy német középiskolai igazgató, aki a legnagyobb Wandervogel-egylet elnöke, a háborúban ezt írta a harctérről: „A hadsereg részéről ismételtlen biztosítanak bennünket, hogy rendes körülmények között az előre való katonai szakképzés nem kívánatos, sőt egyenesen ártalmas lehet.“ „Férfiakat kell nevelnünk, akiknek acélos a testük, fejlettek az érzékeik és erős az akaratuk... Ha igazi férfiakká neveltük az ifjakat, akkor már katonákká neveltük őket“ — mondja von Hülsen vezérőrnagy. A cserkészlet ezt a nagy ideált szolgálja. A cserkészismeretek közt egy sereg katonai szakismeret is helyet foglal: a katonai térkép kezelése, térkép- és vázlatrajzolás, Morse-jelzés; a megfigyelés gyakorlása és fejlesztése, némi utász- és árkász-ismeretek stb. A cserkészek úgynevezett hadijátékai nem egy dologban rokonok a katonai kiképzés egyes mozzanataival. A cserkészletben azonban mindez nem önmagáért van, hanem a jellemnek és az egész ember össz-

hangzatos fejlesztésének magasabb gondolatát szolgálja: az emberebb embert és a magyarább magyart.

*

A cserkészmozgaloméhoz némileg hasonló célokat tűznek maguk elé az Ifjúsági Vöröskereszt, a Levente-intézmény és a KISOSz (Középfokú Iskolák Sportköreinek Országos Szövetsége).

Mindháromukat jellemzi a cserkészzel szemben az a körülmény, hogy kevésbé sokoldalúak, nem annyira az egész egyén nevelésére törekszenek, inkább csak bizonyos irányú tehetségek fejlesztését tűzik maguk elé.

A KISOSz a középiskolákba járó fiúkat tömöríti az egyes intézetek keretein belül sportkörökbe, testnevelési tanáraik felügyelete alatt, hogy az előírt tornaórákon kívül sok egészséges mozgást végeztesen velük és mindennemű sportban gyakorolja őket. E célok szolgálatában ifjúsági sportversenyeket is rendez. A sportra vonatkozólag e könyv más helyén fejtjük ki a cserkészfelfogást (l. 144. lap.) Az ott mondottakon kívül tudnia kell a cserkészezetőnek, hogy a KISOSz munkáját, mint rokon célokat szolgáló testvérintézményét — amennyiben a cserkészmunka kára nélkül lehetséges — támogatnia kell. A cserkészcsoportok tagjai tagjai lehetnek a KISOSznak és viszont.

A *Levente-mozgalom* ugyanaz a középiskolán kívül álló 12—21 éves fiatalság részére, ami a KISOSz a középiskolásoknak, azzal a különbséggel, hogy a nemcserkészek részére a benne való *részvétel kötelező* (az 1921. évi LIII. tc., az úgynevezett testnevelési törvény, illetőleg a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 9000/1924. sz. végrehajtási utasításának 18. §-a értelmében a cserkészcsoportok leveteköteles tagjainak testnevelési munkáját a Magyar Cserkészsövetség elnökségével egyetértően lehet csak irányítani s a csoportok tagjai más levete-alakulatba nem rendelhetők be) és hogy nem testnevelési tanárok, hanem rövid tanfolyamot végző és így a gyermek lelkétől távolabb álló felügyelők irányítják. Az alapgondolat itt is a test harmonikus fejlesztése volna, de a gyakorlatban a vezetők mind több és több cserkészcélt adnak hozzá. Kirándulást, táborozást rendeznek, térkép-olvasásra, természetmegfigyelésre, céllovésre is tanítják a fiúkat.

A mozgalom óriási jelentőségét megérthetjük, ha meggondoljuk, hogy abban az ország *minden* fiának részt kell vennie — a középiskolások és cserkészek kivételével — 21 éves koráig! Éppen ezért Szövetségünk is elvárja, hogy tagjai, különösen a cserkésztisztek, ahol tudnak, segítségére legyenek a Levente-vezetőknek, ahol pedig részükről félreértések fordulhatnak elő, kíséreljék meg a közvetlen barátságos elintézését, ha pedig ez nem járna eredménnyel, szövetségi felsőbbségükhöz forduljanak a békés elintézés érdekében. A nagyfotosságú mozgalom sikerét nagyon elő fogja

segíteni, ha próbázott cserkésztiszték tapasztalatait is felhasználhatja és ha az e tapasztalatokból leszűrt eredményeket: különböző kiadványainkat is megismerheti.

Az *Ifjúsági Vöröskereszt* vezéreszméje a gyermekek (fiúk és lányok) lelkébe az emberbaráti eszméket belecsepegtetni, őket cselekvő jótékonykodáshoz szoktatni, az egyéni egészségápolás és a közegészségügy alapelemeit a gyermekeken keresztül terjeszteni, őket foglalkoztatni és bennük a stílusérzékét fejleszteni. Iskolánkint tagozódva tömöríti a gyermekeket tanári felügyelet mellett, de ifjúsági választott vezetők alatt.

Gyakorlati programja és vezéreszméi tehát sokban hasonlóak a cserkészekéihez, bár vannak természetesen nagy különbségek is. Így a testi neveléssel, a szabadban való önállóság fejlesztésével és számos más különleges cserkészüggyel nem foglalkozik, a jellemnevelést nem állítja annyira előtérbe és nem olyan sokoldalú, mint a cserkésznevelés. Általában nem annyira a fiúknak, mint inkább a lányoknak, a puhaszívú, gyöngéd lelkeknek igényeihez látszik alkalmazkodni.

A Cserkészszövetség elnöksége állandó érintkezést tart fenn az Ifjúsági Vöröskereszt vezetőségével és a közös célok érdekében kölcsönösen támogatják egymást.

*

A cserkész, vagyis az új fiú-típus megszületett s tele van életerővel. Itt nem lehet vitatkozni, hogy kell-e vagy nem. Megszületett, itt van köztünk, s az élet nyersanyagát mohó akarat-erővel rendezi a maga számára. Az új fiú-típust, a magyar cserkészfiút meg kell érteni és szeretni kell!

A cserkészvezető.

I. Milyen a jó vezető?

A vezetők kérdése az egész cserkészmozgalom legfontosabb kérdése. Hogy egy csapat jó munkát fog-e végezni, vagy nem, hogy tehát meg szabad-e alakítani, vagy nem, az azon fordul, van-e jó vezetője? A cserkésznet nevelő munka, még pedig egyéni nevelő munka, sikere tehát jóformán mindenestül a nevelők egyéniségén fordul. Régi tapasztalat, hogy előbb-utóbb minden csapat vezetőjének a képére hasonul. A jó csapat mindig jó vezetőnek a jele, míg a rendetlen, fegyelmezetlen, külsőségekben elmerülő, cserkészietlen csapat messziről kiáltja a jó vezető hiányát. Egy nagy modern pedagógus azt mondja: „Ha egy kezdő tanítóember észreveszi, hogy osztályát nem tartja hatalmában, ne bothoz nyúljon, hanem Payot-nak az „Akarat nevelése” című könyvéhez és kezdjen komoly gyakorlatokat, hogy uralmat szerezzen akaratának saját testi állapotai felett.” Eppen így lehetne mondani: Ha egy cserkészvezető észreveszi, hogy csapata nem végez jó munkát, nem segít rajta más, mint hogy komoly lelkiismeretvizsgálatot tartson és kérdezze magától: Hát én jó cserkész vagyok-e? hát én megteszem-e mindazt, amit a fiúktól kívánok? olyan vagyok-e, amilyennek a fiúkat szeretném? És ha őszinte lesz magához, meg fogja találni magában a csapatéletben felmerült hibák gyökereit.

A csapat olyan, amilyen a vezetője. Csakhogy a nevelteknek a nevelő képére való ez a hasonulása sokkal bonyolultabb és titokzatosabb valami, semmint első tekintetre sejtenők. A lélektannak egyik legrejtelmesebb és legmélyebb törvénye érvényesül itt: a lelkek egymásrahatásának nagy törvénye. A lélek, akár tudja, akár nem, akár akarja, akár nem, bizonyos ellenállhatatlan erővel hat a vele érintkezésbe kerülő lelkekre. Ennek a hatásnak minősége attól függ, hogy milyen a ható lélek. Ereje pedig attól függ, mennyire erős az egyik és mennyire gyenge a másik egyénisége. Minél erősebb egyéniség valaki, annál elhatározottabban, annál kikerülhetetlenebb szükségszerűséggel hat a vele összekerülő, nálánál gyengébb lelkekre. Ha tehát felnőttek kerülnek

össze kiskorúakkal, fejlett, kiforrott egyéniségek fejlődő, növekvő egyéniségekkel, akkor ennek a hatásnak kiszámíthatatlan jelentősége van. A cserkésznevelés voltaképeni lényege éppen abban áll, hogy az a hatás, amely a cserkészvezető egyéniségéből kiárad, egységes, áldásos, növelő hatás legyen. Azt mondtam, hogy a vezető egyéniségéből *kiáradó* hatás, és ezt itt hangsúlyozni kell, mert nem az hat elsősorban a fiúkra, amit mondunk nekik, még csak nem is az teszi a legerősebb hatást, amit egyes elszigetelt esetekben cselekszünk: az elhatározó, a döntő itt egész egyéniségünk mivolta. Nem a külső, nem a kifelé fordított fele lényünknek, hanem a legbensőbb, legmélyebb mivoltunk. — „Ez az élet törvénye — mondja Foerster —: legmélyebb, le nem győzött akaratum az, aminek sorsintéző hatása van. Az mondja ki az igazi igent vagy nemet, ha szájunk az ellenkezőt mondja is.“ — Nem az számít, hogy mit mondunk, hanem, hogy kik vagyunk. Nem az nevel, hogy mit hirdetünk, hanem az ideáljaink, amelyeket bensőleg átéltünk, amelyekre feltettük életünket, az akaraterő és önfegyelem, amelyet hosszú, keserves munkával kivívtunk magunknak, a gyengédség és jóakarát, mely a szívünk kendőzhetetlen mélyéről fakad, az az önfeláldozó szeretet, amelyet az ifjúság iránt a lelkünkben kidolgoztunk, ez az, amit megérez mindenki, aki velünk érintkezésbe jut. Ez az, ami kiül a szemünkbe, arcvonásainkra, kicseng a hangunkból, akár akarjuk, akár nem, akár örülünk neki, akár nem. És ez az, amit minden hatáznál csalhatatlanabban és biztosabban és ijesztő gyorsasággal megérez a fejlődő, fiatal lélek. Az amerikai mondás, hogy a gyermek a legjobb emberismerő, itt a legteljesebb igazsággal érvényesül. Vajjon elrejtjük-e a gyermekek előtt, milyen kevéssé vagyunk készek? milyen sokszor elhagyjuk magunkat? „Valóban, minden tanítóképzőben az első órán figyelmessé kellene tenni az ifjakat a hang és az arc áruló voltára: hogy mennyire beleszól hangunk csengésébe minden gyengeség, minden durvaság, minden gyávaság, amelynek valaha átengedtük magunkat. Minden szót, amit kimondunk, a vele együttrezgő hangoknak egész kórusa és arcunknak egész öntudatlan mimikája kísér, és ezek a mellékhangok és ez a mimika nem egyszer meghazudtolja mindazt, amit mondunk, föltárja a tanításunk és életünk közti szakadékot és ezt a szakadékot öntudatlanul is senki oly mélyen meg nem érzi, mint a végtelenül érzékeny, tágranyílt gyermeklélek.“ (Foerster.) Egészen igaza van. Hirdethetjük a legszebb elveket, fenyegetőzhetünk a legkegyetlenebb büntetésekkel: ha azok az elvek nem a mi elveink meggyőződés és lélek szerint, ha magunk nem követjük őket igaz odaadással, holt beszéd marad a beszédünk, üres levegőverdesés a fenyegetésünk, igazi nevelő hatást el nem érünk. Fegyelemre csak fegyelmezett lélek, törvénytartásra csak törvénytartó egyéniség, odaadásra csak odaadás nevelhet. „Nem adhatok mást, mint mi lényegem“, ezt minden nevelő elmondhatja magá-

ról. Egy német író beszéli a következő esetet: Valaki lovagolni tanult, de csak nehezen tudta legyőzni félelmét. Mikor végül felült a lóra és indulni akart, csodálkozva látta, hogy hiába rángatja a kantárt, hiába szorítja, sőt üti a lovat, a ló nem indul. Kérdésére azután az öreg lovászmester, aki mosolyogva nézte a jelenetet, felvilágosította, hogy hol a hiba. A mi emberünk voltaképpen csak hitte azt, hogy el akar indulni: belsejét annyira eltöltötte a teljesen le nem győzött félelem, hogy az a legeslegutolsó pillanatban előtört egy alig is észrevehető kantár-visszarántásban. Ezt az öntudatlan és észrevéilen visszarántást érezte meg finom ösztönével a ló. A hangos szavak és az ostor lármás *igenjével* szemben ez a csendes, de mélyebbről jövő *nem* volt a döntő. Nos, a gyermeklélek ösztöne éppen ilyen csalhatatlanul megérzi azt a titkos *nemet*, melyet legbensőbb énünk sugároz ki magából, ha észre se vesszük is, ha prédikálásunk és fenyegetődésünk még oly hangos *igenjei* próbálják is elfojtani. Ezért az első kérdés, amit fel kell tenni maga előtt annak, aki cserkészvezetővé akar lenni, ez: *Olyan ember vagyok-e én, akinek joga van hatni másokra? Olyan egyéniség vagyok-e, aki alkalmas mintának az ifjúság előtt? Vállalhatom-e azt a rettentő felelősséget, hogy ezek a fejlődő lelkek az én hasonlóságomra alakuljanak?*

Mert ennek a felelősségnek egész nagyságát szinte ki sem lehet számítani. Mikszáth egyik regényében van egy fejezet, ahol egy falu minden emberének az írása egyformának bizonyul: mind úgy írnak, mint az öreg mester, aki mindnyájukat írni tanította. Ez az eset nem a képzelet szülötte; ismertem egy gimnáziumi első osztályt, ahol a sokfelől jött és sokféle gyerekes írású fiúk kétharmad része egy év múlva mind álló írással írt. Az ok: az osztályfőnök álló írással írt. Ismeretes dolog, hogy tanáreberek módszerének kialakulására a legnagyobb hatással az van, amit kisdiaikkorukban az ő tanáraiktól láttak. Ennek a hatásnak erejét egészen apró, lényegtelen részletekig ki lehetne mutatni. Ez a hatás egészen természetzerű és ösztönszerű, az akaratnak legkisebb hozzájárulása nélkül is dolgozik. Mindezek külsőségek, amelyek éppen ezért könnyen lekicsinyelhetők, de ki méri meg azt a belső hatást, amellyel lélek hat a lélekre, ki számítja ki azt a végzetes rombolást, amellyel egy nevelő rendezetlensége, fegyelmetlensége, szavakkal való játszása, belső komolytalansága, vagy talán egyenesen belső romlottsága megmételtyezi a szerencsétlen kis lelkeket! Mikor egy diákot ki kell csapni az iskolából, vagy mikor egy fiatal egyetemi hallgatót elzúlleni látunk, valószínűleg mindig joggal tehetjük fel a kérdést: ugyan mennyi része van ebben a szerencsétlenségben a fiú volt nevelőinek? Nem olyan értelemben, hogy talán rosszra nevelték, hanem, hogy a külvilág szemének láthatatlan és talán önmaguk előtt is titkolt rossz képzeleik, gonosz hajlamaik, vétkes szokásaik hogyan teremtették meg végzetes törvényszerűséggel a maguk sötét analógiáját a

nekik kiszolgáltató fiatal lélekben. *Nagy dolog nevelőnek lenni és rettentő felelősség Isten és ember előtt.*

Aki komoly jellemnevelő munkát akar végezni, annak mindenekelőtt *egészen határozott, minden következményt levonó és félreértést nem tűrő erkölcsi meggyőződésre van szüksége.* Csak így élhet a lelkében igazi jellem-ideál, amelyre nevelni akar, és csak így lehet maga is jellem, már pedig *jellemnevelő hatásra csak egész jellem képes.*

Ilyen határozott, minden ízében következetes, minden egyéni önkénytől és szeszélytől független, minden ember és minden kor igényeit kielégítő erkölcsi felfogást csak az Evangéliumban találunk, azért a cserkésznevelés mindenestül a keresztény erkölcs alapján épül. Egyrészt a lélektan, másrészt számtalan gyakorlati tapasztalat, de a magyar cserkészmunka egész eddigi története is félreérthetetlenül megtanít bennünket, hogy *a nevelésben minden fél-álláspont értéktelen.* Hatni, nevelni, adni csak egész emberek és egész meggyőzések képesek.

Ma ezt jobban érezzük, mint valaha. A nemzet újjászületése csak olyan nemzedéktől várható, amely a magyar levente-szellemről merít lelkesedést és a kereszténység örökkévaló forrásaiból kimeríthetetlen eleven erőt. Akiben nem ezek táplálják a hivatást, erőt, odaadást, az nem kívánhat részt a haza újjáépítésének munkájából és a cserkészmunkára teljességgel alkalmatlan. Heine mondja az antwerpeni dóm láttára: „Azoknak a régi koroknak dogmáik voltak, nekünk csak véleményeink vannak. Véleményekkel pedig nem lehet dómokat építeni.“ Hát hogy lehetne véleményekkel felépíteni a legnagyobb dómot, a jellem székesegyházát? A vélemények, a nézetek nem adnak erőt, akinek csak véleményei vannak, az ma így gondolja a dolgokat, holnap amúgy, ma ez látszik előtte természetesnek, célszerűnek, jónak, holnap amaz. Ma ezt a nevelési eszményt látja jónak, holnap amaz. Szilárdságot, egységet, következetes erőt csak meggyőzések, változhatatlan elvek, nem tőlünk függő, de föltétlenül érvényes dogmák adnak, már akár vallás, akár filozófia, akármi más adja is őket. Alkuvást nem ismerő, abszolút érvényű, sem az értelem öncsaló rabulisztikáját, sem az érzelem, szenvedély, ösztön elködösítő félhomályát meg nem tűrő erkölcsi dogmát vagyis *elvet* pedig nem ad más, csak a vallás. Ezért nem lehet nevelni vallás nélkül.

Mivel pedig ez a radikális keresztény felfogás nem ismer alkut és nem ismer kivételt, *a cserkészvezetőnek is* minden részletében, egyetemesen erre az alapra kell helyezkednie és *le kell vonnia a konzekvenciákat az egész vonalon, tisztában kell vele lennie, hogy a törvény — evangéliumi és cserkész-törvény — őrá is egész terjedelmében áll, nemcsak a rábízott fiúkra.* A cserkész-tiszti képesítés előfeltételei közt ezért van ott a „készség, hogy az illető a cserkész-törvényt elfogadja élete alapjául“ és a cserkész-tiszti

fogadalomban ezért esküszik föl a cserkésztiszt is a cserkésztörvényre. Nem is kell hozzá valami nagy emberismeret, hogy ennek alapvető fontosságát megértse az ember. *A cserkésztiszt a fiúk számára az eleven cserkésztörvény, a cserkésztörvény megtestesülése. A fiú annyit ért meg a törvényből, amennyit megvalósulva lát vezetőjében* és annyira érzi magát indítatva a törvény megtartására, amennyire megtartva látja vezetőjében. A legszebben nekiindult és legelszántabb fiú is ellanyhul és lemond minden magasabb törekvésről, ha a maga erőfeszítését éppen onnan látja megcsúfolva, ahonnan az elismerést, a szentesítést, újabb és újabb indítást kellene kapnia. Hogyan várhatunk igazlelkűséget, abszolút szótartást a fiútól, ha napról-napra azt kell látnia, hogy vezetője játszik a szavával? Hogy lehet elgondolni, hogy a cserkészek engedelmeskedjenek olyan tisztnek, aki a maga előljárójának nem tud föltétlenül és jó lélekkel engedelmeskedni? aki esetleg a fiúk előtt bírálja a parancsot, vagy, ha végrehajtja, morogva, sőt talán gúnyolódva hajtja végre. Hiába beszél a fiúknak lovagiasságról, gyengédségről, udvariasságról olyan vezető, aki durva szókat használ, akinek hangjából, arcából, egész magatartásából nem árad a gyengédség és a mások megbecsülése, a fiúk megbecsülése is. Vagy hogyan merheti az ajkára venni a tizedik törvényt olyan vezető, akinél a fiúk piszkos könyvet látnak, vagy aki sikamlós vicceket enged meg magának előttük, vagy — ami talán még rosszabb — nem is előttük, mert hiszen azt is előbb-utóbb megtudják. Minden ember ösztönszerűleg úgy érzi, hogy ő sem köteles többre, mint feljebbvalója, aki rajta követeli a törvény megtartását. Legyen szabad felhozni egy drasztikus példát, amely azonban minden szónál szebben beszél. Egy angol orvos könyvében olvassuk a következő sorokat: „Az indiai angol hadseregben 1895-ben tízezer angol katona közül 5368-an feküdtek nemi betegségek miatt a kórházban. A főparancsnok hivatkozott a katonák becsületérzésére és kifejtette, hogy a kicsapongás nem illik a katonához. A komoly szó használt és négy év alatt az előbbi nagy szám 1118-ra, tehát körülbelül ötödére csökkent. A csökkenés azonban nem tartott sokáig, a szám hamarosan ismét felszállt. A katonák rájöttek, hogy többet kívánnak tőlük, mint tisztjeiktől.“ *A cserkésztiszt magától kíván többet, mint cserkészeitől.*

Talán legfontosabb ezen a téren, hogy *a cserkészevezető egész terjedelmében magává tegye a pihenéstelen önnevelés programját.* A második és ötödik cserkésztörvény magyarázatánál megtalálható (49. és 52. lap) annak a kimutatása, hogy minden cserkésztörvény veleje, az egész cserkészelet voltaképeni magva az önnevelésnek, az evangéliumi „egyre jobban“-nak programja. És ha áll ez a cserkészekre, kétszeresen áll a vezetőkre. Ha világos az eddigiekből, hogy csak bizonyos értelemben kész jellem nevelhet jellemeket, akkor nem kevésbé világos az az alapkövetelmény is, hogy a nevelő első kötelessége erre a befejezett jellemre töre-

kedni. Természetesen azzal, hogy ezt belátjuk, sőt még azzal is, hogy kedvet érzünk a megvalósítására, nem leszünk máról-holnapra, mintegy vezényszóra kész jellemekké. Könnyű belátni azt is, hogy a cserkésztsízt sem lehet mindenben tökéletes és kész. A tökéletességnek, mint eszménynek éppen az adja meg egyik legfőbb jellegét, hogy csak közeledni lehet feléje, mindenestül elérni nem és hogy így egy egész életre elégséges programot foglal magában. A jellem kész-voltának követelménye tehát nem azt jelenti, hogy a cserkésztsíztnek angyalnak kell lennie, de igenis jelenti azt, hogy a tökéletesség felé való törekvésnek, az állandó, nyugalmat nem ismerő tökéletesedésnek munkáját férfias elszánt-sággal, mindennap újrakezdeni-tudó kitartással egy pillanatra sem szabad abbagynia. Annál is inkább, mert a lelki élet egy alaptörvénye szerint a lelki tevékenységek nem ismernek megállást, a lélekben nincs pihenés, csak mozgás van; mozgás, vagy előre vagy hátra. Amely napon nem haladtam, aznap hanyatlot-tam. Amely nap nem lettem legalább egy árnyalattal különb, aznap rosszabb lettem. Amely nap nem dolgoztam valamit magamon, azt a napot, mint ember és mint nevelő, elvesztettem. A nevelőre ugyancsak áll a fausti szó: „Amely napon pihenni dülök, aznap, legyen: megsemmisülök.“ Ezt mondhatja minden nevelő: amely napon pihenni dől, aznap — legalább mint nevelő — megsemmisül. Mindezt nem fölösleges hangsúlyozni, mert mikor az ember egy bizonyos életkort elért, mikor egy bizonyos fokig kifejeztette egyéniségét, könnyen kísértésbe jut, hogy befejezettnek tekintse magát és abbagynia a munkát. Könnyen megcsalja magát az ember és naiv illúzióval szemet húny saját hibái felett, könnyen esik gyermekes öntetszelgésbe, gondolván, hogy ő már eléggé kész, ő már eléggé jó, holott *senki sem jó, ha nem akar jobb lenni*. Aki megszűnt a jobbra törekedni, az már bizonyos értelemben elvesztette a jót is. Közönséges mondás, hogy felnőtteket nevelni nehéz, vagy éppen lehetetlen; felnőtt embernek önmagát nevelni mindenesetre szintén nehéz, de mégis nélkülözhetetlen és kétszeresen az, ha másokat akar nevelni. A cserkész-vezető tehát sohasem tekintheti magát befejezettnek, azért annak a gyakorlati keresztény önnevelő munkának, amelyre a fiúkat olyan praktikusán meg kell tanítania (l. 53. lap), elszánt jókedvvel maga is beáll a napszámbába.

A jó vezetőnek egy további követelménye a *hivatás*. Cserkész-vezetőnek lenni nem könnyű dolog. Nem könnyű már az eddigiekből láthatólag sem, de vannak itt még további, nem kevésbé súlyos nehézségek is. A cserkészmunka időt, még pedig, ha lelkiismeretesen fogjuk fel, nem csekély időt kíván. És ezért az időért nincsen anyagi kárpótlás, ami főleg a mai viszonyok között és főleg éppen a társadalomnak azon elemeinél, akik közül cserkésztsíztekre elsősorban lehet számítani, nem csekély dolog. Tehát cserkészmunkára csak az képes, akiben önfeláldozás lakik. Fokozza

ezt az önfeláldozást az is, hogy a cserkészvezetőnek sokszor (pl. a táborozás ideje alatt) le kell mondania az élet számos kényelmességéről; a táborban sokszor primitív viszonyok között állandóan együtt kell élnie egy sereg fiúval, ami nem egy embert sok tekintetben feszélyezhet. Mindezekre csak az igazi hivatás képesít.

A hivatás kettőt jelent: kedvet és képességet. Kedvet, vagyis azt, hogy a cserkészvezető jól érzi magát a fiúk közt, szereti azt a munkát, amit végez közöttük. Fejlődésüket, emberesedésüket, minél jobb cserkészsé-válásukat a maga lelki ügyének érzi. A cserkészmozgalmat nemcsak ideáljaiban, törvényeiben, céljaiban, hanem a maga eleven munkájában is, minden gyakorlati részletével együtt, szereti és a magáénak érzi, és szívesen dolgozik nemcsak szellemi, hanem gyakorlati munkát is. Szeret a fiúkkal beszélgetni, gondolataik, problémáik, egész lelki világuk érdekli őt; a fiatal lelkeket, mint önértékű egyéniségeket meg tudja becsülni, tudja komolyan venni azt, ami a fiúkat érdekli és egy percig sem jut eszébe nevetni azon, hogy nyomokat olvasnak, vagy hogy komolyan hadijátékoznak. Át tudja érezni a szabadban való életnek friss, természetes, egészséges emberi értékeit és nem érzi áldozatnak a táborozás kívánta lemondásokat — egyszóval: a cserkészelet felé a szíve vonja. — És képességet, vagyis azt, hogy a cserkészmozgalomnak lehetőleg minden oldala hajlamainak és tehetségeinek is megfelelő. Tagadhatatlan, hogy a jellemnevelésnek az a módszere, amelyet a cserkészmozgalom magáévá tett, bizonyos rátermettséget kíván. Etikai dolgokról beszélgetni a fiúkkal és pedig a szó szoros értelmében beszélgetni, nem prédikálni, nem intelmeket mondani, nemcsak parancsokat osztogatni, hanem egészen gyakorlati módon vinni bele lelkükbe az erkölcsi követeléseket, a *mit* mellett a *hogyan*-t is, — ez bizony nem mindenkinek könnyű dolog és a gyakorlottság mellett tehetséget is kíván. Hasonlóképpen nem lehet cserkészvezető olyan ember sem, akinek egyáltalán nincs érzéke a gyakorlati kézügyességek iránt. Túlságosan sokat itt nem kell kívánni, mert hisz egyes nehezebb dolgokat elvégeztethet a vezető másokkal is, más tisztekkel, vagy nagyobb fiúkkal. De mikor a fiúk azt kénytelenek látni, hogy vezetőjük mindenestül képtelen azokra a munkákra, melyeket tőlük megkíván, hogy mindennemű műszaki munkát, mindennemű játékot, vagy a térképre, Morse-jeladásra, harcszerű gyakorlatokra vonatkozó minden munkát elvszerűen — voltaképpen pedig nem elvszerűen, hanem ügyetlenségből — kerül, vajjon el lehet-e gondolni, hogy annak a vezetőnek sértetlen tekintélye lehessen? Az is természetes, hogy a testi felszereltség dolgában sem lehet egészen elmaradott. Aki nem tud sátorban aludni, nem tud megfázás nélkül bőrig ázni, aki nem tud télen is kirándulni, vagy aki nem tudja megtolni a kocsit, ha elakad, felhúzni a vödört a kútból, leemelni a lábast a tűzről, vagy a vizes hordót a kocsiról és egyéb sok apróságot,

az természetes, hogy nem lehet jó vezető. Kell, hogy a fiúk a cserkészvezetőre testi erő és ügyesség tekintetében is fölfelé tekinthessenek.

Mindezekben az is bennfoglaltatik, hogy a hivatás mellett *bizonyos tudásra* is szüksége van a cserkészvezetőnek. Azokat a gyakorlati ügyességeket, azokat a műszaki és katonai ismereteket, azt a földrajzi, természetrajzi anyagot, egyáltalán mindazokat az ismereteket, amelyek a cserkész-kiképzés anyagát teszik, csak bizonyos tanulás útján lehet elsajátítani. Hasonlóképen meg kell tanulnia a cserkészvezetőnek a cserkész-törvényt, ismernie kell annak hivatalos magyarázatát és mint az előbbiekből kitűnik, szüksége van egy csomó pedagógiai anyagra is. Mindezek elsajátíthatók akár szakkönyvekből, akár cserkészvezetői tanfolyamokon és kiképző táborokban, amelyeket a Szövetség és szervei időről-időre rendeznek, akár azokból az alapvezető cserkész-könyvekből, melyeknek ismeretét a cserkész-tiszti próba is megkívánja. Ezek a könyvek a „Magyar Cserkész könyvei“ című füzetcskéek. Bizonyos azonban — és ezt hangsúlyozni kell —, hogy mindezeknek elsajátítása alól nem mentheti fel magát, aki cserkész-tiszt akar lenni.

Mindezek után még egy dolgot szükséges kiemelni, mint amelyre a cserkészvezetőnek feltétlenül szüksége van és ez bizonyos *egészséges, józan realizmus*. Nem lehet eléggé hangsúlyozni ennek a követelménynek a fontosságát. A tudományban, legalább a külső világ tudományában, ma a legmesszebbmenő realizmus uralkodik, de a belső világ ismeretében, az emberismeret tekintetében, sajnos, a legtöbb ember, még a legtöbb pedagógus is, szomorú illúziók rabja. Kevés az igazi önismeret, ezért kevés az igazi emberismeret is, mert ez csak amazon épülhet. A Rousseau-féle babona, az ember jó természetéről, még mindig kísért elméletben és gyakorlatban. A lélek igazi természetét, a rosszra való hajlamok tragikus erejét valójában nagyon kevesen ismerik. Mindaz, amit a modern pedagógiai irodalom mint modern eszméket hirdet (nemi felvilágosítás, koedukáció, szabad iskola, játszva-tanítás, az egyéniség felszabadítása stb., stb.) legnagyobb részben durva emberismeret-hiány bélyegét hordja magán. Aki nevelni akar, az élje át előbb magában az emberlét mélységeit, érezze meg az emberi természet tragikus kettősségét, a jó és rossz örök harcát, legyenek legalább sejtelméi a *mysterium iniquitatis* sötét hatalmáról és élje át saját magán, mennyi hősiecsézésbe, mennyi verejtékes munkába kerül, míg az ember valami jót kikalapál magából, vagy valami rossz hajlamot helyes mederbe terel; érezze át az egyéni átélés elevenségével, mennyire tehetetlen az ember önmagában, felsőbb inspirációk, nem e világból való indítások, az isteni kegyelemnek titokzatos, de jóformán kézzelfogható munkája nélkül. Az ilyen nevelő aztán nem fogja magát illúziókba ringatni, nem fogja hinni, hogy egy „legyen“ szavával más világot teremt a

gyermek lelkében, hogy a törvény pusztá hangoztatásával már törvénytartóvá is nevelte a rábizottakat, nem fog bízni a jó természet illúziójában, mert tudja, hogy a szív csalárd és leleményes a maga ámitásában; nem fog légvárat emelni és utópiákra törekedni, szerény percenttel is be fogja érni, nem csügged el a sikertelenségen és igaz meggyőződéssel fogja vallani, hogy ha egész munkásságával csak egy lelket is különbbé nevelt, az is megéri egy élet munkáját. Termékenyítő, egészséges idealizmus csak az ilyen józan realizmus talaján nőhet.

II. A vezető viszonya a cserkészekhez.

Az előbbieken rámutattunk, hogy a cserkészmunkában majdnem minden a vezetőn fordul. Ennek a döntő hatásnak két mozzanata van: az egyik a cserkészvezető egyéniségének megfelelő volta. a másik: hogy meg tudja-e találni a kellő viszonyt cserkészeihez? Meghatározni azt, hogy ez a viszony milyen legyen, a legnehezebb kérdések egyike. A cserkésznevelésben annyira majdnem minden az egyéni hatáson fordul, hogy ezt a viszonyt tulajdonképpen minden cserkészvezetőnek magának kell megteremtenie a maga képére. Sokkal könnyebb azt megmondani, hogy milyennek *nem* szabad lennie.

Igy bizonyos, hogy a cserkész és cserkészvezető viszonya *nem a tanár és tanítvány viszonya*. Nem szabad annak lennie még akkor sem — és ezt különösen szükséges hangsúlyozni —, ha a cserkészvezető a fiúnak egyszersmind tanára is. Ha a tanár el nem tudja érni azt, hogy a fiú a kiránduláson, a táborban vagy a cserkészoktatásnál más szemmel nézzen rá, mint az iskolában, akkor cserkészmunkájának eredménye már eleve kétséges. Az iskolában a legjobb diák is, még a legjobb tanárral szemben is, valami *feszélyezettséget* érez. Adva van ez már egész iskolaügyünk rendszerében, tanár és tanítvány kölcsönös helyzetében, abban a kiszolgáltatottságban, melynek érzése a mai iskolában szinte szükségképpen feltámad a diákban. Ahol egy cserkészcsapatban vezető és cserkészek között ez a feszélyezettség megvan, ott aligha lehet jó munkát végezni. A cserkészcsapatban vezető és vezetett *közös munkával törekszenek közös célra*; itt nem tanító és tanítvány állnak egymással szemben, hanem megértő, egymást segítő munkatársak, akik között meleg, meghitt bizalmasságnak kell uralkodnia. — Az iskolában a tanár már az adott helyzetnél fogva szükségképpen *fölről lefelé* szól tanítványaihoz. Emelt helyen ül vagy áll és egy hivatalos rend nevében, mint egy tőlük független, tetszésüket vagy nemtetszésüket, rokon- vagy ellenszenvüket nem kérdező, a kötelességeket akaratauk ellenére is behajtó szervezet képviselője jelenik meg a fiúk előtt. A viláért sem szabad ennek így lennie a cserkészcsapatban! A cserkészvezetőnek el kell tudni

vegyülni a fiúk közé, ébren kell tartania a fiúkban azt a tudatot, hogy itt közös munkáról van szó, közös eszmény iránti közös odaadásról; olyan kötelességekről, melyeket vezető és vezetett egyformán vállalt és önként vállalt. És ahol a vezető tekintélye azon alapszik, hogy a közös munkából többet tud végezni és a közös eszményhez már közelebb jutott.

De nem szabad összetéveszteni a cserkész és cserkészvezető viszonyát a katonai és katonatiszt viszonyával sem. Természetes, hogy ebből is van benne valami, mint ahogy a fentiek mellett is van benne valami a tanár és tanítvány viszonyából is, t. i. hogy a felnőtt ember tanítja és neveli a növekvő embert. A cserkészzetben igen erős fegyelemnek kell uralkodnia, a parancs és a parancsnok, a vezényszó és az utasítás előtt való föltétlen hódolásnak. De mindezen katonai külsőségek mellett is a cserkész és vezetője olyan viszonyban állnak egymáshoz, melyet egy egész világ választ el a katonai alá- és fölérendeltségtől. Így mindenek előtt sohasem szabad elfelejteni, hogy a fiúk nem kényszerből, hanem *önként lettek cserkészek*, a cserkészkötelességet és fegyelmet szabad akaratból vállalták és így már az a helyzet is, mely őket a cserkészparancsnok alá rendeli, egész más, mint a katonai szubordináció. Ez a helyzet, ha nem kisebb fegyelmet kíván is a katonainál, de a hangban, a módban, a kifejezésekben, abban az egész gondolati és érzébeli elhelyezkedésben, melyből a rábízott fiúkra néz, igen nagy követelményeket jelent. Azután a katonás rendszernek, úgy, mint a tapasztalat mutatja, valahogy a lényegéhez tartozik, hogy főleg a *külsőre* irányul. Külső gyakorlatokon, vezényszavakon, szabatos mozdulatokon, külsőleg végrehajtott feladatokon alapul, külső jelekre (egyenruha, disztinkciók, tisztelgések stb.) támaszkodik és kevésbé törekszik a belső, mint a külsőleg lemérhető fegyelemre. A cserkészzetben azonban, mint Kreybig tábornok írja, „a cél nem az, hogy feszes és zártrendű gyakorlatok betanításával katonásdit játsszunk, hanem az, hogy az ifjakkól önállóan gondolkozó, öntevékeny férfiakat neveljünk, akik az életben a maguk lábán járnak és minden helyzetben segíteni tudnak magukon.“ Hozzátenném: és másokon. Ez azonban elsősorban belső nevelői munkát feltételez, olyan nevelői erőket, amelyek lélekből szólnak lélekhez, amelyeknek a külső gyakorlatok, mozdulatok és vezényszavak csak segítői és szimbolumai, — de nem a legfőbb segítői és nem a legigazibb szimbolumai. Azért a cserkészvezető és az ő fiai közt a katonainál *sokkal bensőségesebb és melegebb viszony*nak kell lennie, amelynek alapakkordja nem a fölé- és alárendeltség, hanem az egymást megbecsülő, egymáshoz jóleső melegséggel vonzó szeretet. És még valami: A katonatiszt mindig *tömeeggel* áll szemben, amelyet fegyelmezni, vezényelni vagy oktatni akar, mindig csapathoz, szakaszhoz, osztaghoz szól. Viszont a cserkészzet nem tömegmozgalom, hanem egyénekenkénti kezelést sürget, a cserkész kiképző egyenkint oktatja a fiúkat és

jellemnevelési munkáját is csak az egyessel végezheti hatásosan, azért a cserkésztsízt viszonya fiaihoz lényegében egyén viszonya egyénekhez. Ez is mutatja, hogy valami más, mint a tiszté és a katonáé.

Ha már most azt kellene megállapítani, milyennek kell hát lennie valójában a cserkész és vezetője közötti viszonynak, talán azt lehetne mondani, hogy valami egészen sajátos, minden más-tól különböző viszonyról van itt szó, amelyben van valami *abból is, ami tanárt és tanítványt összefűz*, abból is, ami a *lelkipásztort a rábizott lélekkel* összeköti, de van benne valami a *bajtárs és bajtárs és az idősebb és fiatalabb testvér viszonyából is*. Hogy mit jelent itt a tanár viszonya a tanítványhoz, erről már volt szó, hogy mi az a bajtársi szellem és hogy mi az idősebb testvér viszonya öccséhez, erről talán felesleges szólni. A lelkipásztort azért említjük, mert a cserkész-nevelő legbensőbb, legalapvetőbb munkája voltaképpen lelki nevelés, lelki vezetés. Aki ezt jól akarja végezni, annak egy bizonyos értelemben papi lelkületre is van szüksége, értve ezen a léleknek és a lélek dolgának mindennél többre becsülését, a lelki vezetői munkára való teljes odaadást és a felsőbb inspirációt. E nélkül a három nélkül illetéktelenül nyúlna az Isten legdrágább teremtményéhez, a fejlődő lélekhez.

A cserkészvezető és a cserkészek viszonyának alapja a tekintély, a *vezető egyéni tekintélye*. Kell, hogy a fiúk felfelé nézzenek az ő vezetőjükre, kell, hogy okoskodás nélkül, vita nélkül, habozás nélkül elismerjék, kell, hogy ösztönszerűen megérezzék az ő tekintélyét. Ez a tekintély azonban itt nem a helyzetből adódik, mint a tanárok vagy a katonatisztek tekintélye, ez a tekintély magán a vezető egyéniségén fordul. Ez a tekintély nem lehet más, mint a több-ember, a különb-ember tekintélye. A fiúknak érezniök kell, hogy itt olyan ember szól hozzájuk, aki emberebb, mint ők, aki többé-kevésbé már olyan, mint amilyenekké nekik lenniök kell, amilyenekké ők lenni vágnak. Érezniök kell, hogy itt a gazdagabb élettapasztalat, a mélyebb tudás és emberismeret és a tisztultabb belső világ nyilatkozik meg előttük. Elemi erővel meg kell érezniök, hogy ez az ember különb cserkész náluk, hogy a cserkészlet munkájából többet kidolgozott már, a maga munkálásában előbbre haladott, a cserkészletmunkához közelebb jutott már, mint ők és így valamiképp a megtestesült cserkész-ideált kell benne látniok. Ha ezenfelül még jóakaratot, szeretetet, sőt önfeláldozást is látnak vezetőjük részéről, akkor megszületik a vezető megrendíthetetlen tekintélye és megszületik a fiúk lelkében az a nemes pietás, a tisztelő szeretetnek az a termékeny érzelmé, amely voltaképpen minden igazi nevelésnek alapja.

És ezt a tekintélyt aztán nem kell féltetni. Nem egyszer hallottam tanároktól, akik cserkészletmunkára akartak vállalkozni, aggodalmas kérdéseket, hogy hová lesz a tanári tekintély, hogyha

a fiúkkal együtt kell lakni, egy sátorban hálni, együtt fürdeni stb.? Hát persze, gyenge lábon állhat az a tekintély, melyet az ilyenektől féltetni kell. A cserkészvezető tekintélye olyan alapokon nyugszik, amelyek a közvetlen érintkezésben csak erősödhetnek. Ha a fiúk közelebbről látják és jobban megismerik vezetőjüket, akkor jobban meg fogják becsülni benne azokat a tulajdonságokat, amelyekkel szeretetüket kiérdemelte. Persze, nincsen ember hiba nélkül és bizonyos az is, hogy közelebbről nemcsak a jótulajdonságok, hanem a hibák is könnyebben kitetszenek. De hát családás azt gondolni, hogy ezeket a hibákat a fiúk amúgy is észre nem veszik; másrészt pedig a cserkészvezető, ha csakugyan az, akkor nem nyugszik bele hibáiba, hanem férfias elszántsággal küzd ellenük és a fiúk a hibával együtt az ellene való küzdelmet is közelebbről látják. A cserkészvezető, ha hibát követ el, nem fogja titkolni a fiúk előtt, hanem nyíltan beismeri és kijavítja; és nem árthat annyit egy hiba a fiúk szemében, mint amennyit használ az őszinte, férfias beismerés. Ha látják, hogy vezetőjük komolyan veszi a törvényt és magára nézve épp oly kötelezőnek tartja, mint rájuk, ha az önnevelés programját, amelyre őket buzdítja, önmagán is végrehajtja, ha alkuvás és pihenés nélkül törekszik a cserkészszemély felé: akkor nemcsak a törvény és a cserkészideál tisztelete ver bennük mélyebb gyökeret, hanem kiirrehatóan megerősödik bennük a vezető tekintélye is.

A különb egyéniség tekintélye mellett a cserkész és cserkészvezető viszonyának második alapkövetelménye, hogy a vezető *mélységes tisztelettel* viseltessék a fiúk iránt. A *maxima debetur puero reverentia* klasszikus elve egész jelentőségében tisztán álljon a cserkészvezető előtt. Nem szabad úgy kezelni a fiúkat, ahogy felnőttek szoktak gyermekeket. Cserkészek között nincsen helye sem annak a jóindulatúnak, de egy kicsit mindig lenéző kedélyességnek, annak az állandó fölényes mosolynak, amit olyan gyakran látunk fiúkkal foglalkozó felnőttek ajkán; sem annak a tüntető, vállveregető leereszkedésnek, amellyel sokan közeledni próbálnak a fiúkhoz és amely már messziről visszariasztja fogékony lelküket. A cserkészvezetőnek úgy kell tudni elhelyezkedni cserkészeivel szemben, mint embernek emberrel szemben. A fiúk egyéniségét, mint önértéket, mint az Istennek egy drága, szép gondolatát kell becsülnie. A krisztusi gondolatot, hogy egy lélek magában több, mint az egész világ, egész teljességében át kell éreznie. Úgy kell néznie a fiúkra, mint csodálatos titkokra, rejtelmes ígéretekre, amelyekből nemzeti és emberiség jövője fog kialakulni, amelyekből az Isten egy-egy remeke fog megszületni. Olyan tisztelettel kell rájuk nézni, mintha mindegyik egy-egy királyfi volna. De nemcsak mint leendő értékeket, nemcsak mint fejlődő világokat kell megbecsülnie a fiatal lelkeket. Minden életkornak önmagában is megvannak a maga értékei és az ifjúság, a gyermekkor is olyan értékeket rejt magában, erkölcsi értékeket is, melyek ennek a kornak

sajátjai. A vezető ezeket is meg tudja becsülni; úgy, amint vannak, amilyenek most és amik most, úgy is önértékeknek tudja a fiúkat és mint ilyeneket, teljes tisztelettel kezeli őket. Úgy szól hozzájuk, mint gentleman a gentlemanhez, mint ahogy magához kívánja, hogy szóljanak.

A tiszteleten túl azonban nagyfokú *szeretetre* is van szükség. Arra a szeretetre, amely ki tud emelkedni önmagából és megértő jóakarattal bele tud helyezkedni mások lelki világába. A cserkészvezető át tudja élni éppen önzetlen szereteténél fogva a fiúk gondolatait, érzelmeit, igényeit. Érdekli őt is, ami a fiúkat érdekli, játékot, gyakorlatokat, kirándulást, táborozást az ő szemükkel tud nézni. Megérti és megérzi, mi esik jól nekik és mi bántja őket, mi esik nehezükre és mit tesznek szívesen, és ehhez szabja rendelkezéseit. Ennek a megérzésnek oly élessé kell fejlődnie, hogy szinte előbb érzi meg a fiúk kívánságait, mintsem maguk előtt tudatosává válik. Segéd tisztjeinek, örsvezetőinek és megbízottjainak munkásságát, egész magaviseletét is nemcsak a maga szempontjából bírálja el, hanem azt is megtanulja látni, érezni, hogy mit gondolnak arról a fiúk, hogy látják azt a fiúk? A táborban a kiránduláson nem a maga kényelmét keresi, nem a maga kedve szerint intézi a napirendet, a foglalkozásokat, hanem az általános cserkészcélhoz és a fiúk javához méri intézkedéseit. Szóval olyan szeretetre van szüksége a cserkészvezetőnek, amely önfeláldozásra is képes, amely tud lemondani és élni másokért. Ez a szeretet a maga cselekvésben megnyilatkozó erejét hódító hatalommal sugározza szét és szeretetet ébreszt a fiúkban is. Érzik, hogy szeretik őket és szeretettel felelnek a szeretetre. A fiúknak ez a szeretete egyrészt megadja a lehetőséget bensőséges, mélységes nevelőhatásokra, másrészt az igazi nevelőnek önmagában is jóleső, és tegyük hozzá: a jó munka öntudatán kívül egyetlen jutalma is.

HARMADIK FEJEZET.

A cserkészzet jellemnevelő munkája.

A cserkészzetben voltaképen nincs *külön* jellemnevelési munka. A jól vezetett cserkészcsapatban közvetlenül vagy közvetve *minden* a jellemnevelést szolgálja. Olyan értelemben tehát, mint ahogy külön szólunk térképismeretről, első segélynyújtásról, vagy más szakismeretekről: a jellemnevelésről nem lehet beszélni. Ennek át kell hatnia mindent, ami cserkészmunka. Hogy azonban ezt a nagy és bonyolult munkát jól végezhessük, tisztában kell lennünk mindenekelőtt azzal, hogy *mire is akarunk nevelni* voltaképen, tudnunk kell, hogy a cserkészzet *minő módszerrel* lát ehhez a munkához és ismernünk kell az *eszközöket* is, amelyek a cserkészzetben a jellemnevelői munkának szolgálatára állanak.

I. A cserkész-jellemnevelés célja és anyaga.

(*A cserkészttörvény magyarázata és módszeres feldolgozása.*)

Ha tudni akarjuk, mi az a jellem-ideál, amelyre a cserkésznevelés törekszik és amelynek szeretete, az utána való eleven vágy és az érte való munka voltaképen az egész cserkészmozgalom lelke, akkor legcélszerűbb beható vizsgálat alá venni azt a szimbolumszerű összefoglalást, amely ennek a jellemeszménynek legrövidebb foglalata és kódexe: a cserkészttörvényt.

A következőkben a cserkészttörvényt — célszerűségi szempontból — úgy vesszük vizsgálat alá, hogy gondolatmenetünk a törvény magyarázatán kívül, mindjárt a fiúk előtt való módszeres feldolgozás szempontjait is magában foglalja.

*

A cserkészttörvény így hangzik:

1. *A cserkész egyeneslelkű és feltétlenül igazat mond.*
2. *A cserkész híven teljesíti kötelességeit.*
3. *A cserkész, ahol tud, segít.*
4. *A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.*
5. *A cserkész másokkal szemben gyöngéd, magával szemben szigorú.*

6. A cserkész szereti a természetet: jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.

7. A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.

8. A cserkész vidám és meggondolt.

9. A cserkész takarékos.

10. A cserkész testben-lélekben tiszta.

A cserkésztörvény szó szerinti szövege és magyarázatának kielégítő ismerete már az újoncpróbának, tehát a legelső kiképzésnek is tárgya. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy ha az újonc-kiképzés során megmagyaráztuk és a jelöltek megtanulták, akkor már egyszer mindenkorra végeztünk is vele. A cserkésztörvény az egész cserkészmozgalom lelke, az egész kiképzés legfontosabb része, a cserkészjellem alapja. Azért kell, hogy a cserkészmunka egész folyamán újra meg újra elővegyük, megbeszéljük, egyre jobban elmélyedjünk annak tartalmába és pedig egyre komolyabb formában: alkalmazkodva a fejlődő fiúk növekvő értelmi igényeihez és tisztuló erkölcsi érzékéhez. A törvényről úgy kell szólnunk, hogy már a kis jelölt megérezze, vagy legalább megsejtse, hogy itt nagy, komoly és szent dolgokról van szó, olyanokról, amelyeket meg *kell* tartania és hogyha megtartja, akkor — és csakis akkor — jó cserkész és különb ember lesz. Ez azonban munkánknak még csak első része. A növekvő, serdülő ifjúval — aki a törvény szövegét jól tudja és legfőbb alkalmazásait is ismeri már — azt is meg kell értetnünk, hogy ezeket a törvényeket józan emberész, ép erkölcsi érzék és isteni akarat egyformán diktálja, hogy ezek az emberi jellem egészséges fejlődésének természetes feltételei, hogy egymondatos egyszerűségük mellett is kimeríthetetlen gazdagság és termékenység lakik bennük és hogy alkalmasak egy egész tartalmas, szépséges, áldásos emberi élet alapjainak.

A cserkésztörvényre tehát a cserkészmunka minden egyes fókán vissza-vissza kell térnünk, örsi összejöveteleken, csapatgyűléseken, tábortúznél újra meg újra elő kell vennünk, mindig más és más oldalról megmagyaráznunk, újabb és újabb gyakorlati alkalmazásait bemutatnunk. Ha azonban a jelöltképzéskor rendszeresen végigmentünk az egész törvényen, később már nem szükséges mindig újra ilyen teljes végigdolgozásra törekedni: elég, sőt hasznosabb is, alkalomszerűen, egyes éppen felmerülő konkrét esetek kapcsán, vagy a csapatban jelentkező igények (pl. egyes mutatózó hibák) kapcsán venni elő egy-egy törvényt, azt, amelyiknek föllevenítése és elmélyítése éppen szükségesnek látszik. Tegyük fel pl., hogy egy csapatban engedeftlenség esetei mutatkoznak sűrűbben. Ez jó alkalom a vezetőnek a 7. cserkésztörvény alapos megbeszélésére. Vagy gondoljuk el, hogy egy cserkészünknek valami különösen szép segítő tette, valami feltűnőbb cserkészszoologálatra volt alkalma és a csapat ennek kapcsán elismerést aratott. Ilyenkor szerencsésen lehet rámutatni a cserkész-lovagias-

ságnak, a segítő szeretetnek, a napi jótettnek nagy értékére és követelményére: megbeszélni a 3. törvényt. Kiránduláson vagyunk. Észrevevesszük, hogy a felséges kilátás vagy a rengeteg erdő sejtelmes világa talán öntudatlanul is megillette a fiúk lelkét. Lehet-e jobb alkalom a 6. cserkész-törvény megbeszélésére, mint ilyenkor? Amit valamikor, a jelöltek óráin röviden, mintegy elméletileg megmagyaráztunk egyszer: most íme, lelket, színt, meleget ölthet bennük, most meghallgattathatjuk velük a természet szívedobbanását, szinte megtapintathatjuk velük a végtelen Teremtő nagy művészi gondolatainak ragyogó köntösét.

De akár ilyen alkalmazkodó ügyességgel, akár a kiképzési órák tervébe illesztve: bizonyos, hogy nem szabad elmúlnia egyetlen évnek sem, amelyben valamilyen alakban — de változatosan, a világért sem unalmas és gyilkos ismétlések formájában — legalább egyszer minden egyes cserkész-törvényre sor ne kerülne.

Ennek a könyvnek nincs rá tere, hogy kész előadásokat közöljön a cserkész-törvényről, annál kevésbbé, mert hiszen a helyes és pedagógiailag értékes magyarázat itt csak egyéni lehet; részletesen előírni, mit, mennyit és hogyan mondjon valaki, épp az ilyen természetű kérdésekben teljességgel lehetetlen. Az alábbiakban tehát a törvény szövegén és a Szövetségtől elfogadott hivatalos magyarázatán kívül csak arra szorítkozunk, hogy az egyéni feldolgozás és az egyéni átélésen alapuló megbeszélés számára a legfontosabb szempontokat megjelöljük.

1. Az első törvény a becsület paragrafusa. **A cserkész egyenes-lelkű és feltétlenül igazat mond.** Nem véletlen, hogy a cserkész-törvény a feltétlen igazlelkűséget követeli legelőször. A cserkész-törvény zseniális megalkotója abból a mélységes ember- és fiúismereten alapuló meggyőződésből indult ki, hogy *minden jellem alapja az igazlelkűség*. Az első törvény magyarázatának legelső feladata ezt jól megértetni a fiúkkal. Megéreztetni velük, hogy a jellem legmélyebb életosztöne követeli meg a feltétlen igazlelkűséget, a *minden* hazugságnak, minden ferdítésnek, minden kép-mutatásnak, alattomoságnak kivételt nem ismerően ellenmondó abszolút egyenességet. A jellem egységet jelent, az embernek önmagában való zárt egységét, minden életnyilvánulásnak stílusos egyöntetűségét. Amely pillanatban ez az egység bárhol is megszakad, amikor a szó, az arckifejezés vagy a gesztus nincs többé összhangban a gondolattal, amikor más a külső hang és más a belső érzés: abban a pillanatban már bacillus érte meg a jellemet, abban a pillanatban, lehetőségben, már adva van a teljes züllés is. A jellem ki van kezdve. „Elrepült a nagy kő, ki tudja, hol áll meg?” A jellem következetességet jelent, a hazugság az alkuvást jelenti. Aki megalkuszik egyszer, miért állna meg másszor? Aki hűtlenné vált az igazsághoz gyávaságból, az emberek előtti félelemből (a hazugság főforrása!), mi biztosít, hogy ugyancsak gyávaságból nem válik-e majd a legszentebb ügynek, a hazának is árulójávé

vagy aljas emberek cimborájává? Aki megtagadja az igazságot kényelemből, magaelhagyásból, lomhaságból (a hazugságnak másik nagy kútfeje), ki tudja, nem hagyja-e el magát majd akkor is, amikor családja vagy hivatása legszentebb kötelességeinek teljesítéséről lesz szó. Rá kell mutatni arra is, hogy a feltétlen egyenes-lelkűség mennyire hozzátartozik az igazi *magyar* jellemhez.

Az igazlelkűségnek ezzel az alapvető fontosságával összefügg a másik gondolat, amit jól meg kell értetni a fiúkkal. Az *igazlelkűség nem ismer kivételt*. Mihelyt egyszer helyt adunk — bármilyen formában — a kivételnek, veszve van a jellem, mert nincs a világon olyan hazugság-alkalom, amelyet az ember ne tudna jogos kivételnek magyarázni. Ez pedig tág utat nyit a legkacska-ringósabb csűrös-csavarásnak, a tudatos, utóbb a megszokás folytán már öntudatlan önámításnak, innen pedig egyenes az út a pathológikus moral insanity-hez; csak idő és körülmények kérdése, hogy ki meddig jut el ezen a végzetes ösvényen. Ezért a cserkész-törvény nem adhat felmentést még a tréfából való hazugságra sem (ha csak teljesen ki nincs zárva az ámitás szándéka, mert hiszen akkor nincs szó hazugságról), még a kíméletből való hazugságra sem (de természetesen a kíméletlenségre sem: okosság és szeretet eligazít; l. a törvény részletes magyarázatát a következő fejezetben).

A harmadik megértetendő szempont: *A feltétlen igazmondás szociális szükségessége*. Nem nehéz megmutatni a fiúknak, hogy emberi közösség csak a feltétlen igazmondás követelményén alapulhat, csak ez teszi lehetővé minden emberi érintkezés nélkülözhetetlen alapját, a kölcsönös bizalmat. Ez az értelme az első törvénynek, ezt fejezi ki a magyarázat:

Gondold meg, hogy a „cserkész becsületében mindig bízni kell“.

Becsületesnek a cserkész azt nevezi, aki sem szóban, sem tettben soha egy hajszálnyira sem tér el az egyenestől és igazságtól. Becsület dolgában a cserkész nem ismer alkuvást. Habozás nélkül vállalja szavának és tettének minden következményét. Aki hazudik, akár szóval, akár cselekedettel, az eljátszotta becsületét és méltó a kizárásra. Becsületed a legdrágább kincsed: ha minden elvész is — becsületed őrizd meg szeplőtlenül!

Ha mindezt megértetjük a fiúkkal, akkor következik a törvény-magyarázat második, az elsőnél semmivel sem kevésbé fontos feladata: rávezetni a fiúkat arra, amit az *egyeneselelkűség művészetének* lehetne nevezni; megmutatni nekik, hogyan lehet eljutni odáig, hogy az ember sohase hazudjék. Ennek legpraktikusabb módja végigmenni beszélgetés formájában a fiúk között szokásos hazugságok típusain, egyenkint kimutatni (ami a komoly élettapasztalatnak nem nehéz), hogy egyik esetben sem érdemes hazudni és hogy a hazugságot elkerülni, ha gyakran nem is könnyű, de minden esetben lehetséges. Fel kell hívni a figyelmet, hogy a hazugság tilalma nem jelenti egyszersem az igazság minden esetben való kimondásának kötelezettségét, hogy szabad hallgatni, szabad ki-

térő feleletet adni. Meg kell értetni a fiúkkal, hogy azt a leleményességet, amit sokan a hazugság elpalástolására fordítanak, érdemes harcba állítani a hazugságkerülés okos módjainak keresésére. Végül pedig nem szabad haboznunk rámutatni, hogy a feltétlen igazmondásban való kitartás, végül is hősiességet kíván és hogy nem egy esetben kellemetlen következmények vállalásával, sőt szenvedéssel is járhat, mint minden, ami hősiesség. És itt appellálni kell a fiúk legnemesebb érzelmeire, a lelkükben lakozó és remélhetőleg még el nem tiport hősré, amelyet felszabadítani, magára eszméltetni: minden jellemnevelésnek és így a cserkész-munkának is legszebb feladata.

Könnyebb eligazodás kedvéért közöljük az első törvény magyarázatának egy részletesen kidolgozott mintáját is. (Lásd a következő alfejezetben, 69. l.)

2. A második törvény a hűség törvénye. *A cserkész híven teljesíti kötelességeit.* A hivatalos magyarázat három csoportját ismeri a kötelességeknek. Isten, haza és embertársak iránt. Az elsőt így írja körül:

Istennek imádással, szeretettel és engedelmisséggel tartozol. Ennek a kötelességnek akkor teszel eleget, ha egész életedet Isten örök igazságaihoz szabad és gyakorlati vallásos életet élsz.

Itt mindenekelőtt azt kell megértetni a fiúkkal, hogy mi az, amit *vallásos lelkületnek* nevezünk. Hogy nem él emberhez méltó életet, aki el nem jutott odáig, hogy *személyes viszonyba* lépjen az Istennel. Az imádás és a szeretet két fő megnyilvánulása annak a bensőséges, mélységes és boldogító lelkületnek, amelyet a keresztény istenfiúság fogalma jelent, és aminek legtökéletesebb kifejezése, mikor az Istent atyánknak szólítjuk. Meg kell értetnünk a fiúkkal, hogy a keresztény ember számára az Istenség nekünk való megnyilatkozása, vallási életünk középontja *Jézus Krisztus személye* és azért a mi vallásos életünk tengelye, az élet problémáinak megoldása és minden világnézeti és erkölcsi kérdés legfőbb szabályozója az Úr Jézus Krisztus tanítása és az élő Krisztussal való személyes viszony. Mindennek a gyakorlati megvalósítása elsősorban az Isten akaratának teljesítésében, tehát a gyakorlati keresztény életben áll. Jelenti ez a krisztusi erkölcstan megszabta kötelességeknek a legapróbb részletekig megalkuvás nélkül való teljesítését, egész életünknek hozzávaló igazítását, az egyházhoz való gyermeki ragaszkodást és a tőle megszabott külső vallási gyakorlatok mindennapos teljesítését. Végül az Isten iránt tartozó kötelesség magában foglalja az evangélium nagy alaprogramját, a tökéletesedésnek, az *egyre jobban!*-nak, a keresztény önnevelésnek feladatát.

A haza iránti kötelességeket így részletezi a magyarázat:

Hazádnak hűséggel és munkás szeretettel tartozol. A hazát akkor szereted, ha egynek érzed magad vele, ha minden erődből igyekszel jellemes magyar férfitársa nevelni magadat, hazád javára minél tökéletesebben kifejleszted minden

képességet és kész vagy érette minden áldozatra. Elj, tanulj és dolgozzál, *becsülettel a hazáért.*

A hazaszeretet helyes megértésére mindenekelőtt abból kell kiindulni, hogy az szeretet, tehát *együttérzés.* Legcélszerűbb itt idézni Vörösmarty szavait: „És érezzük minden érverését, — Szent nevére feldobog szívünk; — És szenvedjük minden szenvedését, — Szégyenétől lánggra gerjedünk; — És óhajtjuk nagynak trónusában, — Boldog és erősnek kunyhájában.“ (Liszt Ferenchez.) Meg kell éreztetni a fiúkkal, hogy csak az szereti igazán a hazát, aki egynek érzi magát vele: szenvedését, romlását, szégyenét a maga szenvedésének és szégyenének, nagyságát, dicsőségét a maga dicsőségének, jövőjét mindenestül a maga jövőjének érzi. A hazaszeretet azonban nemcsak érzést, hanem akaratot is jelent. Magában foglalja az elszántságot, a „mindent a hazáért“-lelkületet, a készséget szenvedni, vagy meghalni a hazáért, ha kell, de mindenesetre *élni érette*, úgy, hogy azt a helyet, amelyre a haza nagy munkamegosztásában az Isten állította, egészen betöltse. Meg kell értetni a fiúkkal, hogy a haza első-sorban fiaiból áll, hogy mi vagyunk a haza és hogy a haza nagysága mindenestül azon fordul, mennyire állja meg minden egyes ember a maga helyét, ott, ahol van, milyen tökéletesen teljesíti hivatását: *mennyire egész ember.* És itt rá lehet mutatni, hogy végelemzésben a haza iránti szeretet is megint a komoly önevelésnek, az egész emberré levésnek a kötelességét szolgálja.

Nem szabad elmulasztani ennél a pontnál rámutatni arra sem, hogy a hazán a magyar ember *Szent István koronáját* érti; ez magában foglalja egyrészt a szent koronával megkoronázott király iránti hűséget és odaadást, amit éppen ezen magától értetődöttségénél fogva nem is tart szükségesnek külön kiemelni a törvény — másrészt pedig az *ezeréves Magyarországi ősi határaiért*, egységességéért, feltámadásáért élni-halni elszánt akaratot.

Embertársaidnak mindazzal tartozol, amit magadnak kívánsz. A cserkész kiemelkedik az önzés és a kevélység naivságából, igyekszik másokat megérteni, szeretettel megbecsülni, a gyengékkel és szegényekkel együttérezni és hasznosan töltött élettel értékes tagjává lenni az emberiség nagy családjának.

A második törvény ezen a ponton hangsúlyozni kívánja a magyar társadalomból oly végzetesen hiányzó *szociális érzés* fontosságát. Ennek a bonyolult és kényes kérdésnek szabályozójául pedig az evangelium páratlan egyszerűségű elvét állítja fel: Amit akarsz, hogy cselekedjenek neked az emberek, cselekedd te is azt másoknak. Itt kell megéreztetni a fiúkkal, hogy a léleknek milyen kiskorú és szánalmas állapotát mutatja az önzés, mennyire vakká teszi az embert és mennyire megakadályozza, hogy komoly értelemben vett férfiúvá fejlődhessen. Meg kell értetni velük, hogy a kevélység, mely az embert elzárja embertársaitól és a maga silány kis köreire szorítja, egy

bizonyos értelemben szellemi egyoldalúságot, értelmi elmaradottságot jelent és a legvégzetesebb csapás, amely egy embert érhet, mert a belőle fakadó vak önelégültség a fejlődésnek még a lehetőségét is elveszi tőle. Ezzel szemben a cserkész nem önmagának él, hanem másoknak. Nem azon sopánkodik, hogy megértik-e őt, hanem ő akar megérteni másokat. Nem maga akar boldog lenni, hanem másokat akar azzá tenni és így hozzá akar járulni, hogy az a nagy katasztrófa, amely a társadalmi osztályok és az egyesek pogány önzése következtében az európai emberiséget fenyegeti, elháríttassék, vagy legalább enyhébb lefolyást vegyen. És ha mindezt megértettük a fiúkkal, akkor rámutathatunk, hogy gyakorlati fogalmazásban ez a harmadik kötelesség is *elsősorban a komoly keresztény önnevelés* programját foglalja magában.

3. A harmadik törvény a szolgálatkészség. *A cserkész, ahol tud, segít.* A magyarázat így szól:

Keressz az alkalmat, hol tehetsz jót, kin segíthetsz, hogyan mutathatod meg leleményes szeretetedet.

Meg kell tanulnod, hogyan lehet életet menteni, balesetekben segítyt nyújtani, meggondoltan, gyorsan és ügyesen cselekedni.

Fel kell áldoznod szórakozásodat, kényelmedet, sőt biztonságodat is (ha a szükség úgy kívánja), hogy segíthess.

Ha nehéz a választás, kérdezd magadtól: Mi az Isten akarata? — és tudni fogod kötelességedet.

Ne múljék el nap, hogy valami jót ne tégy. Elismerést ne várj, jutalmat el ne végy: kötelességből segíts. Legyen az számodra „napi jócselekedet“.

Nyilvánvaló, hogy a harmadik törvény voltaképpen az előbbi törvény harmadik pontjában részletezett kötelességek közül ragad ki egyet és azt követeli meg igazi cserkészgyakorlatiassággal. Ennek a törvénynek magyarázata legcélszerűbben egész gyakorlati módon történhetik. Ha egyszer megmagyaráztuk a fiúknak, hogyan lehet másoknak segíteni (a segítő programm egy jó része a próbapontok gyakorlati kiképzési anyagánál kerül tárgyalásra) és megértettük velük, hogy a *napi jócselekedet* nem akármilyen jótettet, hanem egyenesen ilyen segítő, szolgáló, másokért való cselekedetet ír elő, akkor nincs más hátra, mint hogy sok-sok példát mondjunk nekik ilyen cselekvésre és pedig mindig olyanokat, amilyeneket az ő korukban, az ő erejükkel, az ő köreikben vihetnek véghez. Igen hasznos a törvény letárgyalása után néhány hétig iratni velük saját napi jócselekedeteiket, azután ezeket a naplókat bekérni (név nélkül!) és az érdekesebb, követésre valóbb példákat felolvasni nekik. Ha mindez megtörtént, akkor még csak azt kell megértetni velük, hogy a cserkész annyira kötelességének vallja a segítséget, hogy szükség esetén áldozatot is kell hoznia ezért. A harmadik törvény nemcsak a szórakozásról, kényelemről való lemondás kötelességét foglalja magában mások javára, hanem benne van egyenesen az életünk kockáztatásával járó életmentés készsége is.

4. A testvériség törvénye: *A cserkész minden cserkészt testvérének tekint.*

Mindnyájan egy Atyának gyermekei, egy család tagjai, egy célért küzdő bajtársak vagyunk. Cserkészt a cserkésszel vallási, nemzeti, társadalmi különbségeken keresztül *közös eszmény, közös törvény, közös fogadalom* köt össze testvéri szeretetben.

Minden cserkészt, ha ismeretlen is, szívesen üdvözlj, örömmel támogasd, oszd meg vele, amid van, hogyha rádszorul, mert édes testvérek vagytok.

Ez a törvény annak a lelki együvértartozásnak a hangsúlyozása, amelyet a közös életeszmenyre való felesküvés kell, hogy létrehozzon, az egész világ cserkészei között. Jó alkalom ez a törvény egyáltalán arra, hogy megértessük a fiúkkal az eszmék, az ideálok nagy értékét és összeforrasztó erejét, másrészt, hogy jól megmagyarázzuk nekik a nemzetek közötti testvériség helyes fogalmát. Ma, amikor egyrészt a hazaromboló szürke nemzetköziség, másrészt a hazaszeretetlen pogány és erkölcstelen értelmezése olyan orgiáit üli, nem lehet eléggé hangsúlyozni a nemes hazaszeretetlen és az egyetemes keresztény testvériségnek egy tőről fakadó és egymás nélkül csonka voltát. Eppen ezért úgy látszik, hogy e törvény mai fogalmazásában csonka és kiegészítésre szorul. A cserkész *nemcsak minden cserkészt, hanem minden embert* is testvérének tekint és a cserkész kiemelése csak annyiban jogosult, amennyiben a családjához vagy nemzetükhöz tartozó testvéreink is közelebb állanak hozzánk egyéb testvéreinknél. Itt van helye annak, hogy megértessük a fiúkkal az Istenhez való nagy emberi testvériség és az egymásért való felelősség nagy gondolatát. Itt szólhatunk a *barátság* mivoltáról, értékéről, feltételeiről és veszedelmeiről is.

5. A lovagiasság törvénye. *A cserkész másokkal szemben gyengéd, magával szemben szigorú.* Ez a törvény két kötelességet foglal magában. Az első a lovagiasság.

A cserkész nemes lovagiasságra törekszik, tehát mások gyengésségeivel szemben türelmes, hibáik iránt elnéző, igyekszik beleélni magát mások lelkivilágába, örül az örvendezőkkel és vigasztalja a szomorúakat. Mindenkinék jót akar, neveli magát finom tapintatosságra és meleg lélekből fakadó udvariasságra. Iparokodik, hogy a vele való érintkezés mindenkinék kellemes és fölemelő legyen.

Ennek a törvénynek fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni, főleg az úgynevezett kamasz korban fellépő zavaros, kellemetlen, sőt durva hajlamokkal szemben. Mindenki, aki serdülő fiúkkal érintkezett, tudja, hogy a legtöbb fiú átmegy egy rövidebb-hosszabb korszakon, melyben általában igen kellemetlen a vele való érintkezés. Bizonyos kellemetlenség, nyersség, rossz modor jellemzi őket. De ugyanebben a korszakban minden valamire való fiú lelkében még zavaros, de mélységes források nyílnak a rajta kívül álló valóság megérezésének, a hősiességnek, sőt az önfeláldozásnak is. Ezeket a nagyjövőjű erőket kell segítségül hívni ilyenkor a nevelőnek. Itt van helye, hogy a föl-

séges középkori *lovagideátra* rámutatva megéreztessük a fiúkkal, mi a lovagiasság. Rá kell mutatnunk arra is, hogy mennyire magyar tulajdonság ez. A külföld sokszor üres frázisként emlegeti a „lovagias magyar nemzet“-et: a mi kötelességünk ezt a szép jelzőt mélységes és gazdag tartalommal kitölteni. Rá kell vezetnünk őket, hogy a legnagyobb erő az, amely gyengédségben tud megnyilvánulni, hogy a legerősebb egyéniség legjobban tudja tisztelni a más egyéniségét és meg kell velük értetnünk, hogy a leg-hatalmasabb férfias erő is kiegészítésre szorul: a gyengédségnek, a tapintatnak, a finomságnak, a megértő szeretetnek csak más irányú, de nem kisebb erőire. Ennek a gondolatmenetnek kapcsán jó alkalom nyílik rámutatni, hogy mekkora jelentősége van a lovagiasságnak és gyengédségnek a gyengébbekkel, a ránszorulókkal, betegekkel, kisebbekkel szemben és itt lehet megéreztetni a régi lovagok nőtiszteletének egyik legmélyebb és legtisztább forrását. Ugyancsak itt van helye annak is, hogy megismertessük a fiúkat az udvariasság és az *illem szokások* igazi mivoltával. Legmélyén fogva fel: az illem voltaképp nem más, mint az egyetemes keresztény szeretetnek a külső szokásokban való megnyilatkozása. Ha ezt megértették a fiúk, fődolgunk az, hogy számos példával mutassuk meg ennek az elvnek a gyakorlati életben való alkalmazását. Nem menthetjük fel magunkat az alól, hogy az illem legfontosabb kérdéseit is le-tárgyaljuk a fiúkkal. A jó modor hozzátartozik a jó cserkész magatartásához. Az igazi cserkész nemcsak az erdőben és a családi otthonban jó cserkész, hanem a társaságban is, ha kell a szalonban és a táncteremben is az az „emberebb ember“, akinek fölesküdt.

Még ennél is fontosabb azonban az ötödik törvény második része:

A cserkész állhatatosan törekszik igazi önismeretre. Éberén számontartja hibáit és elszántan harcol ellenük. Nem tekinti magát késznek, jól tudja, hogy hajlamai, tehetségei csak építőkövek, melyeket azért kapott Istentől, hogy céltudatos, következetes, odaadó munkával fölépítse belőlük jellemének épületét.

A magunkkal szemben való szigorúság követelménye volta-képen azt a kötelességet szögezi le, amely a második törvény mindhárom parancsának legmélyén rejlik: *az önnevelés kötelességét*. Nem más ez, mint az evangélium életprogrammjának legelső törvénye, a „Legyetek tökéletesek“ elve. A keresztény világfelfogás és az ezen alapuló cserkészgondolkodás nem tekinti az embert késznek, hanem fejlődő, tökéletesedő valaminek, amelynek legelemből feladata ezen az öntökéletesítésen, önépítésen dolgozni. Olyan munka ez, amelyben nem lehet megállni, mert a megállás egyértelmű a visszaeséssel. Kell, hogy a cserkész így gondolkozzék: Amely nap nem tettem valamit arra, hogy különb ember legyen belőlem, azt a napot elvesztettem. Ennek az erkölcsi nevelő munkának programját megadja a keresztény

erkölcstan és a cserkésztvény, megvalósításának módjait a gyakorlati keresztény élet szabályai (és ezekre, ha cserkészeink más forrásból nem ismerik, itt kötelességünk rámutatni), a segítséget hozzá az isteni kegyelem és a lelki élet arra hivatott vezetői adják (kikhez, ha megvan rá a mód, cserkészeinket irányítani kell). Végelemzésben azonban a cserkész munkának ebben a legfontosabb részében minden cserkészvezető kötelessége a rábízottnak segítségére lenni, amennyire ez fölvilágosítással, jó tanáccsal, szerető figyelemmel, erősítő ellenőrzéssel módjában áll.

6. A természetszeretet törvénye. *A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.*

A természet Istennek temploma, ahol minden élet az ő alkotó kezét dicséri. Úgy járj a szabadban, mint aki méltó e templom látogatására.

Állatot ne kínozz és ok nélkül ne öl. Ha teheted, tarts vissza ettől másokat is.

Szeresd a növényeket. Fákat megrongálni, virágokat letépdetni: kegyetlenség és lelki durvaság jele.

Ez a törvény a fiúknál különösen a kamasz korban olyan gyakori durva és romboló ösztönök megfékezésére irányul. Az állatkínzás (amely a legszennyesebb romboló erők felébresztésével sokkal veszedelmesebb, mint általában gondolják), a növények tiprása, szaggatása: tipikus fiú-hibák. Ezekkel szemben a természet megbecsülését, megszeretését felkelteni a cserkészvezető egyik legszebb feladata. El kell jutnunk odáig, hogy a fiúk jól érezzék magukat a szabad természetben. Ennek legbiztosabb módja, ha a természet megismerésére, megfigyelésére, ezer érdekességének, kimeríthetetlen változatosságának, csodálatos gazdagságának észrevezésére tudjuk ránevelni őket. A cserkészvezető azonban ne álljon meg még itt sem. Próbáljunk megéreztetni valamit a fiúkkal *a természettel való együttérzésnek*, az Isten nagy gondolatai benne való felismerésének, a minden teremtményt átölelő egyetemes szeretetnek abból a fölső szelleméből, amelyre assisii szt. Ferenc tanította az emberiséget és amely kell, hogy a cserkészek között nemcsak, hogy szent, hanem kedves és otthonos legyen. Ez fogja megóvni legjobb fiainkat attól a szentimentális, félszeg állatszeretettől is, amellyel nem egyszer találkozunk olyan embereknél, akik szenvedélyesen hirdetik az állatvédelem szükségességét, de ugyanakkor nincs érzékük embertársaik szenvedése iránt.

Ennek a törvénynek tárgyalásánál újra fel kell használnunk az alkalmat *az édes hazai földnek megszerettetésére*, fölkelte a lelkesedést a magyar föld szépségei iránt és a vágyat annak megismerésére. Kell, hogy a fiúk magukénak érezzék a magyar föld — az egész magyar föld — minden darabkáját és érezzék a vele való érintkezés eleven vágyát.

7. Az engedelmisség törvénye. *A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.*

Ha mindenki a maga feje után indul, az emberi közösségben eredményes munka lehetetlen. Emberi természetünkben adva van, hogy legyenek vezetők, akik rendelkeznek és vezetettek, akik engedelmeskednek.

A cserkész jól tudja ezt s azért nem szolgál módon, hanem öntudatos meggyőződésből, szabad elhatározásból engedelmeskedik.

Engedelmeskedjél ilyen szabad lélekkel és vidáman nemcsak cserkész vezetőidnek, hanem minden feljebbvalódnak, szülőidnek, tanítóidnak, munkaadóidnak, akkor is, ha nincsen nyedre a parancs.

E törvénnyel szemben első kötelességünk megértetni a fiúkkal az engedelmisség mivoltát. Az engedelmisség lényege az akarat meghajlása a felsőbb akarat előtt, a mélyebb és gazdagabb élettapasztalat előtt, amely a törvényekben és az előjáróknak, a náluk tapasztaltabbaknak, rendelkezéseiben megnyilvánul. Ha ezt sikerül megértetnünk a fiúkkal, akkor nem kell félnünk, hogy az engedelmisségben valami megalázót, a gyengeség valami jelét, tehát ellenszenves dolgot fognak látni. Ebből kiindulva legjobban megmagyarázhatjuk az *engedelmisségnek és fegyelemnek nagy jelentőségét* és szükségességét is. Meg kell magyaráznunk mindekelőtt az engedelmisség egyéni jelentőségét. Meg kell értetnünk a fiúkkal, hogy az engedelmisség a legbiztosabb eszköz a szabadság kivívására, mert felszabadít szabadságunk legnagyobb ellenségének, a saját hitványabb énünk szeszélyeinek, lomhaságának, ösztöneinek zsarnoksága alól. Rá kell mutatnunk, hogy az egyéniség gazdagodásának és erősítésének nélkülözhetetlen eszköze az értelmet egy más, fejlettebb értelem tapasztalataival, akaratunkat egy fejlettebb és tisztultabb akarat erejével gazdagítani. Sokkal könnyebb ennél a fegyelem és engedelmisség szociális szükségességének megmutatása. Ma, amikor a társadalmi fegyelem felbomlása annyi bajt hozott ránk, amikor tapasztalatból láttuk, hogy mire visz a tekintélytisztelet és a felsőbbség iránti engedelmisség bomlása, könnyű megéreztetni az emberekkel, hogy engedelmisség nélkül minden közös emberi vállalkozás lehetetlen. Mindazonáltal ezt is, lehetőleg gyakorlati módon, ki kell fejtenünk a fiúk előtt; legegyszerűbben úgy, hogy elképzeltetjük velük, mi lenne pl. egy kiránduláson, ha senki sem engedelmeskednék senkinek.

Ezek után meg kell beszélnünk a fiúkkal *az igazi engedelmisség jellemző vonásait*. Meg kell velük éreztetnünk (és ez nem könnyű feladat!), hogy nemcsak a fegyelmetlenség és anarchia méltatlan az emberhez, hanem a rabszolgai engedelmisség is. Meg kell éreztetnünk a *keresztény fegyelem* mivoltát, mely nem a kényszer előtt való fogvicsorgató meghunyászkodásból, hanem a fegyelem szükségének mély belátásából, a tekintélyelv előtt való szabad meghajlásból fakad és készséggel, vidáman, szabadon engedelmeskedik. De nem volna teljes a 7. törvény magyarázata, ha nyomatékosan rá nem mutatnánk, hogy a cserkészfegyelem nemcsak a cserkészvezetőkkel, hanem mindennemű előjáróval szemben cserkészfegyelmet, cserkészengedelmisséget kíván. Tehát

cserkész-szemmel nézve, erkölcstelenül jár el az a fiú, aki pontosan engedelmeskedik őrsvezetőjének vagy tisztjének, de tiszteletlenül viselkedik édesanyjával szemben, kijátssza tanárait, vagy engedetlen munkaadójával szemben. Nem árt itt rámutatni arra sem, milyen elsőrangú cserkészkötelesség az is, hogy a cserkész az *iskolai munkát* a lehető leglelkiismeretesebben végezze és egész iskolai magaviseletével iparkodjék a cserkészet jóhírére növelni. Ne feledjük azonban, hogyha valahol, akkor ennél a törvéynél áll az, hogy minden szónál többet mond a tett: a *jó példa*, a mi fegyelmességünk, felsőségesen víg és föltétlen engedelmeségünk a magunk felettéseivel (parancsnok, szövetségi előjárók, stb.) szemben.

8. A jó kedély törvénye. *A cserkész vidám és meggondolt.*

Istenbe vetett bizalomból és tiszta lelkiismeretből fakad állandóan egyszerű és derült kedély. Ez ad erőt a nyugtalanság, szeszélyesség és a hangulatok zsarnoksága ellen.

Kedélyed épségét kincs módjára őrizd. Heveskedés, szitkozódás, káromkodás: üres és neveletlen lélek jele. Óvakodjál a szeszes italoktól és a dohányzástól: mind a kettő méreg.

Sokan megütköztek már azon, hogy a cserkészmozgalom törvényben parancsolja meg a jókedvet. Pedig ez a törvény is mély emberismeretből fakad. Valamikor a pogány életöröm korszakában, a nagy keresztény nevelők a lemondást, a világtól való elfordulást látták jónak erősen hangsúlyozni, ma a társadalmi nyomorúságnak, a bizonytalan jövőnek, a letört vagy félbemaradt egyéniségeknek, a szomorú hitetlenségnek, a lelki hajótöröttek ijesztő elszaporodásának korszakában, úgy látszik, az ellenkezőre van szükség. A kereszténység pozitív oldalát, az Isten fiainak megzavarhatatlan lelki derűjét, a lelki tisztaság diadalmas öntudatát kívánja hangsúlyozni ez a cserkésztörvény. És mikor ezt tesszük, meg kell értetnünk a fiúkkal, hogy a *jó kedély ma társadalmi jótétemény*, hogy az elsavanyodott emberek ezreivel kiszámíthatatlan jót tesz az, aki a megnyugvás, a bizalom és a szeretet melegét sugározza szét. Azt sem nehéz megmutatni, hogy ez a megzavarhatatlan derű csak egy forrásból, az Istenbe vetett gyermeki bizalomnak, a Miatyánk világnézetéből fakadó egyszerűségnek, igénytelenségnek és tiszta lelkiismeretnek forrásából táplálkozik. És fel kell hívnunk a fiúk becsvágyát arra is, hogy felvegyék a harcot a derült lélek legalattomosabb ellenségével, a pillanatnyi szeszélyek és *hangulatok zsarnokságával szemben*, és a pillanatnyi kedélyhullámzások változatosságában is iparkodjanak uralomra segíteni mélyebb, állandó énjük uralmát.

A kedély egyensúlyának és a felsőbb én uralmának megbeszélésénél ejthetünk néhány komoly szót az *alkohol és a dohány* ellen, kifejtve a cserkész-elvet, mely cserkésznek és őrsvezetőnek egyáltalán nem, felnőtt vezetőknél is csak a táboron kívül engedi

meg a dohányzást. A cserkész-álláspont lényege: Légy ura magadnak.

A vidámsággal szemben a *meggondoltság* hangsúlyozása — főleg a Légy Résen jelszóval kapcsolatban — a gyermeki szélességgel szemben, szintén nem fölösleges dolog.

9. A takarékoság elve: *A cserkész takarékos.*

Becsüld meg a pénzt, de éberem vigyázz, hogy rabjává ne légy. Fukarság és pazarlás: egyaránt szégyenletes és jellemromboló.

Iparkodjál gyakorlati ügyességre és egészséges üzleti szellemre, hogy szorgalmaddal anyagi függetlenségre juthass és másokra ne szorulj. Ez a jellembeli érintetlenségnek is erős támasza és ez teszi lehetővé, hogy másokat segíthess.

A takarékoságot elsősorban, mint a *lelki szabadság egy formáját* kell a fiúk elé állítanunk. A fukarság, a Mammon rab-sága a legszennyesebb rabláncok egyike a földön, de nem kevésbbé szégyenletes és nem kevésbbé végzetes a másik véglet sem: a pénz-zel bánni nemtudás betegsége. A cserkész megbecsüli a pénzt, mert ismeri értékét, mert jól tudja, hogy értékes javak elérésére eszköz, hogy a külső függetlenség nélkülözhetetlen feltétele és hogy módot nyújt a mások segítésére, de éppen azért, mert tudja, hogy csak eszköz, éberem vigyáz, hogy a pénz úrrá ne legyen rajta, hogy fel ne áldozzon az eszközért felsőbb javakat, hogy oda ne adja anyagiak lencséstálja fejében az Isten fiainak elsőszülöttségi jogát, a szabad lélek diadalmas igénytelenségét.

El ne mulasszuk ezen a ponton kézzelfogható példákkal megmutatni a fiúknak, hogy mennyire fontos az *anyagi függetlenség* a jellem tisztaságának megőrzésére is. Gyakran halljuk: Könnyen lehet becsületes, mert gazdag! És ha bizonyos is, hogy a gazdagság nem feltétele a becsületességnek, kétségbevonhatatlan az is, hogy az anyagi függetlenség számos kísértéstől, a megalkuvásnak, az elvtelessé-válásnak számos alkalmától, az eszményekről való megfélelkezésnek számos veszedelmétől óv meg. Úgy látszik, hogy az igazi keresztény jellemnek két legnagyobb és talán egyformán nagy ellensége, a nagyon nagy gazdagság és a nagyon nagy szegénység. Ezért a cserkész megbecsüli a pénzt és anyagi függetlenségre törekszik. Hogy ennek a törekvésnek éppen nálunk és éppen ma milyen óriási nemzeti fontossága is van, azt a vezetőknek nem szükséges magyarázni, de a fiúknak minél kézzelfoghatóbb módon, gyakorlati példák sorával jól szemük elé kell állítani. Szoktassuk le őket arról a magyar úri természetben gyökerező, de ma már anakronisztikus és oly káros félszogségről, hogy becsületes munkáért vonakodjanak tisztességes pénzhozorálást elfogadni. A becsületes munkáért becsületes bért elfogadni nemcsak nem szégyen, hanem jog, sőt — ha csak jó okból (pl. szeretetszolgálatból) nem akarunk nagylelkűséget gyakorolni — nemzeti szempontból egyenesen kötelesség is. Éppen ezért mi se fogadjunk el — sem az egyén, sem a csapat — ingyen munkát, senkitől.

10. *A cserkész testben-léleken tisztta.*

A testi tisztátalanság minden betegség melegágya és előkészítője a lelki szennynek.

A lélek tisztasága acélos erőnek és egészséges életörömmel forrása, megedzi az akaratot, megszépíti a világot, fölszítja a lelkesedést minden szépért, nagyért, megmehesíti, megfinomítja a szeretetet.

A tiszta vér a nemzetek erejének és nagyságának alapja.

A tisztátalanság meggyalázza az emberben Isten képét, megrokkantja a testet, megfertözi a képzeletet, eltompítja az elmét, megöli a jellemet és elrothasztja a nemzeteket.

Szent önérettel őrizd lelked tisztaságát. Ne imponáljon neked semmi, ami tisztátalan: akár mint csillog is a külseje, belülről szennyet és rothadást takar. Megvetéssel kerül a romlott emberek társaságát, a kétértelmű vagy szennyes beszédet, könyvet, előadást, mindazt, ami tisztátalanságra vihet. Keresd, ami erőt ad; mértékletesség, komoly munka, nemes szórakozás, férfias önmegtartózkodás, lélek szerint való barátság: mind hathatós segítők.

A lélek tisztasága oly kincs, amely csak kitartó küzdelem jutalma. Itt válik meg, férfú lesz-e belőled, vagy szennyes ösztönök hitvány játékszere. A lélek élet-halál harca ez!

Ez a magyarázat világosan és félreérthetetlenül megmondja, miről van itt szó. A tisztaság problémája terén való helyes elhelyezkedés a jellemnek s így a nevelésnek is középponti jelentőségű kérdése. A cserkészvezető nem vonhatja ki magát az alól a kötelesség alól, hogy ezen a téren fiainak eligazítója és támasza legyen. Ha ezt meg nem tudja tenni, jóformán kárba vészett a fáradozása. Ennek a könyvnek más helyén rámutattunk már minden jellemnevelői munkának legelső feltételére: hogy *a nevelőnek magának legyen radikális erkölcsi meggyőződése*. Ha valahol hangsúlyozni kell ezt, akkor az úgynevezett nemi nevelés területén legelső sorban. Valóban súlyos feladat vár itt a cserkészvezetőre. A társadalom, amely körülvesz bennünket, hemzseg az ellenségektől. Az erkölcstelenség és a gonoszság, a könnyelműség és a tudatlanság sehol nem ül olyan orgiákat, mint éppen ezen a téren. Emberek járnak körülöttünk, akik a nemi szférát tudatosan vagy öntudatlanul kikapcsolják az erkölcsi élet követelményei alól. Jelszavakat hirdetnek, melyek nemcsak az erkölcsnek arculütései, hanem merényletek az ifjú nemzedék testi egészsége ellen is. Szánalmas emberroncok mernek szót emelni tisztaságról és erkölcstről, akik a legalsóbb ösztönök hitvány rabszolgái, akik nem hogy győzelemhez nem szoktak, hanem még a harcot felvenni is gyávák; beszélnek dolgokról, melyeknek jelentőségét, egész nemzetgyilkos jelentőségét még megsejteni sem képesek és az emberek nem veszik észre, hogy ezek is, meg azok a félnék, könnyelmű lélek is, akik az ilyeneket el nem ostromozzák az ifjúságnak még a közeléből is: az egész magyar jövő testi és lelki meggyilkolásán fáradoznak.

Aki cserkészmunkát, tehát nevelőmunkát akar végezni, az *először is lásson tisztán*, de egészen tisztán ezekben a dolgokban. Annak a szelleme élesen hatoljon át azon az enerváló káprázaton, amelyet a tudatlanság és a könnyelműség erre a kérdésre ráborít.

Mert az emberek legnagyobb részében szédületes tudatlanság uralkodik a nemi szférát illetőleg. Az élet nem ismerésének, a mélyebb emberismeret hiányának végzetes uralma talán sehol sem olyan szembeszökő mint itt. Keserű leírni, de még mindig vannak művelt emberek, sőt pedagógusok is, akik nem tudják, hogy *félállásponttal, félköveteléssel nem lehet nevelni*; akik még nem jöttek rá, hogy egészen magas, szinte vakító ideálok felállítása nélkül, egészen magas, hősiek erőfeszítés megkövetelése nélkül még csekély eredményt sem lehet elérni. A lelki tisztaság, tehát a jellem (mert egy magas pontról tekintve ez a kettő majdnem összeesik) nem valami nyugalmi helyzet, nem valami lankadság, megállapodottság, hanem állandó küzdelem, mindennap előlről kezdődő hódítás, folytonos akarás. Az akaratot pedig akkora lendületre, akkora erőmegfeszítésre, amekkorát az emberhez méltó élet megkíván, csak a legmagasabb célkitűzések, csak a legnagyobb eszmények, a legtündöklőbb szépség megismerése és megkívánása képes megindítani. Ez az oka annak, hogy a tapasztalat szerint *semmi sem képes csak megközelítően is tisztán tartani az ifjúságot, csak a legmélyebb forrásokból táplálkozó vallásos nevelés*. Aki ezt nem tudja, aki el nem jutott még a megalkuvás nélküli, keresztény etikának, a hegyi beszéd etikájának félreérthetetlen, metsző világításáig, aki át nem élte még ennek a radikális erkölcsi meggyőződésnek nevelésben és önnevelésben való nélkülözhetetlenségét, az nem alkalmas nevelésre, az ne akarjon cserkészvezető lenni. Az hiába tudja tanítani a térképjelek szövevényes rendszerét, mikor a belső életnek százszorosa bonyodalmasabb útvesztőjében csak vakon botorkál. Hiába magyarázza még oly lelkesedéssel a természet szépségeit, mikor leperzselődve a lélek finom érzőszervei — sejtelve sincsen a belső világ tündöklő szépségeiről. *Minden házasságon kívüli nemi vonatkozás erkölcsstelen: ez a krisztusi morál alap gondolata; aki ezt meg nem értette egész lelkével, az talán lehet tudós ember, talán lehet jó verekedő a harctéren, talán lehet jó mesterember, de egy semmiesetre sem lehet: nevelő.*

A nemi téren a legszánalmasabb tudatlanság azonban az értelmi hiánynál mélyebb forrásból szokott eredni. Régi igazság, hogy minden gyakorlat csinál magának elméletet. Minden tapasztalat azt erősíti meg, hogy akik ezen a téren a szánalmas megalkuvást, a férfiatlan fegyverletételt hirdetik, voltaképpen tudatosan vagy öntudatlanul, — a saját nyomorúságukat szeretnék szentesíteni. Valóban szomorú időket élünk. Bűnös emberek, gyenge emberek mindig voltak, erkölcsstelenég minden téren és minden korban akadt, de úgy látszik, a mi napjaink szánalmas kiváltsága az, hogy *az erkölcsstelenég elméletté és szabállyá akarja magát tenni*. Régen a bűn elbujt az emberek szeme elől és a sötétséget kereste, ma kiáll a piacra és erkölcsöt diktál, sőt — van-e, aki megmérje ennek rettentő voltát!? — a katedrára áll!

és ifjúságot akar nevelni. A nagy modern nevelő a „gyatrák diktatúráját“ emlegeti ezen a téren és valóban így áll a dolog. Gyenge emberek, akik az első próba sikertelenségén elcsüggedtek és letették a fegyvert, beteg idegrendszeres, akiknek a maguk bacillust-fertőzötében sejtelmük sincs az egészség napfényes levegőjéről, gyáva félemberek, akik visszarettennek a küzdelem férfias megerősítésétől, szóval hajótöröttek, roncsok, félemberek, féljellemekek, jellemtorzók mernek beszélni a megtartóztatás lehetetlenségéről. A bujakórház felkel és azt állítja, hogy a megtartóztatás ártalmas az egészségnek. És társadalomban, irodalomban, művészetben, színpadon, tánciskolában, kirakatban és mindenütt visszhangja támad az erkölcstelenség szavának, minden mesterség nyomorultjai, minden zug, minden szerkesztőség, minden műterem, színházi iroda és minden íróasztal félemberei fülüket hegyezik a hatalmas szóra és boldogan visszhangozzák a kellemes ígét: lehetetlen, ártalmas az egészségnek. Mit tudják ezek a szerencsétlenek, hogy Krisztusból élő lelkek seregei szerteszét hogyan vívják diadalmas harcukat, — mit tudják ezek a betegek, merre járnak, milyen gyönyörűségtől dagadó szívvel az egészségesek, mit tudják a csatornák lakói, milyen napfény süt a hegyormokon! A vaknak nincs sejtelve a színekről, hát persze, hogy az ilyen emberek nem tudnak hinni a győzelmes harc lehetőségében, persze, hogy a megfertőzött fantázia, az elaljasodott vágyak emberei csak azt érzik, hogy az ő fantáziájuk, az ő akaratviláguk és a ki nem elégités között idegrontó díszharmónia lenne, ami persze hogy árt az egészségnek. Hogy nemcsak a test, hanem a lélek is tiszta lehet, hogy a jellem a tiszta tettek, a tiszta képzelet és tiszta vágyak harmóniájából áll, hogy van lelki egészség, mely a testi egészségnek legbiztosabb alapja és — erről az orvostudomány szólhat legtöbbit! — legelső feltétele, mit tudja ezt, aki nem próbálta!

De hogy Forel, Kraft-Ebbing, Rohleder, Seved-Ribbing, Mantegazza és a különböző orvosi egyetemek után meri még valaki azt állítani, hogy az erkölcsös élet árt az egészségnek, hogy azzal a fogható ténnyel szemben, amit a tisztességes életű, férfiasan küzdő és magukon nemes győzelmet vett emberek számos példája jelent (és ilyeneket mindenki találhat, akinek szeme még teljesen el nem vakult), azt állítani, hogy a keresztény erkölcs szerint élni lehetetlen, ehhez valóságban nemcsak fejlett fokú szemérmatlenség kell, hanem az értelemnek bizonyos fokú elhomályosodása is, amit persze a beteg erkölcsi élet rendszerint meg is hoz. Persze, hogy tisztességesen élni csak úgy egy parancsszóra, máról holnapra való hirtelen elhatározásra nem lehet, hogy külső megtartózkodás piszkos képzelet, piszkos vágyak mellett idegrontó — ezt nem jut eszébe tagadni senkinek. Tiszta élet csak úgy képzelhető, hogy az egész ember következetes keresztény életet éljen, gondolatait, vágyait és

tetteit az evangéliumhoz szabja, hogy állandóan táplálkozzék azokból a legmélyebb forrásokból, amelyek az Istenből és a kereszt tövéből fakadnak. Röviden: hogy az *egész* cserkész-törvényt megtartani lehetetlen vagy ártalmas, azt csak olyan gondolhatja, aki nem próbálta. De, hogy aki magán még nem győzött, az másokat győzelemre nem nevelhet, hogy aki magában még ki nem alakította a tiszta embert, vagy legalább egész lelkével, férfias odaadással azon nem harcol, az cserkészvezető nem lehet, arról talán a mondottak után fölösleges beszélni.

Az eddigiekben bennefoglaltatik az is, hogy a cserkész-törvényben megszólaló erkölcsi felfogás *nem ismeri a dupla morált*. Nincs kétféle erkölcs. Nincs más erkölcsi törvény férfiaknak és más a nőknek: „Atyámfiak, ne ámítsátok magatokat!” — mondja szent Pál apostol; férfinak, nőnek egy a törvény, egy a kötelesség, egy a felelősség. Nincs kétféle törvény felsőbb osztályúak és alsóbbak számára. Szegény vagy gazdag, művelt vagy tudatlan, munkás vagy tanár, paraszt vagy katonatiszt: a tízparancsolat nem ismer kivételt és nem ismer a cserkész-törvény sem. És nem szól más törvény a felnőttre sem, mint a gyermekre; legfőjebb, hogy a felnőttön súlyosabb a felelősség — és ha nevelő, ha cserkészvezető, akkor tízszerre súlyosabb, mert a rábizottak számára neki kell lennie az eleven erkölcsi törvénynek.

A 10. törvény főkövetelése tehát a vezetővel szemben, hogy magának alkuvástalan és egészséges keresztény erkölcsi krédója legyen és le is vonja ennek a következményeit önmagára nézve.

Hogyan képviselje már most ezt az álláspontot a fiúk előtt? Néhány főszempontot ki kell itt emelnünk.

Mindenekelőtt: az egész nemi szférát lehetőleg *indirekt módon* kell kezelni.

Azokkal az erőkkal szemben, amelyeket az ösztön állít szembe az erkölccsel, minden lélektani tapasztalat szerint a legbiztosabb módszer az *elterelés*. Minden, ami az ösztönre és az ösztön körére rátereli a figyelmet, szükségképpen növeli a veszedelmet. Ezért a szó szoros értelmében vett „nemi nevelés”-ről avatott pedagógus nem is beszélhet. *Nincs külön nemi nevelés*. Minden, ami jellemet nevel, minden, ami gerincet ad, minden, ami akaratot erősít, minden, ami férfias igénytelenséget, lemondani tudást, önfegyelmet növel, minden, ami egészséges képzetekkel tölti meg a gondolatot, tiszta képekkel a fantáziát, friss, színes, gazdag érzelmekkel a szívet: mindez voltaképpen a helyes nemi nevelés. „Legjobb nemi pedagógia az, amely a lehető legkevesebbet beszél nemi dolgokról, amellet azonban ért mindazon jellemerők és szokások életrekeltségéhez, melyek a fiatalembert maguktól rávezetik a helyes állásfoglalásra az ébredező ösztönökkel szemben” — mondja a nemi nevelésről írt legjobb modern könyv szerzője, Foerster.

Mikor tehát a cserkészzet igazlelkűsége nevel, mikor kötelességteljesítést, önfegyelmet és engedelmisséget követel, mikor táborban és kiránduláson hadat üzen az elpuhultságnak, mikor kivezeti a fiút a szabad természet életadó ölére, mikor gondolatokkal tölti meg, melyek sokoldalúak és betöltik a lelkét, mikor eszményeket és megvalósítandó célokat állít eléje, melyek megfeszítik az egész akarátát, szóval, mikor programot ad, amely munkába állítja az egész embert, akkor voltaképpen a lehető legjobb nemi nevelést adja, ami elképzelhető. Hozzájárul ehhez egy másik fontos körülmény: *a tiszta légkör, amelyet a cserkészzet és a cserkészek jelentenek.* És itt újra nem lehet eléggé hangsúlyozni annak a jelentőségét, hogy a cserkészzet nem tömegmozgalom, hanem egy bizonyos kiválasztást, egy bizonyos elit-jelleget feltételez. Cserkész csak az lehet, aki megtartja a cserkészőtörvényt, aki meg akarja tartani egész lélekkel. Aki megalkuszik a törvénnyel, a csapatból kizárandó. Kell, hogy a fiú érezze is, hogy ő itt a maga fajtájának legkülönbjei közé jutott, olyan légkörbe, amely már a maga létezésével is nevelő erő. Egész bizonyos, hogy *erkölcstelenséggel, piszkos beszédekkel és minden olyan hibával, amely erre a területre tartozik, már legelső felléptekor a legkegyetlenebb szigorúsággal kell elbánni a cserkészvezetőnek.* Olyan fiúnak, aki piszkos beszédet folytat, piszkos könyvet vagy képet terjeszt, egyáltalán: aki e felé a terület felé tereli a fiúk figyelmét, egy pillanatig sincs helye a csapatban. Hozzájárul ehhez, hogy a fiú állandóan tisztalelkű felnőtt férfiak társaságában van a cserkészcsapatban (mert hiszen csak ilyen lehet cserkészvezető), akiknek példája, egész egyénisége megtestesíti előtte és minden szónál hathatósabban szuggerálja az erkölcsi ideált.

Az indirekt módszer parancsoló szükségességéből következik, hogy *óvakodni kell az ú. n. nemi felvilágosítás jelentőségének túlbecsülésétől.* Ennek a modern gondolatnak sokak előtt való kedvessége igazán csak abból a nagy emberismerethiányból magyarázható, amely szomorúan jellemzi a legtöbb idevágó munka szerzőjét. Annak a régi szerencsétlen tévedésnek hallik itt visszhangja, amely a görög etikát rongtotta meg: hogy az erény tanítható. Mintha bizony az emberek azért vétkeznének a 6. parancsolat ellen, mert nem tudnak ezekről a dolgokról eleget! Mintha nem hangzanék felénk az ókorból a rettentő ovidiusi mondat, amely több emberismeretről szól, mint a modern nemi felvilágosítási irodalom köteteinek százai: *Video meliora proboque, deteriora sequor.* Mit ér a legszélesebbkörű, részletekre is kiterjedő természetrajzi vagy akár orvostani tudás, ha nincs az emberben erő, hogy megálljon a kísértésekkel szemben! Erőt pedig nem a természetrajz ad, hanem a nagy eszmények belső átélése, a kemény munkával megszerzett önfegyelem és az isteni

kegyelem. Igen szánalmasan szólhat ezekhez a dolgokhoz az, aki ezt át nem látja és át nem érzi.

A 10. törvény magyarázatának magyarázat magában foglal. Azontúl pedig annak a kijelentésére kell szorítkozni, hogy itt *minden további tudnivaló és tennivaló a lélekre és az ő Isten előtt felelős vezetőjére tartozik* és hogy idevonatkozó magánbeszélgetésre rendelkezésére állunk a fiúknak. A többi nem tartozik a köz elé. Hogy mit kell tenni az egyes fiúknál, arra nézve e fejezet más helyén található útbaigazítás: a négy szemközti megbeszélések tárgyalásánál.

Amilyen fontos azonban a nemi szféra indirekt kezelése, éppen olyan fontos az is, hogy amennyiben idevonatkozó dolgokról egyáltalában szólunk, tegyük azt *a teljes őszinteség és egyszerűség hangján*. A szentimentális prudéria majdnem annyit ronthat, mint a romlott cinizmus. Óvakodni kell attól, hogy ez a terület úgy tűnjék fel a fiúk előtt, mint valami rejtelmes, titokzatos szféra, amelyről nem szabad beszélni, vagy nem merünk beszélni. Semmi annyira fel nem csigázza az érdeklődést, következképpen a veszedelmet, mint az a misztikus köd, amellyel a nevelők ügyetlensége, helyesebben kellő erkölcsi emancipáltság hiányából eredő gyávasága olyan sokszor körülveszi ezeket a dolgokat. Semmiesetre sem szabad a mit sem sejtő fiú kérdéseit egyszerűen letorkolni azzal, hogy ezt nem szabad kérdezni; de még ennél is kevésbbé szabad hazug feleletet adni. Ha a fiúk kérdeznek, kétféle válasz lehetséges: vagy az okosan és röviden megfogalmazott, de teljesen őszinte igazság, vagy: teljes és meggyőző gyengédséggel való kifejezése annak, hogy erre a kérdésre máskor, négy szemközt, esetleg valamivel később fogunk felelni. Az ilyen ígéretet azonban feltétlenül be is kell váltani. Ez az őszinteség, ez a fesztelenség, amelyre itt olyan égető szükség van, természetesen azért olyan ritka, mert még a nevelők közt is aránylag kevés a magát kinevelt, egyensúlyozott, ezen a téren győzelmes egyéniség, aki tehát az idevonatkozó dolgokat is el tudja helyezni a dolgok természetes, egyszerű, magától értetődő sorába. Azért itt is a legfontosabb a következetes és gyökeres önnevelés, a cserkészvezetőnek az erkölcsi ideál felé való odaadó törekvése. *Erről a dologról voltaképpen csak annak van joga szólni, aki önmagán már győzött*. Aki idáig még el nem jutott, az ezen a téren alig tehet mást, mint ronthat. Ha az ilyen ember kénytelen hozzászólni a dolgozhoz, csak egyet tehet, ami nem ártó: hogy a rábízott fiúkat máshoz irányítja (másik cserkészvezetőhöz, tanárhoz, lelkiatya-hoz), olyanhoz, akitől megkaphatják azt, amire lelkiük szomjazik: a győzelmes, erőskezű vezetést.

Végül még egy szempont. *Az egész nemi nevelést pozitív irányban kell kidolgoznunk*. A vezető ne azt hangsúlyozza, hogy ezt sem szabad, azt sem szabad, ezt ne nézd, azt ne olvasd, így

ne tégy, úgy ne tégy. Meg kell éreztetni a fiúkkal, hogy az egész 10. törvény egy nagy cselekvő erőprogramnak szerves része. Hogy nem lemondásról, nem futásról, nem a világtól való elzárkózásról van szó, hanem az erőnek, a férfiaságnak, a hódító keresztény jellemnek aktív és harcias programjáról, hogy az ösztön leigázása a természeti erők megfélemezésének nagy emberi élethivatásához tartozik, hogy a szenvedélyek világának kellő mederbe való terelése a nagy, férfias, jellemépítő munkának egy része, hogy az a gyáva, aki lemond a harcról és az a bátor, aki szembeszáll. Hogy a magaelhagyásnak, az odaengedésnek programja: a gyengeségnek, a tehetetlenségnek, a nyomorúságnak a programja, és hogy ezen a téren dől el, férfi lesz-e valakiből, vagy mosogatórongy. Azért minden idevonatkozó követelés a legnemesebb ambícióknak, a tettvágyának, az erőkifejtésnek, a testi-lelki egészségnek követelménye és nélkülözhetetlen követelménye az építő idealizmusnak, a stílusos, szép életnek. A világ, az élet és a természet szépségeit csak a tiszta szem látja meg, a tisztátalanságból betegség, fásultság, cinizmus, életunalom fakad. Aki érez rá magában erőt, jól teszi, ha szól itt néhány szót az igazi *szerelmem megbecsüléséről*. Meg kell tisztítani ezt a szót a mocskos emberek ajkán ráragadt piszoktól. De meg kell tisztítani attól a sok cinizmustól, gúnyolódástól és encervált szentimentalizmustól is, mely ügyetlen nevelők és titkolódzó diákok közt annyiszor rátapad. Meg kell értetni a fiúkkal, hogy a pogány érzékiséggel szemben a keresztény lelkeség teremtette meg a szerelmet. Hogy az a tiszta nőiesség és tiszta férfiaság kiegészüléskereséséből fakad és hogy igazi értékét csak azok sejtik meg, akik egészben tudják megőrizni magukat számára és nem váltják piszkos aprópénzre a test és lélek nagy értékeit. Természetesen efélékről csak nagyobb fiúknál lehet szó és éppen ezekre a témákra lehet legkevésbé utasítást adni. Itt minden attól függ, hogy mennyire nevelte meg magát a nevelő, és mennyire él benne a fensőséges, leleményes, értő szeretet a fiúk iránt.

II. A cserkész-jellemnevelés módszere és eszközei.

Ha a cserkésznevelés módszerét egy szóval kellene jellemezni, akkor mindenekelőtt azt kellene mondani, hogy az elsősorban *gyakorlati*. Ez az egész rendszer abból a megfontolásból indul ki, hogy az erkölcsi prédikálás körülbelül semmit sem ér. A törvény kifejtése önmagában csak az értelemhez szól, a törvény megtartása pedig nem az értelemnek, hanem az akaratnak a műve, és ha az előadás meg nem építi a hidat az értelemtől az akaratig, akkor alig tett valamit a cél elérésére. Lehetséges, hogy külső körülmények miatt (pl. az előadó személyének kedvessége, vagy szuggesztív ereje, jutalom reménye, ambíció, büntetéstől, vagy

szégyentől való félelem, vagy mert a fejtegetett jóra úgyszólamó van) a növendék legalább ideig-óráig megteszi, amit kívánunk tőle, de hogy ez a hatás nem hat mélyre, és hogy nem hoz létre hosszúéletű, gyökeres eredményt, amellel bizonyosságot szolgáltatathat kinek-kinek az önmegfigyelés. Nem szólva tehát az egyházi beszédről, ahol a prédikáció egészen más, sokkal mélyebb motivumokat közvetít, azt lehet mondani, hogy az erkölcsprédikálás kárbavesztett fáradság.

Ha már most azt kérdezzük, hogyan fog a jellemneveléshez a cserkészvezető, akkor mindenekelőtt arra kell utalnunk, hogy az ő módszerében az erkölcsstanításnak nincsen elsőrangú szerepe. Az ő jellemnevelésének legfőbb tényezője a példa: *a vezető egyénisége*. Ha az ő egész föllépése, minden szava, minden tette nem áll a fiúk előtt, mint élő törvény, akkor kárbavesztett munka minden nevelői törekvése. Egy másik éppen ilyen fontos tényező az az egész *léghkör*, amely a cserkészcsapatban körülveszi a fiút. Állandóan olyan olyan fiúk között van, akik több-kevesebb komolysággal és következetességgel, de mégis csak valamennyire tudatosan az önevelést vállalták legfőbb céljuknak és akik már eleve is bizonyos kiválasztás útján kerültek be a csapatba és azért már önmagukban is bizonyos elit-társaságot jelentenek. Állandóan szoros érintkezésben áll olyan felnőttekkel vagy felnőtt ifjakkal, akikkel az érintkezés már magában is emelőleg, nevelőleg hat rá.

De a cserkészvezető jellemnevelői munkáját szolgálja egy jól vezetett csapatban voltaképpen *minden, ami ott történik*. A cserkészlet programjában minden ennek az egyetemes szempontnak van alárendelve; ami közvetve vagy közvetlenül ezt nem szolgálja, annak a cserkészletben nincsen létjogosultsága. Törvénymagyarázat vagy sátorépítés, tábortüzi beszélgetés vagy nyom-olvasás, lakatos-próba vagy távolságbecslés: minden arra való, hogy tisztább szemű és tisztább lelkű, ügyesebb kezű és erősebb szívű, önmagát és az embereket reálisabban ismerő, tudatosabban dolgozó és tudatosabban magyar, meggyőződésesebben keresztény és következetesebben cserkész-egyéniségeket neveljen Istennek, hazának és emberiségnek.

Azt, amit *erkölcsstanítás*ón értenek, tehát a törvény tartalmának és gyakorlati követeléseinek közvetítését a fiúk számára, a cserkésznevelésben két dolog helyettesíti. Az egyik a cserkész-törvény szuggesztív ereje, a másik az erkölcsi megbeszélések. Ezekon kívül van helye igazi tanításnak, sőt szónoki beszédnek is bizonyos ünnepélyesebb alkalmakkor (nagyobb csapatösszejövetelek, ünnepélyek, egyházi beszédek, bibliamagyarázatok), de a voltaképeni jellemnevelői tanítómunka a másik két módszert kívánja meg.

A cserkésznevelés egyik legnagyobb ereje az a *szuggesztív hatás*, amelyet a cserkész-törvény tartalma, rövid, szabatos, határozott fogalmazása és a vezető részéről való következetes kezelése

kelt. A Baden-Powell-féle módszernek, az alapvető mű, a *Scouting for boys* egész felépítésének ez az alap gondolata: A cserkész ilyen és ilyen; aki nem ilyen, az nem cserkész. Mi cserkész így és így teszünk; aki tehát cserkész akar lenni, az így tesz.

Semmi részletezés, semmi megokolás. Semmi eszmecsere: így van, és nincs tovább. A törvény sem így szól: Cserkészek, engedelmeskedjétek! vagy: cserkészek, legyetek tiszták! — hanem egyszerűen konstatálja: A cserkész testben-lélekben tiszta, a cserkész segít. Hogy a cserkész másképp is tehet, hogy lehet olyan, aki nem tartja meg a törvényt, erről, mint elgondolhatatlanról, még szó sem esik. Ez a felfogás végigvonul a nevelő munka minden mozzanatán. Ha egy helyzetet kell megítélni, ha egy hibát kell helyreigazítani, a megoldás mindig ez: A cserkész ilyenkor így tesz, — mi cserkészek ezt így csináljuk. — Aki ismeri az emberi léleknek és főképen a serdülő léleknek törvényeit, aki tapasztalásból tudja, mit tesz a gyakorlatban fiatalembereket jellemre nevelni, az jól tudja, hogy egy rövid, szuggesztív mondat olyan ember ajkán, akinek egész élete, egész egyénisége ad súlyt a szónak, minden hosszás elméleti fejtegetésnél hatékonyabb.

A Baden-Powell-féle szuggesztív módszerhez a magyar cserkészmozgalom kezdettől fogva hozzácsatolja az *erkölcsi megbeszéléseknek* azt a minden ízében gyakorlati és termékeny módszerét, amelyet a régi nagy pedagógusoknak (Sokrates, az evangélium, a nagy keresztény nevelők) évezredes bölcsesége alapján a nagy német nevelő, Foerster Frigyes Vilmos napjainkban olyan zseniálisan kifejtett. Ennek a módszernek alap gondolata a következő: „Morálra *segíteni*, megmutatni a helyes utakat, vagy még inkább magukkal a gyermekekkel fedeztetni fel őket — ez fontosabb, mint morált prédikálni és tanítani.“ (Foerster: Schule und Charakter 81. l.) „Minden erkölcsnevelés lényege abban áll, hogy a magasabb követelést éppen azoknak a természetes hajlamoknak nyelvére fordítsuk le, amelyek egy bizonyos életkorban minden törekvés előterében állanak.“ (U. o. 82. l.) Ez a módszer tehát mindenekelőtt *nem fölülről indul ki, hanem alulról, nem a törvényből, hanem a gyermekekből*. Alkalmazkodik az ő igényeikhez, az ő problémáikhoz. Az igazlelkűség tanításánál például nem keresi, hogy hogyan kerül el kényes helyzetben a hazugságot pl. egy ügyvéd vagy egy kereskedő, hanem azokat a problémákat veti fel, amelyek a fiúk életében fordulnak elő, pl. az iskolában. Nem kérdezi, hogy mit jelent az engedelmesség parancsa pl. egy katonának, hanem hogy mit jelent a cserkésznek tanáraival, szüleivel, munkaadójával szemben. A felebaráti szeretetet nem fejtegeti arról az oldaláról, hogy hogyan adjon alamizsnát a gazdag felnőtt ember, hanem azt próbálja megértetni és megéreztetni a fiúval, hogyan lehet ő a szeretet apostolává beteges anyjával, kimerült, ideges, vagy talán éppen iszákos atyjával, höröcsögtermészetű kis öccsével, gyengetehetségű iskolatársával, vagy az agyondolgozott

szolgálóval szemben. Abból indul ki ez a felfogás, hogy aki gyermekkorában megszokta a *helyes cselekvést* és el tud igazodni a maga kis életének csak a távolról szemlélő előtt apró, de az ő életében döntően nagy problémái közt, az meg fogja találni a feleletet későbbi életének nehéz helyzetei közt is.

A fiúkból indul ki ez a módszer abban az értelemben is, hogy nem marad meg a tudományos erkölcsstan légüres terében, hanem a törvény követeléseit a *lélektani tények alapos ismeretével, a valóság reális talajára építi rá*. Tehát nem azt kérdezi magától elsősorban, milyen követelések foglaltatnak ebben a törvényben? — hanem: Micsoda természetes erők vannak a fiúk lelkében, amelyek ennek a törvénynek kedveznek, s amelyeket így hasznunkra fordíthatunk? A serdülő fiú leghatalmasabb vágya: erősnek lenni. A lélektannal dolgozó pedagógus tehát pl. az abszolút igazmondást mint a legnagyobb erőnek, a hősiességnek kifejezését mutatja be. Ez megfelel a legmélyebb igazságnak és a fiúk legmélyebb hajlamainak is. A fiatalember sóvárogja a szabadságot; engedelmesség, fegyelem rosszhangzású szavak egy jóvérű fiú fülében. Ha tehát azt akarom, hogy a fiút igazi fegyelemre neveljem, amely szervesen, erősen a saját lelkéből nő ki, akkor meg kell neki mutatnom, hogy a legmagasabbrendű szabadságot éppen a fegyelem iskolájában szerezheti meg. Ez az életismerőnek nem nehéz dolog, viszont éppen a legkülönb, legerősebb, legönállóbb ifjú lelkekkel alig lehet máskép — de így annál inkább! — megszerettetni a fegyelmet.

A törvény követeléseinek ez a fiúkból kiinduló és az ő igényeikhez alkalmazott részletezése azonban feladatunknak még csak első része: A *mit?* után következik a *miért?* Meg kell a fiúkkal értetnünk azt is, hogy *miért kívánja tőlük a törvény a megbeszélteket?* Meg kell mutatnunk, hogy az erkölcsi törvény nem önkénynek, nem szeszélynek, nem valami őket gyötörni akaró szívtelen akaratnak ötlete, hanem az életnek és az igazságnak szava, az emberhez méltó életnek feltétele, saját legmélyebb, legigazibb énjüknek legnagyobb érdeke és öntudatlan követelménye. Ezt legjobban úgy mutathatjuk meg, ha lehetőleg gyakorlati és realizstikus módon a fiúk saját tapasztalatainak felhasználásával *cselekedeteik következményeit fedjük fel*. Mi lesz abból, ha egy fiú hazudik? Mi lesz annak a következménye, ha egy fiú elhanyagolja az iskolai kötelességét? Mi lesz annak a következménye, ha valaki durva barátaihoz? Mi lesz ebből a legközelebbi jövőben? Mi később, és mi még később, a felnőtt korban? A tapasztalat szerint a fiúk lázas érdeklődéssel mennek bele az erkölcsi kérdéseknek ilyen egészen gyakorlati tárgyalásába és az ilyen beszélgetés alapján minden nehézség nélkül ráébredszhetjük őket az erkölcsi törvények belső, immanens szükségszerűségére. Természetesen ezt az eszmemenetet legtöbbször két irányban is végig kell vezetnünk: meg kell mutatnunk az egyes cselekedeteknek, pl. a hazugságnak

romboló következményeit az egyénre is, meg a társadalomra is. (Példát alább.)

A helyes erkölcsi megbeszélésnek azonban talán a legfontosabb része csak ezek után következik. A *mit?* és a *miért?* után most már meg kell beszélni a *hogyan?*-t is. Nem elég, hogy a fiúk tisztában legyenek valamely erkölcsi törvénnyel, valamely hiba létrejöttének lélektani feltételeivel és következményeivel: kell, hogy megmutassuk nekik azt is, *mit kell tehát tennünk?* Magával az erkölcsi követelmény kifejtésével a legtöbb fiúnál még édeskeveset értünk el; a jóakarát a legtöbbször megvan, tennék a jót szívesen, de vagy nem tudják, hogyan fogjanak hozzá, vagy pedig, ha hozzá is fognak fiatalos lelkesedéssel és tapasztalatlansággal, csakhamar akadályokba ütköznek, amelyekre nem voltak elkészülve, amelyekkel nem tudják hogyan felvenni a harcot s hamarosan leteszik a fegyvert. A legjobb esetben felveszik a küzdelmet egyszer-kétszer, de minthogy nem ismerik a helyes, a gyakorlati módszert, szükségtelen erőpazarlásra kényszerülnek, újra meg újra balsikert érnek, elvesztik a kedvüket és a végén mégis csak abbahagyják a harcot. Hány hirtelenharagú vagy rendetlen fiúval beszéltem már, aki arra a kérdésre, miért nem javul meg, azt felelte, hogy hiszen ő szeretne megjavulni, de hát próbálta és nem akar sikerülni. Hány hibát követnek el a fiúk minden rosszakarat teljes híján csak azért, mert egyszerűen elfelejtik a legjobb feltevéseket. A fáradt szervezetek, kimerült idegrendszerek korában élünk: a régi nagy korok királyi művészetét, az akarát nevelését, úgy kell felfedeznünk a magunk számára is és úgy kell felfedeztetni a fiúkkal is a maguk számára. Nem elég tehát megtanítani a fiúkat arra, hogy nem szabad hazudni, hanem rá kell őket vezetni, melyek azok a gyakorlati módok, azok a mindennapos eszközök, amelyekkel meg is lehet valósítani — a nehézségek között is — pl. az abszolút egyeneslelkűség programját. Nem elég azt mondani: Fiam, ne veszekedjél az öcséddel! — hanem meg kell tanítani azokra a gondolatokra, amelyeknek buzgó átgondolása, azokra az egyszerű cselekedetekre, amelyeknek mindennapos gyakorlása megadhatja neki a képességet arra, hogy úrrá legyen indulatán.

Ha mindezeket tekintetbe vesszük, akkor a helyes erkölcsi megbeszélés körülbelül a következő főrészeket foglalja magába:

1. Szabatosan meghatározzuk és megmagyarázzuk, hogy mit jelent az illető erkölcsi törvény és mi mindent foglal magában.
2. A fiúkkal való beszélgetés alapján meg kell felelni arra a kérdésre, hogyan jön létre az illető cselekvés vagy szokás.
3. Meg kell mutatni, hogy miképen ítél az élet az illető cselekedetek fölött, azaz meg kell beszélni az illető cselekedet közelebbi és távolabbi következményeit a cselekvőre és másokra.
4. Adjunk a fiúknak minél több termékeny motívumot a jóra, még pedig úgy, hogy az ő lelkükben keressük meg azokat a meg-

levő erőket, amelyekre építve kívánatossá tehetjük számukra a helyes cselekvést.

5. Meg kell mutatni a fiúknak, hogy az előbbieken világossá lett célt milyen eszközökkel lehet megvalósítani.

Ez a séma természetesen nem akarja azt jelenteni, hogy minden egyes megbeszélésnél mindezeket a szempontokat okvetetlenül tekintetbe kell venni és a fenti öt részt mindig szigorúan meg kell különböztetni. Ez a vázlat nem a kész előadás vázlata, hanem csak az előkészülethez akarja megadni a szempontokat; az előadásban a mindenkori szükségletekhez képest szűkíthető vagy bővíthető, egyik-másik rész esetleg elmaradhat, mások viszont nagyobb helyet foglalhatnak el. *Két dolognak* azonban *sohasem szabad elmaradnia*: az egyik a *törvény tartalmának* részletes és konkrét módon a fiúk igényeihez és élményeihez szabott kifejtése, a másik a követésre vezető *gyakorlati eszközök* részletes megmagyarázása.

És még egyet. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy *megbeszélésről van szó, nem beszéléstről*; beszélgetésről, nem előadásról; az eredménynek a vezető és a fiúk közös gondolkodásából, a vezető okos irányítása mellett magukból a fiúkból kell kinőnie. Hogy erre is példát adjunk és hogy egy megbeszélés mintaképpen egész részletességében is itt álljon, közöljük itt az *első cserkész-törvény* megbeszélését 14—15 éves fiúkkal. Megjegyezzük, hogy mindaz, ami itt következik (a fiúk kérdéseit és feleleteit sem véve ki), valóban megtörtént beszélgetések alapján van leírva. Az alábbiakat úgy kell felfogni, hogy a vezető a jelöltképzés harmadik vagy negyedik óráján a jelöltekhez szól; az első néhány szó megváltoztatásával azonban mindenestül alkalmazhatók mindezek fogadalmas cserkészekre is. Természetesen nem szükséges mindig mindezt elmondani; sokszor nem is lehetséges, már csak terjedelménél fogva sem.

Ezzel a hosszúság, részletes kifejtéssel az volt a cél, hogy legalább egy törvénynek teljes kifejtésére példát adjunk.

Vezető: Fiúk, ma rátérünk a cserkészlet lényegének megismerésére! Az eddigi megbeszélésekből már jól tudjátok, hogy az egész cserkészletben a legfőbb dolog a cserkész-törvény. Cserkész az, aki a cserkész-törvény szerint él; aki a törvényt meg nem tartja, az nem cserkész, ha akkora cserkészkalapja van is, mint egy malomkerék és olyan hosszú botja, mint egy telegráf-pózna. A multkor felolvastam nektek a törvényt; biztosan lesz, aki tudja is már könyv nélkül. Ki mondja el a törvényt? (*Többen jelentkeznek.*) No Pista, mondd el!

Pista elmondja a törvényt.

Vezető: Nagyon jól van, örülök, hogy ennyien megtanultátok. Hát most fogjunk hozzá az első törvényhez. Nézzük meg, mit is jelent voltaképpen? Nézzétek csak, milyen érdekes: Vajjon mi lehet az oka annak, hogy annyi nagy és fontos dolog közül, amiket a törvények magukban foglalnak, éppen ezt tették első helyre?

Laci: Mert ez a legfontosabb.

Vezető: Persze. Nyilván ezért került oda. Azzal szoktuk kezdeni, ami a legsürgősebb. Dehát vajjon miért legfontosabb az igazmondás, meg az egyenes-lelkűség? Nem volna ennél nagyobb dolog?

Feri: Mert, aki hazudik, annak ügyis hiába beszél az ember. — *Laci*: Mert ez a legnehezebb. — *Pista*: Mert erre a fiúk nem szoktak gondolni. — *Miklós*: Mert az olyan fiú, aki mindig hazudik, az úgyse tartja meg a többi törvényt se. — *Jóska*: És ha megszegi a törvényt, akkor ügyis letagadja.

Vezető: Igaz: á hazug emberrel kár beszélni egyéb törvényekről. Az igazlelkűség a jellemnek még az ábc-jében is az *a* betű. Ha olyan embert, aki még el nem jutott az igazlelkűségre, cserkészfegyelemre akarnánk tanítani, vagy hősies szeretetre, az olyanféle volna, mint futni tanítani egy kisbabát, aki még járni se tud.¹ Hát abban megállapodtunk, hogy az igazlelkűség az egész cserkész törvényben a legelső és legfontosabb. Kérdés már most, mit is értünk voltaképp igazlelkűségen?

Zoltán: Hogy mindig igazat kell mondani. — *Pista*: Hogy nem szabad hazudni.

Vezető: Helyes. Nem szabad hazudni. Dehát vajjon csak hazugsággal lehet vétkezni az igazlelkűség ellen? Es vajjon hazudni csak szóval lehet?

Pista: Nem, hanem hallgatással is. — *Béla*: Meg ügyis, hogy valaki jámbor képet csinál. — *Laci*: Viselkedéssel. — *Feri*: Képmutatással.

Vezető: Dehát mit hívunk képmutatásnak?

Béla: Mikor valaki úgy tesz, mintha jó volna, pedig rossz. — *Laci*: Mikor valaki úgy tesz, mintha nem ő rendetlenkedett volna, pedig ő kezdte az egész verekedést. — *Marci*: Aki másra fogja a bűnét.

(*Többen zúgnak.*)

Vezető: No, mi az?

Béla: Az már nem képmutatás, ha másra fogja. Az már hazugság. — *Pista*: Rágalom.

Vezető: Igazad van. Hát talán mondjuk így: Képmutatás az, mikor valaki nem szóval hazudik, hanem a viselkedésével. Jó lesz így?

Fiúk: Jó.

Vezető: Így hát ez is csak a hazugságnak egy fajtája. Hanem gondolkozzunk csak, vajjon nem lehetne az igazlelkűség ellen másképp is vétkezni, mint hazugsággal?

Feri: Az se igazlelkűség, ha valaki mindig sugdolózik. — *Béla*: Meg aki úgy beszél, hogy mindig csak félig mondja meg, amit gondol. — *Feri*: Aki mindig másról beszél. — *Sándor* (nagyobb fiú): Aki mindig köntörfalaz és akinek mindig hátsó gondolatai vannak.

Vezető: Jó, jó. Ez nagyon igaz. De nem tudom, értitek-e, fiúk, miről van itt szó? Ki tud példát mondani az effélékre?

Pista: Hogyha egy fiúnak nem szabad egy másikkal barátkozni és mégis elmegy hozzá és sokáig ott van és játszanak és a végén, mikor hazamegy, vesz egy fűzetet. Aztán, mikor otthon kérdezik, hogy hol volt, azt mondja, hogy fűzetet volt venni.

Vezető: Jól van. Tud-e valaki még egy más példát is?

Karcsi: Egy fiú felelt az iskolában és nem tudott semmit és mikor otthon kérdezték, azt mondta, hogy nem felelt. — *Feri*: Ez hazugság! — *Karcsi*: De nem, mert ő úgy gondolja, hogy csakugyan nem felelt egy szót sem. — *Fiúk* (*nevetnek*).

Vezető: Ebből látszik, hogy voltaképpen ez is csak a hazugságnak egy fajtája. Ezentúl ilyen tágabb értelemben fogjuk érteni a hazugságot: minden hazugság, ami ellene van az igazságnak és az egyeneslelkűségnek. Most hát tudjuk, mit kíván az első törvény. Ismerjük az ellenséget úgy nagyjából. Az ellenség a hazugság, minden atyjafiával. Mielőtt azonban megindítja az ember a háborút, egy kicsit jobban szét kell nézni az ellenség birodalmában: pontos katonai térképeket kell készíteni róla. Az előbb már vettük észre, hogy mennyi ága-boga, mennyiféle fajtája van a hazugságnak, nézzük meg közelebbről az egyes fajokat és nemeket. Tegyük el mindegyik fajtából egy kifejelett példányt spirituszba. Hát már most az a kérdés: *Miért szoktak a fiúk hazudni?*

Fiúk (*egy egész sereg jelentkezik szólásra*):

¹ Ha nagyobb fiúkkal beszélünk, akkor itt ki kell fejteni, az igazlelkűségről, mint a jellem alapjairól szóló gondolatmenetet, amely a 47. lapon található.

Laci: Mert félnek, hogy kikapnak. — *Feri*: Hogy ne tudják meg, ha csináltak valamit. — *Géza*: Hencseregésből; hogy azt higgyék a többiek, hogy ők ezt meg azt tudják, pedig nem is igaz! — *Zoltán*: Mert nem tanulták meg a leckét. — *Laci*: És azt mondják otthon, hogy nem felelték. — *Pista*: Lustaságból is szoktak hazudni. Hogy ne kelljen elmenni valahová a mamának, hát azt mondják, hogy tanulni kell. — *Feri*: Aki későn jön iskolába, az hazudik sokszor. — *Béla*: Azért is lehet hazudni, hogy a barátunkat meg ne büntessék. — *Géza*: Vagy ha valaki magára vállalja, amit a barátja csinált rosszat, hogy az ne kapjon ki. — *Karcsi*: Tréfából is szoktak hazudni. — *Tibor*: Azért is hazudnak, hogy mást ne szomorítsanak meg. Pl. ha valami rossz hírt kell elmondani, hát nem mondják meg.

Fiúk (még többet is mondanak).

Vezető: Jól van, fiúk. De most foglaljuk ezeket össze. Mert mindez összehasontható néhány főcsoportra. Melyek azok? (*Közös megbeszélés után felírja a táblára, ha van kéznél ilyen*):

1. Félelemből. 2. Lustaságból. 3. Dicsekvésből. 4. Kíméletből. 5. Önfeláldozásból. 6. Tréfából.

Ha már most evvel tisztában vagyunk, nézzünk szemébe a nagy kérdésnek. Gondoljátok meg jól: *Erdemes-e hazudni?*

Fiúk: Nem. Nem érdemes!

Vezető: Fiúk, én tudom ám jól, hogy van most köztetek nem egy, aki csak azért mondja ezt, mert sejtí, hogy én így gondolom és ezt akarom a végén kihozni; de magában azt gondolja, hogy hiszen azért érdemes néha hazudni. Főleg ha nagy bajból menekülhet vele az ember. Hanem annak nincs értelme köztünk, hogy ilyen hátsó gondolatokat tartogassunk. Cserkészek vagyunk és a cserkész őszinte. Amit gondol, azt beszéli. Éppen azért vagyunk itt, hogy minden lehető gondolatot megbeszéljünk, ami fölmerül bennetek. Hát szóljatok, de őszintén: Erdemes-e hazudni?

Fiúk (sokan): Nem érdemes.

Egyesek (félénken): Talán. — Néha érdemes. — Lehet olyan eset.

Vezető: A többség azt mondja, hogy nem érdemes. Lássuk, hogy miért nem?

Pista: Mert úgylis rajta érik az embert. — *Laci*: Kisül. — *Feri*: Előbb vagy utóbb úgylis kiszül és akkor még jobban kikapunk. — *Béla*: Könnyebb utóérni a hazug embert, mint a sánta kutyát.

Vezető: Igazatok van. A hazugság a legtöbb esetben kiderül. Ha nem hamarosan, hát később. Néha jóval is később. Ki tudna erre példát a maga tapasztalatából?

Egy fiú (mond egy ilyen esetet. Ha nem akad senki, akkor a vezető mond egyet a maga [esetleg gyerekkori] élményeiből).

Vezető: Mit gondoltok, miért olyan könnyű rajtakapni a hazug embert?

Pista: Mert utóbb elfelejti, hogy mit hazudott és elszólja magát. — *Géza*: Ha sokat hazudik, akkor belebonyolódik a hazugságba.

Vezető: Ugy van, aki elkezd hazudni, az letér az igazság biztos talajáról: süppedékes talajra lépett és bizonytalan lesz az állása. Erőt, biztonságot, határozottságot csak az igazság ad. Hogy az egyik hazugság ki ne derüljön, kénytelen másikat hazudni, később harmadikat és bizony nem könnyű következetesen hazudni. Azért mondja a közmondás, hogy a hazugnak jó emlékezőtehetsége legyen. Ezért a hazugságok legnagyobb része előbb-utóbb kiderül. De vajjon ennyivel megelégedhetünk-e? Vajjon minden hazugság biztosan kiderül?

Egyesek: Igen.

Mások: Nem minden hazugság.

Ismét mások: habozva hallgatnak.

Vezető: Nem bizony, fiúk. Nem egyszer van úgy, hogy nem sül ki egy-egy hazugság. Nagyon ügyesen gondolták ki, vagy szerencséje van az illetőnek (ha ugyan ez szerencse! — majd kitudódik). Szóval, vannak hazugságok, amelyek sohasem derülnek ki. Kérdés már most: *Ha nem derül ki a hazugság, akkor érdemes-e hazudni?*

Béla: Nem, mert azt sose lehet tudni előre, hogy nem fog-e éppen az kiszülni?

Vezető: De tegyük fel azt is, hogy az ember biztosan tudja: ez a hazugság nem fog kiderülni. Erdemes-e akkor?

Egyesek: Akkor sem érdemes.

Vezető: Vajjon miért nem?

Géza: Az Isten akkor is látja. — *Béla:* Az utolsó ítéleten kiderül. — *Laci:* A lelkiismerete furdalja az embert.

Vezető: Nagyon igazatok van, fiúk. Voltaképp nincs is olyan hazugság, amely ki ne derülne, mert a jó Isten előtt, aki a szíveket és a veséket vizsgálja, nincsen titok. És az ítéletkor számot adunk minden kis szóról, nyilvánvalóvá lesz az egész világ előtt minden egyes hazugság. És az Uristen nem ismer kivételt. A tízparancsolat minden „hamis tanúságot“, tehát minden hazugságot tilt. „A hazug ajkak utálatosak az Urnál“ (Példabeszédek könyve 12, 12). Krisztus Urunk az igazság, és aki az ő tanítványa, az nem szennyezheti be a lokét semmiféle hazugsággal, Okos embernek, keresztény embernek ez éppen elég orvosság mindennemű hazugság ellen. De mi megyünk tovább. Azt állítom és meg akarom nektek mutatni, hogy tisztán földi szemmel nézve sem érdemes hazudni semmiképen. Hogyan lehet ezt megvizsgálni? Mi mutatja legjobban, hogy érdemes-e megtenni valamit, vagy nem?

Béla: Ha azt nézzük, hogy mi jön ki belőle.

Vezető: Úgy van. Vizsgáljuk a következményeit. Nézzük hát, mire visz a hazugság? Akkor is, ha gyakran sikerül! Mi lesz az olyan fiúval, aki hazudozni szokott?

Géza: Ha egyszer sikerül az embernek, akkor máskor még könnyebben megteszi.

Vezető: Igazad van. Másodszor könnyebben, harmadszor még könnyebben és még később még könnyebben. Olyan az emberi lélek, mint a jégcsuszka. Eleinte göcsörtös, érdes, nem könnyű rajta végigcsusszanni. De aztán nekimegy egypár fiú és minél többször végigcsusszálnak rajta, annál simább lesz. A végén már könnyen el is lehet esni rajta. Ilyesféle a mi lelkünkben is a cselekvések gépezete. Minél többször teszünk valamit, annál könnyebb megtenni; a végén már alig is lehet meg nem tenni. És így, aki sokszor hazudik, a végén hazug emberré lesz. És ez vajjon kellemes állapot?

Béla: Nem, mert előbb-utóbb mégis csak megtudják. — *Sanyi:* És nem hisz neki senki. — *Géza:* Nem lesz barátja. Nem bíznak benne.

Vezető: És vajjon, aki megszokta a hazudozást, mit gondoltok, más dologban jobban megállja majd a helyét? Aki az igazsághoz nem tud hű maradni, vajjon hű fog-e maradni a becsületességhez? Vagy a kötelességhez? Aki egyszer rájött, hogy lehet tisztességtelenül is boldogulni, vajjon az nem fogja-e más téren is tisztességtelenségre adni magát? Ugyan mi lesz a hazug fiúból, ha pl. hivatalnok lesz?

Pista: Nem lesz becsületes. — *Lajcsi:* Meg hagyja magát vesztegetni. — *Géza:* Sikkasztó lesz.

Vezető: Hát ha kereskedő, tanár vagy iparos stb. lesz?

Fiúk: Megcsalja a vevőket. — *Géza:* Talán börtönbe is jut.

Vezető: Hát tudjátok, az nem biztos, hogy csakugyan börtönbe jut, sőt még az sem, hogy csakugyan csaló, sikkasztó, megvesztegethető, szóval gazember lesz — vizsatérés, hála az akarat szabadságának és az isteni kegyelemnek, mindig lehetséges —, de annyi bizonyos, hogy aki hazudik, az rálépett arra az útra, amely a gazemberség felé visz. Megállhat, visszafordulhat: de rálépett. És annak a végén csakugyan a börtön is ott van. „Aki hazugságon kezdte, akasztófán végzi“ — mondja a közmondás és ha nem is szó szerint minden esetben, de a dolog lényegében igaza van.¹ Így hát az élet, a tapasztalat megtanít benünket arra, hogy a hazugság még tisztán földi szemmel nézve is, rossz

¹ Érettebb fiúknál rá lehet itt mutatni arra is, amit a modern pszichiatria mutatott ki, hogy a hazugság megszokása milyen könnyen rávisz az önmagunk ámitására is és ezen keresztül a *patológikus ándamításra és lelki betegségre*; hogy tehát a modern társadalomban annyira dúló beteges lelki tünetények és a férfias igazlelkűség egyre növekvő pusztulása közt belső összefüggés van.

ület. Ehhez a gondolatmenethez azonban még egy másikat is hozzá lehet fűzni. Ne csak a magunk szempontjából nézzük a dolgot, hanem a másokéból is. Ne csak azt keressük, mi lesz az olyan fiúból, aki hazudik, hanem azt is, hogy milyen következménnyel jár a hazugság másokra nézve, mi lesz a társadalomból, ha elharapózik a hazugság?

Géza: Akkor senkinek sem lehetne hinni.

Vezető: És vajjon lehetne úgy élni? Képzeljétek el, hogy mi volna akkor. Ha nem hihetnétek a szüleiteknek, a tanáraitoknak, pajtásaitoknak. Ha azt kellene hinnedek, hogy én most hazudok és meg akarlak csalni benneteket. Ha nem hihetnétek az édesanyátoknak vagy a szakácsnénak és nem mernétek kiinni egy csésze kávé, mert ki tudja, mi van benne? Nem lehetne doktort hívni, mert hátha rosszat akar stb. stb. Lehetne így élni? Ugy-e, hogy nem. A társadalom is csak a feltétlen igazmondáson épülhet föl.

De hát soha, semmi körülmények közt nem szabad hazudni? Nem lehet mégis kivételt tenni egyszer-másszor? Mit gondoltok? *Van-e eset, mikor szabad hazudni?*

Laci: Tréfából.

Vezető: Jó. Lássuk: szabad-e hazudni tréfából?

Laci: Szabad. Mert azt úgy sem hiszik el. — *Tibor:* Az nem is igazi hazugság.

Vezető: Nem az? Nézzük, mit is hívunk hazugságnak?

Béla: Ha valaki nemigazat mond azért, hogy más félrevezessen. De mikor valaki tréfából hazudik, akkor nem akarja félrevezetni a másikat, hanem csak mulatságot akar.

Vezető: Akkor nyilván ezen fordul a dolog! Ha nem vezetünk vele félre senkit, akkor az nem hazugság, tehát szabad. Ha azonban megtévesztünk vele más, akkor hazugság, tehát cserkész nem teszi, tréfából sem. Világos persze, hogy az ilyen apró tréfa-hazugság a hazugság legártatlanabb formája. De lám nem árt megjegyezni, hogy nagy jellemek mennyire óvakodnak még ettől is. Aristidesről is ismeritek a latin nyelvtani példából, hogy...

Feri: Aristides adeo fuit veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur. — Aristides úgy szerette az igazságot, hogy még tréfából sem hazudott.

Vezető: Helyes. A középkor nagy tudósáról és szentjéről, Aquinói Szt. Tamásról is fel van jegyezve, hogy mikor egy társa azt mondta neki, „ni ott repül egy ökör!“, felémzett; — és mikor amaz kinevette, azt mondta: „Könnyebben elhinnem, hogy az ökör repül, mint hogy keresztény ember hazudik.“ Nohát ugy-e, könnyebben elihető, hogy az ökör repül, mint hogy egy cserkész hazudik! — De hát vajjon miért kell kerülni a tréfahazugságot is?

Béla: Mert aki sokat hazudik tréfából, meg találja szokni a hazudozást és utóbb hazudik komolyan is.

Vezető: Ugy van. — De lássunk egy más kérdést: *szabad-e hazudni kis dolgokban, apróságokban?*

Füük (sokan): Nem szabad!

Vezető: Miért nem?

Laci: Mert úgy is rászokik az ember és aztán könnyen hazudik nagy dolgokban is.

Vezető: Jól van; látom, már kezd kifejlődni a valóságérzéketek. Az apró hazugság még veszedelmesebb, mint a nagy, mert erre könnyebben elhatározza magát az ember. De van a hazugságfajták közt még egy-kettő, amelyek mintha ártatlanabb volna, sőt talán még szép és nemes is. Mit szóltok pl. az *önfeláldozásból való hazugsághoz?* Az talán megengedhető? Vagy talán dicsérendő is?

Sanyi: Az szép, ha valaki föláldozza magát a barátjáért. — *Feri:* Azért mégis csak hazugság! — *Béla:* Mindegy, azért hősiesség dolog.

Vezető: Tagadhatatlan, hogy az ilyenben van egy hősiesség vonás és ennyiben tiszteltet is illeti az illető fiút. Az ilyen jószándékból cselekszik és nemesen gondolkodik. De most ne a fiút nézzük — az derék fű! — hanem magát a tettel. Vajjon jól tette, hogy hazugsággal vállalta a más bűnét? Mit gondoltok, használt-e vele annak a másik fiúnak?

Béla: Igen. Mert az nem kap büntetést. — *Laci:* De azért nem hasznos neki, mert máskor megint elköveti és akkor rajtakapják és csak kikap.

Vezető: És ha nem kapják rajta?

Feri: Akkor máskor még könnyebben megteszi.

Vezető: Látjátok ez az! Az ilyen fiú egyre könnyebben követi el a hibákat, hiszen vannak jó bolondok, akik vállalják helyette a bajt. Az ilyen fiú már rálépett arra az útra, amelyről az elébb szoltunk, amelynek a végén nem biztosan, de lehetőség szerint a börtön integet. Hát használt neki az a szerencsétlen, oktan hős, aki rákapatta a hitványságra?

Béla: Nem használt.

Vezető: Akkor hát nagylelkűségből sem érdemes hazudni?

Fiúk: Nem.

Vezető: Hát talán van valami más eset, amikor meg van engedve a hazugság?

Zoltán: Például a *betegnek* szabad azt mondani, hogy nincs nagy baja. —

Béla: Kíméletességből szabad hazudni.

Vezető: Vajjon így van-e csakugyan? Jól vigyázzatok! Nincs itt szó arról, hogy durván a szemébe mondjuk valakinek a lesújtó igazságot. Az igazlelkűség nem jelent sem durvaságot, sem gyengédtelességet. Erről lesz szó mindjárt részletesebben is. Itt most csak az a kérdés, hogy szabad-e bármilyen esetben, tehát akár a reménytelen betegnél is, akár kíméletből is, egyenesen hazudni. Világos, hogy nem szükséges a betegnek szemébe mondani, hogy „te biztosan meghalsz!” — annál is kevésbé, mert hiszen voltaképpen ezt még az orvos sem mondhatja ki soha teljes biztossággal. Én magam is több esetet láttam már, ahol az orvosok egyenesen megmondták a beteg hozzátartozóinak, hogy a helyzet teljesen reménytelen, hogy a beteg 24 órán belül meghal és mégis teljesen felgyógyult, ma is él és egészséges. Istennek semmi sem lehetetlen és a természet néha csodálatos dolgokat művel. Ez hát nem lehet kérdéses: elcsüggeszteni a beteget az amúgy sem biztos halálos ítélet kimondásával nem szabad. De szabad-e eltagadni a vezedelem lehetőségét? Helyes-e áltatni a beteget állandóan? Hazugsághálót szőni körülötte, mint pogánylelkű családokban annyiszor megteszik? Először is: Van-e jogunk gondviselésesdit játszani? Hátha annak az embernek még elintézni való ügyei vannak a világon? Bűnök, igazságtalanságok, amiket jóvá kell tenni, tartozások, amiket le kell róni, haragosai, akiknek jobbját akarná nyújtani! Van-e jogunk megfosztani ettől akár öt, akár a másikat? Van-e jogunk elrabolni valakitől az utolsó óráit, az élet legfontosabb perceit? Aztán idetartozik az a borzasztó bűn is, amelyet olyan sokszor elkövetnek nálunk szeretteik ellen az emberek: hogy pogány szentimentalizmusból eltitkolják a beteg előtt a bajt és nem hívnak papot és így meggátolják, hogy a beteg keresztény módon halhasson meg. Örült szeretet ez, gyilkos szeretet ez. Ennél szörnyőbb, halálosabb, végzetesebb bünt nem lehet elkövetni valaki ellen! Ez annyit jelent, mint vakzeretetből esetleg örökre megölni a lelkét annak, akit szeretünk. Gondoljuk-e, hogy hálás lesz érte szegény? Borzasztó esetekről tudok ezen a téren. Tudok egy beteg főről, akinek egyetlen vágya volt, hogy elhívják hozzá kedves hittanárát, feladni a haldoklók szentségeit — és a szerencsétlen szülők örült álszeretetükben addig halogatták, míg a fiú meghalt, szentség nélkül, keserű fájdalommal — és a boldogtalan szülők életük végéig hordják lelkükben a rettentő önvád fulánkját. De nem folytatom ezét. Vegyünk kevésbé súlyos eseteket. Hát ha könnyebb az a betegség, nem halálos jellegű, — azért helyes hazudozni a beteg körül?

Laci: Nem helyes, mert úgyis kitalálja! — *Béla:* Észreveszi azt az ember mindjárt!

Vezető: És ez jó a betegnek?

Tibor: Nem, mert akkor már nem mer többet hinni senkinek, aki ott van. Ha látja, hogy becsapják.

Vezető: Ez az! És akkor vége a bizalomnak és vége a beteg nyugalmának. Pedig úgy-e beteg korában amúgy is izgatottabb az ember, mint rendszeren. Szóval: a hazugság még kíméletből sem jó. Az embernek joga van az igazsághoz. A betegnek is! Hát kimondjuk, hogy nincs kivétel, hogy sohasem szabad hazudni?

Fiúk: Igen. — *Béla:* De talán van azért néha olyan eset, hogy muszáj hazudni?

Vezető: Például?

Béla: Például... Most nem jut eszembe, de azért lehet olyan eset, hogy úgy érzi az ember, hogy muszáj hazudni, mert mást nem lehet tenni.

Vezető: Jó. Tegyük fel, hogy úgy éri. Vajjon szabad-e akkor hazudni?

Fiúk: Nem szabad. — *Béla* (habozik): Talán...

Vezető: Mondjátok meg neki, hogy miért nem szabad?

Pista: Mert akkor mindig azt mondanánk, hogy muszáj volt! — *Laci:* Akkor mindig lehetne hazudni! — *Tibor:* Mikor az ember hazudik, akkor mindig azt mondja, hogy muszáj!

Vezető: Igazatok van! Ha egy helyen kivételt teszünk, akkor nincs megállás többé. És ha szabad valaha is kivételt tenni, akkor hogy hiessék ezután másnak? Ki biztosít róla, hogy nem látja-e jónak éppen akkor, éppen velem szemben kivételt tenni? És a tízparancsolat sem ismer kivételt. „Hamis tanúságot ne szólj!” — nem mondja: kivéve, ha kímélni akarsz valakit, — vagy: kivéve, ha muszáj. Nem lehet játszani sem Istennel, sem a jellemünk épségével. Tehát: a cserkész föltétlenül igazat mond. Kivétel nincs.

Most már igazán csak a legfőbb kérdés van még hátra. Ismerjük már a hazugság birodalmát, láttuk, hogy hazudni nem érdemes és nem szabad soha; hátra van még a nagy kérdés: Hogyan lehet hát sohasem hazudni? *Hogyan lehet elszájtítani a sohasem-hazudás művészetét?* — mert nagy és szép és nem is könnyű dolog, valódi művészet ez. Avval, hogy beláttuk, még nem tettük rögtön magunkévá. Mit gondoltok, mit lehet itt tenni, hogy már most csakugyan ne is hazudjunk semmi körülmények között? Vajjon elég csak úgy egyszer könnyedén föltenni, hogy „többé nem hazudok“?

Béla: Nem elég, hanem nagyon úgy kell akarni.

Vezető: Úgy van! Nagyon erősen, radikálisan, feltétel nélkül, egész lélekkel és egész életre szólóan el kell határozni: Élet vagy halál! — de én soha semmi kincsért hazudni nem fogok! „Legyen igazság és vesszen a világ!” — mondta a római. Evvel az elszántsággal kell a cserkésznek is elhatároznia magát az igazság szolgálatára. Ez az első lépés. És ha nehezen megy, ha könnyen elfelejtkezzel magadról, akkor minden egyes nap, a reggeli imádságod alkalmával, újra meg újra föl kell újítanod ezt az erős elhatározást. Akkor eszedbe fog jutni, ha majd kísértetbe jutsz.

A kísértéssel pedig nem szabad szóba állni. Aki már alkudozni kezd, aki már fontolgatja, hogy „hátha mégis?” — vagy „hiszen csak egészen kis föltétlenül van szó” stb., — az már veszve van. Itt egy a mód csak a menekülésre: bedugni a fület, mint Odysseus társai tették a szirének dalára. A gonosszal, a jellemtelenséggel nincs alkú! Cserkészek vagyunk.

Egy másik eszköz: *A mindennapi beszéd közben óvatosan kerüljünk minden eltérést az igazságtól.* Ne nagyítsunk, ne túlozzunk, ne színezzük ki a dolgokat ríkítóan, főkép, ha a magunk dolgairól van szó, vagy ha másoktól hallott dolgokat kell elmondani. Ragaszkodni a tényekhez, a valósághoz: ez az igazlelkűség iskolája. A cserkész tisztelettel nézi a reális élet fogható valóságait, amelyek közt él a táborban és a szabad természetben; lovagias cdaadással hajlik meg a tények, a természet és az élet valóságai előtt, amelyeket meg akar figyelni és hozzájuk alkalmazkodni; és megédja az igazlelkűség nemes arányát a valóságnak szóban is: az igazságtól soha egy hajszálnyira el nem tér. Ezt kívánja az I. törvény.

Olyanoknak, akik különösképen nehéznek érzik ennek a törvénynek a teljesítését, akiknek erős hajlamuk volna a hazugságra, azoknak még adok egy tanácsot: *Ellenőrizték magukat,* Tartsanak erre a célra egy kis naplót, vagy használják erre a célra a cserkészfüzetüket. Minden este, az esti imádsággal együtt tartsanak egy kis lelkiismeretvizsgálatot erre nézve is: Hazudtam-e ma? És írják föl minden este, ami hazugságon vagy ferdítésen, vagy nagyításon rajtaérték magukat. Az ezen költ szövevényezés és megbánás közben újítsák meg aztán megint az erős elhatározásukat. Majd meglátják, hogy lassan egyre kevesebb írnivalójuk lesz! Akin pedig ez sem segít, az legjobban teszi, ha közli a

dolgot egy *atyai jóbaráttal* (elkiatya, szülő, cserkésztsiszt, tanár vagy idősebb cserkészárs) és annak ellenőrzése alá helyezi magát ezen a téren. Magam is szívesen segíték akármelyiteknek.

Most még csak egyet akarok mondani. Tisztában kell lennünk vele, hogy a föltétlen igazmondás nem kis dolog és sokszor igen nehéz helyzetbe is kerülhet az ember. Mit kell ilyenkor tenni? Ha pl. választani kell súlyos kellemetlenség vagy hazugság közt?

Laci: Az ember kivágja magát!

Vezető: Igen, ha ügyes és okos! Es erre érdemes egy kis észturnát rászánni. Mennyi szellemi energiát fogyaszt némely fiú egy-egy ravasz hazugság és az abból fakadó újabb és újabb következetes hazugságok kiszövése! Hát nem érdemesebb ezt arra szánni, hogy hogyan vágja ki magát az ember becsületes módon? Tehát: mit lehet tenni ilyenkor? Egy a bizonyos: hazudni cserkész nem fog! Mit tehet hát?

Pista: Hallgasson.

Vezető: Úgy van. A törvény azt mondja, hogy hazudni nem szabad, de azt nem mondja, hogy az igazat minden egyes esetben meg kell mondani. Lehet hallgatni is sokszor. Ez a legegyszerűbb megoldás. De sokszor nem lehet hallgatni, vagy mert kell felelni, vagy mert a hallgatás is felelet volna. Mit lehet akkor tenni?

Béla: Elüti az ember valahogy.

Vezető: Hogyan érted ezt?

Béla: Hogyha lehet, másról beszél az ember. — *Géza:* Vagy kitérő feleletet ad.

Vezető: Jó. Például?

Géza: Az unokabátyám fogoly volt. Egy reggel a halálhírért hozta a posta. A mamája súlyos betegen feküdt és kérdezte tőlem, hogy mi hír a Feriről? Én azt mondtam, hogy nem írt. Igaz! Mert azt nem ő írta!

Vezető: Helyes. Lehetséges azonban olyan nehéz helyzet is, hogy még ezt a megoldást sem lehet használni. Akkor kell aztán elővenni a cserkészleleményeséget. Lássunk ilyet is! Ki mond egy ilyen nehéz esetet?

Laci: A multkor az osztályban valami nagy rendetlenség volt. (Elmondja az esetet.) A tanár úr kérdezte: ki volt? Nem jelentkezett senki. Akkor a tanár úr megkérdezett egy fiút, hogy ki volt? Az a fiú tudta, hogy ki volt és meg is mondta. Az egész osztály azt mondta, hogy epicli és nem beszélnek vele. Hát akkor sem szabad azt mondani, hogy „nem tudom ki volt?”

Vezető: Nagyon jó, világos eset! Itt úgy-e, nyilvánvaló, hogy a helyzet igen súlyos. Csak kettő közt van választás: vagy hazudik, vagy vállalja a epicliséget, ami borzasztó. Nyilván egyiket sem szabad. Mit szóltok hozzá? Mit kellett volna itt tenni?

Pista: Hallgathatott volna. — *Laci:* Azt nem lehet, ha a tanár úr azt parancsolja, hogy feleljen. — *Pista:* Hát akkor azt kellett volna mondani, hogy nem mondja meg. — *Laci:* Majd adna neki a tanára!

Vezető: Szóval: nincs kitérés! Felelni kell. Mit lehet tenni?

Fiúk: hallgatnak. — *Béla* (habozva): Megkéri a tanár urat, hogy engedje meg, hogy ne kelljen megmondani. — *Laci:* Úgy sem engedi meg! — *Béla:* ... Hogy ne kelljen megmondani, de ő megígéri, hogy az illető maga fog jelentkezni. És aztán beszél az illetővel, hogy jelentkezzenek. — *Pista:* Igaz! — *Géza:* Ez igazán nagyszerű gondolat!

Vezető: Nagyon jól van. Ez kitűnő megoldás. De ez sem biztos. Két baj is lehet. Mi?

Laci: Hogy a tanár úr nem egyezik bele, hanem követeli, hogy rögtön mondja meg. — *Béla:* Vagy pedig lehet, hogy az a fiú, a bűnös, még sem akar jelentkezni.

Vezető: Látnivaló tehát, hogy végül minden kötél is elszakadhat. Vagy-vagy. Hát ekkor mi a teendő?

Béla: Akkor meg kell mondani. Ha hazudni nem szabad. — *Feri:* Nem szabad. Meg kell mondani.

Vezető: És ha a fiúk epiclinek mondják?

Laci: Nem mondják, mert látják, hogy nem akarta megmondani. Csak mert muszáj volt.

Vezető: És ha mégis akad olyan ostoba fiú, aki ennek ellenére is árulkodónak mondja?

Tibor: Ostobákkal nem kell törődni!

Vezető: Szóval lehet egy olyan végső, nehéz helyzet is, amikor még a legnagyobb kellemetlenséget is vállalni kell, mégsem hazudni?

Fiúk: Nem lehet tenni róla!

Vezető: Úgy van, fiúk, a végső szava a törvénynek ez! Mindent megtesz az ember ügyesen, okosan, hogy kikerülje a kellemetlenséget, de fordulhat úgy is, hogy nem lehet kikerülni. Nos, akkor a cserkész mégis egyeneslelkű és föltétlenül igazat mond — és vállalja, ami jön. Legyetek vele tisztában, fiúk, hogy a föltétlen *igazlelkűség: az hősiesség*, és minden hősiesség bizonyos értelemben vértanúságot is jelent. Az anyai szeretet ugyancsak nagyszerű dolog és mennyi szenvedést foglal magában! A hazát megvédeni gyönyörű erény, — de bizony ott meg is lőhetik az embert! Az igazlelkűség a legnagyobb férfiünnep egyike, — de bizony esetleg meg kell szenvedni érte. Megéri! A cserkész vállalja ezt. A törvény végső szava ez a hősiesség. Hát erre is el legyen készülve, aki fölesküszik a cserkész-törvényre! Cserkésznek lenni, — igazlelkűnek lenni: annyi, mint hősnek lenni, tehát esetleg vértanúnak lenni. Vállaljátok?

Fiúk (elkesen): Vállaljuk.

*

Ez a példa természetesen nem úgy értendő, hogy mindezt szóról-szóra így kell elmondani. Hiszen ez már csak azért sem lehetséges, mert nem biztos, hogy a fiúk mindazt elmondják, amit a fentiek. Főleg eleinte nem könnyen szólalnak meg. De ebbe nem szabad belenyugodni. Addig-addig kell őket kérdezni, biztatni, ösztökélni, míg belemelegszenek a beszélgetésbe. Persze, amit az eszmemenet lényeges gondolataiból a fiúk maguktól meg nem találnak, azt — ha nem sikerül közvetítő kérdésekkel rávezetni őket — magának a vezetőnek kell előhoznia. Természetes, hogy a szükségletekhez képest a fentiek egyik-másik részét el is lehet hagyni; az egész több óra tárgya is lehet (legalább kettőé, de lehet négyé is), egészben azonban azt hisszük, ez a megbeszélési módszer a legcélravezetőbb.

Ezek a *megbeszélések* történhetnek őrsi órán, csapatössze-
jöveten, táborban, kiránduláson stb. Igen hatásosan és szerencsésen alkalmazhatók a tábortűz mellett. Az angol cserkészéletben — de nálunk is sokfelé — igen nagy súlyt vetnek az ilyen „campfire-yarnokra“; Baden-Powell jóformán az egész jellem- és honpolgári nevelést erre alapítja, minden kérdést ezekben dolgoz fel. Az alábbiakban megpróbálunk egy sereg témát adni efféle „erkölcsi megbeszélésekre“, — mert kell, hogy ezek gazdagok, változatosak, érdekesek, de következetesek és módszeresek legyenek.

1. Első helyen áll itt mindenesetre a *cserkész-törvény és annak magyarázata*. A fentebb (69. l.) közölt példa nyomán kiki a maga egyénisége szerint feldolgozhatja a törvények ismertetése kapcsán (47. l.) tárgyalt anyagot.

2. *A magyar cserkész mintaképei*. — Közvetlen, érdekes, eleven, lehetőleg egyéni előadások és beszélgetések a magyar törté-

nelem, irodalom, művészet, tudomány és gazdasági élet nagyjairól, akik a cserkészideál valamelyik oldalának nagy megtestesítői voltak. (Pl. Árpád, Szent István, Szent Imre, Szent László, IV. Béla, Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás király, Fráter György, Dobó, Szondy, Jurisich, Losonczy, Pázmány, Bethlen, Zrínyi a költő, Rákóczi, Széchenyi, Kossuth, Deák, Zichy Nándor stb. — Tinódi, Apácai Cseri, Károli Gáspár, Káldy György, Mikes, Bessenyei, Dugonics, Virág, Kazinczy, Kölcsey, Csokonai, Katona, Vörösmarty, Fáy András, Eötvös, Kemény, Toldy Ferenc, Petőfi, Arany, Tompa, Gyulai Pál stb. — Ferenczy, Munkácsy, Liszt stb. — Kőrösi Csoma, Jedlik Ányos, Kitaibel, Semmelweis, Bolyay, Vásárhelyi Pál, Herman Ottó, Brassai Sámuel, Lóczy Lajos, Zemplén Győző stb. — Kiki válassza közülük, akiket legjobban szeret, akikért a legjobban tud lelkesedni és így a fiúkban is lelkesedést kelteni. A források szakember előtt ismeretesek; aki nem jártas bennük, addig is, míg a Cserkészszövetség kellőleg fel nem tudja dolgoztatni ezt az anyagot is — szakembert kérdezzen.

3. *A világ nagy cserkészei.* — Elsők nekünk a magunk nagyjai: a nagy magyar ideálok. De szót kell kerítenünk a világtörténelemnek azokra a csodálatos nagy hőseire is, akik a cserkészeszme legnagyserűbb megtestesítései: elsősorban a cserkészet két nagy védőszentjére, Szent Györgyre, a lovagság eszményére, és Assisii Szent Ferencre, a természet megértésének és a kiáradó nagy szeretetnek csodálatos alakjára. Beszélhetünk a nagy fölfedezőkről, az akarat, a kitartás, a hűség, a meggyőződés nagy hőseiről, a nagy szentekről, lovagokról, tudósokról, feltalálókról stb.

4. *Erkölcsei kérdések.* — A kérdéseket mindig konkrét formában kell fölvetni és az eszmecestrét mindig meg is kell tartani a gyakorlati valóság talaján; ne engedjük a beszédet átsiklani képzelt helyzetekre, furfangosan kieszelt esetekre. Arról kell szólni, ami előfordul, a napi élet kis és nagy problémái közt kell eligazodást találni a fiúknak; így válik vérré a morális meggyőződés. Így fejlődik ki az erkölcsi érzék és az igazi cserkészgondolkodás. Ilyen tárgyak pl. ezek:

Diákbecsület (súgás, feladatok leírása, nyomtatott „puskák“ használata, dolgozatok lenézése, csempészség stb.). — Hogyan tanul a cserkész? — Hogyan tehetünk szert jó barátokra? — Hogyan bánjunk zsebpénzünkkel? — Hogyan érdemes újságot olvasni? — Mit olvassunk és hogyan? — Erdemes-e kártyázni? — Miért nem dohányzik a cserkész? — Mit kell tudni egy művelt embernek a szeszes italokról? — Tánctanulás, tánciskola, zsúr, bál. — Hogyan kell jól felhasználni az időt? — Hogyan lehet leszokni a feledékenységéről? Hogyan lehet nem haragudni? Hogyan lehet egyre különbbé lenni? — Mit adhatunk szüleinknek? — Tehetünk-e valamit testvéreinkért? Hogyan lehet szert tenni jóbarátira? Milyen embert szeretnék barátomnak? — Hogyan bánik művelt ember a cselédekkel? — Mit lehet tanulni a villamoson? — Mit lehet tanulni az utcán? — Milyen élettapasztalatokat lehet gyűjteni tízpercben a folyosón? — Mit lehet megtanulni cipőfűzés közben? — Kit nevezek becsületes embernek? — Mit köszönünk a munkásoknak? — Kit nevezünk „gentleman“-nek? — *Nagyobb fiúknak:* Udvarlás és flirt. — Abrándozás és érzélgősség. — „Engem senki sem ért meg!“

— Beatrice (apró szerelmek és a szerelem). — A szép arc veszedelmei. — Mit jelent „hódítani”? — Mivel tartozik az erős a gyöngének és önmagának? — Mivel tartozik az ifjú leendő hitvesének? — Hogyan lehet önmagunkat nevelni a házasságra? — Mi az a családi önzés? — Hogyan lehet fölébe kerekedni az örökölt családi és faji hibáknak? stb.

5. *Vallási kérdések és gyakorlati vallási megbeszélések.* — Erre nem kell példákat adni: Legjobb, ha minden csapat hozzáértőkre bízza. Semmiesetre sem szabad azonban hiányozniok a megbeszélések programjáról ezeknek sem.

6. *Nemzeti problémák.* — Ide tartozik mindaz, ami a „Magyar cserkészideál” című fejezetben foglaltak megértésére, átértésére, ébrentartására vonatkozik. Az ott kifejtettek szükségessé teszik, hogy efféle kérdések sűrűn előkerüljenek. Ilyenek pl.:

A magyar nemzet történelmi hivatása. — A magyar nemzet hivatása ma. — Nemzeti erényeink. — Nemzeti hibáink. — Magyar öntudat. — Keresztény magyarság. — Turáni álm és turáni valóság. — Turáni testvéreink. (Pl. Miért lehetünk büszkék a finnekre?) — A magyarság szerepe a háborúban. — Legyőzték-e bennünket, és miért? — A magyarság és a forradalmak. — Mit jelent nekünk a területi épség? — (Pl. Mit veszítettünk Erdéllyel? a Szepességgel? a tengerrel? stb.) — Rab testvéreink az idegen megszállás alatt. — Magyarok Amerikában. — A magyar cserkészmozgalom hivatása. — Új lovagság. — Egyes történelmi kérdések (korok, hősök, mozgalmak) megbeszélése cserkészszempontból. Pl. cserkészfiúk a szabadságharcban (a vörössipkásokról). — Hogyan cserkészkedtek a magyar fiúk a törökvilágban? (Végvári élet a XVI. században.) — Kuruc hősök. — Hogy élt a magyar diák a középkorban? — Diákélet hajdan a debreceni kollégiumban (esetleg Jókai nyomán) stb. stb.

Hogy az ilyen problémákról milyen módon kell a fiúkkal beszélni, az megint elsősorban a vezető egyéniségétől függ. Hogy azonban a megbeszélés konkrét, fogható és élénk voltára szemléltető példákat adjunk — és hogy az előbbi beszélgető módszerű minta mellett a beszélgetést mellőző, előadó megbeszélésre is példát mutassunk, közlünk itt két vázlatos mintamegbeszélést idevágó kérdésekről. Szemléltető példa mindkettő az efféle nehéz kérdések tárgyalására (Radványi Kálmántól).

AZ ÁTÜTÖTT ÉRCKAPU.

Ezúttal nem Bizánc ércapujáról van szó, hanem arról a cifra, hideg érc-kapuról, amely mögött Nyugat gőgös nemzetei éltek gazdag életüket. Kelet népe, a kizárt magyar, kemény daccal járta körül a bástyát, amelyen túl a komfort. a technikai kultúra minden kényelme terpszkedik.

Ökölrázás, fenyegetés, panaszdal itt nem használt. Nem ért célt a diplomaták sima modora, kígyótestű hajlékonysága, sem a kereskedelmi kapcsolatok ravasz hálózata. Nyugat ércapuja kíméletlen szigorúsággal meredt élénk. Mintha mondta volna:

— Ti nem léphettek át küszöbömön. Rongyos náció vagytok, Európa koldúsi, lézengő ritterek, tehetetlen álomlovagok.

De jöttek a kicsinyek, vakmerők, a magyar cserkészet Botondjai s a fegyelmezett energiák ércbuzogányával rést ütöttek a nyugati nagy érckapun.

A *koppenhágai Jamboree győztes cserkészeit* szívünkre öleltük, dicsőségük koszorúját odahelyeztük a Csonkaország lába elé. S napirendre tértünk fölöttük. A győzők szétoszlanak: elnyelik igénytelen alakjukat a tantermek, műhelyek, ahol önmagukat építő munkájuk folyik. Mielőtt elhalna ajkukon a diadalének s

mielőtt szétfolyna a Jamboree magyar csapata a nemzet eleven testébe: — álljunk meg előttük, nézzünk a szemükbe s kutassuk győzelmük titkait.

Az ermelundeni erdőkoszorúza tisztáson a jólét nemzetének a mai teljes apparátussal jelentek meg. Amerika elhozta fiatal életerejét, hatalmas technikai készültségét, napsugáron edzett izmait, boldog jókedvét; Anglia elhozta világhatalmának minden anyagi és szellemi előnyét, a hódító erők varázsát.

S az összetiprott, kifosztott, megszegyenített, lenézett magyar nemzet fainak ezekkel kellett fölvenni a versenyt. Mégis mi lett az eredmény?

Mr. Wilson, a döntőbíró angol elnöke egyik delegátusunknak ezt mondta:

— Én mint fődöntőbíró mondom önöknek, hogy a magyar cserkészek jobbak az angoloknál.

Íme, ezt a kritikát hozták haza a világversenyről a magyar cserkészek.

Szeretném a magyar cserkészek győzelmének a gyökereit megtalálni. A győzelem gyümölcs. A gyümölcs zamatját, szépségét a fa erejében, a fa erejét a talaj tápláló-energiáiban keressük. A győzelem nem véletlen: okai vannak.

A Jamboree-csapat reprezentatív csapat volt: a magyar nemzet kivonata, képviselője. Amit produkált, azt a magyar nemzet produkálta. Az a néhány négyyszögölnyi terület az ermelundeni tisztáson, amelyet cserkészeink táborverésre kaptak, — az ezeréves Magyarországot jelentette. Történelmi szintér volt az, amelyen minden mozdulat, minden gesztus szimbóliummá emelkedett.

Ragadjunk ki a koppenhágai tábor életéből néhány szimbólikus mozzanatot.

*

A cserkészcsapatok, örsök jelképe egy-egy állatfej, totem: ott állt a táborok centrumában. A magyar tábor közepén *nyírfakereszt* állt, előtte oltár, földészítve az áhitat virágaival. Más csapatok példaképe az élesszemű sas, a gyorslábú zerge, a szabad farkas, az éber tigris, az okos kígyó: a mi jelképünk a kereszt, — a másokért szenvédő, másokat megváltó Krisztus megrendítő alakja.

Főnséges szimbóluma ez a keresztrefeszített magyar nemzetnek!

A többi tábor játéktér, sporttelep, az egyéniség iskolája: — a mi táborunk templom: az önnevelés, a nagy célokért való küzdés temploma, amely minden munkánkat, játékunkat, minden erőfeszítésünket imádsággá nemesíti.

*

A magyar tábor építése, berendezése, első díjat nyert. A mi táborunk volt a „legcserkészzerűbb“, vagyis a célnak leginkább megfelelő. Nem csoda! A sátorverés, árkolás, konyhaadás, a kint való élet nálunk ezeréves mesterség. Sőt a táborépítő ösztönünk gyökerei még mélyebben kereshetők: visszanyúlnak a turáni medence talajába.

A sátor azoknak a lakása, akik nem érnek rá kőházat építeni.

A turáni medence mostoha anya volt. Fiait nem dédelgette, sovány kosztot nevelte. A mérhetetlen puszták talaját mindössze két folyó szeszélye termékenyítette meg kiszámíthatatlan áradásokkal. Őseink állandó vándorlásra voltak kényszerítve, ha legelőt akartak barmaiknak, s ha ki akartak játszani a széles Amu-Darja és Szir-Darja gátszakító haragját.

Bizony, nekünk sokszor kellett pillanatok alatt „fölszedni a sátorfát“ és percek alatt új sátoortábot verni! Sok ezeréves praxis eredménye az ermelundeni nyolcperces táborépítés!

A tábor a magyar történelmi élet fészke: valóságos családi fészkek volt legújabb hazánkban is, a Kárpátok koszorújában. A mi életünk katonaelet volt: hazánk volt Európa végvára. Beszél a történelem hétéves, meg harmincéves háborúról: — nos, hát a magyar nemzet bátran beszélhet ezeréves háborúról, amellyel a nyugati nemzetek békés fejlődését védte. Az ezeréves háború hozzászoktatott bennünket a táborépítéshez. Ösztönünk lett, rájár a kezünk.

*

A verseny ötödik pontja ez volt: *Táboortú mellett való szórakozások.*

Koppenhága határában, a dán erdő tisztásán, fölsírt az ezeréves magyar bánat, a kuruc fájdalom, a tatárpusztítás keserve, a törökűlés jajkiáltása s a kipusztíthatatlan magyar energiák himnusza.

A versenyen összegyűlt harminchárom nemzet megérezte, hogy mi vagyunk a „tábor nemzete“ s fölkérték a mi zenekarunkat, hogy esténként játssza el a takarodót.

S Európa és Amerika ifjúságának a színe-java feszes tisztelegéssel hallgatta végig a „Krasznahorka büszke várá“-nak édes-bús dallamát minden este.

Vajon tudták-e, hogy a magyar történelmi tábor ezer esztendőös poézisét ünneplik?

Tudták-e, hogy Szent István, Szent László, Zrínyi Miklós és Rákóczi Ferenc tábora előtt tisztelegnek?

Tudták-e, hogy a tábori dal, a tábori zene, a tábori tréfák vidám füzére nálunk nem játék, hanem a magyar élet természetes virága?

*

A *canoe-verseny* őseit megtaláljuk a magyar történelemben. A kalandozó pogány magyarok egy alkalommal lóháton ostromolták meg Velencét. Péter doge hajóhaddal vonult ki ellenük. A puszták népe, amely a tengert csak hírből ismeri, vakmerő bravúrral versenyre kél a vizek gyermekeivel.

A „nekivágás“ magyar tulajdonság, ősi örökség. Hányszor kellett „bravúros nekivágással“ küzdenünk! A magyar történelem: küzds a lehetetlennel, birkózás a végzetel. A mi életünk programját így fogalmazhatjuk meg: torkon ragadom a végzetet.

Nem ötlet és nem véletlen eset volt a canoe-versenyben való részvételünk, mikor Anglia, a tengerek ura visszalépett! Minket megtanított a történelem, hogy nem szabad visszalépünk. A mi történelmi gesztusunk a „nekivágás“.

*

Mikor *Baden-Powell*, a világ főcserkésze megérkezett, hatalmas vihar vonult át Koppenhága fölött. A zúgó szél, a zuhogó eső megpaskolta a táborokat.

A nemzetek cserkészei jórészt szétfutottak. A sátrak talaján végigfolyott a víz, a sátorlapokat kifordította a vihar játékos ereje s a fiúk — mint a kiöntött ürgék — a közeli házakba, majorokba s a városba menekültek.

A versenybírák a táborok viharálló képességét új versenypontnak illesztették be és sorbajárták a sátrakat, összeírták a táborban maradtak létszámát és jegyzeteket készítettek a táborok állapotáról.

Az angol, amerikai, francia s a többi tábort megviselte a vihar: csupa lúcsok volt minden.

A magyar tábor állt.

A sátrak mintha kőpaloták lettek volna. Az elsőrendű árkolás megmentette őket a víztől, az erős cövekelés a vihar haragjától. Egyetlen magyar fiú sem hagyta el a tábort. A sátrakban aludtak, olvastak, beszélgettek és szinte csodálkoztak a versenybírák elismerő meglepetésén.

Aznap a pontozóbíró velünk ebédelt s ebéd után fölállt és ünnepélyesen ezt mondta:

— Üdvözlöm a magyar csapatot, melynek legszebb tábora volt.

Mi megszoktuk a vihart és a vihar ellen való védekezést.

Az amerikai csapatban sok volt a vásári mutatóványok kacér cifraságából. Produkálni magát: — ez volt ott a jelszó; hűhót csinálni, dalolni, indiánosdit játszani, a cow-boyok bravúrait utánozni.

Az angol cserkész a *használható* fiú-típus: sokolodalú, élesszemű, praktikus, tele szociális érzésekkel.

Az amerikai *jókedvű, egészséges fiú* és az angol *használható fiú* mellett a világ cserkészetének harmadik eredeti típusa a magyar cserkész, a *honvédő kis magyar*. A nemzeti cílok kis lovagja. A magyar cserkész nemzetközi uniformist visel és testvérenek tekinti a világ minden cserkészt, de azért magyar a teste, magyar a lelke. A viharok nemzetének gyermeke, aki nem bízik a sors jóindulatában, nem kacérkodik a véletlennel, hanem elkészül minden rosszindulatú eshetőségre.

Az ermelundeni magyar cserkésztábor kis katonái szétfolytak a nemzet testébe; erjesztő kovásza lesznek az alakuló magyar jövőnek. Szívük tüztől tüzet fog a nemzet lelke.

A NAGY KIRÁLY HIRNÖKE.

(Egy cserkész a XIII. században.)

A *Monte Subasio* erdejében egy különös ember járt 1207 áprilisának egyik napján. Hosszú, vedlett, színehagyott köpönyeg fűdte a testét, a hátán egy nagy keresztel, amelyet mésszel mázolt a kopott ruhára. A kezében levő fadarabra támaszkodva mássza a hegyet s amint kiér a tölgyerdőből, a sziklás hegyormon megáll és elbűvölten nézi az alatta eltoruló *Spoletto*-t, a háta mögött elmaradó *Assisi* apró házait, a csodaszép völgyet ezüstszalagban kigyózó folyóival és meglapulól olajfáival. A különös vándor mintha magába akarná szívni a tavaszi természet minden szépségét és énekelni kezd egy dalt, amelyet a trubaduroktól tanult *Assisiben*.

Egyszerre megröppen mögötte a bokor s egy durva hang megállítja:

— Ki vagy?

A vándor körülnéz: egy rablóbanda állja útját és pénzt követel tőle.

— Mit akartok tőlem? Én a nagy király hirnöke vagyok.

A rablók nevetnek rajta. Megrángatják rongyos köpönyegét s megvizsgálják tetőtől-talpig a furcsa „keresztes” embert, aztán összekötözik kezét-lábát s bedobják egy árokba:

— Na, feküdj itt, te bugris, aki a király heroldjának mondogad!

S ott hagyják. A vándor nagynehezen kimászik, rendbeszedi magát s dalos ajkkal továbbmegy.

A *nagy király heroldja* Szent Ferenc, *Assisi* egyik leggazdagabb kereskedőjének, *Pietro di Bernardone*-nak a fia, akit a nép bolondnak tart, aki miatt az apát szégyen emésztí, akit a barátai elhagytak s aki mégis úgy érzi, hogy most megtalálta lelke egyensúlyát és az élet igazi értelmét...

Szent Ferenc ott áll a renaissance hajnalán: szikár, magas alakjára esik a fölkelő nap legelső sugara. Ő lép ki először a középkor kolostorudvarából, hogy üdvözölje a csörgedező patakot, a mosolygószínű virágokat, a bohó, dalos-ajkú madarakat s a napot, amely izzó aranyát végigönti a nevető mindenségben. *Assisi* Szent Ferenc, az isteni szeretet trubadurja, fölfedezte a világot, a természet szépségeit a keresztény lélek számára. — A másik jelentősége, hogy az élet súlypontját megtalálta s ezen a gránittalapzaton megfeszítvén a lábát, kifordította sarkából a „világ” kapuit. A *szent szegénység, az igénytelenség* nemcsak elv, hanem történelmet csináló eleven erő, a művészetek anyja, a lelkeség bölcsője, a nagy alkotások kiapadhatatlan forrása. A harmadik nagy érték, amelyet az *assisi* posztókereskedő fia árasztott rá a világra, a *szeretet* csodálatos bősége és a gyermeki naivság, amely odatelepszik az ibolya mellé az erdőben és azt mondja az éneklő madaraknak: testvéreim, dicsérjük az Urat, aki a mi édesatyánk!

Egész életében trubadur volt.

Először a világi örömök lantosa, a *gaya scienza*-nak, „a vidámság tudományának” a királya. A XII. és XIII. század ölelkezése a lovagi ideálok kora. A dalos Provence trubadurjai végigjárták Olaszországot, dalolnak Artus királyról, a Grál tiszta lovagjairól. S az olasz ifjúság is kedvet kap a lovagi ideálok szolgálatára, a provencai finomabb szokások elsajátítására s a romantika kultuszára. Városokint *corti*-k (körök) alakulnak az ifjabbok, akiknek a szeme Provence-on függ. Az *assisi* corte feje *Pietro di Bernardone* fia, *Francesco* lett. Ez természetes is: anyja révén provencai vér lüktetett ereiben s mint atyja üzlettársa, tudott franciául; gazdag volt s ismerte az előkelő élet finomságait. Gyönyörű termete, szépsége, modora szinte predestinálták őt arra, hogy az aranyifjúság virágos palcáját a kezébe vegye. Megkezdődött a vidám élet. Az aranyak, amelyek a pedáns olasz kereskedő, *Pietro di Bernardone*, messze földön sokat fáradvá gyűjtögetett, nagyon könnyen elgurultak a fia kezéből. Ferenc az aranyakat pompává akarta átvarázsolni s megvásárolta rajtuk barátai szeretetét s a jövedv ezer apró bohóságát. A csendesvérű *assisi* polgárok megbotránkozva nézték *Bernardone* fiát, amikor kétszínű zsonglőr-ruháját magára

oltve, közébe vette a virágos botot s megindult az utcán. Barátai csakhamar köréje gyülekeztek. S a pompás lakomák, ivások után kart karba fűzve vonultak végig az utcákon, lant és viola hangjai mellett daloltak s zavarták a csendes város éjjeli nyugalmit. Lobogott a fáklya, pengett a gitár és harsogott a jókedv. Így tartott ez 1205-ig.

*

A legtöbb szív kiszárad a vidám, nagyvilági élet ilyen perzselő melegétől. De Francesco csakhamar ürességet érzett a lelkében. Mérheterlen mélységek lehetnek benne, hogy a gazdagság minden előnye, a jóbarátok szeretete, a pompa, a gondtalanság, a könnyű élet virágai, a költészet varázsálmái sem tudták betölteni.

Egy nyári éjszakán csodálatos szomorúság ereszkedett a lelkére. Daloló barátait mindinkább előreengedte s ő észrevétlenül hátramaradt Assisi kis piacán. A lant és viola hangja, az ifjak éneke lassan a távolba veszett. Reafeküdt a magány és a sötétség s úgy érezte, hogy az eddigi élete üres volt és hiúsággal teli. A legenda szerint megszólalt az Úr, mennyei édességet öntött a szívébe az önutálás perceiben s „ab illa hora coepit sibi vilescere“. Ezen órától kezdve kicsinek érezte magát.

E pillanatban megnyílt előtte az igazi élet misztikus kapuja s megindult feléje. De míg odaért, sok kő vérezte meg a lábát, sok tövis szúrta a talpát és tépte a ruháját. Huszonkét éves korában súlyos betegség emésztette ifjú erejét s ez is segített neki, midőn élete súlypontját ki akarta emelni eddigi viszonyaiból. Mindig többet és többet jár a hegyek közé, keresi a magányt, az egyéni élet fészket. Lovagi ideáljai már más tűzzel hevítik. A Szent Grál hőse akar lenni, vért akar ontani s elmegy Brienni Walter seregébe. De hiába minden, a súlypontja már nem *ide* esik. Fényes öltözetét odaajándékozza egy szegény lovagnak s rongyosan, sápadtan jön vissza. Felfedezi a földi nyomor tanyáit, a koldusoknak rendez lakomákat s régi barátait elfelejti. Néha napokig, hetekig nem látják. Olyan, mint aki álmokat él és semmi köze a reális világhoz.

1207-ben bekövetkezik a nagy erők robbanása, a kiendülés a szűk emberi körből. Hosszú bolyongás után hazatér, karikás szemmel, rongyos ruhában, bolyhos hajjal, piszkosan. Utcái gyerekek dobálják követ s ő, Pietro di Bernardone szemefénye, a gaya scienza mestere, a víg lakomák „királya“, ezt némán tűri. Atyja megragadja, belöki egy pincébe és rázárja az ajtót. Mintha semmi sem történt volna. Mikor édesanyja, Pica, kiereszti, folytatja a koldusok táplálását, pénzt gyűjt Szent Damján templomának a restaurálására. Az apát előnti a keserűség, mogtagadja fiát s kizárja a családból. Guidó püspök színe clé citáltatja. A püspöki palotában lefolyt jelenet csodás mélységű szimbólum — életlé testesülve. A „szent szegénység“ filozófiája és költészete itt virágzik ki.

Ott állnak Assisi előkelői, a papok és tisztviselők. Francesco belép és várja a püspök szavait:

— Add vissza atyádnak a pénzt: ha Isten szolgálja lettél, nincs rá szükséged.

Ferenc mosolyogva előlép és a püspökhöz fordul:

— Uram, nemcsak a pénzt, a ruhát is visszaadom neki, amit tőle kaptam! S mielőtt észbekaptak volna, eltűnt a szomszéd szobában s néhány perc múlva ismét megjelent, teljesen meztelenül, csak egy övvel a derekán. Ruháját és a pénzt letette atyja lába elé. Mindenki felugrott és rámeredt az apára és a fiúra, akik így állottak egymással szemben.

S Francesco emelt hangon — mintha a messzi távolba beszélne — így szólt:

— Hallja meg mindenki, amit mondani fogok. Eddig Pietro di Bernardone neveztem úgy, hogy *atyám*. Most visszaadom neki a pénzt meg a ruhát, amit tőle kaptam és e pillanattól kezdve nem mondom többé: „Atyám, Pietro di Bernardone“ — hanem: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...“

Sokan könnyeztek, csak az apa maradt rideg, akár egy kőszobor. Merev, fehér arccal, összeszorított fogakkal lehajolt, felvette a pénzt és a ruhát s távozott. A püspök pedig odalépett Francescohoz, ráterítette palástját és szívére ölelte őt.

Ezzel véget ért a nagy vetkőzés. Nemcsak a testét szabadította meg mindentől, ami a világhoz tartozik, hanem a lelke is levetkőzött. Ledobta magáról mindazt, ami az emberek előtt szép és értékes, leoldotta a köteléket, amely atyjához kapcsolta. Meztelen lélekkel indult neki a világnak. Fenséges férfi: nem imponál neki, csak ami lélek, ami mélység, ami egyedülvalóság, ami abszolút szépség és független akarás, desztillált érzés. Ruha nélkül, pénz nélkül, rokon kapcsok nélkül, társadalmi összeköttetés nélkül a maga teljesen független mivoltában indult a világ meghódítására a Monte Subasion keresztül, ahol a nagy király hírnökének mondta magát, az assisii püspök kertészétől kapott ruhában, amelyre mésszel keresztet mázolt.

Mindenről lemondott és az egész világ az övé lett. Kinyitotta a szívét, széttárta a karjait s keblére ölelte a mindenséget. A poézis nem bírta eddig tartalommal kitölteni a lelkét: most a természetet és benne a végtelenséget szívta magába mohó szomjúsággal. Az isteni szeretet túlaradó bőségétől mámorosan járt-kelt Umbria, Perugia, Toscana, Lombardia, Provence városaiban és falvaiban, mint Krisztus hírnöke, a szeretet apostola s a természet trubadurja. Megfoghatatlan tünemény volt. Itália megérezte, hogy Szent Ferenc lelkületére van szüksége abban az áldatlan, véres küzdelemben, amely akkor az egész országot feldúlta és lázban tartotta. II. Frigyes és a pápák harca, a városok agyarkodása, a polgárság és a nemesek gyűlölködő marakodása tarthatatlanná tették a helyzetet.

Szent Ferencnek csakhamar több mint ötezer tanítványa lesz.

A nép határtalan szeretettel veszi körül, mikor prédikál és az evangéliumot magyarázza. Benne a lélek erői ünnepelnek. Innét van az, hogy elbűvöli az embereket, pedig a ruhája zsák, asztala, széke, ágya a csupasz talaj, pénz sohasem kér, csak kenyeret s azért egész nap készségesen dolgozik, beszéde egyszerű, mintha az őseber romlatlan szívének romlatlan organuma volna. Nincs nagyobb dolog a világon, mint egyszerűnek lenni, formalizmusok nélkül élni végig az életet.

Ennek a lelkületnek a hangoztatása ma is égetően szükséges. A *szent szegénység* kiemelkedés a felesleges szükségletek közül.

*

Ma az ifjúság fölkerekedik s otthagyja a nagyvárosok lelketlen kőalkitkái, dalos ajkkal, mohó lélekkel, izzó szívvel öleli magába az erdőt minden pompájával együtt. Megteremti a cserkészmozgalmat, törvényeibe fölveszi az egyszerűség kultuszát, az emberek és állatok szeretetét.

Szent Ferenc egyszer Ancona mellett találkozott egy paraszttal, aki két megkötözött bárányt vitt a vállán. Az állatok bégetése megindította a szeretet trubadurjának a szívét: „Miért kínozod testvérkéimet, a báránykákat?” S midőn megtudta, hogy mézszárszékre viszi a paraszt a bárányokat, mert pénzre van szüksége: — odaadta neki köpönyegét, hogy az állatokat a szenvedéstől megmentse. S eszembe jut az a számtalan, bájosnál-bájosabb legenda, amely Szent Ferenc természetszeretetéről tanuskodik. A híres *Naphimnuszban* testvéreinek nevezi a napot, a holdat, a tüzet, a vizet és édesanyjának a földet. Ki ne ismerné a farkaslegendát, ezt a gyönyörű költeményét egy szent életnek? A császártól azt kéri, hogy ne engedje a fülemüléket pusztítani. Versenyt énekel a madarakkal. Egyszer — a legenda szerint — egy fülemülével versenyre kelt az Úr dicsőítésében. A kis madár legyőzte őt, mire a szent sírva fakadt és kezét az ég felé tárta: „Oh Úram, ennek nem ígértél mennyországot és énnálam csengőbb szóval dicsér tégedet!” Ha a mezőn leült, „jó hűgai“, a madarak körülörpökdétek s ő prédikált nekik: „Látjátok, ti se nem vettek, se nem arattok. az Isten mégis ad nektek ételmet, forrást, fészekhez bokrot, fát és hegyet“. A madarak kinyiták csőrüket, tisztelen meghajták fejüket földiglen és éneklésükkel megmutatták, hogy a beszéden sokféleképen örvendeznek vala“.

Ha meggondoljuk, hogy századokon keresztül hány művészt, hány szentet és hány millió vajdó lelket ihletett e nagy trubadur lelke, hogy hány égbenyúló dóm, festmény, szobor, könyv, költemény, de főképen hány szép élet hirdeti az ő dicsőségét: — nemes öröm fakad a szívünkben. Ime, a jellem ereje, a szív

hatalma, a lélek fölénye! Kavaroghat körülöttünk a világtörténelem, viselhetnek véres háborúkat, köthetnek politikai békéket, a technikai kultúra fölforgathatja a világ rendjét: egy mindig megmarad és szilárdan áll: az a meztelen Francesco, Pietro di Bernardone fia, aki a lélek szuverén és önmagában való erejével meghódította a világot.

A „nagy király hírnöke“ most ismét járja a földet, cserkészek, kövessük hívó szózatát.

*

A közös megbeszéléseknél nem kevésbé fontos, sőt az egyéni nevelés szempontjából talán legfontosabb eszköz az egyes fiúkkal való *négyszemközti beszélgetés*. Amiket a közös megbeszéléseken elvi és általánosan vett gyakorlati oldaláról meghánytunk-vetetünk, ezeken az intim magánbeszélgetéseken kell alkalmaznunk az egyes fiúk igényeihez, konkrét szükségleteihez. Mindazon eszközök közül, melyek a cserkészvezetőnek jellemnevelő munkájában rendelkezésére állnak, tapasztalat szerint ez a leghathatósabb, de kétségtelenül a legkényesebb is és ez foglalható legkevésbé szabályokba. Ha valahol, itt minden a vezető egyéniségén fordul. Világos, hogy a fiúkat ilyen megbeszélésre nem lehet kényszeríteni, még úgynevezett szelid nyomással sem: az efféle intim jellegű érintkezésnek igazán csak akkor van értelme, ha egészen magától fejlődik ki, ha a rávaló igény magában a fiú lelkében jelentkezik. A vezetőnek itt csak annyi a dolga, hogy előkészítse a talajt, hogy megteremtse maga és a fiú közt azt az intim, meghitt légkört, amelyben mintegy magától születik meg a fiú lelkében a gondolat: Ez az ember ért engem és szeret is engem, ez tudna rajtam segíteni; elmegyek hozzá. Külsőleg itt csak az a vezető kötelessége, hogy hozzáférhető legyen a fiúk számára. A fiúknak tudniuk kell, hogy legalább bizonyos időben az ő vezetőjük rendelkezésükre áll. (Pl. az Otthonban cserkészösszejeövetel előtt, vagy után, vagy a lakásán bizonyos délutánokon.)

Hogy miről legyen szó az ilyen intim beszélgetéseken, arra utasítást adni nem lehet. A beszélgetés tárgyának és formájának úgy kell minden esetben megszületnie a két érintkező egyéniségéből. De bizonyos, hogy elsősorban ezekre a megbeszélésekre tartozik mindaz, amivel a fiút az ő konkrét önművelő munkájában segíthetjük, elsősorban itt van helye feddésnek és büntetési cselekmények kiszabásának és általában lehetőleg minden egyéni fegyelmezésnek. Az egész cserkészmunka lényegében az egyéni kezelésen alapul, nem lehet tehát eléggé hangsúlyozni az ilyen szorosan vett egyéni érintkezés cserkésznevelői fontosságát. Nem fölösleges talán rámutatni, hogy az ilyen bizalmas beszélgetéseken nemcsak közvetlen pedagógiai célú ráhatásoknak van helye, a fiúk ne csak azért keressék fel az ő vezetőjüket, mert egy határozott kérdésben akarnak felvilágosítást vagy jótanácsot, vagy mert bizonyos fegyelmi kérdésben a vezetőtől kaptak idézést; hozzá el őket a szívük nem egyszer esetleg pusztán azért is, hogy érintkezzenek, beszélgessenek tisztjükkal a maguk dolgairól. Érezniök

kell a fiúknak, hogy az ő cserkészisztijük előtt semmi sem idegen, ami rájuk vonatkozik, hogy együttérez és szívesen foglalkozik velük. Az egyik fiúval esetleg bélyegekről kell beszélgetni, a másikkal May Károly regényeiről, a harmadikkal a legutóbbi football-match-ek eredményeiről, a negyedik költői zsengeit fogja bemutatni, az ötödik pedig lelkesedve mondja el az „örök mozgó“-ra vonatkozó terveit. Az egyik azzal lép be, hogy az örs lapot akar szerkeszteni, a másik azzal, hogy színdarabot írt és elő akarja adni barátaival és így tovább. A cserkészvezető mindezek iránt érdeklődik, mindezekről szívesen elbeszélget a fiúkkal és ha nem is tud hozzászólni minden tárgyhoz, de mindegyik fiú kész hallgatóra és megértőre talál benne. Egyszóval: a fiúk érzézők, hogy vezetőjüknek mindig és minden ügyükben tárt ajtó és tárt szív várja őket. Igazán termékeny nevelői viszony csak így alakulhat ki köztük. Hogy ez a hatás értékes, építő, igazán nevelő legyen, sehol annyira nem függ a nevelő egyéniségének kidolgozott voltától, mint éppen az ilyen egészen bensőséges érintkezésben, hogy tehát a nevelő felelőssége sehol olyan súlyosan előtérbe nem lép, mint itt, azt talán nem is kell hangsúlyozni.

A négy szemközti való megbeszélésből egy cserkészünket sem szabad kihagynunk. De az alkalmat erre meg kell várnunk, sohasem szabad a beszélgetésnek erőltetéssel megindulnia. A beszélgetés célja az, hogy a parancsnok őszinte képet kapjon a fiú egyéniségéről, családi helyzetéről, vágyairól, felfogásáról. Ha így a cserkész életmiliójét meg nem ismerjük, aligha tudjuk megtalálni a vele szemben használandó hangunkat és nem tudjuk kipuhatolni, mikor és mily feladatokkal bízunk meg, hogy a cserkészletben a *maga életét élhesse*, már pedig nem akarhatjuk, hogy kényszeregett legyen a munkája. Hogyan kellene tehát megfogni? A véletlen alkalom felismerése és megragadása az egyik, a fiú önkéntes jelentkezése a másik mód. Ha a cserkészel valami nevezetesebb dolog történt (pl. hanyatlás a tanulásban, változás a magatartásában, szótlanság, fut a munka elől stb.), azt észre kell venni és alkalmilag szóvá tenni. Ha azt látjuk, hogy figyelme egy tárgykör felé vonzza (pl. szavalás, gépek, szónoklás, iparág stb.), kérdezzük ki gondolatai felől, dicsérjük meg eredményeit, ismerjük el törekvése helyes és nemes voltát és meg fogjuk hallani, milyen akadályokat lát, de azt is, milyen szívvél vág neki az akadályok legyőzésének. Itt kapcsolódhatunk be lelkivilágába a túlfűtött ambíció várható visszahatásának feltárásával, példák és esetek előadásával, melyekkel akaratát edzzük, elszántságát keményítjük, hogy az akadályokat előre elbírálva, győztesen tudja megharcolni csatáit. Itt hathatunk a kishitűségre éppúgy, mint a hiúságra és más hátrányos tulajdonságokra, amelyek a meghitt beszélgetésben lepel nélkül mutatkoznak meg, míg mások jelenléte arra készíti a fiút, hogy azokat elrejtse.

Milyen legyen a hangunk? Altalában a magatartásunk? Semmi-

kép se legyen a dolognak se vallatás, se kihallgatás jellege. A külső „tekintély“ itt nem lehet tényező, aki ezzel akarna vallomást kapni, könnyen ferdtésbe, tagadásokba rántja a fiút, pedig pozitív megnyilatkozásokat akar hallani. Semmikép se lehessen észrevenni, hogy itt egy fontos lelki szemrevételezésről van szó, melynek a parancsnok nagy súlyt tulajdonít. Ha a fiú megérzi ennek a beszélgetésnek a súlyát a vezető számára, könnyen úgy fordul, mint amikor a képviselő csak a „napló“ számára beszél, pózba esik. Megindulhat *véletlen és könnyed párbeszéddel*, amelynek kezdetén még nem lehet tudni, hogy a harmadik mondatnál abba-marad-e vagy mélyreható vitává dagad, esetleg döntő megbeszéléssé mélyül-e, de lehet a jellemzője ünnepélyes (nagyképűség és mesterkélttség nélküli) komolyság is, ha tárgy és helyzet úgy ajánlja.

Hangunkból csengjen ki, hogy fiatalabb testvérünket egyenrangú beszélgető félnek tartjuk, tünjék ki abból a *tisztelet*, mellyel iránta és nézetei iránt vagyunk. Ha véleményét lekicsinyeljük, komolyságát kétségbevonjuk, a priori azt kívánjuk, hogy fogadja el a mi nézetünket, ne akarjunk tőle a szívéből jövő hangot hallani, hiszen a „tekintélyünk“ dere elfagyasztotta azt. Az irántunk való tisztelet akkor nem enged meg mást a jólnevelt cserkész számára, mint a szólamok árán való szabadulni-igekvést. Az idősebb testvérnek kell itt komolyan és lelkiismeretesen hozzászólnia a kisebbnek viszonylagosan nagy és fontos problémáihoz.

Abból, amit így megtudunk cserkészünktől, természetesen *semmit sem szabad a csapat előtt vagy mások előtt felhasználnunk*. Nem ritkán családi vagy egyéni titkokról, kényes gyöngeségekről vagy nagyratörő tervekről van szó, amelyeknek csak csekély mértékben is indiszkrét kezelése a lelki számum erejével perzseli sivataggá a viszonyt kettejük között. Ez jóvátehetetlen hiba, az ily vezető nem való cserkészcsapat élére. A vezető tudjon hallgatni!

Kétszeresen kitűnik ennek a felelősségnek súlya, ha meggondoljuk, hogy a 10. törvény magyarázatánál szükséges rövid, de határozott néhány szót leszámítva, a négy szemközti megbeszélésekre tartozik jóformán az egész *nemi nevelés* is. És itt megint csak nyomatékosan azzal kell kezdenünk, hogy ehhez a nagyfontosságú, de oly kényes témához csak az merjen nyúlni, akit feljogosít erre győzelmesen kinevelt emancipált lelkelet, komoly dologhoz-értés és mélységes szeretet. A jelszó itt: inkább semmit, mint nem-jót! Csak tiszta és avatott kéz nyúljon a legszentebbhez: fiaink drága lelkéhez! Aki egészen rátermettnek joggal nem érzi magát, — az hozzá se fogjon: irányítsa a fiút arra illetékes atyai baráthoz: paphoz, tanárhoz, szülőhöz, — egyébtől tartózkodjék. Aki azonban vállalhatja Isten előtt a felelősséget ezért a nagy munkáért, az fogjon hozzá okosan és észszerűen, a X. tör-

vény megbeszélésénél (58. l.) mondtak értelmében. Részletes utasításokat adni erre részben nagyon nehéz volna, részben feleslegesnek is látszik, minthogy úgysis csak hozzáértőknek szabad ráadni a fejüket erre a felelősséges vállalkozásra. Legyen elég hivatkozni a cserkésztiszti képezésnél (I. III. rész!) hivatalosan előírt munkáknak idevágó fejezeteire, mint amelyekben minden lényeges megvan (Schütz, Szuszai v. Szóts: Erkölctana), és a következő művekre: Foerster: Jugendlehre III. rész. — Foerster: Élet és jellem. (Szoc. Missió kiad.) — Foerster-Schütz: A nemi élet etikája és pedagógiája. (Szent István-Társulat.) — Tóth Tihamér: Tiszta férfűség. (Szent István-Társulat.) — Ernst: Elternpflicht.

A cserkészlet jellemnevelési eszközei közt a legfontosabbak egyike a *napi jótett*. Talán legtöbbet tesz a cserkészlet a szociális nevelés érdekében azzal, hogy felébreszti, állandóan ébren tartja, fejleszti és mélyíti a felebaráti szeretet gyengéd érzését és a fiúkat állandóan segíti a szeretetből fakadó tettek alkalmainak leleményes keresésére. A cserkész nevet így értelmezzük: Cserkészd a jótettek alkalmait. A jelszó elsősorban azt jelenti: Légy résen, hol tehetsz jót. Minden cserkész mindennap köteles végbevinni a segítő felebaráti szeretetnek legalább egy cselekedetét. Ha csak a tudomra esett ilyen „napi jótettek“ során nézünk végig, lehetetlen tisztelettel nem tekinteni a fiúkra. Persze, hogy sokan nem egyszer elfelejtkeznek róla, hogy sokszor kelletlenül végzik, talán huzamosabb ideig is abbagyják, de az is tény, hogy a legtöbb fiúban mégis csak kifejlődik a segítség érzéke, hogy hozzászoknak a felebarátjuknak való szolgálás gondolatához, hogy nem szégyelnek segíteni máson pl. az utcán (mint annyi ember!), és tény az is, hogy nem egy fiú valósággal hősiességekkel viselkedik. Tudunk például esetről, hogy egy fiú egy egész nyáron át főzött egy sokgyerekes szegény paraszteszaládnak, ahol a férfi egész nap munkában volt, az asszony pedig betegen feküdt. Egyszer láttunk egy tizenhétéves cserkészfiút, aki Budapesten az utcán egy öreg rikkancsnak sárbaejtett újságjait sietett fölszedni. Az öreg azt hitte, hogy a fiú el akarja lopni az újságokat és éktelen piszkos szidalmakkal halmozta el, amihez persze a körülserglő közönség gúnyosan nevetett. A végén ütni kezdte a fiút. Ez nem vesztette önuralmát, hanem befejezte a lapok felszedését, szó nélkül megemelte a kalapját és tovább ment. Aki el tudja képzelni az ilyen pesti utcai jelenetet és aki tudja, hogy milyen önérzet lakik egy tizenhétéves diákban, — az előtt nem kell magyarázni, milyen nagy dolog ez. Egy budapesti cserkészcsapat a háborúban a nagy erdélyi meneküléskor menekült-tudakozódó irodát tartott fenn és több mint 20.000, menekülés közben egymástól elszakadt családtagot segített újra egymáshoz. A kaposvári cserkészek nagyszerű tűzoltó munkája 1922-ben milliókra menő értékeket mentett meg a Hangya raktárában kiütött tűz-

vészkor. 1925-ben a gyöngyösi nagy tűzvész alkalmával a cserkészek erélyes beavatkozásának volt köszönhető, hogy csak tizen-nyolc ház égett le. A „*Jó Munkáért*“ életmentő cserkészközpont-teremtésére eddig harminc cserkészt terjesztettek fel.

Nagy jellemnevelő szerepe van a cserkészletben a *munkának*. Hogy mit jelent ez éppen ma és éppen nálunk, ahol a társadalom minden rétegében oly végtelen sok még a naiv antiszociális kíméletlenség és a pogány önzés, azt nevelők előtt fölösleges fejtegetni. Igen szerencsés hatása van e tekintetben annak, hogy a cserkészlet nagy teret juttat a legkülönbözőbb kézimunkáknak és mesterségeknek. Aki ki akarja állni a cserkészpróbákat, annak egy egész sereg szerszám kezelését meg kell tanulnia, nemcsak tűzhelyet ásni, tüzet rakni, főzni, mosogatni, fát vágni, kézimunkákat végezni kell tudnia, hanem bizonyos mesterségek elemeivel is meg kell ismerkednie. Elég talán a lakatos-, szabó-, asztalos-, könyvkötő-, szakács-, földmunkás-, villamossági-, kézimunka- és kertimunka-próbákra utalni. Természetesen legnagyobb — és aki nem ismeri, az előtt eléggé nem is értékelhető — jelentősége van itt a cserkészés koronájának, a nyári nagy táborozásnak, de kisebb keretek közt minden kirándulásnak is. A cserkész-tábor, ahol a fiúk maguk építik lakásukat, maguk ásnak, faragnak, szögeznek, gyalulnak, készítenek minden apróságot, amire szükségük van, heteken át maguk végeznek minden munkát: takarítást, tatarozást, javítást, bevásárlást, főzést, mosogatást, a legalacsonyabb rendű munkát is, és végzi mindenki, szegény és gazdag, előkelő és ágrólszakadt egyformán és egyforma jókedvvel, egyik a másik munkájától serkentve és versenyre szólítva: valóban a szociális nevelésnek egyik legszerencsésebb iskolája. Most is előttem áll egy jó családból való fiú, aki, mikor először volt táborozáson és először került az ő örsére a naposság, szemmel láthatólag nem tudott mit kezdeni a kezébe nyomott seprővel és csak úgy immel-ámmal végezte a dolgát. Így ment ez egy darabig; de mikor a második héten kezdte észrevenni, hogy mindenki úgy néz rá, mint dologtalanra, hogy vidám dolgozók közt maga van kelletlen arcú, mikor egypárszor kivette a kezéből a seprőt egy-egy tiszt és szó nélkül elvégezte helyette a dolgát, akkor lassan megértette, miről van szó. (Természetesen a vezetőnek is bő alkalmá nyílik a táborban, hogy egypár komoly és bizalmas szót váltson a fiúval az efféléről.) A táborozás végén már azok közt volt, akiket meg kellett dicsérni kiválóan buzgó munkájukért. Attól fogva ő lett az, aki éberan szemmel tartott minden táborhelyet és ha a tisztántartással megbízottak valahol nem egész tökéletesen végezték dolgukat, a feltűnés buzgó kerülésével másodszor is kitakarított. Nagy jelentősége van annak is, hogy a közönségesen alacsonynak tartott munkák gyakorlati végzése enyhíti vagy éppen megszünteti azt a parvenü-göögöt, amely lenézi a munkát és vele persze a munkást is.

A cserkésznevelésben igen nagy szerepe van a *játéknak*. Fontos ez már csak azért is, mert hiszen a legtöbb fiút a jó társaság s a jó társaságban való egészséges játék vonja a cserkészethez. Minden vezető tudja, hogy a gyermek nem élhet játék nélkül; ez épp oly fontos neki, mint a levegő. Itt módja van jó társaságban játszani, ez a játék nem szolgálja a romlását, esetleg züllését, mint igen sok más. De a játékkal tudja a vezető a fiúkat a cserkészethez nemcsak vonzani, hanem a későbbi időben is a cserkészettel mellett megtartani és bennük a játék révén fontos nevelői hatásokat kifejteni.

Mit játszzanak a fiúk? Szinte azt lehetne mondani, hogy mind-egy, mit játszanak, a fontos csupán a játék módja. — *Hogyan kell játszani?* Úgy, hogy a testet, lelket egyaránt felüdítse és soha semmi kár ne származzék belőle. Tehát elsősorban megfelelő egészséges helyen, jó levegőn, gyepen, mezőn, vagy erdőben kell kijelölni a játszóhelyet. Vigyázni kell, hogy az öltözködés megengedje a szabad mozgást, a test szellőzését, de viszont arra is ügyel a vezető, hogy meg ne hüljenek a fiúk. Arra kell törekedni, hogy mindenki részt vegyen a játékban, de nem szabad engedni, hogy valaki megerőltesse magát. A játszó, küzdő, versenyző feleket úgy kell összeállítani, hogy körülbelül egyforma erősek legyenek. Ez azonban nem föltétlenül szükséges. Inkább arra kell törekedni, hogy ráneveljük őket a játéknak arra a magasabb szellemére, mely nem ujjong a győzelmen, de nem búsul a vereségen sem. Alig van visszataszítóbb látvány pl. egy durva football-mérkőzésnél, ahol a játszók kíméletlen vadsággal gázolják le egymást, ahol egyetlen törekvés a győzelem, ahol a győzelem öntelt ujjongással, minden veszteség durva szitkozódással jár, amelynek a vége legtöbbször veszekedés. Okos szóval és ügyes vezetéssel azonban igen sokat lehet elérni.

Csak két ilyen példa. Az egyik csapatban a legszenvédélyesebb footballistát megbízta a parancsnok, hogy dolgozza ki a cserkészszellemű footballjáték szabályait. Ez a fiú, elsősorban önmaga ellen, a csendre, az önmérsékletre, a durvaság elnyomására olyan drákói törvényeket hozott, hogy nem csekély mértékben enyhíteni kellett rajtuk. Egyszer egy kisebb fiúkból álló cserkészcsapat nagyobbakkal került össze egy kiránduláson és footballmérkőzésre hívták egymást. A játék előtt a nagyok parancsnoka félrehívta cserkészeit s kifejezte előttük reményét, hogy úgy fognak játszani, mint erősebbekhez és cserkészekhez illik. Valóban megható volt nézni, hogyan iparkodtak a nagyfiúk kímélni a kis ellenfeleket és hogyan hurrogták le egyiket-másikat, aki egyszer-egyszer elfeledkezett magáról.

Tehát a parancsnok fegyelmet követel a játékban, és a legkisebb kifakadásra vagy durvaságra, ami football vagy méta közben esetleg előfordulna, azonnal véget vet a játéknak, vagy pedig elrettentő példaképen kiállítja az illető játékost. Bele kell vinnie a játszókba azt az egészséges szellemet, amely az ügyetlenebbet folytonos haladásra, tanulásra készíteti, az ügyesebbet, erősebbet pedig arra vezeti, hogy ügyetlenebb testvérét folyton segítse, jókedvűen oktassa és támogassa, hibáit ne korholja, hanem inkább

a saját ügyességével iparkodják pótolni. Hogy a vezető ezt megtehesse, hogy ezt a szellemet kifejleszthesse, mindenekelőtt önmagából kell kinevelnie azt az ösztönös tulajdonságot, hogy az ügyesebbet, okosabbat kedveli önkéntelenül is. Óriási hiba volna, ha az őrben vagy csapatban találkozónak valaki, aki a vidám, férfias játékok idején szívében keserőséggel, könnyeit visszafojtva húzódnék félre. Ennek elkerülése végett a „cserkészjátéknál“ sem szabad engedni, hogy a fiúk között az eszközből cél legyen, az ellenfélből ellenség; vigyázni kell, hogy a vereséget túlságosan szívükre ne vegyék. Éppen azért a parancsnoknak olyanformán kell elbírálnia a cserkészjátékokat, hogy a munkateljesítmény, a szívósság, a kitartás éppúgy megdícsértessék, esetleg még jobban, mint a kézfelfogható siker. A játék után meg kell beszélni annak tapasztalatait, meg kell dícsérni a dícsérendőket, korholni és javítani, ami hibás volt. Sohasem szabad engedni, hogy a győzők nagyon elteljenek győzelmükkel. Döntő-bírákat kell alkalmazni, akikkel minden egyes lehetőségre előre meg kell állapodni. Szabályozni kell az „elesettek“ sorsát, egyszersmindenkorra lehetetlenné kell tenni, hogy csalásra ragadtassák magukat. — Föltétlenül tiltandó mindennemű *nyerészkedéssel* egybekötött játék (minden pénzre üzött játék). Ahol lehetséges, elsősorban a *nemzeti játékokat* üzzük (méta stb.). Egyszóval: a vezetőnek kötelessége a játékot lélekkel telíteni.

A cserkészjellelmevelés szimboluma, középpontja: a *cserkészfogadalom*. A cserkész — a vezető is! — fogadalmat tesz, hogy „teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazájának és ember társainak tartozik, — minden lehetőet megtesz, hogy másokon segítsen — ismeri a cserkésztörvényt és mindenkor megtartja“. Látnivaló, hogy a fogadalom súlyos kötelességek vállalását jelenti, tehát ugyancsak komoly dolog. Ezt jól meg kell értetni a fiúkkal és jól elő kell készíteni őket erre a nagyjelentőségű aktusra. Nem egy csapatnál szokásban van, hogy csak egy-egy évre tétetik le a fiúkkal a fogadalmat, és minden évben (iskolai év elején vagy Szent György-napkor) megújítják: ezzel is jelezni akarják a fogadalom nagy és komoly voltát. A fogadalom önkéntesen vállalt jellege, tömör, szuggesztív fogalmazása, a fogadalomtételi szertartás (l. a Függelékben) ünnepélyes jellege: mind igen hatásos eszközök arra, hogy a törvényt kötelességnek, a cserkészet lovagságszerű jellegének, egy új férfias, öntudatos élet nekiindulásának átérzését megszilárdítsák a fiúk lelkében.

Még sokféle eszköz áll rendelkezésre a cserkészvezetőnek jellelmevelő munkájában (a fiúk meglátogatása, a fiúk egymásközti barátságának tervszerű irányítása, a közös ünnepélyek és torna-gyakorlatok stb.), de egy sem olyan egyetemes és hatásos, mint a cserkészet koronája, a *nagytábor*. Ennek szerepéről külön szólunk. (L. 113. l.)

Az eddigiekben kiemeltük a cserkész-jellemnevelés gyakorlati oldalát. Szükséges emellett hangsúlyozni egy másik fontos tulajdonságát is. A cserkésznevelő *következetesen önállóságra nevel*. Ez is olyan követelmény, amelynek át kell hatnia az egész cserkésznevelő munkát! Nekünk nem dresszírozott tömegemberekre van szükségünk, hanem egyénekre, akik a maguk lábán járnak. A magyar jövő egész embereket kíván, akik egészen betöltik azt a helyet, amelyen állnak.

Jellemeket akarunk, akiknek belső gerincük van, akik minden körülmények között hívek tudnak maradni önmagukhoz. Az önállóság azok közé a dolgok közé tartozik, melyeket a mai iskola a legkevésbé tud megadni a fiúknak. Nagy hivatás vár itt a cserkészetre s ezt a hivatást teljes tudatossággal kell vállalni. Ezt szolgálja a szabadban való élet, ahol a fiúk függetlenítik magukat a városi élet lenyüggő hatásaitól; a tábor-állam, ahol a fiúk önmagukra vannak hagyatva; ezt szolgálja a sokféle gyakorlati munka, mesterségek elemei, ügyességek, amelyek mind bizonyos függetlenségre segítenek az élet egyes szükségleteivel szemben; ezt szolgálják a cserkészjátékok, melyek a feltalálóképességnek, leleményességnek, az egyéni teljesítményeknek gyakorló iskolái. Az önállóságra való törekvésnek kell végigvonulnia a cserkészletben a jellemnevelő munkán is.

Az első feladat, amellyel itt szemben találja magát a nevelő: *az önértzet és az önbizalom nevelése*. Számos fiú van, akiknél az önértzetet és önbizalmat előbb fel kell még kelteni. Vannak gyenge, ügyetlen, gyámoltalan, egy vagy más hibában szenvedő fiúk, akik félénkek és nem mernek bízni magukban. Olyan ez a lelki életben, mint a vérszegénység a fiziológiáiban. A nevelő legelső kötelessége ezekkel szemben a bátorítás pedagógiája. A viláért sem szabad megfélemlíteni őket, de tízszerezsen nem a társak előtt. Gyengéd tapintattal kell észre nem venni ügyetlenségüket, ha még olyan kellemetlenek is, vagy ha akár még úgy rontják is a játékot vagy a közös munkát. Okkal-móddal rá kell vezetni a többiekre is, hogy ne vétessék észre gyöngeségüket. Nem szabad őket kihagyni a játékból csak azért, mert ügyetlenek. Meg kell találni, hogy mi van bennük jó, meg kell velük éreztetni, hogy ismerjük jó tulajdonságaikat s rá kell mutatnunk azokra a többiek előtt is. Érezniük kell, hogy mi tisztában vagyunk vele, hogy senki sem tökéletes, ki ebben, ki abban kiválóbb, másban meg gyengébb és hogy ők sem rosszabbak másoknál. Adjunk nekik erejükhez mért feladatokat, hogy sikert érhessenek el és önbizalmat meríthessenek belőle látván, hogy ők is valók valamire. Legyünk vele tisztában, hogy önértzet nélkül nincs egészséges erkölcsi élet.

Viszont más fiúknak meg túlteng az önbizalom és az önértzet. Ezeknél meg mérsékelnünk kell azt és helyes irányba terelnünk. Rá kell őket vezetnünk, hogy mik az igazi értékek, amelyekre érdemes büszkének lenni és mik a hamis értékek, amelyekkel csak

üresfejűek büszkélkednek. Meg kell nekik mutatnunk, hogy a keresztény alázatosság nem jelent bárgyúságot, nem jelenti azt, hogy eltagadják maguk vagy mások előtt Istentől kapott értékeit, de igenis jelenti annak belátását, hogy az érték nem föltétlenül érdem is, és hogy az, amit az Istentől kaptak és az Isten kegyelmével véghez vittek, a legnemesebb önértet mellett sem jogosítja fel őket, hogy magukat másoknál különbeknek tartsák vagy másokat lenézzenek. A világért se akarjuk azonban a serdülő ifjú dagadó önértetét letörni, annak jogosultságát mindenestül kétségbevonni, még kevésbé a fiút bármi módon megalázni. Ez egyrészt teljesen kárbavesztett fáradság, mert csalhatatlan bizottsággal az ellenkezőt éri el, mint amit akar, másrészt útját vágja minden további nevelői munkának az illető fiúval szemben, mert csaknem bizonyos, hogy ilyen kísérlet után mereven el fog zárkózni előlünk. A fiú önértetével szemben való tiszteletnek kell áthatnia egész tevékenységünket. Tehát pl. nem szabad durván rákiabálnunk, nem szabad felülről lefelé beszélnünk vele; ha hibát követett el, éreznie kell, hogy nem tartjuk azért pl. hazugnak vagy jellemtelennek stb. *Maxima debetur puero reverentia!*

Az önállóságra való nevelésnek egy másik követelménye, hogy a fiúkat iparkodjunk *megédesíteni a tömeginfekcióval és a tömegszarnoksággal szemben*. Óriási jelentősége van ennek éppen a diákkorban. A serdülő fiúk előtt, akikben a szociális ösztönök ébredezni kezdenek, aligha van fontosabb motívum, mint hogy „mit szólnak hozzá a többi fiúk?” A tömeglélektan talán sohasem olyan úr az emberen, mint ebben a korban. Jó alkalom ez a nevelő számára, hogy a szociális érzéseknek, a tömegösszetartozásnak és a közösségért való munkának szellemét fölébressze, de az ezirányú hajlandóságok nagy erejénél fogva szükség lesz egy erőteljes ellenakcióra is. Rá kell vezetnünk a cserkészre, hogy a jellem önmagában való zárt egységet jelent, és hogy az igazi férfiú nem lehet másoknak, a tömegnek lélektelen függeléke. Meg kell mutatnunk neki, hogy jellem annyit jelent, mint elvekkal bírni és elvekket élni, elvekhez ragaszkodni, akármi történik is. Meg kell éreztetni vele, minő férfihez méltatlan dolog „üvvölteni a farkasokkal”, csak azért, mert sokan vannak. Rá kell nevelni annak átérzésére, hogy elvek, eszmények nem függenek a hozzájuk ragaszkodók számától; hogy nem a többség dönt, hanem az igazság. Rá kell nevelni, hogy merjen elveket vallani és azok mellett kitartani, mások közönye vagy gúnyja vagy a többség elfordulásának ellenére is, hogy tudjon, ha kell, egyedül is megállni, egyszóval jellemnek lenni a tömegszarnoksággal szemben is. Erős igent és erős nemet mondani, meggyőződést vallani és élni-halni érte, szerényen és gyengéden, de mégis tekintet nélkül arra, mit gondolnak mások: erre megtanítani a fiúkat, ez a cserkésznevelés egyik legfőbb törekvése.

Az önállóságra és ezzel együtt a maga-feltalálásra és felelős-

ségérzetre való nevelésnek egyik leghasznosabb eszköze: *a fiúra önálló hatáskörben munkát bízni*. Lehetőleg ne igen legyen olyan fiú, akinek nincs valami hatásköre. Az őrben: őrvezető, segéd-őrvezető, naplóvezető, pénztárnok, raktárnok, hiányzók kioktatója stb.; a csapatban: háznagy, raktárnok, pénztárnok, irattáros, könyvtáros, műszaki biztosok, egészségügyi biztosok, csapatirodai munkatársak, játékok őrei, műhelykezelők stb.; a kiránduláson: egyes eszközök, játékszerek, szerszámok gondozói, tűzhely-ásók, szakácsok, szemetesgödör-ásók, a tábor szépségét gondjukba vevő megbízottak, vízbiztosok stb. — a táborban meg éppen százféle tisztség kínálkozik. Az ilyen megbízást mindig határozottan kiszabott hatáskörrel, szabatosan megfogalmazott parancsban kell kiadni, az illető fiúnak megmagyarázni, hogy ez a dolog az ő felelősségére, tehát az ő becsületére van bízva és aztán szigorúan ellenőrizni, teljesíti-e a fiú a feladatot. Természetesen valódi munkával járó megbízásokról van itt szó, nem pusztá címekről vagy rangokról. Ha munkát nem tudunk adni, nem szabad címet sem. Pedagógusnak nem kell magyarázni, milyen nagy jelentősége van ennek a cselekedtető módszernek a fiú önbizalma, önállósága és felelősségérzete kifejlesztésére.

Szólnunk kell még néhány szót *a cserkészletben fellépő veszedelmekről*. Mint minden emberi dolognál, a cserkészmunkánál is megvan a lehetőség bizonyos veszedelmes kinövések kifejlődésére. Ezeknek csak a vezető állandó résenléte, munkájának folytonos lelkiismeretes önkritikája, okos józansága és ha kell, gyors és radikális beavatkozása veheti elejét. Azok közül a veszedelmek közül, amelyek a cserkészmunkát állandóan fenyegetik, legfontosabbak talán a következők.

Tipikus jelenség, hogy egyes fiúk, főképp cserkészkedésük első idejében *túláságos hérvél* vetik rá magukat a cserkészmunkára és úgyszólván minden idejüket rá akarnák fordítani. Meglehetősen természetes is ez. A cserkészlet egész rendszere olyannyira szerencsésen megfelel a serdülő fiúk lelkivilágának, fantáziájának, kalandos vágyainak, lovagias hajlamainak, erőideáljának, romantikus lelkesedésének, hogy nem csoda, ha mindenestül betölti a fiúk lelkét. Ha aztán egy-egy szangvinikusabb, lobbanékonyabb fiú a kelleténél messzebb megy és kelleténél több időt fordít a szürke iskolai munkánál persze hogy érdekesebb cserkészfoglalkozásokra, azon egyetlen pedagógus sem csodálkozhatik. Így lesz lehetséges azután, hogy egyesek *elhanyagolják iskolai kötelességeiket*, mások pedig kevesebb időt szentelnek a családi körnek, az otthoni kötelességeknek, mint azelőtt. Mindez — érthetően — felidéri a szülők vagy tanárok elégtelenségét és fölhangzik a panasz: a cserkészlet akadályozza a fiút kötelességei teljesítésében. Mit kell ilyenkor tenni a vezetőnek?

Mindenekelőtt tisztába kell jönni azzal, hogy a cserkészlet, mint ilyen, nemhogy akadályozná a fiút iskolai kötelességeinek

teljesítésében, hanem inkább elősegíti. Nem akadályozza, mert a cserkészmunka oly kevés időt kíván szükségképen a fiúktól (a vakációs napokra eső kirándulásokon kívül heti egy órával is beéri), hogy a tanulásban való esetleges hanyatlást a dolog ismeretével egyetlen tanár sem, jó lélekkel egyetlen fiú sem tulajdoníthatja a cserkészetnek. De egyenesen elősegíti a fiúk haladását a tanulásban, mert hiszen a cserkészetben minduntalan a kötelelőteljesítésre kapnak buzdítást és a kötelelősek közt újra meg újra előkerül, sőt legelső sorban kerül elő a szorosabban vett iskolai kötelelősek teljesítése; és mikor a fiútól számon kérik a cserkész-törvény megtartását, akkor is mindig az első és legfontosabb kérdések egyike, hogy lelkiismeretesen teljesítette-e azokat a kötelelőseket, melyek elsődlegesebben kötelelők, mint az ezeken felül szabad akarattól vállalt tulajdonképeni cserkész-kötelelősek. Aki iskolai kötelelőseit tartósan elhanyagolja, cserkész nem lehet. A cserkészet tehát nem szükségképen viszi iskolai kötelelőmunkára, hanem igenis egyeseknek, túlzóknak vagy gyengébb tanulóknak, könnyen alkalom lehet arra. A cserkészvezető feladata minden egyes esetben külön, lelkiismeretesen megvizsgálni a dolgot és módot keresni arra, hogy a fiú segítségére legyen. (Pl. rábízta egy ügyesebb cserkész-társára, hogy magyarázzon neki, vagy tanuljon vele együtt.) Ha a fiú értelmi gyengeségén múlik a baj, szólítsa fel komoly önmegfigyelésre és tanácskozza meg vele, van-e kilátás arra, hogy cserkészmunkája mellett is eleget tudjon tenni tanulási kötelelőseinek. Ha erre komoly remény nincs, akkor szelíd komolysággal meggyőzi a fiút arról, hogy ki kell lépnie a csapatból. Ha lustaságon, könnyelműségen vagy cserkész-túl-buzgóságon múlik a baj, figyelmeztesse nyomatékosan a cserkész-fogadalmra és a törvényre, amely oly sürgetően megkívánja a kötelelőteljesítést, értesse meg vele, hogy az iskolai kötelelő előbbre való az önként vállalt cserkészmunkánál és magyarázza meg neki, hogy ha sürgősen helyre nem üti a csorbát, akkor mint fogadalmát megszegő és a csapat becsületén foltot ejtő rossz cserkész, a csapatból kénytelen lesz kizárni. Addig is *pihenő állományba*¹ kerül. Ezután a vezető a fiú haladását komolyan ellenőrzi; ha megjavul, megdicséri és visszahelyezi az aktív cserkészek közé; ha nem javul: könyörtelenül kizárja a csapatból.

Egy másik gyakran fellépő hiba a cserkészek között bizonyos *klikk-szellem* kifejlődése. Összeszoknak, jól érzik magukat együtt és valami osztálygöghöz hasonló fitymálással lenézik a nem cserkészeket. Ez különösen iskolai csapatoknál kellemetlen jelenségekben nyilatkozhatik. Nem ritka ennek a hibának egy másik alakja sem: mikor a klikk-szellem, a partikularizmus egy-egy csapat, raj vagy örs keretén belül lép föl és így nézi le a másik

¹ Ideiglenes kizárás a cserkészmunkából (összejövetelek, kirándulások stb.). A fogadalmat persze addig is érvényben marad.

csapat, raj vagy ős tagjait. Ebből aztán gyakran egészségtelen vetélkedés, irigység és sok egyéb kellemetlenség származik. Mindezekkel a jelenségekkel szemben a vezető dolga résen állni, a bajt idején meglátni és jókor közbelépni. Első dolog a fiúkat felvilágosítani, hogy a cserkész — a törvény értelmében — minden cserkész és minden nem cserkész is testvérének tekint, hogy a cserkész csak mindenben több másoknál, amennyiben több szeretet, több szerénység, több önfeláldozás és szolgáló lélek van benne. Azután megmagyarázza a fiúknak, hogy viselkedésük mennyire nemcserkészies és elmondja, hogy hogyan kell ezután viselkedniük. Ha ennyi nem használ, akkor elővesz néhányat a jobbak, értőbbek, vezetőbbek közül és azokkal szót értvén, őket mintegy szövetségesekekül hívja a csapat (raj vagy ős) szellemének megjavítására. Ha van egy-két fiú, akik csökönnyösen kitartanak minden figyelmeztetés ellenére is az elzárkózás szelleme mellett, el kell őket távolítani. Egyáltalán: jellembe, a csapat szellemébe vágó hibát nem szabad orvosolatlanul hagyni; ilyenkor sohasem kell visszariadni a kizárásoktól sem.

A veszedelmek egy másik forrása a cserkészlet kiképzési anyagából ered. A cserkészmunka igen sokágú, gazdag, széles területet ölel fel. Ebből könnyen jöhet az a veszedelem, hogy a fiúk szétforgácsolják magukat. Eleget akarván tenni mindennek és hajlammal bírván a könnyelmű felületességre, könnyen beleesnek abba a hibába, hogy innen is, onnan is fölszednek valamit, de semmit sem tanulnak meg jól. Könnyen megesik az is, hogy ha a parancsnok nagy súlyt vet arra, hogy a fiúk minden irányban jól ki legyenek képezve, akkor bizonyos *elegyformásodás* áll be, szürkeség, az egyéniségek nivellálódása, az egyéni külön érdeklődés, külön hajlamok elsenyvedése. Viszont akik ráadják a fejüket egy-egy szakmára, *gyerekes elbizakodással* hamar hajlandók azt hinni, hogy komolyan tudnak is már valamit: aki egy első-segély-kurzuson részt vett, könnyen hajlandó szinte már orvosnak érezni magát stb. Mindezekkel a kinövésekkel szemben nincs más védekezés, mint hogy a vezető okos körültekintéssel, a körülményeknek, a lehetőségeknek és a fiúk egyéni hajlamainak gondos mérlegelésével állapítsa meg jóelőre (1—2 hónapra, sőt egész évre) csapatának munkaprogramját és éberen őröködjék, hogy a kiképzés alapos legyen, a próbáztatás teljes komolysággal történjék. A kiránduláson és a táborban, de az egész évben is bőven adjon időt, alkalmat és ösztönzést az egyeseknek egyéni tehetségeik kifejtésére (rajzoló, fényképészek, botanikusok, poéták, muzsikuskok, színészek stb.), viszont gondja legyen arra is, hogy a magaelhívésre hajlókat olykor egy-egy komoly vagy tréfás (de sohasem megszégyenítő!), szóval szerénységre és önismeretre intse.

Bő forrása lehet különböző jellemveszélyeknek a *fiúk egymás-közi barátkozása* is. Nem egyszer megtörténik, hogy egyeseket a barátság elfogulttá tesz; pl. ősvezető, rajvezető vagy akár

segédtsízt jóbarátjával szemben kivételezésre hajlandó a többiek rovására. Különösen súlyos helyzetek következhetnek abból, hogy a cserkészcsapatban nagyobb fiúk kisebbekkel szoros baráti viszonyba kerülnek (cserkész az örs- vagy rajvezetővel, segédtsízzel, tiszttel). Megtörténik ilyenkor, hogy a nagyobb fiú — nem lévén még elég erős egyéniség ahhoz, hogy ki tudjon lépni magából és a szeretet teljes felsőbbiségével alkalmazkodják a kisebbhez — túlságosan ránehezedik a fiatalabbra. Pl. nem tudja megállni, hogy a maga gondolatairól, problémáiról ne beszéljen előtte és ezzel időelőtt felhívja a figyelmét olyan dolgokra, amelyek a kicsinek még koraiak, magasak vagy éppen veszedelmesek. Ugyancsak van eset arra is, hogy az önnevelés első sikereitől föllekesült serdülő fiúk — nem érezvén át kellő érettség híján, mennyire a kezdet kezdetén vannak még, tehát mennyire nem alkalmasak még nevelő hatásokra — szenvedélyesen rávetik magukat a kisebb fiúk „nevelésére“: bizalmasan beszélnek velük olyan dolgokról is, amelyeknek a kislánál az ösztönszerű áhitatos hallgatás érintetlen csendjében kellene még továbbcsirázniok — vezetőiktől hallott vagy könyvekben olvasott nevelési és önnevelési módokat indiszkrét mohósággal kipróbálnak az alájuk rendelt kisebbekben — és egyáltalán: befejezetlen, forrongó, nyugtalan egyéniségük illetéktelen beavatkozásával nyugtalanító, zavaró, sokszor romboló hatással vannak a kisebbekre. Az sincsen kizárva, hogy a szoros baráti kapcsolatok során, akár egykorú fiúk, de még inkább különböző korúak közt beteges érzelgősség vagy rendetlen hajlamok fejlődnek ki, amelyek apró kedélyzavaroktól a végzetes erkölcsi megtévelyedésekig a szomorú következmények egész skáláját vonhatják maguk után; sőt az efféle veszedelmek lehetőségétől még maga a vezető sincs feltétlenül megkímélve. Az idetartozó minden veszedelemmel szemben megint csak elsősorban az éberség segít. A vezető legyen résen, ne tévessze el szeme elől a rábízottakat — kicsiket és nagyokat —, legyen őszinte önmagával szemben és ahol szükségét látja, lépjen közbe azonnal — ha kell, felvilágosító szóval, jó tanáccsal, óvással, segítséssel, szelíd, de határozott ellenőrzéssel —, ha kell, az operációs késsel is. Mindvégig vezesse a megértés, a szánalom, a segíteni akaró szeretet, — de a rothadt, vagy éppen rothasztó tagot acélos határozottsággal le kell metszeni a csapat testéről. Hogy önmagával szemben legyen a legszigorúbb, kíméletlenül szigorú, azt az eddigiek után talán felesleges újra hangsúlyozni.

Van még egy súlyos veszedelem a vezetői, de az egész cserkészmunkában is. Praktikus szellem lengi át az egész cserkészéletet: teszünk, fáradunk, küzdünk, apróságokkal bibelődünk, sőt apróságokba mélyedünk bele. Annyira beleveszünk sokszor a tevékenységbe, a mindennapi élet szükségleteinek szolgálásába, hogy elvész, eltűnik a szellem, az első gondolat, mely ezt a tevékenység-sorozatot életre hívta. Elsikkad a cél, melyet szolgálni akartunk s a

szolgálat önmagáért lesz. A részletek elnyelik az egészre szánt energiát.

A segítség: a nagy, kezdeti gondolatok újra és újra való át-gondolása, cselekedeteinknek a cserkészszemélyhez való gyakori hozzáigazítása. Kisebb megállásokat, pihenőket, visszagondolásokat kell közbeiktatni a szakadatlanul folyó praktikumba. Kritikát kell gyakorolni magunk és munkánk fölött. —

Egyszóval: a cserkészzet veszedelmeivel szemben is egyetlen igazi védelem van: a jó vezető.

III. A fegyelem a cserkészzetben.

A cserkésznevelés központi problémája, hogy a cserkészvezető eljut-e a fegyelem helyes felfogására. Hogy egy cserkészcsapat jó munkát végez-e, az legelsősorban abból állapítható meg: milyen a fegyelem az illető csapatban. És ez nemcsak úgy értendő, hogy van-e fegyelem és mekkora, hanem hogy milyen ez a fegyelem: minő szellemet lehel, milyen formák közt nyilvánul, milyen eszközökkel érik el. Az igazi fegyelem sokkal ritkább, mintsem gondolnók, nemcsak cserkészcsapatokban, hanem még inkább iskolákban és minden egyéb téren.

Hogy eljussunk a fegyelem helyes felfogására, mindenekelőtt le kell számolnunk két szerencsétlen, de nagyon gyakori tévedéssel. Az egyik az a végzetes szélsőség, amely a fegyelem dolgában *a teljes szabadságban* látja az ideált és azt a rendet, amely a közös munkálkodás céljára mégis csak elkerülhetetlen, a legcsekélyebb számú és teljesen önrendelkezésem alapuló szabállyal akarja biztosítani. Ennek a felfogásnak mélyén a Rousseau-féle gondolat rejlik: Az ember, aki természettől fogva jó, legjobb belátása szerint önmaga teremti meg a szükséges formákat. Hívják ezt az irányt mindenféle szép névvel, demokráciának, erkölcsi autonómiának, önrendelkezési jognak stb. Nem jut eszünkbe ennek a demokratikus törekvésnek a jogosultságát mindenestül tagadni, de hogy a kellő tekintély ellensúlya nélkül, vezetők és vezetettek kellő érettsége nélkül, a maga merevségében alkalmazva mit jelent ez, a tapasztalásból tudjuk. Még emlékszünk különböző tanácsokra, bizalmi férfiakra, politikai és egyéb biztosokra és arra az egész összevisszaságra, amelyet a kommunizmus alatt ez a rendszer iskoláinkban és társadalmunkban létrehozott. Ma már az átélés biztosságával tudjuk, hogy ez a felfogás a gyakorlatban anarchiát jelent. Az egész rendszert egy végzetes tévedése öli meg; elfelejtkeznek arról a lélektani tényről, hogy *az egyéniség útja a szabadsághoz a fegyelmén át vezet*, hogy a szabadság nem valami adott dolog, hanem olyasmi, amit úgy kell kivívni, kidolgozni. „Csak álmodó utópisták hiszik, hogy szellemi énünk egyedül is, az engedelmesség tréningje nélkül is elég tiszta és elég erős az

alsóbbrendű erők megfékezésére“ — mondja Foerster. De maguk a gyermekek is jobb pszichológusnak bizonyulnak a fönt emlegetett nevelőknél: A fiúk ösztönszerűleg érzik, hogy szükségük van a fegyelemre, hogy jobb énjüket a rosszabbal, legmélyebb egyéniségüket az ösztön és pillanat uralmával szemben csak az engedelmesség iskolájában tanulhatják meg érvényesíteni. A fiúk akarnak fegyelmet, akarnak engedelmeskedni, és ez már maga is halálos ítélet az itt fejtegetett felfogásra.

A másik, az előbbinél nem kevésbé szélsőséges, és nem kevésbé végzetes pedagógiai tévedés az, amit talán *rendőri fegyelemnek* nevezhetnénk. Ma, amikor a forradalmak okozta iskolai anarchiától megborzadva sok nevelő a rendesnél is jobban hajlik az ellenkező végletre, nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy alapjában véve ez a rendőri fegyelem is alig ér többet az anarchiánál. A fegyelemnek ez a felfogása a következő gondolatmeneten alapszik: A fiúk nagy többsége már koránál fogva komolytalan, nem szereti a munkát és hajlik a rendtelenségre. Minthogy pedig a magasabb erkölcsi motívumok átérzésére éretlen, a nevelő a komoly munka és rend biztosítására kénytelen azokhoz az eszközökhöz folyamodni, amelyek egyedül hatnak biztosan: parancsoló fellépés, állandó ellenőrzés, külső kényszer, kemény szigorúság, büntetés. Az ilyen nevelő főgondja lehetőleg „a fiúk nyakán lenni“, főambíciója, hogy mozdulatlanul üljenek, bizonyos katonás kimértiséggel és egyformasággal viselkedjenek és ha akaratuk ellenére is, ha gépiesen is, de teljesítsék a parancsot, egyszerűen: a külső drill. Minthogy pedig ezt a célt egy kis ráijesztéssel, egy-két drákói büntetéssel, nagy hanggal és főképen állandó ottlevéssel aránylag elég könnyű elérni, minthogy továbbá mégis meglehetősen időt és fáradságot kíván, igen könnyen előáll a veszedelem, hogy az illető tanár erős munkája és az elért látható siker tudatában hamaros önelégültségbe esik és azt hiszi, hogy valami nagy dolgot ért el, amivel aztán be is éri.

Pedig ennek a látszólagos fegyelemnek az értéke alig több a semminél, mert teljesen külsőséges és egészen nem-szolid. „Ostromállapottal minden számár tud kormányozni!“ — mondta Cavour. Hogyan? hát nem úgy ülnek a fiúk, mintha cöveket nyeltek volna, nem hallgatnak, mint a halak, nem illedelmesek, szerények és alázatosak? Igen: ameddig a tanár ott van. De hogy mi történik, ha a tanár kihúzza a lábát, hogy mi történik más tanár órája alatt, aki talán kevésbé győzi hanggal, és hogy még a nagy hallgatás közben is mit gondolnak a fiúk magukban rendről és tanárról, arról jobb nem beszélni. Hiszen persze, a fejtelenségnél ez a külső rend is jobbnak látszik, hiszen a közös munka lehetőségét biztosítja, de ezt a hasznát a dologhoz értők szemében erősen lerontja az a kiszámíthatatlan romboló hatás, amelyet ugyanakkor a fiúk lelkében előidéz. Fénelon, a nagy

francia nevelő mondja: „Ha a gyermek az erényről csak szomorú és kellemetlen képzetet nyer, mialatt a szabadság és a féltelenség kellemes alakban jelenik meg előtte, akkor veszte minden, hiábavaló minden fáradság!” Éppen abban van ennek a rendőri fegyelemnek mélyen antipedagógikus hatása, hogy a felszínen eredményt látszik mutatni, pedig a mélyben rombol. Egyrészt megutáltatja a serdülő fiúval a rendet, a fegyelmet, a tekintélyt, és így fölszabadít és megerősít benne minden antiszociális, forradalmi és erkölcsellenes erőt, másrészt mint-hogy a külső kényszer hatása alatt a fiú mindezt mégis kénytelen ideig-óráig visszafojtani, szinte automatikusan szorítja rá ez a pedagógia a fiút a meghunyászkodásra, a kétszínűségre, a kép-mutatásra, esetleg még a belső hazugságra is. Ha igaz az a pedagógiai közhely, hogy inkább semmi fegyelem, mint fél-fegyelem, akkor majdnem azt kell mondani, hogy inkább semmi fegyelem, mint kényszerfegyelem, mert mi más ez, mint a leg-rosszabb fajtájú félfegyelem.

Tehát sem az anarchiára vezető szabadosság, sem a pusztán külső eredménnyel megelégedő rendőri félfegyelem nem értékesíthető a nevelésben. Viszont nyilvánvaló, hogy mind a két törekvés mélyén egy-egy letagadhatatlan emberi igény és egyszersmind mellözhetetlen pedagógiai szükséglet rejlik. Bizonyos, hogy a fiúkban leküzdhetetlen erővel él a szabadság vágya és hogy ezt letörni nem lehet és hogy éppen azért minden nevelés számolni tartozik vele és értékesítenie kell a maga cél-jaira. Ezt akarja az első szélsőséges irányzat, csakhogy egészen felszínesen s azért végzetesen. A helyes pedagógia nem akarhat kevesebb szabadságot, ellenkezőleg: többet, mélyebbet akar: megmutatja a fiúknak az igazi belső szabadság útját és — éppen a fegyelem útján — megtanítja annak kivívására. Viszont az is bizonyos, hogy a másik szélsőség is helyes célt tűz maga elé, amikor abszolút alávetést kíván, hiszen e nélkül nincsen fegyelem és azért nevelés sincs; csakhogy szerencsétlen módon akarja elérni. A helyes pedagógia megint csak nem érheti be kevesebb fegyelemmel, ellenkezőleg: több fegyelmet akar, mint a rendőri fegyelem, mert ugyanazt az abszolút önálávetést akarja megteremteni, de nemcsak pillanatnyilag, hanem állandóan, nem külső kényszerrel, hanem önelhatározásból, nem korbáccsal, hanem a keresztény szabadság szellemében. *Nem anarchiára és nem rendőri fegyelemre van szüksége a nevelőnek, hanem keresztény fegyelemre.* A keresztény erkölcsant, mint ahogy a keresztény világnézetet is jellemzi az a tény, hogy az egymásnak ellentmondani látszó erőket felsőbb egységbe egyesíti anélkül, hogy egyiket is meggyöngítené. Mint ahogy a keresztény ember lelkében a leghatártalanabb önérzet, az istenfűség öntudata egyesül a leghatártalanabb alázattal, az Isten előtt való teljes semmiség öntudatával, mint ahogy a keresztény világnézet

egyesíti magában a legnagyobb pesszimizmust (eredeti bűn) és a legnagyobb optimizmust (megváltás, kegyelem, örök boldogság) — úgy a keresztény fegyelem ideálja is a teljes szabadságnak és a teljes engedelmességnek összekötésében áll. A keresztény nevelői jelszó tehát: szabadság, de igazi szabadság, belső szabadság. Szabadság az ötlettel, a pillanattal, a könnyelműség, és a rendtelenség ösztöneivel szemben is, szabadság, amely ismer és szeret formákat — és fegyelem, de mély fegyelem, belső fegyelem, amely tud engedelmeskedni habozás és fönntartás nélkül, egész lélekkel. És engedelmeskedik nem kényszerből, nem félelemből, hanem Istenért és lélekért, tudatos elszánásból, vidám és szabad odaadásból. Ez a keresztény fegyelem lényege. Mit jelent ez már most a gyakorlatban a nevelőre nézve?

Jelenti elsősorban azt, hogy a nevelő kötelessége *a fiút megnyerni a fegyelemnek*. Meg kell értetni vele, hogy miért kíván tőle engedelmességet. A fiúnak éreznie kell, hogy nem ötletszerűen, nem hatalmaskodási kedvből, nem szeszélyből parancsolgatnak neki, hanem van értelme a fegyelemnek. Meg kell neki mutatni, hogy az engedelmesség, a fegyelem, még pedig a föltétlen fegyelem az ő legbensőbb, életbevágó érdeke, az ő szabadságra jutásának, férfivá fejlődésének legnélkülözhetetlenebb feltétele. Jól vigyázzunk: nem arról van szó, hogy az egyes parancsokat külön-külön megokoljuk, hogy rendelkezéseinkhez szónoklatot fűzzünk, amelyben a fiúk jóindulatába ajánljuk őket. *A parancs legyen parancs*: kurta, határozott, okot nem adó és okoskodást kizáró. Hanem általában, egyszersmindenkorra kell meggyőznünk a fiúkat a fegyelem értékéről hogy tudják, miért engedelmeskednek.

A második követelménye a keresztény fegyelemnek a nevelővel szemben: hogy *tanuljon meg keresztény módon parancsolni*. A fegyelemben majdnem minden azon fordul, hogyan áll szemben a fegyelmező a fegyelmezendővel. A gyermek finom érzékével az első percben megérzi, hogy ki áll vele szemben, rabszolga-felügyelő-e, aki korbácsot suhogtat, de akinek csak az a fontos, hogy elvégezze, amit parancsoltak neki és aki valójában teljes közönnyel, vagy éppen ellenséges indulattal van iránta, vagy pedig jóakaró melegszívű vezető-e, aki azért, parancsol, azért kíván rendet, sőt azért büntet, mert szereti őt, mert jót akar neki, mert a szíven hordja a boldogulását. A parancsolás motívumait kell megtisztítani a nevelőnek. Megértés a fiúkkal szemben, átérzése, átélése igényeiknek, vágyaiknak, tisztelet a fiúk egyénisége, az Istennek e gyönyörű, fejlődő gondolata iránt, és szeretet, jóakaró, odaadó, önzetlen szeretet egyrésről — és emancipált lélek, a sajátmagunk lelke forradalmi elemeinek már előbb megtörtént megfélemezése, a fegyelemnek és a harmóniának a saját lelkünkben már megalapított uralma másrésről: ezek azok a mélységes források, amelyekből az igazi és áldásos fegyelmező

erő fakad. Aki ezekből a motívumokból merít nevelői munkájában, az meg fogja találni a parancsolás helyes hangját is. Azt a hangot, amely egyszerre a szeretetnek és tiszteletnek, de egyszersmind az ellentmondást nem tűrő határozottságnak szugsztív hangja.

Végül a keresztény nevelés harmadik fegyelmezői követelménye: Rá kell vezetni a fiúkat, hogy a voltaképeni igazi fegyelem az *önfegyelem*. Meg kell nekik magyarázni, hogy az egész cserkészfegyelmezés, sőt még az iskolai fegyelmezés is elsősorban arra való, hogy ők megtanulják önmagukat fegyelmezni. Mi voltaképp azért parancsolunk nekik, mert ők még nem tudnak helyesen parancsolni maguknak és a cél az, hogy megtanuljanak. Az erkölcsi rendnek, amely az emberi természetből és Isten akaratából fakad, mindenki engedelmeskedni tartozik, ha emberi életet akar élni és boldogulni ezen és a másvilágon, cserkész és cserkésziszt, tanár és tanítvány, király és kapás. Lelkünk méltóságának és Isten akaratának az felel meg, ha minden ember a maga értelme belátásából, akarata odaadásából, Isten és ember iránti szeretetből, a maga szabad munkájával áll bele ebbe a rendbe: maga fegyelmezi magát. Minthogy azonban ez nem könnyű dolog, nem is megy máról holnapra, hanem munkát, tapasztalatot, tudást és gyakorlatot kíván, azért segítjük őket egyelőre tanáccsal és paranccsal, keretekkel és szabályokkal, ellenőrzéssel és jelentéskívánással, büntetéssel és elégtételkívánással. Mindez azonban nem önmagáért és nem miéértünk van, hanem értük. *A fegyelem eszköz, de a cél az ön-fegyelem; az engedelmesség eszköz, de a cél a szabadság.* Kárba-vesztett a mi minden munkánk, ha ők meg nem tanulják *magukat* fegyelmezni.

Természetes, hogy az így felfogott fegyelmezés *határozottságban és a habozásnélküli, föltétlen önálvetés megkövetelésében semmit sem fog engedni a rendőri pedagógiának*; ha nem is olyan hangosan, de éppen olyan határozottan, kurtán és katonásan fog parancsolni, rendelkezést kiadni, vezényelni, mint amaz. Az unbedingte Unterworfungot ez sem fogja elengedni, a büntetés nélkülözhetetlen eszközéről ez sem fog lemondani, sőt határozottabban és kivételt nem ismerőbben, mert elvszerűen és következetesen fogja alkalmazni. A rendőr-pedagógia nem is ott hibázik, hogy ezeket használja, hanem ott, hogy ezekkel beéri. Évszázados tapasztalatok, az emberi természet mély igényei teremtték meg ezeket az eszközöket és hogyha az előbb vázolt belső munka megelőzi őket, ha úgy nőnek ki abból a nagyobb, nehezebb és fontosabb feléből a fegyelmező munkának, mint annak természetes gyümölcsei, akkor áldás, harmónia és fejlődés fakad belőlük, de a nélkül romlás és forradalom.

A fegyelemnek tapasztalás szerint legnehezebb kérdése a *büntetés*. Azt a két szélsőséges felfogást, amelyek oly sok helyen

megakadályozzák az igazi fegyelmezést, a büntetésre vonatkozóan is megtaláljuk. Elégé elterjedt típus a cserkészisztiek között, amely így gondolkozik: Mire való az a sok büntetés? A fiú önként lett cserkész: ha önként nem engedelmeskedik, úgylis minden hiábavaló. Mikor cserkészünk, nem vagyunk sem kaszárnnyában, sem iskolában, itt szép szóval kell boldogulni. Még sokkal elterjedtebb a másik szélsőség, amelynek hívei szeretik a maguk felfogását katonásnak nevezni. Ennek alap gondolata a következő: Első a fegyelem, cserkészletnek és hazának erre van szüksége, ezt el kell érní, ha törík, ha szakad. Mivel pedig a fiúkban sok a kényelemszeretet, a dac, a kitartáshíány, azért a saját érdekükben rá kell őket kényszeríténí az engedelmességre. Ennek pedig nines más eszköze, mint a legszigorúbb katonai fegyelem: minden vétségért szigorú büntetés.

A fegyelemről szóló fejtegetéseink után talán nem szükséges bővebben bizonyítanunk, hogy mind a két felfogás egyoldalú. Bizonyos, hogy büntetés nélkül nem lehet el semmiféle nevelés és így a cserkészlet sem. Igenis, a fiúk rászorulnak az önmaguk gyengeségével szemben erre a férfias segítségre. De bizonyos az is, hogy jaj annak a nevelésnek, melynek legfőbb, vagy egyetlen eszköze a büntetés. És félig sem éri el célját, sőt akárhányszor egyenesen árt az a büntetés, amely merőben külső kényszer marad és nem jár vele a büntetésben rejlő erkölcsi alapgondolatnak lélektani közvetítése. A helyes elv itt is, mint a fegyelemre vonatkozó minden kérdésnél, a keresztény principium: *A büntetés jó, de csak akkor, ha el tudjuk mélyíténí, ha át tudjuk lelkesíténí és termékennyé tudjuk tenní az elevenítő szeretet által.*

Ehhez mindenekelőtt az szükséges, hogy magunk tisztában legyünk a büntetés lélektani és etikai mivoltával. Mi az értelme voltaképp a büntetésnek? A büntetés objektív lényege: *Elégtétel a megsértett erkölcsi rendnek.* Minden fegyelem nélkülözhetetlen alapja az a meggyőződés, hogy van egy objektív erkölcsi rend, egy szuverén törvény, mely független az egyéní önkénytől, tetszéstől és belátástól, amelynek akár akarjuk, akár nem, alá van vetve mindenki, felnőtt és gyermek, tanár és tanítvány, cserkész és parancsnok, amelynek okvetlenül érvényesülnie *kell,* amelynek megsértése szerencsétlenség és veszedelem: bűn, amely valamilyen formában egyéne és közön megbosszulja magát. Akármilyen alakjában kerül elő ez az erkölcsi rend (tízparancsolat, evangélium, haza érdeke, cserkészletörvény), úgy kell róla szólnunk, hogy a fiúk megérezzék bennünk az erkölcsi világrend iránt való mélységes tiszteletünket és pietásunkat. Szinte döbbenetes erővel kell egész nevelőmunkánk felett lebegnie a világrend gondolatának, amely csak azért nem válik nyomasztóvá és komorrá, minthogy végelemzésben a szerető Isten akaratóból származik, szeretetből kell neki engedelmeskedni és

a hozzáigazodás boldogít. Ha azt akarjuk, hogy nevelésünk eredményes legyen és hogy a fiúk fogékonyak legyenek az okoskodás és habozás nélküli föltétlen engedelmesség követelménye iránt, akkor okvetlen meg kell velük értetnünk és éreztetnünk a szuverén erkölcsi rendnek ezt a nagy gondolatát. Ebben a felfogásban a büntetés lényege: Ha az erkölcsi rend megsértetett, akkor elégtételt követel. Ezt az elégtételt hívjuk büntetésnek.

Mi a módja már most ennek az elégtételnek? Mindenekelőtt az, hogy aki az erkölcsi világrendet megsértette, tudtára ébredjen a szerencsétlenségnek, amelyet előidézett, a vétkességnek, amelybe beleesett és kiengesztelésül *vezekelni* akarjon. Hogy mi a vezeklés módja? Az emberiség csalhatatlan ösztöne megfelelt rá minden égtájon évezredek óta: imádság, önmegtágadás, jócselekedet. A vezeklés módja tehát, vagyis a büntetés módja: e három valamelyikéből kell, hogy kikerüljön.

A helyesen felfogott büntetés lényege tehát ez a kettő: elégtétel és vezeklés. Hogy azonban a büntetés értékét a maga egészében méltányolni tudjuk, még két lélektani szempontot kell megfontolnunk. Az egyik a következő: a büntetés egy megbecsülhetetlen áldása (ha helyesen alkalmazzák), hogy *megmutatja a tettek valódi következményeit*. A gyermek a maga tapasztalatlanságában akárhányszor nem képes belátni egy-egy tilalom észszerűségét, neki még meg kell égetnie a kezét, míg belátja, hogy nem szabad a tűzhöz nyúlni. A büntetés a kézmegégetést akarja helyettesíteni. Aki sok cukorral elrontotta a gyomrát, azzal meg lehet értetni, miért nem szabad torkosnak lenni; de már arról, hogy ha sértő szókat mond az édesanyjának, a gyomorrontásnál nagyobb veszedelembé dönti magát, arról már nem könnyű meggyőzni a kisgyereket. Mélyebb erkölcsi motivumok iránt még nincsen érzéke: ilyenkor van szükség az előtte is felfogható konkrétebb figyelmeztetésre, a büntetésre, amely, mint a bűn nyomában járó szükségképen való kár szimbóluma, figyelmeztesse, hogy ezt vagy azt nem szabad. Éppen azért — és ez a büntetés másik nagy lélektani értéke — *a büntetés tulajdonképpen önvédelmi eszköznek tekinthető*, amely az ember jobbik énjét védelmezi az alsóbbrendűvel szemben, jobb meggyőződését, elveit, legmagasabbrendű vágyait segíti érvényesülésre a tudatlanságnak, a könnyelműségnek, a lomhaságnak és mind a legalsóbbrendű ösztönöknek alattomos, de végzetessé válható erejével szemben.

Mindezek ösztönszerűleg élnek a fiú lelkében. A fiú érzi, hogy van egy föltétlen világrend és ha megsértette azt, akkor talán önmaga előtt is rejtetten, de lelke legmélyéről szomjazza a vezeklést: érzi, hogy szüksége van rá. Amit a nagy írók, például egy Dosztojevskij, olyan elemi erővel tudnak megéreztetni: az el-esett lélek sóvárgását a megváltó vezeklés után, az öntudatlanul,

maga előtt is rejtetten, a gyermek lelkében is él. Azért minden egészséges lelkű fiú, ha komolyan vétkezett, ösztönszerűen kívánja a büntetést — csak hogy persze emberien kívánja.

Nézzük ezek után, *mik a helyes büntetési eljárás feltételei?*

a) Az első elv: *Nem megtorló, hanem megelőző eljárás.* Főtörekvésünknek nem arra kell irányulnia, hogy minél több bűnt megbüntessünk, hanem hogy minél több bűnt megakadályozzunk. Ennek első feltétele, hogy a fegyelmet a fenti gondolatok értelmében állítsuk a fiúk elé. Az erkölcsi rend valami olyan, amelynek feltétlenül érvényesülnie kell és azért az előtte való aktív meghajlás, vagyis a fegyelem, valami természetes, magától értetődő dolog. A fegyelemre olyan szüksége van a lelkünknek, mint tudónknak a levegőre. A fegyelem a rendes, a természetes állapot, a mindennapi szükséglet, a fegyelemsértés szerencsétlen kivétel, amelyet az egészséges élet érdekében minél hamarabb el kell tüntetni, jóvá kell tenni, hogy az élet visszatérhessen az egészséges fegyelem természetes medrébe.

Ebből az alapgondolatból következik, hogy *egész fegyelmező eljárásunknak pozitívnak kell lennie.* Nem azt kell egyre hangoztatnunk, hogy ezt ne tedd, azt ne tedd, ezt nem szabad, azt nem szabad. Ellenkezőleg: mindig arról beszéljünk, hogy ezt tedd, azt tedd, ez a természetes, ez a helyes, ez a szép, ez a cserkészies. Újra megfontolásra ajánljuk itt azokat, amiket a Baden-Powell-féle szuggesztív módszerről mondtunk fentebb.

Ugyancsak ebből a felfogásból következik, hogy *fegyelmezésünk alaphangja nem a szidás lesz, hanem a buzdítás, a bátorítás.* Sajnos, nevelőink egy részének fegyelmező eljárása még ma is jóformán a szidásban merül ki, holott a szidásnak alig van értelme a nevelésben. Hiszen amely fiúnak a szidás használ, annak a szép szó is használ legalább annyit; amelyik a komoly, nyugodt szó iránt érzéketlen, az a szidáson is rendszerint csak nevetni, esetleg dühöngeni fog magában, csak éppen javulni aligha. Ezek után könnyű belátni, hogy a szidás pedagógiai értéke legtöbbször csak illuzió: csak arra jó, hogy a nevelő azt higgye, hogy tett valamit. Ha hiba történt, akkor büntetni kell, de a szidás akkor sem ér semmit; hogy azonban vétség ne igen történjék, arra nem a szidás a helyes eszköz, hanem a buzdítás. Sokkal okosabb akkor szólni a fiúnak, amikor jól cselekedett, semmint akkor, mikor hibát követett el és talán önmaga előtt is szégyenkezve, a büntetéstől is félve, a serdülő fiú legérzékenyebb pontján: önérzetében megsebezve, ösztönszerűleg önvédelmi állásba helyezkedik a nevelővel szemben. Ha hiba történt, ha a fiú vétkezett, ezt leghatékonyabb úgy kezelni, mint szerencsétlen véletlent, mint balesetet, amelynek ilyenén jellegével, tudjuk, hogy ő is tisztában van, amelyet ő ítél el legjobban és amely neki fáj legjobban. Úgy viselkedjünk, mint akik jól tudjuk, hogy ő sokkal különb, semhogy ezzel a cselekedettel komolyan azonosíthatná magát; hogy legfőbb vágya jóvá-

tenni ezt a kellemetlen hibát és mi, mint felelős vezetői, de még inkább, mint együttérző jóbarátai, ebben akarunk segítségére lenni. Ez a leghelyesebb eljárás a hibával szemben. Főenergiáinkat azonban ne akkor állítsuk munkába, mikor hiba történt, hanem akkor, amikor a fiú jól cselekedett. Tegyük föl pl., hogy a fiú a táborban lustálkodni szeret. Ha már most erről egyszer komolyan beszéltünk vele és igyekvést látunk benne, akkor, ha mégis ellanyhul néha, nem célszerű megdorgálni; sokkal célravezetőbb olyankor szólni hozzá, amikor azt látjuk, hogy szorgalmasan dolgozik. Ilyenkor dicsérik meg, éreztessük vele, mennyire méltányoljuk igyekvését, mennyire meg vagyunk róla győződve, hogy ez az ő mostani különb éne az igazi és hogy előbb-utóbb teljesen le fogja győzni a nagy ellenséget, a lustaságot. Tapasztalatok mutatják, hogy egy dicséret többet ér száz szidásnál. A szidást a fiú támadásnak érzi és ösztönszerűen védekezik ellene; amikor a főntebbi módon bátorítjuk, akkor megérzi bennünk a jó barátot, az erkölcsi felsőbbtség mellett a jóakaratot, a szeretetet és szívesen ragadja meg feléje nyújtott kezünket.

b) Ha a vétséget megakadályozni nem sikerült, a fiú megsértette a törvényt, akkor természetesen büntetni kell. Itt mindenekelőtt az szükséges, *hogy a fiú belássa a büntetés igazságos voltát*. Ha a büntetés lényege, hogy a megsértett rendnek önkéntes vezekléssel elégtétel nyújtassék, akkor könnyű belátni, hogy ez nem érhető el a fiú belátása, önkéntes megadása nélkül. *Minden büntetés, amelyet a fiú igazságtalannak érez, destruktív hatású*. Akivel megtörtént életében, hogy igazságtalannul szenvedett — és kivel nem történt ez meg? — gondoljon vissza rá és nem fog ellentmondani ennek a megállapításnak. Ha a fiú ártatlannak érzi magát és mégis megbüntetik, akkor lelke mélyén sértve, vértanúnak érzi magát és mély keserűség, nem egyszer megvetés, sőt gyűlölet fogja el az igazságtalannul sértő, vagyis a nevelő és az erkölcsi világrend ellen. Minden egészséges fiú körülbelül így gondolkozik ilyenkor: Ha én jó vagyok, mégis megbüntetnek, akkor nem érdemes jónak lenni. Azt mondják, hogy rossz vagyok, hát most már csak azért is rossz leszek, hadd legyen igazuk! Most jó akartam lenni, mégis megbüntettek, hát akkor bolond, aki jó akar lenni. Én ugyan nem töröm magam hiába érte. — Ha valami alkalmas arra, hogy a fiút elidegenítse a törvénytől, az erkölcsi rendtől, a fegyelemtől, de a nevelő személyiségétől is, akkor az ilyen pedagógiai „Justizmord“ az, akármilyen kis dologban történik is. — Hallom az ellenvetést: ugyan hogy lehet már azt kívánni, hogy minden fiút minden büntetés előtt külön meggyőzzünk arról, hogy megérdemelte! Hiszen ez rengeteg időt kívánná! Ahol tömegeket kell fegyelmeznii, pl. a táborban, ott ez egyszerűen lehetetlen. És ugyan hová lenne a fegyelem, ha minden büntetés előtt hosszas magyarázatokba bocsátkoznék a parancsnok? — Ez az ellenvetés igen súlyosnak látszik, de csak látszik.

Hiszen igaz, el lehet képzelni eseteket, amikor nagy tömegek fegyelmezéséről van szó, és amikor a külső rend megtartása még az egyesek lelki épségénél is nagyobb érdeknek látszik. Ha ilyen esettel állunk szemben, akkor ám jó, el lehet tekinteni attól, hogy beláttassuk a fiúval a büntetés igazságosságát. Azonban ilyen eset nagyon-nagyon ritkán fordulhat elő. Gyakori lehet a katonaságnál, talán egyszer-egyszer az iskolai életben is előfordul (egy-egy különösen rendetlen osztálynál), de alig képzelhető el a cserkészéletben. Hiszen itt csupa olyan vétségekről van szó, amelyek a cserkész-törvényt vagy a megállapított közös fegyelmet sértik, szóval csupa olyan kötelezettségekről, amelyeket a fiú önként vállalt, mikor cserkész lett, amelyeket elméletileg és gyakorlatilag újra meg újra megmagyaráztak neki; amelyik fiú ezek ellen vét, az rendszerint nagyon tisztában van vele, hogy ő megszegte a köteletségét és rászolgált a büntetésre. Áll ez a tömegfegyelmezés eseteire is. A cserkész az őrsben vagy a csapatban nagyon tisztában van azzal, hogy ha nem engedelmeskedik a parancsnak, megérdemli a büntetést. Külön megbeszélésre, a büntetésre-méltóság külön beláttatására a legritkább esetekben van csak szükség. Ilyen eset, mikor a törvénynek valami finomabb, rejtettebb vonatkozásán esik sérelem, amit a fiú nem tud belátni magától (pl. gúnyos szavakkal sértett meg egy másik fiút), vagy pedig — és ez a gyakoribb eset — valamilyen mentő körülmény következtében hiszi magát ártatlannak. Ilyenkor a vezető nem mentheti fel magát az alól a kötelezettség alól, hogy a fiúval az eset megbeszélésébe bocsátkozzék és a maga fejlettebb erkölcsi érzékével, gazdagabb tapasztalataival iparkodjék meggyőzni őt eljárásának helytelenségéről. És büntetnie csak akkor szabad (már legalább, ha jó hatást akar elérni), ha a fiúval sikerült hibáját beláttatni. És ha ez nem sikerül? — fogják kérdezni sokan — akkor két eset lehetséges. Ha kis dologról van szó, vagy olyanról, amely feltűnést nem kelt, akkor hagyja a fiút büntetlenül: az ilyen büntetés senkinek sem használ. Ha nagy dologról van szó, olyanról, amelynek büntetlenül-hagyása botrányt jelent, vagy a közfegyelmet lazítaná, akkor a vezető kísértse meg a fiút meggyőzni arról, hogy ha ő nem tudja is belátni a maga hibás voltát, a cserkész-közfelfogás szerint mégis olyan hibát követett el, amely büntetlenül nem maradhat és így a fiú — ártatlanságának érzése mellett is — önként vállalja a büntetést. Ha a fiú ezt sem képes belátni, akkor mint olyant, kinek gondolkodása a cserkész-törvénnyel meg nem egyezik, fel kell szólítani a csapatból való kilépésre. Nem lehet itt eléggé hangsúlyoznom még egy igen fontos mozzanatot. Az, hogy a fiú belátja hibáját, nem föltétlenül jelenti azt, hogy be is ismeri. Az álszégyen, a kevélység, a makacsság jól tudjuk, hány esetben, még felnőtteket is arra visz, hogy elszántan küzdjenek álláspontjukért még akkor is, mikor helytelenségét bensőleg már rég belátták. Azért a vezető

résen álljon és távolról se bocsátkozzék vitatkozásba a fiúval. Mondja meg a magáét, feleljen meg a felhozott nehézségekre és aztán jól figyeljen: ha úgy látja, hogy a fiú megvan győzve és már csak a zászló becsületéért harcol, akkor ne kívánjon tőle hősiességet, vagyis beismerést: a cél el van érve enélkül is; nyugodtan fejezze be az eszmecserét és szabja ki a büntetést.¹

c) Ha a fiú belátta a hibáját, akkor *legcélszerűbb, ha vele magával javasoltatunk büntetésmódot* is. Az önkéntes elégtétel vállalásának ez a neme a tapasztalat szerint igen hatásos. Egyáltalán igen üdvös dolog rászoktatni a fiúkat, hogy ha vétséget követtek el, önként jelentsék, kérjék büntetésüket és javasolják is annak módját. Ne féljünk, hogy így kibújnak a büntetés alól; a tapasztalat azt mutatja, hogy a fiúk a legtöbb esetben szigorúbb büntetést javasolnak, mint amelyet mi szabnánk rájuk. Természetes, hogy ez nem vihető keresztül minden esetben. Kisebbségi és főleg fiatalabb fiúk rendszerint nem tudnak mit javasolni és inkább tőlünk várják a büntetést, kellő szoktatással és jó példákkal azonban rendszerint rá lehet őket nevelni az önkéntes büntetés-javallásra.

d) *Maga a büntetés kiszabása történjék nagy szeretettel, a teljes megértés és együttérzés hangján, de egyszermind a legteljesebb határozottsággal.* Nem lehet elég nyomatékosan hangsúlyozni, hogy a büntetés kiszabásában nem szabad kivételt ismerni. Ha tehát valamely cselekedetre büntetést helyeztünk kilátásba, akkor annak elkövetése esetén büntetnünk kell, ha török, ha szakad. Hadat kell üzennünk annak a kényelmes, de férfiatlan és romboló szokásnak, hogy „még ez egyszer nem kapsz ki, de ha még egyszer elköveted, akkor...!” Vagy megsérti egy cselekedet a törvényt, vagy nem; ha sérti, akkor nem részesülhet elnézésben első alkalommal sem. Az amerikai gyermekbíróságoknál, ahol elvszerűen életbeléptették, hogy csak a második kihágás esetében büntetnek, bebizonyult ennek az elvtelenségnek teljes erkölcselensége: a törvényt meg kellett változtatni. Az a fiú, akit először nem büntetnek meg, nem veszi komolyan a törvényt, nem hisz a büntetésben, mert jól tudja, hogy ugyanaz a kényelemszeretet, amely vezetőjét az első alkalommal visszatartotta a büntetéstől, majd csak megmenti másodszor is.

e) *Ami már most a büntetések neveit illeti, általában azt kell mondani: legyen a büntetés a vétségnek megfelelő.* Leghelyesebb, ha kipuhatóljuk a vétség okát és ahhoz szabjuk a büntetést: olyan gyakorlatot szabunk meg büntetésül, amely a vét-

¹ Magától értetődik, hogy mindezek a felnőtt vezetőre vonatkoznak. Mindazon esetekben, ahol nem gyermek és felnőtt, hanem csak idősebb és fiatalabb fiúk állanak szemben egymással (örsvetők vagy akár segédtisztok) és az ilyen feljebbvaló nem tudja beláttatni kisebb társával büntetésre méltó voltát, csak egy útja van a megoldásnak: a felnőtt vezető (tiszt, parancsnok) elé kell vinni a dolgot.

séget előidéző rossz hajlam gyengítését, illetőleg a vétséggel ellentétes jótulajdonság erősítését segíti elő. Így pl. ha valaki *elkésétt* örsi vagy csapatösszejöveteletről és késését igazolni nem tudja, rászabhatjuk büntetésül, hogy legközelebb 5 vagy 10 perccel az óra kezdete előtt itt kell lennie; ha azt látjuk, hogy a késés oka egyszerűen lustaság volt, akkor rászabhatjuk büntetésül, hogy másnap egy negyedórával korábban keljen, vagy valamely más hasonló lustaság-ellenes gyakorlatot. Vagy ha pl. a késés abból származott, hogy egy érdekes könyvet nem volt ereje kellő időben letenni, akkor a büntetés lehet, hogy egy bizonyos ideig (pl. aznap) nem olvas többet abból a könyvből. Természetes, hogy minden egyes esetben ellenőrizni is kell, hogy végrehajtotta-e a fiú a büntetést. Ha annak ellenére, hogy hibáját belátta és a büntetést jó lélekkel vállalta, mégis szándékosan nem végzi el, ez már igen súlyos eset, amely a legkomolyabb megbeszélést és igen súlyos büntetést kíván, ismétlődés esetén pedig a csapatból való kizárást.

Gyakori eset, hogy valamelyik fiú *veszekedett*, durván, sértően viselkedett a másikkal szemben. Ebben az esetben legjobb rávezetni a fiút, hogy lehetőleg maga vállalja elégtételül a következő gyakorlatot: Egy héten át mindennap különös figyelmet fog tanusítani a megsértettel szemben, pl. mindennap tesz neki valami apróbb szívességet. Ezt teheti esetleg úgy is, hogy a sértett észre se vegye, vagy úgy, hogy ha az észre is veszi, mások előtt maradjon titokban. Az ilyen esetekben különben igen áldásos elégtételmód a bocsánatkérés is (igen súlyos, nyilvános sértés esetét kivéve mindig négy szemközt), de csak két feltétellel. Az egyik, hogy a sértő teljesen belássa hibáját, sőt a bocsánatkérés szükségét is és jó lélekkel vállalja; a másik, hogy a sértettet is előkészítsük és így biztosítsuk, hogy a bocsánatkérés mindkét fél részéről nemesen fog lefolyni és mindkettőre nevelő hatással lesz. A kikényszerített bocsánatkérésnek aligha van pedagógiai értéke.

A *fegyelem elleni vétségek* esetén (pl. ha valaki rendetlen volt, vagy egy parancsot nem teljesített azonnal, vagy vigyázkor beszélt, vagy munka idején játszott stb.), amelyek többnyire gyerekes könnyelműségből, felületességből, vagy játékoságból fakadnak, sikeresen lehet alkalmazni büntetésül bizonyos kellemes dolgok megvonását; pl. az örsi óra vége előtt, mikor a szórakoztató rész következik, hazaküldjük, megvonjuk tőle egyszer a tízórait vagy az uzsonnát (de sohasem az ebédet!), vagy egy játékból kihagyjuk. Súlyosabb esetben egy kirándulásról, ismétlődő igen súlyos esetben a táborozásról vagy annak egy részéről tiltjuk (aki pl. a táborban tiltott helyen vagy időben fürdik, azonnal hazaküldendő).

Ha valaki *az otthon vagy a tábor tisztasága ellen* vétett, vagy feltűnőbb *külső rendetlenséget* követett el, az ilyent legcélszerűbb rávenni, hogy vállaljon ambícióval valamilyen rend-

kívüli munkát az otthon vagy a tábor tisztasága, rendje, csinosítása érdekében.

Aki szolgálatot vagy kötelező összejevetelt kellő ok nélkül *elmulaszt*, azt leghelyesebb valamilyen az elmulasztottal rokon, de annál nagyobb szolgálat vagy munka elvégzésére kötelezni, amit természetesen ellenőrizni is kell. Ismétlődés esetén a fiú a csapatból eltávolítandó: aki önként vállalt kötelességet nem teljesít, az nem való cserkésznek.

Aki a *tanulásban* mutat hanyagságot, azt természetesen az eset kellő mérlegelése után hosszabb vagy rövidebb időre el kell tiltani a cserkészmunkától, míg a csorbát ki nem köszörüli. Erre a célra legcélszerűbb meghonosítani az ú. n. *pihenő állományt*. A pihenőbe helyezett fiú nem jár az örsi és csapatösszejevetelekre, sem kirándulásokra (hacsak egy-egy jól megokolt esetben külön parancs vagy engedélykérés alapján jönnek nem látjuk kivételt tenni), a fogadalom és a cserkésztörvény azonban természetesen kötelező ezalatt is. Az ilyen fiúkkal nem mint rosszakkal kell bánni, hanem mint sajnálatraméltókkal, akik szerencsétlenségből vagy saját hibájukból valami nagy jótól estek el.

Minden vétség között a legsúlyosabb eset, ha valakit *hazugságon* érünk, vagy más *becsületbevágó eltévelyedésen* (pl. lopás, a csapat anyagi javainak inkorrekt kezelése stb.). Nem lehet kétséges, hogy az ilyen eset, ha először fordul is elő valakinél, megérdemli a kizárást. „Aki hazudik... méltó a kizárásra” — mondja a törvényt magyarázat. Magától értetődik azonban, hogy pedagógiai eljárásban nem lehet sematikus rendőri ridegséggel alkalmazni a büntetőtörvénykönyvet: a mi célunk nem a megtorlás, hanem a javítás. Ha tehát azt látjuk, hogy a bűnös átérzi bűnének egész súlyát és magábaszállván, őszinte komolysággal akar javulni és hibáját jóvátenni, akkor — ha csak nyilvános botrány nem történt, amely elkerülhetlenné tenné a legszigorúbb eljárást — ne a rideg megtorlás, hanem a szeretet, a megértés és a részvét hangján szóljunk a fiúhoz; amennyire lehet, akadályozzuk meg az eset nyilvánosságra jutását és négy szemközt szabjunk rá olyan büntetést, amely súlyos voltával megfelel a bűn nagyságának, nevelői hatásával pedig megerősíti a fiút bűne ellenében. Leghathatósabbak eféle esetben a *komoly akaratnevelő* gyakorlatok: pl. a fiú megígéri, hogy hosszabb ideig tartózkodni fog bizonyos kedves mulatságától (három hónapig nem biciklizik, vagy nem olvas indiánus-regényt); vagy pl. bizonyos időn át mindennap elvégez valami ilyen testi vagy lelki erőgyakorlatot (három hónapig mindennap egy negyedórával korábban kel fel a rendesnél, vagy bizonyos órában mindennap elvégez bizonyos kiszabott tornagyakorlatokat); vagy elolvas egy megszábottnál nehéz könyvet; vagy elsajátít valamilyen ügyességet (gyorsírás, zene, nyelvtanulás) stb. Minderről azonban hetenkint vagy kéthetenként szabatos jelentést tesz nekünk, hogy így a mi ellen-

örzésünk erőt adjon neki önmagával szemben. Mindenesetre szükséges azonban minden eféle súlyos esetben, hogy a fiú valamilyen hosszabb időt és több energiát kívánó feladat megoldásával tegyen tanúságot javulási szándékának komolyságáról és így szerezzé vissza előttünk és önmaga előtt eljátszott becsületét.

Az itt elmondott példák mutatják, melyek azok a büntetés-nemek, melyeket legcélszerűbben lehet alkalmazni a cserkészet-ben; ezek nyomán könnyű lesz minden egyes esetre megtalálni a megfelelő büntetést. A mondottakból látszik, hogy a legcélszerűbb büntetés-nemek: egyrészt a különböző lemondási, illetve önmegtagadási gyakorlatok, másrészt bizonyos cselekvések, munkák, jótettek. Mindezek hatásosabbak, ha a bűnöst sikerül rá-vezetni, hogy a velünk való megbeszélés alapján önmaga javasolja a büntetés módját. Az így önként vállalt jótetteket vagy külön munkákat azonban sohase mint büntetéseket kezeljük (az ilyenek végzése tisztesség és öröm kell, hogy legyen), hanem mint elégtételi cselekményeket a megbántott erkölcsi renddel szemben.

Az itt felsorolt büntetés-nemekhez még két hasznos eljárási módot kell hozzátenni. Az egyik az *elmélkedés*, a másik a *dolgozatkészítés*. Ezek a vétség súlyos voltának megfelelő hosszabb-rövidebb terjedelemben, mindenfajta vétséggel szemben igen hatásosan alkalmazhatók, főleg komolyabb törekvésű, érettebb fiúknál. Így pl.: a fiú megígéri, hogy egy héten át mindennap öt percig gondolkozni fog arról, hogy milyen okok vitték őt többszöri el-késésre és hogyan segíthetne rajta; vagy mindennap egy héten át öt percig gondolkozni fog az általa megsértett fiú szeretetreméltó tulajdonságairól (ez nagyon áldásosan kiegészíthető vagy esetleg helyettesíthető azzal is, hogy mindennap imádkozzék valamit az illetőért); vagy körülbelül három-négylapos dolgozatot készít erről a kérdésről: Milyen veszedelmek fenyegetik az olyan embert, aki gyermekkorában megszokta a rendetlenséget? Vagy: egy fél-óráig gondolkodni fog, mi az oka annak, hogy ő olyan nehezen fér meg a fiúkkal, és gondolatainak eredményét írásban bemutatja stb.

Mindezekon kívül még számos büntetési fajta képzelhető el, ezek is legjobb, ha alkalmazkodnak a bűnösnek és a büntetés ki-szabójának egyéniségéhez. *Kettőnek azonban sohasem szabad előfordulnia a cserkészetben: a testi fenyítéknek és a bűnös nyilvános megszégyenítésének.* A fegyelemről mondottak után ennek bővebb megokolása itt fölösleges.

Arra a kérdésre, hogy ki szabja ki a büntetéseket, két elvvel kell felelnünk: 1. *minden vezető bünteti azokat a vétségeket, amelyek az ő hatáskörében történtek;* tehát az őrsi órán (ha tiszt nincs jelen) vagy az őrs munkája alatt (pl. táborban, kiránduláson) történeteket az őrsvezető (ennek távollétében a segédőrs-vezető); a csapatmunkán történeteket a tiszt vagy a segédtsízt; szolgálaton történeteket az, aki a szolgálat vezetésével meg van

bízva; kiránduláson a kirándulás vezetője; táborban a táboré (parancsnok, napos tiszt stb.); sátorban a sátorparancsnok stb.
 De: — 2. *minden fontosabb dolog a felnőtt csapatot, illetőleg parancsnok hatáskörébe tartozik.* Tehát őrá tartozik minden, ami becsületbe vág, ami az egész csapatot vagy annak bármely fontosabb érdekét érinti, minden komolyabb fegyelmi ügy és minden olyan ügy, amelynél egyáltalán felmerülhet az a gondolat, hogy talán a parancsnok elé kell vinni.

A büntetés kiszabásának módjára nézve leghatékonyabb, ha a tiszt a maga legjobb belátása és a maga egyéniségének stílusa szerint végzi. Meg kell azonban említenünk kétféle módot, amelyek a fegyelmezés és igazságszolgáltatás végzésére sok csapatnál szokásban vannak. Ezek: a becsületbíróság és a kihallgatás.

A *becsületbíróság* akkor alakul meg, ha valaki nyilvános becsületbevágó dolgot követett el és nem önként jelentkezett büntetésért. Tagjai tisztok, örsvezetők és idősebb fiúk, kiket esetről-esetre a parancsnok küld ki. Áll: az elnökből, aki egyúttal vádló, a védőből és még egy-három tagból. A tagok tehetnek kérdéseket, majd tanácskoznak és egyező véleményüket, illetve ítéletüket a parancsnok elé terjesztik. A cserkészisztiek becsületbíróságáról a III. részben lesz szó.

A *kihallgatást* e könyv II. rész, 10. feje. („Szolgálati rend“) ismerteti.

A magyar cserkésztábor pedagógiája.

A cserkésztábornak akkor van lelke, ha a cserkésziideált magukban megvalósító fiúk a saját életüket élhetik benne. A magyar cserkésztábor természetszerűleg más, mint az amerikai, az angol, a német. A tábor minden országban a cserkésziideálhoz alkalmazkodik, hiszen a tábori élet nem más, mint az elmélet praktikus keresztülvitele. A cserkésziideál a táborban élő valóság lesz, az ige testet ölt. A magyar cserkésztábor sem lehet más, mint a magyar cserkésziideál megtestesítése eleven fiúkban.

A magyar cserkésztábor egyrészt robinzoni élet, másrészt az államalkotás iskolája.

Mindkét szempont összefügg nemzeti létünkkel s jövőnk szempontjából végtelenül fontos.

A hajótörött magyar haza Robinzonjai lettünk. Hajónk roncsaiból ki kell mentenünk, amit lehet s puszta szigetünkön — most a csonka hazában — új világot kell teremtenünk. A magyar kincsekre vigyázzunk, semmit sem szabad eltékozolnunk. Ha csak egyetlen búzaszemet tudunk is megmenteni süllyedő hajónkról, abból kalászos rónákat nevelhetünk, a népek oceánjától ostromolt Robinzon-szigetünkön. Ha csak egy baltát menthetünk meg: azzal nekiesünk az őserdőnek és új otthonunk számára gerendát faragunk. A robinzoni munka természetes folytatása az államalkotás, a mi ezeréves európai és többezeréves ázsiai életünk titka s turáni örökségünk.

Ha a magyar cserkésztábor lelkének a keresztmetszetét akarjuk adni, ismernünk kell a robinzoni élet elemeit, s az államalkotó őserőt működtetnünk kell a diáktábor szűk keretében.

Robinzon mintaképe minden küzdő és akadályokon diadal-maskodó férfúnak. Olthatatlan tűz él vérében, amely folyton előre hajtja őt. Az ismeretlen, az elérhetetlen férfi vágyainak a legyőzhetetlen mágnese. Képelete egyik veszedelemből a másikba sodorja. Soha nem elég neki az eredmény, mindig többet akar. A tevékenység marcangolja testét-lelkét. Mikor hajója zátonyra fut, ő egyedül vetődik egy puszta szigetre. Ekkor ereje megtalálja természetes medrét.

„Megtanultam, hogy semmi miatt sem szabad kétségbeesnem. — Sohasesm keserített el, hogy dolgoznom kellett.“

A katasztrófákból menteni kell minden menthető! „Amíg a hajó egyenesen állt helyzetében, úgy éreztem, hogy ki *kell* hoznom belőle mindent, amit lehet.“ Mindent fölhalmozni, mindent elraktározni: ki tudja, mikor vesszük hasznát ennek vagy annak. Robnizon se lát, se hall, amíg ki nem hordja a hajóból a legutolsó szeget is. Tizenkétszer tette meg egymásután a veszedelmes utat a hajóroncsig. „Azt hiszem, ha a csendes idő tovább tartott volna, darabról-darabra elhordtam volna az egész hajót.“

Robnizon nem esik kétségbe a hosszú, keserves évek magányában. Megmenti őt az isteni gondviselésbe vetett hit és a munkakedv. Megcsinálja a vigasztalás algebráját s az isteni gondviselést a matematika törvényszerűségével állítja maga elé. Bátorlanságát legyőzi az értelem s az elszenvedett rosszat szembeállítja az Istentől kapott jóval. Így jönnek létre a vigasztalás ilyenféle egyenletei:

Egy rettenetes, elhagyatott szigetre vetődtem ki, semmi reményem a megszabadulásra.

*

Nincsenek ruháim, amelyekkel takaródzam.

De viszont életben maradtam és nem fulladtam meg, mint a hajón volt többi társaim. És Ő, aki oly csodás módon megmentett a haláltól, megszabadíthat ebből a helyzetből is.

*

De meleg éghajlat alatt vagyok, ahol ha volnának is ruháim, aligha viselhetném őket.

Lelke állandóan így keresi az egyensúlyt. S a vigasztalás algebráját e szavakkal fejezi be: „Alig van a világon olyan nyomorúságos állapot, amelyben ne lenne valami pozitív vagy negatív megköszönni való. És szolgáljon ez útmutatásul arra, hogy mindig találunk valamit, ami megvigasztalhat bennünket. Miután így megszabadítottam lelkemet attól, hogy folyton az állapotomon és szerencsétlen voltomon hánytorgjon, *kezdtém az életmódom berendezésével foglalkozni, hogy olyan könnyűvé tegyem a dolgokat, amilyenekké csak lehet.*“

A regény megtanít bennünket arra, hogy mindenkinek annyi jut a világból s a földi boldogság paradicsomából, amennyit meghódít a maga számára.

Mindent átgondol és kiszámít, mielőtt munkához látna, mert keservesen tapasztalta nem egyszer, hogy az át nem gondolt munka sok idő- és erőpazarlással jár. Midőn helyet keres sátorának, elsorolja a négy föltételt, amelyet e helynek magában egyesíteni kell. „Mindent ésszel csinálva és megtervezve, idővel mindenki mestere lehet bármely mechanikai munkának. Soha nem volt kezemből szerszám, mégis rájöttem, hogy *idő*, fáradság és *türelem* árán mindent meg tudok csinálni, amire szükségem van.“

Türelem, akaraterő, szívósság: ez Robinzon hajtőereje. Mindig az eredményt nézi: ami közbeesik, a munka, az idő, a csalódás mintha nem is érdekelné. Legjellemzőbb mondása ez: „*Mihelyt kivihetőnek láttam, nem hagytam abba.*“ Nem számít, hogy mennyi erő, idő, munka kell hozzá. A fontos az, hogy kivihető, tehát meg kell valósítani.

Robinzon ezzel a jelszóval a vérében és lelkében végigcsinálja az emberi kultúra egész fejlődését a pusztaszigeten, amely megszűnik barbár és pusztasziget lenni, mihelyt ő rálép. Robinzon e szigetet az emberi akaraterő diadalainak a színterévé avatja. -

Robinzon mindennap és egész nap dolgozik. Újra fölhalál és elkészít mindent, ami az életet elviselhetővé és úgy ahogy kellemessé teszi. Egyszerre ács, hajós, teherhordó, vadász, földmívelő, molnár, fazekas, tehenész, szabó, kosárfonó, köszőrüs, pék. Mikor aztán berendezi otthonát, komoly és mély gyönyörűség tölti el szívét. *Embernek* érzi magát, midőn maga körül mindenütt munkája és szelleme nyomait látja. Elragadtatással így kiált föl: „Minden dolog olyan jól a kezem ügyébe esik s minden vagyonom oly jó rendben áll s mindenből, ami szükséges, oly nagy raktáram van!“

Miután a természetet legyőzte, igájába hajtotta s emberi céljainak és szükségleteinek megfelelően rendezte, — egy másik, még fontosabb harcot kezdett a saját természete, szíve ellen s a szívében lakó rendetlenség ellen. Felfödözi önmagát: befelé fordítja tekintetét s elrémül attól a kaosztól, amely a szívében kavarg. Betegségében meglátogatja őt az Isten. Kezébe veszi a bibliát s amint fölnyitja, e mondaton akad meg a szeme: „*Kiálts hozzám a szükség napjaiban s én megszabadítlak! — Soha, soha sem hagylak el!*“

„Rögtön eszembe jutott, hogy e szavak nekem szólnak.“

Ettől kezdve megnyílik lelki élete. A bibliában minden este talál valamit, ami rávonatkozik, s megkezd a lélek s a szív nagy szabadságharcát. Először is megbánja minden eddigi gonoszságát. „*Beláttam, hogy szívemet mélyen és komolyan áthatja minden eddigi életem gonoszsága. Komolyan kértem az Istent, hogy juttasson el a megbánáshoz.*“

Eddig a megszabadulást arra értette, hogy hajó jön érte. S most egyszerre megvilágosodik az elméje: „*Nem ez a sziget az igazi börtön, hanem a bűn. — Most olyan borzalommal néztem végig elmúlt életemen s bűneim olyan retteneteseknek látszottak, hogy lelkem nem várt mást az Istentől, mint megszabadulást bűneim terhétől.*“

Ennek a belső szívrendező szabadságharcnak az eredménye a béke. A legideálisabb emberi kultúrát teremti meg Robinzon a kis szigeten. Körülötte minden az ő akarata szerint igazodik, szíve pedig csendes, békés, kristálytisza, mint a hegyítő. Nem vágyik már az emberek közé. A természet eljuttatta Istenhez.

Magánya utolsó éveiben benépesül a kis sziget s Robinzon királynak érzi magát. Egy vadembert megszabadít a haláltól. Péntek a hűség kedves típusa, akibe — mint a jó pedagógus tanítványába — átönti szíve minden kincsét. Ráneveli a technikai s a lelki kultúrára s előhívja belőle a teremtés koronáját. Majd egy spanyolt is megszabadít és Péntek édesapját is kiragadja a halál torkából. Ezeknek ő ad kényelmet, biztonságot és ételt. Kedves önérettel mondja: „A szigetem ime benépesült s én nagyon gazdagnak éreztem magam alattvalóiban. Abszolút úr voltam és törvényhozó: mind nekem köszönhették az életüket és készek voltak az életüket áldozni érttem... Nevezetes volt az is, hogy három alattvalóm volt s ezek három különböző valláshoz tartoztak: Péntek protestáns volt, az apja pogány és kannibál, a spanyol katolikus. De én lelkiismereti szabadságot engedélyeztem az egész birodalmamban.“

Mielőtt elhagná miniatűr-országát, megveti ott a társadalmi és állami élet alapjait.

Mikor cserkész táborba indulunk, Robinzon iskolájába megyünk és megtanuljuk a praktikus életfilozófiát. A tábori élet nagy kivetkőztetés a társadalomból, a kényelmes életből: kibontakozás az édesanya karjaiból, elengedése a támogató apai kéznek; kivonulás a hivatalok, intézmények gyámkodó és energiákat elaltató miliójéből; hadüzenet a természetnek, időjárásnak, viharoknak, szélnek, esőnek, kemény talajnak, nélkülözésnek. Oda-haza támogat apai örökséged: ott apáid értékeire vagy büszke. Itt a táborban a mesterséges Robinzon-szigeten, te csak *te* vagy: pusztán és csupaszon. Itt nem számít az, amihez apád vagy bátyád ért; itt csak az számít, hogy te mihez értesz. Itt sátrat kell verned, cöveket faragsz, fát vágasz, élelem után szaladgálsz, tüzet raksz, asztalt, széket szögelsz. Ha mindezt nem teszed, fölkopik az állad. Ide bizony robinzoni munkakedv és szorgalom kell. De viszont ebben a milióban fölébrednek az alvó erőik, kinyílik a lélek és megtelik a szív Isten teremtett szépségeivel. Ez nem bábélet, ez emberi élet.

Azt se szabad elfeledni, hogy a „robinzoni élet“ kifejezésnek mélyebb értelme is van.

Robinzon itt mindenki az élet nagy óceánján. Amint becsukod érzekeid kapuját, s befelé fordulsz önelked sötét birodalmába, ismeretlen területen állsz, az indulatok öserdeje és sűrű bozótja fogja el látásodat, ismeretlen hatalmak ijesztenek s kiáltásodra a víziók rémei felelnek. *Az ember lelke mások számára elérhetetlen sziget.* Ne hidd, hogy édesanyád ide elkísérhet. Ezen a területen csak egy erő van: az *önerő*, mely Robinzonban diadalát ülte; egyetlenegy fegyver van itt: az *akarát* s egyetlen hatalom: a *hit*.

A lélek cserkésze, vagyis úttörője, fölfedezi magában a Robinzon-szigetet s rájön arra, hogy az egyéni, a saját életet

csak itt élheti. A társaság életét minden világfí éli, az etikett törvényeit az üres ember is tudhatja; *kifelé* bárki lehet szalonképes. De *odabent*, lelünk elhagyatott szigetén csak az él meg, aki jó Robinsonná neveli magát, aki nemcsak tudja az önállóság szabályait, hanem csakugyan fejszét ragad, utat vág a szenvedélyek bozótjain át, hajlékot épít magának, amelyben otthon érzi magát; fölismeri és elismeri a természet isteni törvényeit és ezek szerint rendezi belsejét.

*

A magyar cserkésztábor nem nyaralótelep, mint az amerikai; — nem sporttelep, mint az angol; — nem formátlan vándorlás, mint a német: a *magyar cserkésztábor Magyarország kicsiben*; története, berendezettsége, a benne folyó élet egész tartalma, gazdasága, ipara, kereskedelme, vallásügye, művészete, költészete: mindez Magyarország ezeréves életének miniatűr formája.

Európai történelmünk élén ott fénylik a nagy tény: a vérszerződés. Misztériuma megihlette mindazokat, akikre a magyar lélek rááradt s akik a magyar erő sugárkörébe jutottak. A vérszerződés megisméltődött a magyar talajon napról-napra.

Egy kis szobában, a cserkészsparancsnok szobájában, a földön, a diványon, a székeken fiúk ülnek. Szemükből édes tűz villan a parancsnok felé, aki a nyári táborozásról beszél. Ó, ez nem kis földadat ám! — mondja. — A cserkésztábor nem nyaralótelep, hanem a férfias küzdelmek színtere. Alkotni fogunk egy kis, nekünk való országot, amely elfér egy erdei tisztáson, de lelki mélysége, gazdagsága igen nagy lesz. A tevékeny erő örömét fogjátok érezni s igazat fogtok adni *Payot*nak, aki azt mondta: „Cselekedni gyönyör s e gyönyörben van valami mámorító. A cselekvés akarásunknak kifelé való nyilvánítása s a termékeny és becsületes cselekvés jutalmául férfias és igaz örömekeket szerez.“ A mi kis országalapításunknak is meglesznek a maga nehézségei, örömei, baklövésai, vereségei, győzelmei. Mindegyitek megmutathatja, mi lakik benne s ember-e a talpán? Akartok-e velem jönni? Aki kényelmet keres, aki fél a kemény élet küzdelmeitől, az maradjon itthon!

Nos, hát tegyük össze erőnket! Ki mivel tud hozzájárulni a táborozás sikeréhez? — Megindul a társalgás gyors rokkája és szövik a tervek fonalát. Az egyiknek a Délivasúthoz van összeköttetése: ez megszerzi a kedvezményes jegyet s a poggyászkocsit, — a másiknak a nagybácsija jószágigazgató X. hercegnél: az megszerzi az erdőt, — a harmadik gabonát tud felkutatni olcsó áron, — a negyedik egy teherautót szerez a fölszerelés szállításához. S a kis fejekben zakatol a sok terv, ötlet, szívük feszül a láztól. S egyik se a maga egyéni céljait nézi: kialakul bennük valami *közös* érdek, amely mindannyiukat izgatja, tevékenységre ösztönzi. A kis Lojzi elhossa majd a huszonötliteres tejeskanná-

jukat: no, annak a monstrumnak sohase volt ilyen szép hivatása, mint most lesz! Egyszerre harminc cserkészdiák lelke öleli körül és centruma lesz a lelkesedésnek. Abban lesz a tej! Istenem, micsoda tej lesz az! Nem azonos azzal a tejjel, amelyet a piacon árulnak. Ez valami idealizált, fénnel átítatott, szeretettől megédesült tej. Ezt a faluból öt fiú fogja felcipelni, harminc fiú kitörő lelkesedéssel fogja fogadni, a szakácsok tüzet raknak neki, nagy lábasba öntik és boldog örömmel vigyáznak rá. Micsoda szép hivatás ilyen nagy tejeskannának lenni!

A Miki elhossa a telefonjuk alkotórészeit a kamrából. Bizonyosan fog működni a táborban. S a Mikiék telefontörmeléke a kamra sötétjéből egyszerre átröppen a diákcsoadék színes világába. Közkinccs lesz, vele álmodik harminc fiú.

S így jár a Dönci játékszekrénye, a Lajcsiék fejszéje, a Bandiék sátorlapja, a Karcsiék tepsije, a Zoliék szerszámos ládája. Mindez belesodródik a diákfantáziák édes viharába s ott kavarnak, nagyranőnek, jelentőségük lesz és hozzájárulnak ahhoz a finom lelki folyamathoz, amely a harminc fiú és parancsnokuk lelkében végbemegy.

Ez a folyamat a vérszerződés. Előkészület a honfoglalásra.

„New-Hampshire, Vermont, Maine hegyei között, Montana, Kanada farmjai közelében, de különösen a White Mountain vidékén *egész sereg táborot rendeznek be cserkészek számára*, hogy a vakációk egy részét a szabadban tölthessék a fiúk“ — mondja Ralph Graham, aki sorbajárta a táborokat.

Nálunk nem „rendeznek be táborokat“ cserkészeink számára. Nem várja őket készen a csónakház, a fürdőhely, az élelmiszerraktár, a nyári otthonná varázsolt hegyszakadék. Nálunk a táborhely megszerzése, berendezése *honfoglalás* — és ez az értéke.

A parancsnok és segédtsisztje fölkeresik a helyet s mialatt ők odavannak, a csapat szorongva lesi a hírt: van-e ott minden, ami kell: víz a fürdésre, forrás, erdő, játszótér, bokros tercp, van-e kilátás tejre, zöltségfélére, lehet-e oda vonaton menni, milyen a bennszülött lakosság, nehéz küzdelmek várnak-e a konyhára s az élelmezés minisztereire stb. stb? Árpád népe így várta a kiküldött kémek jelentését: van-e folyó, kövér legelő és jó föld a reménybeli új hazában.

Ki tudná elmondani mindazt, ami a csapatban s az egyes fiúk lelkében történik? Az eleven és tevékeny életet nem lehet szavakkal visszaadni. A hátizsákok, ládák, sátrak, vasrudak, liszteszsákok, edények, üstök, kötelek, plédek halmaza fölkerül a vonatra. A fiúk piros arccal, a tevékeny erő diadalmas eleven-ségével rendezkednek. Az egyik kis cserkész naplójában így ír: „Negyedóra alatt minden bent volt a vagonban: ilyen örült cipekedésben már rég nem volt részem. Az ingem is átázott, úgy izzadtam. Micsoda gyönyörűség ez! De lesz is olyan táborozás, hogy még! Sorakoztunk a vonat előtt: csupa diadalt hir-

dető lelkes arc. Mindegyiknek arcán az izzadság és fölhevülés, de mellette a jól végzett munka büszke és boldog tudata!“ Amit ez a kis cserkész ír, az is a tábor lelkének a megvillanása. A honfoglalás mámore hatja át az összes cserkésznaplót, amelyeket eddig olvastam. Ez a kedves mámor ott dolgozik a fiúkban, amikor a vonatról lerakodnak, amikor kocsikon a táborhelyre viszik a fölszerelést, amikor birtokba veszik a magyar talaj egy kis pontját, hogy hazát alapítsanak maguknak.

Fölszedni a sátorfát s új tanyát keresni — ez vérében van Turán gyermekének. Talán ez az ősösztön dolgozik ma is bennünk.

Ezeréves európai történelmünk csupa honfoglalás. Árpád és a honalapító hét vezér lelke élt mindazokban, akik meghódították számunkra az Adriát, Dalmáciát, Horvátországot, akik a tatár, török, német inváziók keserves éveiben századokon át a magyar talaj visszafoglalásával szereztek dicsőséget. Most is nagy honfoglalás előtt állunk: s jó, ha fiainkban e honfoglalás ösztönét erős akarattá fokozzuk.

A táborhely megszállását egy cserkésznapló így mondja el.

„Ez tehát a táborhely! Libasorba álltunk és úgy adogattuk föl a dombra a hátizsákokat, ládákat, sátrakat. Szeretném élvezni a vidéket, de most egy pillanatig sem szabad szünetelni. Kalival még egy ládát fölcipeltünk, aztán fölvittük a kis sátrat s mindjárt föl is akartuk verni. De Feri ránk ripakodott: Ne tessék magánügyeket intézni, hanem menjünk le szalmát tömni! No, ez is jó! Jókedvet csináltam s a jókedv ragadós. Öt perc múlva dalolva tömött mindenki. Félóra alatt megtömtünk huszonöt szalmazsákot. Fölsiettem s jelentettem Ferinek, hogy készen vagyunk. Megint a kis sátorhoz fogtunk, de Feri ránk szólt: Tessék fölhordani a szalmazsákokat. Kínos munka volt, de megcsináltuk. Mire az utolsót is fölvittük, már álltak a nagysátrak. Igaz, hogy egy kicsit ferdén, de a fő, hogy nem kell már esőtől félnünk. Kedvező időjárásra nem számíthatunk egyhamar, mert nagyon beborult. Ez egy kicsit nyomasztólag hat ránk, de azért bírjuk jókedvvel. Azt is számításba kell venni, hogy hajnaltól estig állandóan talpon voltunk és erősen, idegfejesítően dolgoztunk. Mennyit rakodtunk, zsákoltunk ide-oda! Kocsira föl, kocsiról le, vonatra föl, vonatról le, villamosra föl, villamosról le, hegyi vasútra föl, hegyi vasútról le, — s a tábort fölláltítottuk. Ez egy kicsit sok volt. De ez az igazi cserkészélet, tele küzdelemmel és munkával! *Éljen a munka!*“

Egy tizenöt éves fiú egésznapos megfeszített küzdelem után este holtrafáradtan így kiált föl: *Éljen a munka!* — Lássátok, ez is a tábor lelkének a megvillanása!

A fiúk éljék végig a táborban a magyar történelmet! A magyar történelmi lélek inspirálja tevékenységüket. A táborparancsnok a cserkészek mindennapos tevékenységét úgy irányítsa, hogy

a magyar cserkészideál, a mély lelkeség és az átértett magyarság minden fiúban testet öltön.

A táborban minden lépésnek, minden fejszeapásnak, minden cipekedésnek mélyebb értelme van. A táborban a favágás nem azonos azzal a munkával, amit a favágó napszámos végez, a tűzrakás, a bab-válogatás, a vízfordás, a mosogatás, a sátortakarítás itt nem szolgálai munka s nemcsak a mindennapi élet föltétele. Itt mindent elmélyít, széppé tesz, megneemesít a lélek, a tábor lelke. Robinzon munkája nem szolgálai munka volt, hanem az emberség közös ügye, a tevékeny emberi akarat iskolája. A cserkész táborig munkája is közös ügy: a honmentő munka iskolája. *A cserkész táborban megtanulja a fiú, mint lehet valaki a nagy államgépezet egy srófja, egy tengelye, egy kereke.* Megtanulja a magyar állami életet úgy, amint Szent István, Szent László, Kálmán és a többi hőseink megalkották.

Mert nem elég a honfoglalás! Első vezéreink és királyaink törvényhozó munkáját is el kell végeznie a tábor parancsnokának. Rendeznie kell a vallásügyet (már építik is a fiúk az oltárt a tisztás végén s a táborig kereszt készen is van), rendeznie kell az államháztartást, meg kell indítania a kereskedelmet, az ipari tevékenységet, a gazdasági életet, a szépművészetek számára elő kell készíteni a talajt, biztosítani kell az egészségügyet, a posta zavartalan járását. Alkotmányt kell adnia az új országnak. A nyakas Ajtonyokat, Koppányokat, Gyulákat le kell törnie s a széthúzó pogány erőket a táborig törvények igájába kell fognia. S ha mindez megvan, be kell kapcsolódnia a környékbe, okos politikával keresnie kell az összeköttetést a „szomszédos népekkel“, azokkal, akik nélkül a táborig életet lehetetlen lebonyolítani. A kis diákállamot a harmadik, negyedik napon már ezerféle szál köti a szomszédos államokhoz. Megindul a kereskedelem: a tejesek hosszú utat taposnak a réten a legközelebbi faluig, a vízések kannái végigcsörögnek a sínek mellett a legközelebbi bakterház kútjáig, az uradalmi kertészet naponkint előkészíti a cserkészek kalarábé-, krumpli-, zöldbab-, saláta-porcióit, a közeli város postáján külön fiókba szortirozzák a cserkészleveleket, hogy minden együtt legyen, ha jön értük a kerékpáros cserkész. Az új államról tudomást szerez a környék: módosulnak a viszonyok, változnak az árak, a táborig belekombinálják a vidék gazdasági életébe.

A magasbanyuló árboc tetején megjelenik a nemzetiszínű zászló s a zászló alatt, az utcává rendezett sátrakban mindig gazdagabb és szebb lesz az élet.

A parancsnok vigyáz arra, hogy a néprétegek természetes elhelyezkedését ne gátolja, amikor a szerepet kiosztja. Mindenki tehetsége és hajlama szerint helyezkedik el. Nem akárci való népjóléti miniszternek: ahhoz érteni kell! Okos politikával kell a gazdasági s konyhai személyzetet is megválogatni. Ahhoz is passzió és tehetség kell, hogy valaki az orvosi teendőket végezze

s a kis mentőcsapatot kiképezze és a gyógyszerért őrizze. Ne gondolja senki, hogy a tábori tevékenység centruma a konyha! Igaz, hogy a tábori konyha igen sok erőt leköt: — de nézzétek csak a tábori művésziskola kedves munkáját! A kis Laci már keresi a tábori élet komikus típusait, hogy csodálatos színes ecsetjével papírra karrikatúrázza őket. A festők, rajzolóok egész serege működik az erdő különböző pontjain. Ezek ma festenek, holnap krumplit fognak tisztítani és fát fognak vágni. Ugyanakkor pedig az Imre és a Jancsi hegedűiskolája fogja a tábori zeneművészet hírnevét öregbíteni.

A tábor színészei, szavalói, költői, tudósai mind a tábori életből kapnak ihletet, kedélyvilágukat az erdő ezer szépsége és harmóniája gazdagítja.

Mindig mindenkinek megvan a szerepe. Aki nem teljesíti kötelességét, azt maga a köz bélyegzi meg, mert egy fiúnak a lustasága vagy tehetetlensége ott mindenkinek a bőrére megy. Egy napiparancsból veszem a következő idézetet: „Ma az egyik kukta otthagya a grízt s az egész vacsora kozmás lett. Egy fiúnak a megbízhatatlansága miatt az egész tábor koplalt tegnap este. Látjátok, a cselekedetek, a tettek értéke milyen nagy? Így van ez az életben is: minden cselekvés, jó vagy rossz tett, nagy súllyal esik a latba.“

A tábor nem bír henyéket eltartani. Nem fordul elő, hogy valaki megtagadná az engedelmességet: minden parancs a természeti törvények erejével hat. Lehetetlen pl., hogy a tejesek ne hozzák el a tejet. Emlékszem, hogy egy alkalommal nagy viharban kellett tejért menni. A falu egy órányira volt. Villámlott, mennydörgött: az eső szakadt, mintha dézsából öntötték volna. Este félkilenkor a tejesek elindultak. A tábor mellett vártuk őket. S tizenegy óra után a vak sötétségből az eső zúgásán át fölcsendült az egészséges gyerekhangok víg együttese: „Vígán fiúk, cserkészfiúk, föl a fejet merészen!“ Bőrig áztak, nyakig sárosak voltak, közben eltévedtek, csak a villám világított nekik: — de a tejet elhozták!

A táborban mindenki fontos, mindenki szükséges s ezt a fiúk tudják. Csodálatos készséggel dolgozik ott mindenki, mert látja a becsületes munka gyümölcsét. Ez az, ami a felnőttek társadalmából hiányzik s amit a táborban megtanul a fiú. Ott semminek sincs értéke, csak a becsületes munkának. Ott hiába van valakinek pénze: azért fát kell vágnia, vizet kell hordania, edényt kell mosogatnia. A tábori élet nagy tanulsága: *az államot, a társadalmat a becsületes munka tartja fön.* S a táborban azt szeretik és becsülik, aki a köznek legtöbbet használ, annak engedelmeskednek, aki vezető egyéniség. Ott szavakkal nem lehet a tényeket helyettesíteni.

A tábori élet a következő tulajdonságokat fejleszti ki a fiúkban:

Vallásosság. Nagy művekhez nagy inspirációk kellenek. A cserkészlet műve, az emberebb ember és magyarabb magyar ideálja kisebb inspirátorral mint az Isten, nem valósítható meg. Ennek a belátása mondatja a fogadalmat tevő cserkészzel: „Teljesítem kötelességeimet, melyekkel Istennek tartozom.“ A táborozás, — mely az egész cserkészlet gyakorlati próbaideje — természetes, hogy ebben a szellemben folyik. Természetes már csak azért is, mert a táborban, ahol madárének, bogárzűmmögés, levélusogás szent harmóniába olvadva szinte kézenfogva vezetik az embert a mindenség Alkotójához, ez sokkal könnyebb: a természet nagy templomában könnyű leborulni, könnyű imádkozni, meghatottságot, áhitatot érezni. A cserkészlet, mely a jobb ember kialakításában két kézzel kap a természetnyújtotta ajándékokért, amely versenyt dalol a madarakkal és az ég felé magasodó fáktól tanul magasra törni, természetes, hogy felhasználja vallásosságában ezt az elemet is. De nemcsak ezt. Amint a táborozás nemcsak nótázó nyaralás, hanem komoly munka, ép úgy a mi vallásosságunk is nemcsak édeskés hangulat, hanem az egész embert megmarkoló, életet alakító, kicsi cserkészletből magyarabb magyart faragó reális élet-tényező. A mi vallásosságunk: áhitatos imádság, az Evangéliumból, szentségekből élés és ennek kifolyásaképp komoly munka, önfeláldozó, sajátmagáról megfeledkező, praktikus megnyilatkozó szeretet.

Azért a *Veni Sancte*val, szent áldozással, imával, vagy Bibliáolvasással kezdett, *Te Deum*mal, vagy Bibliával befejezett táborban az egész nap úgy van beállítva, hogy minden ezt a magas ideált, az emberebb embert, a magyarabb magyart szolgálja. Reggel, mint a nap egyik legfontosabb eseményéhez vonulnak fel a fiúk az imádsághoz és nemcsak a magyar hiszekegyet mondják el ott, — mely szép hazafias költemény, de nem imádság, — hanem hálát adva az éjjeli nyugalomért, kérik a Mindenható segítségét, hogy a napot lelkük javára és az Ő dicsőségére használják; megfogadják, hogy kerülni fognak minden fél munkát, hogy kötelességeiket pontosan, vidáman és lelkiismeretesen fogják teljesíteni, megfogadják, hogy egész nap szem előtt tartják, hogy a Krisztus tanítványai arról ismerzenek meg, hogy szeretik egymást. S csak miután feltette kiki magában, hogy aznap mire fog különösen ügyelni (pl. hogy több szeretettel szól társairól, vagy hogy gyorsabban indul a vízért, készségesebben lemond a játékról, ha segíteni kell a konyhán stb. stb.), indul munkájára. Azaz, hogy még a munkabaindulás előtt — vagy esetleg az esti imádsággal kapcsolatban (aszerint, hogy melyik csapatnak, hogyan illeszthető inkább a napirendjébe) — a parancsnok komoly megbeszélést tart — ép úgy mint a vasárnapi szentmise vagy istentisztelet prédikációin, — a napközben előforduló apróságok mélyebb vonatkozásairól. Megbeszéli, illetve kifejti, hogy

a tábor nemcsak nyaralás, a fiúk tudatára hozza, hogy robinzoni életberendezés, államalkotó szellemfejlesztés nem megy lemondás, önzetlen munka, áldozatos szeretet nélkül. Meg lehet beszélni a rendetlen mosogatást, a belőle származó kellemetlenségek kapcsán fel lehet hívni a figyelmet a kis dolgok nagy, sokszor végtelen következményeire, a lelkiismeretes munkára; a játékban esetleg előforduló durvaságból kifolyólag beszélgethetünk a cserkész-törvényről, mely másokkal szemben gyöngédséget követel, és így tovább és így tovább. Mindez azonban csak akkor lesz hathatós, ha nem száraz moralizálás, hanem eleven és praktikus lélek inspirálja. Vigyázzunk: nem prédikálunk, nem beszéljük tele a fiúk fejét vallási és erkölcsi dolgokkal, de rávezetjük őket a cserkész-élet öntudatos élésére a táborban naponként előforduló, mindenki szeme előtt lefolyó példák alapján: aki már próbálta ezt, észrevehette, hogy sokkal több, mélyebb vonatkozásra rájönnek a fiúk egy kis vezetéssel, mint gondolná az ember.

Az ilyen szellemben végzett napi munka után — miután az esti imádsággal kapcsolatban kiki megvizsgálta a lelkiismeretét, hogy közeledett-e a külön ember és külön magyar ideáljához — tér a cserkész nyugovóra.

Akik át tudják érteni, hogy a táborozás két-három gazdag hetén át egymást segítő közösségben végzett rendszeres, imádságos önévelés mit jelent, azok megsejtettek valamit a tábor lelkéből, fogalmat alkothatnak maguknak a cserkészlet ember- és nemzetnevelő értékéről.

Szociális érzés. — Aki derekasan ki akarja venni a részét a táborozásból, annak egy egész sereg szerszám kezelését kell megtanulnia, nemcsak tűzhelyet ásni, tüzet rakni, főzni, mosogatni, fát vágni kell tudnia, hanem bizonyos mesterségek elemeivel is meg kell ismerkednie. A cserkész-tábor valóban a szociális nevelésnek egyik legszerencsésebb iskolája. Hiszen itt a fiúk maguk építik lakásukat, maguk ásnak, faragnak, szögeznek, gyalulnak, készítenek minden apróságot, amire szükségük van, heteken át maguk végeznek minden, még oly alacsonyrendű munkát is: takarítást, tatarozást, bevásárlást, főzést, mosogatást és végzi mindenki, szegény és gazdag, előkelő és ágrólszakadt egyformán és egyforma jó kedvvel, egyik a másik munkájától serkentve és versenyre szólítva. Most is előttem áll egy jó családból való fiú, aki, mikor először volt táborozáson és először került az ő örsére a naposság, szemmeláthatólag nem tudott mihez kezdeni a kezébe nyomott seprővel és csak úgy immelámmal végezte a dolgát. Így ment ez egy darabig; de mikor a második héten kezdte észrevenni, hogy mindenki úgy néz rá, mint dologtalanra; hogy vidám dolgozók közt maga van kellen arcú, akkor lassan megértette, miről van szó. A táborozás végén már azok között volt, akiket meg kellett dicsérni kiválóan buzgó munkájukért. Sőt, azóta ő lett az, aki éberem szemmel tar-

tott minden táborhelyet és ha valahol a megbízott tisztasági felügyelők nem egészen tökéletesen végezték dolgukat, a feltűnés buzgó kerülésével másodszor is kitakarított. Természetesen a vezetőnek is bőven nyílik a táborban alkalom, hogy egy pár komoly és bizalmas szót váltson a fiúval az efféléiről.

Itt kell leszögezni azt a fontos tapasztalatot, hogy az emberekre a legnagyobb hatást a *saját* mindennapi *cselekedeteik gyakorolják* — még ha kényszer hatása alatt jöttek is létre ezek a cselekedetek, bár a külső fizikai kényszer hatása alatt végzett cselekedet nevelő ereje kétségtelenül alábbvaló az önként választott, vagy bizonyos erkölcsi kényszer hatása alatt végzett, cselekedeténél. A mindennapi cselekedeteknek ez a nagy nevelői fontossága magyarázza meg, mit jelent a cserkészéletben a szokás és a szoktatás. Ezért fontosak a jó cserkészszokások, melyek mögött vonzó és szilárd hagyományok állnak, melyek önmagukban tiszteletet parancsolnak és minden új cserkészt e szokások úgyszólván önkéntelen és észrevétlen átvételére készítenek.

A táborban is az együttélés nagy tényei, a cserkészszellemmel telített szolgálatok és gyakorlatok, a cserkészpróbák és általában a tábori élet minden mozzanata: egész sereg megszokást teremt a fiúkban, amelyek később is éreztetik áldásos hatásukat.

Lehetetlenség pl. az, hogy aki egy nagy táborozáson maga is többször főzött és „végigélvezte“ a különböző többé-kevésbé sikerült cserkészfőztöket, tartósan finnyás és kényes maradjon, a táborozástól elűtő viszonyok között is. Vagy egyáltalán nem várható, hogy az, aki az étkezés kiosztásánál, a táborhely, a munka, a fekvőhely megszabásánál a teljes igazságosságot, vagyis a méltányosságot (betegek, kicsinyek stb.) látta, sőt gyakorolta mindig, valaha is hajlamos legyen a protekciós rendszerre — illetőleg, hogy valaha is hiú ábrándokat szőjjön a teljes egyenlőségről, hogy be ne lássa azt, hogy nem vagyunk mindannyian egyformák és vannak igenis jogosult, különböző igények! És meg fogja találni a tábori gyakorlat után először a lelkében s azután az élet egyéb vonatkozásaiban is e két nagy gondolat között a szintézist, a helyes középutat.

Ugyancsak fejleszti a fiúk szociális érzékét a cserkészszellemű *játék* is, melyről máshol már szóltunk (l. 90. l.).

A természet szeretete. Egy tábori megbeszélésből: „Itt állok a ti eleven négyszögetek közepén, a zúgó Balaton partján. Szeretném benneteket öntudatosá tenni azt a változást, amelyen a természet hatása alatt átmentetek. A természet szépségein stilizálódik a lelkünk. Aki szépségek között él, az maga is megszépül. A rótság rútit, a szépség szépít. Itt a természet kitarja előttem minden pazar szépségét. Megszépül a lelketek, csak ne legyetek süketek és vakok. Van vak, aki nem látja, mi itt a szép s van süket, aki a madárdalból, a Balaton zúgásából nem hallja Isten szavát. Nyitott szívvel éljünk itt!“ A természet min-

den testi és lelki egészségnek a forrása: hogyné szeretné meg az egészségre vágyó lélek!

Jókedv, a legyőzött akadályok öröme. A tábor jókedve sikerült cselekvések örömmámora. A jókedv törvénye a táborban nem törvény többé, hanem a gazdag cserkészélet állandó természetes alaphangulata. Az egyik tábor főtitkára ezt vezette a napló végére: „Csak annak az élvezetnek van zamatja és értéke, amelyért megdolgoztunk. Ezt a tanulságot visszük innét haza.“

„A jókedv a lélek napsugara. Jókedvű munkát láttam ma a konyhán, azért sikerült az ebéd“ — mondta egy parancsnok a táborban.

Igénytelenység. — Megint idézet: „Meg kell tanulnotok az életet járuléka nélkül értékelni. Szent Ferencre kell gondolni s az ő nagy kivetkőzésére, amikor mindent visszadott az embereknek, a társadalomnak, amit tőlük kapott. A meztelen lélek külsőségek nélkül: — ez a gazdag igénytelenység. A természetben nincs semmi csalás, semmi boríték, cafrang, ami félre akarna vezetni: a természet őszinte és őszintesége inspirál. Itt semmi se hamisítvány: itt minden színarany, szintisztaság.“

Becsületes munka értékelése. — Erről már szóltam. A becsületes munka a teljesen lélekkel és pontosan elvégzett munka. A fiú megtanulja, hogy csak a koncentrált energia ér el igazi eredményt.

Önállóság, pontosság. — A tábori élet a felelősséggel járó cselekvések szakadatlan sorozata. Számtalanszor kap a fiú olyan megbízást, amelyet föltétlenül el kell végeznie mások segítségével. 14—15 éves fiú be tud vásárolni 100 fiú részére, utazik, lisztet, krumplit szállít. stb.

A cserkész-tábor az élet iskolája, amelyben a fiúk kicsiben átélik a nagy életet s megtanulják, mint kell cselekedniök, ha megnőnek.

A magyar cserkész-tábor a *magyar élet* iskolája, amelyben a fiúk megtanulják, mint kell a hazát fölvirágoztatni. A parancsnok lelkében él a nagy Magyarország s ezt kicsinyítve megvalósítja táborának szűk keretei között. Tőle függ, hogy a visszafoglalandó, újraépítendő Nagy-Magyarország vezetői, úttörői, honvédő katonái milyenek lesznek.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Örsvezetőképzés.

A csapatvezetők munkája, bármily odaadással végzik is, csak félsikert érhet el, ha nem támogatja jó örsvezetők kiegészítő tevékenysége. Amilyen könnyű e tétel megállapítása, olyan nehéz arra a kérdésre felelni, hogy miképen tehetünk szert jó és ügyes örsvezetőkre?!

Új vagy fiatalabb csapatoknál az a kívánatos, hogy a parancsnokok és tisztjeik éles szemmel, jó emberismerettel válogassák ki a rendelkezésre álló, 14—15 évnél idősebb cserkészek közül a megfelelőket. Azonban legalább hat hónapos örsvezetői szolgálat és gyakorlat előtt véglegesen ki ne nevezzék őket, — akkor is a csak a Szövetség megszabta örsvezetői próba szabályos letétele után (l. alább!). Másrészt tevékenységüket állandóan figyelemmel kell kísérni; amennyire lehetséges, minden jelentősebb örsvezetői ténykedésükről tétessünk magunknak jelentést és ha azt látjuk, hogy működésük nem felel meg a cserkészeszménynek, mást kell helyükbe tennünk.

1. A jó örsvezető.

Ezt a szükség-módszert azonban hovatovább fel kell váltanunk az *örsvezetők tudatos és rendszeres képzésével*.

Ennek a munkának első lépése: tisztáznunk kell, *milyen a jó örsvezető? Mit várjunk attól, akit örsvezetővé akarunk tenni? Mi az örsvezető hivatása?*

Ez utóbbi kérdésre kell először felelni. Az örsvezető legfőbb kötelességei: előljáróitól kapott parancsok végrehajtása, a kiképzésben való segédkezés, a fiúk cserkész munkájának segítése és ellenőrzése, általában minden ténykedésük figyelemmel kísérése, gyakran az örsnek munkában, kiránduláson, szolgálatokban való vezetése is, és ami a legfőbb: az örsnek eggyé kovácsolása és tűzön-vízen át való összetartása.

Nem mindennapi feladatok ezek és akárki nem lesz képes ezeknek megfelelni. Mint parancsnok, különös rátermettséget

keresek tehát azokban, akiket e munkakör ellátására választok. Ha szabad e kifejezést használni: az ú. n. „vezető erényeket“ keresem bennük. A következőkben az *örsvezető-ideált* akarjuk megrajzolni. Persze, a nyert kép: ideál, amely mindenestül alig valósul meg az egyesekben. De nekünk mindenekelőtt ezzel az ideállal kell tisztában lennünk és választásunkat aszerint intéznünk: kik állnak legközelebb ehhez az ideálhoz?

Mindenekelőtt megvizsgálom, vajjon él-e bennük fejlett felelősségérzés, a rájuk bízott feladatot mindig pontosan, különösebb szenvedély nélkül, de élő kötelességtudásból, az ügy fontosságának átérzéséből végzik-e? Nincs-e hajlamuk az „ön-diszpenzáció“-ra? — Megfigyelem, hogy játékban, étkezésnél, munkában tudnak-e magukról, ennen érkekeikről és igényeikről megfeleledkezni, de annál inkább gondolni másra és a máséra? — És cselekedetein át belenézek mélyen jelöltem lelkébe és keresem, hogy benne ragyog-e az igazság rajongó szeretete, az erkölcsi nagyság előtt való meghódolás derúje és az odaadó törekvés minden jóra?! Megtudakolom, vajjon mind e szép és jó fölött ott ékeskedik-e az Isten őszinte, gyermeki szeretete?! És boldog-e vidám-e a lelke? Kínzó gond és ellenmondás nem sötétíti-e homlokát? — A borus, komor lelkek nem lesznek jó örsvezetők! — És keresem: vajjon konstruktív lélek-e? Vajjon szinte ösztönösen vonzódik-e mindenhez, ami az erkölcsi világrendet, az Isten országát, a jellemet érdekli, és önkéntelenül is elfordul-e attól, ami bomlaszt, ami a lelkek harmóniáját megrontja? Fölfülelek a szavára: vajjon megmondja-e a jót a testvéreknek, amit a másiktól hallott róluk, és elhallgatja-e a hallott rosszat, ami éket verne közéjük?

És az igényeket tovább fokozom, az ideált még több oldalról próbálom megközelíteni, és olyan fiút keresek, aki erejére, tudására szerény, aki nem ígér, nem vállal semmit könnyelműen. De ha egyszer valamihez hozzáfogott, attól nem tágít és állhatatos mindvégig. Határozott, kitartó és erős cselekedeteiben, de tud magának parancsolni, tud nemet is mondani, ha könnyelmű társaság vagy bolondos ötlet rossz ösvényre akarja terelni. A lelke s szeme tiszta, cselekedetei és vágyai között nincs ellenmondás vagy aránytalanság. Mindenben egészen cserkész, egész életét, minden legkisebb cselekedetét átjárja a cserkészszellem és nincsenek „külön útjai“. — És él benne a vezető erények koronája: tudja festvéreit odaadóan, áldozatos szeretettel szeretni.

És ha mindezt megtaláltam, másfelé fordítom figyelmemet. Keresem választott jelöltjeimben az önállóság és ügyesség lelkét, amely meglepő, váratlan helyzetben azonnal feltalálja magát és tudja, mit tegyen. És nehéz viszonyok között, fárasztó menetek, természeti, elemi csapások, viharok, zivatarok közepett, amikor esetleg fáradt kedvtelenség, vagy csüggedés borul a lelkekre: ő nem csügged a csüggedőkkel, hanem vidámságával új

lelket önt a kedvtelenekbe, s jókedvével új erőt áraszt a fáradt inakba.

Önálló, fölényes lelkisége mellett megkívánom, hogy diák-társai között tehetségével, vagy legalább szívós szorgalmával, becsületes munkájával és állandó haladásával váljék ki. Önállóságát pedig, amely túlozva kevélységre vezethet, egészítse ki a reális érzék, a kellő körültekintés és óvatosság, de úgy, hogy ne legyen határozottságának rovására.

A lélek szépségét, fejlődésre kész gazdagságát és sokoldalúságát megkívánva, külső kiválóságokra is tekintettel kell lenni. Így termete, testi ereje, a játékokban, sportokban való ügyessége mind olyan szempontok, melyeket figyelembe kell venni. Hiszen a kis cserkészek legnagyobb részének még főleg a testi erő és az ügyesség imponál.

Rendelkeznie kell azzal a tisztelettel és tekintéllyel is, amely szükséges ahhoz, hogy mások vezetésével megbízzuk, előljáró-jukká tegyük, és igen nagy hatalmat: a parancsolás lehetőségét adjuk kezébe. S itt vizsgálni kell azt is: rendelkezik-e a kellő mérséklettel és önfegyelmel?!

Végezetül egy névvel nehezen nevezhető tulajdonságot keresek benne, mely talán máshol, boldog, hatalmas népeknél nem is olyan fontos, de ránk magyarokra végzetes jelentőségű: keresem azt a lelkiületet, mely alkalmas és képes arra, hogy ne csak a maga iránt gerjesztett tisztelettel tartsa össze az örsöt, hanem *az egység, összetartás szellemét* személyekre való tekintet nélkül, mint legfőbb és legszükségesebb ideált tudja cserkészei elé állítani. Vagyis olyan lélek kell ide, melyben a legmagasabb eszmények: az igazság és a szeretet tisztelete oly erős, hogy láttára elnémul a fiúk szívében minden kicsinyes ellentét, a pártoskodásra, a „klikkszellem“ megszületésére való ősi, magyar hajlam s ez a fiúkat nemcsak mint örsöt tartja össze, hanem élővé teszi bennük azt a tudatot is, hogy ők egy csapatnak tagjai, minden más cserkésszel együtt egy nagy és szent gondolatnak harcosai és minde- nekfelett és mindenekelőtt egy szegény, elárvult, mindenkitől el- hagyott Csonka-Magyarország fiai. Mindig fontos volt ez nekünk, de ma kétszeresen fontos. Messze kerüljük azt, aki ambíciójának csak azt tekinti, hogy örsvezető legyen, és nem a cserkészmunká- ról vallott ideálja, a cserkészeszmék szolgálása és terjesztése hevíti, és nem rendel minden érdeket a legfőbb érdek, a haza igazi érdeke alá. Arról pedig ezek után még csak tudomást se vegyünk, aki kifejezetten a pártoskodás szellemével van meg- átkozva.

E néhány gondolat megszabja és adja azt a programot is, melyet örsvezetőink nevelésében, egyéniségük fejlesztésében célul kitűznünk, követnünk és megvalósítanunk kell.

II. Előfeltételek.

Az első alapfeltétel, hogy a vezetőségben, a *csapat tisztikarában* ugyanaz a szellem uralkodjék, mely az előbb vázolt követelményeknek megfelel.

Evégből a parancsnok tisztjeit és segéd tisztjeit a legkiválóbb cserkészekből úgy válogassa össze, hogy az ő cselekedeteik, magatartásuk és tanításuk mindenben és mindenkor azt a szellemet árassza, melynek kialakítását őrvezetőitől várja. Ugyanilyen eleven példaképek legyenek a már működő őrvezetők, azok is, akik próba nélkül, még a csapat életének első idejében lettek azzá, meg azok is, akik már szabályos kiképzés és próbázás után nyerték el az őrvezetői rangot. Visszaesés, hanyatlás ezeknél is előfordulhat, hanem az ilyeneket kíméletesen eltávolítjuk abból a vezetői pozícióból, melyet elfoglalnak, különben hiányozni fog az eredményes őrvezetőképzés egyik legfontosabb előfeltétele, a *jó példák és vonzó hagyományok* ereje.

Mikor így fölülről és hátulról mintegy fedezve vagyunk, hozzáfoghatunk az őrvezetőanyag kiválogatásához és azokat, akikben az imént jelzett tulajdonságok csiráit megtaláljuk, *őrvezetőjelöltté* tesszük és felszólítjuk őket, hogy az őrvezetői próbára készüljenek. Ehhez mindenirányú támogatásunkat kiállításba helyezzük és szükség szerint meg is adjuk.

Kezükbe adjuk először is a *Cserkészőrvezetők könyvét*. Lángralobbantjuk bennük azt az öntudatot, melynek fényénél ráeszmélnék, hogy nagy, szent hivatásra készülnek, s ami szépet, jót és okosat tapasztalnak másokban, társakban, előljárókban; vagy írásokban megörökítve, azt mind szívják magukba, hogy lelkükben feldolgozva és sajátukká téve, nagyot, hatalmasat, szépet, és mégis legbensőbb magukból valót tudjanak létrehozni.

Ha így az ideál, a cél világos, akkor iparkodjunk a körülményeket külsőleg is úgy elrendezni, hogy alkalmas háttérül szolgáljanak az őrvezetőjelöltek képzésének.

Így pl. igen helyes, ha az őrvezetőjelöltek kiválogatása ugyanabban az időben történik, amikor a parancsnokság jelölteket vesz fel, tehát rendszerint az iskolaév elején vagy közepén. Az őrvezetőjelölteknek azután módot adunk, hogy a kiképző tiszt mellett — aki mindig a csapat legkiválóbb tisztje legyen, ha nem maga a parancsnok az — segédkezzenek és így „tanítva” tanulják jövő teendőiket; persze csak olyan feladatot kaphatnak, amelynek elvégzésére tapasztalataink és meggyőződésünk szerint már képesek.

Sokszor nemcsak a kiképzésben, hanem a vezetőmunkában is lesz alkalmuk gyakorolni magukat, kivált a jelöltképzés későbbi időszakában, a kirándulásokon.

Azonban ne csupán a kiképzőtiszt munkáját kísérik figyelemmel, hanem más őrvezetők és tisztek tevékenységét is szorgalmasan tanulmányozzák. Ezért vegyük ki őket az örsi keretből — ott csak állományban maradnak — esetleg alakítsunk belőlük külön örsöket (l. alább). Olyan kevés más munkával bízunk meg őket, hogy ezt a készülési idejüket valóban szorgalmas tanulmányozásra használhassák. Adjunk módot lehetőleg arra is, hogy a testvércsapatok munkáját is figyelemmel kísérik. Azonkívül adjuk kezükbe — kivált ha szegényebb sorsúak — a cserkészirodalom termékeit (nem a Cserkészvezetők könyvét, ez felnőtteknek szól!), s hogy munkájuk gyakorlati ágaiban is ne csak tanulmányozzanak, hanem próbálkozzanak is, néha-néha bízunk meg őket egy-egy szolgálat, főzés vagy valami hasonló munka önálló vezetésével. Ha lehet, kérjük ki véleményüket pl. egyes cserkészek használhatóságáról, alkalomadtán meghívhatjuk őket egyes, a vezetőség körében tartott tanácskozásokra is.

Ezenközben neveljük bele az őrvezetőjelöltekbe azt a gondolatot is, hogy ez a kijelölés nem vonja föltétlenül maga után őrvezetővé való kinevezésüket. Tudniok kell, hogy az őrvezetői rang senkit sem illet meg feltétlenül, bármennyi „szolgálati éve” legyen is. Megsértődni nem lehet! E gondolat irányában engedményeket tennünk nem szabad. Az ilyen szellemet föltétlenül ki kell irtani. A legelső feltétel persze, hogy a tisztek és a segéd-tisztek között ne legyen hasonló jelenség. Aki csak egyéni hiúságból akar őrvezető lenni és nem az mozdítja, hogy minél tökéletesebb és jobb cserkészmunkát végezzen: a fölött térjünk napirendre, azt észre se vegyük, szükség esetén távolítsuk el a csapatból. Mert az ilyen csak árthat: építő munkánkba belevinné a rontás szellemét.

Már jóelege uralkodóvá kell tenni a fiúk közt azt a felfogást is, hogy csak az kívánjon őrvezető lenni, aki egészen megfelelő. A többi pedig lehetőleg maga lássa be elégtelenségét és maga kérje kinevezése mellőzését, vagy valami ügyviteli munkakörbe való beosztását. Ennek a léleknek a megteremtése, ha sikerül talán az elérhető legmagasabb eredmény.

III. Az őrvezetői próba.

Következő feladatunk az őrvezetői próba anyagának oktatása, illetőleg a jelöltek ezirányú önképző munkájának irányítása és ellenőrzése.

A próba anyaga úgy alakult ki, hogy lelkes cserkészek mélyen átértékelték és következetesen átgondolták mindazt, amire egy őrvezetőnek munkája jó végzéséhez szüksége van. E szükségleteket azután iparkodtak pontokba foglalni.

Az őrsvetetői próba anyaga.

Őrsvetetői próbára csak oly cserkész készülhet, akit a parancsnok erre felszólított azok közül a cserkészek közül, akik *a)* már legalább másfél éve cserkészek, *b)* az I. osztályú próbából levizsgáztak. *c)* résztvettek nagytáborozáson.

A készülés ideje alatt — mely 6—12 hónap — a próbára felszólított neve „*őrsvetető-jelölt*“. Próbázásra csak újabb felszólítás után jelentkezhet. Ha ekkor az alábbi próbapontoknak megfelel, a parancsnok őrsvetetővé nevezi ki.

1. Jelöltideje alatt tanulmányozza a vezetők munkáját és ennek alapján a vezetésben követendő elveiről és programjáról írásban beszámol.

2. Megold egy a parancsnoktól rárótt önévelési feladatot (pl. egy hibájáról leszokik, bizonyos hosszabb szolgálatot végez, valamit megtanul stb.).

3. Ismeri és magyarázni tudja a Cserkészkönyvet, jól ismeri a Cserkész őrsvetetők könyvét.

4. Ismeri csapata és a magyar cserkészmozgalom multját és fejlődését.

5. Ért a csapatában szokásos sportokhoz és játékokhoz.

6. Levizsgázzik három különpróbából, melyek közül egyet a parancsnokság jelöl ki.

7. Tanúságot tesz vezetői készségeiről, úgy hogy vagy vezet egy kirándulást (előkészítés, végrehajtás, vezénylés, stb.); vagy táborozáson valamely munkát vagy játékot szervez és vezet.

8. Tanúságot tesz a kiképzésben való ügyességéről úgy, hogy *a)* legalább egy jelöltet kiképez; vagy *b)* őrsi órát tart gyakorlati témáról és kifejti valamely cserkésztvény értelmét; vagy *c)* kiképez egy őröt az I. osztályú próba valamely pontjára vagy egy különpróbára.

Új csapatoknál e próba letétele nélkül is nyerhető ideiglenesen őrsvetetői megbízás — és ez egyúttal e próbára való felszólítás is — végleges őrsvetető azonban bárki csak e próba letétele után lehet.

A próbára újabb parancsnoki felszólítás azért szükséges, hogy olyan őrsvetetőjelöltek, akik előreláthatólag minden követelménynek megfelelnek, az egyes próbapontok letételére képesek, azonban valamely végzetes hibájuk (féktelen ambíció, a pártoskodásra való hajlandóság stb.) végül mégis alkalmatlanná teszi őket erre a hivatásra. ne lehessenek őrsvetetők. A jelöltidő lényegében próbaidő; bizony könnyen előfordulhat, hogy egyesekről annak végén egészen más véleményt kell formálnunk, mint aminővel azelőtt voltunk rólok.

Egy másik fontos elv a feltételek között: az őrsvetetőségi készülni kell! Ha készülni kell, akkor erre időt is kell adni s ez rendszerint 6 hónap, az ú. n. *jelöltidő* legyen.

A próba 1. pontja ennek az időszaknak egyik legfontosabb munkájául jelöli meg azt, hogy az őrsvetetőjelölt, aki előtt már bizonyára él egy őrsvetetői ideál, *megfigyelje*, hogyan dolgoznak csapatának, esetleg más csapatoknak kiváló őrsvetetői és segéd-tisztjei. Gondolkozik, ideálokat állít maga elé és összehasonlítja ezeket a látottakkal, és 4—5 hónapi illetén munkája alapján az ő későbbi őrsvetetői működésének elveit, esetleg részletes programját is megállapítja és leírja. Ennek a gondolat- és eszme-rendezésnek nagy jelentősége van a későbbi jó munkájára, mert az esetlegességből, ösztönösségből a tudatosság fokára segíti.

A 2. pont módot ad arra, hogy egyes kiválóbb cserkészeken, akiket egy szükséges cserkészterény hiánya, vagy valamilyen hibájuk egyelőre alkalmatlanokká tesz a vezetésre, azonban nagyjából mégis megfelelének, segíthessünk: fogyatékságuk megszüntetésére figyelmüket felhívjuk; másrészt lehetővé teszi, hogy mintegy próbára tegyük akaratuk erejét és önnevelő munkájuk komolyságát. De nagyjelentőségű az is, hogy érvényesül a nevelés legnagyobb lénye: mozgásba lépnek a *cselekvő energiák*, az őrsvezetőjelölt cselekedni kénytelen. És egy ilyen huzamosabban tartó cselekvéssorozat az egész lelkiéletet föl-kavarja: gondolatokat kelt és erőket ébreszt, melyek eddig valahol mélyen szunnyadtak. Önerősítő és harci eszközöket ad a jelölt kezébe, és a benne élő rossz legyőzése által képessé teszi arra, hogy könnyebben felismerve másban is a jellem veszedelmeit, azok elhárítására és leküzdésére másoknak is praktikusán és tevékenyen segítséget nyújthasson.

A 3. pont tulajdonképen *két könyv* ismeretét követeli, hogy miért, alig szorul magyarázatra. Ezek azonban nem tankönyvek: nem kell tehát azt kívánni, hogy a fiúk betanulják s úgy feleljenek belőlük. Inkább arra van szükség, hogy az ott (főleg az őrsvezetők könyvében) csak töredékesen kifejtett vagy csupán érintett gondolatokat belátásunk szerint valami formában részletesebben megbeszéljük jelöltjeinkkel. (L. alább az őrsvetetői tanfolyam tárgyait.)

A 4. pont a *hagyományok ápolását* célozza és azt akarja elérni, hogy azok a nagy nevelő értékek, melyeket egyes régibb cserkészek, régibb csapatok és munkáik jelentenek, ne maradjanak hatástalanok. Másrészt az a cél, hogy a jelöltre magára és általa a vezetése alá kerülő cserkészekre is teljes mértékben hatni tudjon az az ösztökélő szellem, melyet a saját értékek tudata, a multtal és a mult nagyjaival való közösség, összeforrás érzése és a nyomán kelt büszkeség teremt. Azonban nagyon kell vigyázni, hogy ez a büszkeség ne vezessen elzárkózásra.

Az 5. pontnál természetesen csak a kirándulásokon és táborozáson szokásos testnevelő és ügyességfejlesztő *játékokról* van szó. Elsősorban a csuklógyakorlatokat kell vezetni tudni (lásd e rész tizedik fejezetét), továbbá a hadijátékot, a métázást, labdázást, körbe-rótát és a „Magyar Cserkész játékkönyvé”-ben (54—56. sz.) megemlített legfontosabb játékokat kell jól játszania.

E pont azt is követeli, hogy az őrsvetőjelölt erős és ép-testű legyen, mert máskülönben aligha fog megfelelni. Hogy az ebből származható nagy belső nehézségeket (pl. gyengetestű és ezért ügyetlen, de különben minden tekintetben kiváló fiúk kényszerű mellőzése stb.) a parancsnok hogyan győzi le, az az ő belátásától függ.

A 6. pontnál meg kell jegyezni, hogy már régebben letett *különpróbák* itt nem számítanak. A parancsnoktól kijelölendő próbát úgy kell megválasztani, hogy mintegy kiegészítése legyen a jelöltválasztotta másik kettőnek és föltétlenül tartalmazza a cserkészéletben legfontosabb, leghasználatosabb próbáknak (a mentő, jeladó, szakács, konyhás, vízi-, földmunkás, térképes) legalább egyikét.

E pont igen sokat követel s azért a fiúkat jóakarattal támogatnunk kell e próbák elsajátításában, esetleg egy-kettőnek a tanítását — alkalomszerűen — a parancsnokságoknak maguknak kell végezniök. A többit a magánszorgalomra bízunk. Az az őrsvezető, aki önmagát így végigvezette 1—2 különpróba pontjain, a nehézségeket a saját erejével legyőzte, az meg fogja találni az eszközöket az őr kiképzése közben felmerült nehézségek legyőzésére is. — Ez a készség és a különpróbák útján nyerhető és a cserkészmunkában annyira szükséges gyakorlati ügyesség adja a különpróbák elsajátításának nagy jelentőségét.

A 7—8. pontok tulajdonképen gyakorlati bizonyítékát kívánják annak, hogy a jelölt az 1. pontban kitűzött feladatot jól megoldotta, jelöltségét jó munkára használta és az őrsvetetői tevékenység két legfontosabb ágát, az őr összetartását, munkában, játékban való *vezetését*, másrészt pedig a *kiképzés* tudományát jól elsajátította.

E ponttal kapcsolatban követeljük meg a jelöltektől — mint egyik igen fontos e csoportba tartozó ügyességet — hogy a legszükségesebb vezényszavakat ne csak ismerjék, hanem helyesen tudják alkalmazni is. (L. Cserkészőrsvetetők könyve, és e könyvnek II. rész tizedik fejezete!)

Külön, formális próbára csak azt engedjük, akiről tudjuk, hogy végül is nem kell visszautasítanunk. Erre tulajdonképen — a parancsnok vagy megbízottja előtt — csak néhány pont szolgált alkalmat. Legegyszerűbb módja a próbáztatásnak: a kezébe adni a jelöltnek egy őröt, melyet egésznapos kirándulásra kell vinnie, úgy, hogy a kirándulásnak legkisebb részletét is ő szabja meg és ő vezesse. Természetesen magunk is részt veszünk rajta. Vagy tartatunk vele egy őrsi órát gyakorlati és erkölcsi témáról — jelenlétünkben. Ha pedig valami gyakorlati dologról van csak szó, 1—2—3 őrsi óráját is végighallgatjuk.

A próba végleges és sikeres letételét füzetében vagy külön okmányban aláírásunkkal ismerjük el, az újdonsült őrsvetetőket pedig a fogadalomtételhez hasonló valamilyen ünnepélyes szertartással avassuk fel. Saját céljainkra esetleg minősíthetjük is őket.

Természetesen az őrsvetetői kinevezés most már végleges, csak fegyelmi eljárás alapján vonható meg az illetőtől. Ez azonban nem jelenti föltétlenül azt, hogy őröt is kap, hanem hogy végzi a csapat vezető és adminisztratív munkájából azt, amivel a parancsnoka megbízza (l. alább).

A sok és súlyos követelmény, amit az őrsvezetőkkel szemben felállítottunk és a próba kapcsán meg is követeltünk, amellé, hogy végső eredményben az őrsvezetői generáció színvonalának emelését fogja előmozdítani, lényegesen megnehezíti e rang elérhetését. És ez mindkettő a mozgalom érdekében nagyfontosságú és kívánatos mozzanat. Hiszen a segédtsztek, majd a tisztek is az őrsvezetői gárdából fognak kikerülni és őrsvezető korukban sajátítják el azt az ügyességet és szerzik meg azokat a tapasztalatokat, amelyek a tisztii hivatás méltó betöltésére is alkalmasakká fogják tenni őket. A helyes őrsvezetőképzés tehát a tisztikar, a cserkészvezetőség, végső elemzésben az egész cserkészmozgalom üdvös haladásának és fejlődésének érdeke.

IV. Kiképzés.

Az őrsvezetői próba bizonyos ideált állít a jelöltek elé, amelyet elsősorban önneveléssel, öntevékenységgel lehet megközelíteni. Ez azonban nem minden. Ezenkívül nekünk egyénileg is és együttesen is kell nevelnünk és képeznünk őket.

Ez utóbbira igen célszerű eszközök a megfelelő anyagból összeállított *tanfolyamok, kurzusok*. E tanfolyamokat vagy a kerületi (vármegyei) szervek, vagy egyes helyi bizottságok, egy-egy nagyobb csapat, vagy több kisebb csapat együttesen rendezheti. Kettő kell csak hozzá: jó jelöltanyag és képzett, öntudatos cserkésztsztek.

A tanfolyamok idejére a jelölteket *ideiglenes őrökbe* osztjuk és ez őröket főlváltva vezetik ők maguk, mindeniknek a parancsnoka azonban egy-egy kiképző tiszt. Ez őrök úgy dolgoznak, mint más csapat: őrsi órákat, közös összejöveteleket, kirándulásokat, lehetőleg kisebb táborozásokat is rendeznek, csak hogy most a kiképzés, a munka anyaga az őrsvezetői próbából és ehhez tartozó elméleti és gyakorlati ismeretekből tevődik össze.

Az előadások és gyakorlatok tárgykörei a következők lehetnek:

1. *Önismeret és önnevelés; fontossága; eszközei.* Az idevonatkozó előadások, illetve megbeszélések anyaga megtalálható részben e könyv I. rész, 2. fejezetében, részben a cserkésztsztszti próba szabályzatában II. d) alatt felsorolt művekben (317. l.)

2. *Pedagógiai fõszempontok* (a jó vezető kellékei, bánásmód a fiúkkal, fegyelmezés, szeretet stb.). Mindez megvan vázlatosan az őrsvezetők könyvében: az ottani anyagot kell jobban kifejteni és elmélyíteni.

3. *A cserkészlet története* (külföldön, nálunk; a mi csapatunkban. L. e könyv I. fejezete és Függelék 349. l.).

4. *Őrsvetés.* (Kiképzés, vezénylés, kirándulás, őrsi óra, szolgálat, játék, mûhelymunka, őrsi „különjelleget“, egyéni foglal-

kozás a fiúkkal stb.) Mindehhez alapul szolgálhat az Örsvezetők könyve. Minta örsi órák és kirándulások tartandók.

5. *Hogyan kell a különpróbákra készülni?* (Minden egyes próbáról hozzáértő szóljon!)

Végül vitákat lehet rendezni ilyen tárgyról: *Milyen örsvezetőt fognak igazán szeretni a fiúk?*

De ha nem is rendezünk a jelöltek részére tanfolyamokat, és nem is küldhetjük őket ilyenekre, akkor is szerét kell ejteni annak, hogy a tanfolyam anyagaként felsorolt ismertetések és gyakorlatok közül a legfontosabbakat alkalmas módon közöljük velük.

*

Amit azonban a tanfolyam és a tanfolyamot szorosan pótló megbeszélések nyújthatnak, még az sem minden. Egyénileg és *egyénenként is kell foglalkozni a jelöltekkel.* Ezt vagy magunk végezzük, vagy egy-egy kiváló cserkészisztünk. Úgy intézzük azonban, hogy egyetlen jelölt se legyen, aki egy idősebb és tapasztalt cserkésznek támogatását, irányítását ne élvezze. Ez abban álljon, hogy a vezetőerényeket kell bennük fejleszteni, vagy valami módon beléjük plántálni, az illető egyéniség szükségletei szerint. Ez legtöbbször beszélgetések, példaadás alapján is sikerülni fog, de a legmélyebb és legtartósabb hatást cselekedetek által, a saját cselekedetei által gyakorolhatjuk rá. Evégből bizonyos feladatokat szabunk ki számára; pl. akiben a részletek elhanyagolására való hajlamot tapasztalunk, annak egy könyvtár rendezését, vagy valami statisztikai anyag gyűjtését tűzzük ki. Ha talán fecsegő és bántó modorú, vegyük rá egy hosszabb hallgatási gyakorlatra. Ha nem tud eléggé kedves, szeretetreméltó lenni, vagy szeretni: valakinek állandó szolgálását, jótéteményekkel való elhalmozását gyakoroltassuk vele. Ha könnyelműen kritizál, rávesszük, hogy se magáról, se másról annak távollétében, egyáltalán ne beszéljen. Ha túlteng benne az érdeklődés az elvont dolgok és filozofálgatás iránt, különpróbák tanulását, de általában erősebb testi munka végzését ajánljuk neki stb. Ha szeretjük őket és gyakran gondolkozunk róluk, mindig meg fogjuk találni számukra azokat a gyakorlatokat, melyek segítségével hibáiktól megszabadulhatnak.

*

Igen nagy hiba volna azt hinni, hogy ha a jelölt az örsvezetői próbán jól megfelelt, akkor már ellenőrzés és irányítás nélkül munkájára bocsáthatjuk. Ellenkezőleg, most következnek az örsvezetőképzés fontosabb és talán nehezebb fele is: most, amikor a tanultakat a gyakorlatban próbálja alkalmazni.

Ilyenkor szoktak váratlan problémák eléje meredni, ilyenkor derül ki, hogy egy-egy irányt szabó gondolatot teljességgel rosszul értelmezett és nagy, jóvátehetetlen hibákat követ el — teljes

jóhiszeműséggel. Ilyenkor hajt egy-egy különben helyes gondolatot túlzásba és ekkor esik meg, hogy szeretete, mellyel örsét szereti, önzéssé válik és ez más örsökkel szemben helytelen büszkeség, egészségtelen vetélkedés és verseny, vagy érzéketlen ridegség formájában nyilvánul. Ilyenkor kell mellette lennünk, kétségeit eloszlatnunk, terveiről jólőre kritikát mondanunk, a veszélyesnek tetsző részeket belőle kihagyatnunk, ha hiányokat tapasztalunk, útmutatásokkal, különleges gyakorlatokkal mindent pótolnunk. Mellette kell lennünk, ha jóindulatú munkáját nem koronázza rögtönös siker, és csüggedés, lehangoltság vesz rajta erőt. És mérsékelnünk kell hevét, ha könnyű sikerektől megrészegevedve hajlamos lesz az elbizakodásra, ha mindazt, amit tesz, már nem a cserkészideál igaz szeretete, hanem a sportszerűség, a szenvedély mozgatja. Nekünk kell visszaterelnünk, ha elkalandozik, és fölráznunk, ha lankad a buzgalma. Tudnunk kell, mit akar tenni, hogy irányíthassuk és tudnunk kell, mit tett, hogy mindig tiszta képünk legyen a végzett munkáról, a haladás fokáról. Ha szabad e hasonlatot használni: a szívünk együtt dobogjon minden egyes örsvezetőnk szívével. Minden tettében, szándékában benne legyünk és így általa a csapat olyan legyen, mint önmagunk.

Ez az útja az örsvezetőképzésnek. De ez sem tart örökké. Mert a jó parancsnok úgy tesz, mint a jó anyafecske: amíg fiókáinak repülése nem biztos, minden szárnyrebbenésükre fölfigyel, minden próbálkozásukat segítségre készen követi. De amikor megerősödtek s röpülésük biztossá lett, magukra hagyja őket, hogy most már egyedül, szabadon, fölényes biztonsággal szeljék a végtelen Ég mélységek kékjét.

II. RÉSZ.

**A CSERKÉSZET GYAKORLATI
MUNKÁJA.**

ELSŐ FEJEZET.

A cserkészzet gyakorlati programja általában.

A jellemnevelés céljának szolgálatában egyformán fontos az elméleti és a gyakorlati kiképzés. A cserkészideált bizonyos rugalmasság jellemzi: jellem és tudás képesíti a cserkészt, hogy az élet magaslatait megjárja — de hogy közben apró akadályokon el ne botoljék és a jószándékok keresztülvitele gyakorlati akadályokon hajótörést ne szenvedjen, nem elég, hogy Szent István alakját jellemezni, vagy a fizikai törvényeket magyarázni tudja, hanem szükséges az is, hogy a leszakadt gombot felvarrni, vagy szép barna rántást készíteni tudjon. A cserkész előtt nincs megvetett szolgálat vagy munka. Ha nem is tűzhetjük ki célul, hogy olyan sokoldalúvá neveljük, amilyen sokrétű az élet, mégis képessé kell tennünk arra, hogy minden helyzetben talpra essék, és akár ismeretek, akár ügyesség, akár fellépés, akár testi teljesítmény tekintetében helyt álljon.

Hogy a vezető a jellemnek ezt a rugalmasságát és relatív sokoldalúságát munkájával csakugyan elérje: tisztán kell látnia a cserkészzet egész gyakorlati programját, és ebből munkatársainak, a viszonyoknak és cserkészei igényeinek figyelembevételével az egész évre — sőt évekre — terjedő *munkatervvezet*et kell összeállítania, amelynek éppen olyan rugalmasnak kell lennie, mint aminő rugalmas maga a cserkészideál.

Ennek a programnak főrészeit megadják a jelöltképzés, a II. és I. oszt. próbára és a különpróbákra való előkészítés, a kirándulások és a táborozás munkája (l. alább!). A jó vezető szerető gonddal törekszik arra, hogy ezekből csapata (raja) számára egy esztendőre szóló — és az esztendők folyamán bizonyos állandóbb jellegű — munkatervet készítsen és állítson össze. Nyáron a tábori élet megkönnyíti ezt. De ne legyen csöndes, szomorkás vegetálás a téli munka sem, melynek csak az a tendenciája, hogy kihúzzuk az időt táborozásig. Ellenkezőleg! Mint mindig, úgy télen is az idő és az energia kevés, és nem a nagy-szerű cserkészmunka-alkalmakban van hiány! Mert nem a táborban kell felsóhajtani, hogy „Istenem, milyen jó lenne, ha a fiúk kissé

tisztábbak volnának! — ha jobban értenének a főzéshez, mosogatáshoz, favágáshoz, táborrend-tartáshoz!“ — hanem a téli időszakot kell jól megragadni, felhasználni és nagy céljaink és programunk szerint kitölteni szorgalmas készülő munkával.

Az *évi munkaprogramm körvonalai* ezek: Ősszel *jelölteket* veszünk fel és rendszeresen, a csapat többi őrseitől függetlenül képezzük őket. A jelöltképzés körülbelül húsvétig tart (esetleg közben már a II. osztályú próbára is folyik az előkészítés), ekkor ünnepélyes keretek közt fogadalmat tesznek. A velük való munkával párhuzamosan végezzük az *őrsvezetőképzést*. Az előző évi és a még *öregebb cserkészek* az őszi hónapokban a lehető gyakori kirándulásokon, csapat- és őrsi összejöveteleken (I. Őrsvezetők könyve) és a műhelyekben az I. o. próbára s a különpróbákra készülnek, az őrsváltotta szakmunkában tökéletesítik magukat, illetőleg a tanultak gyakorlására, a játékra, sportolásra, tábori ismereteik fejlesztésére fordítják az időt. December folyamán ezek mellett egy, karácsony táján rendezendő *karácsonyesti ünnepélyre* készülnek, továbbá szorgalmasan próbáznak, különösen a vakációban. Január-február hóban a *téli sportokat* úzzuk kirándulás helyett, folytatjuk az otthoni munkát, és egyre gyakoribb megbeszélésekkel mozdítjuk elő a táborozás cserkészlelkének kialakulását a fiúkban. Farsang idején vagy tavasszal, a táborozás anyagi megkönnyítése érdekében, egy-egy *ünnepélyt* rendezünk. Húsvétól az újraéledő *kirándulások* erős bekapcsolásával — most már az újoncokkal közös program alapján — a táborban szükséges és hasznos ügyességek minél tökéletesebb elsajátítása a cél (főzés, tábori munkák, tábor szabályok: l. alább!). És természetesen a *táborozásnak* technikai előkészítése.

A vezető azonban a programot nemcsak egyszer egy évben szabja meg. Ellenkezőleg, munkatársaitól: tisztjeitől, segéd tisztjeitől (a rajvezető pedig őrsvezetőitől) legalább hetenként tájékoztató *jelentést* kér a végzett munkáról (amit ugyan a legtöbb esetben maga is ellenőrzött), s ugyanakkor a következő hétre utasításokat és tanácsokat ad s megszabja — körvonalaiban — mindennek a rendjét. Tehát tulajdonképpen minden munkában benne van, s az ő lelkét és cserkészideálját tükrözteti utolsó kis cserkészének a becsületos tanulása éppúgy, mint a nagyobb szabású cserkész teljesítmények.

Ezek a heti összejöveteleken — parancsnoksági értekezleteken, megbeszéléseken — kerülhetnek szóba a fegyelmi ügyek (tanulás, bizonyítvány, esetleges pontverseny) és a teendő intézkedések is. Legalább havonként — s legfeljebb kéthetenként — egy-egy őr- vagy csapat- (raj-) összejövetel főként a cserkész-törvények gyakorlati megbeszélésének szentelendő. Természetesen a megfelelő szakérők (tanár, lelkipásztor, hitoktató) útján. (L. A cserkészlet jellemnevelő munkája c. fejelet.)

A munkakeretek megrajzolása után fölmerül a kérdés: mik a *munkavégzés* fontosabb *elvei*? A cserkészet *önként* vállalt munka, s ezért a legkövetkezetesebben mindenütt ügyeljünk, hogy sem egyénileg, sem a csapattal szemben *kényszer*t sohasé alkalmazunk, illetőleg egyes munkákat észszerűtlenül ne erőltessünk, hanem akkor és ott valósítsunk meg egy-egy programpon tot, amikor és ahol a pillanatnyi helyzet, a jövő céljai és érdekei, s a fiúk érdeklődése és hajlamai ajánlják. Nem szabad, különösen kis csapatnál, arra törekedni, hogy valamennyi pontot egyszerre tűzzük ki célul; itt is áll a régi elv: semmit se túlságban! De amibe belefogtunk, azt csináljuk annál alaposabban, és töreked jünk valóságos, fogható *eredmények* elérésére (pl. jó próbák, ki állítás stb.).

Akárminő pontot iktatunk munkarendünkbe, akár huzamos ideig tart, akár csak néhány perces játék is az, mindig legyen *felelős vezetője* a munkának. Amint az örsért az örsvezető, a rajért a rajvezető felel, úgy legyen irányítója, feje a játéknak, műhelynek, szolgálatnak stb. is, aki a parancsnok képviselője minden esetben, amikor az személyesen nincs jelen, és aki minden végzett munkáról hűségesen be is számol.

A vezetőnek legfőbb ténykedése az, hogy az *arányra* és a *változatosságra* ügyel beosztásában. A kirándulás vagy az össze jövetel keretében ne emeljen egy-egy foglalkozást annyira uralkodóvá, hogy egyhangúvá váljék, vagy a játék szenvedéllyé legyen, vagy csak egyeseket kössön le, a többi pedig unatkozzék. Az egyoldalúság ellen küzdeni, és mégis alaposágra nevelni: a gyakorlati cserkészképzés legszebb feladata. Ezt akárkire bízni nem lehet.

Ezért leginkább célravezető a személyes vezetés és példaadás: a kiindulási és irányítási pont mindig a vezető. Ezért is nagyon fontos a vezetőnek a gyakorlati cserkészmunkában való jártassága. Neki e tekintetben is imponálnia kell a fiúknak.

De imponálniok kell az ő munkatársainak és alárendelt vezetőinek: a raj- és örsvezetőknek is, akik a vele való tökéletes összhangban vezetik a *rajok* (2—4 örs) és az *örsök* (6—8 fiú) cserkészmunkáját. Ez az egységkre osztottság (lásd 315. lap!) a cserkészmunka sikerének egyik legnagyobb bizto sítéka: ez a csoportok kézbentartása, a velük való rendelkezés könnyűsége, minden egyes fiú alapos ismerete mellett még azzal az előnnyel is jár, hogy kis, homogén és összeszokott csoportok végzik a munkát, egyformán haladhatnak, egyforma erők versenyeznek. (Speciális kiképzésekre — pl. mentő-különpróba — sokkal alkalmasabb keret az örs, mint a csapat.)

Az örsökkel való foglalkozásra, az örsök vezetésére sok hasznosat olvashatunk az *Örsvezetők könyvében*. (Magyar Cserkész könyvei 9—13. sz.) Itt kiegészítésül annyit, hogy a cserkész munka keretei közül egyik legfőbb az örs, egy kis külön társaság,

amelynek ugyan bizonyos egységes jelleget ad a cserkészmunka gyakorlati részének valamely speciális ága, amely azonban a fiúknak egyéni hajlamaik és tehetségük szerint való elhelyezkedést és érvényesülést is biztosítani törekszik.

E végből az alapvető cserkészismereteknek (a jelölt és II. o. próba pontjainak) elsajátítása után minden őrς lehetőleg valamely „külön-jelleget“ (pl. mentő-, jeladó-, földmunkás őrς stb.) választ, és e jellegen belül az őrςvezető minden szükséges ismeretben egy-egy cserkésznek a legkiválóbb, legalaposabb kiképzettségét tűzi ki célul. Pl. a mentő-őrςben az egyik fiú az első-segély nyújtásához, a másik a betegápoláshoz, a harmadik a betegnek való ételek elkészítéséhez, a negyedik a hordágy-rögtönzéshez és a betegszállításhoz stb. értsen a lehető legalaposabban. Ugyanilyen munkamegosztás tanácsolható az egyéb „külön-jellegű“ őrςöknél — sőt a csapat igényei szerint még az egyes rajoknál is — a megfelelő szempontok figyelembevételével.

A gyakorlati program megvalósítását legjobb az *otthonnál* kezdeni. A munka itt kettős irányú. Egyrészt idetartozik az otthon tisztán és rendben tartása, seprés, porolás, takarítás, világítás és fűtés; másrészt minden, ami az ízlés és a kényelem jegyében áll. A jó csapatvezető, hacsak elháríthatatlan akadályok nem teszik ezt lehetetlenné, arra törekszik, hogy a berendezés, felszerelés, díszítés a cserkészek saját munkája vagy szerzeménye legyen. A falak kihasználása szolgálja egyrészt a kiképzés célját, pl. függjön kinn a csapat számára kidolgozott környékpróba anyaga, a címtár, a törvények, cserkész-faliképek; másrészt a csapat történetének, életének jeleneteit szemléltető képek, rajzok, nyomtatványok: pl. a rendezett ünnepélyek műsorai, a csapat történetének vázlata keretben, egy-egy táborozás fényképsorozata, a csapattal szemben érdemeket szerzett cserkészek vagy felnőttek fényképei, festmények stb.

A cserkészotthon nagyon hiányos, ha a szellemi ismeretek kiegészítésére és felfrissítésére nem nyújt alkalmat. Ezért egy kis *cserkészkönyvtár* összeállítása — mely elsősorban a cserkészlapokat és kiadványokat tartalmazza — minden parancsnoknak kedves gondja legyen.

Ha helyünk van egy általános *műhely* berendezésére, ezt se mulasszuk el, és gyalupadunkat, a legszükségesebb szerszámokat, edényeket, könyvkötéshez szükséges gépet stb. tartasuk itt és dolgozzunk itt. (Lásd alább!)

Az otthonban van helye a csapat *irattárának* és általában az irodának is. Ha lehet itt, vagy a közelben legyen a *roktár* is, amelyben sátrak, szerszámok, felszerelési tárgyak stb. foglalnak helyet. (Nem lehet itt eléggé hangsúlyozni, hogy a csapat vagyonát, felszerelését féltőn óvjuk, és azt a szellemet, mely a közös vagyon romlását, pusztulását közönyösen nézi és oly szomorú magyar vonás, már jó eleve ellensúlyozzuk nevelő munkánkban.)

És itt legyenek végül a csapat játéka is (labdák stb., sakk, malom stb.), hogy a fiúk szabad idejükben az otthonban jól érezhessék magukat.

A *rendgyakorlatok* és a rajvonalozásban való kiképzés leginkább a kirándulás programjában foglalnak helyet, de természetesen csak mint programrészlet. A fegyelmezett, együttes magatartás alapfeltétele a jó alaki kiképzés. Ezt a célt, hogy ne legyen katonásdivá, hanem pontos mozdulatok, kitartást, szívósságot igénylő menetteljesítmények és a lehető tökéletesen játszott cserkészjátékok iskolájává, módszeresen úgy érjük el, hogy, ahol csak lehet, mindig és mindenütt ápoljuk, mint a cserkészkedés természetes velejáróját. Összejöveteleken, kiránduláson, tábortáborban, társadalmi szolgálatokon egyaránt. A vezényszavakat, azok végrehajtását külön fűzetben közöljük, itt csak azt a fontos módszertani megjegyzést tesszük, hogy e gyakorlati program-pontunkat csak akkor valósítjuk meg, ha — kellő példát és oktatást adva — a *vezénylest* is gyakoroltatjuk, személyes felügyeletünk alatt. Felváltva minden előrehaladottabb cserkésznek adunk egy-egy feladatot, melyet önállóan végrehajt. Miután befejezte és jelentést tesz róla, vagy négyszemközt vagy nyilvánosan megtesszük megjegyzéseinket és (*indokolva*) kifogásainkat.

Tábortáborban mindennap, kiránduláson, őrsi összejövetelen — amikor csak alkalom kínálkozik — végezzük 10—20 percig a *torna- vagy csuklógyakorlatokat* is. (L. e rész IV. fej. 12. 216. l.) Ezeknek mindennapi végzését, kellő praktikus (és minden túlzástól óvakodó) utasítás után kívánjuk meg a fiúktól évközben is.

A *játékot* önmagáért illesztjük munkánkba. Jelentőségének megítélésénél az ügyesség, önállóság és izomfejlesztésen kívül a vezetőnek két szempontot ajánlunk a figyelmébe:

a) A játék a kicsinyeket ugyanazon feladatok elé állítja, mint az élet helyzetei a nagyokat. Így a játék a mi szempontunkból *maga az élet*. A versenyzés, a győzni akarás, a felülkerekedés, a saját erőnk kiemelkedése a törekvés: a vezető felel érte, hogy ez *becsületesen* menjen. A cserkész egyénisége pompásan kibontakozik ilyenkor és közvetlen közletről figyelhető meg. A vezetőnek egyénileg kell megbírálnia, kinél mennyi a nemes viaskodás, küzdelem, mennyi az önfeláldozás, a lovagiasság: *mily lelki eszközökkel akar és tud győzni és a győzelmet hogyan tudja elviselni*. Ne legyen összejövetel és kirándulás, a táborban ne múljon el nap játék nélkül. A játékkal tudjuk a fiúkat a cserkészlet számára megnyerni, és a játékkal, mint cselekvések sorozatával a legfontosabb pedagógiai hatások közlésére nyílik alkalom.

b) A cserkészlet nagy nemzeti feladatai közé tartozik a régi és jó magyar játékokat megismertetni, ápolni és *párhuzamosan* újra és újra elővenni. Módszer tekintetében a játékokat soha ne erőszakoljuk; oda kell hatnunk, hogy a közkezdveltség hozza őket napirendre. Nem szabad azt mondanunk, hogy: vagy játszatok

métát vagy semmit. Ha a fiúk többsége pl. futballt akar játszani, engedjük és alakítsunk magunk köré méta-csapatot. Nem lenne talaja a csapatban olyan vezetőnek, akinek így nem sikerülne a kedvet a métára vagy bármely más játékra terelni. Itt említjük meg, hogy a régi magyar táncok, melyek némelyike hatalmas testi erőt és ügyességet is kíván (csúrdöngölő), könnyen kívánatosakká tehetők, ha meg tudjuk őket tanítani vagy taníttatni. Ide tartozik a *cserkészjáték* („harszerű“) is, mely a csapat ügyességéről és tudásáról teljes képet ad: részletesen tárgyalja a Magyar Cserkész könyvei 2. száma. Hogy ezeken kívül még mit játszunk, arra vonatkozólag fenti sorozat 54—56. számában, a Magyar Cserkész játékkönyvében valóságos kincsesbányát találunk.

A *sport* minden ága helyet foglal munkánkban. A nagy különbség cserkész és nem-cserkész sportja között abban van, hogy mi nem időtöltésből, a verseny izgalmaiért, vagy egyesületi ambicióból sportolunk, hanem a sportot mindig a testnevelés, az ügyesség, sőt lelki tulajdonságok (gyors elhatározás, önfegyelem, jó megfigyelés, bátorság, célért való kitartó munka stb.) fejlesztése érdekében űzzük, és így *nem annyira elsősorú egyéni teljesítmények* elérésére, nem egyesek egyoldalú kiképzésére, hanem az *egész csapat* minden izmának gyakorlására, testének edzésére és érzekeinek tökéletesítésére, tehát *tömegeredményekre* törekszünk. Célnak nem néhány elsősorú egyoldalú versenyzőnek a rekordja, hanem minden egyes cserkésznél a léleknek minden váratlan esetben is pontosan engedelmeskedő, egyenletesen, általánosan kiképzett, edzett test.

Ehhez képest labdarúgó-, labdaverő- (hokky-) mérkőzéseket, gyors- és távfutó-, magas- és távolugró-, gerelyvető-, kőhajító- (súlydobó-), úszó-, evező- és egyéb versenyeket inkább csak a csapaton belül tartunk, egyéni hiúságot legyezgető bajnoki címeket, érmeket nem osztogatunk, az egyéni versenyekkel szemben az ősri és csapatversenyeket szeretjük jobban és még ha rendezünk is nyilvános egyéni versenyeket, itt is vagy kisorsolt tagokat versenyeztetünk egységeik (csapat, raj) képviselőiképen, vagy legalább is oly sok cserkészies feltétellel (vázlatkészítés, megfigyelés, nyomolvasás stb.) egyenlítjük ki a testi erők előnyeit, hogy a puszta izombeli fölény jelentősége a szellemi és erkölcsi erők érvényesülését teljesen el nem nyomhatja.

Ezért a nagyobb cserkészcsapat-gyülekezeteknél (jamboree) is a különböző ügyességek kölcsönös bemutatásán, az egymástól való tanuláson, nem pedig a versenyeken van a fősúly és ezért szerepel e gyülekezetek teméntelen testi ügyességet és gyorsaságot kívánó száma között oly kevés megszokott egyéni „atlétikai“ szám.

Ezért van az is, hogy a gyorsfutás és úszás mellett a ma divatos testedző szórakozások közül a turistáságot (télen sível, nyáron sajkával is) űzzük a legszívesebben. Ez ad módot a

környékismeret, térképkezelés, természetismeret, nyomolvasás, távolságbecslés, labdázás és számtalan más cserkészfoglalkozás és játék legjobb begyakorlására is. De itt sem a nagy távolságok rekordidő alatt való keresztülrohanása a cél, hanem igenis a jó levegőn eltöltött időnek cserkészszempontból való lehető legjobb kihasználása. Egy-egy cserkészjáték (harcszerű), egy-egy kis megbeszélés vagy ének minden kiránduláson helyet foglalhat. A barlangkutatást, sziklamászást, sí-mutatványokat nem azért végezzük, hogy valakit ezzel „lefőzzünk“, hogy egyéni babérokat gyűjtsünk, hanem, mert ez erőnk, ügyességünk, edzettségünk, testi (és lelki) képességeink gyakorlására és fokozására alkalmas. És ha itt-ott egyik-másik sportkiválóságot felkérjük is csapatunk tagjainak szakszerű kioktatására, ezt sohasem azért tesszük, hogy versenyzőket válogasson ki és versenyzésre neveljen, hanem csakis azért, hogy az illető sportág mozdulatainak tökéletes elsajátítására csapatunk minden tagját képessé tegye.

Cserkészszempontból igen ajánlatos testmozgások még a labdajátékok, a vitorlázás, csáklázás, faramászás, pányvavetés, páros játékok (kakasviadal, kitolós), a futással járók (rabló-pandur, fogósdí) vagy más testmozgást követelők (kulacsadogató, kígyóbőrhántás) és télen, hétköznap, ha van rá idő, a szertornázás és vívás is. Általában arra törekedünk, hogy a fiúk minél többet és jobb kedéllyel mozogjanak a mentől tisztább levegőn.

A *műhelymunka* éppen iskolai csapatoknál nagyfontosságú és mindenütt, ahol egy- vagy többirányú műhelymunka lehetséges, hármas okból ajánlatos a kivitelre: a) A *munka tiszteletének*, megbecsülésének okából, hogy a cserkész előtt ne legyen lenézett munka, illetőleg, hogy a munkát és vele a munkást mintegy föl-emelje, fölmagasztalja. b) Azután az *egészséges üzleti, vállalkozói szellem* átplántálása és kifejlesztése okából, hogy a cserkész tudjon majd anyagi függetlenségre törekedni anélkül, hogy csak gondolna is tisztességtelen kereseti módra. Itt, az anyagi függetlenségben van egyik alapja a férfi higgadt önérzetének, az étellel való elégedettségének. Igazi cserkészjelzés, ha a műhelyt kicsiny alapból, a cserkészek saját keresetéből fejlesztjük nagygyá. Ennek kitartó reátörekvéssel sikerülnie is kell. c) Végül, mert ügyességfejlesztő és képesség tesz más munkájának a megbíralására, ami a mindennapi életben folytonos haszonnal jár.

A kiképzést vagy egyénileg vagy *tanfolyamokon* ejtethetjük meg, melyek vezetésére szakembereket, hozzáértő mesterembereket kérünk fel. Csak ne feledjük, hogy a jó szakember nem lesz föltétlenül egyúttal jó pedagógus is. A tanfolyamok vagy az otthonban folynak, vagy idegen műhelybe vezénylünk *jelentkező* cserkészeket, akár örsöket. A tanfolyamokat nem jó halmozni; legjobb időpontjuk a téli munka. Egy-egy télre kettőnél többet nehezen illeszthetünk programmba. Nagyon sokfélék lehetnek; a főbbek: nyelvi, mesterségbeli (könyvkötő-, lakatos-, szakács-

stb.), térképes-, gyógynövénygyűjtő-, mentő-, tűzoltó-, zenei, repülő- (aeroelőmunkás-) tanfolyam. Ha igazi eredményt akarunk látni, akkor legjobb eljárás a személyes részvétel és az előhaladásról való állandó személyes meggyőződés, ha már nem maga a cserkésztiszt a tanfolyam vezetője. Nagy gonddal kell végezni az előkészítést és kiképzés közben a gyakorlati cserkésznevelés minden eszközét igénybe kell venni (szemléltetés, gyakoroltatások, följegyzések, rajzok, próbáztatás stb.).

A cserkészt a nagy közösség, a magyar társadalom részére neveljük. Szerény, de biztos és gyakorlott fellépésűvé kell tennünk. Ezt a nevelést elősegíti a cserkészmunkában a *szolgálatok* vállalása. A szolgálatot a kiképzés egyik eszközének tekintjük, az *sohasem lehet cél*. A szolgálat lehet egyéni, belső és külső. Az *egyéni* önként vállalt személyes teljesítmény, melyre nem a kirendelés, hanem személyes természetű ok bírja rá a cserkészt, pl. vezeklés, önmagának próbára tévése, vagy irodalmi működés, riportkészítés valamely eseményről az örs számára, egy szerep megtanulása stb. *Belső* szolgálat a csapaton belül végzett szolgálat. Ilyenre minden cserkészt ki kell vezényelni. A táborozás mellett főként itt tanulja, szokja meg a társadalmi közösségért való munkálkodást. Aki itt cserkészvidámsággal áll helyt, az a nagy társadalomban is jó lélekkel fog hasznos munkát végezni. Ilyen szolgálat: a napos, a tisztviselő (titkár, szertáros stb.), a hetes („szolgálatban levők“), az összekötő (szövetséggel, szervező testülettel stb.) szolgálata. Kiemeljük a nem állandó természetű hetes szolgálatot. Általános szokás, hogy a csapat 2—3 cserkésze (esetleg valamely örse) 1—1 hétig „szolgálatban van.“ Ez azt jelenti, hogy ők takarítják, ők tartják rendben bizonyos beosztás szerint az otthont, segítenek a tisztviselőknek és egy hétig felváltva készen állnak minden fölmerülő szolgálatra (kézbesítés, postára menés, értesítés). *Külső* szolgálatról beszélünk, ha a csapat, vagy egy része szolgálatra „kivonul“ (sorfal, kalauzolás, ünnepély, hangverseny, fogadás, körmenet, temetés, verseny, más csapat látogatása, kiállítás, gyűlés, missziók, szövetségi munka stb.).

A kivitelnél fontos, hogy a szolgálat három részből áll: az átvétel, a lebonyolítás és az átadás, illetve jelentéstétel. A szolgálat abban a pillanatban kezdődik, amikor a parancsot kapjuk és a tapasztalat szerint nagy szolgálatot tesz a vezető önmagának, ha szakadatlanul tanítja, hogy a *szolgálat nem ér véget* annak lebonyolításával, akkor sem, amikor azt átadtuk, hanem csak akkor, mikor róla szóló jelentésünket tudomásul vették, akár szóbeli, akár írásbeli ez. Ezt a jelentést soha ne engedjük el.

A *kivonulások* előmozdítják a cserkészet céljait, de óvakodjunk itt is a túlterheléstől és gondoljunk felelősségünkre azért, hogy *hova* visszük csapatunkat. Esti, éjjeli, hajnali szolgálatot lehetőleg ne fogadjunk el. Odamenjünk, ahol a közönség részéről

is támogatást remélhetünk és soha ne engedjük meg, hogy a cserkész mászt tegyen, mint amire parancsa van. Se többet, se kevesebbet! Ha ezt helyes módszerrel keresztülvisszük, remélhetjük, hogy elkerüljük a két végletet: a cserkész sem bátortalan, esetlen vagy szögletes, sem túlbuzgó vagy fölényeskedő, kihívó nem lesz modorában és érintkezésében az idegen tömeggel szemben; keltsen ugyan rokonszenvet, de ne hajhásszon népszerűséget; semmiesetre se emelje ki személyét a közösségből. Ahol csak lehet, szolgálatoknál is *tartsuk fenn a kereteket* és a cserkészek lehetőleg örs-, rajvezetők parancsnoksága alatt maradjanak. Ahova pedig egyes cserkészeket kell állítanunk, jól gondoljuk meg, ki legyen az. Semmiesetre se vállaljunk el olyan szolgálatot, amelyet nem tudnánk úgy ellátni, hogy abból tisztesség áradjon az egész cserkészetre. És utasítsuk vissza habozás nélkül az olyan felszólítást is, amelynek célja csupán olcsó munkaerő biztosítása és amely egyvalakinek (s nem valamely közösségnek vagy a szegényeknek) anyagi hasznát célozza.

Itt említjük meg, hogy a *cserkészruha (főleg a kalap) viselését* — egyes szociális szempontból kivételt érdemlő eseteket leszámítva — általánosságban ne engedjük meg, csak szolgálatban. És folyton neveljük a fiúkat arra, hogy amit egyenruhában tesznek vagy mulasztanak, azt már nem lehet elvonatkoztatni a cserkészlet egyetemes érdekeitől, s a káros, vagy helytelen, vagy csak egyetlen cselekedettel, kötelességmulasztással már nemcsak maguknak, hanem az egész testületnek ártanak. Ennek a szellemnek a kifejtése különben a külső szolgálatban való helyes magatartásnak is alapja (l. Örsvezetők könyve 7. fejj.).

Az *ünnepélyek*, ünnepi összejövetelek programján való közreműködés is lehet a csapaton belüli vagy kívüli. Bátor és biztos fellépésnek kitűnő próbája a szereplés. Egy nagy gond járul itt a vezetőre: ne engedjen soha senkinek szereplést magáért a szereplésért. Ez nagy felelősség. Van, akit nógatni, ösztökélni kell a szereplésre, van, akit csak ravaszsággal lehet visszatartani a pódiumtól. Minden évben rendezzünk legalább egy zárthelyi és egy szabadtéri csapatünnepélyt, — de nemcsak pénzszerzési céllal. A belső erőfeszítéseknek, az egyéni speciális képességek ápolásának és kifejtésének, ennek a különösképen cserkészfeladatnak melegágya, iskolája, ihletője az ünnepély; azonkívül ez a csapat bemutatkozása a nyilvánosság előtt. Lehetőleg *eredeti* számokkal rendezzük, föltétlenül szenteljük egy számot a csapat testvéri szellemének (történet előadása, epizódok képen, tervek ismertetése), melyből a közös munkára következtetni lehessen. Talán mondani se kell, hogy a kabaré-szellemnek minden megnyilatkozásától, mint a fertőző betegségektől kell óvakodnunk! A nemzetrontó léhaságnak még a lehelete is távol legyen a mi ünnepélyeinktől! Ezek alapján a műsor általában így festhet:

1. Zene- vagy énekszám (magyar darabok).

2. Megnyitó beszéd.

3. Jelenet vagy színdarab.

4. A csapatról szóló előadás (képek). Ilyen lehet pl. ha annak életét vagy tetteit méltatják, akinek nevét a csapat viseli (Szent László, Rákóczi stb.), tábori beszámoló, a csapat munkatervének ismertetése stb.

Szünet.

5. Cserkészénekek, vagy zeneszámok, vagy szóló, vagy rigmusok stb.

6. Színdarab. (L. M. Cs. K!)

7. Játékok vagy kiáltások vagy versenyek.

8. Szavalat vagy diapozitívek bemutatása, esetleg dialógus, ügyességi bemutatások (pl. lasszó), gyorsrajzoló stb.

9. Zárószám (zenekar, zongora, ének stb.).

A műsor ne legyen 1½ óránál hosszabb s lehetőleg a csapat minden tagjának legyen része benne.

A *közreműködés* más csapat ünnepélyén a cserkésztestvéri szellem ápolására igen jó eszköz; nem cserkészünnepélyen (megfelelő keretek közt!) harmadik törvényünk gyakorlati megvalósítása. Módszerére a fentebbiek állnak. Mindig gondosan ügyeljünk arra, hogy hova engedjük cserkészeinket!

*Beszámoló*k a szülők számára, *családi összejövetelek* a csapat és a szülők közt a tábori élet bemutatásával agitatív erejük. Legyenek összejövetelek, ahol csak a felnőttek vannak jelen, hogy kiki szabadon tehesse meg megjegyzéseit, és találkozók (pl. *szeretetuzsonna*), amelyeken a fiúkat ismerik meg a felnőttek. Az egységes csapatszellem kialakulásának hatékony eszközei ezek — a nemes szórakozáson felül.

Kiállítás rendezése a csapat jó munkájának jele. Nevelő hatása van az effélének abban is, hogy a kritika elviseléséhez szoktatja a cserkészt. Aki a kritikát egyéni támadásnak minősíti, arra az életben kemény küzdelem vár. A kiállításra készülve, életre hívjuk a cserkészből az önkritikát és a kiállítás révén a nyilvánosság kritikájának jótékony hatása is ösztönzőleg hat. Módszerére az ünnepélynél mondottak állnak. A kiállítás minden csapatnál jó munka, de különös fontosságú lehet ott, ahol nehezebb kirándulásokat vezetni, pl. az *alföldi* csapatoknál.

A gyakorlati programhoz tartozik a *művészet* is. E tekintetben igen nagy hivatás vár a cserkésztetre. Igazi cserkészmunkát végez, aki napi kötelességei elvégzése után fennmaradó szabad idejét (vakációkat) rendszeresen és fogadalomszerűen művészi tehetségeinek szenteli. A vezető ennek előmozdítására, az érvényesülés lehetővé tételére sokszor fogja szükségét látni, hogy speciális megbízásokat adjon (pl. tábor krónikása, karmester, énekvezető), vagy csapata szervezetébe külön szemet iktasson (pl. zenekart, vonós-, fúvóskart, festő-örsöt, színjátszó-örsöt stb.). Mindegyik megvalósításánál ügyeljen azonban, hogy csak kipró-

bált cserkésznek adjon ilyen művészi megbízást, és hogyha csoportot alakít, biztosítsa a lelki összhang előfeltételeit (egy nívón állókat, együtt dolgozni szeretőket boronáljon össze).

A vezetőnek — ha ért hozzá — gondja legyen a *műélvezésre való nevelésre* is. Színdarab, szobor, képtárlat, gyűjtemények, épületek együttes megtekintése alkalmával bő alkalom nyílik a mű esztétikai szépségeinek megismerésére, az összhang, a színek, a művészi felfogás és beállítás, a nyelvezet, az emberi lélek nagy alkotásainak megbeszélésére, különböző művészek műveinek összehasonlítására, a tudományos munka és módszer, a kutatás, az anyaggyűjtés fejtegetésére.

A cserkészcélok gyakorlati megvalósításának főpontja a *táborozás* és pedig úgy az álló-, mint a mozgótáborozás. Erről külön fejezetek szólnak. (L. e rész 8. és 9. fejl.)

A *céllövészet*, mint pontos megfigyelésre, hidegvérre, biztos szemre és biztos karra nevelő sport, igen fontos helyet foglal el a cserkész gyakorlati munkájában. Azokat a nehézségeket, amiket az eszközök előteremtése, a szakszerű kiképzés és az anyag utánpótlása jelent, a Szövetség szerveinek segítségével legyőzhetjük. A tanuláshoz és gyakorláshoz tehát a legtávolabbi faluba is kaphatunk segítséget, azért a vezető, ha tervbe veszi a céllövészet beiktatását a csapat munkájába, forduljon mindenekelőtt a Szövetséghez. Nem látszik célhoz vezetőknek e helyen annak a kifejtése, mennyire nagy és messzeható fontosságot *kell*, hogy tulajdonítson a vezető a céllövészet tanításának, csak egynéhány gyakorlati szempontot tartunk szükségesnek kiemelni.

Rendszeres, évekre megalapozott munkájú csapatnál a vezető azt tartsa szem előtt, hogy *minden* arravaló cserkész, mielőtt a segédtiszti kort elérte, keresztülmenjen legalább egy lökiképzésen. Sikert csak akkor várhatunk, a nemzet nagy újjáépítő munkájával összhangba csak akkor kerülhetünk, ha nem engedjük a munkatervbe *ötletszerűen* felvenni a céllövészetet. Ha a külső látszat, a tetszetősség kedvéért kapcsoljuk a csapatmunkába, sem cserkészies, sem hazafias munkát nem végzünk. Tehát alapos előkészítés után megkezdve a kiképzést, részt kell azon vennünk elejétől a végéig és egyénenként lelkiismeretesen *ellenőriznünk* a haladást, az eredménytabellákat a csapatösszejeövetelen *közzölnünk* és az érdemeseket *megdicsérnünk*.

A kiképzést *verseny* fejezheti be, melynek helyezetteit az emlékkönyvben, parancsban, csapatújságban, oklevélben (berámázva az otthon falán), stb. örökítjük meg. Ezt *csapatbajnoksággal* is egybe lehet kötni.

Egy-egy csoport összeállításánál fontos, hogy lehetőleg egykorúak kerüljenek egyszerre kiképzés alá. Tízennégy éven alul aligha lesz eredményes a cserkész beosztása e kiképzésre. Aki az első próbáknál megfelelő *érzéklet* nem tanúsít a lőfegyver iránt, azt a siker érdekében azonnal el kell távolítanunk. A 15—18 éve-

sekből összeállított 8—12 tagú csoport látszik ideális összeállításúnak. A fegyverhasználatra, a kiképzés menetére stb. vonatkozó részletes utasításokhoz a Szövetség útján juthatunk.

A *vizicserkészetnek* nálunk akkora arányai nem lehetnek, mint a tengeremelléki országok seascout mozgalmainak. Mégis a Duna, Tisza, Balaton, Velencei-tó, számos kisebb folyóék és csatornánk bő lehetőséget nyújt a vízi életre, sőt egyes tengerészeti alapfogalmak elsajátítására is. Az új önálló tengeri kereskedelmi lobogónk alatt már megindultak hajóink is, hogy a minden népek nagy országútján, a tengeren összekössenek a nagyvilággal. Gyenge és kevés szállal kötnek össze, de a magyar cserkész egy pillanatig sem mondhat le a jobb jövő reményéről és résen kell lennie, hogy ha megjön az ideje, megállhassa helyét a tengeren is!

Külön vízi csapataink nincsenek, de cserkészeink kétharmada nagyobb vizek partján száll nyári nagytáborába és feléük állandó székhelye is vízi életre alkalmas partok mentén van. Legtöbb csapatunknak van alkalmuk a vízi élettel is megbarátkozni és tényleg nagy már a száma azoknak a csapatoknak, amelyeknek egy-két ladikjuk, sőt esetleg szép palánkos párevezős kettősük is van. Régibb csapataink természetesen jobban vannak felszerelve, ezek közül nem egy megtette már 8—10 ladikkal az utat Passaútól Budapestig vagy innét a Balatonba. Néhányának sikerült a Wesenuferben, Passau mellett vásárolt nehéz ladikokat itthon lényeges nyereséggel eladni, úgyhogy e vízi mozgótáborok semmiel sem voltak költségesebbek, mint a megszokott állótáborok, viszont a nagyobb fiúk részére kétségtelenül tanulságosabbaknak, érdekesebbeknek és hasznosabbaknak bizonyultak.

A munkát természetesen az úzás alapos megtanulásával, a víz sodrának, erejének, veszélyeinek és a vízből való mentésnek megismertetésével kell elkezdni. Sajkába csak azt szabad ültetni, aki mellen és háton, vagy akár oldalt is legalább 500 métert meg tud úszni állóvízben, fejest ugrik és egészséges szervezetű.

A sajka használatát rendszeresen és fokozatosan kell elsajátítani. Vízen a kormányos (kapitány) köteleességtudása és ébersége, a beosztottak (legénység) fegyelmezettsége, óvatossága és gyakorlottsága még fontosabb, mint szárazon. Felnőtt vezetőknek esetről-esetre megadott engedélye nélkül tilos legyven vízre szállani.

A régi vízi különpróba mellett (l. e rész 7. fejelet!) életbe lépett immár a hármas fokozatú *pákász különpróba* is (lásd a Vezetők Lapjának 1925 áprilisi számát), mely a cserkész rendes próbáival párhuzamos osztályozottsággal meglehetősen átölel mindent, ami a hazai vizeken elsajátítható. Más szabályzatunk vagy utasításunk ma még nincsen. Magyar szakkönyvünk is csak egy (Zsembery: Az Evezés és Rokonsportok. 1922). Ezért feltétlenül szükséges, hogy a parancsnok, aki az esetleg kölcsönként ladikot nemcsak átkelési lehetőségképen akarja kezelni, hanem a vízi cserkészettel behatóbban is kíván foglalkozni, legalább kez-

detben tapasztaltabb cserkésztisztársainak vagy a szövetségi központnak tanácsait is kikérje. Evezős egyesületek inkább versenyzők nevelésével foglalkoznak és így cserkészszempontból kevés jó tanácsot tudnak adni.

Az igazi vízi cserkésznek nemcsak az a célja, hogy a molnár-ladikkal el tudjon oda jutni, ahová akar, hogy néhány kilométeres levezést is meg merjen kockáztatni, vagy hogy ezenfelül rövid távolságra az ár ellen is ki tudjon rándulni. Nem, ezt minden cserkész hamar megtanulhatja, az igazi *vízi* cserkész és pákász a saját sajkájának kezelésén kívül a többiek előnyei és hátrányai iránt is érdeklődik, neki ismernie kell a folyó- és állóvizek sajátosságait, a vízi közlekedéssel összefüggő rendeleteket és más jogszabályokat (Magyar Cserkész könyvei 58. sz.: „Csősz“), hazánk vízrajzát, a vizek növényi és állati életét és a vizen közlekedő jelentékenyebb társaságokat és egyesületeket, sőt arra is törekednie kell, hogy alkalom adtán a tengerrel, különösen az Adriával és a Duna torkolatvidékével, azok történelmével, hazai vonatkozásaival is a lehetőségig megismerkedjék, hogy készen legyen, ha ismét felharsan a jelszó: Tengerre Magyar!

A cserkészetben bizonyára sok *katonai mozzanat* van anélkül, hogy gyakorló katonáskodás lenne. A főkülönbség a következő: egy-egy katonai alakulat (szakasz, század, üteg stb.) egy szeme a hosszú láncnak, melybe teljesen egyenlőképpen kapcsolódik. Egyénisége csak a kapott parancsok végrehajtásánál, a változó helyzetekben való kezdeményezésben vagy elhatározásban, szóval a *kivitelben* nyilvánul. A cserkészcsapat ezzel szemben önmagában zárt egység, egy teljes társadalom, mely *munkatervében, célkitűzésében önálló*. Nem sok egyenlő embert akar, akivel feltétlenül rendelkezik, hanem kinek-kinek legsajátabb egyéniségét veszi alapul, és a fegyelmet az egyesek önkéntes fegyelmezett-ségével tartja fenn, mely viszont nem áll meg a csapatmunkánál, hanem a magánéletben is megnyilvánul.

Mindazt, amit e mellett az alapvető különbség mellett a katonai életből megtanulhat és hasznára fordíthat a csapat, azt átveszi. Ilyen főképp az alárendeltségi viszony és a vezetőnek felelőssége — a legtágabb értelemben. A cserkészcsapatnál is minden együttes ténykedés *munka*, ha játékból áll is, és minden ténykedésnek van felelős vezetője. Ha három cserkész bevásárolni megy, akkor egy vezetőt jelölünk, akinek alárendeljük a másik kettőt és a vezetőtől jelentést kívánunk: ő a felelős. Az őrsi összejöveteleken az őrsvezető, a rajösszejöveteleken a rajvezető a felelős és így tovább — és ennek a többi a felelősség tartamára alá van rendelve. Ha a Szövetség közös munkát rendez, a kijelölt (felkért) vezetőnek minden résztvevő csapatparancsnok alá van rendelve csapatával együtt, a kijelölt időtartamra.

Ennélfogva bizonyos *rangviszony* áll fenn, mely vagy állandó

(pl. a rajvezető felettése az őrvezetőnek), vagy időleges (pl. egy játék tartamára). (L. részletesebben: III. rész, 1. fejezet!)

A megjelenési mód legtöbb esetben katonás, nem is lehet más. Az *alakzatok*, a *vezényszavak*, *parancsok*, részben az elnevezések, *rendgyakorlatok*, *kürtjelek*, a *jelentéstétel*, a *figyelem* stb. a fentiek értelmében csaknem olyan, mint a katonai. (L. e rész 10. fej.!)

A cserkészzet gyakorlati munkája fogható eredményekre, készségekre, ügyességekre elsajátítására törekszik elsősorban. Szólnunk kell tehát itt, a részletekre való áttérés előtt, az eredmények megállapítására legfontosabb és leghasználtabb eszközről: a próbáztatásról is.

A *próbáztatás* alkalmát jól fel kell használni, mert ekkor a cserkész egész figyelme az ismeretanyag felé fordul. A vezető szerepe kettős: egyrészt *meg kell ítélnie a jelölt tudását*, másrészt *oktatnia kell*. A próbázás más, mint az iskolai felelés, más, mint a referens előadása, más, mint a katona jelentéstétele. Főbb irányelvei:

1. *Csak egy-két próbapontot vegyünk ki egyszerre*. Egyik próbát sem lehet egy összejövetelel összes pontjaival letenni. Ez nemcsak könnyűvé és komolytalanná tenné a próbázást, de egyenes buzdítás volna arra, hogy (mint a vizsgáknál) csak a próbára „készüljenek“, vagyis oly szempontból és annyira foglal kozzanak csak a próbák anyagával, amennyire az a csapatban kifejlődött gyakorlat szerint a konkrét alkalomhoz, a próbázáshoz szükségesnek látszik. Az összejövetelek idejét úgy kell beosztanunk, hogy mindenki pontonként mutathassa meg, mire vitte.

2. *A próbát az vegye ki, aki ért hozzá*. Ha a parancsnok személyesen veszi ki azt a próbát, amelyben jártassága nincs, készüljön rá, hívjon meg szakértőket, de semmiesetre se segítsen járatlanságán azzal az elleplezéssel, hogy felszínes elemi dolgokat kérdezve átsiklani igyekszik a próbapont mélységein, mert ezt a fiú azonnal megérzi, mert felületességre tanít, s mert megcsalja önmagát és kis cserkésztestvérét.

3. *A próbáztatás legyen gyakorlati*. Ha a címet ismerteti, rajzolja is meg, ha Magyarország földrajzáról van szó, készítsen vázlatot, általában úgy mondja el anyagát, hogy a *nálánál kisebb* világosan meg tudja érteni. A csomókat kösse meg, a cserkészindulót énekelje el, az útjeleket rajzolja fel, amíg mi noteszében megnézzük, hogy ott mindez meg van-e rajzolva. A tisztelgéseket mutassa be, a vezénylest, rendgyakorlatokat csinálja meg, önméretei alapján határozzon meg méreteket stb.

4. *Minden feltett kérdésre adjuk meg a választ*. Ha valamely kérdésben a jelölt nem tájékozott, meg kell ragadnunk az alkalmat arra, hogy ezt pótoljuk. Néha csak az a nemtudás oka, hogy arról az összejöveteletről hiányzott, vagy akkor nem figyelt, amikor erről szó volt. A cél a próbáztatásnál az is, hogy tudásában megerősítsük. Tehát „jobb későn, mint soha“, ez a legjobb alkalom az ok-

tatásra, mert most a fiú a próbára koncentrálódott. Helytelen lenne, ha kíméletből kiengednénk a témakörből és más kérdést adnánk.

5. A próbapont *teljes anyagát* kérdezzük ki. Ez nem azt jelenti, hogy minden feltehető kérdést adjunk fel, hanem azt, hogy kivétel nélkül minden ismeretcsoport kerüljön szóba. A tábori munkáknál nemcsak a tűzhelyféleségeket kérdezzük, hanem a sátor- és szerszámkezelést, építéseket, csinosításokat stb. is. Az első segélynyújtásból necsak a kötözéseket csináltassuk meg, de a test szerkezetét, a mérgezéseket, a sebesültszállítást stb. is vegyük elő. Hazánk történeténél minden századból adjunk kérdést és így tovább.

6. A próbáztatás *hangja legyen nyájas*. Nem a bíró áll itt szemben azzal, akit meg kell ítélnie (ebbe a hibába könnyebben esnek a nem tanítással foglalkozók), hanem az életre készülő fiú mondja: én így készültem elő, mondd meg, mi jó és hogyan kell helyesbítenem, ami rossz. Nekünk ne arra irányuljon a figyelmünk, hogyan tudjuk készüléskor *multját lezárni*, hogy „osztályozhassuk“, hanem a *jövőjére*, módszere és alapos munkája kialakulására. A cserkésznek, a csapatnak és a hazának akkor teszünk szolgálatot, ha próbáját el nem fogadhatván, buzdítólag adunk más tervet neki, részletezve, mit és hogyan pótoljon. Ne érezze magát „megbukottnak“, hanem távozzék azzal az érzéssel, hogy most már tudja, mit kell tennie és azzal a szándékkal, hogy azt meg is fogja tenni.

7. A *próbáztatás legyen nyilvános*. A csapat bármely tagja lehessen ott, sőt jobb is, ha többen vannak és szívesen vannak jelen, mert hiszen tanulási alkalommá tettük a próbát. Ha valaki nem tudná megállni, hogy bele ne szóljon, vagy súg, egy figyelmeztetés után küldjük ki. Ez nem tanulni jött. Amilyen hibás volt az az eset, amikor egy vezető *berendelte* az egyik *örsöt*, hogy 4 és 6 közt letegye a II. osztályú próbát egyszerre, mert külföldre akart indulni két nap múlva és a külügyi hivatal azt kívánta, hogy legalább II. osztályú próbájuk legyen, éppoly helytelen, ha a parancsnok az irodába vonul vissza és négy szemközt veszi ki a próbát. Ez könnyen meg is ingatja a vezető pártatlanságába vetett hitet.

8. A *próbát egyénenként vegyük ki*. Bár helyes, hogy a próbát anyagcsoportonként (például praktikus dolgok, kirándulás és környékpróba tájékozódással, Magyarország története és földrajza stb.) készítjük elő és ebből egy összejevetelen többek próbáját hallgatjuk meg, a fiúkat csak egyenként vegyük elő és külön-külön kérdezzük ki. Ha aztán eggyel már végeztünk, csak akkor kerüljön sor a másokra. Ennek célja, hogy a vezető is koncentrálja magát a próbázó irányában.

9. *Ne engedjünk el próbapontot*. A kiképzési szabályzat szerint egyes pontok (pl. úszás) indokolt esetben helyettesíthetők.

Ezt figyelembe kell vennünk. Ezen túl azonban ne írjunk próbát alá még ha csak „hitelezésről“ van is szó, anélkül, hogy a formai követelményeket meg ne kívántuk volna. (Notesz bemutatása, kérdések feltevése, utasítások a munka folytatására stb.) Különösen vonatkozik ez a vallási ismeretek pontjára, melynél meg kell kívánnunk, hogy az illetékes lelkész írását elhozza és a helyes magatartására, melynél ne csak a fiú magaviseletét a csapatban, hanem a próbapont egyéb követelményeit is bíráljuk meg. Erről l. alább.

10. Különösen ügyeljünk az *örsvezetői* és *segédtszti* próbákra. Ezek előkészítése sok gondot ad a parancsnoknak, de az eredmény csak akkor remélhető, ha a próbát mintaszerűen úgy vesszük ki, amint szeretnénk, hogy majd ezek a segítők a fiatalbaktól kivegyék. Ha ez a próba gondos és minden részletre kiterjedő, önmagunknak segítünk sokat, mert az ilyen vezető szintén nagy és komoly dolognak fogja tartani a próbázást. Vizsgáljuk meg különös gonddal az ő noteszüket, adjunk részletes utasítást, hogyan tudják az általuk vezetendő cserkészek adatait nyilvántartani. Vegyük szemügyre, tudnak-e hibát beismerni, tudnak-e titkot tartani, hallgatni, hibáról leszokni, önmagukat legyőzni. Ismerik-e a szövetségi eszmét, tudják-e, hogyan illeszkedik be a csapat munkája a mozgalomba, a szövetség munkájába. Szóval vegyük ki próbájukat úgy, hogy értük nyugodtan felelősséget vállalhassunk.

Végül általánosságban figyelmeztetünk arra, hogy a magyar ifjúság általános fogyatékoságát tekintetbe véve, amennyire csak lehet, kívánjuk meg a *rajzolást* (vázlatok, rendgyakorlatok alakzatai, keresztmetszetek, térképek, címer, korona, jelvény stb.), mert ezáltal nagyon segíthetjük a művészi érzék és a kézügyesség fejlesztését; kívánjuk meg a gondosan vezetett *cserkésznoteszt*, mert félő, hogy aki noteszét nem tudja adminisztrálni, az életben önmagát sem tudja rendben tartani és az élet félrelöki; és éljünk alaposan a „*Helyes magatartás*“ és különösen a „*Hathavi kielégítő ujoncszolgálat*“ próbapont hatalmával és fegyverével. (L. II. oszt. próba 12. pont.) Itt tudunk leginkább befolyással lenni arra, hogy cserkészünk úri fellépésű és modorú legyen, hogy a csapatban és otthon kellemes pajtás, hogy étkezésnél, társaságban ne tuskó, hanem biztosan mozgó cserkész legyen.

MASODIK FEJEZET.

A cserkészmunka megindítása.

Aki cserkészmunkát kezd, mindenekelőtt azt kérdezi: hogyan fogjon hozzá? Erre akar megfelelni ez a fejezet.

Természetesen a különböző helyi körülmények (különböző szervező testületek stb.) szerint a munkakezdés egyes alárendelt jelentőségű részei is különbözők lehetnek és nem is kívánjuk az összes lehetséges „indítás”-ok fajait és módjait felsorolni, hanem egy, a tapasztalatban jól bevált módszert ismertetünk, mely alkalmas arra, hogy minden nekiinduló csapat magáévá tegye, illetőleg alapul vegye. Aki tapasztalat nélkül áll szemben a cserkészmunkával, az e sorok vezetésével biztosan haladhat.

Az első megindulás módjának fontossága kiszámíthatatlan. Ha ezt elhibázzuk, megtörténhetik mindjárt az első lelkesedés lehűltével az, hogy cserkészmunkánk nem tudja belső tartalommal telíteni a lelkeket. Ugyanazt említik sokhelyt külföldön is. Így a kezdetnél könnyen hamis vágányra siklik a cserkészmunka: a csapat nemes magyar lelkek helyett cserkészruhás fiúkkal telik meg, és ez a csapat jellegére messzeható befolyással van. Ezért nagy sor az első kiképzés. Útmutatásunk csak akkor lehet eredményes, ha a következő alapvető elvet követjük: *semmiestre se toborozunk az első indításhoz több fiút, mint amennyit mint vezetők biztosan élzben tudunk tartani.* Ez a tapasztalat szerint leghelyesebben 2 örs (14—16 fiú), *legfeljebb* 3 örs (21—24 fiú).

Gyakran hallható *helytelen nézetek*: „Addig nem lehet semmit sem csinálni, amíg ruha nincs.” (Ez egészen téves gondolat! A ruha nem fontos.) — „Nagy tömegben kell kezdeni, hogy imponáljon.” (Ez belső építőmunkánk teljes félreismerése.) — „Kötelezem a tanulókat a belépésre!” (Ez munkánk *önkéntesen vállalt* jellegét erkölcsi és pedagógiai alapjában tagadja meg.) — „Kötelesek ebbe a csapatba belépni.” (Kényszermunka — rabmunka.) — „Előbb adjon a Szövetség pénzt, pénz nélkül nem lehet hozzáfogni.” (A pénz nagy dolog: Szerez és becsüld meg, — de aki a fenti nézetten van, hagyjon békét a cserkészmunkának! Amikor lelket akarunk nevelni, a pénz legyen az utolsó gondunk.) — „Közömbös a nép errefelé, itt minden hiába.” (A munka sohasem vész el teljesen: annál apostolibb hivatás a közönyt megtörni; hisz a *gyermek* nem közönyös sehol.)

Tárgyalásunk a munka természetes menetéhez símul.

A vezető előkészülete és a toborzás.

Az első dolog a leendő parancsnok részéről, hogy számot vessen magával; hogy *megvizsgálja a lelkiismeretét*. Meg kell gondolnia, hogy sok évi, nagy felelősségű, sok utánjárást igénylő, áldozatkészségét, ismereteit, idejét, ügyességét, idegeit és életrealitását szünet nélkül igénybevevő, nemzeti fontosságú, anyagiilag nem kárpótolt és nem is kárpótolható munkát vállal. Röviden: drága jövőnkért életre-halálra helyt kíván állni, mint jó cserkész-tiszt. Meg kell gondolnia, hogy kettős vezetői munkát vállal:

a cserkészszerű foglalkoztatást (parancsnoklás, kiképzés);
az ügyvezetést (felelősség, irányítás).

A vezetőnek részt kell vennie *mindenben*, amit cserkészeitől megkíván (felkelés, gyaloglás, játék, fürdés, főzés stb.). És kiforrott egyéniségének kell lennie, mert pl. csak akkor taníthat pontosságra, ha munkájában maga is pontos. Cserkészei és öközötte voltaképp különbség csak ott lehet az elbírálás tekintetében, ahol kora (pl. a dohányzás) vagy állapota (pl. házaseset) von válaszfalat. A vezető munkájától várjuk, hogy a csapat cserkészei átvigyék életükbe nemcsak a cserkész-törvényt általában, hanem a keresztény világszemléletet és az ellenállásképes, öntudatos vallásosságot is. A törvény pontjait a maga mindennapi életének irányítására elfogadván, képes lesz azokat a cserkészek mindennapi életébe, apró eseményeibe is (felkelés, lefekvés, étkezés, beszéd, érintkezés, tanulás) bevinni. Tehát akarnia kell foglalkozni minden cserkésze magánéletével, életviszonyaival, nevelődése tényezőivel is.

Ha mindezeket tisztázta önmagával a vezető, bejelenti csapatszervező szándékát a területileg illetékes cserkészkerület (I. III. rész!) titkári hivatalának, melytől előzetes engedélyt kér a munkára, továbbá annak az *erkölcsi testületnek* (iskola, egyház stb.), amelynek erkölcsi és anyagi felelőssége és segítsége mellett működni kíván. Meg kell szereznie ennek vezetőjétől az előzetes felhatalmazást és azt a kijelentést, hogy a csapat megszervezése után a szervező testület kérni fogja felvételét a M. Cserkészszövetségbe. Ily erkölcsi testület szavatolása nélkül a Szövetség sem őt, sem csapatát igazolni nem fogja.

Ugyancsak a szervező testülettől kérjen *otthont*, vagy beszélje meg az összejövetelek helyét, a fűtés, világítás és berendezés kérdését és tisztázza, minő támogatást kaphat a csapat a testülettől. Be kell jelentenie, hogy az ő működésének és a csapat magatartásának elsőfokon való ellenőrzője a szervező testület, de a csapatmunka *irányítója* a vezető; cserkészmunka, elnevezés, kiképzés és ügykezelés tekintetében a csapatoknak önkormányzati joguk van. Évi, pénztári, táborozási stb. jelentéseiket felterjesztik a szervező testületnek, de ügykezelésüket önállóan látják el. Végül jó tisztázni azt is, hogy *kikből fog állni a csapat*. Tisztán

az illető iskola (intézet, egyesület stb.) növendékeiből való-e, vagy vegyes lesz. Vannak vegyes csapatok különböző iskolai és iskolán kívüli (tanonc, munkás stb.) ifjúságból is.

A toborzás megkezdése előtt még helyettest kell kiszemelni, aki legalább a segédtszti igazoláshoz megkívánt korban van (18 év). Ennek feladata utasítás szerint a vezetőnek mindenben való helyettesítése, később egyes munkaágakat (ügykezelés, csapat-titkárság) önállóan lát el. Egyáltalán a munkatársak *helyes megválasztására* a legnagyobb *gondot fordítsuk*. Óértük is mi felünk!

Ha a vezetőnek nincs cserkészmultja, a könyvekből tájékozódik a szükséges ismeretekről (l. a *Függelékben*: Cserkészirodalom c. fejezetet!). Ezután megkezdí a toborzást.

A toborzás legkönnyebb iskolai csapatnál, nehezebb egyházak, társadalmi egyesületek csapatánál és tanonccsapatnál: legnehezebb az utca gyermekeiből toborozni.

A hivatásos oktató az *iskolában* előbb ismételten folytasson magánbeszélgetést, melyen egyrésztől kiszemelheti a különböző megbízatásokra alkalmasakat, másrésztől el kell érnie, hogy vágyat ébresszen a cserkészcsapattá szervezkedéshez. *Ne csak a vezető, hanem a fiúk kívánsága legyen a csapatalakítás*. Ha a vezető megfelelőnek tartja az *időpontot*, gyakorlatilag legegyszerűbben kifüggesztett *hirdetésben* (vagy az osztályokat egyenként értesítve) adja tudtul felhívását. Ezen jelöljön meg pontos *időt* és *helyet* (terem v. udvar) az első összejövetelre, melyet semmiesetre se tartsunk künn a szabadban. (Cserkészünnepélynek legszebb kerete a szabad természet, de toborzásra nem felel meg.)

A pontos időben a vezető megjelenik és egy zajongó, esetleg lármás tömeget talál a teremben, mely talán harsány „éljen“-t kiált a megjelenő vezetőre. Lélektanilag nagyon fontos pillanat ez. *A leendő vezető most lép először leendő cserkészei elé*. Az első benyomás megmarad. A vezető már most izelítőt adhat a fiúknak a cserkész-szellemből, hogy fegyelem és jókedv, a vélemények szabad kicserélése és szigorú rend összeférnek, ha mindeniket a maga idejében tesszük. A fiúknak már ekkor meg kell érezniük, hogy ha cserkészekké akarnak lenni, akkor első dolguk engedelmeskedni és erőteljes harcot kezdeni rosszabbik énjük ellen. Fellépésünk komoly és határozott legyen a *tömeffel* szemben, nyájas az *egyénnel* szemben.

Ezért: a vezető feláll a csoport előtt, jól szembenézve végighordozza tekintetét. Határozott hangon mondja: „Imádság után mindenki állva marad. *Imádkozzunk!*“ (Az iskolában vagy tületben szokásos imádság, esetleg Magyar Hiszekegy.) Utána: „Ettől a pillanattól kezdve mutassátok meg, hogy tudtok *önként fegyelmet* tartani. Minden most kifogástalanul viselkedő fiú adatait felírom; aki mozog, vagy beszél, nem tudja magát fegyelmelni, azt tehát elküldöm.. Akinek adatait felírtam, visszamegy a he-

lyére, vár, olvas vagy rajzol, de csendben marad. Először jön *egyenként* (mutatja) ez a sor, aztán ez stb. — Leülni!“ Erre a jelentkezőket mind összeírja (név, születési évszám, vallás, szülei neve, foglalkozása, hányadik osztályos, bizonyítvány, volt-e már cserkész? hol s milyen?) *előre elkészített* ívre. Közben a soronlevővel szemben a magatartása bátorító, nyájas, tréfál, és hirtelen kérdéseket tesz, de nem mond véleményt arról, hogy felveszi-e a csapatba.

Ezután kihirdeti az *első cserkész-összejövetel* pontos idejét, helyét és jelzi, mikor jelenik meg hirdetemény arról, hogy kit vettek fel próbaidősnek az illetékes tényezőkkel (szülő, igazgató, tanár, esetleg a régebb cserkészek szülőktől a belépési engedélyt is kívánjuk meg írásban) való megbeszélés után. A felvettek (és csakis azok) jelenjenek meg, a többiek várják meg a következő toborzást és szeressék tovább a cserkészetet, amíg kiképzésükre sor kerül. „Hogy az első összejövetelen cserkészmódra tudjatok üdvözölni, váljunk el cserkészisztelgéssel“. Megmutatja. Együttes tisztelés után szétoszlanak.

Amíg az iskoláknál inkább az okoz gondot, hogy a sok jelentkezőt megrostáljuk, addig *egyházak, társadalmi egyesületek* (tanoncok) csapatánál esetleg bizonyos propaganda szükséges (persze csalogatás nélkül!). Így a tanoncokat munkahelyükön vagy otthon célszerű lesz egyenként meglátogatni. A toborzás lepergése ezeknél is ugyanaz, csakhogy hirdetemény helyett esetleg *üzenet* hívja össze a jelölteket és a végén esetleg mindjárt ki lehet hirdetni, hogy próbaidősnek felvesszük a jelentkezőket.

Az összeírtakból leghelyesebben két örsre való fiút (15—16 fő), legfeljebb három örsre valót veszünk fel (21—24 fő). Többel veszélyeztetjük az eredményt, de kevesebb (egy örs) annál jobban dolgozhatunk.

HARMADIK FEJEZET.

A próbaidősök (jelöltek) kiképzése.

Az első összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Tisztelgések (kalap, bot). — Síp. — Törvény (M. Cs. könyvei 30. sz.). — Játék. — Cserkésznoteszminta. — Daloskönyv. — Játékkönyv.

Külön hangsúlyozzuk a gondos előkészülést, mert amint igaz, hogy az első benyomás a megmaradó és döntő, úgy fokozottan fontos első cserkészvezetői szereplésünk benyomása. Tulajdonképen ez már az első „örsi összejövétel“, melyen a jelöltkiképzés kezdetét veszi és tudásbeli eredményt is kell elérnünk. Cél: a *külső* viselkedés és a *belső* mihez tartás szabályainak — a cserkésztörvénynek — első ismertetése.

Módszer tekintetében a keresztülvitel a következő: előre megállapítjuk az összejövétel általános menetét, a tartalmát és az egészet a *magunk személye körül központosítjuk*, úgy hogy a vezető egyénisége szerint meg lehet ragadni a kínálkozó pillanatot egy-egy tréfás megjegyzésre, hogy a figyelem — időközi felengedés után — új impulzust kapjon. És mindent gyakorlatilag csináljunk!

Az összejövétel menete: három főrészből áll, *a*) alaki kiképzés, *b*) oktatás (cserkészismeretek és ügykezelési dolgok, parancs), *c*) játék. Általános időtartam másfél óra, de lehet 60 perc is, akármelyik rész szűkítésével. Akkor persze a kiképzés tartama hosszabb lesz (15—16 összejövétel). Ezen az alapon az összejövétel *sémája:* sorakozó, imádság, rendgyakorlat, ének, oktatás (megbeszélés, kikerdezés, mese, „problémafejtés“), ügykezelési dolgok (könyvtáros, pénztáros, stb. jelentése, beszerzések megbeszélése, parancs, szolgálat), játék, sorakozó, imádság, oszolg.

Ha a kiképzés nem örsben, hanem csapatban történik, a *c*) pont (játék) *teremben* nem vihető keresztül a cserkészek nagy száma miatt. Ezt leghelyesebben *ének* helyettesíti.

Lebonyolítás. Vezető belép: együttes cserkészisztelgés. Utána a fiúk pihenj-ben állva maradnak.

„Már olvastátok a hirdetőnyit arról, kiket vettem fel első kiképzésre. Megállapítom, megjelentek-e mindnyájan? — (névsort olvas, utána:) Fiúk! Cserkész csak az lehet, aki önként, szíve szerint vállal rendes munkáján túlmenő munkát a hazáért, ezért megkérdelem, nem gondolta-e meg közületek valaki, vagy nem támadtak-e valakinél otthon olyan nehézségek, hogy vissza kelljen lépnie? (Nem.) Akkor Isten nevében megkezdjük *együtt az első cserkész kiképzést*, ami csak úgy lehetséges, ha *engedelmeskedtek*. Egyelőre ebből áll a *fegyvelem*: én parancsolok és ti teljesítitek a parancsot. Kirándulásokon, táborokban együtt fogunk élni szervezett kis cserkész társadalomban, azért, ha igazi testvéreim akarok lenni, tanuljátok meg jól, hogy mindent az én parancsom szerint tegyetek. Most pedig, közép X, nagyság szerint *sorakozó!*“ — Utána (ha ezt rendszeresíteni akarja) megejti a pontozást. A megjelenésért 2 jó pont stb. Ezután: „Kérjük Isten segítségét munkánk sikeréhez, azért az első, amit együtt végzünk, legyen az imádság. Imádkozunk!“ — Imádság a csapat szokása szerint. Lehet imádkozni az Örsvezetők könyvében közölt cserkészimádságot (Magyar Cserkész könyvei 9—13. sz. 62. és 64. l.) Utána el szokás mondani a „Magyar Hiszekegy“-et; a parancsnok adja a ritmust, esetleg ismételteti.

Ezután a vezető rátér az Örsvezetők könyve 8. fejj.: „Vezényszavak“ részéből az 1—10. pontok megtanítására. Először megmagyarázza, miről van szó, egy-egy idősebb vagy ügyesebb cserkésszel megmutatattja a megfelelő gyakorlatokat, azután a fiúkkal magukkal próbálja meg. A hibákat egyénenkint kijavítja s az egészet ismételteti, míg jól megy. Ez eddig 10—15 percet vett igénybe.

Következik (az ének helyett és annak előkészítésére): „Most próbáljunk valami igazi cserkészieset. Próbáljunk szépen, figyelmezzetn, hogy úgy mondjam: ordítani. Van külön kiáltása az örsnek, a rajnak, a csapatnak. Ha mi ki akarjuk fejezni azt, hogy „vidáman állunk csatásorba“, akkor a csatakiáltást hallatjuk így: *huj, huj, hajrá!* Háromszor, mint az ősmagyarok, hogy visszhangozzék tőle a magyar föld. Ezt úgy kiáltjátok, hogy öt percig süket legyek tőle. A vezényszó: *csapat! csatakiáltás!*, de csak akkor kezditek, ha intek. (1. két gyors *huj, huj*, az első hangsúlyozásával; — 2. a *hajrá*-nál szintén az első szótag hangsúlyos, a második kissé nyújtottan cseng ki.) Az a fölhívó, figyelmeztető: *csapat!*, azt jelenti, hogy mindenki vigyázz-ba áll, a parancsnok tegyen próbát, pl. vezényel és kis ideig vár az intéssel.)

Ugyanúgy átveszünk még néhány kiáltást, pl.: *csapat csodálkozz!* = Ejj-ha! — *Csapat sajnálkozz!* = Szee-gény! — A kopenhágai világversenyen kinnjárt csapat 20 különböző nem-

zeti csatakiáltást hozott haza. A magyar csapatnak két hatásos kiáltása volt még: a *kis csodálkozás*, amely három együttes csettintésből és egy elnyújtott *ssz*-ből áll, azután a *szü-kiáltás*, amely elég vérfagyasztó a következő rendezésben: mindenki hátraszegi kissé a fejét, jobb nyitott tenyerét szája elé tartja, a vezető intésére elnyújtott *iii* hangot sikolt és tenyerével paskolva ajkait, ezt a sikolyt tremolóra gyúrja át. Utána tempóban valamely jól hangzó mondást kell harsogni, pl. a versenycsapaté ez volt: üsd, vágd, nem apád! persze háromszor. Az efféle csatakiáltások tetzésés szerint szaporíthatók. Idő 10 perc.

„No látjátok fiúk, mennyi mindenfelét tudunk már együtt, fegyelmezetten. Tudunk sorakozni, igazodni, kiáltani, imádkozni, már van, ami összekapcsol bennünket. Most próbáljunk egyet énekelni. Ki milyen jó nótát tud?“ — Vagy van oly közkedvelt nóta, amelyet mindenki tud, vagy a vezető tanít be valamilyen könnyű, lehetőleg vidám nótát. Ezt határozza meg már előre a „Magyar Cserkész Daloskönyve“ alapján (I. M. Cs. Könyvei 34—35, dr. Spilenberg György), a daloskönyvet pedig mutassa be a fiúknak. Pl. a bunda, vagy a wittenbergai diáknóta, az „Arra alá az alföldi határon“, a „Dongó“, vagy a „Havas eső esik“ c. nóta jól felhasználható. — Időtartam: 5—6 perc.

Imádság, rendgyakorlat és ének után *leülnek*. Eddig eltelt 25—30 perc, most ugyanannyit szánunk oktatásra körülbelül a következőképen:

A titkos jelet már ismeritek, de ezt nemcsak jobb, hanem balkézrel is kell tudni. Így! (mutatja.) Mutassuk együtt jobb-kézrel (végigvizsgálja és javítgatja) és most balkézrel (végigvizsgálja és helyesbíti). Ez azért kell, mert háromféle tisztelgést használunk:

tisztelgést kalapban, melynél mutatóujjunk a kalapkarima peremét érinti (mutatja, mutattatja, megvizsgálja, helyesbíti), s melyet akkor használunk, ha cserkészkalap van a fejünkön;

tisztelgést kalap nélkül, melynél az ujjvégek a vállal egy vonalba esnek (ugyanúgy végigcsinálja) és amelyet akkor használunk, ha fedetlen fejjel vagy nem cserkészkalapban vagyunk, és

a bottisztelgést, melynél a bal alsókar vízszintes fekvésében a kinyújtott 3 ujj vége a jobbkezben tartott botot érinti (ugyanúgy bemutatja). Ezt akár menetközben, akár állva akkor használjuk, ha bottal vagyunk.

Kinek van valami megjegyzése, kérdése? Ha nem merül fel semmi: azt kérdezem, hogyan tiszteleg a cserkész, ha mind a két keze el van foglalva? Akár megy, akár áll, *füvetessel* tiszteleg (mutatja, gyakoroltatja). Mert tisztelegni mindig kell, ha cserkészek találkoznak; feljebbvalónak előre, egyenrangúval egyszerűen. Vajjon ki felel meg arra a kérdésre, hogy miért kell tisztelegni? — A feleleteket összegezve, megállapítjuk, hogy a tisztelgés jelentősége a cserkésztestvériesség külső nyilvánítása, az

összetartozás és tisztelet kifejezése. Mintha azt mondaná: nagyra becsüllek és testvéremnek tisztellek. Tehát megbántás, ha valaki ezt nem fogadja megfelelően, megsértése a cserkész-törvénynek, ha valaki elmulasztja. Ugyanezt fejezzük ki a kézfogással, mely a külföldön rendszeren *balkezéssel* történik, de nem azért, mintha minden cserkész balog lenne, vagy mindenáron másképp akarna kezét fogni, mint más ember, hanem tisztelegve nem foghat más-kép kezét. Ha bot van a kezében, azért nem, ha nincs, akkor jobb keze a titkos jelet mutatva vállánál vagy kalapjánál van, ezért nyújtja balkezét. Mi magyarok ezt nem igen tudjuk megszokni, mi már csak inkább szeretünk magyarosan jobbkezet adni, inkább előbb tisztelgünk, aztán adunk kezét. De helyesebb, ha a balkezéssel való kézfogást törekszünk megszokni.

Ezzel már tudjátok az ujoncpróba 4. pontját, mely így szól:

4. a) A cserkészisztelgés és kézfogás jelentősége,

b) kinek, mikor és hogyan kell tisztelegnünk?

És most ki tudja megmondani, hogy miképp köszön a cserkész (jó munkát!) és hogyan válaszol (légy résen!). — Ez a válasz a mi *jelszavunk*. (Itt tér rá a ma még előkészítendő 1. pontra: cserkész-törvény és fogadalom.)

Ez a jelszó azt jelenti, hogy *testben és lélekben* mindig legyünk készen a *jó munkára*. Ki felel arra a kérdésre, mit tesz testben — (ennek megfejtése után: mit tesz lélekben) — résen lenni? Ugyanúgy felteszi a kérdést a *jó munka* kifejtésére. A vezetőnek útbaigazítást ad a szövetségi hivatalos magyarázat, mely *A mi törvényünkben* jelent meg (M. Cserkész könyvei 30. sz.).

Az ilyen elméleti kérdések tárgyalására egyszersmindenkorra figyelembe ajánljuk a *kérdve-kifejtő módszert*, mely azonban cserkésznyelven inkább így fogalmazható: *szuggerálva kifejtő* módszer. Ennek lényege, hogy a vezető sohasem mondja ki a megfejtést, hanem gyakorlati, konkrét kérdéseket tesz, de úgy megválasztva, hogy a válaszokból lépésről-lépésre épüljön föl a cserkészigazság és törvény. Szinte ők találják ki és maguk fogalmazák meg. Ha nem sikerülne egy kérdéssorozattal megközelíteni a megfejtést, akkor új kérdéssorozattal előlről kezdi, amíg a helyes választ meg nem kapja. — A figyelem azonban már 15—20 perces tárgyalásnál is ellanyhulhat, ilyenkor a cserkészoktatásban (mely úgysis egész habitusában *más*, mint az iskolai tanítás) jó módszer a szellemi pihentetés valaminő szenzációval, a nélkül hogy a figyelem akár külsőleg is ellanyhulna. Két ilyen *hirtelen* közbeszúrt figyelemvidítót ajánlhatunk a tapasztalat alapján. Az egyik, hogy minden átmenet nélkül, akár a mondatunk közepén is, elkiáltjuk magunkat: *vigyázz!* A fiúknak tetszik ez a próbáratevése a „résenállás“-nak, a mozgás, a testi helyzet változása frissítőleg hat, a magával ragadó zaj pedig az esetleg megoszlott figyelmet azonnal a vezető felé összpontosítja. — Ezt azonban nem szabad 2—3 esetnél többször megtennünk egy ösz-

szejövetelen, nehogy a figyelem arra állandósuljon, hogy „no, mikor lep meg vezényszóval“. De helyes ily *vigyázz*-t felhasználni *nyújtóztatásra*, felemelt kezekkel egy-két *törzshajlításra*, vagy arra, hogy néhány *pihenj*, *vigyázz*, *jobbra*, *balra nézz* és *igazodj* vezényszóval fegyelmező gyakorlatot hajtsunk végre. — A másik mód az, hogy akár jelezve, akár a nélkül, rágyujtunk valamely közismert cserkésznotára. Vagy pedig a cserkészéletből vett egy-két adomával frissítjük fel a figyelmet.

A jelszó letárgyalása után következik a *törvény*. Helytelen rögtön itt a törvény megtanítására törekedni. Most még pusztán az ismertetés való ide. De ezt tegyük ceremóniásan, hogy a törvény nagy *él* erejét éreztessük. Például: *vigyázz*-t vezénylünk és effélet mondunk: „Most felolvasom (jobb: elmondom) nektek a mi törvényünket. Ezen alapul minden munkánk, egész cserkészmozgalmunk. Akinek szívében és cselekedetében él, az méltó, jellemes cserkész lesz és a cserkészmozgalom testvérként magához öleli. Nem ér semmit annak a cserkészkedése, akinek szívéből a törvény hiányzik. Nem ér semmit a kalap és a bot, nem ér semmit a kirándulás és táborozás, ha nem *él* bennetek ez a törvény. Hallgassátok! készséges lélekkel most, amikor először halljátok: *Csapat! tisztelegj!*“ Felolvassa (elmondja) a tíz pontot és a *fogadalmat*; azután már *pihenj*-ben kiosztja „*A mi törvényünk*“ füzeteket, vagy megmondja, ki, hol és hogyan juthat a pontos szöveghez és azzal fejezi be az oktatást, hogy a törvényt szószerint tanulják meg, a magyarázatot tanulmányozzák. A következő összejövetelre feladja az 1. törvényt pontot, jelezve, hogy ennek kifejtése kerül sorra.

Következik az összejövetel harmadik része: *a játék*. Elv: a játék soha egy összejövetelről se hiányozzék. Lehet kimjáték, szembekötősdí, labdajáték stb. tetszés és helyzet szerint. Időtartama 10—15 perctől 30 percig. Ha az összejövetel teremben volt, ki is lehet menni a játékhoz, de lehet benn is játszani. A vezető irányítsa vagy maga is vegyen részt benne, nehogy a kedélyességből szenvedélyesség legyen. Főszerepe a modorra, hangra, tehát az érintkezés *tónusára* való befolyás, példa és beavatkozás által. A rendes problémák:

Kiabálás. Van olyan fiú, aki percig sem lehet meg hangoskodás nélkül; ezek a született Napoleonok, akik mindenki felett rendelkezni akarnak.

Veszekedés. A veszekedő a kiabálónak legveszélyesebb kiadása, veszélyezteteti az alakulóban levő csapat testvériességét, mert összeférhetetlen, a legelső alkalommal igen határozottan kezelendő.

Útszéli vagy aszfaltkifejezések, amelyek különösen a játék hevében „kicsúsznak“.

Valamennyi kezelésére főelv: a cserkészlet nem elégszik meg azzal az iskolában elégséges céllal, hogy *itt* ne kiabáljon s amit

iskolán kívül tesz, az más lapra tartozik. A cserkészeszme be akar férkőzni a lélekbe, hogy jellemet alakítson. Tehát: a hibát kiirtani vagy csökkenteni akarja úgy, hogy ha a fiú *bárhol* megjelenik, ott se kiabáljon, ne veszekedjék, ne használjon útszéli kifejezéseket.

Hogyan? — Nem jöhet itt szóba az eltávolítás (kiküldés), testi fenyíték (fület meghúzni stb.) és a rákiabálás. A kiabálás összejöveteleken csak egy formában helyes: mint vezénylés, akkor se túlzottan. Egyébként elvileg ne vegyük át, mert árt a meghitt hangulatnak, mely később ennek a kezdő csapatnak összejövetelein is el fog ömleni.

Tehát mit tegyünk? Játék címén általános a zaj, túlharogni nem akarjuk. Columbus tojása: *belefujunk a sípunkba*. Ez *vigyázz-t* jelent, mindenki azonnal feszes állásba vágja magát. Ha első esetben nem tudják, pár szóval megmagyarázzuk a sípjelet. Amint teljes a csend, *tovább!*-ot vezénylünk. Ha mosolygós arcunkból úgyis eltalálták, hogy miről van szó, vigyázni fognak; ha megújul a zaj, megismételjük, talán leghelyesebben minden szó magyarázat nélkül, hadd nyomozzák ki a fiúk, miről van szó.

A *veszekedőt*, amint észrevesszük, azonnal külön kezelésbe vesszük. Kivonjuk a játékból és figyelmeztetjük, hogy vizsgálja meg lelkiismeretét, cserkészkedésének jellempróbája lesz, hogy meg tudjon férni. Most visszabocsátjuk a játékba, de az első visszaesésnél újra kivonjuk, úgy, hogy vigyázz-t vezénylünk egyedül neki. Alljon csak mozdulatlanul, míg a többi mulat, jó darabig. Ha újra bebocsátjuk a játékba és visszaesik (aminthogy nem is szokhat le ily gyorsan), teljes kedélyességgel és anélkül, hogy türelmünk érintve lenne, a saját és köztréfák rengetege közl. valaminő szolgálati megbízással tüntetjük ki, pl. seperje ki fenn az otthont, míg a csapat az udvaron játszik. Így el fog érkezni a megpuhulásnak az az időpontja, amikor lehetőleg négy szemközti ennek a rossz tulajdonságnak tulajdonképeni kiirtását is elkezdhetjük. (L. „A cserkészjellem-nevelés módszere és eszközei“ című fejezet 85. l.) Ha nem sikerül, a csapatból elbocsátjuk azzal, hogy akkor jelentkezhettek újra, ha ezzel a jelentéssel jön: „Parancsnok úrnak tisztelettel jelentem, a veszekedésről leszoktam“.

A helytelen *kifejezésekkel* szemben az első összejöveteleken az első esetről foglalkozunk határozott és megindokolt álláspontot. Melyek ezek a kifejezések? A lekicsinylés, szidalmazás, gorboság szokásos szavai, állatnevek, a külvárosi jassznyelv vadhajtásai, a szeméremsértő, vagy káromkodó kifejezések. Ez utóbbi csoportra külön figyeljünk! Itt ugyanis külteki, falusi, általában kisebb műveltségű családokból származó fiúkkal szemben nagy megértést kell tanúsítanunk, mert gyakran nincsenek tudatában annak, hogy mit jelent, amit mondanak. Az ilyen csak azt alkalmazza, amit otthon, vagy környezetében hall s csodálkozik

kifogásunkon; ha aztán megérti a helytelenséget, készséggel küzd a nyelvével. Nem ritka eset, hogy az ilyen cserkész *otthon* is változtat példája által a hangnemen.

Amint az első ily kifejezés elhangzik, *sípjelet adunk* és *vigyázz*-ban magyarázzuk meg álláspontunkat ilyféleképen: „Cserkészek közt a viszonyt a szeretet és a testvériesség szabja meg. Ez törvényünk negyedik pontja; az ötödik a lovagiasságot parancsolja. Minthogy a cserkészletben nagy dolog a játék, ennél fogva az, aki a játékban nem úgy viselkedik, mint ahogy a törvény megkívánja, az nem lesz cserkészsó sohasem. Fogadjuk meg önként, amint önként akarunk majd cserkészfogadalmat tenni, hogy vigyázzunk a nyelvünkre. Fogadjuk meg, hogy készek vagyunk cserkészárságunknak elégtételt szolgáltatni, ha mégsem sikerülne kivételesen legyőzni nyelvünket; — különben olyan társaságban, ahol ilyeneket beszélnek, nem is érezhetném jól magamat“. Azzal aki elszólta magát, elégtételül bocsánatot kéretünk és kihirdetjük, minő elégtétellel tartozik, akinek eljár a szája. Ilyen: attól, akit megbántott, vagy az egész csapatától nyilvánosan bocsánatot kér (akkor is, ha valami imposztorsággal más hívta ki őt, mert itt a kifejezésről van szó, — az esetleg megelőző rossz tréfa más rovatba tartozik), jó pontot veszít, a többiek játéka közben egyedül néhány szabadgyakorlatot végez („rohamlépést, hogy a mérget kidobbantsa!“), de leghelyesebb, ha önkéntes elégtételül a botló négy szemközt szeretetszolgálatot ajánl fel a bántottnak, pl. szolgálatában segíti.

Van a fiúknak sokszor egy hatásos fegyverük, mellyel felmentik a vezetőt az alól, hogy mindent ő halljon meg. Egyszerű és fiús mód: A hibást rövid úton lehúzzák és 1—3 jó tenyeres megemlékezéssel csattanós észretérítést érnek el. A hiba jelentősége szerint hamar kialakul a „szabott árfolyama“ a jóvátételnek is. Ugyanily elégtételt vesznek néhol, ha valaki kiránduláson, kivonuláskor, mozgótáborban stb. elhagyja valamijét, vagy nem parancs szerint felszerelve jelenik meg. — Okkal-móddal ez is jó módszer!

Más mód, vagy megismétlődő össze-visszakiabálásnál felhasználható eszköz: A sípjellel megakasztott játékot felfüggesztjük (a fiúkat *vigyázz*-állásban hagyjuk) és érdeklődést keltő elbeszélésbe öltöztetjük a cserkészjáték fegyelmi szabályait. Cél: lássák és érezzék, hogy a cserkész játékban is *más* (fegyelmezett). Tárgyul kínálkozik pl. egy olyan footballcsapat jellemzése, melyben csak a kapitány beszélhet, a többi önzetlenül és szónélkül összejátékra törekszik, míg a kiabáló csapat játéka kapkodás és csapatkodás. Ezért nálunk minden tevékenységnek, a játéknak is van *vezetője*, akinek mindenki jólélekkel és készségesen engedelmeskedik és aki nekem jelentést tesz, ha jónak látja. Most megbízom X-et (a jelöltek közül!) a vezetéssel. — Játékot választhatunk a M. Cs. köny-

vei 54—56. számából: „Mit játszunk?“ pl. Elátkozott hetes, Drinápoly ostroma, Meddig tart egy perc?

A játék befejeztével *sorakozó*. Majd elrendeljük, hogy a következő összejeveteltől kezdve mindenkinél *állandóan* legyen kéznél cserkészfüzet vagy jegyzőkönyv ceruzával, amelyben naplóadatait is vezeti. Mintáját megmutatjuk. (L. M. Cs. könyvei 70. sz.)

Végezetül esetleges rendelkezések (takarítás, otthonkulcs stb.) kiadása, dicséret (a figyelem és jó magatartás miatt) és *imádság*. Utána búcsú: „Köszönöm fiúk, mai munkátokat, a viszontlátásra... (megmondja a legközelebbi találkozás *pontos* idejét). Tisztelegéssel: oszolj!¹

Második összejevetel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — A törvény szövege és az 1. pont magyarázata. — Cserkészinduló (Kotta). — Kimjárték-tárgyak.

1. a) A cserkésztörvény szószerinti ismerete,
- b) a jelszó és törvény magyarázatának kielégítő ismerete,
- c) a fogadalom szövegének ismerete, jelentősége.

Az első összejevetel módszeres letárgyalása után a többiekben elvileg már csak azt az anyagot tárgyaljuk részletesen, amely új. Minden összejevetelen kikérdezzük az előző összejeveteleken tanultak lényegét — s ennek sikeressége érdekében a fontosabbakat magunk diktáljuk le (vagy táblára írjuk) és a füzeteket (jegyzőkönyvecskéket) minden alkalomkor ellenőrizzük. — Aki hiányzott, azt különös gondunkba vesszük és a tanultakat pótoltatjuk vele.

Az összejevetel megnyitása után átvesszük a rendgyakorlatok eddigi anyagát és egyben bővítjük az Örsvezetők könyve „Vezényszavak“ c. fejezet 11—15. pontjaival. Vezénylés után a hibákat rögtön javítjuk és a gyakorlatokat ismételten megcsináltatjuk, míg tűrhetően mennek.

Az oktatás veleje a *cserkésztörvény 1. pontjának megbeszélése*. — *Oszolj-t* vezénylünk, a fiúkat magunk körül tartjuk, lehetőleg körben, de mindenesetre úgy, hogy a vezetőt mindenki lássa. Bevezetőül megemlítjük, hogy a cserkésztestvériség és az együttes munka alapja a mi törvényünk, kikérdezzük az elsőt és felolvassuk a magyarázatot. Ha egyesekről megállapítjuk, hogy nem tudják még jól, akkor közbe kis hasznos szünetet iktatunk, átismételjük a multkor tanult kiáltásokat s utána újra kérdezzük az első pontot. Majd megkezdjük a megbeszélését. Menetét és módszerét lásd A cserkészlet jellemnevelő munkája

¹ A részben használatos *lelépni!* vezényszó nagyon katonás, és rossz magyar fordítása az *abtreten!*-nek, azért használjuk az *oszolj-t*.

c. fejezet I. és II. részében. (47. és 66. l.). Az első törvény részletes megbeszélése ugyanott (71. l.) nagyobbak számára. Kisebbek számára klasszikus munka: Foerster: Az élet művészete. IV. rész 4. és 5. (Megbízhatóság. Bátorság és igazságszeretet.). — Jó vázlat: Sik-Schütz: Imádságos könyv a tanulóifjúság számára. VI. rész (Igazlelkűség).

Végül a 2. és 3. törvény szövegét szószerinti megtanulásra adjuk fel. Ezután éneknek elővesszük a *cserkészindulót*. (Fiúk, fel a fejjel! Kottája vegyeskarra megjelent. Ez az ujoncpróba 2. pontjának *d*) része.)

Ha marad elég idő, új játékot veszünk elő, ha nem, rendezünk kimjátékot vagy egyszerűen, vagy azzal a változattal, hogy nem azonnal írják be a tárgyak nevét, hanem — ime, alkalom az emlékezet gyakorlására — *otthon* a maguk emlékezetéből, helyrajzi ábrával. Vagy pedig csukott szemmel, a *tapintó*-érzék felhasználásával rendezzük a játékot. Új játék lehet: Gyufaskatulya-verseny, Sorompófogócska, Csajkarakás (M. Cs. K. 54—56. sz.).

Harmadik összejevetel.

Előkészíteni: Névsor. — Törvény. — Síp. — Cserkészinduló kottája. — Csapatinduló. — Előadásvázlat a cserkészmozgalom céljáról, vázlatos külföldi és hazai történetéről. — Jelvény. — Rangjelzés-táblázat.

2. a) A cserkészmozgalom célja, vázlatos külföldi és hazai története,

b) a csapatszervezet,

c) az összes cserkészjelvények ismerete és jelentősége (különpróbajelvények kivételével),

d) a cserkészinduló (Fiúk, fel a fejjel!).

Az első nehézségeken, a magatartás, külső rend első beidegzésén már túl lévén, az eddig tanult, végzett rendgyakorlatokat hamar átvehetjük és rátérhetünk id. mű említett fejezet következő pontjainak megtanítására: 16—24. Néhány kiáltás vagy 1—2 ének után: oszolj! Oszolj után kikérdezzük az 1., 2. és 3. törvényt. Minthogy ezeket mindenkinek szószerint kell tudnia, azt a módszert ajánljuk a kérdésre, hogy összevissza ráramutatunk felváltva jobb- és balkézrel egy-egy cserkészre és tetszésszerinti számot mondunk („első“, „harmadik“ stb.), mire az illető a megfelelő törvényt mondja. Később még használhatóbb ez az eljárás.

Most felolvassuk a 2. cserkész-törvény hivatalos magyarázatát és 5—6 perces megbeszélést tartunk róla, lehetőleg a cserkészek

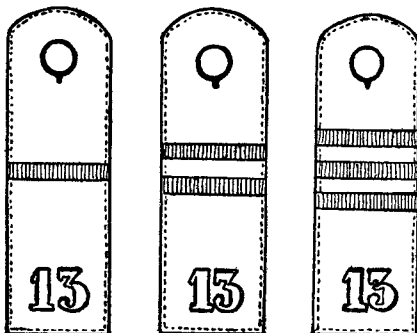
mindennapi életéből vett közönséges példák alapján. (L. 49. 1.) Végül feladjuk a 3. és 4. törvényt.

Eddig legfeljebb 35 perc telt el. 5—6 percet *énekre* szentelünk, átismételvén a cserkészindulót (mind a három strófát kell tudniok!) és megtanítjuk a csapatindulót, amit „házilag“, de esetleg „recept szerint“ magunknak kell megszerkeszteniünk vagy szereznünk. Ez után a pihenő után megtartjuk az előadásunkat a cserkészmozgalom céljáról, vázlatos külföldi és hazai történetéről. Ez 8—10 perces, legfőbb, könnyen megjegyezhető vonásaiban tárgyalt legyen. (A fiúk jegyezzenek!) Anyaga: Mi a cserkészlet c. fejezetünkben (9. l.) és a Függelékben. (A cserkészlet világhelyzete, A magyar cserkészmozgalom ismertetése.)

Végezni ilyenformán lehet: „Ki tud régi csapatokat megnevezni? Az 1. BRKIE, a 2. budapesti piaristák, a 3. Regnum, a 4. BIK és az 5. KEG voltak az elsők. Magyarországon ma 300-nál több csapat 20.000-nél több cserkésszel viszi tovább a mozgalmat. Tehát vegyétek tudomásul, hogy nem vagytok egyedül, hanem bármerre mentek e hazában, mindenütt felhangzik a *jó munkát!* köszöntésünk, bármerre jussatok majd e világban, mindenütt látni fogjátok titkos jelünket és szép liliumunkat.“

Megmondjuk, hogy ezt a következő összejegyzetelen ki fogjuk kérdezni *azoktól, akik ebből a pontból „próbázni“ akarnak!*

Majd most bemutatjuk és *kézbeadjuk* a cserkészliliumot, hangsúlyozva egyetemes jellegét (ugyanaz az egész világon, továbbá cserkésznél és tisztnél egyaránt), nemzeti vonását (a korona fogja át) és jelentőségét (egység és összetartás: a cserkésztestvériség jelképe, hármasslevelű, amiként hármass a fogadalomunk, és amint három feltartott ujjal tisztelgünk). Megmondjuk, hogy cserkészruhában a kalapon elől, egyébként a bal kabátkihajtáson viseljük és hogy lehetőleg mindig viseljük. Természetesen csak a fogadalom letétele után. Itt kell hangsúlyozni, hogy ugyanez fokozottan áll a cserkészkalap viselésére is. A többi jelvény, illetve rangjelzés: az ing balvállára erősített pánton a csapatszám mellett:

sáv nélkül = cserkész
 egy vörös sáv = segédőrsvezető
 két „ „ = őrsvezető
 három „ „ = rajvezető
 egy arany „ „ = segédtsiszt
 két „ „ = tiszt
 három „ „ = parancsnok.

E jeleket mindenkivel füzetébe iratjuk. Az alapszín a khaki ingszín. (L. még e rész 4-ik fej. 4.! s M. Cs. Könyvei 52. és 63. sz.)

Játék: Amerikából jöttünk, Zsibvásár, Helyből kitoló (lásd Mit játszunk? 9, 19, 13. lap. Bánlaky-Hesz-Sztrilich). Imádság után kitűzzük a következő összejövétel pontos idejét és *oszolj*.

Negyedik összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Nótaszöveg. — Örsi beosztás. — Tisztségek és munkakörök beosztása. — Játékhoz valók.

Sorakozó, imádság után átvesszük a rendgyakorlatok már tanult anyagát. Utána id. mű hiv. fej. 25—30. pontjait tanítjuk, mint új anyagot s a cserkészjáték („harcszerű“) elemeire térünk át. (L. M. Cs. Könyvei 2. sz.)

Rendgyakorlat után néhány kiáltást és éneket veszünk át, oszoltatunk és 10—12 percet a *törvénynek* szánunk. Kikérdezzük az első négy törvényt, az első kettő magyarázatát és megbeszéljük a 3-at és 4-et (L. 53. l.) és megtanulásra adjuk az 5-et.

Következik a *csapatszervezet* ismertetése. Itt abból a konkrétumból induljunk ki, hogy a kiképzésünk alatt állókat is be kell osztanunk örsökbe. Bevezetőül jó *fűzet-*, illetve *jegyzőkönyv-*vizsgálatot tartanunk, kihirdetjük, kikből és hány örsöt alakítunk majd és melyeknek élére kit teszünk az idősebbek közül, ha az ujoncpróbán sikeresen túl lesznek. (Ezt a tervezett beosztást beírják a cserkészfüzetbe.) Megmagyarázzuk, hogy az örs a legkisebb egység, amely egy családot alkot és hogy a későbbi próbázásokra az örsben fognak készülni. 2—4 örs egy rajt alkot és ezek összesége a csapatot. Itt nyílik alkalmunk először beszélni a cserkészmozgalom keletkezéséről és annak alapítójáról, Baden-Powellről. Itt kell hangsúlyoznunk az örsi rendszer fontosságát is. Bevezetőül anyagot nyújt, amit e könyv 10—14. oldalán az angol és amerikai cserkésztipusokról mondtunk. Azután ki kell emelni azt, hogy az örsi létszám nem mesterséges megállapításból származott, hanem (különösen amerikai) megfigyelés szerint az utca szabadon játszó gyermekei ösztönszerűen 6—8 fiúból álló „bandákba“ tömörülnek, mert ezt az egységet tudja a csoportból kivált „vezér“ legjobban vezetni, így lehet a legnagyobb sikereket elérni. Az örsi rendszer tehát simul a korhoz, ezért Baden-Powell az angol cserkészektől megkívánja a „Patrol-System“ megvalósítását. Azt kell itt megértetnünk, hogy ez a rendszer lényeges a cserkész munkálkodásában. (Ha talán a figyelem Baden-Powell személye felé fordul, róla mesélhetünk annak az anyagnak az alapján, amelyet Wade *The Piper of pax* (A békeharsonás) c. könyvében előad.

A helyi viszonyok alapján ismertetjük a csapat egyéb szervezetét (titkár, műszaki csoport, tiszték stb.). Jó, ha lehetőleg

mindenkinek kiosztunk valamilyen önálló munkakört, pl. pénztáros, szertáros, háznagy, jegyző, karmester, ünnepélyrendező, igris stb. Amennyire lehet, részletezzük, hogy melyik munkakörben, melyik megbízásban mi a dolga a cserkésznek, miért felelős, meddig terjed önálló hatásköre. Ezenkívül azonban *feltétlenül* szükséges minden egyes megbízottal négy szemközt részletesen megtárgyalni az ő felelősségét, hogy pontos felvilágosítással, kinek mikor ad számot s hogyan kapja az utasításait.

A fennmaradó időt játéokra használjuk (pl.: Nagyemberes, Ki veszi észre?, Vattafúvás. — Játékkönyv); utána esetleg még valamely nóta szövegét diktáljuk le (pl.: Cserkészfiúk a jövő, Megjött már a fecskemadár, Magasan repül a daru!) és kitűzve a legközelebbi összejövetel idejét, imádság után oszoltatunk.

Ötödik összejövetel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Törvény. — Címer, korona és koronázási jelvények rajza (plakát). — Zászló és kokárda. — Himnusz és Szózat. — Játék.

3. a) a magyar zászló és kokárda,
- b) a kis és egyesített címer, a szent korona és a koronázási jelvények,
- c) a Himnusz és Szózat (énekelni is),
- d) a hún-magyar mondakör ismerete. Mondjon el egy mondat.

A rendgyakorlatokból azokat a gyakorlatokat ismételjük és gyakoroljuk, amelyeket szükségesnek látunk. Továbbá újként megtanuljuk id. mű hiv. fej. 31—39. pontjait.

Törvényünket 1—5. pontig kikérdezzük, 1—4-ig a magyarázatot is (L. „A cserkészjellemnevelés célja és anyaga“ alcím alatt, 45. l.), az 5-et megbeszéljük, végeztével a hivatalos magyarázat szövegét felolvassuk és a 6-at feladjuk.

További ismeretanyag a 3. próbapont: Zászló, kokárda, kis és egyesített címer, szent korona, koronázási jelvények.¹ Módszer tekintetében legjobb, ha valamennyit (sematikusan) lerajzoljuk és a fiúkkal lerajzoltatjuk. De mindenesetre lerajzoljuk a kis címert és a koronát, rövid, pontos leírást adva hozzá.

Tudni kell, hogy a *lobogó* piros-fehér-zöld színű s e színek sorrendje olyan, hogy ha a zászlónyélre van szegezve, akkor a piros van legfelül, a rúd végén, s ha kokárdának van összeköszve, a piros van a szélén, a zöld a közepén.

¹ Anyaga megjelent ifj. Bódy Zoltán: A magyar zászló stb. c. munkájában, kapható a M. Cs. kiadóhivatalában.

A kis *címer* pajzsból és felette a szent korona rajzából áll. Címertartó két lebegő angyal. Ruhájuk fehér, bő, redős. Helyzetük közép, állás és lebegés között. Hajuk körülbelül vállig ér és sötétszöke vagy világosbarna. Típusuk serdülő ifjú és sohasem nő. (A címertartó angyalok néha elmaradnak, vagy helyettük balfelől makkterméses tölgy, jobbfelől boggyóterméses olajág [babérág] koszorúzza a címerpajzsot.) A címerpajzs hasított, vagyis függélyes vonallal kettéosztott pajzs; jobbról: nyolc vörösezüst, tehát vörössel kezdődő, ezüsttel végződő pólya, balról: vörös mezőben, hármás zöld halmon álló, nyílt aranykoronából kiemelkedő kettős ezüst kereszt. A hármás halom heraldikailag van stilizálva, tehát nem a halom természetes alakját adja vissza. A három halom közül a két szélső egyforma magasságú, a középső kiemelkedő, hatalmasabb, s ezen foglal helyet az öt — három nagyobb, két kisebb — ágú koronából kiemelkedő, román ízlésű, ú. n. talpaskereszt, melynek végei nem hirtelen, hanem lassú átmenetben szélesednek ki.

A *koronázási jelvények* a szent korona, Szent István palástja, a királyi pálca, az ország almája, a kard s a kettős kereszt.

A magyar *szent korona* tulajdonképpen két koronából áll, melyeket egybeforrasztottak. A felső a régibb, az, amelyet Szilveszter pápa küldött Szent Istvánnak, sokkal tisztább aranyból van, de kevésbé művészi kivitelű, zománcképein latin felírások vannak. Az alsó valamivel újabb, bizánci eredetű, görög felírású zománcképekkel. Ezt Dukász Mihály görög császár küldte ajándékba I. Géza királyunknak. Mindkettőjüknek, valamint a császár fiának, Konstantinos Porphirogenetosnak zománcképe is rajta van ezen az alsó, oromzatos, nyílt koronán hátul. Az alsó korona zománcképein vannak: elől a kiemelkedő félköralakú lemezen a Megváltó képe, alatta a pánton a zafirtól jobbra-balra Gábor és Mihály arkangyalok, továbbá még négy görög szent: Demeter, György, Dömjén és Kozma. A szilveszteri koronát két egymást keresztező pánt alkotja, melyek ívben hajlanak. Minden pánton eredetileg 3 zománckép volt, vagyis a Megváltó és a 12 apostol képe volt rajta. Ma az alsó négy kép hányzik. Valószínűleg az összeforrasztáskor veszett el. A korona tetején a kereszt azért dül balra, mert csavarmenetét oldalt fűrták.

Szent István *palástja* a legrégebbi a koronázási jelvények közül. 1031-ben ajándékozták István király és Gizella királyné a Boldogságos Szűz székesfehérvári templomának. Eredetileg misemondó ruha volt. Mióta koronázási palást — nem tudjuk.

A királyi *pálca* buzogányhoz hasonló rövid bot. Nyele vékony aranyozott ezüstpléh, feje ökölnyi kristálygomb, melybe három állatalak van bevésvé. Keleti eredetű mutat a kristályfoglatat felső részén levő kufitikus betűcsomó.

Az ország *almáján* Nagy Lajos korabeli címer van. A *kard* a XVI. századból való.

Az a *kettős kereszt*, amelyet Szilveszter pápa küldött, elveszett. Az a vasalt láda, melyben a koronázási jelvényeket őrzi a koronaórség a budai várpalotában, 1608-ban készült, II. Mátyás koronázása alkalmával.

A 3. próbapont c) alpontja a Himnusz és a Szózat ismeretét kívánja meg: énekelni is kell tudni. Gyakran megesik, hogy nem mindenki tudja. Annak a tudatnak élesztésére, hogy ezeket minden magyar fiúnak *kell* tudnia, sikerrel lehet használni a következő fogást: két-három fiúval külön-külön *titokban*, a nélkül, hogy egymásról tudnának, jól betanítottuk mindkettő teljes szövegét. Amikor a kiképzés során szóbakerül, azokkal szavaltatjuk el, akik biztosan tudják. A többi látja, hogy milyen pompásan megy, semmikép sem akar elmaradni és egészen biztosan jól megtanulja, ha azt jelezzük, hogy „a többitől majd a következő összejövetelem kérdezem“. A d) alponttal ez a próba 1925 tavaszán bővült. Anyagát bármely középiskolai I., II. osztályú olvasókönyvben is megtaláljuk. Legjobb elmeséltetni a fiúkkal egyes mondákat s ezeket lehetőleg bővíteni és magyarázni Hóman Bálint *A hún-magyar mondakör* c. könyve szerint. Ennek az alpontnak beiktatása azt célozza, hogy a cserkész foglalkozék nemzete régés multjával, képzeletét népesítsék be a mondák magyar vagy rokon hősei, hogy a *nemzeti öntudat* szálai lelkét zsenge szövedékekkel vonják be és később a *történelmi öntudat* gyökérszálai kössék nemzetéhez. A németek, a franciák, az angolok nagy összejövetelein mindig színrehoznak, vagy a szabadban előadnak egy-egy hősmondát. A svájciak a Jamboreen Tell Vilmost játszották meg. Ez erős nemzeti öntudatot jelent, ösztönyszerű erőmerítést a multból. Ennek az alpontnak távolabbi célja az is, hogy a magyar cserkészszínpadon megjelenjék Attila, Almos, Árpád, Csaba, Lehel, Botond stb. alakja is. Ilyen mondák: Rege a csodaszarvasról, Keveháza, Attila, Isten ostora, Lakoma Attilánál, Etele halála, temetése, Csaba királyfi, Almos születése, Ki volt Árpád, A honfoglalás, A fehér ló mondája, Árpád sírja, Lehel kürtje, Botond stb.

Játék (pl.: Hol kettyeg?, Konzerv-versenyfutás, Merre van Észak? — Játékkönyv); befejezés.

Hatodik összejövetelem.

Előkészítési: Névsor. — Síp. — Törvény. — Előjegyezni, kivel vézenyeltetünk rendgyakorlatot és énekét. — Csapattörténet (cs. jelvény.) — Kirakatverseny előkészítés, — kirakatkiszemelés.

5. a) Csapatnév és monogrammm,
- b) vázlatos csapattörténet,
- c) csapatinduló.

A rendgyakorlatokba mindinkább belevisszük a *vezénylőképést*: minden fiúval vezényeltetünk néhányat és ha van rá alkalmas, ügyes cserkész, önálló feladatot adunk neki. Ilyenek pl.: alkosson sorból rendeket és vezese az örsöt a terem (udvar) más sarkába, arcvonallal pl. az ablak felé. Végigvárjuk, amíg befejezi, semmiesetre sem szólunk közbe és akkor tesszük megbeszélés tárgyává a mozdulatot, amikor annak befejezését jelenti. A vezénylés főelveit irassuk be a noteszbe (l. e rész 10. fejezetét).

Bírálatunkat, mely az illető egyéni megítéléséhez ad alapot, parancsnoki jegyzőkönyvünkben azonnal az illető neve mellé könyveljük és tanulékony, sikeres vezénylésért 1—4 jó pontot jegyzünk be (kelttel!). Mint e téren újat, a rajvonalaalakításnál használatos karjeleket oktatjuk, azzal az utalással, hogy a kiránduláson — mely ezt vagy a következő összejövetelt kövesse — gyakorolni fogjuk (l. alább).

Ugyanerre a módszerre térjünk át az ezt követő éneklésnél. Csak a hallással és taktusérzéssel bírókat jelölhetjük ki arra, hogy egy-egy nótát vezessenek. Ide tartozik: az ügyes felállás (hogy a vezénylőt mindenki lássa), az alaphang megadása, a taktusnak végigvaló megtartása, végül a megbírálás, több hangon énekelésnél a diszszonanciák meghallása.

Kikérdezzük *törvényünket*, a 6-at megbeszéljük, a 7-et feladjuk. (Ha azonban lehetséges, akkor ezt a törvényt inkább kiránduláson, a szabadban beszéljük meg és most vegyük helyette a következőt.)

Ismeretanyagul az 5. *próbapont* következik. A csapatnév és monogram, a csapattörténet vázlata és a csapatinduló. Az utóbbit már tudják és éneklük.

A csapatnévnél a teljes nevet és rövid nevet tanítjuk. (Pl. teljes név: a budapesti N. ker. áll. főgimn. N. számú N. N. cserkészcsapata, rövid név: N-ik N. N. nevű csapat.) Monogram a csapat legrövidebb megjelölése, esetleg a jelvényen is rajta van; rendszeren (cserkészruhában) a bal ingzseben viselendő. (Kezdőbetűk meghatározott rajzban.) A csapattörténetnél az előrehaladás lépcsőfokait azok neveivel együtt tárgyaljuk, akik érdemeket szereztek, bemutatjuk fényképgyűjteményünket, naplónkat stb., hogy a csapatnak hagyományait ápoljuk. Ha új szervezésű a csapat, rá kell utalnunk arra, minő módon segíthet kiki a tradíció alapjait lerakni. (Fényképet, kézimunkát, rajzot, naplót, faldíszet, könyvet, próbapontok kidolgozását, felszerelést, zászlót stb. készít, ad, szerez a csapatnak.) A csapattörténetben fontos neveket és adatokat minden cserkész írja be jegyzőkönyvébe.

Játékul valamelyik összejövetelre ajánlatos beiktatni a *kirakatversenyt*. Valamely közeli kirakatot 3 percig együtt megismerlünk, aztán visszamenetelünk az otthonba és mindenki 10 perc alatt megrajzolja a kirakat tárgyait fekvésük szerint.

Természetesen nem a rajz a fontos, nem a tárgyat rajzolja le a fiú, hanem a megfelelő helyre (esetleg egy négyszögben) odaírja a tárgy nevét. Beszedve a cédulákat, rögtön visszamegyünk a kirakathoz és együttesen megállapítjuk, ki volt a legjobb megfigyelő. Sikerral játszható ez tovább úgy, hogy előzetes jelzés nélkül újra visszamegyünk az otthonba és most másodszer rajzolják meg ugyanazt; azután kinek-kinek első és második rajzát összehasonlítjuk. Ez igen tanulságos, jó alapot nyújt a fiúk egyéni megismerésére és jó gyakorlatot a résenlévésre.

Imádság után (tisztelgéssel) oszolja.

Hetedik összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Törvény. — Vezénylőket kijelölni. — Kirándulás kitűzése, vagy végzett kirándulás alapján a szabályok tárgyalása. (Átnézni a VII. fej.!) — A szolgálat. (Átnézni a X. fej.!) — Otthon házirendje. — Játékhoz való kulacsok, labdák.

6. Helyes magatartás:

- a) szolgálatban,
- b) a társadalmi életben, a jótett jelentősége,
- c) cserkészotthonban,
- d) megfigyelés közben, megfigyelő játékok, kimjáték stb. gyakorlása által,
- e) fontosabb táborigényes és menetszabályok (ami egynapos táborhoz és kiránduláshoz szükséges),
- f) a cserkész napirendje.

Az első rész, mint a hatodik összejövételnél. Új anyagot gyakoroljuk be id. mű hiv. fej. 40—50. pontjait.

A mi törvényünk 7. pontja beszélendő meg. Az eddigiek ismétlése után a 8-ikat feladjuk.

Ismeretanyag a *próba 6. pontja*. A szolgálat, a helyes magatartás a szolgálatban, a társadalmi életben (a jótétről már a 3. törvénytél beszélünk) és a cserkészotthonban. A *d*) alpontot 1925 tavaszán iktatták közbe. Célja, hogy szóba kerüljön a játék közben, pl. a terepen való megfigyelő mozgásnál kívánatos magatartás. Az eredmény, amit vele elérni akarunk, az, hogy a cserkész képes legyen teljes koncentrációra megfigyelés közben.

Az *e*) és *f*) alpontot a kirándulás konkrétumára alkalmazva ismertessük. Most vagy más kínálkozó alkalommal (akár már előbb, akár később) kirándulást vezetünk és a tudnivalókat az előkészítés alkalmával szóban, a kiránduláson konkrété és bemutatva adjuk elő. A kirándulásról általában e rész 7. fejezetében, az „első kirándulásról“ pedig e fejezet végén külön szólnunk. —

A cserkész napirendjét pedig mintegy velük állapíttassuk meg. Lényeges pontjai: reggel-este imádság és cserkész torna (I. II. o. próba 12. p.), napközben a hivatás kötelességei és a cserkész-ismeretekben való haladás. Okos munkabeosztásra, a tanulás helyes módjára is itt lehet hasznos tanácsot adni a fiúknak. Játék (pl. Fekete-fehér, igen-nem, Űsd a harmadikat, Csalogató. — Játékkönyv); befejezés.

A *szolgálatról* a cserkészlet általános gyakorlati programjánál szólottunk. (L. 146. l.) Legfontosabb itt, hogy a helyes magatartás szempontjából a szolgálat három fázisát hangsúlyozzuk: a szolgálat átvétele, a végrehajtása és a róla való jelentéstétel. A szolgálat akkor kezdődik, amikor a parancsot kapjuk és akkor végződik, amikor jelentésünket tudomásul vették.

A társadalmi életben a magatartás akkor helyes, ha mindennapi érintkezésünkbe a törvényeket visszük bele.

A cserkészotthonban való viselkedést megszabja a házirend, melyet megismertetünk. A házirend legyen minden otthonban állandóan kifüggesztve.

Nyolcadik összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Speciális örsi megbízások. — Síp- és kürtjelek. — Cserkészbotok. — Játékhöz valók.

7. Rendgyakorlatok:

- a) örsben,
- b) csapatban örsi kötélekkel,
- c) csapatban örsi kötélek nélkül,
- d) botfogások, a cserkészbot használata,
- e) a fontosabb szolgálati síp- és kürtjelek.

A rendgyakorlatokból újat az első kiképzésnél már nem kell tanítani, hanem az eddig tanultakat, továbbá az énekeket (szövegeket) és a törvényeket ezentúl összefoglalólag ismételtethetjük. A figyelmünket mindinkább az egyes cserkészek egyéniségére fordítjuk, méregetvén és próbálgatván, ki milyen jellemet ígér. Kinek-kinek élénksége, összeférése, barátkozása, felfogása, érdeklődése, összejövetelel kívül való magatartása mind sűrűbb bejegyzésekben rögződik vezetői jegyzőkönyvünkben. Az örsök végleges körvonalai az egyéniségek szerint kezdenek kibontakozni. Mind többször engedjük érvényesülni az örsi beosztást (rendgyakorlatok örsi kötélekkel), örsi állapotot választatunk, beszélünk ezeknek az állapotoknak természetéről, életéről, hangját gyakoroljuk, szóba hozzuk az örsi zászlót, örsi jegyzőkönyvet és az örsjelölt *csoportokra* külön feladatokat bízunk (pl. otthon feldíszítése, örsi illusztrált napló, csapatlap írása).

Következik a *törvény*-kikérdezés és a 8. törvény megbeszélése. A 9-iket feladjuk.

Ismeretanyagul a *cserkészbot* és fogásai, a szolgálati *síp és kürtjelek* vannak soron.

A sípjelek:

— vigyázz!	— — — óvatosan, lassan!
. indulj!	. — . rajvonal! nyitódj!
. — állj!	— — . . zárkózz!
. . . siess!	— — értettem!
. sorakozó!	. . . — — — (s o s) vészjel!
. — — — jöjj ide!	. . — . fekdj! (bújj el!)
— — . gyülekező!	. — . — . — . itt voltam!

A kürtjelek a „Cserkészkönyv“-ben (M. Cs. Könyvei 75—76. sz.) találhatóak. Ha nincs módunkban kiránduláson bemutatni őket, akkor füttyülve vagy hangszeren tanítjuk be és a jegyzőkönyvbe iratjuk őket. Egy füst alatt átvehetjük a *karjeleket* is.

A cserkészbotot főként a szabadban használjuk. Fogása állásnál, menetnél, tisztelgésnél egyaránt egyféle: jobbkézben tartjuk úgy, hogy a kézfej kívül, tehát a szemünk irányával párhuzamosan essék, vashegye a földtől egy arasznyira van, felső része jobb vállunkon nyugszik. Ez csak akkor változik, ha valamelyes alkalmazásba vesszük a botot, pl. ha hordágyat készítünk. A bot nem fegyver, hanem hasznos felszerelési cikk. Használjuk még hídépítésnél, sátorverésnél, gallyhordásnál, széna-, szalma-szállításnál, árok- stb. átugrásnál és — nagyfokú lelkesedésnél, t. i. a kalapot a botvegről lengetjük. A botfogásokat egyénenként felülvizsgáljuk és kijavítjuk. Játék (pl. Gombfutball, gyűrűkeresés, zászlórablás, vitézi párviadal, labdázás. — Játékkönyv); befejezés.

Kilencedik összejevetel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Próbázási jegyzék. — Kötelek, csomókötésre. — Csomagolt hátizsák. (Sematikus rajzok a csomagolt hátizsákról: átnézni a M. Cs. könyvei 31—33. számát.) — A magunk önméretei. — Vonalzó, centiméter. — Játék.

8. a) *Cserkészcsomók:* 1. kétféle szorítónyolcas, 2. álló hurok, 3. egyszerű kettős hurok, 4. dupla halászesomó.

b) *Csomagolás* (iratok összehajtása, könyvek, poharak, tányérok, ásó, csákány, balta, sátorlap, hátizsák); dugólekötés.

c) *Elemi ügyességek:* pl. gombfelvarrás, ceruzahegyezés, foltozás, cipőtisztítás stb.

9. Önmérték: a) nagy arasz, b) kis arasz, c) hüvelyk, d) 150 cm magasság, e) egy méter magasság, f) lépés hossza, g) talp hossza, h) testmagasság.

Az összejövétel első részeinek lebonyolításához nincs újabb mondanivalónk. Az anyagot többé nem az egész csapattól, hanem a próbapontok letételére jelentkezett egyes jelöltektől *kérdezzük* és az eredményt jegyzőkönyvünkbe és külön jegyzékbe vezetjük keltezéssel. Ha megfelelt valamelyik pontnak, akkor a megfelelő rovatba a jelölt neve mellé odairjuk a dátumot. A jegyzék mintája:

1926.

N.-ik órs.

Sorszám	Név	Törvény	Történet, jelvények	Zászló, címer	Csapatnév tört.	Magatartás	Rendgyak.	Csomók	Csomagolás	Önméreték	Útjелеk	Megjegyzés
1.	N. N.	I/9.	I/9.	I/18.	XII 17.	II/3.	I/18.	I/25.	I/25.	II/3.	II/3.	Fogadalmat tett II. 25.
2.	X. Y.	I/18.	I/18.	stb.								
3.	stb.											

Megbeszéljük a 9. *törvényt*, feladjuk a 10-iket.

Ismeretanyag a *próba 8. pontja*.

A cserkészcsomókat feltétlenül be kell mutatnunk valamennyit és minden jelölttel külön-külön megcsináltatnunk. (L. Cserkészkönyv!)

A *csomagolásra* előkészítünk egy hátzísákat és bele való anyagot (iratok, ruha, könyv, sátorlap, élelmiszer, csomagok stb.), ezt először magunk becsomagoljuk és kiszedjük, azután minden fiúval becsomagoltatjuk. Ha sok a jelöltünk, több hátzísákkal több csoportban gyakoroltatjuk. (Hátzísák csomagolását lásd Tábori munkák, Magy. Cserk. könyvei, 31—33. sz.). Csomagolás közben jó megkövetelni, hogy mindenki indokolja meg az elhelyezést pl. a kevésbé kényes ruhát (pl. úszóruha) a hátzísák belső zsebének külső falához, a hátzísák vásznához teszem; mert nagyobb útnál átizzad a hátzísák és a kényesebb fehérnemű (pl. ing) foltot kap. Befelé ugyanebbe a zsebbe teszem a fehérneműt, oldalt a harisnyát, középtűt a zseb falához a lábravalót, középre az inget helyezve, mert az a legkényesebb, felülre kerül a zsebkendő, nyakkendő stb. Az új kiképzési szabályzatban mint c) al-pont szerepelnek az elemi ügyességek. Ez magja, csírája, megalapozása a II. o. próba *Ipari munka* és az I. o. próba *Kielégítő tá-*

borozás pontjának. Célja, hogy ügyes, magán segíteni tudó legyen a cserkész, nehogy majd a csapatnak terhére essék. Ruhájának, felszerelésének karbantartása, a maga adminisztrálásának minden kívánalma ide tartozik.

Azután ismertetjük a magunk önméreteit. (9. próbapont.) Vonalzón magunk ellenőrizzük, vagy adatainkat nyilvánosan ellenőriztetjük és így kitűnik, hogy mi méter nélkül is tudunk pontosan mérni. Megbízunk tehát a jelölteket, hogy a következő összezejövetelre írják össze negyedív papíroson önméreteiket és adják át, hogy majd ellenőrizhessük.

Játék (pl. Bírószági tárgyalás, parlament, hosszúbak, vagy lovasczata, rabló-pandur, nemzetes. — Játékkönyv.); befejezés.

Tizedik összezejövetel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Útjelek rajza. — Önméretek jegyzékeit beszédni. — Próbázás. (Mely pontokból?) — Játék.

10. Útjelek: jó út, rossz út, bujj el, várj, levél, hazamentem, jó víz (∧) rossz víz (□), menj haza, csapat jelzése.

A rendes keretben az ismeretanyag közlése befejeződik a cserkészjelek megismertetésével. Ha közben alkalmunk nyílt kirándulásra, akkor kinn gyakoroljuk; ha nem, akkor táblára rajzoljuk, beiratjuk a füzetbe és össze-vissza kérdezzük. A jelek a következők:

1.		8.	
2.		9.	
3.		10.	
4.		11.	
5.		12.	
6.		13.	
7.			

1. Jó út. 2. Rossz út. 3. Bujj el itt. 4. Táborba mentem. 5. Menj a táborba. 6. Várj itt. 7. Levél van 4 lépésnyire a jelzett irányban. 8. Jó víz. 9. Rossz víz. 10. Minden rendben, nincs ellenség. 11. Baj van, ellenség a közelben. 12. Az összeköttetést elvesztettem. 13. Az összeköttetést megtaláltam.

Megbeszéljük a 10. *cserkésztörvényt*. Nagyobb fiúknál az 59. lapon mondottak szerint. 11—13. éves fiúknál elég a hivatalos magyarázat komoly felolvasása avval a megjegyzéssel, hogy aki valamit kérdezni akar, szívesen állunk rendelkezésére magán úton, de ma nincs időnk hosszabb megbeszélésre. A lelkük úgysis megmondja, minő illetlenségektől kell óvakodni.

Beszedjük az önméretek jegyzékeit és ellenőrizzük, mérési gyakorlatokat végzünk, pl. hüvelykkel megmérjük egy könyv magasságát és szélességét, azután vonalzóval utánamérjük.

Minthogy közeledik a fogadalomtétel ideje, ezt szóba kell hoznunk azért is, hogy a leendő magánszereplőket megállapíthassuk. Ezért — ha ugyan előbb nem láttuk már szükségesnek — kihirdetjük, hogy az összejövetelek kibővítését engedélyezzük. Aki verset szavalni, monológot, dialógot előadni, cserkész vagy más témájú előadást tartani, igricként a cserkészlete eseményeit megénekelni, esetleg saját dallamára előadni vállalkozik, legkésőbb az összejövétel megkezdése előtt a parancsnoknak jelentse be, aki a próba-elmondás sorrendjét tudomására fogja hozni.

A próbázást folytatjuk, tehát a *jelentkezőket* az egyes pontokból nyilvánosan kérdezzük. A törvényeket mindenkitől végigkérdezzük és a magyarázatot behatóan saját szavaival mondatjuk el. A kérdezés tudvalevőleg külön művészet. (L. A próbázatról II. r. I. fej.) Ügyeljünk arra, hogy rövid és világos legyen a kérdésünk. Valamely anyagot jól kérdezni csak az tud, aki jól uralkodik felette. Ezért ajánlatos a jelölteket egymással is nyilvánosan kérdeztetni. Ebből az a jó is következik, hogy ilyenkor mindenkinek állandóan figyelnie kell.

Játék (pl. közmondásos játék, kvartett, körberóta, kétye). Befejezés.

Tizenegyedik összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. — Fogadalom, szertartása és hozzávalók (versek stb.). — Játék.

A próbázás befejezése, a fogadalomtétel megbeszélése, sorrendjének összeállítása, a szerepek kiosztása. A rendes keretben lebonyolítva a próbázást, 8—10 perces előadásban vázoljuk a fogadalomtétel fontosságát és szertartását. (L. a Függelékben!)

Miután megállapítjuk, hogy kiknek jelöltpróbáját fogadjuk el és kihirdetjük, hogy kik azok, akiket fogadalomtételre bocsátunk, az összejövetelek hátralevő idejét teljes egészében az ünnepléses *fogadalomtétel előkészítésére* kell fordítanunk. Amint az egyén (parancsnok) *első* fellépésének nagy jelentősége van, éppúgy a csapat első nyilvános szereplése, a jelöltek első cserkészszereplése is igen nagy fontosságú. Amint a csapat akkor jó, ha a parancsnok szíve a helyén van, éppúgy ez a kilépés a világ elé

is akkor sikerül, ha részleteiben is aprólékos gonddal előkészítettük.

Az összejöveteleken megbeszéljük a programot, a színhelyet, a technikai lebonyolítást, kiosztjuk a szerepeket, megbízásokat és főpróbául a következő összejövetelet jelöljük meg. Amint itt mindenki tudja, hogy mi a teendője, részletesen bemutatjuk a fogadalomtétel szertartását. Tehát a leendő *színhelyen* megjelöljük, hogyan s milyen alakzatban fogunk felvonulni, hogyan állunk fel és itt úgy ismertetjük végig az egész szertartást, mintha olvasópróbát tartanánk valami színelőadásra. Kiemelve a fogadalomtétel fontosságát, lelkiismeretes készülést ajánlunk és áttérünk valamely (esetleg az avatáson előadásra kerülő) játéokra (pl. kígyóórhántás, húzd-ereszd, Grimbusz-párbaj) és a rendes módon berekesztjük az összejövetelet.¹

Tizenkettedik összejövétel.

Előkészíteni: Névsor. — Síp. —
Végleges beosztás. — Fogadalom
szertartása.

A végleges raj- és örsi beosztás megvan és ezt az összejövetelet *egészen a fogadalomtételnek* kell szentelnünk.² A szövetségnek (kerületnél) bejelentjük a próbázott jelölteket igazolásra. Jelvényeket, igazolványokat kérünk és most következik a fogadalomtételi ünnepélynek, első nyilvános szereplésünknek minden programpontjával való részletes végigpróbálása, hogy az erkölcsi sikert biztosítsuk. A körülmények és helyi viszonyok szabják meg, hogy ezt anyagi erőgyűjtésre felhasználjuk-e.

A fogadalom letevésével az első kiképzés véget ért, a csapat elindult a cserkészet birodalmában. — Jó munkát!

¹ Minthogy az ajánlott játékok a játékkönyv jelenlegi kiadásában nincsenek meg, itt írjuk le őket: a) *Kígyóórhántás.* Csoportokban (8—10) a fiúk egymás mögött állnak fel, mint a kulacsadogatónál, jobb térdre ereszkednek, jobb kezüket előre, bal kezüket *lábuk közt* hátranyújtják. Így egymásba fogóznak a sor és jól egymásra zárkózik. Sípjelre az első felkel és megindul terpesztett lábbal a többi *fölött* hátra. Így siet valamennyi — mindig jól összefogózdva — túljutni a mögötte levőkön. Ha az utolsó is áll: *kész!* — b) *Húzd-ereszd!* A vezetővel szemben félkörben állnak a játékosok. Mindegyik jobb kezében spárgavég, melynek másik vége a vezető balkezében fut. A spárga feszült. A vezető hol egyikre, hol a másikra mutat: húzd! vagy ereszd! szóval, mire az illető haladéktalanul az *ellenkezőt* cselekszi. Aki hibázik, kiáll, aki marad, nyert. — c) *Grimbusz.* Földbeszúrt bot, ráerősítve két 2—3 méteres kötél. Ezek vége egy-egy cserkész balkarjára kötve. A cserkész jobbkezeében összegöngyölt, átkötözött takaró, szeme bekötve. Indítás után felkeresi — mindig megfeszített kötélén járva — ellenlábását és ott üti, ahol éri. Néha a fiúkat szabadon hagyják (megkötés nélkül).

² Fogadalmat csak igazolt csapat tagjai, igazolt cserkésztsiszt kezébe tehetnek. Erre ügyeljünk!

Az első kirándulás.

Megfelelő szép időben, 5—6 összejövetel után megrendezzük az első egéznapos kirándulást. Ez lelkiismeretes előkészítést kíván, hogy jelentős eseménnyé lehessen a jelöltek kiképzésében. Fontossága: 1. hogy a vezető mindazt, amit eddig tanított, először mutatja be gyakorlatilag, tehát minden mozdulata és szava különös súllyal esik latba; 2. hogy ennek a kirándulásnak lebonyolítása, szelleme, eredménye, egész lelke adja meg a többinek is alaphangját, tónusát. Célja: az otthonban tanultakat és a játékokat, továbbá a jelöltpróba 6. pontját átvenni.

Előkészítés. Az előkészítés technikájába való betekintés céljából és az érdeklődés fokozására jó *együttes megbeszélést* tartani az első kirándulásról. Megbeszéljük (esetleg térkép vagy táblára rajzolt vázlat alapján) a helyet, az útvonalat oda és vissza, a pihenőhelyet, a vízhezjutást, az étkezést, az útiköltséget, az egyéni és örsi felszerelést, erre az egy alkalomra — noha még nem tettek fogadalmat — kivételesen megengedhetjük a cserkészruha viselését, megszabjuk az indulás (találkozás) helyét és idejét, végül a szétoszlás helyét és pontos idejét, úgy, hogy kiki megmondhassa, hány órákor lesz otthon. Így érjük el, hogy égnak az indulás vágyától.

A vezető előkészületeihez tartozik, hogy a menetelések és pihenők arányos beosztását megtervezze, hogy a játékok nyertesének jutalmazására jutalmakat vigyen (Magyar Cserkészszámokat, cserkészfüzeteket, képeket stb.), hogy legalább egy kétlappos sátrat szerezzen, melyet künn felfernek, hogy az énekelendő vagy megtanítandó dalok jegyzékét és a játékokat foglalja írásba, jegyzőkönyvét (névsor!) a pontozásra, az egyéni bejegyzésekre készítse elő, hogy térképet, sípot, ceruzát, centiméteres mérőszalagot (méter!) vigyen az önméretek ellenőrzésére, esetleg iránytűt, térképmérőt, krétát (útjelzésekre), spárgát (kötelet), kislabdát hozasson (esetleg ütőt is), végül ha szükséges, a menetdíjkedvezmény elnyerésére a megfelelő lépéseket megtegye és igazolványt vigyen magával. Ha van trombitás (esetleg jelölt) és trombita, ezt is kihozhatja.

Kimenetelés. A fiúk szokásos felkeléséhez alkalmazkodva az indulás ideje $\frac{1}{2}$ 8-nál előbb nem igen lesz. A megteendő összes út 12—15 km-nél több nem lehet (oda-vissza). Jobb, ha 6—10 km közt van. Általában 15 percet számítunk egy km-re, tehát az odamenetel, csak a gyalogmentet számítva 1—2 órát vesz igénybe. Nyolc órára feltételezve az indulást (istentiszteleten való részvételtől gondoskodjunk!), legfeljebb délre helyben vagyunk. A vissza-indulást olyan időre kell kitérőznünk, hogy este $\frac{1}{2}$ 8, legfeljebb este 8 órára mindenki otthon lehessen. A kirándulás általános képe ez lesz: délelőtt 4 óra az odajutásra, 3 óra déli tartózkodás, délután 4 óra a visszajutásra. Az oktatás súlypontja (megbeszélé-

sek, természettanulmányozás, szabályok stb.) délelőttre, a játék délutánra esik.

Ezeknek a megfontolásoknak alapján, a kimenetelés pontról-pontra így alakul: a találkozás pontos idejében sorakozó, névsor-összeállítás, öltözék- és szerelvényvizsgálat, naplővezető megbízatása (esetleg mindenkitől naplót kívánunk meg), rövid imádság, menetoszlopban (őrsök egymás mellett!) indulás. Parancsnok előlmege, lépést ad a *legkisebbhez szabva*, gyakran néz hátra, ellenőrzi a lépést. Az őrsvezető vagy a vezető helyettese hátul menetel és ügyel a lépésre, a sorra, jelentést tesz, ha valaki elmarad vagy valamit elveszít. Városban zárt rendben, iparkodva, lépést tartva haladunk, trombita, dob vagy nótaszóval. A városból kiérve rövid pihenő (10 perc), pontos idő megadása (óraigazítás), szerelvény (cipő!) igazítás, enni nem szabad, kulacsot megtölteni, kabátot levetni, őrsi alakulatot felvenni!

Ezzel azután kezdődik már a hasznos foglalkozás, melynek főjellemonvása, hogy minden játszva, á propos történik; nem szabad erőltetni sem témát, sem gyakorlatot, sem nótát. A rövid pihenő alkalmával jó letárgyalni a *vízivás* kérdését.

Ennek főszabályai, melyeket az egészség megóvására való törekvés diktál, a következők:

1. Mindenkinek legyen saját kulacsa; víz „kölcsonzése“, vizet mástól kérni a kirándulás egész tartamára tilos.

2. A tulajdonképeni menetelés megkezdésekor minden kulacsot meg kell tölteni.

3. A kirándulás egész tartama alatt a vízfelvétel csak vezetői engedéllyel történhetik.

4. A vízfelvétel módja: a csapat megáll, senki helyét el nem hagyja (a forrás vagy kút „megrohanása“ cserkészknél lehetetlen dolog), a vezető megnevezi azokat (2—3 cserkész), akik vízért mennek. Ezek a „vizesek“ az összes kulacsokat összegyűjtik és megtöltés után *kiosztják* (tehát a vizeseket sem lehet megrohanni).

5. A cserkész csak étkezés után iszik. A gyakori ivás nem egészséges. (Izzadás, lankadság.) A vízivásnál látszik meg, kiből lesz jó cserkész, mert aki pillanatnyi vágyán nem tud úrrá lenni, az nehezebb próbát nem áll meg.

A rövid pihenő után megindulva, gyakorolhatunk néhány mozdulatot (vigyázz, pihenj, hátra arc, jobbra-balra nézz, állj stb.), ugyanúgy menetközben a „cserkészmenetet“ (40 lépés futva, 40 lépésben), az útjelek alkalmazását, fejlődési gyakorlatokat (elő-, oldal-, hátvéd), *él-t* küldünk ki térképpel, hogy a helyes utat megkeresse és végigénekeljük nótáinkat. Akit valamely feladattal megbízunk, az *szolgálatban* van, magatartására kioktatjuk (l. bővebben e rész I. fejezetében) és azt nyilvánosan megbíráljuk. Menetközben átvesszük a síp-, kar- és kürtjeleket és a kiáltásokat is.

A menetelésről még annyit, hogy nem kell megszakítás nélküli, katonás tempómenetelést erőltetni. Ha megyünk, egyenletesen menetelünk, de ha bárminemű látványossághoz vagy érdekességhez érünk (pl. gyár, gőzeke, virágos mező, állatok stb.), álljunk meg, nézzük meg és tanuljuk meg, amit lehet. Nem hajszo-lunk „teljesítményt“ és nem kelünk sebességi versenyre kilométerekben. Épp azért, amit itt el nem lehet sorolni, megmondja a vezetőnek a helyes érzéke, a terep és a helyszíni viszonyok.

Pihenő, étkezés. Célhoz érve, megadjuk a pontos időt, kiszemeljük a pihenő helyét, ezt pontosan megmutatjuk a csapatnak, kihirdetjük a pihenő (étkezés) időtartamát; ha evés után szieszta lesz, megmondjuk, meddig kell hallgatni; szabályozzuk a vízellátást, megszabjuk, meddig lehet távozni, hol intézzék el a szükségesüket és oszoltatunk. Az étkezés ideje ügyes vezető részére nagyon jól kihasználható idő. Egymás közelében letelepedve, ez a 12—16-os csoport könnyen alakul át beszélgető társasággá, melynek jókedve nem szorul élesztésre és ötlet ötletet kerget. Itt el lehet mondatni a jelöltpróba 1., 2., 3., 4., 5. pontját, lehet tárgyalni a 6. pont mai alkalmazását (a cserkész napirendjét elmondani!), a cserkészcsomókat (a csomagok kibontásánál a spárgával) stb.

Az étkezés, tapasztalat szerint, napos időben $\frac{3}{4}$ órát vesz igénybe és egy óra múlik el, amíg a helybenülést már nem bírják: vagy lefekszenek, vagy játszani kíváncsoznak. Ezalatt alkalmoszerűen a fentieket legnagyobbbészrt át lehet venni. Példák:

Egy fiú almát hozott. Udvariasan megkínálja vele parancsnokát. Ennek elve csak az lehet, hogy nem fogad el semmit, de nem is kínál semmit. Ha egyesektől elfogadna bármily csekélységet, azt a hitet kelthetné, hogy ez „számít“. Ha egyeseket kínálna (hacsak az egész csapatot nem látja el, ami nehezen képzelhető el), úgy tűnhetnék fel, hogy kedvencei vannak. Tréfával üti el tehát és azt mondja:

— Hát halljuk, melyik törvény alapján ajánlod fel? — A törvényeken végigmelve ilyenről nincs szó, tehát elintézzük a dolgot: a jószívűséget megköszönve, elfogadjuk és egy játék díjával tüzzük ki.

Az egyik „vizes“ mindkét kezében kulacsokkal jön vissza. Odavezényelünk: vigyázz-tisztelegj! — és ennek kapcsán tisztázuk azt, „kinék, mikor és hogyan kell tisztelegni?“

Mindig rákerül a sor állathangok utánzására. Itt rátérünk az „örsi állat“-okra, az örsökre és a csapatszervezetre stb.

Játék. Ebéd után rendszeren magától kezdődik. Ajánlhatjuk sorrend tekintetében, hogy előbb egy-két megközelítést, kisméretű hadijátékot játszunk (a név lekiabálásával, hisz ismerik egymást és jó, ha pontosan tudják egymás nevét), aztán rendezünk egy metát stb., szóval áttérünk a labdajátéokra. Aki rajzolni, írni stb. akar, egy szóval sem erőltetjük a játékba. A játékvezetésről az első összefüvetelnél bőven tárgyaltunk. (L. 163. l.)

Hazamenetel, szétoszlás. Indulás előtt legalább negyedórával megszakítjuk a játékot, a jutalmakat kiosztjuk és kiadjuk a parancsot: készülni! Ne engedjük itt a hosszadalmas trombitálást, sípolást, kiáltásokat, csendben menjen végbe a készülés. Sorakozó után végigjárjuk a terepet, nem maradt-e vissza szemét? Visszamenetelésnél csak annyi a különbség, hogy *pontos megérkezésre legyen gondunk*. Indulás vagy oszloj előtt együtt imádkozunk. Oszlás előtt kitűzzük a következő összejövetelt és a figyelmeztetés után, hogy egyenesen haza menjenek, megköszönjük a cserkészeknek mai jó szolgálatukat, s együttes tisztelgés után szétoszlunk.

NEGYEDIK FEJEZET.

A II. osztályú próba anyaga és feldolgozása.

A kiképzés a cserkészpróbák-megkívánta gyakorlati ismeretekre az egyes próbapontok különleges jellege szerint más és más módszereket tesz szükségessé, más és más kiképzési eszközök igénybevételét kívánja meg. Ezekre az egyes próbapontok tárgyalásánál kellőképen rámutatunk. Van azonban néhány *a kiképzésnél általánosan érvényes szempont*, mely alkalmas arra, hogy gyakorlati munkánkat eredményesebbé tegye — mellőzése azonban a sikerről eleve való lemondást jelentené. Ezekről itt, az egyes próbák részletes tárgyalása előtt, kell megemlékeznünk.

A gyakorlati kiképzés mindig valamely konkrét célra irányul, valamely ügyesség elsajátítását tűzi ki céljául. Azért mellőzhetetlen követelés, hogy a kiképzésen céltudatos vezető gondolat vonuljon végig, hogy ne szeszély szerint, hol ebbe, hol abba belekapva, hanem jól átgondolt *rendszer* alapján fogjunk munkába. Ebben a rendszerben fontos szerepe van az örsi és csapatösszejövetelnek, a kirándulásnak és táborozásnak, mint keretnek: de igénybe vesszük a fiúk önnevelő, önképző munkáját, sorompóba állítjuk az öntevékenységet — és belekapcsoljuk az otthonot, a tanfolyamokat, műhelyeket, kötöző helyeket is. Sokszor pedig a közvetlen szemlélés (telepek, bányák, múzeumok megsemlélése) oktató hatását is kiaknázzuk.

A kiképzés rendszeressége megkívánja azt is, hogy *célszerű elosztásban* végezzük a munkát: ne egyszerre akarjunk egy ismeretágot teljesen kimeríteni, de viszont ne is kávéskanállal adagoljuk a tudnivalókat. Sohse muljék el cserkészösszejövetel, amikor valamely gyakorlati ismeret elsajátítása irányában határozott lépést ne tegyünk — de viszont nem szabad lennie összejövetelnek (a szoros értelemben vett műhelymunkákat kivéve), amelyet egyedül és teljesen csak a gyakorlati munka foglalna le, és nem egészítené ki a programmot a játék és szórakozás, vagy a komoly megbeszélés. És csak természetes, hogy a cserkészoktatást is legálul kezdjük, hogy *fokról-fokra* haladunk, az egyszerűről térünk

át az összetettre, a jelöltpróbáról a II. osztályúra, különpróba-hoz nem fogunk, míg az I. oszt. próbával el nem készültünk stb.

További fontos szempont, hogy a gyakorlati kiképzés nem merülhet ki soha „előadásban“, „magyarázásban“, a tudnivalók egyoldalú, elméleti jellegű ismertetésében — bár bizonyos mértékig, kivált bevezetőben, erre is szükség van, már csak a tanulási kedv felkeltése, a fantázia egészséges megindítása végett is. — Hanem ellenkezőleg: minden gyakorlati tudnivalót, ha elháríthatatlan akadályokba nem ütközik, *be kell mutatni*, sőt *minden egyes fiúval* külön-külön vagy azonnal, vagy később a próbázás alkalmával *el kell végeztetni* azt, amit éppen tanulnak. És természetesen meg kell kívánni, hogy kellőképen begyakorolják, tehát *jól* is végezzék gyakorlati munkájukat. Ezért nem lehet eltekinteni attól a követeléstől sem, hogy az *oktató*, a vezető is *rendelkezzék* a kellő *szakismerettel* és *pedagógiai érzékkel*, s *szeresse a tárgyat*, amivel foglalkozik.

Tanításunk *sohse* haladjon merev *séma szerint*, hanem a fiúk egyéniségéhez, intelligenciájához, tudásához alkalmazkodjék. — Az oktatás anyagából a lényegét, továbbá az elfeledhető adatokat célszerű lesz a fiúk jegyzőkönyvecskéjébe lediktálni. — A *próbáztatás* (I. e rész I. fejj., 152. l.) sokszor szükséges, sokszor azonban már a kiképzés folyamán tiszta képet nyerünk cserkészaink tudásáról s ilyenkor az el is maradhat.

Az emberi test. szerkezete és egyszerű első segély.

A n y a g.

- a) Bonetani alapismeretek,
- b) mentőtáska elkészítése és használata,
- c) hordágyrögtönzés, betegszállítás,
- d) kötözés, főképen kendővel (sebzések, csonttörés és ficamodás),
- e) gyakran előforduló rosszulletek (ájulás, napszúrás, fagyás, rovarsípések), mesterséges lélekzés.

L. a Magyar Cserkész könyvei 3. füzetében (Mócsy-Sztrilich: A cserkész-segítsejnyujtás kis kátéja) a következő pontokat: 1—4, 9, 10, 16—18, 20, 21, 23, 26, 27, 31—40, 45—51, 65, 95. és azonkívül a 76—77. sz. füzetet.

Módszer. A test szervezetének magyarázásánál a fiúk tapogassák ki önmagukon az egyes csontokat. Ha lehet, meg kell nekik mutatni a csontváznak legalább a képét valamely könyvből. A zsigerek fekvését is jó képen megmutatni. A test szerkezetét egyfolytában leírni tudni nem szükséges, azt azonban meg kell ki-

vánni, hogy jól feltett kérdésre az első segítségnyújtási füzetből kijelölt kérdésekre pontos és értelmes feleleteket adjanak.

A *mentőtáskát* házilag kell megcsinálni. Csinálhatunk maradék ponyvából vagy viaszkos vászonból egy kabátzseb nagyságú lapos zacskót, melyet hozzávarrt szalaggal át is köthetünk. Ebben a zacskóban visszük magunkkal kisebb kirándulásokra az első segítségnyújtáshoz szükséges holmit: kis csomag géz, vatta, 2—3 különböző nagyságú pólya, biztosítótűk, háromszögű kendő, kis olló. Esetleg jódtinktúra. Ez utóbbit kis (10—20 gr-os) üvegekben tartjuk gummidugóval bedugaszolva (mert a jód a parafát szétrágja, az üvegdugós üveg dugója pedig kiránduláson könnyen kiesik vagy úgy beleszorul, hogy nem tudjuk kivenni). Nagyobb kiránduláson, táborozáson való használatra kis, erős ládát rendezünk be. Ebben több kötőszert fér el; azonkívül tehetünk bele kis üveg lysoformot, dobozban szappant, tiszta törülközőt, körömkéfért, egy tubus vazelint, síneket stb. Nagyon célszerűek az ú. n. kötőszertpatronok, amelyekben egy kötéshez való géz, vatta, pólya, biztosítótű vannak benne steril és kis helyre összepréselt állapotban.

Ami a *mentőtáska használatát* illeti, a következőket kell szem előtt tartani: 1. A mentőtáskába belenyúlni csak annak szabad, aki első segítséget nyújt s aki kellőképpen megtisztította kezeit. Legyen bent egy naplófüzet, melybe a mentő írja be, hogy hol, kin, és mivel segített. 2. A gézes- és vattás-csomagból (dobozból) csak annyit húzunk ki, és vágunk le, amennyi valóban szükséges. Gézt és vattát a csomagba (dobozba) visszatenni nem szabad, mert a kivett kötőszert fertőződött, amikor a kézhez ért. 3. A használt műszereket rendben vissza kell rakni és a sterilen használandó szerek újabb sterilizálásáról gondoskodni kell. 4. Jód-tinktúrát nem szabad sem *önteni* a sebre, sem pedig a dugójával kenni. Hanem legyenek a mentőszekrényben tiszta papírba csomagolt fogpiszkálók, amelyeknek a végére *tiszta kézzel* borsó nagyságú vattagömböt csavarunk. Ezt belemárthatjuk a jódos üvegbe és evvel kenjük a seb környékét. Eltenni és újra használni nem szabad!

Kötözési gyakorlatra háromszögű kendő helyett más, nagyobb kendőt, cserkésznyakkendőt, régi szalvétát használjunk. Ha pólyával gyakorolunk, a drágább, de sokkal erősebb és jól mosható *kalikó*-pólyát vegyük. A kötözést a fiúk részint önmagukon, részint egymáson is gyakorolják. Ne csak mindig a kézen, mert táborban aránylag gyakoribbak a lábbon (sarkon, talpon) való sérülések. Már a kötözési gyakorlatnál hozzá kell szoktatni a fiúkat a tisztasághoz: a gyakorlat előtt meg kell mosatni a kezüket. A kötőszert ne fogdossák össze! Kötözési gyakorlatra a mentőszekrénybe nem kerülő külön géz, vatta és pólyák szolgálnak. A sínezés gyakorlásánál a *rögtönzött sínek* alkalmazása a fontos, mert balesetnél a legtöbbször nincs kéznél mentőszek-

rényből való sín. A fiúk leleményességét fejleszteni kell azáltal, hogy őrsi összejöveteleken, kirándulásokon különböző helyzetekben megkérdézzük őket, honnan szereznének sint, ha valami csonttörés történék?

Altalában a fiúk inkább kevesebbfélét tudjanak, de azt alaposan. A kikérdezésnél a feleletet nemcsak elmondani kell tudni, hanem — ahol van mit — megcsinálni is.

2. Megfigyelés.

a) **Megfigyelés, nyomolvasás és következtetés szabályai,**

b) **nyolcheti állandó megfigyelési gyakorlat a tiszt utasításai nyomán,**

c) **legalább háromszori sikeres Kim-játék (tárgyak fekvését lerajzolni, $\frac{2}{3}$ -ára emlékezni).**

Nem lehet eléggé felhívni a figyelmet ennek a próbapontnak nagy fontosságára. A gyakorlati élet minden időpontban és számtalan esetben megfigyelésre kényszerít bennünket. A pontos megfigyeléstől sokszor igen fontos dolgok függenek. Minden emberben él ugyan a megfigyelés ösztöne, mégis nagyon kevés a jó megfigyelő. Ennek oka a rendszeres gyakorlat hiánya. A cserkésznek feltétlenül jó megfigyelőnek kell lennie, megfigyelő tehetségét külön érzékké kell kialakítania. A megfigyelés legfőbb szabálya: legfontosabb itt a *gyakorlás*. A gyakorlatok vezetése természetesen a tiszt feladata, az ő helyes eljárásától függ a gyakorlat eredményessége. Szolgáljanak itt zsinórmértékül a következő szabályok:

1. *Az összes érzékszerveknek, mint megfigyelő eszközöknek gyakorlása az első lépés.*

2. A megfigyelés mindig és mindenütt gyakorolható.

a) *A látóérzék gyakorlása.* Fokozatosan a következő rendszerrel gyakoroljunk:

Fény és árnyék, a háromfajta kiterjedés, távlat (épületvonalak részletei, felhők megfigyelése), állótárgyak, mozgótárgyak, világos térben, homályos térben való megfigyelés, világos térről homályos térnek, homályos térről világos térnek a megfigyelése; színek érzékelése a fizikai színekép (spektrum) alapján, később a kevert színek érzékelése közletről, majd távolról.

Mindezek a gyakorlatok álló és mozgó tárgyakkal, különböző időben és különböző időjárás alkalmával, különféle környezetben: így vízben (folyófenék), földön és levegőben végzendők; *gyorsan mozgó, nagy távolságban elhelyezett többszínű tárgy megfigyelése e téren a legnehezebb gyakorlat.*

A látóérzék gyakorlásának egyik fontos módja a messzelátóval való megfigyelés. Ez t. i. csak egy bizonyos tereprész megfigyelését engedi meg, mert látóköre jóval kisebb a szeménél és így a

megfigyelőerő kisebb területen összpontosul. Ezért a szabadszemmel való megfigyelésnél is fedjük el a látóerőnket feleslegesen igénybevevő részleteket azáltal, hogy ellenzót tartunk szemünk elé (kéz, kalap karimája).

Nagyon jó megfigyelő gyakorlat a látóérzék fejlesztésére a mértékkel alkalmazott mozgófénykép-előadások képeinek megfigyelése, végül a kimjáték.

b) *A hallóérzék gyakorlása.* Ezeknél a gyakorlatoknál lehetőleg csakis hallóérzékünket foglalkoztassuk. A legalkalmasabb idő tehát az éjjel, vagy egyáltalán a sötétség, további feltételei pedig a közepes hőmérséklet, tiszta levegő és a relatív csöndesség. Ezek a gyakorlatok a legnagyobb figyelemmel, egyetlen hang előidézése nélkül eszközözendők. Megbeszélésnek csakis gyakorlat után van helye.

A bekötött-szemű fiú jelenlétében különféle hangokat és zörejeket keltünk; először egyszerűeket, majd összetetteket; zárt helyiségben, később szabadban. A hangok és zörejek erősségét változtatjuk. A további gyakorlatok éjjel szabadban, csöndben; közeli, majd távoli beszélgetés mellett égő tűz közelében; ködben, eső után, esőben, viharban, mezőn és végül erdőben. Legnehezebb gyakorlat az erdőben, nappal, szeles időben végzett hallási megfigyelés.

Az összetett zörejt és hangtömkeleg megfigyelésénél főelvek: A kizárólagosság (exkluzivitás) és a hang- és zörejtömkeleg elemzése. A kizárólagosság elve abban nyilvánul, hogy a hangok megfigyelésénél csak hallóérzékünket foglalkoztatjuk, az elemzés elve pedig azt jelenti, hogy sorra veszünk minden hangot és zörejt, egymástól megkülönböztetni igyekezünk őket és belőlük a hangot vagy zörejt keltő okot iparkodunk megállapítani.

A hallási gyakorlat a megfigyelt hangok vagy zörejek utánzásával vagy ennek megkísérlésével válik csak teljessé.

c) *A szaglóérzék gyakorlása.* A szaglóérzék általában a legelhanyagoltabb szerve az embernek, de csak az elkényesedett, mindvégig házban tartózkodó városi embernél. A talpig-embernek, a cserkésznek kiképzésénél kiváló gondot fordítsunk tehát a szaglóérzék gyakorlására is. Az egyetlen jó módszer itt az, hogy lehetőleg mindent megszagolunk, ami a kezünk ügyébe kerül. Gyakorlati szabály: mindennek van szaga, aminek anyaga van.

Gyakorlatok: erős illatú olajok, gázok, savak szagának felszipantása, virágillatok, növények, víz, fű, széna, alom, erdő, lomb, fa, korhadó és rothadó anyagok, füst (lombfűst, száraz fa füstje, nedves fa füstje, szalma és szőr füstje) megfigyelése. A módszerre vonatkozólag irányadók: a gyakorlat bekötött szemmel, csöndben, a tárgyhoz való hozzányúlás nélkül végzendő. Városi cserkészek szaglási gyakorlatának tetőpontja: az utcai szagok elemzése. Melyik vendéglőből, pincéből milyen szag árad stb. Falusi cserkészeknél a gazdasági anyagok és az állatok szagá-

nak felismerése a földolog. Erdőben, mezőn, réten különböző évés napszakokban, különböző időjárás alkalmával más és más szagokat érzünk; gyakorlataink megválasztásánál legyünk mindegyik tekintettel. Ezek a szaglási gyakorlatok nagyon hálásak, mivel minden feltűnés nélkül vihetők végbe. Koncentrált folyadékok szaglásánál a következő eljárást kövessük: A folyadékból néhány cseppet tenyerünkre öntsünk és dörzsöljük szét. Így a szaglás érzékelése sokkal pontosabb lesz.

d) *Az ízlelő érzék gyakorlása.* Az ízlelő érzék gyakorlása leginkább évés közben eszközölhető. Különösen arra fordítsunk gondot, hogy az egyszerű ízek (édes, savanyú, keserű, sós, fanyar) érzékelésétől haladjunk az összetett ízek megfigyelése felé. Fontos az észlelt ízek egymással való összehasonlítása. Hogy csak egy példát említsünk: Minden zöldségneműben észrevehető a növényzöld, vagyis a klorofil anyagának íze. Mégis hány árnyalat van a különböző zöldségfélék ízében, melyeket a különböző aromatikus anyagok hoznak létre! — Az ízlelés gyakorlásánál ne feledjük, hogy mindig keveset vegyünk száánkba a próbaanyagból és jól szétdörzsölve ízleljük meg, olyanformán, hogy a nyelvet az ízlelendő anyaggal minél több ponton hozzuk érintkezésbe. — Összetett gyakorlatok: étkezésnél az étel anyagának elemzése; miből készült az illető étel vagy ital?

e) *A tapintó érzék gyakorlása.* A kizárólagosság elve itt is teljes mértékben alkalmazandó: sohase nézzünk a tapintási megfigyelés alatt álló tárgyra, illetőleg csak a tapintás alapos keresztülvitele után, mert csak így érhetünk el a készség elsajátításában eredményt. A tapintásnál ne csak a tárgy felületi viszonyaira (síma, érdes, bársonyos stb.) legyünk tekintettel, hanem anyagi szerkezetére is (rugalmas, laza, tömör, aform stb.). Ezenkívül a tárgy alakját is figyeljük meg (hosszú, hegyes, gömbölyű stb.).

Fontos elv, hogy ne csak ujjaink tapintó idegvégződéseit gyakoroljuk, hanem lábunkét, térdünkét, sőt hátunkét is, mert így minden helyzetben eszközölhetünk adott alkalommal ez irányban megfigyeléseket.

A tapintási érzék gyakorlásának a technikája a következő: A bekötött szemű fiú kezébe adjunk különböző tárgyakat felismerés és leírás céljából. Alakilag egyszerű tárgyak felismerése után mindig összetettebb alakúakra térjünk át; egész rendszerek felismerését (óraszerkezet, műszerek stb.) csak később gyakoroltassuk. Virágok, növények vagy növényrészek felismerését is csak bizonyos hosszabb gyakorlat után kívánhatjuk meg. A kézzel eszközölt tapintás begyakorlása után a kéz hátrakötése mellett más gyakorlatokra térünk át; így: óvatos elbotorkálás egyik helyről a másikra; a tárgyának a lábbal történt körültapintása után annak leírása és felismerése; az út minőségének jellemzése. Külön gyakorlatként végzendő a bottal való tapintás. A feladatul tűzött tapintási gyakorlat helyes megoldásának: a tapintással érzékelt

tárgy szabatos leírása tekintendő. Ami a tárgyak hőmérsékletének tapintással történő meghatározását illeti, szintén kiváló eredményekre tehetünk szert a gyakorlat útján. Ismert hőfokú víz tapintása után különböző ismeretlen hőfokú folyadékok megismerésére térjünk át.

A tapintás érzékelési körébe tartozónak vesszük az *elektromos áramnak* az emberi testre gyakorolt fiziológiai hatását is. Az ezirányú érzékelést is be kell gyakorolnunk. Általánosan ismert szabály itt az, hogy megnedvesített bőrfelülettel kisebb elektromos áramok is érzékelhetők, míg az egészen gyöngé áramokat a két elektromos pólusnak a nyelv felületére történő rákapcsolásával érzékelhetjük. Természetszerűleg tartózkodjunk a nagyfeszültségű elektromos áramvezetékekkel tervezett ezirányú kísérletektől.

f) *Az egyensúlyérzéknek* gyakorlása különböző testhelyzetek felvétele által történik legdrasztikusabban. Ugyanis csak így lehet legkönnyebben begyakorolni a vízszintes és függőleges helyzetben létel érzését. Klasszikus gyakorlatai az egyensúlyozási érzék fejlesztésének: kerékpározás, lebegőfán csinált gyakorlatok és mint ezirányú speciális cserkészgyakorlat: a „*gombonállás*“, ami alatt egy földbe vert karó kiálló végén (gombján) egy lábbal való megállást, illetve fennmaradást értjük. Idetartozik a forgás (tánc) is saját tengelyünk körül, cigánykerék, stb.

Ezeknek az előgyakorlatoknak a lelkiismeretes elvégzése után a *tulajdonképeni megfigyelés* már jókora pontossággal eszközölhető. Vigyázzunk a következő szabályokra: 1. Egyazon időben lehetőleg csak *egy* személyre, vagy tárgyra, vagy jelenségre koncentráljuk megfigyelő erőnket. 2. Megfigyeléseinkben a lehető legnagyobb *pontosságra* törekedjünk. 3. Megfigyelésünk mindig *kimerítő* legyen, vagyis a megfigyelt tárgynak lehetőleg minden sajátására terjeszkedjék ki. 4. Megfigyelésünkéből sohase hiányozzék a *környezetnek* mint keretnek vagy háttérnek a képe.

A megfigyelés, tárgya szerint négy nagy fejezetre oszlik.

- a) Önmagunk,
- b) embertársaink,
- c) emberalkotta dolgok,
- d) a természet megfigyelésére.

a) *Önmagunk megfigyelésének* a technikája nagyon is kézenfekvő: testi és lelki életünk megfigyelése által ismerjük meg önmagunkat. Esténként a napi munka után vonultassuk fel emlékezetünkben aznapi életünk minden jelenetét és figyeljük meg, hogy adott helyzetekben miként cselekedtünk. Másrészt azonban testünket is a legszorgosabb megfigyelés tárgyává kell tennünk. Ezen a téren a II. o. próba 1. pontjában említett alapismeretekre támaszkodhatunk. Ne felejtjük el, hogy aki önmagát jól megfigyelte, az a legjobb emberismerővé válhat.

b) *Embertársaink megfigyelésének* gyakorlására igen nagy súlyt vessünk. Másként, mint szigorú rendszerrel ezen a téren nem boldogulhatunk. Aki egyszerre mindent meg akar figyelni, az semmit sem fog tudni megfigyelni. Gyakorlatainkat vezessük a következő rendszer szerint: mozdulatlan ember; mozgásban lévő ember; férfi, nő, felnőtt, gyermek; arc, testrészek, testtartás, járás, hanghordozás, taglejtés, arckifejezések, végül ruházat megfigyelése. Természetesen mindezeknél a kategóriáknál még nagyon finom részletek is vannak, melyekre megfigyelés közben amúgy is rá fogunk jönni és amelyeknek fölemlítése fölösleges. Igen fontos azonban, hogy az emberek megfigyelésénél minden részletre vonatkozólag szorgos tanulmányokat végezzünk. A folyton hangoztatott kizárólagosság és elemzés elve itt is alkalmazandó. Ne siesünk, lassan, alaposan figyeljünk meg. Rendezzünk „kéz-, láb-, cipő-, orr-, szem-, hang-, járás-, jelvény és cserkészjelvény-napokat“ a megfigyelésben, amikor is csak az illető részletet figyeljük meg. Ilyen módszerrel nagyértékű megfigyelési anyagra tehetünk szert.

A részletek és a külsőségek megfigyelése után cserkészeinket tanítsuk meg arra is, hogy az embert a maga egészében, jellemét, sajátos szokásait és erkölceit figyeljük meg, illetőleg próbáljanak rá visszakövetkeztetni. E végből küldjük ki őket egy-egy fél órára (városban) és figyeljenek meg ez idő alatt egy durva, vagy egy szegény, de udvarias egyént stb.

De azután arról is számoljanak be, hogy keresés közben még milyen más jellemű emberekkel találkoztak (pl. bamba, kedves, hanyag, ravasz, pöffeszkedő, szórakozott stb. emberek), és a személyek pontos leírása közben be kell számolniuk azokról az okokról is, amelyekből jellemükre következtek. E kiküldések céljául sokszor azt tűzzük ki, hogy keressék az alkalmat a jócselekedetekre és aki ügyes megfigyelése révén a legszebb alkalmat tudta találni, valamilyen formában tüntessük ki.

c) *Emberalkotta dolgok megfigyelése.* Idetartoznak lakóhelyek, iparcikkek (pl. ruha), a művészet alkotásai (képek), eszközök, emlékművek stb., különösképen pedig műhelyek és gyárak megfigyelése. Itt is ezer részlet van, ami megfigyelésre érdemes. Az emberalkotta dolgoknál főként az alkotás módjára világosságot derítő részleteket figyeljük meg és a lényegét, a rendeltetést igyekezzünk megismerni.

Gyakorlatként sétáljanak végig a fiúk az utcán és jegyezzék meg a sorjában következő üzleteket s a séta végén mondják el azokat.

Azután az üzletek cégtábláit figyeljük és jegyezzék meg.

Figyeljenek meg szembetűnő épületeket, mint tájékoztatókat; jegyezzék meg a bejárt utak mellékutcáinak számát, általában az utcák neveit, az arra járó lovak és közlekedési eszközök jellegzetes tulajdonságait, kocsik, rendőrök, autók számát. Tanítsuk

meg őket arra, hogy maguktól is észrevegyék a patikákat, tűzjelző-állomásokat, orvosi rendelőket, azokat a helyeket, ahol állandóan rendőr áll, stb.

Először mutassuk meg a megfigyelés módját, azután küldjük őket egyedül ki és visszatértük után kérdezzük ki a látottakat.

d) *A természet megfigyelésénél* egyetlen gyakorlati szabályt tartunk nagyon fontosnak: A természetet mindig a legapróbb részleteiben kell megfigyelnünk, hogy megismerhessük. Hálás tanulmánytárgyaink a természet megfigyelése alkalmával: a háziállatok, konyhanövények, rovarok, lepkék, kerti és erdei madarak; a kert, rét, erdő, mező. A környék felszíni alakulata; természeti tűnemények: eső, villámlás, dörgés stb. A legnagyobb természetbeli megfigyeléseket hegyek között eszközölhetjük ott, ahol a természet lépten-nyomon a maga teljes fenségében jelenik meg előttünk. De gyönyörűséges egyetlen fűszálnak, virágnak alapos megfigyelése is, mert ugyanannak a Kéznek a munkáját dícséri. Buzdítsunk mindig kitartásra a természet megfigyelésében, mert bizony ez állhatatos munkát, sokszor órákhosszáig eltartó helybenülést, hangnélküli viselkedést követel.

A természeti megfigyelések ellenőrzéseképpen pontos írásos jelentéseket, leírásokat követeljünk a fiúktól. A témákat magunk adjuk, de a fiúk is választhatják. Itt is a legnagyobb pontosságra és minél többoldalúságra kell törekednünk. Ásvány-, rovar-, lepke- és növénygyűjtemények bemutatása is jó eszköz a gyakorlatok pontos elvégzésének ellenőrzésére, de nagyon fontos itt az, hogy a legpontosabb adatokat tüntessék fel ezek a gyűjtemények a darabok lelő-helyére és idejére vagy más körülményeire vonatkozólag.

Gyakorlatként vigyük ki az örsöt sétálni a szabadba és tanítsuk a fiúkat a távolabb fekvő pontok megfigyelésére (dombok, templomtornyok stb.) és közelebb levő jellegzetes tárgyak észrevevésére (pl. szembeötülő épületek, fák, sziklák, kapuk, különböző anyagból készült kerítések, gabonafélék, különböző fajtájú fák, madarak, állatnyomok, járóművek, emberek stb.). Végezetül pedig *egy* növény vagy *egy* állat beható megfigyelése legyen a gyakorlat.

De kiküldhetjük a fiúkat egy meghatározott útra, úgy, hogy feladatuk legyen bizonyos számú, mondjuk 5—10, a megjelölt vidékre vonatkozólag tett kérdéseinkre (pl. az út minősége, emelkedések, lejtők, a növényzet, állatok, útelágazások, menetidők, talált tárgyak stb.) egyenként szóbelileg, vagy írásban együttesen felelni.

Emeli a gyakorlat értékét, ha előzőleg különböző jelzéseket alkalmaztunk a megfigyelendő terepen, pl. galyakat, ágakat törünk meg bizonyos helyeken, vagy pl. gyűjtőt vagy gombokat szórtunk el, hogy a fiúk észrevegyék és hazahozzák annak jeléül,

hogy a közelfekvő dolgokat éppúgy észreveszik, mint a távollevőket.

Megfigyeléseink alkalmával lehetőleg gyakran használjuk a *fényképezést*, mint a látottak megrögzítésére szolgáló eszközt. A megfigyelésekről pedig készíttessünk a fiúkkal szabatosan fogalmazott és állandóan vezetendő *naplót*.

A *nyomolvasásra* és a *következtetésre* rendszeres szabályokat adni messze vezetne. Érdekes anyag található idevonatkozólag a Magyar Cserkész Játékkönyvében (54—56. sz.) és a közkedvelt „Winnetou-levelekben“ (Magyar Cserkész VI. évfolyamától kezdve). A *gyakorlás módszeres vezetésére* a következőket:

A *nyomolvasás* kezdőkkel csak hóban, vagy folyóparton, iszapban, homokban, nedves talajon, dús fűben gyakorolható. Fődolog itt a lépések hosszának, a nyom alakjának és mélységének a megfigyelése. A cserkész számára azonban nemcsak a lépések jelentenek nyomokat, hanem bármely eldobott vagy elvesztett tárgy, letört galy, zsarátnok, a cserkészjelek stb. Ezek megfigyelése és belőlük helyes következtetés vonása azonban csak a megfigyelés elemeinek vázolt és alapos begyakorlása után lesz lehetséges.

Gyakorlatként pl. táborban vegye le minden cserkész cipőjét, és készítsen talpáról és sarkáról rajzot a szegek és kiálló részek megjelölésével. Majd adjuk oda minden cserkésznek egy-egy cipő megrajzolt körvonalát és kerestessük meg az ezeknek megfelelő nyomokat, végül pedig rajzoltassuk be a körvonalakba a (megfelelő) részleteket. Azután jegyezzék fel a fiúk a lépés hosszát és mérjék meg, hogy mennyire térnek el a lépések az egyenestől (a menet irányától), milyen szöget alkotnak vele stb.

Vagy készíttessen elő a vezető kb. 10—15 négyzetméter nagyságú, jól lehengetelt földdarabot, azután egy fiú menjen, egy másik fusson és egy harmadik biciklizzék át rajta. A terület egyik fele legyen vizes, mintha esett volna, a másik fele pedig legyen száraz. Most magyarázzuk meg az egyes nyomok közti különbséget, úgy, hogy a fiúk bármikor fel tudják ismerni a rendszeren járó és futó ember nyomát.

Másnap, ha lehetséges, ismételjük meg a gyakorlatot, hogy a régi és új nyomok egymás mellé kerüljenek s figyeltessük meg különbségüket, úgy, hogy a fiúk megtanulják megbecsülni a nyomok keletkezési időpontját. Azután készíttessünk mindenféle egymást keresztező nyomot, pl. egy biciklistaét és egy gyalogjáróét és a fiúk a nyomokból rekonstruálják a történeteket.

Nedves talajon, víz partján, dús fűben is lehet hasonló gyakorlatokat rendezni és a nyomolvasásban, a vezető egyénisége szerint, az indiánok módjára nagy tökéletességre lehet szert tenni.

A Kim-játék (24 tárgyból legalább 16-ra emlékezni 1 perces megfigyelés után!) gyakorlására csak annyit, hogy a látás útján

történt megfigyeléseket — kellő tökéletesség elérése után — egészítsük ki a tapintás és szaglás útján — kizárólagosan — történt hasonló megfigyelési gyakorlatokkal.

3. Környékismeret.

a) Lakásától 500 méter körben ismeri az összes utcákat, tudja, hol van orvos, gyógyszerár, kórház, rendőrőrszoba, előljáróság, posta-, távirda-, telefon-, tűzjelző- és bérkocsállomás, villamosmegálló, nyilvános illemhely. Készítsen térképet erről a területről egy más térkép nyomán,

b) ismerje lakóhelyének (város vagy megye) fekvését, közigazgatását (kerületeit, járásait), főbb nevezetességeit, főbb útvonalait és közlekedési eszközeit,

c) ismerje a környékbeli kirándulóhelyeket s tudjon oda idegeneket is elvezetni,

d) ismerje a városháztól 10 km sugarú körben fekvő helységeket, hozzájuk vezető utakat és közlekedési eszközöket. Készítsen erről térképet,

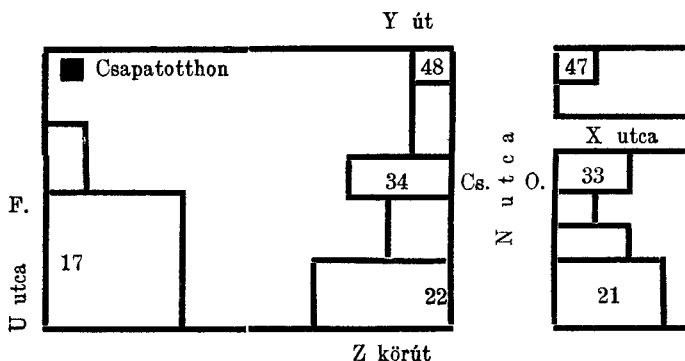
c) ismerje csapattisztjeinek, raj- és örsi társainak lakását.

Ennek a pontnak oktatása szorosan kapcsolódik a próba 5. pontjához, mert a térkép elemi ismerete nélkül (lásd Magyar Cserkész Könyvei 5—6. sz. *A térkép*) nehéz itt eredményt elérni. E pontnál célszerű, ha valamennyi csapat (ahol több csapat van, közös megegyezés szerint) a helyi igényeknek megfelelően földolgozza a „környékismeret“ megkívánt anyagát. A legtöbb csapatnál listába szedik a kívánt adatokat és kifüggesztik. Ennél kielégítőbb eljárás a következő:

A vezető a fiúkkal együttes munkában *három* térképre és egy jegyzékre való anyagot gyűjt össze — lehetőleg személyesen végzett terepszemlék és kirándulások alapján — és ezeket megrajzolja (rajzoltatja), az otthonban (berámázva) kifüggeszti és örsönkint erről taníttatja be a próbapontot. Minden jelölt ezekről a térképekről egy-egy vázlatot készít, melynek elbírálásában nem a rajz szépségén, hanem a *teljességén* és *pontosságán* van a hangsúly.

Ez a három térkép (vázlat) a következő:

a) *Helyszínrajz* a cserkészotthon körüli utcákkal, melyekben a házak üres négyszögekkel szerepelnek. Minden utca első és utolsó házába beírjuk a házszámot, hogy az utca számozása áttekinthető legyen. Színes ceruzával jelezzük a keresett cím kezdőbetűjét az illető háznál, pl. O = orvos, Cs = cserkész stb. Az ilyen háznál beírjuk a házszámot is, pl.

Magyarázat:

O. N utca 33. = Dr. Nagy István orvos.

F. U utca 17. = Dr. Kiss Zoltán parancsnok stb.

Az így készült vázlatához megfelelő magyarázatot csatolunk, melyen a részletes adatok, pl. a tűzjelzőállomás telefonszáma, a postahivatal száma stb. van megemlítve. Ez lesz a „Minta a II. oszt. próba 3. a) pontjához a . . . számú csapat cserkészei részére“. Ez azonban lényegében csak didaktikai célokat szolgál. Mert a próbapont a cserkész *saját lakása* körül kívánja meg 500 méteres körzetben a környék ismeretét. Ennek az otthon körüli vázlatnak alapos átvétele után tehát arra kell a fiúkat felszólítani, hogy próbájuk egyik részlete gyanánt a lakásuk környékéről hasonló módon és egyéni munkával készített vázrajzot mutassanak be.

b) *Sematikus vázlat a megyéről vagy városról.* Ha megye, megvan rajta a határ, a csapat székhelye vonalozott kockával, a járások határa és székhelye, azonkívül csak a nevezetességgel bíró községek az odavezető út- és vasútvonallal. A kérdésnél a cserkészt az említett nevezetesség helyére utaztatjuk a vázlaton (pl. Tatáról hogyan jut Vitán várához vagy a bányaidai Turulhoz?). A helyi nevezetességeket magyarázatban felsoroljuk. Ha városról van szó (pl. Budapest), akkor felrajzoljuk méret szerint a pontos határt, a Dunát, kockával a tíz kerületet az előljáróságok helyével és kijelöljük a megtanulandó nevezetességeket, pl. Opera stb. és a kérdésnél a cserkészt az otthontól, illetőleg lakásától ide utaztatjuk.

c) és d) *Egy térképen a kirándulóhelyek és környező községek rajza.* Címe: „A II. o. próba c) és d) pontjának anyaga. — Kirándulóhelyek és helységek.“ Itt nagyon fontos valamely nagy méretnek (pl. 1 : 25.000, ha lehet 1 : 10.000) pontos távolságaival való rajzolás, hogy e vázlat alapján megbízható méréseket lehessen végezni. A községek vonalozott kockával, a kirándulóhelyek

nevükkel (pl. Pálvölgyi cseppkőbarlang) vagy magasságukkal (pl. \diamond 453 m) szerepelnek. Minden helynek pontosan megállapítjuk az otthontól való távolságát és kiírjuk, vagy a rajzon (pl. az út mellé írva: 12 km), vagy egy alkalmas sarokban kimutatást írunk a rajzhoz.

Végül az *e*) pont szerint örsönkint *címjegyzéket* készítettünk, mely mindig az otthon falán függ és az *a*) pont szerint készült helyszínrajzon esetleg megmutatható.

4. Ruházati és felszerelési szabályzat.

- a) Az egyenruha részei. Leírásuk és használatuk,
- b) egyéni, tábori és szolgálati felszerelés,
- c) örsi felszerelés.

E pont tanításához szükséges adatokat a „Magyar Cserkész” könyvei közül a 31—33. számban („*Tábori munkák*“ főként a táborozáson szükséges egyéni és örsi felszereléssel, valamint a felszerelés gondozásával foglalkozik), az 52. számban („*A Magyar Cserkészszövetség ruházati és felszerelési szabályzata*); részben használható az 57. sz. is (*Különpróba szabályzat*) és a 63. számban (*Cserkészjelvények és ismertetőjelek*) találjuk meg.

A cserkészruházat és a felszerelés ismertetését — mely mindenestre csak gyakorlati alapon lehetséges — nagyon megkönnyíti a fiúk buzgó érdeklődése. *Be kell mutatni a cserkészfelszerelés* valamennyi jelentősebb és formailag megállapított részletét, különösen a különböző *jelzéseket és jelvényeket*. A fiúk rajzolják be ezeket jegyzőkönyvecskéjükbe. A felszerelés részleteit tudják sorban megnevezni és megokolni, hogy mire miért van szükség; tudják használni és gondozni. Hogy ez a fiúknak vérebe menjen, azt nem érhetjük el egyszeri bemutatással vagy elmagyarázással: szükséges az is, hogy adott esetekben (kiránduláson, táborban, szolgálaton) a hibákra konkrétan rámutassunk (pl. rossz nyakkendő-kötés, a cipő gondozatlansága, stb.) és a helyes eljárást tisztázzuk. Néhány okos mondattal a felszerelések célszerűségét és praktikus voltát is világítsuk meg és mutassunk rá, hogy nem egyéni szeszély diktálta a cserkészruházkodás szabályait, hanem magából a cserkész-szellemből születtek. Itt kell utalni az egyenruhának mint ilyennek jelentőségére is, és úgy kell jellemezni, mint a cserkésztestvéri közösségre legélesebben rávilágító külsőséget.

A cserkész jellemző *gyakorlatiasság* nevelésére e próbapont sok alkalmat ad: itt kell megtanítani a fiúkat arra, hogy a ruházkodásuk az időjáráshoz és a végzett munkához megfelelően alkalmazkodjék (ingújj feltűrése, ingzsebek — különösen a szív fölött — kiürítése, cipő gondozása, láb óvása menetelésnél, téli kirándu-

lásnál nem túlnehéz öltözék viselése, stb.), azonban azt is itt kell beidegezni, hogy *semmiféle, a szabályzatoktól eltérő ruházkodást és jelvényviselést ne engedjenek meg* maguknak. Ez vonatkozik a vezetőkre is, akik körében külön fel kell hívni a figyelmet a magasabb rangjelzés viselésének fegyelmet és cserkészszellemet teljesen aláásó hatására.

A mai szociális viszonyok között természetesen szó sem lehet arról, hogy az egyenruhának és a cserkészfelszerelés minden részletének beszerzését és használatát kötelezően megszabjuk. Sőt inkább arra törekszünk, hogy ahol az egyenruha rendelkezésre is áll, ott se használják bármikor, hanem csak akkor, amikor az szolgálatalilag indokolt (nem nagyon épületes, ha cserkészruhában csatangolnak vagy veszekednek a fiúk). És nem is ezeken a külsőségeken van a lényeg a cserkészletben! — Azt azonban meg kell kívánni, hogy csapatonkint legalább néhány kalap (esetleg bot is) álljon rendelkezésre. Jelvénye és igazolványa azonban minden fogadalmas cserkésznek legyen! Persze, amikor beszereznek egyes cserkész-, illetve turista-felszerelési cikkeket, akkor azok a ruházati és felszerelési szabályzatnak, továbbá a cserkészigényeknek és szempontoknak feleljenek meg. (A jelvények *kizárólag* az egyes cserkészkerületek titkári, illetőleg a Szövetség gazdasági hivatalában, a felszerelési cikkek pedig a „Magyar Cserkészek Termelő és Fogyasztási Szövetkezetében“ [bolt, főüzlet: II, Corvin-tér 7; a Szövetség jelenlegi hiv. szállítója] szerezhetők be.)

Ott, ahol a viszonyok gazdaságilag jobbak, elsősorban — legalább csapatonkint — *egységes* legyen a ruházkodás. A jelvény, a kalap, a rang- és csapatjelzés mindenütt egyforma, a nadrág, az ing, a nyakkendő, az öv, a tisztí kabát, a hátizsák vagy oldaltáska csapatonkint kisebb eltéréseket fölmutathat — a fő, hogy színben (mely a khaki, zöld és barna változataiból állhat) és a fontosabb részletekben megegyezzenek. A cipő, a lábszárvédő (harisnya) és öv (derékszíj), továbbá az esetleges kiskabát egy-ségére ma még gondolni sem lehet.

Ami a szolgálati felszerelést illeti, csupán a kalap (esetleg bot és derékszíj, továbbá mentőtáska) legyen az, amit lehetőleg megkívánjunk. Azonkívül célszerű valami rövid térd- vagy bricsesz-nadrágot fölvenni a kivonulásokra. Az ing — ha egyforma nincs mindenkinek — már nem annyira fontos.

Az örsvezető szolgálzatban visz magával sípot, órát és iránytűt (térképet); továbbá papírt és ceruzát az esetleges jelentések készítésére. A kés — már csak általános nélkülözhetetlenségénél fogva is — szintén megkívánható.

A felszerelési tárgyak legnagyobb részét a hátizsákban hordjuk. A kést az öv jobb karikájára akasztva viselhetjük. A sípszinór hurokját nyakunk köré akasztjuk, maga a síp a bal ingzebben viselendő. A mentőtáskát az öv baloldalán elől viseljük. Az esetleges vöröskeresztes szalag helye a bal felsőkaron van.

5. Tájékozódás a szabadban.

- a) Világtájak, iránytű ismerete,
 b) tájékozódás napállás, zsebóra, csillagok (Göncöl) után,
 c) térkép beállítása, főbb térképjelek (körülbélül 20—25, utak, árkok, töltések, egyszerű talajnemek, fontosabb épületek) ismerete.

Hol vagyok és merre kell mennem? Erre a kérdésre kell felelnie künn a szabadban annak, aki ebből a próbapontból óhajt vizsgázni.

A cserkészek előkészítésénél kettős feladat hárul a vezetőre.

Az *anyag* előadására a Magyar Cserkész könyvei 5—6. számából (Gerő: A térkép) lehet készülni. Ez utóbbinak második része, a *Tájékozódás térkép alapján* című fejezet 13—30. oldala nyújtja (ábrákkal) az anyagot, a próbapontban megkívánt 20—25 térképjelet pedig a füzet végén közölt teljes új egyezményes jelkulcsból írhatja ki a vezető cserkészei számára. Az új jelkulcs más cserkészkiadványban nem jelent meg. Sajnos, a ma forgalomban levő térképek nagy része még a régi egyezményes jelek alapján készült, s így a vezetőnek oktatásában — hogy a gyakorlati valóságtól el ne szakadjunk — párhuzamosan és összehasonlítónak kell a kiválasztott legfontosabb 20—25 jelet bemutatnia.

Módszer. Előadásunkban az anyag tárgyalásán kívül hangsúlyoznunk kell, hogy tájékozódási képesség nélkül hasonlítunk a vak emberhez. Tájékozódás nélkül nincs kirándulás, nincs tábor és különösen nincs mozgótábor. De hangsúlyoznunk kell azt is, hogy a tájékozódás még nem képesít vezetésre, ez a kirándulás-vezetési tudománynak csak a szerényebbik része, melyet majd később ki kell egészíteniök a domborzat ismeretének és megítélésének nehezebb anyagával, mert ismeretlen terepen legtöbbször sem a térképek úttrajza, sem a menetirány ismerete nem elég, és a haladás csak a domborzat ismerete alapján lehetséges.

A próbáztatás leghelyesebben úgy történik, hogy a jelentkezőkkel kidolgoztatjuk, otthon a térkép alapján, valamely kirándulás egy részletét. Ebben a tervben nemcsak távolságok és idők szerepelnek, hanem a menetelés fázisai is, pl. mennyi idő múlva kell jobbra (balra) fordulni, mennyi ideig kell északnak (délnek stb.) menni, hol vannak a fordulók, hol bukkanunk patakra, forrásra stb. Az otthon készített menetterv alapján azután — mintegy annak próbája gyanánt — a fiú maga vezeti a kirándulást, illetőleg a kiránduláson maga találja meg a forrást, a fordulók pontos helyét stb. Ez a próbáztatási módszer kétségtelenül nagy megterhelést jelent a vezetőre, de csak ezzel a gyakorlati próbáztatással érjük el a célt, csak így leszünk képesek a domborzat megismerésére, mely viszont nélkülözhetetlen ahhoz, hogy hazánk különböző tájait emlékezetünkben megtarthassuk.

A nehézségeket különben ügyes beosztással (pl. egy kirándulás egész útját több próbázó között osztjuk meg, vagy a táborozás alkalmával folytatjuk le a próbáztatást, stb.) nagy részben ki lehet küszöbölni.

A próbapont többi része nem okoz semmiféle nehézséget.

6. Ipari munka.

Készítsen tisztje megbízása szerint kisebb használati tárgyat, mely a csapatnak adandó (főzőkanál, lombfűrész, fa- vagy vasmunka).

Nagy szociális és gyakorlati jelentősége van e pontnak, s a cserkésznevelés egyik főcéljának, az *ügyességfejlesztésnek* talán legkonkrétebb követelménye. Fontosságához mérten nagy súlyt kell vetni rá, azonban a fiútól megkívánt munkát az ügyességéhez, képességéhez és életviszonyaihoz kell szabni. Erején fölül való dolgot nem szabad követelni, de valami jelentéktelen csekélységet sem, mert akkor a próba értékét veszti. Diákcserkészeknél szociális szempontból fontos, hogy a munka csakugyan ipari legyen. A munkát a fiúk otthon, a cserkészotthonban, esetleg valamely ismerős műhelyben készíthetik el. Tanonccserkészeknél talán egy könyv elolvasását, vagy valamely hasznos szellemi ismeret elsajátítását kell e pontnál megkövetelni.

Készíthetők: zsámoly (ügyetlenebb fiúknál puhafából, általában, szögelve; ügyesebbnél keményfából, csapolva). Képkeret. Polc. Könyvespolc. Kis láda (mentőszekrénynek). Egyszerűbb könyvkötés. Térképfelragasztás. Ügyes és csinos szíjvarrás, derékszíj, hátizsák vállszíjai. Hátizsák-, oldalzsák-varrás. Szép és gondos foltozás és stoppolás (ruhán vagy ponyván). Kulcskészítés minta szerint. Repülőgépmodellhez való jó légcsavar faragása. Fakanál. A cserkészotthonban szoba- vagy bútorfestési munkában való részvétel. Cipőtálpalás vagy javítás. Szerszámnyélkészítés. Üres konzervdobozból füles bögrét csinálni. Bemutat magafoltozta lyukas lábast stb.

Minden munkát meg kell előbb a fiúval beszélni, az elkészítésre hosszabb határidőt kitűzni, a határidőhöz azonban ragaszkodni kell.

7. Jeladás.

a) A jeladás elmélete, felhasználása.

b) Morse-jelek ismerete, leadni és felvenni tudása.

a) A jeladás, cserkész-néven morsézás, a legkedvesebb és leghasznosabb cserkészügyességek közé tartozik. Felkelti a fiúban a romantikus érzést, mikor egy bot és cserkésznyakkendő segítségével kilométerekre tudunk beszélgetni, élesíti szemünket a másik állomás szorgos megfigyelésével, de talán a legfontosabb

nagy fegyelmző hatása. Nagy fontossága még a morszésnek, hogy a mindennapi életben előforduló összes jeladó módszereknek az alapja. A szemafór-jelektől a szikratáviróig, mindegyikhez szükséges a morsejelek ismerete. Jó szolgálatot fog nekünk tenni a jeladás a cserkészéletben, mikor a gyors érintkezést nagyon megkönnyíti a zászlóval vagy síppal végrehajtott morsebeszélgetés. A játékoknál igen előnyösen fog szerepelni a jelentések továbbításánál. Sőt arra is alkalmas, hogy egymástól néhány kilométerre táborozó két csapat ily módon érintkezzenek.

b) A tanulási kedv felébresztése az első. Ezután jön a dolog nehezebb része: a fiúkat a morse-jelekre megtanítani. Általában ne keserítse el a vezetőt a balsiker, mert a morse-jeleket sokszor kell megtanulni.

Természetesen a legodaadóbb tanítás se vezet föltétlen sikerhez: a jeleket végül is a fiúknak maguknak kell megtanulniok. A mi főkötelességünk a kikérdezés, a gyakorlásra való alkalom nyújtása és a folytonos buzdítás. Levelezenek a fiúk morse-jelekkel s főként a jelek felismerését gyakorolják, mert a felvétel a nehezebb oldala a morszésnek.

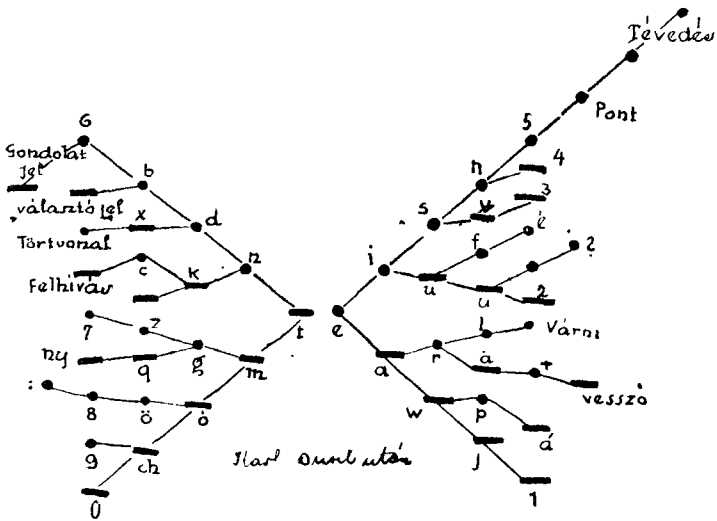
A tanításra segítséget nyújt, ha a jeleket alaki sorrendben tanuljuk meg, pl. . = e, . . = i, . . . = s, stb. Még sokkal könnyebb megtanulni, ha a jeleket *mnemotechnikai módon* úgy állítjuk össze, hogy a fiúk az előttük értelmetlen jelek helyett azokra jellemző szavakat tanuljanak meg. Pl. a pontot és vonást hosszú és rövid szótaggal helyettesítjük s a szó olyan betűvel kezdődjék, mint amilyen betűt jelent, így b = — . . . békababa, c = — . — . = céklarépa. Például:

Mnemotechnikai Morse-kulcs.

a . —	akác	n — .	néni
ä . — . —	Änéh anyánk	ny — — . — —	nyárádi járás
á . — — . —	akácméznyalás	o — — — —	— órat nézz !
b — . . .	békababa	ö — — — — .	= öör, örségen
c — . — . —	= céklarépa	p . — — .	pipás-pópa
ch — — — —	Chírón bátyánk	q — — . — —	— kvá-kvá-koá
d — . .	Dárius	r . — .	rigócska
e .	eb	s . . .	= Salamon
é . . — . .	eszem és iszom	t —	— tűz
f . . — .	— fakutyákon	u . . —	— ugatás
g — — .	— gránátos	ü . . — —	— ügyes Ádám
h	hepehupa	v . . . —	— verekedés
i . .	Icig	w . — —	— vivőér
j . — — — —	— japán császár	x — . . — —	— Xénia szép
k — . . —	— kákabél	y — . — — —	= Yost írógép
l . — . .	— Leányfalu	z — — . .	— zászlórudak
m — —	— Mátyás		

A kikérdezésnél a gyors, könnyű válaszadás szempontjából igen jó, ha a pontot rövid „ti“-vel, a vonást hosszú „tá“-val helyettesítjük. Eszerint az „ő“ betűt nem úgy mondjuk ki, hogy „vonás, vonás, vonás, pont“, hanem: „tátátáti“. Ez a módszer nemcsak időmegtakarítást jelent, hanem a betűk ilyen módon szinte zenei hangzást nyernek, ami a megjegyzésüket felette megkönnyíti.

Eszközeink a jeladásra a cserkésznyakkendő és a cserkészbot. Ha külön morse-zászlóink vannak, annál jobb. A zászlók színe nagyobb távolságoknál fontos. Elvül csak azt jegyezzük meg, hogy legyen okvetlenül egy fehér zászlónk, mert általában ez a

szín látszik legjobban, s arra az esetre, ha mögöttünk világos ég-bolt van, használjunk egy sötét színűt. Igen alkalmasak a sárga, piros, vagy kék színűek.

Mikor a fiúk a jeleket megtanulták, kezdjék elsajátítani a leadást és felvevést. Már az első alkalomtól kezdve figyeljünk arra, hogy tanítványaink egy bizonyos stílust sajátítsanak el. Ennek a lényege az egyes jelek közti hosszú szünet és határozott *nyolcasok* leírása leadás közben, hogy a zászló összegubancolódását megakadályozzuk.

Ha ez kifogástalanul megy, térjünk át a gyorsabb leadásra; itt inkább a jeleket adjuk nagyon gyorsan és a szünetek legyenek hosszúak. Enélkül a gyorsan leadott jelek összefolynak.

A felvétel megkönnyítésére *olvasó táblák* kerültek forgalomba, melyek természetesen nem teszik nélkülözhetővé a jelek tudását, azonban a tanulást mindenesetre megkönnyítik. (Lásd az ábrát.)

A „*morseállomás*“ legalább három emberből álljon. Egyik kezeli a zászlót, a második figyeli a szemközt levő állomást, a harmadik pedig, aki mint jegyző működik, a parancsnok. Tanuláskor mindezeket a szerepeket egy fiúnak kell végezni. A két állomás közti távolság növekedésével csökken a morszés gyorsasága. Amíg 50—60 méterre 24 betű is felvehető percenként, addig 5 km távolságnál 8—10 betű felvétele még távcsővel is elsőrendű eredmény. Ezért gyakoroljuk minél gyakrabban messziről (2—3 km).

A morszéshez szükséges, hogy a térképet helyesen tudjuk használni. Még odahaza ki kell számítani, hogy a jeladóállomásunk helyéről milyen pontokat fogunk jól látni, milyen lesz a hátterünk, vajjon a másik állomás zászlóink mögött a fehér eget fogja-e látni, vagy egy mögöttünk levő hegyet? Ezzel kapcsolatosan meg kell figyelni a megvilágítási viszonyokat, a levegő tisztaságát, a környezet színét s meg kell tanulni a messzelátó helyes használatát.

Előrehaladott kiképzés esetén igen ajánlatos a *heliográfálás*, amely igen szép eredmények elérésére képesít. (L. M. Cs. k. 38. sz.: Cserkészfizika és kémia.)

Az érdeklődés felkeltésére rendezzünk leadási és felvevési versenyeket s ha a fiúk tudása egy bizonyos magasabb fokot elért, állítsuk őket nehezebb feladatok elé. Így végezzünk jeladást nagyobb távolságra, esetleg sorozatos állomásokkal. (Példa rá a B. K. G. és az esztergomi „Holló“ cserkészcsapat távmorszése Budapest és Esztergom között 1922 tavaszán.)

Fontos, hogy az egész jeladás fegyelmezetten folyjon le. Ezért minden parancsot ismételtessünk s a végrehajtásról ne mulasszunk el jelentést kérni.

Gyakorlati szempontból megemlítjük, hogy a morszés sikeres:

1 zászlóval	2—4 kilométerre
2 zászlóval (egymás felé = pont, egymástól el = vonás)	10—15 „
heliográfal	10—30 „
acétylén-lámpával	4—6 „
zseblámpával (Perluxxal messzebb)	1½—2 „

A morszés tanítása és gyakorlása alkalmasan történhetik a téli munkában, de a tanultak kipróbálására és a gyakorlottság, az ügyesség tökéletesítésére a kirándulás és a tábor nyújtja a legjobb alkalmakat.

A próbázás csak gyakorlati alapon folyhat.

8. Természetismeret.

8. Természetismeret. A ház környékének állat- és növényvilága.

a) 10 háziállat (ló, kutya, macska, szarvasmarha, kecske, tyúk, galamb, házinyúl, egér, veréb stb.) ismerete. Lehetőleg legyen egy háziállata.

b) 10 konyhanövény (bab, borsó, krumpli, káposztafélék, fők, paradicsom, uborka stb.) ismerete, tudjon bevásárolni jöminőségűt.

c) 10-féle gyümölcs (alma, körte, barack, őszibarack, cseresnye, szilva, dió, szőlő, ribizke, dinnye) ismerete.

Elsősorban lássék, hogy az illető ismeri az állatok, növények tulajdonságait, megfigyelte őket, megismeri a természetben, tisztában van a velük való bánásmóddal, felhasználásukkal.

Anyagát feldolgozza „A M. Cs. könyvei“ három füzeté (36. sz.: Környékünk állatvilága, 37. sz.: Növények, fák, cserjék és 59—61.: Időhatározás és időjölés).

Módszert a tanításra bajos megszabni. Első feladatunk a cserkészeinkkel megérttetni, hogy milyen módon sajátítsák el az anyagot, tehát azt kell kifejttenünk, mit értünk *ismeret* alatt. Nem elégedhetik meg a cserkész azzal, ha *ráismer* a betanult állatra, növényre, hanem *meg* kell ismernie. Nem elsorolni kell leckekepen tíz gyümölcsfát stb., hanem ismernie kell a fáját, keresztmetszetéről vagy hézag nélküli darabjáról is, tudnia kell, milyent talajt szeret, mi a főtápláléka, hogy meg tudja ítélni, hazánk mely vidékén lehet természetien. Ha pl. a galambot ismereti, tudnia kell, hányat tojik, hogyan költ, milyen a hangja, mikor hagyja el a fészket; és lehetőleg eredeti megfigyelések alapján jellemezze, hogy így a megfigyelés és a velük való foglalkozás révén az állatokat megszerethesse, és az ápolásukat, a velük való bánást megtanulja. Kívánatos, hogy értsen a gyümölcsfa ojtásához, a rózsató szemzéséhez, a csemete átültetéséhez, szőlő kacsózásához, a venyige nyeséséhez és tudja meghatározni a gomba lehetőségét s felismerni a leggyakoribb mérgező gyümölcsű növényeket. Eljen a cserkész előadásában a növény, az állat, a kő is. Végső célunk, hogy a természetben jártában-keltében ne döbbenjen rá mindúntalan rejtélyekre, melyekre megfejtést nem tud, hanem találjon egy-két barátára s azon keresztül lássa meg a heroikus küzdelmet a létért, a kifejlődésért, a szaporodásért. Akkor vizsgálott le a II. o. próbából a cserkész, ha a ház körül, a gyümölcsösben és a konyhakertben otthon van. Nem természetrajzi elsorolás kell ide, nem a jellemzett fajok sokaságának ismerete (az erre való törekvés ellenkezik a cserkészcélokkal), hanem egy-egy jellemző állat, növény vagy ásvány életrajzáának, *egyéniségének* a részletekből felépített ismerete. Szerető szemmel lássa meg barátját, ismerősét a fában vagy gombában, mellyel bántani tud, melyben a világon együttélésében küzdőtársat, hangtalanul is beszédes oktatót üdvözl. Ne nevet, vegetálót lásson csupán a természet erejének bajnokaiban, hanem *életet*. Mint az állat,

növény- és ásványvilág, úgy tenyészik *egy nemzet is* a Föld egy-egy táján. Lássuk meg a természetben az anyagi tényezőket és összetevőket, hogy hozzáadhassuk az emberről a szellem szikráját és természetfeletti énünkre eszmélhessünk, mely acélarakat által bennünket is képesekké tesz arra, hogy a kősziklán életet teremtsünk. Nem szabad fellengzős, üres vagy elcsépeelt szólamú „természetimádat“-ot hajhászunk, de minden cserkésznek tudnia kell, hogy ha a természet műhelyétől távol van, az élettől van távol és egész ember nem lehet. Félemler pedig cserkész nem lehet. A módszertani fölvel tehát, hogy az egyedeken keresztül a természetet és embert a maguk egymásrahatásában érzékeltessük, nem megtanulás, hanem megszerettetés által.

A konyhanövények felismerését a tábortban kell gyakorolni, azonban sikert ígér az is, ha a fiúk kedvét és buzgalmát megfelelő módon felkeltve, az otthonukban, esetleg a piacon való megfigyelésre irányítjuk érdeklődésüket.

9. Főzés.

a) Tűzhely és szélvédő készítése, tűzrakás és gyújtás, bográcsgula, konzervnyitás, óvatossági rendszabályok.

b) Tea, kávé, leves és főzelék főzése, rántás készítése, hús főzése vagy sütése.

c) Mosogatás, tudjon konyharuhát tisztára mosni.

Általános megjegyzések. Noha e próbapont tudnivalóinak nagy része nem ismeretlen sok cserkész előtt, még sem szabad magunkat azzal áztatnunk, hogy a mi eszközeinkkel és a cserkészélet-adta lehetőségek határain belül (nem számítva a táborozást, mely a gyakorláshoz tökéletes alkalmakat nyújt) különösebb sikereket fogunk minden részlet tanításában elérni. E pont egyes fiúktól túlsokat követel. Legfőbb ambíciónk legyen tehát — és ennek elérése legnagyobb sikerünk is —, hogy *a fiúkban kifejlődjék az érzék* a szakácsdolgok iránt, hogy legyen valamiképp „fogás“-uk, ha a konyha körül kezükbe vesznek valamit, hogy *különösebb hibák nélkül tudjanak segítséget nyújtani a tábortban a szakácsnak*. Ha az érdeklődés föl van keltve, ha az érzék fejlődőben, akkor már ők maguk lesznek önmaguknak a legjobb tanítói, mert a megfigyelés és az azt követő természetes próbálkozási kedv a tábort élet nyújtotta gyakorlási alkalmakkal elvezeti őket a tökéletességnek arra a fokára, amely a cserkészéletben egyáltalán szükséges.

Ezért — bármennyire ellene kell lennünk gyakorlati dolgokban az egyoldalú elméleti oktatásnak — mégis ne irtózzunk *beszélni is a főzésről*, természetesen a legnagyobb jókedvvel és szeretettel. És ne gondoljuk, hogy az teljesen hiábavaló, kárba-

veszett munka, hisz éppen ez az érdeklődés fölkeltségének legfőbb eszköze. És ha elértük azt, hogy a főzés fogalmi körében kezdenek cserkészeink otthonosak lenni, már tudnak egyben-másban segídezni is a főzésnél, akkor lehet majd szó arról, hogy egyeseket, akikben élénkebb érdeklődést és nagyobb tehetséget tapasztalunk, egyénenként rávezessük tettel és tanáccsal a saját maguk szakácsa-képzésének útjára.

Azonban mindig gondosan óvjuk a fiúkat attól, hogy buzgal-mukkal bárkinek is terhére legyenek. Segítsenek ott, ahol szükséges, de ne okvetetlenkedjenek ott, ahol nem veszik örömmel szorgoskodásukat.

A főzés tanításában nagy könnyebbségére van a kiképzőnek egy jó szakácskönyv, azonban a főzés tanítását a siker reményé-vel csak az vállalhatja, aki maga már többször megpróbálta, sőt jó eredménnyel végezte mindazt, amit e pont magába foglal.

A kiképzés mindazáltal meglehetősen nehéz. Sok esetben lesz kénytelen a vezető egyes részletekre való oktatást a táboro-zásra hagyni, illetve az otthonra, az édesanyára, a fiúk szemfüles, buzgó megfigyelésére bízni. Mindazt, aminek tanítása őrsi órán és kiránduláson különösebb megerőltetés nélkül nem lehetséges, illesszük bele teljesen konkrét módon a táborozás programjába. Ugyancsak teljesen konkrét feladatokat szabjunk meg cserké-szeinknek akkor, amikor az otthont akarjuk tanításunk eszköze-ként igénybe venni. És pedig ilyenformán: „... most pedig min-denki megkéri édesmamáját, hogy engedje megnézni egyszer-két-szer a húsleves vagy gulyás, vagy babfőzelék készítését, vagy a mosogatást, a mosást, s egyszer azután engedje meg a főzés meg-próbálását is úgy, hogy legyen mellettetek és segítsen nektek. Minderre kaptok ennyi és ennyi időt, s azután beszámoltok fára-dozástokról, esetleg édesanyátok ír néhány sort, melyben meg-emplíti, milyen sikerrel és milyen hibákkal végeztétek a rátok bízott feladatot...” Ezt a beszámolást azután a maga idejében a legkomolyabban kívánjuk meg.

Amellett, hogy a minimumra kell redukálni az ilyenfajta kéréseket, nagyon kell ügyelni arra is, hogy egyik-másik cserkész az egész dolgot úgy ne állítsa be otthon, hogy „... a cserkész-tiszt úr ezt és ezt parancsolta, nekem ezt és ezt *kell* itthon fő-zőm...”

E 9. pont egyes ügyességeket megnevez a konyha körüli mun-kákból, midőn megkívánja, hogy mosogatni, konyharuhát tisztára mosni tudni kell. Ez azonban nem minden. Ezekon kívül a *kiképző programmba* bele kell venni sok mást. Így tanítani, illetőleg tudni kell, hogy történik a bab-, borsó-, lencse-, rizsválogatás és tisztí-tás, a zöldborsó és zöldbab, kelkáposzta és saláta tisztítása és előkészítése, a tökgyalulás, burgonyahámozás és földarabolás, a hús tisztítása és főlshelése, aprítása, hagymavágás és reszelés. tésztafőzésnél való segédkezés, mérlegen mérés, gyümölcs, friss

főzelék csomagolása és szállítása, az ételek és edények tisztaságának, épségének a megóvása; tudni kell, mi a nevük az összes használatos konyhaedényeknek, konyhaszereknek és szerszámoknak és szükséges a velük való, esetleg különleges bánásmódnak az el-sajátítása (pl. tejforraló lábas, tejeskanna, tésztaszűrő gondozása stb.). A konyha körüli segédkezés célja szerint kell kiegészíteni az előző 8. pontnak, a természetismeretnek anyagát a konyhanövények (kapor, petrezselyem, zeller, foghagyma stb.) ismer-tetésével.

Az oktatásnak a *közvetlen szemlélés*, az otthoni s a tábor-ban való *gyakorlás* mellett igen jó segédeszköze lehet rajzoló-készségünk, illetőleg a fiúk rajzoló kedvének igénybevétele. Így különösen a konyhanövények, az élelmiszerek és főként a konyha-edények és szerek ismertetésénél használhatjuk ezt az ügyességet. Sokszor pedig agyagból, fából apró *modelleket* készíttünk vagy készíttetünk s ezzel segítjük elő a könnyebb tanulást (pl. tűz-hely-modellek). Néha pedig oktatásunk hatalmas segítőjét talál-hatjuk cserkészlapok képeiben, vagy egyes kirándulások, gyakor-latozások és táborozások részleteiről készült fényképfölvételekben és rajzokban.

Magának a főzésnek a tanításánál úgy a legjobb eljárni, hogy kettéosztjuk minden egyes részlet oktatását. Egy alkalommal megbeszéljük, hogy az illető ételhez miféle anyagok szükségesek és milyen mennyiségben s ismertetjük a főzés lefolyását. Itt szó-lunk továbbá arról is, hogy valamely étel főzését miképpen készít-jük elő és mi mindenről gondoskodunk (a tűzgyújtáshoz szükséges papiroستól kezdve a törlőruháig). A másik alkalommal pedig maga a valóságos főzés történik meg, amelyben mindenki gyakorlatilag vesz részt. Arra az örsi összejövetel is alkalmas, erre kirándulás szükséges. De meg lehet oldani a kérdést úgy is, hogy valamely háztartásban otthon gyakoroljuk együttesen szakácsművészetün-ket. A gyakorlást is kövesse megbeszélés, eszmecsere, hogy a tanulságokat levonhassuk és a fölmerült kétségeket eloszlassuk.

A főzés megtanulásában az otthon kiváló segédeszköz, csupán egy részletben szokott fogatékos ismereteket nyújtani, és pedig a szükséges nyersanyagok mennyisége tekintetében. Eppen azért ezt különös gonddal tanítsuk. Mindig ügyeljünk arra, hogy cser-készaink a szükséges adatokat jegyzőkönyvecskéjükbe vagy cser-készfüzetükbe följegyezzék. De irassuk föl a főzéshez átlagban szükséges időtartamot, valamint egyes fontosabb speciális meg-jegyezni valókat is. Így pl. a lassú tűzön való főzést, állandó keverést, kozma iránt való különös érzékenységet, stb.

E pont műszaki jellegű részeinek tanítását, illetőleg az emlé-kezetben való megőrzésüket pedig azáltal segítjük elő, hogy pl. a tűzhelyeket lerajzoltatjuk velük, megadva hozzá a méreteket: a kötél hosszát, a botok távolságait stb. Általában igen jó szokás s a tanítás eredményeit erősen fokozza, ha a tanult fontosabb dol-

gokat lediktáljuk néhány rövid, velős mondatban, a rendszeresített cserkészfüzetbe.

Amennyiben oktatásunk akár a szabadban, akár a cserkészotthonban valamely felforgatással, vagy rendetlenséggel jár, annak nyomait a munka végeztével el kell tüntetni.

*Részletes kiképzési tervezet.*¹ — Az első őrsi összejövetelen a munkát azzal kezdjük, hogy kérdező módszerrel megállapítjuk, mi a célunk vele, hogy a főzésben is bizonyos ügyességre, járatosságra akarunk szert tenni. (a) Nem szorulunk másra, ha a szabadban huzamosabban is egyedül vagyunk; b) nem kell hideg ételeket fogyasztanunk; c) fogalmat nyerünk a konyha körüli munkákról, ügyességünket ezáltal is növeljük s szükség esetén segíteni tudunk; d) jobban meg tudjuk érteni és becsülni azokat, akik állandóan ezt a munkát végzik; e) előkészülünk a nagy táborozásra, stb.

A következő lépés: ismertetjük a fiúkkal a tudnivalókat és tervünket, mely szerint azokat elsajátíttatni akarjuk (kirándulások, főzési gyakorlatok, az otthon beállítása a munkába, stb.)

Ezek után a különböző tűzhelyek és a szélvédő ismertetése következésként rajzzal, modellekkel, esetleg gyakorlatilag bemutatva. Majd térünk rá a tűzgyújtás elméleti megtárgyalására. (Lásd a M. Cs. könyvei 31—33. sz.) Ismertetjük a használatos és szükséges fanemeket (apró-, hasábfá, nedves és száraz fa); tisztázzuk, honnan szerezhetünk fát (a magántulajdon tiszteletben tartása). Beszéljük meg, miért kell a tűzgyújtással óvatosnak lennünk és hol szabad, s hol okos tüzet gyújtani (távol erdőségektől és házaktól, mégis lehetőleg árnyékban, vízforráshoz közel; l. M. Cs. könyvei 58. sz. „Csósz“!). Mutassunk rá, hogy nem csupán a tűzgyújtás helyének a kiválasztásánál kell nagy óvatosságot tanúsítanunk, hanem minden eshetőségre készen a tűz közelében mindig kell tartani homokot, ásót, csákányt, továbbá vizet. Ehhez természetesen kapcsolódhatik a tűzoltás elemeinek ismertetése. — Ez körülbelül az első őrsi összejövetel anyaga. Otthoni munka gyanánt rajzolás, esetleg modellkészítési feladatokat adjunk, a tanítottak pontos megtanulásán kívül.

Ezen az őrsi órán tanultakat fogja a legközelebbi kirándulás gyakorlatilag megvalósítani. Mindenekelőtt még egyszer végiggondolva cserkészjeinkkel a tűzgyújtás helyének a kiválasztásánál szóba jövő fontos szempontokat, alkalmas helyet keresünk. Majd gyakoroljuk a gyóptéglakiemelés (a kirándulásra elviendő szükséges anyagokról és szerszámokról szintén a kiképzőnek kell gondoskodnia — programja, munkacéljai szerint —, bár az előkészítő munkákba is egyre jobban be kell vonni a fiúkat is) és megkezdjük a különböző tűzhelyek építését.

A tűzhely építéséhez természetesen csatlakozzék a szélvédő vagy konyhatető készítése. (L. M. Cs. könyvei 31—33. sz.) E munkákkal párhuzamosan haladhat a fa gyújtása és tüzelésre való előkészítése, majd a tűzgyújtás gyakorlása (l. u. o.), melyet mindenkinek lehetőleg külön-külön kell végeznie, a régi jó szokás szerint legföllebb két szál gyujtót használva. Természetesen nem elégedhetünk meg azzal, ha a tűzek csak addig égnék, míg a papiros és a rözse lángja ellobbant.

Szerencsés vállalkozás előbb a kirándulást megtartani az említett munka-programmal, s csak azután támogatni alá a szabadban tanultakat elméletileg, az őrsi órán, melynek ilyenkor inkább megbeszélés, az ismeretek rendszerezése és rögzítése lehet a célja. Ellenben az oktatást módfelett megnövekedett és eredményeit erősen csökkenti, ha a kirándulás valamely okból nem tartható meg. Ilyenkor azután a tudnivalókat az otthon, az iskolaudvar, a cserkészotthon nyújtotta lehetőségek felhasználásával, rajzok, képek, modellek bekapcsolásával lehet cserkészjeink számára mégis valahog érthetőkké és megjegyezhetőkké tenni.

A második őrsi összejövetelt — ha sikerült az előzőket egyetlen őrsi órán jól átvenni — megfelelő ismétléseken, a kirándulás kapcsán szükségessé vált

¹ Azért kell e ponttal részletesebben foglalkozni, mert — egyelőre — nincs még feldolgozva a M. Cs. könyveiben.

megbeszéléseken, az otthonra megszabott feladatok átvizsgálásán túljutva — a *konyha körüli sok kis ügyesség elsajátítására* szenteljük. Ezek közül a legfontosabbakat már fentebb közöltük. Itt kiegészítéssel talán a konyhaedények csomagolását és szállítását, a tűzhely részeinek gondozását és tisztítását, az ételmenüek és élelmiszerek eltartásának módját említjük meg (természetesen közösen megmagyarázzuk, mi romlik, mi rohad meg s hogyan lehet azt megakadályozni, illetőleg lassítani és ismertetjük, melyek a tartós, száraz élelmickek). Itt kell igen erősen és behatóan hangsúlyozni a cserkésznek egyik főerényét, a *takarékosságot*, mely míg egyrészt a nyers anyagból csak a szükséges mennyiséget veszi igénybe, addig a notalán megmaradt ételnek a táplálkozásra való felhasználását minden leleményességével biztosítja. Itt tárgyalandó továbbá a mosogatás és törülgetés, a fénycsítés, asztalok, gyűrődészka lesúrolása és a konyharuha mosása, — kapcsolatban a cserkésztől elválaszthatatlan *tisztaság* hangsúlyozásával.

Nagy anyag, de szerencsére egy része igen könnyen megtanulható, más részét a fiúk már hazuról tudják. Éppen azért e tudnivalók egyrésznél elegendő lesz, ha említést teszünk róluk és csak ott bocsátkozunk részletesebb fejtegetésekbe és ott gondoskodunk különböző gyakorlati alkalmakról, ahol arra különös szükség mutatkozik. Jó részüket azonban főtétlenül tanítani és gyakorolni kell. Így ismertetni kell a használatos *konyhaedényeket és konyhaszereket* közvetlen bemutatás, esetleg rajzok, képek segítségével, továbbá a legfontosabb friss és tartós *élelmiszereket és eltartásuk módját* (mit tartsunk hűvös, száraz helyen, mit kell főleg a melegtől, mit a nedvességtől óvni, mi az a bors, majoranna, babérlevél, gyömbér, székfűszeg stb., melyik a kenyérliszt és milyen a tészaliszt; a hús melyik állat húsa és melyik része az állatnak; a pincékről, rézedényekről stb., stb.). Meg kell beszélni a főgyógyulást, hagamavágást, burgonya-hámozást; meg kell beszélni és a gyakorlását konkrétizálva vagy a legközelebbi kirándulásra, vagy a táborozásra hagyni, vagy pedig az otthoni feladatok közé osztani: a hús tisztítását és aprítását, edények és élelmiszerek csomagolását, tészta kifőzést, a tejeskanna tisztítását (és tisztántartását), azonkívül a mosogatást és a mosást.

A *mosogatásról*, mint egyik legfontosabb és mindennapos konyha körüli munkáról, kissé részletesebb fejtegetésekbe kell bocsátkoznunk és ambicionálni kell, hogy mindenki jól megtanulja ezt a fontos mesterséget. Mindenekelőtt tisztázunk kell a jó mosogatás célját (a eszjka, edény fenekén maradt avas zsír betegséget okozhat; a jóízlés parancsa; a tisztaság szeretete; kényességünk, tisztaságunk megtörése s az alacsony munka felmagasztalása, stb.). Majd megmagyarázzuk, hogy általában csak meleg vízben lehet jól mosogatni. Kivétel az olyan edény, melyhez zsír vagy tej nem ért. Hogyan történik a mosogatás (szóda, mosogatórongy szerepe; öblögetés hideg vízben; a kőpor, hamu használata; törülgetés; a mosogatás sorrendje, a törülgetés sorrendje; a konyharuhák kímélése, használata után való kimosása, stb.). Otthoni megfigyelés és próba elegendő ahhoz, hogy e pontot megfelelően tudjuk tanítani. Ha alkalmuk van cserkészeinknek, a mosogatást többször is gyakorolják, mert minden téren fontos, de itt kétszeresen az, hogy e munkát ne csak valahogy, ügyvel-bajjal végezzék el, hanem hogy jártasak, tehát gyorsak és mégis precizek legyenek e téren.

Amit az otthonra hagyunk e sokféle és érdekes munkából, azt a legközelebbi alkalommal azután kérjük számon. Mondassuk el, ki mit tanult és ki mit végzett valóban és hogyan csinálta. Az elmondásból, annak plasztikus, szemléletes voltából meg tudjuk állapítani, hogy nem szorul-e kiegészítésre cserkészeink otthoni tanulása, amit azután alkalomszerűen elvégzünk, vagy végzettségük esetleges újabb feladatok megjelölésével. Természetesen vigyáznunk kell, hogy ne terheljük őket túl otthoni feladatokkal.

Jó, ha a második őrsi összejövetelt is kiegészíti egy kirándulás, de ez most nem pótolhatóan.

A *következő* őrsi óráknak az anyaga már a *főzés elemeinek* ismertetése és gyakorlása.

Bevezetőben talán a *legfontosabb tápláló anyagokról* (fehérje, zsír, szénhidrátok, sók), és nagy vonásokban fő élelmiszereink ezzel kapcsolatos tápláló

értékéről emlékezzünk meg. Ehhez kapcsolódhatik egy rövid megbeszélés arról, miféle élelmet a legérdemesebb kirándulásra vinni, hogyan csomagoljuk azt s mit ne vigyünk semmiesetre se.

Majd a főzés gazdag tudományából elsőnek talán a legkönnyebbet, a *teafőzést* említsük. 1 dl vízre 1 gr tea kell. A teát csak teljesen tiszta, zsírtalan edényben főzhetjük. Ügyelni kell arra, hogyan helyezzük el a szabad tűzhely fölött az edényt és hogyan, mivel fogjuk meg, amikor már áttűzösedett.

A teafőzéssel vetekedik egyszerűségben a *tojásfőzés*.

A *tejforralás* külön e célra tartott ú. n. „fehér“ edényben történik úgy, hogy lassú tűzön keverés nélkül főzzük mindaddig, míg felforr („míg ki akar futni“). Itt meg kell emlékezni a forralás céljáról és a nyerstejivás veszedelméről, a tej összefutásáról, lekozmálásáról és annak okairól, a tejnek mindenféle szag iránt való túlságos érzékenységéről és a tej eltartásáról. Helyesnek látszik, ha a tejtermékekről és előállításuk módjáról is teszünk említést.

A *szalonnapírtás* nyáron (kihegyezett pálcá), parázs fölött történik. A lehetőleg vastagabb szelet szalonnát (mintegy 5—6 dg-ot) 6—8 mm-nyi távolságban bevagdaltuk s a parázs fölött a nyáron forgatva piritjuk, s közben közben a lecepegő zsírt kenyerünkön felfogjuk.

A *levesfőzésből*, mint a legegyszerűbbet és mégis nagyon tanulságosat, a köménymagos- vagy rántott-leves főzését válasszuk, a *főzelékek* közül a babfőzelék elkészítését tanítsuk, a húsfőzésből pedig relativ könnyűsége miatt a *gulyásét*.

A gulyásfőzésnél minden tekintetben könnyebb a hússütés, még pedig disznó- vagy borjúhús sütése szeletben.

A *konzervnyitás* megtanítása egyenlő annak gyakoroltatásával. Erre a legjobb alkalmat a táborozás szokta nyújtani. Itthoni oktatásunk elsősorban a konzerv jószágának megállapítására, majd a felvágásnál a kéz ópságának gondos óvására terjedjen ki. A kinyitás maga úgy történik, hogy erős késsel a széléhez közel beledöfünk a dobozba és kikanyarítjuk, mintegy a felét. Vagy pedig speciális nyitókat használunk. Gyakorlásra megfelelnek használt üres bádogdobozok is. A konzerveket szoktuk melegíteni forró vízben (a zárt doboz ép), kinyitva a dobozban, vagy pedig előbb kivesszük tartalmukat s azt csajkánkban külön melegítjük.

Minde főzések örsi órákon való megbeszélése, egyes részletek bemutatása, gyakorlása után szintén egy-egy *kirándulásnak* kell következnie a tanultak kipróbálására és rögzítésére. Ezek programja lesz egyes konyha körüli segédkező munkák gyakorlása is. A kirándulás és a főzési gyakorlat meg is előzheti a megbeszéléseket.

A kirándulás előtt gondosan elő kell készíteni a főzést. Meg kell szabni, hogy az egész órs együtt főz-e vagy pedig minden fiú külön-külön. A tea-, tojásfőzést, a szalonnapírtást, hússütést, gulyásfőzést, esetleg még a leves és főzelék készítését is — gyakorlás céljából — végezheti mindenki maga. Ilyenkor azonban szigorúan vizsgáljuk meg cserkészjeinket, hogy tudják-e pontosan, mit és miből mennyit fognak magukkal hozni (az élelmiszerek mennyisége, kis kulacs víz, csajka, konyharuha, begyújtó papiros stb., stb.), továbbá, hogy miben fognak főzni. A kávéfőzést, tejforralást, néha a leves és főzelék elkészítését is érdemesebb az órának együttesen végeznie, esetleg kettenként, de ilyenkor is — a gyakorlásra való tekintettel — mindenki maga hozza a szükséges mennyiségeket az egyes hozzávalókból. Ha valamit így közösen főz az órs, arra kell vigyázni, hogy mindenki részt vegyen a munkában és hogy felváltva végezzék a teendők egyes részleteit.

Ha óvatosságról beszélünk, ne csak arra hívjuk fel a fiúk figyelmét, hogy tüzet ne támasszanak maguk körül, hanem arra is, hogy szokjanak meg bognácsal bálni, ne tegyék le könnyelműen a földre, mert az étel kiömlik, de ne is fogják meg pusztá kézzel főzés közben a vasedényeket, stb.

Az otthoni feladatot illetőleg a már említett szempontok szerint járunk el.

A *próbáztatás* e pontból szorosan a kiképzéshez simul és formális próbára talán nincs is szükség. Mindenesetre azonban

meg kell győződnünk arról, hogy a próbázó az előírt tűzhelyeket fölépítette, a segéd munkákat kifogástalanul végezte, a megszabott ételeket jól megfőzte-e, illetőleg ha valamely közös főzésben vett részt, ott végzett munkájáról s a főzés részleteiről a megfelelő szemléletességgel tud-e beszámolni. A főzésnél természetesen kielégítő a tudás, ha cserkészünk a maga számára tudott főzni. Mert az őr számára főzni — ha olyan lényeges különbségekkel nem jár is — mégis csak nehezebb. Több gyakorlatot, körültekintést követel s nehezebb az előkészítése, éppen azért ezt e próbapontnál még nem kell megkövetelnünk.

10. Gyakorlatok.

a) Rajvonal.

b) Az összes kar-, sip-, kürt- és botjelek.

c) Rendgyakorlatok.

d) Ahol a körülmények megengedik, az úzás elemi fokon.

Anyag: — E próbapont a) és b) pontjainak teljes anyagát közli a Magyar Cserkész könyvei 2. száma („A harcszerű“), s ugyancsak közli a „Cserkészkönyv“ is (M. Cs. könyvei 76—77. sz.). A sípjelek e könyv 176. oldalán is megtalálhatók. A c) pont anyagát az Őrsvezetők könyve nyújtja, de a közeljövőben megjelenő, „A cserkészlet gyakorlati szabályzata“ c. füzet teljesen kimerítően feldolgozva fogja adni az a) pont anyagával együtt. Altalánosságban e ponttal is foglalkozik *A cserkészlet gyakorlati programja* általában c. fejezet (143. l.).

Módszer. — Itt e helyen csak annyit kell hozzájuk fűzni, hogy bár ezek tisztára gyakorlati dolgok, mégis *beszélni is* kell róluk és röviden meg kell magyarázni, hogy tanításukkal és gyakorlásukkal mi a célunk. A rajvonalozás és a jelek ismerete a tábori élethez, illetőleg a cserkészjátékhoz szükséges, a rendgyakorlatokban való jártasság pedig a) a test edzését szolgálja, b) előmozdítja a fegyelmet és c) biztosítja a formai egységet s ezáltal egész cserkész munkánkat eredményesebbé teszi — vagy legalább ahhoz a lehetőséget megteremti.

A rajvonalozás gyakorlása főképp a szabadban, kezdetben önállóan, később már a játékokba részletként illesztve történjék; a rendgyakorlatokat pedig végeztethetjük valamely térségen, udvarban, akár még összejöveleteken a cserkészotthonban is. Fontos, hogy ne tartson túlságosan soká (legfeljebb 25—30 perc) és minden esetben a cserkész munkának csak részlete legyen. A különböző jelek gyakorlása itthon is, a szabadban is alkalomszerűen végeztessék. A kürtjelek tanítását nagyon elősegíti, ha valami hangszerezen, vagy akár dudán is játsszuk, a fiúkkal dúdoltatjuk és valamely találó, a jelre emlékeztető szöveget csatolunk a melódiához. Így pl.: Vigyázz cserkész! Kis pihenő! Nagy pihenő!

Csönd legyen már, aludni tér minden cserkész! Kel a nap, fut az éj, talpra álmos cserkész! Cserkész, cserkész, vedd fel, vedd fel hátadra összes holmidat! Tűz van! Tűz van! stb.

A rendgyakorlatokból természetesen nem kell valamennyi vezényszó ismerete, csak a legfontosabbaké (I. M. Cs. K. 9—13. szám). A próbáztatásnak itt nem kell föltétlenül egyénenkint folytania, nem is mindig lehet; ahol azonban lehetséges, ott mégis ragaszkodjunk az egyéni próbáztatáshoz; praktikus szempontból jó, ha bizonyos egységekben (örs, raj) történik, mert így a hibát és a hibázót könnyebb észrevenni.

Egyszerűbb vezényszavaknál ne csak a helyes végrehajtást követeljük meg a fiúktól, hanem a *vezényszavak szószertinti* ismeretét — esetleg még, ha nem is tökéletes — vezénylését is.

A jelek ismeretéről könnyű meggyőződést szerezni. — A rajvonalozásból való próbázásra ugyanazok a szempontok irányadók, mint amelyeket a rendgyakorlatokra nézve állítottunk fel.

11. Tábori munkák.

a) Egyéni felszerelés rendbehozása, kijavítása (cipőtisztítás, kezelés, ruhatisztítás, foltozás, gombvarrás).

b) Fagyűjtés és favágás, szerszám nyélre erősítése, balta, fejsze és fűrész, valamint kés helyes használata.

c) Árkolás, személgödör-, főzőárok- és töltéskészítés.

d) Sátorösszeállítás és felütés (2 és 4-lapos katonai sátor).

e) Az olaj- és acetilénlámpa kezelése és tisztítása.

f) Legalább egynapos próbatábor, lehetőleg egy éjjelt töltőn sátorban.

Ugyane címen jelent meg a Magyar Cserkész könyvei között is a 31—33. szám gyanánt egy hasznos füzet, mely egyéb tábori tudnivalók mellett módszeresen feldolgozva közli e próbapont megkívánt anyagát is. De nem elégszik meg az anyag ismertetésével, hanem az oktatás, illetőleg a begyakorlás módját is meg lehetős részletességgel tárgyalja.

Itt már csak azt kell hangsúlyozni, hogy *e pont* annyira fontos, hogy *ismerete nélkül nem is engedhetünk senkit táborozni*. Anyaga szerencsésen kiegészíti e próba 9. pontját, és együttesen lehetővé teszik, hogy a cserkész a táborozás elemi tudnivalóival rendelkezék. A vezetőnek tehát egyik legfontosabb kötelessége a tábori munkák nagy anyagát a kiképzés szempontjából praktikus részletekben az egész évre úgy elosztani, hogy a nagy tábor előtt már minden cserkész próbázhasson e pontból. Nem is kell azért erőltetni, hogy valamennyi részletét egyszerre, illetőleg közvetlenül egymás után sajátítsák el cserkészeink, hanem praktikusán vegyítsük a II. o. próba más pontjaival, illetőleg egyszerre csak egyes részleteit osszuk be az örsi összejövetelek és kirándu-

lások programjába. A beosztás alapgondolata, hogy mire a próba tanítása a vége felé közeledik, befejezést nyerjen a tábori munkákban való kiképzés is.

A tanítás maga három mozzanatra különíthető: *a)* rövid beszélgetés e pontról, melynek célja: elsajátításához a kedvet fölébresztteni, illetőleg a megtanulás szükséges voltát megérttetni. Ugyanekkor próbáljunk a legfontosabb fogalmakkal tisztába jönni és a legszükségesebb szerszámokkal és szerekekkel (bemutatás útján) megismerkedni. Az otthonra kiszabott munka és tanulni való szintén idetartozik.

b) Egyes részleteknek a gyakorlati megvalósítása (először megmutatjuk, azután a fiúk maguk csinálják!). *c)* Végezetül a tanultakat összegezzük, rendszerezzük és rögzíteni próbáljuk (adatok, legfontosabb tudnivalók lediktálása, kikérdezése; egyes tábori munkák gyakoroltatása stb.).

Külön kell megemlékeznünk az *f)* pontról, mely megköveteli, hogy *legalább egy napot töltött* legyen a próbázó táborban. Talán technikai nehézségei lesznek e követelés keresztülvitelének, de ezek elől nem szabad kitérni, annyira nyilvánvaló ennek az óriási fontossága, különösen kezdő csapatnál, melynek első táborozása a rendszertelenségnek és kapkodásnak szomorú tanyája lehet, ha legalább a táborozók nagyobb része — mint minimumot — egyszer huszonnégy órát táborban, sátor alatt nem töltött.

Persze a jó vezető egy ilyen úgy ahogy sikerült próbatábor végrehajtásával nem elégszik meg, hanem tanulságait a fiúk véérébe igyekszik belevinni.

A próbázás a gyakorlatok folyamán történjék és szoros, formaszerinti vizsgára itt se lesz szükség (legfőleg ott, ahol még nincs határozott benyomásunk cserkészzeink tudásáról).

12. Hathavi kielégítő ujoncszolgálat.

a) Cserkésznotesz vezetése (a próbát csak az teheti le, aki rendes jegyzőkönyvet és pénztárnaplót legalább három hónap óta vezetett).¹

b) Egyszerű egészségügyi szabályok ismerete és megtartása.

c) Mindennapos tornagyakorlatok, cserkészmenet ismerete.

d) Telefon, posta, távirtda, menetrend használata.

e) Hat hó után tisztí látogatáskor szülője megelégedéssel nyilatkozzék a cserkészzet hatásáról.

f) Mi illik? (Főbb illemszabályok.)

Ennek a próbapontnak keretei között kell a vezetőnek meggyőződést szereznie arról, hogy a cserkészéletben eltöltött idő

¹ A cserkésznotesz vezetése a próba megállása után is kötelező.

valóban nevelő hatással volt-e a fiúkra s hogy egész életük, viselkedésük, ügyességük — cserkészszempontból — kielégítő-e.

Már az ujoncidó elején, sőt esetleg a próbaidő alatt ejtsük módját, hogy beszélgetés közben cserkészeink figyelmét felhívjuk e próbapont különböző részeire. Magyarázzuk meg, miért szükséges a rendszeres jegyzőkönyvvezetés, tornagyakorlat stb., igazítsuk ki azokat a hibákat, melyeket viselkedésükben észlelünk, adjunk apróbb megbízásokat telefon, távíró használatára vonatkozólag, állíttassunk össze valami utazási tervezetet s mire az ujoncidó letelik, minden különösebb próbáztatás nélkül meggyőződhetünk cserkészeink tudásáról, sőt szülői látogatások révén otthoni életükről is. Ez utóbbinál különösen arra kell tekintettel lennünk, hogy otthon is cserkészekhez illő módon viselkednek-e, kötelességeiket nem hanyagolják-e el és szüleik meg vannak-e velük elégedve.

a) Már a jelölt vezessen *jegyzőkönyvet* (kis füzet, I. M. Cs. K. 70. sz.: *Cserkésznapló*) az örsi órán tanultakról (rövid, de *állandó* feljegyzések), melyek a tanultak lényegét és könnyen elefedhető adatait tartalmazzák, s melyeket lehetőleg maga az oktató diktáljon le vagy a táblára írjon. A fogadalomtétel után ezt pontosabban megköveteljük és ellenőrizzük. Ugyanitt van a pénztári napló, melyet a következő minta szerint kell vezetni:

BEVÉTEL

KIADÁS

Dátum	Honnan?	K	f	Dátum	Mire?	K	f

Amennyiben a cserkésznek van pénze, a naplóvezetéskor az első tétel a bevétel rovatban: pénzkészlet Kor... fill.... A lap alján mindkét számsort összegezni kell és a következő lapra átvenni („Átvitel: K... fill...”). A naplót nemcsak a három hónap elmúltával kell bekérni és átvizsgálni, hanem a három hónap alatt is többször bele kell nézni és megfigyelni, hogy cserkészünk miként törekszik a pénzszerzésre és hogy vagyonával takarékosan bánik-e. Ennek kapcsán kívánjuk meg, hogy a táborozásra egy év alatt bizonyos összeget saját keresményéből vagy zsebpénzéből takarítson meg. Rá kell szoktatni a fiúkat, hogy minden változást azonnal könyveljenek el, mert különben elfelejtik. A bevételek összegéből kivonva a kiadások összegét, a maradéknak valóban

egyeznie kell a pénzkészlettel. Aki becsületesen vezeti a pénztári naplóját, az nemcsak takarékosagra, hanem őszinteségre és praktikus pénzbeosztásra is nevelődik. Ezt a fiúknak vérébe kell vinnünk.

b) Az egyszerű *egészségügyi szabályokat* 1—2 örsi órán el lehet mondani a fiúknak. A lényeg azonban a *megtartás*. A próbáztatásnál nem elég, ha a feladott kérdésre felelni tud, hanem viselkedésének már akkor is ezekhez az egészségi szabályokhoz kell igazodnia. Nem fogadható el ez a próba attól, aki rágja a ceruza végét stb. Sokat kell a fiúkkal együtt lenni, éles szemmel mindent megfigyelni és gondos szeretettel helyes irányban vezetni őket. Nem az a fő, hogy sok mindent megtiltsunk, hanem az, hogy megmondjuk és megmutassuk azt, mit kell tenniök, ha cserkészhez illő és méltó életet akarnak élni.

Szabályok: *Tisztaság.* Mosakodás (fül, nyak, mell). Gyakori fürdés (ne túlságos meleg vízben; nyáron kimelegedve nem szabad ész nélkül a hideg vízbe rohanni). Száj- és fogápolás (evés után kiöblíteni; fogkefe és fogpor használata, a legolcsóbb és igen jó fogpor az iszapolt kréta). Fájós, romlani kezdő fogat azonnal megmutatni a fogorvosnak. Kis hiba javítása kevesebb időbe, pénzbe és fájdalomba kerül. Körmöket rövidre vágni és tisztán tartani. A haját lehetőleg (táborban föltétlenül) rövidre nyírva viseljük, sűrű fésűvel naponkint jól átfésülve gondosan keféljük. Gyakran venni lábvizet, gyalogtúrákon mindennap. Lehetőleg gyakori fehérműváltás. Ha csak egy éjjelt is töltünk kiránduláson, vigyünk hálóinget, hogy ne kelljen az átizzadt nappali ingben aludni. Ha ruhástól vagyunk kénytelenek aludni, a cipőt vessük le, a lábunknál, derekunknál és a nyakunknál a szoros ruhát gomboljuk ki.

Friss levegő. Minél többet menjünk kirándulni. Mindennap sétáljunk, ha keveset is (de nem poros, piszkos, forgalmas utcákon). Ha csak megengedi az időjárás, aludjunk nyitott ablaknál (a hozzászokást persze nem télen kell elkezdeni). Aki jól betakarózik, a legnagyobb hidegben sem fázik meg (gyors felöltözés!). Orron át lélekezni, mert az orrban a levegő megtisztul és kissé fölmelegszik: el lehet kerülni a „megfázást“.

Helyes testtartás. Mindig egyenesen ülünk, állunk. A görbe hát tüdővészre hajlamosít. A napi tornáról l. alább.

Öltözés. Kényelmes, nem szűk ruha és cipő (legjobb a láb alakjához alkalmazkodó amerikai és bajor forma). Ruhát mindig tisztán és rendben tartani. Az időjáráshoz alkalmazkodva, de nem túlságos melegen öltözni. A nyakat nem kell nagyon bepólyázni, mert az fázik meg, aki el van kényeztetve.

Étkezés. Pontos időben mérsékelten, lassan, az ételt jól meg-rágva enni. Étkezés előtt kezet mosni. A tifusznak, kolerának,

tüdővésznek csiráit a kezünkön vihetjük haza a villamosok fogantyúiról, kilincsekről, pénzről, kölcsönkapott könyv lapjairól. A gyümölcsöt hámozzuk vagy mossuk meg evés előtt. Csak megbízható tiszta vizet igyunk. Mindenkinék legyen külön pohara, amelyet nem szabad kölcsön adni.

Alvás. Korán kelni, korán lefeküdni. A leckét inkább délután kell megtanulni, mint éjfél felé! Ha reggel felébredtünk, nem szabad heverészni, hanem azonnal fel kell kelni. Az ágy kemény, ruganyos legyen, a takarók ne legyenek nagyon nehezek. A fej alá *lapos* párna.

Vigyázzunk a szemünkre! Nem szabad olvasni félhomályban, vagy nagyon közel hajolni a könyvhöz. Ha fáj a szemünk, vagy nem látunk olyan jól, mint azelőtt, el kell menni a szemorvoshoz.

Le kell szokni a következő rossz szokásokról: Ceruzát, bélyeget, levélpapírt, ujjat nyálazni. Ujjat szopni, körmöt rágni, szemet, orrot, fület, száját piszkálni. Ételt piszkos papírba csomagolni. Kezet vagy pláne keztyűt csókolni. Beszéd közben másokhoz közel hajolni. (Ne engedjük, hogy más közel hajoljon hozzánk.) Padlóra köpni, evés közben kutyát símogatni (rettentetes hólyagférgert lehet kapni tőle). Poros ruhát a szobában kikefélni.

c) A cserkésznek *mindennap* kell tornáznia, lehetőleg reggel, mosakodás és felöltözés előtt. (A torna kb. 8—10 percig tartson.) A következő gyakorlatokat eleinte az őrsi órákon és a kirándulásokon együttesen kell végezni, hogy a fiúk megtanulva, egyedül is végezni tudják.

Terpeszállás, kezeket csípőre: fejkörzés jobbra, balra (minden gyakorlatot *többször* csinálni); fejvetés jobbra, balra. Kezeket magastartásba: törzshajlítás előre, mélyen, homorítva: hátra, jobbra, balra. Kezeket mellhez (ökölbe szorított kéz): karlökés előre; oldalt, föl; közben ujjakat szétterpesztteni, a mellhez érve ismét ökölbe szorítani. Kinyújtott ujjakkal karlendítés előre, hátra. Kezeket csípőre, alapállás: lábujjhegyállás, guggolásba le és felállni, lassan, egyenes törzsszel. Lábemelés jobb és bal lábbal a vízszintes helyzetig. Lábfejkörzés jobb és bal lábbal, jobbra és balra.

Később, ha ezek már vezényszó nélkül is, maguktól mennek, egyes gyakorlatokat össze lehet vonni. Pl.: a guggolás vagy a lábfejkörzés alatt lehet kargyakorlatokat végezni, aminek az egyensúlyozási érzéket fejlesztő hatása is van.

A „*cserkészmenet*“ abból áll, hogy 40 lépést megy lépésben a cserkész és 40-et futva. Így kellő gyakorlattal minden különösebb megerőltetés nélkül kilométereket lehet megtenni. Fontos akkor, ha sürgős üzenetet kell vinni (cserkészjáték, baleset stb.) 10 p. alatt 1·5 km-t lehet megtenni. Gyorsabban nem szabad, mert megerőltető.

d) Tudja a cserkész, hogy kell felhívni a központot, hogy kell a vidékkel beszélni, honnan lehet vidékre beszélni. A telefon használatának módja minden telefonkönyv elején benne van. El kell tudni igazodni a telefonkönyvben.

Tudja, hogy mennyi a levélpostatarifa (közönséges és ajánlott). Tud ajánlott levelet, pénzeslevelet, utalványt, csekket, csomagot feladni, a megfelelő blankettákat jól kitölteni (be kell mutatni örsi órákon). Tud táviratot feladni, tudja, hol vesznek fel táviratot a hivatalos órán túl és éjjel.

Ismeri a 24 órás időszámítást, a mindenkor használatos menetrendet. Tudja, hogy lakóhelyétől merre visznek a vasutak, ismeri a közeli állomásokat. Tudja, hol vannak a különböző pénztárak, menetjegyirodák, hol lehet személypoggyászt feladni és hogyan. Ezt a pontot a táborozást előkészítő összejöveteleken lehet alkalmasan tanítani és ugyanakkor egyes idevágó konkrét feladatokkal bízunk meg a fiúkat. A jelentéstétel alkalmával azután beszéljük meg az elkövetett hibákat és adjuk meg a szükséges magyarázatokat.

e) Gyakran kell a fiúk emlékezetébe idézni, hogy a cserkészletben ők jobbak, többek akarnak lenni, mint azelőtt voltak s hogy azt észre is kell venni rajtuk, a munkájukon, viselkedésükön. A szülőkkel állandóan érintkezésben kell lennünk, óhajaikat a kellő figyelemre kell méltatnunk. Csak így érhetjük el, hogy cserkészjeinkkel való munkánk a szülőknél is kellő megértéssel, sőt megelégedéssel találkozzék.

f) A fiúkat komoly, szolid viselkedéshez, jó modorhoz kell szoktatni. Bár lehet erről örsi összejöveteleken is beszélgetni, de a legjobb az, ha a fiúkkal való együttléte alkalmával, táborban, kiránduláson valamely adott helyzet alapján, konkrét eset lesz a megbeszélés tárgya. Itt azonban állandó törekvésünk legyen, hogy az illemszabályokat a megbeszéléseken ügyesen tett kérdéseink alapján a fiúk maguk „fedezzék fel” és maguk fogalmazzák meg. Ez a pont az újoncpróba 6. pontját egészíti ki.

Bemutatkozás („X. Y. vagyok, a... csapat tagja. Ebben és ebben az ügyben jövök.“), kérés és jelentés módja: „Tisztelettel kérem (vagy jelentem), hogy...“ Csendben lenni, kérdés nélkül nem fecsegni. Illedelmesen ülni, állni. Közlekedési eszközökön cserkészhez méltóan viselkedni. A hátizsákkal, botokkal senkinek terhére nem lenni. Nem szabad ide-oda futkározni, bámészkodni, a figyelmet magára felhívni. Evéskor nem szabad csámcsogni, szöröcsögni, a szomszéd helyét is elfoglalni, zörögni az evőeszközökkel, többet kivenni, mint amennyi dukál, illetve, mint amennyit meg tudunk enni. Inkább kétszer kérni. Nem szabad ételt és kenyeret otthagyni, fogat színi, kenyeret eldobni. Kölesönkapott holmit bepiszkítani, elkésve visszaadni, más holmiját engedélye

nélkül használni, másokat bosszantani, csúfolni, másnak terhére lenni, ahelyett, hogy könnyítenénk rajta, stb. — mindezek már nemcsak az illendőségbe, hanem a cserkésztörvénybe is ütköznek.

Ezek a legfőbb idevágó szabályok. Igen jól használható, bőséges anyag áll rendelkezésre Szabó István Andor: *A kis gentleman* című füzetében. (A „Zászlónk“ Diákkönyvtára, 35. szám. Kiadja a Magyar Jövő.)

ÖTÖDIK FEJEZET.

Az I. osztályú próba anyaga és feldolgozása.

Az I. o. próba a II. osztályúnak természetes továbbépítése, tanítására tehát csak akkor kerülhet sor, ha ez utóbbira való kiképzés — a próbázások tanúsága szerint — eredményes befejezést nyert. *Módszeres oktatására* ugyanazok a szempontok irányadók, mint amelyeket annak tárgyalásánál már közöltünk. (Lásd 185. l.!)

1. Kielégítő táborozás.

Tisztje véleménye alapján megfelelt-e a következőkben:

a) Táborszabályok megtartása.

b) Rendszeres részvétel minden foglalkozásban (örsi és csapatfoglalkozás, tábori munkák, sport, szórakozások, tábori istentiszteletek).

c) Saját és a reábizott tárgyak rendben- és tisztántartása.

d) Részvétel a tábor felverésében, leszerelésében, legalább 14 nap sátor alatt. (Ez alól a pont alól indokolt esetben felmentés adható.)

E pont az I. oszt. próba elején mintha azt kérdezné: „Hát vajjon megérdemled-e, próbázni akaró cserkészem, hogy a további próbákra bocsássalak?! Mint II. osztályú cserkész, a táborban jó munkát végeztél-e? A cserkészállam alkotó munkájából, a közösségért való áldozatos együttműködésből megfelelő módon kivetted-e részedet?“ (L. e. rész 8. fej.)

Elsősorban tehát *ellenőrző*, vagy akár rostáló jellege van e pontnak. Másrészt azonban a parancsnoknak alkalmat akar adni arra, hogy aki ellen általános okokból van kifogás, azt — ha talán különben jól meg is tudna felelni az I. o. próba egyéb gyakorlati követelményeinek — a próbázásban megakassza és tudatára ébressze annak, hogy nem elég *csak* járatosaknak és ügyeseknek lenni a cserkészet gyakorlati munkáiban: azokat a közös életben, a táborban alkalmazni is kell, úgy és ott és olyan lélekkel és készséggel, hogy az a közösségnek valóban hasznára legyen. Nem elég

a tudás, fontos a *magaviselet*, a tudás gyakorlati érvényesítésének a módja is. Az elmondottakból következik, hogy ezt a próbapontot nem lehet és nem is kell tanítani. Annál fontosabb azonban a cserkészek megfigyelése összejövetele, munkában, játék közben, annál behatóbb figyelemre kell méltatni egyéni teljesítményeiket és gyakran megtudakolni örsvezetőik véleményét.

Éppen, mert oly ruganyos, símulékony mindaz, amit e pontnál meg kell követelnünk, adatott meg a parancsnokoknak az a jog, hogy alóla indokolt esetekben fölmentést adhatnak. Hogy melyek ezek az indokolt esetek? A mondottak után természetes, hogy ott tekinthetünk el pl. a kétheti táborozás megkövetelésétől, ahol az ügyesség, a belső készség, továbbá a jóindulat határozott jeleit, a cserkésztvörvényhez igazodó életet látjuk, avagy az előrehaladt kor nyújt bizonyos garanciákat. Ha azonban mindez hiányoznék, döntésünket a következő táborozás után hozhatjuk csak meg.

Még két, egymással szorosan összefüggő fontos cserkészgondolatot tartalmaz e pont, melyeket éppen az I. o. próba elején nagyon alkalomszerű hangsúlyozni. Az egyik, hogy nem elég, ha a parancsnok cserkészeit ismeri, hanem kell, hogy minden cserkésztevékenységben *velük együtt* résztvegyen. A másik: minden cserkészünk praktikus teljesítményét *egyénileg* kell elbírálni.

2. Úszás.

50 méter álló- vagy 75 méter folyóvízben szabályszerű módon. (Ez a pont, ha a fiú elfogadható okból le nem teheti, mással helyettesíthető.)

E ponthoz, a dolog természete szerint, nem sok utasítás kell. Amit a sportokról, azok hasznáról, sőt szükségességéről, a benünk való kiképzésről stb. e rész. I. fejezetében mondottunk, az értelemszerűen itt is teljes egészében áll. A próbázás gyakorlati alapon történjék, — akár egyénenkint, akár egyszerre tömegben is. A szükséges óvatossági rendszabályokról nem szabad megfeledkeznünk.

Ha egy cserkésznek pl. sérve van, vagy egyéb elfogadható okból nem próbázhatik (vagy a próba esetleges elhalasztását kéri), akkor az ő egyéniségének szem előtt tartásával kívánjunk meg úszás helyett valamely más sportágban és még valamely praktikus cserkészismeretben bizonyos jelentékenyebb készséget.

3. Főzés.

a) Legalább kétféle leves, hús és főzelék elkészítése.

b) Súly- és térbecslés 50 esetben (legfeljebb 25 százalékos hiba).

Általános megjegyzések. — E próbapont tanítása a II. oszt. próba megfelelő pontjainak sikeres elvégzése után már nem fog különösebb nehézségeket okozni. Mindazonáltal 3—5 órsi órát, 2—3 kirándulást s a cserkészek részéről otthon s a táborban sok gyakorlást és szorgalmas megfigyelést kíván. A kiképzőre és a tanításra általánosságban szintén a II. osztályú próba megfelelő pontjánál ismertetett elvek és tapasztalatok irányadók.

A térfogat- és súlybecslésnél nem okvetlenül szükséges, de nagyon kívánatos, hogy magunk is jól értsünk hozzá, ha tanítani akarjuk. Mert gyakran kerülhetünk olyan helyzetbe, hogy hamarjában nem mérhető tárgyakról kell ítéletet mondanunk, másrészt pedig sokszor saját becslési készségünk az egyetlen, amivel elbírállhatjuk cserkészeink becslését. — Minthogy a becslésben való jártasság főképen a gyakorlástól függ, s annak lanyhulásával az ügyesség is visszafejlődik, tanításának megkezdése előtt, de általában mindig gyakorolni kell magunkat benne. Mind a becslés, mind pedig a főzés tanításánál kiválóan használhatjuk a „Cserkészkönyvet“.

Részletes kiképzési tervzet. — Az első órsi összefüggésben a megbeszélés a levesfőzésről; mint közismert és közkedvelt leve-sekről: a burgonya-, hús- és zöldségleves főzéséről szóljon. Azon-kívül kezdjük meg a térfogat- és súlybecslés gyakorlását.

E végett mindenekelőtt egyes ismert súlyú és irtartalmú testeket és edényeket mutassunk be s azokat becsültessük meg. Lehetőleg olyan tárgyak legyenek, melyek valamelyes vonatkozás-ban vannak a főzéssel, a konyhával, mert hiszen a becslésben való tökéletesség itt nyilvánvalóan azért fontos, hogy ne kelljen folyton mérleget használnunk és méréseket végeznünk, mikor valamiből meghatározott mennyiséget akarunk. A következő lépés gyanánt megmagyarázzuk, hogyan kell a becslést gyakorolni (alkalmak megnevezése) és hogyan kell az eredményeket cserkészjegyző-könyvecskénkbe bevezetni. Ezután ismertessük azokat a mellék-körülményeket, amelyek becslés közben megtévesztőleg szoktak hatni, s végezetül rendeljük el a becslés állandó gyakorlását leg-alább is mindaddig, amíg 50 becslést végeztek, átlagban 25%-nál kevesebb tévedéssel.

A főzést illetőleg a fent említett program csak az első órsi óra programja, a becslést illetően ilyenformán kell eljárunk később is. Ehhez az összefüggéshez is csatlakoznia kell kirándu-lásnak, vagy valamelyik cserkész otthonában való főzési gyakor-latnak. A burgonyalevest is, a húslevest is az egész órs együtt főzheti, a megfelelő szempontok szem előtt tartásával.

A második órsi óra néhány főzelék, így pl. a savanyú bur-gonya, zöldborsó és a paprikáskrumpli főzésének tanítását vegye programmba a becslés gyakorlásán kívül.

A legközelebbi órsi órán a húsételek közül talán a paprikás-szelet és a pörkölték készítését tanítsuk.

Bizonyára ismerik, de jó végül megemlíteni a burgonyasütést, tésztafőzést és a tálalás egy-két szempontját (pl. hogyan akadályozzuk meg táborban, hogy az osztásnál el ne számítsuk magunkat; az igazságos osztásról stb.). A kéz ápolását és megóvását, valamint a főzés közben való legszigorúbb, legteljesebb (ruha, test, edények) és legtökéletesebb tisztaságot kell még szóvá tennünk és ezzel befejeztük e pont otthoni kiképzését. Természetes, hogy kirándulásokon kell ezen ételek készítését is begyakorolni és itt is helyén van egyes konkrét, otthoni feladatok, gyakorlatok kiszabása. Minderre a már bőségesen elmondott szempontok irányadók.

A becslés-oktatás sikere a lelkiismeretes gyakorláson múlik.

A próbáztatás e pontból is szorosan símul a kiképzéshez és formális vizsgára talán itt se lesz szükség. Mindenesetre érvényesek itt is a II. oszt. próbánál föllállított követelmények.

4. Becslés, térképismeret.

a) **Becslés 25 százalék tévedésig (táv, magasság, ür).**

b) **Térkép használata ismert és ismeretlen terepen (távolság-becslés a térképolvasáshoz).**

Fő a gyakorlat! Lehet kezdeni a cserkésztáborban levő tárgyak méreteinek becsültetésével, azután nagyobb, 5—100 méteres távolságokra lehet áttérni, végül pedig a terepen becsültetünk. Csak olyan becslést végezzünk, amelynek valami gyakorlati jelentősége lehet. *Minden becslést ellenőrizni kell méréssel.* Órákon át folyton becsültetni, s utána hónapokig egyszer sem: rossz módszer. Inkább keveset egyszerre, de gyakran. A becslést mellékesen, más munka mellett lehet mindig elintézni: ha van pár perc szabad idő az őrsi órán; menetelések alatt az előttünk levő és belátható útra; csúcsokról a szomszéd csúcsokig, községekig stb. Vigyázni kell, hogy a fiúk meg ne unják. A próbáztatásnál be kell mutatni a hosszabb idő óta vezetett becslési naplót; azonkívül a tiszt már előzetesen győződjék meg a cserkész becslési ügyességéről.

Ürtartalom becslése sokkal nehezebb. Itt nagyokat lehet tévedni. Hogy a gyakorlás és megfigyelés el ne forgácsolódjék, csakis néhány gyakorlatilag fontos edényfajta ürtartalmának becslésében kell gyakorolni magunkat. Jó szolgálatot tesznek az orvosságos üvegek, amelyeknek fenékén az ürtartalom köbcentiméterekben jelezve van. Mivel az üvegek rendszeren valamivel nagyobbak, mérőhengerrel (vagy súllyal) a megfelelő mennyiségű vizet belemérjük és a víz szintjét az üvegekre ragasztott kis papíron megjelöljük. Egész sorozatot lehet összeállítani 5—1000 gr-ig. Fel kell tudni ismerni az 5, 7, 10 deciliteres borosüvegeket, az 1, 1½, 2 literes kristályvizes üvegeket. Kell

ismerni a 20—25 literes tejeskannát, a vászonvödör ürtartalmát (a csapat vödört ki kell mérni). Szakácsoknak fontos tudni, hogy a bográcsok, kondérok, fazekak *meddig* hány literesek. Ezekbe belül jeleket is lehet karcolni. Így nem fordul elő, hogy az ételkiosztásnál elszámítják magukat és nem is kell folyton aprólékos, időrabló mérésekkel bibelődniük.

Súlybecslésnél főleg 1—10 kiló közti súlyokat kell tudni becsülni. Megrakott hátizsák, kosár gyümölcs, kenyér, zacskóban só, cukor, liszt. Lehetőleg kevésfajta dolognál, de gyakran kell gyakorolni.

A térképismeretről 1. Magyar Cserkész könyvei 5—6. sz., főleg a 13. oldalon kezdődő fejezetet, továbbá az egyezményes jeleket. Ma már az egész országról kaphatók magyar térképek. Azonban még mindig vannak forgalomban régi, német egyezményes jelzésű térképek, s e miatt gyakorlatilag talán a legjobb megoldás, ha a jeleket párhuzamosan és összehasonlítón tanítjuk — hisz oly nagy különbség nincs is a kétféle egyezményes jelek közt — legföllebb a megtanulandó jelek számát csökkentjük.

A térképismeret tanítására hosszabb időt kell szánni. Az elméleti részét (milyen térképek vannak: bemutatni!, a térképeleket megmagyarázni, lerajzoltatni, a térképen mutatott jelet felismertetni) el lehet végezni ősri összejöveteleken. Egy összejevetelre a fiúk felfogó képessége szerint 10—20 új jel megtanulását lehet számítani. A jeleket csoportosítva kell tanítani, a tanult jeleket a kiosztott (akár különböző) térképlapokon kerestetni kell. ősri órákon lehet elmagyarázni a terep domborzati viszonyainak rétegvonalakkal és csíkozással való ábrázolását is.

A munka legnagyobb részét azonban a *szabadban*, legalkalmasabban a kirándulások kapcsán kell végezni: A térkép beállítása; a tereptárgyak és tereprészek helyes felismerése a térképen; a térképen található jeleknek megfelelő részletet a természetben is megtalálni; ismert terepen megtett utat a térképen megtalálni; a térképen kijelölt utat pontosan megtenni; a térkép alapján ismeretlen terepen eligazodni és az ismeretlen terepet elképzelni tudni. Mindezt legcélszerűbb úgy végezni, hogy az elindulásnál beállítjuk a térképet s azt az utat, amit eddig helyi ismereteink alapján tettünk meg, most a térképen is követjük és a térképet a valósággal összehasonlítjuk. A fiúknak fel kell hívni a figyelmét minden, látszólag jelentéktelen dologra, ami a térképen jelezve van (kis útelágazás, árkok, átereszek, útszéli kereszt, magányos fa, kerítések, határkövek, háromszögelési pontok). Olyan helyre érve, ahonnan alkalmas kilátás van, át kell tekintetni a környéket. Ilyenkor az összes ismert hegyeket, községeket, utakat fel kell keresni a térképen, illetőleg ha valamit nem ismerünk, azt a térkép alapján meg kell állapítani. Visszafelé valamely, a fiúk előtt nem ismert úton kell menni, az utat a térképen ki kell jelölni s rájuk bízni az eligazodást.

Hosszabb meneteknél 5—6 km-enként más-más fiúra bízuk a vezetést. A térkép annak a kezében, aki azt meg tudja érteni, a legunalmasabbnak, egyhangúnak látszó utat is érdekessé tudja tenni. Ismeretlen terepen a térkép a legszavahihetőbb kalauz. Csak okosan kell tudni vele beszélgetni.

A *próbáztatás* az elméleti és a fontosabb gyakorlati részre oszlik. Ölelje fel mindazt, amit a szabadban való munka fenti felsorolása tartalmaz, leghelyesebben azáltal, hogy egy összetett feladatot adunk a próbázónak, pl. térkép alapján az ismeretlen terepet elképzelni és utólag ugyanott — a kellő megokolással — eligazodni. A próbáztatás alkalmasan kapcsolható össze az I. o. próba 10. pontjából való próbával. (L. alább.)

5. A magyar nemzet története.

A magyar nemzet története, a fiúk képzettségi és értelmi fokához igazodó terjedelemben. Ahol ennek tudása megállapítható, ott megbeszélések a nemzeti gondolat köréből ilyenféle kérdésekről: A magyar nemzet történelmi hivatása. Nemzeti érenyeink, nemzeti hibáink. Magyar öntudat, keresztény öntudat. A háború és a forradalmak. Integritásunk. Az amerikai magyarság. Turánizmus. A cserkészmozgalom nemzeti feladata. Új lovag-ság. Nemzeti nagyjaink sth.

Ahol a cserkészek diákokból kerülnek ki, ott a magyar történelem tanítása a cserkészcsapatban — az iskolai bővebb tanítás mellett — főlöszleges. Ilyenkor ezt a próbapontot néhány, a magyar nemzeti gondolat köréből vett megbeszéléssel és előadással helyettesítjük. Ezekre bőségesen adunk témákat e könyv I. részének 3. fejezetében (l. 78—79. l.). Anyag található idevonatkozólag az I. rész 1. fejezetében (17. l.) és a 4. fejezetében is. Természetesen ezek csak útmutatások, példák, indítások: tárgy és feldolgozás itt az előadó cserkészvezető egyéniségéhez igazodik. — Az efféle előadásokat nem célszerű közvetlenül egymásután tartani (mintegy kiképzésként az 5. próbapontra), hanem alkalmoszerűen, egyéb (gyakorlati) munkával együtt kell kitűzni egy-egy összejövetel programjára. Időnkint cserkészmunkánk minden fokán sort kell keríteni egy-egy ilyen témájú megbeszélésre. Természetes, hogy olyan csapatban, ahol a fiúk nem tudják, vagy nem tanulják éppen az iskolában (tanoncok, falusi fiúk) a magyar történelmet, ott ennek ismertetését kell programba venni. Ebben az esetben erre a pontra igen nagy súlyt kell vetni, bőséges időt szánni rá és egész munkánk középpontjába állítani: a hazai történelem beható ismerete minden magyar embernek szent kötelessége. Az előadás hangja, anyaga, terjedelme persze a fiúk érettségi fokához igazodjék. Ne akarjunk tudományos, oknyomozó történelmet adni: *íő a nemzeti öntudat*

főlkeltése, a pedagógiai (nemzeti és erkölcsi) szempontból termékenyebb részeket kell legjobban kidomborítani. Amennyire lehet, hatoljunk mélyebben a legutóbbi évtizedek történelmének méltatásába. A *történelmi* érzéket minden erőnkkel ébren tartasuk.

6. Életmentés, betegápolás.

- a) Teljes első segély, megokolással.
- b) A mentőláda összeállítása, használata.
- c) Az emberi szervezet működését általában ismerje. Legyen tisztában a betegápolás alapelveivel s lehetőleg legalább három napig ápoljon beteget (otthon vagy egy társát).
- d) Tábori egészségtan, a táborban előforduló megbetegedések, tennivaló ily esetekben.
- e) Életmentés: pánik, vízbefúlás, villámütés, gázmérgezés, jégbeszakadás, tűzhöl-mentés, elgázolás, veszett kutya, mélységből mentés eseteiben elméletileg és gyakorlatilag. Ismerje a mentő-csomót.

a) A Magy. Cserk. könyvei 3. sz., összes pontok. A II. oszt. próbánál tanult dolgok ismétlése és *kibővítése*. Amit csak lehet, gyakorlatilag is kell csinálni. A próbához meg lehet kívánni, hogy néhány esetben már nyújtott legyen első segítséget.

b) A csapat mentőládáját az előbbi pontra való készüléskor megismerni és használni is megtanulja. A mentőláda összeállítását orvos tanácsa szerint kell végezni. Be kell mutatni még a fiúknak a gyári üzemekben (gazdasági gépeknél is stb.) miniszteri rendelettel előírt mentőszekrényt. Ilyennek minden iskolában, nagyobb műhelyekben, ipartelepen kell lenni, hogy baleseteknél kéznél legyen. Epp ezért kell a fiúknak is ismerniök. A véérébe kell minden egyes cserkésznek vinnünk, hogy mielőtt a mentőládába nyulnak, a lehetőség szerint legjobban tisztítsák meg a kezüket; használat után pedig mindent rakjanak rendben vissza, de úgy, hogy a steril szerek sterilitásukat el ne veszítsék, ellenkező esetben pedig az újabb sterilizálásról gondoskodjanak. Az anyaggal takarékoskodni kell, de viszont a beteg érdekét kell legelső sorban figyelembe venni.

c) Az emberi szervezet működésének ismertetése előtt át kell ismételni a II. o. próbából az emberi test szerkezetét, lehetőleg képekkel, bemutatásokkal és sematikus rajzokkal segítve az oktatást. (L. „Cserkészkönyv“, M. Cs. könyvei 76—77. sz.)

A betegápolásnál első teendők, hogy a beteg nyugalmit biztosítsuk. Ne sokat beszélgessünk és a betegségről egyáltalán ne. Józan vidámságunkat el ne veszítsük. Minden izgalmat, rossz hírt tartssunk távol tőle. Kívánságait találjuk el s ha lehet, teljesítsük, de túlságos érdeklődésünkkel ne legyünk terhére. Egész magatartásunk árássza magából azt a meggyőződést,

hogy a betegség csak átmeneti rossz — de nem a legnagyobb rossz a világon — és mint minden rosszból, ebből is a legnagyobb áldás is fakadhat.

Az orvos utasításait, melyek az ápolás technikájára vonatkoznak, lelkiismeretesen és pontosan hajtsuk végre, még akkor is, ha nem látjuk át teljesen azok értelmét. A gyakorlatilag fontosabb tudnivalók:

A betegszoba. — Tágas, jól szellőztethető és fűthető, tiszta és csendes szobát válasszunk. Meleg időben az ablakot nyitva tartjuk, hideg időben azonban naponként legalább háromszor szellőztessünk. A szellőztetés idejére a beteget jól betakarjuk. A szoba kívánatos hőmérséklete 18—20 C°. Főlölesleges bútor ne legyen a szobában.

Betegágy. — A beteg fekvőhelyét úgy állítsuk, hogy minden oldalról kényelmesen hozzáférjünk. Lehetőleg ruganyos ágybetét és lószőrmatrác legyen benne. A fejkendő is lehetőleg lószőrrel töltött legyen, mert a tollas, pihés vánkos igen meleg. A lepedőt naponként többször húzzuk simára, hogy a ráncok a beteget föl ne törjék s legalább egyszer frissen vessük meg ágyát és szellőztessük jól ki. Erre az időre ideiglenesen egy közeli másik ágyba helyezzük el betegünket. Az ágyat légmozgás irányába ne állítsuk.

Borogatás. — Csaknem minden lázas betegségnél elrendeli az orvos. Kendőt (nyakkendőt), törülközőt, lepedőt több rétegben összehajtva (rendelés szerint) állott, hideg stb. vízbe mártjuk, kifacsarjuk és a rendelt helyre tesszük. Főléje mindig száraz ruhát tegyünk, hogy betegünk meg ne fázzék. — *Jeges borogatást* úgy készítünk, hogy az apróra tört jégdarabokat gummitömlőbe vagy marhahólyagba tesszük, a tömlőt jól elzárjuk, száraz ruhába csavarjuk és a rendelt testrészen elhelyezzük. — *Forró borogatás* úgy készül, hogy bádogedénybe, gummitömlőbe forró vizet töltünk, vagy zacskóban só, hamut, homokot melegítünk, vagy cserepet, téglát, födelet melegítünk, száraz ruhába csavarjuk és a rendelt helyre tesszük. — Ha a jeges vagy forró borogatásra szolgáló eszközt közvetlenül a bőrre tennők, a betegnek súlyos sérüléseket okozhatnánk.

Hőmérőzés. — A hőmérsékletet szájon vagy hónaljban mérjük. A gondosan lerázott hőmérőt megmossuk (vagy nedves ruhával tisztára töröljük) és hegyes kénesős végét a szárazra törölt hónaljba helyezzük, vagy a beteg szájába tesszük. Tíz (szájból öt) perc múlva kivesszük, leolvassuk a higanyszál állását, felírjuk (órát is!), a hőmérőt letöröljük, később lerázzuk és tokjába helyezzük. Ha az orvos másképp nem rendel, 8, 14 és 20 órákor hőmérőzzünk.

Orvosságok beadása. — Kanalas orvosságot rendelet szerint kávé-, gyermek- vagy evőkanállal adjunk a betegnek. Porokat úgy adunk, hogy a port hüvelyéből egy kevés vizet tartalmazó evőkanálba öntjük, a kanállal a beteg szájába tesszük, aki azt

egy-két korty vízzel könnyen lenyeli. Ostyát úgy használunk, hogy vízbemártva, víztől nedves evőkanálra fektetjük. A port az ostya közepére öntve, négy csücskét egymásra hajtjuk. Az így keletkezett gombolyagot a beteg szájába tesszük, aki azt egy korty vízzel elnyeli. Labdacsokat, tablettákat egy kis vízzel lenyelhetjük. A csöppet kis pohár vízbe, vagy evőkanál vízbe cseppentjük. A cseppek számolásánál nagyon ügyeljünk a pontosságra. A gyógyszeradagoláshoz használt kanalat állandóan a betegszobában egy pohár vízben tartjuk és más célra ne használjuk.

Tisztaság. — Mind a szoba és az ágy, mind a beteg tisztaságára nagy gondunk legyen. A beteget szivaccsal, vagy vizes törülközővel legalább egyszer napjában, kezeit többször naponként megmossuk. A beteg szükségleteit is rendesen végezzé és ilyenkor különösképen szolgálatjára kell állanunk és segítenünk kell őt.

Betegétrend. — Orvosi előírás szerint készül. Izletes, fűszermentes, nem nagyon zsíros és mindig friss ételekkel szolgáljunk betegünknek. Törekedjünk némi változatosságra. Súlyos beteg (aki nem tud ülni) etetésénél, illetőleg itatásánál úgy járjunk el, ha erre való alkalmas, célszerű külön edény nincsen, hogy bal kezünkkel (a párna segítségével) a beteg fejét fel-támogatjuk és jobb kezünkkel kanállal nyújtjuk az ételt.

Hűsítő italul rendszerint citromos limonádét adunk a betegnek. Ne legyen nagyon hideg.

Ezt a pontot 2—3 örsi órára elosztva kell a fiúknak megmagyarázni. Jól meg kell értetni.

d) Bár a tábori egészségtan, különösen a megbetegedések esetében a tennivalók ismerete inkább a vezetőkre tartozik, azért a fiúkkal is ismertetni kell ezeket.

Szabályok: Aki nem érzi jól magát, vagy 24 óra alatt egyszer sem volt széke, vagy akinek hasmenése van, azonnal jelenti az örsvezetőjének, illetve tisztjének. Gyomorrontásnál legjobb néhány étkezést átkoplalni, esetleg lehet teát vagy rántottlevest enni. Ha a beteg hőmérséklete a hóna alatt mérve 38·5° felett van, azonnal orvost kell hívni. Ha 38° felett vagy 38°-on van, 24 óránál tovább, akkor is orvost kell hívni. Akin bármilyen kiütés látszik, *elkülöntendő* (külön sátorba vagy házba, senki-nek sem szabad hozzámenni, külön ápoló kell, aki szintén távol-tartja magát a többitől és vigyáz, hogy ő meg ne kapja a beteg-séget) és orvost kell hívni.

Gyomorrontások elkerülése végett csak jó, romlatlan dolgot szabad megfőzni. Enni csak a rendes étkezési idők alatt szabad. Ha csomagot kap valaki, az örsvezető ellenőrizze, hogy abból is csak a rendes étkezési időben fogyasszon az illető és pedig ne mértéktelenül. A mosogatás alapos legyen!

Ruhástól aludni csak az éjjeli őrségnek szabad. Nem szabad a nappal használt ingben aludni.

A latrinát tisztán kell tartani. Minden használat után földdel gondosan le kell hinteni, hogy legyek ne menjenek rá. Ha $\frac{1}{2}$ méternyire van már a gödör feneke a föld színétől, be kell temetni és újat kell ásni. Minden latrinán legyen elég papír. A latrina a tábortól legalább 150 m-re legyen, eltakart helyen. Ha víz mellett vagyunk, lehetőleg messze a víztől és a víz lefolyását tekintve, a tábor alatt legyen. 30 fiúnál többet nem szabad egy latrinára számítani.

A kutak tisztaságára nagyon kell vigyázni. Nem szabad felzavarni a vizet (vödörös kútnál a vödörnek túlságosan mélyre való engedésével). A kút közelében semmit sem szabad kiönteni. Mezei kutak gyakran igen piszkosak, azért ivóvizet csak olyan kútból vegyünk, amelyet az ottani lakosság is használ (kérdőzködés!). Lehetőleg étkezés után igyunk.

Erről a pontról főleg a tábori élet általános ismertetése és egyes tanulságos konkrét esetek elmondása kapcsán kell oktatást nyújtanunk. A főbb szabályokat a fiúknak mindenesetre ismerniük kell, de ennél fontosabb, hogy élni tudjanak a tábori szabályok szerint.

e) Vízből való mentési próbát uszodában is lehet tartani. Kútból, gödörből való kihúzást alkalmas gödörnél lehet próbálni; esetleg alacsony földszintes ház padlására felhúzni a földön levőt. Nagy körültekintés és a tisztá jelenléte szükséges! Nem szabad úgy beállítani az életmentést, mintha az valami könnyű, játsszi dolog volna. (L. M. Cs. K. 3. sz.)

7. Magyarország földrajza.

Magyarország földrajza, a fiúk képzettségi és értelmi fokához mért terjedelemben. Ahol ennek tudása megállapítható, ott megbeszélések ilyenféle tárgykörből:

a) Az ország földrajzi helyzete, vesztesége, ezeréves és új határai.

b) Magyarország felszíne.

c) Magyarország vízrajzának leglényegesebb elemei.

d) Magyarország éghajlatának lényegesebb jegyei, a csapadék, hőmérséklet eloszlása.

e) Az ország lakossága.

f) Az ország egyes tájainak legfontosabb városai. Budapest jelentősége, a városok gazdasági helyzete.

g) Magyarország mezőgazdaságának elemei. Az ország talajának ismerete: mészkő, gránit, bazalt, homokkő, agyag, humusz, futóhomok, szikések, lész.

h) Magyarország bányászata: szén-, vas-, sótelepeink helye, a földgáz, nemesérccek. Veszteségeink.

i) Magyarország legfontosabb iparágai: malom-, cukor-, sör-, szesz-, faipar jelentősége.

j) Hazánk legfontosabb közlekedési irányai.

A kérdések tárgyalása mindig összehasonlító módon, a régi, az új helyzet és lehetőleg a szomszédos államok viszonyainak összehasonlítása alapján történik. Magyarország földrajzának megbeszélése a cserkésztaborozás szempontjából. Álló és mozgó táborok színhelyei.

Anyag. — A legszükségesebb idevágó gondolatok és adatok a M. Cs. K. 7—8. számában „Magyarország földrajza cserkészek számára“ címen jelentek meg.

Módszer. — Az oktatás közös megbeszélés legyen ott, ahol középiskolás cserkészekről van szó. A tanoncoknál azonban rendszeres ismeretközlés lesz a feladatunk és helyezzünk súlyt arra, hogy a tanultakat a fiúk följegyezzék és tudásukról számot is adjanak. Térkép nélkül nincs földrajztanítás.

Magyarország földrajzi viszonyainak ismertetése alkalmával különösen arra vigyázzon a vezető, hogy ne száraz anyagot adjon, hanem a cserkészek tudásában már meglévő anyag felhasználásával úgy állítsa be a cserkész előtt az ország ősi földjét, mint teljes kerek egészet, amelynek minden egyes része reá van utalva az egész közösségre, amely a természeti viszonyok és az ezekhez alkalmazkodott emberi berendezkedések egysége folytán csorbíthatatlan kerek egész. Ne fárasszuk tehát a cserkészeket száraz topográfiai és statisztikai adathalmazokkal, hanem az ország életének megismerésére és megértésére vezessük reá őket. Az élet pedig nem bomlik a valóságban külön tényezőkre, hanem az összes földrajzi tényezők egymással állandó együttműködésben adják a haza földjének szintetikus életét. Ne analitikus módon tanítsuk tehát a régi értelemben vett geográfiát, hanem lehetőleg minél több tényező (felszín, vízrajz, klíma, növény- és állatvilág, lakosság stb.) egymástól való függésére vezessük reá a cserkészeket. Ha így építjük fel tudatukban az ország életét, igyekezzünk folytonosan reámutatni, hogy ezek a tényezők hazánk földjén egy olyan természetes tájat építenek fel, amely a környező összes többi tájaktól különbözik, a rajtuk kívül folyó állami életbe tehát nem lehet büntetlenül és tartósan hazánk földjének egy darabját sem áttolni, mert minden egyes rész évezredek fejlődés alapján a magyar állami életbe és gazdasági egységbe illeszkedett bele; és ez élet a föld minden államában egyéni, nemzeti, sehol sem internacionális, tehát nem ültethető át egykönnyen egy neki idegen szervezetbe.

Különösen igyekezzünk kimutatni, hogy a haza földjének medenceszerkezete milyen hatalmas erőssége fizikai, gazdasági

és állami egységünknek. Így azután nem topográfiát fogunk tanítani, hanem a Kárpátok hatalmas ívének jelentőségét az ország határainak megalkotásában, az általuk bezárt terület vízrajzi egységét, centrális közlekedését, összeforrasztott gazdasági életét, a medencébe befogadott népek gazdasági egymásrautaltságát. Nem fogunk klíma-rajzot tanítani, hanem kimutatjuk klímánknak a környező területektől való különböző voltát, az ebből folyó speciális termelési viszonyokat, a termelési lehetőségek hatását a nép foglalkozására, a foglalkozás megnyilvánulását a lakosság települési viszonyaira, a különböző gazdasági területek egymást kiegészítő gazdasági forgalmát, és így tovább hosszú gondolatláncokat lehet felépítenünk. Így folytonosan alkalom adódik arra is, hogy gondolatainkat történelmi és néprajzi vonatkozásokkal is átszövjük, mert hiszen a cél nem internacionális vagy semleges színezetű geográfiai oktatás, hanem *magyar honismeret* legyen! *Tudatos hazaszeretetet* kell a cserkészszebe nevelnünk, amire nagyszerű eszköz, ha megértetjük vele, hogy az „itt élned, haldod kell“ nem hazafias frázis, hanem reális geográfiai tényekkel megokolható parancsa a nemzet lakóhelyét ebben a medencében kijelölő gondviselő hatalomnak! Reáliákon át kell a cserkészszel megszerettetnünk szegény hazánk áldott földjét, a Felvidék fáját, Erdély ércét, a Bácska búzáját. Ha ezeket megérti, akkor meg fogja becsülni a haza földjéért hozott történelmi áldozatokat, büszke lesz hazája dicső multjára és új áldozatokra tárul ki keble. Geográfiai alapon a legalkalmasabb módon ismertethetjük meg az ország kultúralkotásait, legyenek azok művészeti, tudományos, vagy gazdasági alkotások (Budapest kultúrája az egész ország alkotása, Budapest kultúreje az ország minden darabjára összetartó erő; az Alföld hatalmas ármentesítései és lecsapolásai az egész ország gazdasági életében éreztetik hatásukat). Nem szabad elfeledkeznünk megbeszéléseink alkalmával arról sem, hogy hazai viszonyainkat állandóan szembeállítsuk a szomszédos államok viszonyaival, valamint arról sem, hogy állandóan összehasonlítsuk a régi és új állapotokat. Ha így tanítjuk cserkészeinknek a hazai geográfiát, megbecsülhetetlen szolgálatokat teszünk az *állampolgári* nevelésnek a cserkészek geográfiai látókörének szélesbítésével, sőt bizonyos mértékig pótolhatjuk az iskolai földrajzi oktatás hiányosságait is.

8. Cserkészfizika és kémia.

a) Általános fizikai ismeretek, a cserkészszeletben használatos fizikai eszközökkel kapcsolatban: hőmérő, szócsó, sip, barométer, naptáviró, fényképezés, iránytű, elemek, villanszerelés, akkumulátorok, telefon, távirda.

b) Gyakorlati vegytani ismeretek: festő-, ragasztó-, tisztítószerek készítése.

c) A szabad szemmel látható főbb csillagok ismerete.

Az *anyagot* a M. Cs. könyveinek 38. száma (Cserkészfizika és kémia) részletesen közli.

A tanítás *célja*, hogy a fiúk érdeklődését felkeltse a természet és a technika iránt, és rászoktassa őket, hogy mindenben a lényegre keressék, még abban is, amit első pillanatra nem értenek. Másrészt azonban azt akarjuk vele elérni, hogy a mindennapi és a cserkészéletben szükséges műszaki ismeretek fizikai alapjait megkapják a fiúk, hogy műszaki továbbképzésüket már ez alapok birtokában végezhesék. És végül az a célunk, hogy a leghasználatosabb egyszerű fizikai eszközöket, tisztító-, festő- és ragasztószereket ne csak hírből ismerjék, hanem tudják őket előállítani, készíteni, illetve ismerjék a velük való bánásmódot.

Az oktatás *módszere* e legutolsó gondolatban már adva van: a cserkésztisztnak nem szabad megelegednie azzal, hogy a megkívánt szereket és eszközöket leíró módon ismertesse, hanem *be is kell mutatni*, sőt a fiúkkal együttesen, később az egyes fiúkkal külön-külön is *el kell készíttetni* mindazt, amit csak egyáltalán lehetséges elkészíteni.

Másik fontos szempont: mivel a cserkészfizika nagyrészt a fiúk a gyakorlatból tudják, csak nem elég tudatosan, lehetőleg mindent belőlük kell kiszedni, de végezetül világos, határozott fogalmazásban (rajzban) kell számukra ez ismereteket rögzíteni (lediktálni). Azonban inkább lassabban haladjunk, sem hogy a cserkészfizikát „előadjuk“. A vezetőben van föltétlenül a hiba akkor is, ha a fizika unalmas!

Ami a *részleteket* illeti: az emelő, a szócső, a síp, barométer, iránytű, naptávíró egyszerűen előállíthatók, a többi eszközt pedig egy kis utánjárással könnyen be lehet mutatni. Kiránduláson a hang sebességét is meg lehet mérni. A légnyomásnak a tenger színe fölötti magasságokkal arányos változását (néhány száz méter magassági különbség esetén) is nagyon jól be lehet mutatni pl. a víz forralásával, mely tudvalevőleg magasabb helyen alacsonyabb fokon forr. A használt elemet szerkezetének jobb megértése végett szét kell szedetni. Az elektromágneket könnyen megmutathatjuk a fiúknak egy villanycsengőn. Hogy azonban az áram bekapcsolásakor ne berregjen állandóan, az egyik drótot mint rendszeren, az elektromágnesekhez vezető sarokhoz, a másikat azonban nem a szorítóhoz kapcsoljuk, hanem az elektromágnesektől elvezető dróthoz, amely a csengő vasból való alapjához van kis sróffal erősítve. (Vagyis más szóval: csak az elektromágneseket kapcsoljuk az áramkörbe, a megszakítót nem!) Ilyenkor mindaddig, amíg a gombot nyomjuk, az elektromágnes magához szorítva tartja a kalapácsot. Ha

ennek a gombját kis darab posztóval bekötjük és azt bélyegző-párna-festékekkel itatjuk át, avagy egy kis darab igen puha ceruzát erősítünk (szegezünk) hozzá, akkor a távírógépet is bemutatgatjuk a villanycsengőn, ha papírlapot teszünk a csengő és a kalapács közé.

A távírógépet különben a vasútnál lehet megnézni, ott rendszeren működésben is látjuk.

A telefon bemutatására bármely telefonállomás alkalmas. Mindegyiknél le lehet csavarni a hallgatókagyló peremét alkotó ebonitfoglatot, amikor is a kerek, vékony vaslemez levétele után az elektromágnesek láthatók lesznek. Az elektromágneseknek itt kevés állandó mágnességük is van, hogy a vaslemezt bizonyos feszes helyzetben tartsák. A mikrofon szétszedése már nem ajánlatos. A fiúk okvetlenül tanuljanak meg telefonálni! — Akkumulátort házilag nem lehet csinálni, tehát csak akkor mutatható be, ha valahonnet kölcsönkérünk egyet.

Ami a gyakorlati *vegytani* ismeretek elsajátítását illeti, itt sem elég, ha a fiúk el tudják „mondani“ a tudnivalókat, alkalmazniok is kell tudni azt, amit tanultak. Azért alkalmat kell adni dobozok stb. ragasztására, térkép vászonra húzására, könyvkötést kell tanulni, amikor a ragasztóanyagok készítését és használatát könnyen elsajátíthatják. A fényképezés, forrasztás hasznossága mellett gyönyörködtető is. Ha a cserkészotthonban van valami festeni való, természetes, hogy azt a fiúk végzik el. A ruhafestéssel olyan fiúknak is lehetővé válik a zöld ing megszerzése, akik ilyet venni nem volnának képesek. Persze, a ruhafestést csak otthon lehet végezni.

Szappannal és benzinnel foltot eltávolítani természetesen minden cserkésznek tudnia kell, a rozsdá- és gyümölcsfolt eltávolításának módját elég ha ismeri, nem kell okvetlenül megkívánni, hogy alkalmazta legyen.

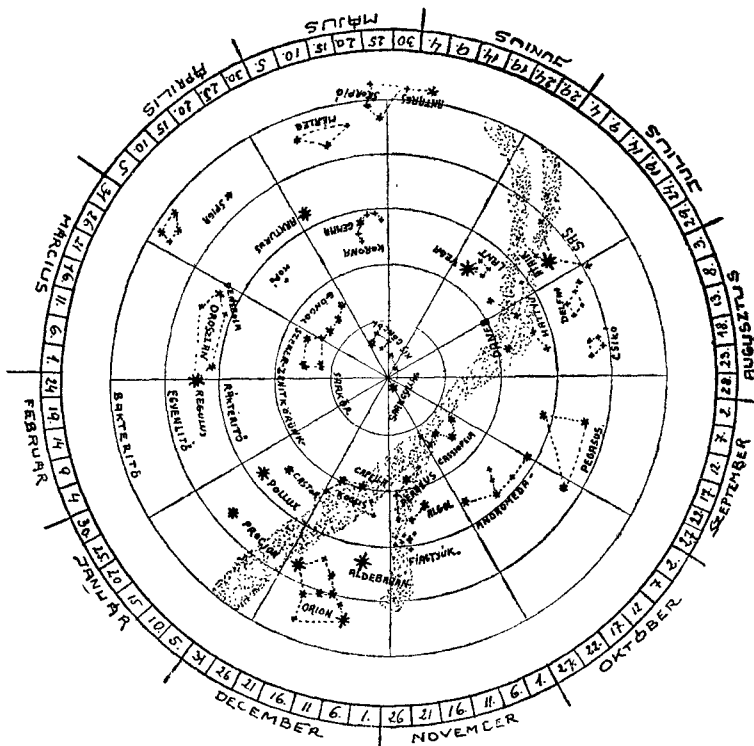
Általában itt nem az a fontos, hogy sokat magyarázzunk ősri összejöveteleken, hanem, ha valami gyakorlati alkalom adódik, azt kell felhasználni és a tudnivalók közlését ahhoz fűzni. Előbb valami konkrét foglalatosság, csak azután jöjjön a szabály vagy a törvény megmagyarázása és kiemelése.

Külön kell szólnunk a *csillagászati ismeretekről*, mert ezekről nincs szó a M. Cs. K. említett füzetében. — A csillagok látszólagos napi mozgása mellett már az ókor népeinek is feltűnt azok kölcsönös helyzetének változatlansága. Bizonyos csillagesoportok különösen magukra vonták a figyelmet, külön nevet is kaptak. Ilyenek, a magyar nép körében is jól ismert csillagesoportok, a Nagy- és Kis-göncölszekér, Fiastyúk, Vadász, Sas, Hattyú, Kopók, Kocsis, Lant. Ezek a csillagképek, különösen azok fényesebb csillagai kitűnő tájékoztatóul is szolgálnak.

A csillagok naponként felkelni, delelni és lenyugodni látszanak, kivéve egy csillagot, amely mindig egy helyben látszik,

ez a *Sarkocsillag*, melyet megtalálunk, ha a mindig látható nagy göncöl szeker hátsó két kerekét felfelé kb. négyszer meghosszabbítva képzeljük.

A csillagokat hosszabb időn át figyelve azt vesszük észre, hogy mindig más és más csillag delel pl. éjfélkor; hosszabb idő múlva az előbb látott csillagok egészen eltűnnek s más csillagok tárulnak szemeink elé. A különböző időkben látható csillagokról a mellékelt *csillagterképen* szerezhetünk tudomást.

A térkép a csillagos eget úgy tünteti fel, amint azt az északi sarkon látnók. Könnyebb áttekintés céljából csak néhány csillagkép van feltüntetve. A pólusból kiinduló egyenesek a délkörök, a körvonalak pedig a két térítő, az egyenlítő, a sarkkör és a zenitkörünk. A zenitkörön levő csillagok delelésükkor éppen fejük felett vannak. A térképen 12 délkör van feltüntetve s így azok egymással 30° szöget zárnak be. Minthogy a csillagok 24 óra alatt végzik napi körmozgásukat, azért az egymással 15° szöget bezáró délkörön levő csillagok delelése között 1 óra, a 30° szöget bezáró délkörökön levő csillagok delelése között 2 óra múlik el. A térkép körül van a 12 hónapnak megfelelő idő

is feltüntetve 5 napos időközökre felosztva. Bármely nap delelőkörét megkapjuk, ha az azon napot jelző beosztástól a pólushoz húzunk egyenest. Amely csillagok ezen az egyenesen vannak, azok azon a napon éjfélkor delelnek. Pl. július 19-én a Sas-csillagzat Atair nevű csillaga delel; július 29-én a Daneb. Amely csillagok azon nap delelőkörétől balra vannak, azok később delelnek, amelyek jobbra esnek, azok már deleltek. Ha a térkép segítségével a csillagos égen tájékozódni akarunk, akkor a Sarkcsillagnak háttal fordulva a térképet fejünk fölé helyezzük, úgy hogy azon nap delelő köréből a megfigyelési időnek megfelelő délkör legyen éppen függőlegesen felettünk; az ezen a délkörön levők akkor éppen delelnek, a balra levők a keleti, a jobbra levők a nyugati horizont felett vannak.

Pl. Mely csillagok és hol láthatók július 19-én este $8\frac{1}{2}$ órakor — Minthogy ezen időtől éjfélig még $3\frac{1}{2}$ óra telik el, amely idő alatt a csillagok $15 \times 3\frac{1}{2} = 52\frac{1}{2}^\circ$ -nyi szöggel fordulnak el: a térképen július 19-ének delelőkörétől jobbra $52\frac{1}{2}^\circ$ -nyira fekvő délkört kell fejünk fölé helyeznünk; délkörünkön a horizont déli szélé felé látjuk az Antarest, a Korona kissé jobbra (följebb) esik, tehát már ledelelt, az Arkturus és a Nagyöncöl a nyugati horizont szélé felé közelednek, ellenben a Vega még csak kb. 2 óra múlva fog delelni, mert a rajta átmenő délkör a fejünk fölöttivel keletre kb. 30° -os szöveget zár be.

Tanítani ezeket az ismereteket — a csillagtérkép ismertetése után — csak a szabadban (tábor!) lehet.

9. Természetismeret.

Az ország állat-, növény- és ásványvilága:

a) Az állatok élete, megfigyelése, védelmezése. Védekezés a kártevők ellen. Megfigyelése alapján írja le legalább tíz különféle (pl. három nagyobb emlős, három madár, egy kételtű, egy hulló, egy hal, néhány alsóbbrendű) tetszés szerint választott állat alakját, méreteit, színét, szervezetét, életmódját,

b) a növények szervezete, élete, felhasználása, gazdasági növényeink; tíz tetszésszerű erdei fa, cserje; gomba, gyógy-növény.

c) Ismerje a fontosabb ásványokat, kőületeket, kőzeteket, felhasználásuk módját s hogy miképen és hol kell vizet keresni a szabadban.

Ennek a próbapontnak anyaga ugyanazon helyen található és előadására nézve ugyanazok a tudnivalók, amik a II. o. próba 8. (természetismeret) pontjánál kerültek szóba (200. l.)

Szükségesnek látszik azonban itt hangsúlyozni a különbséget, amely a II. és az I. o. próbapontok közt van. A II. o. próba azt a vegetációt kívánja ismerni, amely a ház, a lakóhely

körül van, míg itt, az I. o. próbában már az egész ország növényi takaróját, állatvilágát, közeteit kell *áttekinteni* legjellemzőbb — szabadon választott — egyedeinek *részletes* ismerete által. Azért a próbánál a leírt egyed *elterjedését, lakóhelyét* is kérdeznünk kell.

10. Próbakirándulás.

Próba kirándulás (valamely feladat teljesítésére):

a) Térkép után elmegy kijelölt ismeretlen helyre egy társával, gyalog 6—8, jármű használata esetén 12 kilométer távolságra.

b) Helyszíni főzés, sátorverés, lehetőleg éjszakázás.

c) Szabályszerű jelentésírás a történt események, a terep és a végzett munka megjelölésével, a megtett útról készített vázlat melléklendő.

E pontnak az I. o. próba végén *összegező* szerepe van és azt kívánja meg a cserkésztől, hogy a részletekben tanult ügyességeket az élet folyamatosságában és meglepetései közt, önállóan, parancs és utasítás nélkül, a helyzet szükségletei szerint saját kezdeményezéséből helyesen tudja alkalmazni. E próba valósággal betetőzése és koronája az eddig tanultaknak, hiszen a cserkész ügyessége a kirándulásban, a menetelésben, a térképkezelésben, továbbá a becslés, a főzés, a sátorverés, a megfigyelés, az esetleges első segítségnyújtás terén mind-mind próba alá kerül.

A lényeges és az új itt a *külön feladat*, amelynek megoldására a szükséges lépéseket a cserkésznek már saját leleményességéből kell megtennie. E feladat lehet egy közbeiktatott megfigyelési gyakorlat (I. II. o. próba 2. p.), kirándulásra, hadijátékra, vagy egynapos táborozásra kiszemelt hely alkalmasságának megállapítása, valamely hír vitele vagy hozása, alkalmas Morse-állomás keresése, valamely vidék népességének, növény- vagy állatvilágának a megismerése stb. Az adott viszonyok s a próbázó képességei szerint ezek természetesen változhatnak.

Fontos mozzanat e pontnál még a próbáztatás is, amely viszont nem állhat másból, mint a szóbeli beszámoló és az írásbeli jelentés tartalmának és a mellékelte vázlatnak a megítéléséből. Ha az utat megtette, a kiszabott feladatot teljesítette és jelentésében mindenről híven beszámol, akkor tulajdonképpen már eleget is tett a próbának.

11. Praktikus vallási ismeretek.

Katolikusoknál minisztrálás, egyházi ének stb., protestánsoknál bibliaismeret, egyházi ének, legáció, szupplikálás stb.

Katolikusoknál minisztrálás és a legismertebb 4—5 egyházi ének szövegének és (ha nem egészen zenei hallás nélkül való az illető) dallamának ismerete; protestáns fiúknál Biblia- és zsoltárismeret. Ezeken felül az egyes csapatok kívánhatnak többet is a maguk cserkészzeitől. A próbapont részletes kidolgozása most van folyamatban.

Itt kell megemlíteni, hogy *ünnepségeknél* a vallási szertartások minden felekezet részéről külön és a tulajdonképeni ünnepségektől elkülönítve tartandók meg, — kivéve, ha az egész csapat egyvallású. Ajánlatos a rendezendő ünnepségek tervezetéhez az illetékes szövetségi szervek előzetes jóváhagyását kikérni.

HATODIK FEJEZET.

A különpróbák.

A cserkész-különpróbák anyagát a M. Cs. K. 57. sz. közli (*Különpróba-szabályzat*). Jelentőségüket illetőleg utalunk az id. füzet előszavára. A közelmúltban bővült a sorozat a pákász-különpróbával.

A különpróbák lényegükben a cserkészéletben legszükségesebb szakismeretek pontokba foglalásai s mint ilyenek egyenes továbbépítései a II. és I. osztályú próbáknak. A magyar cserkészmozgalom elvvé tette, hogy kevés, de nehéz különpróbát rendszeresít. Ha a mozgalom fejlődésében odáig elérkezik, módszeres és részletes feldolgozásukról is gondoskodás fog történni.

De különben a próbapontok feldolgozásai (a Magyar Cserkész könyvei!) legtöbbször a rokon, a megfelelő különpróba anyagát is tartalmazzák. (Így pl. az 5—6. sz. a térképes, a 3. sz. a mentő-, a 31—33. sz. a földmunkás-különpróba anyagát is tartalmazza stb.) Másrészt jelen könyv közli egyes próbák feldolgozását, így pl. a szakács-különpróbát feldolgozva megtaláljuk a Táborszervezés technikája c. fejezetnek az élelmezéssel foglalkozó részében, a jeladó-különpróba anyaga pedig a II. o. próba 5. pontjának (Jeladás) a feldolgozásában és a Cserkészkönyvben foglaltatik.

Ami oktatásukat illeti, az egyivású örsök számára gyakran együttesen is történhetik, azonban sokszor leszünk kénytelenek külön ad hoc alakított munkacsoportokat alkotni, amelyekbe az egyes örsökből a hasonló képzettségű és azonos hajlamú fiúkat osztjuk. Természetesen csak azok közül, akik az I. o. próbából már sikeresen levizsgáztak. A kiképzést lehetőleg cserkésztiszt, vagy jelenlétében és felügyelete mellett más szakember végezze. A tiszt jelenléte, illetőleg vezetése annál inkább is fontos, mert gyakran tapasztalható, hogy szakemberek szakmájukban való minden jártasságuk dacára sem rendelkeznek azzal a pedagógiai rátermettséggel, mely egyedül tudja maradandóvá tenni a fiúk számára még a legszakyszerűbb oktatást is. Tanítás közben természetesen föl lehet és föl kell használni a jó gyakorlati oktatás minden segédeszközét, amint azokat a

II. és I. o. próbák és a műhelymunkák tárgyalásánál már ismertettük. Az oktatásról naplót kell vezetni, a tanultakról minden alkalommal beszámolást, a befejezéskor pedig próbát kell követelni a résztvevőktől. Viszont a jó próbákat megfelelő jelvényt kell elismerni és okmánnyal, igazolvánnyal kell igazolni (nyomtatvány és jelvények a cserkészkerületek titkári hivatalainál, illetve a Szövetség gazdasági és pénzügyi szakosztálya útján szerezhetők be!).

HETEDIK FEJEZET.

A kirándulás.

A kirándulás célja kicsiben ugyanaz, mint a nagy táborozásé — másrészt éppen a táborozásra való készülés legjobb iskolája.

A kirándulás *pedagógiai jelentősége* kellőleg alig értékelhető. Főmozzanata — minden vezetőnek tisztán kell látnia, — hogy cserkészzeinket elszakítja a romlott, kísértésektől hemzseggő, fülledt levegőjű várostól, hogy a szabad természetben — annak szépségétől és romlatlanságától felüdülve — acélos, új erőt nyerjenek. Itt, az Isten szabad ege alatt, az új kezdések boldog örömeivel foghatunk a nagy ideáljainkból születendő új világ megteremtéséhez. Itt még minden új és érintetlen, itt nem merevedett meg a miliő annyira, hogy hozzá kell alkalmazkodnunk, vagy elpusztulunk: itt cserkészlelkünk és ideálunk szabja egyedül a törvényt és cselekedeteink csak a törvényből születnek. Lelkünk ezer új benyomással gazdagodik, akaratumk folytonos erőpróbáknak van kitéve, szívünket minden pillanatban eltöltik az utólérhetetlen szépség benyomásai. Egész énjükre mérhetetlen hatással van a kirándulás, és itt érvényesül legjobban *a vezető egyéniségének alakító hatása is*. Éppen ezért *itt van a legnagyobb felelőssége is*: mert amiként építi itt a lelket, úgy rögződik az állandóvá. Az újjászületésnek és az egész emberré levésnek, a teremtésnek és az önerő ébresztésének nagyszerű iskolája tehát a kirándulás.

Ezt kell minden cserkészvezetőnek mélyen átéreznie és akkor állandóan élni fog benne a belső feszültség, mely hajtja, hogy amikor az egyéb munkától és kötelességtől csak lehet: ki a szabadba! Nemcsak azért rándulunk ki, hogy szép tájakat lássunk, testünket erősítsük, egészségünknek használjunk, ügyességeket tanuljunk, dolgozzunk — hanem mindenekfölött a bennünk élő cserkészideált akarjuk a valóságba is átvinni.

Ezért a kiránduláson *a parancsnokok és tisztek személyes jelenléte* és részvétele a legfontosabb mozzanat. Ez talán áldozatokat követel a vezetőtől, de ezek a jó lélekből hozott áldozatok csak még kedvesebbé kell hogy tegyék minden vezető előtt a cserkészmunkát. A vezető azonban jelenlétével nem szerepelhet úgy, mint közkatona. Neki valóban *vezetnie* kell mindenben.

Annyit jelent ez, hogy nem csupán az önfegyelem, körültekintés és előrelátás, és az egész kiránduló csoportot lélekben összekötő és egyéforrasztó szeretet kell a parancsnokok és tisztek részéről, hanem szükséges az is, hogy a kiránduláson lebonyolított gyakorlati program minden egyes ágában nagy mértékben járatosak legyenek. Kétségtelenül súlyos követelmény, de bajos e nélkül eredményt elérni. Tapasztalat szerint annál jobb egy csapat bármely irányú képzettsége, minél kiválóbb szakértelemmel rendelkezik az irányban parancsnoka. Ezt csak kevésbé pótolhatja kiváló és szakértő tisztek és őrsvezetők igénybevétele.

Előbbi követelésünkéből folyik az is, hogy a kiránduláson kevés legyen a véletlen, hanem *pontos program szerint* haladjon minden, vagyis: a kirándulást gondosan elő kell készíteni, másrészt a vezetőnek is odaadó gonddal kell készülnie rá. *Mik az előkészítés főbb mozzanatai?*

*

Mindenekelőtt alkalmas *kirándulóhelyet* választunk. Amely vidék bővelkedik ilyenekben, ott lehetőleg gyakran vezessük a csapatot más és más alkalmas helyekre — már csak a közeli és távoli környék alaposabb megismerése végett is. De ne gondoljuk, hogy a cserkészkirándulásnál a hely változatossága a leglényegesebb mozzanat. Végképp, ha egyik-másik különösen alkalmas helyet többször is fölkeressük, még nem baj — a fő, hogy valóban alkalmas legyen cserkészmunkára és legyen elég és megfelelő hely a különböző játékokra. Ne gondoljuk azt sem, hogy föltétlenül hegy és erdő és völgy kell a jó kirándulóhelyhez. Nagy, sík rétek és kisebb akácok vízmosságokkal nagyon alkalmas helyek lehetnek.

Ha nem egészen közelre történik a kirándulás, a vezető a terepet jó eleve ismerje meg és semmiesetre se tegye ki magát esetleges eltévedésnek, de még csak a hazaérkezésben való kisebb késésnek sem. Ha nem ismeri, lehetőleg próbakirándulást kell tartani az út és a terep megszemlélése végett. Ha a terepet még nem szemlélhette meg, közölje cserkészeivel, hogy térkép szerint jár és adjon gyakorlati oktatást a terepmegítélésből és tájékozódásból. Ha itt bármiféle tévedésbe esnek, csak egyetlen módon teheti ezt jóvá: nyíltan megmondja tévedését a fiúknak — okulásul.

Tudnunk kell, hogy mit akarunk a kiránduláson és a kirándulástól. Egy programvázlatnak kell mindig a szemünk előtt lebegnie, amit azután az adott esetre alkalmazunk. A hely megválasztása után e vázlatos program szem előtt tartásával az indulás pontos idejét s a kirándulás menetmódját (gyalog; vasút, hajó, villamos igénybevételevel stb.) határozzuk meg. (A kirándulás gyakorlati problémáiról sok hasznosat olvashatunk az *Őrsvezetők könyvében!*)

E programmban lényeges, hogy a kirándulás kicsiben a táborozás, a cserkészélet teljessége akar lenni. Amit tehát a táborozásról (főként a mozgó táborról) mondunk e könyv következő két fejezetében, az értelemszerűen és a célok és lehetőségek figyelembevételével áll a kirándulásra is. (A munka részleteit illetőleg nagy hasznát vehetjük a Magyar Cserkész könyvei 31—33. sz.: a *Tábori munkáknak!*) E főszerpont mellett meg kell még említeni, hogy általában a kimenetel és hazajövetel a rendelkezésre álló időnek csak kisebbik felét vegye igénybe, s egy kirándulás programjából se szoruljon ki a játék és a sport mellett a valódi haladást, ismeret- és ügyességgyarapodást jelentő cserkészmunka, továbbá a test edzését és a fegyelmezést szolgáló csukló- és rendgyakorlatok (I. II. r. 10. fej.). A programmból már útközben is sokat lehet megvalósítani. Azonban nagyon elhibázza az a vezető, aki arra törekszik, hogy egy-egy kiránduláson mindenre sor kerüljön. A kirándulás nem óramű, hanem egy darab eleven élet, cserkészélet, amelyet túlságos sematizálás, erőltettség nélkül kell okos formába, keretekbe szorítani.

Természetesen a kirándulásra vonatkozó eddigi döntéseinket és határozatainkat (hely, idő, program stb.) alkalmas módon a *fiúkkal is közölni kell*. A program kereteinek magunkban való tisztázása után pedig keressünk alkalmat arra, hogy azt az *alárendelt parancsnokokkal* is meghányjuk-vessük. A részletekre nézve általában az ő javaslatokat is vegyük figyelembe, illetőleg bizonyos tág határok között adjunk nekik (egészen le az örsig) szabad kezét arra, hogy az adott kereteket hogyan töltsék ki. A parancsnok hivatása, hogy egy felsőbb egységbe fogja össze a részleteket, s bár mindenben benne legyen és mindent inspiráljon, mégis hagyjon alkalmat arra, hogy tisztjei és örsvezetői öntevékenyen működjenek.

E megbeszélésnek más célja is van. Célja az is, hogy kilégítő jó megoldást biztosítson azon teendők elintézésére is, melyek nemcsak valamely örsöt vagy rajt, hanem a csapat egészét érdeklik — így az esetleges utazás, élelmezés biztosításával kapcsolatos teendők, a hadijáték szabályozása, továbbá a munkához és játékokhoz szükséges anyagok és szerelvények ki- és behozatala, a vízellátás stb. A parancsnok főelve ilyenkor az legyen, hogy minden egyes kerek munkát egy-egy osztagra, csoportra, illetőleg egy-egy alantás parancsnok *személyes felelősségére* bizzon. De nem elégszik meg azzal, hogy minden ilyen teendő és munka gazdát találjon, hanem a végrehajtás megtörténtéről (ellenőrzés, jelentés-követelés stb. útján) meg is győződik.

A kirándulás programjára lényeges befolyással van az *az időszak*, amelyben a kirándulás történik. Természetes, hogy télen főleg a mozgással járó munkát vagy sportot kell a programmban előtérbe helyezni — így pl. közös szánozást, hókoresolyázást

(skielést), fegyelmezzett hócsatákat rendezünk, vagy a nyomkövetést gyakoroljuk. És természetes, hogy más intézkedéseket adunk az öltözködésre is télen, mint nyáron. Mert figyelmünknek erre is ki kell terjednie. A parancsnok nemcsak a cserkész-kiképzés menetének helyességére ügyel, hanem valamennyi alárendeltje testi egészségét is a legnagyobb gonddal óvja és védelmezi — mindig, de különösen kirándulásban. Állandóan ügyel arra, hogy senki se vállalkozék erején felül és ne erőltesse meg magát. Ha nagyon rossz kirándulás közben az időjárás, vissza kell fordulni. Egy kis esőtől azonban nem szabad megijedni.

Bármily körültekintő is egy parancsnok, mindenre nem ügyelhet, mindenütt nem lehet. Éppen azért kirándulásra ne vigyen el akármilyen képzetlen jelöltet. Már bizonyos ismereteket kellett elsajátítaniuk, itthon az őrsi munkában, mire szóba jöhet, hogy kirándulni vihessük őket. Ezt sohase feledjük el és viszont sohase mulasszuk el ennek a céltudatos előkészítésnek programbaillesztését. Ez az előkészítés a helyes öltözködés és felszerelés, praktikus élelmezés, a rendtartás és fegyelem, az utazás, letáborozás, pihenés, étkezés, játék és az általános tisztaság szabályaira és szempontjaira terjedjen ki.

A kirándulásnak lényeges mozzanata: a *költségek* megállapítása és előzetes beszéde a pénztáros által (l. III. r. 3. fej.). Talán mondani se kell, hogy a cserkészvezető a legkevesebb költséggel iparkodjék a kirándulást lebonyolítani, és ahol szociális szempontok ajánlatossá teszik, ott egyeseket a csapat költségén vigyen el.

A csapatoknak és rajoknak a *fölszerelést és étkezést* illetően határozott utasításokat kell adni. A kirándulás megkezdése előtt az öltözködést és felszerelést ellenőrizni kell és a fölösleges holmikát kíméletlenül itthon kell hagyni (befőtt, tükör stb.). Mint minimumot: zsebkést, kulacsot, botot és hátizsákot mindig vigyünk, s legalább örsönként legyen óra, térkép, iránytű. Nagyobb kirándulásra természetesen más is kell (l. *Tábori munkák*, M. Cs. K. 31—33. sz.). Az élelmiszerekből az aránylag olcsó, könnyen szállítható és csomagolható, de tápláló ételeket kell a fiúkkal hozatni (szalonna, sajt, kenyér, cukor, csokoládé, főtt tojás). Teát, vagy levest kinn lehetőleg mindig főzzenek. A csapat balesetekre is előkészül, tehát kisebb, ügyesen összeállított *mentőszekrényt* mindig visz magával (l. M. Cs. könyvei 3. szám) és természetesen legalább egyvalakinek kell lenni, aki jól ért az első segítség nyújtásához.

A kirándulásra *gyülekezőhelyül* lehetőleg a csapatotthont jelöljük meg, vagy egy oly közismert és könnyen megközelíthető helyet, mely a fiúk lakásától általában nincs nagyon messze és a kirándulás célja felé esik (pl. vasút-, hajó-, villamosállomás stb.).

A közlekedési eszközök használatánál különösen arra kell ügyelni, hogy rend, csend és tisztaság legyen a kocsikban és a fiúk kárt ne tegyenek. Állomásokon le-felugrálni a legszigorúbban tilos. Ha jóelőre alkalmas módon bejelentjük a kirándulást a résztvevők számával, többnyire kedvezményt is kaphatunk. (Erről bővebben a következő két fejezetben szólunk.) Ha gyalogszerrel indultunk útnak, akkor az első tíz percnyi menet után néhány perc pihenőt kell adni a cipők és szerelvény esetleges megigazítására. Hosszabb meneteknél minden egy-egy órai menetre 15—20 percnyi pihenő essék, ha hegyes terepen menetelünk, akkor esetleg (a terep szerint) még gyakrabban kell pihenőt elrendelni. A városban, műutakon természetesen zárt alakzatokban haladunk, a szabadban, hegyek között azonban a terephez és szerelvényünkhöz kell alkalmazkodnunk. A praktikus cserkész gondosan ügyel arra, hogy fölöslegesen ne menjen hegynek fel, s viszont úgy választja útját, hogy a már egyszer elért magaslatot ne kelljen hiába „leadnia“. Viszont a jó, de valamivel hosszabb utat nem őrzi fel a rossz és kényelmetlen, de valamivel rövidebb útért.

Mindig jó, ha egy kis csoportot (*él*) különítünk ki, mely a csapat előtt megy (a terep szerint) 100—500 lépésre, a legjobb utat keresi s az esetleges akadályokat elhárítja. E végből bizonyos műszaki felszereléssel is (ásó, balta, csákány stb.) rendelkezik. Az összeköttetést az éllel két-két közbeiktatott cserkész biztosítja, akiknek egymással mindig oly viszonyban kell lenniök, hogy az előlről adott jelek és a hátulról jövő parancsok továbbíthatók legyenek. A parancsnok lehetőleg az első raj elején tartózkodik (a menet szabályozása stb. végett).

A csapat végén néhány erőteljes, megbízható, mentőszekrényvel felszerelt fiú, az *utóvéd* menetel, amely a lemaradókat gyűjti, segíti és nem engedi tovább lemaradni. Minthogy korban és erőben aránylag nagy különbség lehet az egyes cserkészek között, hosszabb meneteknél tanácsos lesz a legfiatalabbakat előre tenni, hogy ők diktálják a tempót — bár egy jó parancsnok a terep és a menetcél ismeretében maga is tudni fogja azt szabályozni. Szigorúan ügyelni kell, hogy beosztását senki parancsnoka tudta és engedélye nélkül el ne hagyja. Evégből elrendelhetjük, hogy az őrsvezetők és rajparancsnokok osztaguk végén tartózkodjanak. Étkezni, inni csak parancsra lehet, viszont könynyítéseket az öltözéken, beszélgetést meg lehet engedni, az éneklés pedig sík terepen sohse maradjon el, — leszámítva a poros országutat, erdőt, szeles időt. Hosszabb menetet néha „Oszolj“ban végzünk és csak a tartózkodás határait szabjuk meg (pl. „Előttem senki, mögöttem 50 lépésre az út teljes szélességében lehet menetelni!“).

A *menetelést* magát sohasem szabad csak szükséges rossz-nak tekinteni. Ellenkezőleg, *jól fel kell használni* és bizonyos

mértékig öncéllá kell tenni. Ezért sohse kell túlságosan sietni. Ha a természet ismertetésére, érdekes növény vagy állat megfigyelésére, valamely geológiai alakzat vagy ásvány bemutatására nyílik alkalom: álljunk meg és éljünk az alkalommal! És a térkép után való eligazodás, a terepnek és az útnak a térképen való ellenőrzése, a jelzések továbbítása, a világtájak megállapítása milyen tanulságossá, énekek tanulása, a távolságbecslés gyakorlása, milyen kellemessé tudja tenni az utat! A menetelés felhasználása azonban csak akkor fog sikerülni, ha egyetlen cserkészünk sem fárad ki annyira, hogy szelleme frissességét elveszítse. Menjünk tehát lassan, tartsunk pihenőket, legyünk tekintettel a fiatal, fejlődő szervezetekre is és ne akarjunk olyan menetteljesítményt felmutatni, mint a katonák. Ha az egész csapattal megyünk, 15—25 km-nél ne legyen több a napi teljesítmény — egyes nagyobb, erősebb fiúkkal legföllebb 30—35 km. Azért se jó a sok menet, mert idő és energia se marad egyéb cserkészmunkákra és játéokra. Óránként a menetteljesítmény legyen átlagban 3 km (pihenőt is beleszámítva). Persze, azért a kirándulás nem séta és igenis akarjuk, hogy a kirándulás erőink alapos megfeszítését követelje tőlünk! Csak a túlzástól óvakodunk.

Rövid *pihenőnél* csak a szerelvény megigazítása, egy kis leülés, a szükségletek elvégzése engedhető meg. Hosszabb pihenőnél, szabályos rendben letelepedést és leszerelést kell elrendelni. A vízivás csak az esetleges étkezés, vagy 10—12 percnyi pihenés után engedhető meg. A főétkezés semmiesetre se legyen olyankor, amikor még derekas és nehéz menet van hátra. És a sok, vagy sokszoros vízivásról is le kell szoktatni a fiúkat, mert céljukat, a lehűlést, úgy sem érik el vele, hanem csak annál inkább izzadnak.

A pihenő sohse jelentse a csapat kézben-tartásának a megszüntét és a korlátozatlan energiák fölszabadulási lehetőségét. Ennek is tervszerűen kell kezdődnie, tervszerűen lefolynia és befejeződnie. Amint menetközben meggátoljuk azt, hogy a fiúk kezdetben fiatalos hevüktől hajtva túlságosan siessenek, nem engedhetjük azt sem, hogy az első fáradtság megszűnése után, a pihenő vége felé már játszani, csatangolni, széledezni kezdjenek. A pihenőt pihenésre kell fordítani és meg kell óvnunk őket és erőiket önmaguknak. Mindig fontos, de különösen az ismeretlen terepen, hogy egy megállapított körzeten túl senki se mehessen el a pihenő- vagy táborhelyről.

A végső célhoz érkeve, megfelelő *táborhelyet* szemelünk ki és itt elrendeljük a letelepedést. Azonnal kijelöljük a tábor határát, szemetes gödröt ásatunk, esetleg latrinát is készítünk, de mindenesetre rendelkezünk a szükségletek végzésének a helyéről és módjáról. Gondoskodunk vízről, szabályozzuk az ét-

kezést és kiadjuk az utasításokat a játékra, a munkára és az időbeosztásra.

Ha a kiránduláson a csapat a maga főztjét eszi — és lehetőleg minden alkalommal főzzünk — akkor célszerű lesz a *főző csoportot* minden esetben 1—1½ órával előbb útnak indítani a megfelelő utasításokkal és szerelvényvel. Természetesen nem indokolt ez ott, ahol a fiúk maguk vagy az örsök külön főznek. A főzésre, ételkiosztásra, mosogatásra stb. észszerűen alkalmazva a táborozásnál kifejtett szempontok az irányadók. Hogy hol szabad tüzet rakni, arra l. M. Cs. K. 58. sz. „Csősz“!

A kirándulás *munkája* a teljes cserkészélet minden ágát felöleli. Mindazonáltal szervesen összefügg az egyes rajok, örsök és csapatok otthoni munkájával, céljaival és programjával, és annak iránya és faja szerint egységenként változhatik. E szempontból a kirándulás egy gyakorlati kiképző munkaprogramm szerves és szükséges részlete lehet és ilyenképen eszközzé válik. (Nem mindig a praktikus munka a kirándulás főmozzanata!) A vezető főcélja: minden foglalkozásban benne lenni és mégis mindent a fiúk által végeztetni. Tettel és tanáccsal minden alantas parancsnok munkáját támogatni, minden esetleges hibát és ballépést megakadályozni, és mégis féltő gonddal vigyázni arra, hogy önálló kezdeményezésük csorbát ne szenvedjen. A szoros értelemben vett kiképző munka vagy gyakorlat ne legyen nagyon hosszú 1½—2 óra elegendő, és lehetőleg ebéd előtt érjen véget.

A délután a játékoké. (L. *Örsvezetők könyve*. M. Cs. K. 9—13. sz., *A harcserű*. M. Cs. K. 2. sz. és *Mit játsszunk?* M. Cs. K. 54—56. sz.!) Részt vegyen-e a játékban a parancsnok, a vezető? — Föltétlenül! Csak arra ügyeljen, hogy itt is mintaképe legyen cserkészeinek; vezetés szerepet, hacsak föltétlenül nem szükséges, ne vigyen. Különösen pártatlansága megővására ügyeljen.

A *hazamenés* előtt a tábor területét teljesen rendbe kell hoznunk; a parancsnok lehetőleg személyesen győződjék meg, hogy minden tűz ki van oltva s parázs sem maradt; majd az osztagok gyülekezzenek, tegyenek jelentést a létszámról, a szerelvényekről, a talált tárgyakat osszuk ki, végül adjuk ki parancsainkat a hazamenetel útjára, programjára, a szerelvények hazaszállítására, a legközelebbi vizontlátásra stb. Vagy ekkor, vagy közvetlenül elválás előtt (mely csak olyan helyen lehet, honnan mindenki könnyen haza tud már menni!) jó, ha alkalmat találunk a szorgalom és a jó munka megdicsézésére, a tanult megvilágítására és összefoglalására, és ha gazdagítjuk őket egy bensőségebb cserkészgondolattal, mely a nap élményeiből, vagy tanulságaiból folyik. A hazamenetel idejét is föl kell használnunk éppúgy, mint a kimenetelét. A hazaérkezés a jelzett helyen pontos időben legyen; a cserkészvezető az egész ki-

rándulás hasznát kockára teszi, ha késve érkezik és késve küldi haza a fiúkat.

A kiránduláson találjuk meg a módját annak is, hogy a fiúk közelebb jussanak egymáshoz és hogy megfürödjenek a természet tiszta, jótékony benyomásaiban (l. Természetismeret). Fordítsunk nagy gondot arra, hogy a *cserkésztestvériség* nagy elve kidomborodjék és testté váljon, ismertessük össze a különböző rajokat és rendezzünk közös játékot. Amilyen hasznos tud lenni az őrökre, rajokra való elkülönülés, olyan veszedelmeket is rejt magában, amikor az elzárkózás és közöny, vagy a féktelen versengés és más csapatok lenézése jut kifejlődésre. A helyes egyenúlyi viszonyt kell megteremteni és erre a közös kirándulásnál kiválóbb alkalom — a táborozást leszámítva — nincs is.

A kiránduláson játékainkba vagy hadijátékainkba időnk folyamán *más (idegen) csapatokat is* vonjunk bele, és a cserkésztestvériség és a lovagiasság követeléseit szem előtt tartva, nemes versenyben mérjük össze erőinket.

A magántulajdon tiszteletben tartása, a falusi lakossággal való barátságos bánásmód a cserkésznél egészen természetes. Az erdő-, mező-, vízrendőri és turista-szabályokkal már sokkal könnyebben jutunk összeütközésbe, ha nem ismerjük őket. Össze gyűjtve és cserkész-szempontról tárgyalva megtalálhatók a M. Cs. K. 58. „*Csösz*“ c. számában. Ismerete cserkésztestvezetknél feltétlenül szükséges.

A kirándulást a *csapatnaplóban* örökítsük meg fontosabb mozzanataival, esetleg képekkel és fényképekkel is.

Azzal, aki a kirándulásról elmaradt, az ott elsajátított ismereteket pótlólag közölnünk kell. (L. még 3. fejt.: Az első kirándulás 181. l.!)

NYOLCADIK FEJEZET.

A táborszervezés technikája.

A tábor egész évi cserkészmunkánk kitűzött végcélja, betetőzése. Gyakorlati ismereteink, cserkészlelkületünk próbája, szociális nevelőmunkánk leghatásosabb tényezője. Annak, aki jó tábort akar szervezni, a táborszervezést gyakorlatilag kell végigpróbálnia, elsősorban a tisztí kiképzőtáborban vagy pedig egy gyakorlott, régi vezetőtársánál.

1. A táborozás előfeltételei.

1. A jó táborozáshoz mindenekelőtt cserkészisztí próbát tett gyakorlott vezetők, táborviselt cserkészek kellenek.

Ha valahol, akkor a táborban nélkülözhetetlen a gyakorlott vezető. 10—30 napot szabadban fiúkkal eltölteni úgy, hogy ezek testileg és lelkileg részesüljenek mindazokban a javakban, melyeket egy ilyen együttélés adhat, nehéz, felelőséges és súlyos feladat. Nem elég itt a külsőséges fegyelem, melyet pl. a tanári tekintély, az idősebb kor, vagy a katonaviseltség biztosíthat, ide az önfegyelmezésre alapított és önként vállalt cserkészfegyelem kell, melyet elsősorban a fegyelmezett, jó vezető teremthet meg egyéniségével és fokozhat nagyobb tudásával, nagyobb testi erejét célszerűen felhasználó ügyességével, gyakorlottságával és bő tapasztalataival. A vezető a táborban az az ideál, akinek a viselkedéséhez és munkájához hasonul valamennyi táborozó viselkedése, tevékenysége. A vezető (táborparancsnok) a szülőket helyettesíti gondos szeretetével. Nem elég, ha a parancsnoka, felelős vezetője a tábornak: minden táborozónak intim barátja is kell hogy legyen, akihez mindig és mindenben bizalommal fordulhat a tábor legfiatalabb tagja éppúgy, mint legidősebb vezetőtársa. Egy vezető, egy *parancsnok* legyen a tábor élén, lehetőleg a táborozás egész tartama alatt, ő mellette dolgozzék, véle együtt, az ő irányítását követve a többi vezető, tiszt, segédiszt, őrsvezető. Minden rajra, akár minden őrsre jusson tisztí próbát tett vezető.

2. Képzett cserkészek. — A tábor betetőzi az egész évi cserkészmunkát, *nem lehet* tehát *táborozással kezdeni* egy csapat alakuló munkálkodását. De azt sem szabad megengedni, hogy a tábor ne logikus következménye, élő folytatása legyen cserkészeink egész évi munkásságának. Táborba tehát csak azt a cserkészt vigyük el, aki az őszi, a téli és a tavaszi cserkészmunkában szorgalmasan, igyekezettel vett részt, és akiben él a *cserkészszellem*.

Cserkészeink *gyakorlati képzettsége* a táborozásnak második előfeltétele. *Legalább II. o. cserkész* legyen táborozóink többsége táborbaszálláskor. A próbapontokat ne csak elméletileg ismerjék, legyen gyakorlatuk is a műszaki munkákban, az egyszerű sérülések kezelésében, a konyha körüli segédkező munkákban, a főzésben stb., stb. Inkább menjenek kevesebben táborozni, mintsem hogy még nem odavalók elrontsák az eredményt. Idehaza, kirándulásainkon, gyakorlatainkon, fordítsunk különös figyelmet azokra a próbapontokra, melyeknek táborozáskor közvetlenül hasznát vehetjük és — szükség szerint — nyújtunk belőlük rendszeres kiképzést. Ruházat, felszerelés megóvása, rendben tartása, rendezése ugyancsak megkívántatik a táborozni akaró cserkésztől. Ha nem helyezkedünk arra a nem-cserkészi álláspontra, hogy a főzést a táborban fizetett alkalmazott (pl. szakácsnő stb.) végezze, akkor igen nagy gondot kell fordítanunk arra, hogy a táborozó csapat rendelkezék elegendő főzni tudó cserkészzel. Legalább örsönként egy-egy ilyen fiúra van szükség; nagyon jó, ha maga az örsvezető vagy a segédörsvezető az. Évégből ki kell választanunk még jóval táborozás előtt azokat, akikben különösebb hajlam és képesség található és vagy öntevékeny tanulásra kell őket rábírnunk, vagy esetleg tanfolyamot kell számukra rendezni a főzésből. Jó szakácsok nélkül táborba szállani nem tanácsos. Az ételmezés megszervezése ezt meghaladó feladat, elegendő, ha csapatonként egy-két tiszt érti.

A táborozás anyagi áldozatokat is kíván, bár ezek az áldozatok csak látszólagosak, valójában bőségesen kamatozó befektetések. A tábori részvételi díjak, a felszerelés és ételmezés előteremtésében minden cserkészünknek részt kell vennie. Meg kell tehát tanulniok a *takarékoskodást*. Elsősorban a pénzzel takarékoskodjanak és évközben egy s más kívánságukról lemondva, maguk gyűjtsenek a táborozásra egy kis tőkét, melyet részvételi díjként, felszerelésük kiegészítésére, vagy szegényebb társaik segítésére felhasználhatnak. Nem szabad azonban ezzel beérnünk. Rá kell szoktatni cserkészeinket arra is, hogy ne csak minden falat kenyeret, minden gramm ételmiszert becsüljenek meg, hanem tudjanak erejükkel, egészségükkel is takarékoskodni, igyekezzenek mindig a legkisebb megerőltetéssel a legnagyobb eredményt elérni.

3. Megfelelő táborhely. — Ideális, sőt még csak kielégítő táborhelyet is nem könnyű találni. A táborhelytől sok oly dolog együttes jelenlétét kívánjuk, melyek külön-külön gyakoriak, együttvéve annál ritkábbak. A táborhely alkalmasságának megállapítása igazi cserkészmunka, oly sokoldalú körülményekért és helyes ítélőképességet kíván. Főbb szempontok: A völgyfenék nyirkos és hűvös, a rét nedves szokott lenni; ivóvíznek és főzéshez sok jó víz kell, mosogatásra, fürdésre a patak is jó. Mocsár a közelben sok szunyogot hoz (ezek a kora tavaszi táborszemlénél rendszeren még nem jelentkeznek!), esetleg váltólázát is. Szeles, lombtalan helyen nincs szunyog, nádas partok közelében annál több. A megszáradt agyagnál még az apró kavics is puhább; a homok a legjobb talaj. A tábor vasútról, autóúttól, hajózható folyótól ne legyen látható; látogatott nyaralótelep, fürdőhely ne legyen a közelében, jó ha erdészház, tanya van a közelben, de nagyobb lakott telepek nem kívánatosak. Az élelmezés szempontjából jó, ha nagyobb birtokok, vagy tejte, főzeléket dúsan adó községek vannak a közelben. L. még a *Tábori munkák* „Kérdések tábor-szervező járőrök számára“ c. fejezetet! Hadijátékra jó a dombos, erdős terep, de labdajátékokra feltétlenül kell megfelelő sík terület is.

Táborhelyet térképen szemelünk ki, felderítő úttal győződünk meg alkalmasságáról, ugyanekkor szerezzük meg a tulajdonosoktól az engedélyt ott-tartózkodásunkra, fagyűjtésre, kötiünk szerződéseket szükségleteink biztosítására stb. Igen gyakran azonban a táborozás anyagi szükségleteinek valamely jóakaró pártfogó részéről való biztosított volta határozza meg táborozásunk vidékét s csak az alkalmas táborhely kijelölése marad feladatunk.

4. Felszerelés. — A táborban szükséges *egyéni, örsi és a műszaki jellegű csapatfelszereléssel* a Magyar Cserkész könyvei 31—33. száma (*Tábori munkák!*) részletesen foglalkozik.

Egyéni felszerelésünket, illetőleg annak mennyiségét a tábor tartama, az otthonunktól való távolsága határozza meg. Felszerelésünkről pontos jegyzéket készítünk, melyet elinduláskor és — néhány alkalommal a táborban is — hazaérkezéskor revideálunk. Az egyéni felszerelés összeállításánál arra kell törekednünk, hogy sem cserkészeinket, sem cserkészeink szüleit nagyon meg ne terheljük: elégedjünk meg az otthonban található, alkalmasabb holmikkal.

Az egyéni felszerelés súlya, cserkészeink különböző fejlettségét és a táborozás időtartamát tekintetbe véve, 8—15 kg között mozoghat, azonban mindig alkalmazkodik a cserkész erejéhez és testi fejlettségéhez; testsúlyának $\frac{1}{5}$ részét ne haladja túl. Minél többet viszünk magunkkal, annál nagyobb kényelmet biztosíthatunk, minél egyszerűbb a málhánk, annál kisebb fáradtsággal szállíthatjuk.

Az egyének felszerelését ajánlatos örsönkint a legnagyobb részletességgel megbeszélni s csak az igazán nélkülözhetetlen dolgokban állapotodni meg, minden szükségtelen holmit könnyörtelenül itthon kell hagyni. Ami azonban szükséges, azt idejében be kell szereznii. A táborba főleg úgy jut el a felszerelés, hogy magunkkal visszük, de lehet előre vagy utánunk küldetni is.

A *csapatfelszerelés* feladata, hogy számunkra a szabadban való huzamosabb tartózkodást biztosítsa, sőt bizonyos mértékben kellemessé tegye.

Legelső és legfontosabb szerelvény a *sátor*. Cserkésztábort ideális értelemben csak sátrak alatt lehet elképzelni. Sátor elég sokféle van. (L. *Tábori munkák!*) Mégis tudunk néhány általánosan érvényes és állandó értékű követelményt felállítani a sátrak milyenségére, mennyiségére vonatkozólag.

a) Legalább annyi s olyan nagy sátrunk legyen, hogy minden egyes örsünk vagy rajunk egy-egy megfelelő nagyságú lakósátrat és lehetőleg egy-egy szersátrat kapjon. A lakósátorban egy-egy fiúra kb. 1 m² alapterület szükséges, szersátorban $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{2}$ m² elégséges. Örsi sátrunk a magyar örsi sátor, a négy nagy rombuszlapból összegombolt örsi sátor, a 10-személyes sátor, az angol kúpsátor, szerszámoknak a kétlapos katonai sátor a legalkalmasabb. 30-személyes sátorba rajokat fogunk helyezni.

b) Legyen sátrunk élelmiszereink és edényeink, szerszámaink elhelyezésére, sőt lehet ebédlőnk számára is, melyben kedvezőtlen idő esetén valamennyien együtt lehetünk. Mindezt csupán akkor, ha a megfelelő sátrakat nagy megerőltetés nélkül sikerült megszerezni.

c) Konyhánk védelmére is álljon megfelelő számú és méretű ponyva rendelkezésünkre.

Sátrakhoz vétel, ajándék, vagy kölcsön útján jutunk. Nagyobb ponyvából is lehet használható sátrakat rögtönözni. Egészséges szellemű csapat arra törekszik, hogy fokozatosan ellássa magát a szükséges mennyiségben *saját* sátrakkal; a kölcsönkapott sátrakra pedig a legnagyobb gonddal vigyáz: a cserkészbecsület parancsán kívül már csak azért is, mert azok igen tekintélyes anyagi értéket reprezentálnak. A Szövetségtől használatra kapott sátrakért jelentős karbantartási díjakat kell fizetni, azonkívül nehezen szállíthatók és a csapatokat az álló táborozásra kényszerítik: mindezek alapján a könnyen hordozható, cserkészies sátortípusoknak a csapat magántulajdonaként való megszerzését kell célul kitűzni.

Cövekeknek hosszú vasszögek, az úgynevezett hídszögek célszerűek, de puha talajban a hazulról vitt vagy helyben faragott facövekeket kell alkalmazni. Sátorrúdként cserkészbot vagy speciális szerkezet szolgál. Javításokhoz zsineget, köteleket, hevedert, varróeszközt vigyünk magunkkal.

A tábor felépítéséhez és a napi munkák egy részének elvégzéséhez *szerszámokra* van szükségünk. (L.: *Tábori munkák.*)

A szerszámok egy részét a háztartásokból kölcsönkérés vagy ajándékozás, másrészt vétel vagy fizetett kölcsön útján fedezhetjük. A szerszámokhoz sorolhatjuk, bár külön kezelést igényelnek, a távbeszélő vagy távjelző készülékeinket szerelvényestől, hőmérőt, barométert, órát, iránytűt, lámpákat.

Ételek készítéséhez *főzőedényekről* kell gondoskodnunk. Részletes felsorolás helyett néhány általánosabb értékű tapasztalatot közlünk.

a) A szükséges edények számát és méreteit a táborozáson résztvevők száma, a tervezett étlap és a főzni szándékolt mennyiségek alapján állapítjuk meg. És pedig legkönnyebben úgy, hogy a főzés szempontjából a legnehezebb nap programját gondoljuk át, s a főzéshez és az összes segédmunkák végzéséhez e napon szükséges edényeket és szereket följegyezzük és egy kis bővítéssel azokat visszük a táborba.

b) Lehet egyszerre főzni akár 150 cserkész számára is, de legjobb 30—40 cserkésznek főzni. Nagy csapatok két-három csoportban is főzhetnek és ehhez rendezkedhetnek be. Az edények térfogatát az adagok szempontjából úgy számítsuk, hogy levesből $\frac{1}{2}$ l, főzelékből 4 dl kell cserkészenként.

c) Legalább kétfajta nagy főzőedényre van szükségünk, melyekben egyszerre főzhessünk valamennyi táborozónk számára kétfogásos ebédet (pl. levest és főzeléket). Legalkalmasabbak az egy darabból préselt vashográcsok. Igen jól beváltak a honvédségnél használt úgynevezett főzőládák.

d) Tej számára külön edényt kell szereznünk.

e) Húsételek, főtt tészta, rántás készítéséhez kisebb méretű hússütők, bográcsok, lábasok célszerűek. Lehetőleg valamennyi edényünkre fedőt szerezzünk.

f) Merő-, szűrő-, főző- és tésztaszűrőkanalak, konyhakések, zsírosbödön, tejeskannák, mérleg, vágódeszka, vízhordóveder, víztartóhordó, tőkgyalú, mosogatórongy, törleruhák és kenyérruhák, szappan, sürolókefe, szóda, seprő, légyfogó egészítik ki tábori konyhánk felszerelését.

g) Éléskamránk készleteit jól szállítható dobozokban, zsákokban, ládáknak helyezük el.

Szerelvény, élelmiszer, tüzelőanyag szállításánál megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz a *szerkocsi*. Kétkerekű kézikocsi rugóval vagy anélkül, melyet 2—5 q teherrel 5—6 erősebb cserkészünk jobb úton játszva szállít tova. (L. tábori munkák!) Jól használhatók az ügyesen elkészített, szétszedhető szerkocsik (pl. az Aranyos-féle, melyet III. cserkészkerületünk — Szombathely — készített).

Mentőszekrényt, esetleg *tábori hordágyat* is vigyünk magunkkal. Gyógyszereinket erősebb dobozba, ládikába helyezük

el, mely pormentesen záródik. Szereljük fel az első segélynyújtáshoz szükségeseken kívül egyszerűbb gyógyszerekkel is, melyek kisebb megbetegedéseknél (gyomorgröcs, székrekedés, hasmenés stb.) jó szolgálatokat fognak tenni.

Az eddig felsoroltak oly fontosak, hogy nélkülük táborba szállani: könnyelműség. E dolgokon kívül vihetünk magunkkal még olyan tárgyakat is, amelyek a tábor díszítésének, vagy az idő kellemes és hasznos fölhasználásának a céljait szolgálják. Ilyenek:

a) *tábori lobogó* (nemzeti lobogónk, közepén a cserkészliliommal), rajzászlók, örsi zászlók, díszítő lobogók, jelzőzászlók;

b) *tábori könyvtár*, cserkészzenként legalább egy kisebb alakú, értékesebb könyvből;

c) rajonként egy-egy *kürt*; ha több kürtöt viszünk, vigyázzunk arra, hogy azok egyszerre fújva harmónikus kürtjelet adjanak;

d) *játékszerek*, sporteszközök, rádió;

e) *csapatiroda*: csapatpecsét, *táborozási igazolvány* és szabályzat, levélpapír, napló, írószerek, írógép, pénztárkönyv, iktató és leltár. A csapatfelszerelésről éppúgy mint az egyéniről, pontos leltár készül. A felsoroltakon kívül sok speciális vagy helyi érdek egyéb felszerelési tárgyakat is hasznosakká, kívánatosakká tehet. Mind e felszerelések megszerzése többnyire nemcsak egy, hanem több év céltudatos cserkészmunkájának az anyagi eredménye.

5. **Az élelmezés biztosítása.** — Az élelmezés a táborban bőséges, egyszerű, de mégis ízletes legyen. Élelmezésünket a hazuról elvitt és a tábor környékén beszerezhető készletek biztosítják. Vizsgáljuk most már: A) mennyi a fejenként és naponként szükséges táplálék? B) hogyan készítsünk étlaptervezetet? C) hogyan állapíthatjuk meg a nagytábori élelmezés költségeit?

A) Teljesen kifejlett, normális (65—70 kg) súlyú férfi élel-szükséglete naponként, erősebb izommunka mellett:

100 gr fehérje	=	410	kalória
500 „ szénhidrát	=	2050	„
60 „ zsír	=	558	„

—————
összesen kikerekítve 3000 kalória.

Tapasztalat szerint a táborban a fiúknak (nagy többségükben) ez a magas kalóriamennyiség szükséges, bár se fejlettségük, se testsúlyuk nem üti meg különben a mértéket.

B) *Két egyszerűbb étlaptervezetet* közlünk, melyek a fenti követelményeket megközelítőleg kielégítik. Az adagok *egy személy* számára szükséges mennyiségeket tüntetnek fel.

Főzeléknap étlapja:

Napi kenyéradag:	50 dkg	
Reggeli: tejes kakaó:	$\frac{1}{4}$ liter forralt tej	
	1 dkg kakaó	
	2 „ cukor	
Tízórai: 2 drb zöldpaprika		
Ebéd: zöldborsóleves:	20 „ hüvelyes borsó	
	1 „ főzőliszt	
	0·5 „ zsír	
tökfőzelék:	60 „ spárga tök	
	2 „ főzőliszt	
	1 „ zsír	
	0·3 dl tejfel	
húsféle: szárazkolbászból	5 dkg,	disznóhúsból 10 dkg,
marhahúsból	15 dkg.	
Uzsonna: $\frac{1}{4}$ kg gyümölcs		
Vacsora: tökfőzelék kolbásszal.		

Tésztanap étlapja:

Napi kenyéradag:	30 dkg	
Reggeli: tejes kakaó		
Tízórai; lekváros kenyér:	5 dkg jam	
Ebéd: tejeles rizzsel:	$\frac{1}{4}$ liter tej	
	2 dkg rizs	
	1 „ cukor	
túrós metélt:	15 „ szárított tészta	
	2 „ zsír	
	10 „ tehéntúró	
	5 „ tejfel	
Uzsonna: almakompót:	25 „ alma	
	2 „ cukor	
Vacsora: túrós metélt.		

A két étlapot kombinálhatjuk egymással, levest, főzeléket, tésztát adhatunk ebédre; friss vacsorát főzhetünk, sült tésztát készíthetünk, stb., ez csak mintául akart szolgálni. Az étlaptervezetben csak olyan ételeket szerepeltethetünk, melyeknek nyersanyagát *biztosan* meg tudjuk szerezni. Július közepe után legtöbb főzelékféle, zöldség, gyümölcs kapható már.

Hazulról az élelmezés szervezése szerint szárított tésztát, főzőlisztet (esetleg kenyérlisztet is), cukrot, zsírt, szalonnát, füstölthúst, szárított kolbászt, szalámit, csokoládét, kávé, kakaót, jamet, konzervhúst, sót, paprikát, borsot s más, nagyobb városban vagy községben előnyösebben s jobb minőségben beszerezhető élelmiszert vihetünk magunkkal. És természetesen mindazt, amit ajándékba kapunk. Ezek a fontos élelmiszerek természetben is beszolgáltatathatók és összegyűjthetők.

C) *Költségmegállapító számítások végzéséhez* szükségünk van:

- a) táborozóink pontos számának ismeretére;
- b) táborhelyünkön vásárolható nyers élelmiszerek kimutatóására (árral, mennyiségekkel);
- c) a természetben beszolgáltatott s hazulról magunkkal viendő élelmiszerek pontos leltárára;
- d) egyheti étlapunk anyag és mennyiségek szerinti táblázatosan összeállított tervezetére (az egyes napokra tervezett ételek alkotórészeikre szétbontva szerepelnek és neveiket egymás *mellé* írjuk, a mennyiségeket pedig egymás alá írva összegezzük).

Tábori élelmezési költségeinket ezek után úgy állapíthatjuk meg, hogy

- a) az étkezésenként egy főre szükséges mennyiségből kiindulva, kiszámítjuk a felhasználandó nyersanyagok egyheti mennyiségét és ezt szorozzuk a táborozó cserkészek számával;
- b) az így kapott mennyiségeket a nyers anyagok piaci árával szorozzuk (a hazulról magunkkal vitt dolgokat természetesen kikapcsolva); végül

c) a kapott összegnél 20—25%kal többet veszünk, hogy esetleges árhullámzások ne érjenek készületlenül bennünket. Ez a végső összeg az egész tábor nyers élelmezési költsége egy hétre.

Nagytábori élelmezésünk biztosításánál szem előtt kell tartanunk:

- a) az egyén napi szükségletét;
- b) a rendelkezésünkre álló nyersanyagokat (a helyben beszerezhetőek szem előtt tartásával);
- c) az étkezés változatosságát célzó étlaptervezetet.

A nagyobb méretekben működő konyha a táborban oly megtakarításokat tud produkálni, amelyeket a kisebb polgári háztartás el nem érhet. Ezeket a megtakarítási eredményeket használhatjuk fel táborunk időtartamának meghosszabbítására, az étkezés minőségének megjavítására, vagy akár visszafizetésekre, esetleg a csapatfőlszerelés (sátrak, edények, szerszámok) kiegészítésére és javítására. Tábor előtti számításainkban azonban ezekre a korrekтивumokra *ne* legyünk tekintettel. És lehetőleg zárjuk ki azt, hogy a táborozás deficittel és utólagos fizetgetésekkel záruljon. Ha a fiúk, illetőleg szüleik anyagi ereje nem teszi lehetővé a szükséges költségek előteremtését, akkor társadalmi úton, vagy ünnepség rendezésével és a Szövetségtől való mérsékelt segélykéréssel kell azt biztosítani.

6. **Utazásunk biztosítása** a következő fontos követelmény.

Táborhelyünket legtöbbször vasúton vagy hajón tudjuk csak megközelíteni.

Utazásunkat a fiúktól kapott költség biztosítja elsősorban. Az utiköltséget beleszámíthatjuk a résztvételi díjba s megállapíthatjuk ettől függetlenül is.

Táborba és táborból való utazásunkkor a fennálló rendeletek szerint kedvezményre van jogunk, még pedig a K. M. 76379/1921. sz. VIII. rendelete alapján: nagy táborba és gyakorlatozásra utazó cserkészfiúkból álló csapatok, a m. kir. államasúton és az azok kezelésében lévő helyierdekű vasutak vonalain, III. kocsiosztályban, azzal a kedvezménnyel utazhatnak, hogy 3 fű részére egy egész III. osztályú menetjegy váltandó. Nem-cserkészekre és személykocsikba be nem vihető poggyász szállítására a kedvezmény ki nem terjed. Évközben tartott kirándulásokra 50%-os kedvezményt élveznek a csapatok. A szabályos kérvényeket az orsz. táborozási hivatalhoz kell küldeni látta-mozás végett, de az illetékes üzletvezetőséghez kell címezni és benyújtani.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási R. T. kedvezménye időről-időre kérelmezendő s csak hétköznapokon vehető igénybe.

Utazásunk akkor lesz kellemes és kényelmes, ha egyedül utazhatunk, egy kocsiiban vagy hajórészben — esetleg összes poggyászunkkal együtt. Evégből fel kell keresnünk a megfelelő vasút- vagy hajóállomás főnökét, kinél bejelentjük, hogy hányan hová, mikor, mily súlyú és összetételű poggyásszal szándékozunk utazni és külön kocsi vagy hajórészt kérünk.

Ezt a látogatást az előkészítő munka megindulása előtt ajánlatos tenni, hogy legyen időnk minden rendelkezésünkre álló támogatást, de elsősorban a Magyar Cserkészszövetségét felhasználva, a felsőbb, sőt legfelsőbb fórumokhoz folyamodni akkor, amikor a kért kedvezményeket az állomásfőnöknek nincsen joga megadni. Ha minden előfeltétel biztosítva van, akkor hozzáláthatunk 4—6 héttel a táborbaszállás előtt a közvetlen előkészítő munkákhoz.

7. Táborozási engedély. — Mint a táborozás utolsó előfeltételét, biztosítani kell a Magyar Cserkészszövetség *táborozási engedélyét*, mely nélkül táborbaszállani nem lehet. Megszerzésének módját l. a III. részben (330. lap).

II. A táborozás előkészítése.

1. Felderítő út. — Két-három vezetőtársunkkal vagy fiúval, esetleg egy örssel elutazunk a kiszemelt táborhelyre. Itt mindenekelőtt

a) felkeressük a terület tulajdonosát és engedélyt kérünk a táborozásra. A magyar viszonyoknak ma még jobban megfelel, ha a táborhely tulajdonosához már régebbi ismeretség vagy barátság fűz bennünket, vagy csapatunk valamely cserkészét, s az ő hívására megyünk a felderítő-útra. Idegenektől — bár sokszor meglepő jóindulatot és megértést tapasztalunk — mégis kevésbé számíthatunk a szükséges támogatásra.

b) Megkeressük a táborhelyet, mely lehetőleg minden kívánásunknak megfeleljen. Pontos térképet készítünk róla, 1 : 200 méretben, hogy majd annak alapján tábortervet konstruálhassunk odahaza.

c) A legközelebbi erdő tulajdonosától rőzsegűjtési engedélyt eszközlünk ki.

d) A közeli tanyában vagy házban szükség esetére menedéket biztosítunk magunknak.

e) Pontosán megtudakoljuk a táborozás idejében kapható élelmiszerek mennyiségét, előrelátható árát. Tejet, kenyeret (lisztet) okvetlenül, zöldségfélét, húst, főzeléket és gyümölcsöt a lehetőség szerint előre, esetleg szerződésileg biztosítunk magunknak. E szerződésbe az élelmiszereknek a táborba való szállítását is belefoglalhatjuk.

f) Megkeressük a vasút- vagy hajóállomástól táborhelyünkig vezető legrövidebb utat, melyet pl. 1 : 25.000-re nagyított méretű és még otthon készült térképünkre berajzolunk, a többi fontos adatokkal együtt.

g) A közeli községben vagy városban felkeressük a lelkészt, megtudakoljuk a vasárnapi szt. mise vagy istentisztelet idejét, felkeressük a postahivatalt, az orvost, a községi előljáróságot vagy a városi tanácsot. Mindenütt közöljük szándékainkat s jóakarató tanácsot, támogatást kérünk.

h) Poggyásznunk szállítására — állomástól táborhelyig — kocsit vagy szekeret igyekezzünk fogadni.

i) Szalmazsákjaink megtömésére, illetőleg fekvőhelyünk kényelmesebbé tételére szalmát, esetleg szénát biztosítsunk kölcsön vagy vétel útján.

j) Végül, ha az idő engedi, a tábor közelében lévő tóban vagy folyóban is tehetünk egy kis felderítő uszkálást s kijelöljük a fürdő leendő határait.

A felderítő út részlet-feladatait 2—3-tagú járőrökkel végeztethetjük el, ha elegendő számú, gyakorlott cserkészünkkel vagyunk, ha ez nem lehetséges, személyesen járunk minden dolog után. A járőrök feladatukat írásba foglalva kapják, írott jelentést adnak. A felderítő út vezetője vagy legalább megszervezője legcélszerűbben a tábor leendő parancsnoka lehet.

2. Felderítő útunkról hazatérve a tapasztalatokat közöljük cserkészjeinkkel és a **felkészültség ellenőrzéséhez fogunk.**

a) Táborozóink *fegyelmezettségének* kitünő próbája egy-egy nagyobb játék. Félnapos kirándulásainkon pl. egy délutánt kitöltő hadijáték vagy más, őrök közötti nemes versengést előmozdító tevékenység.

b) A *gyakorlati felkészültség* ellenőrzésére egy-két műszaki gyakorlatot rendezhetünk, megfelelő terepen.

A műszaki gyakorlatra minden egyes, táborban résztveendő őrünk önálló felszerelést kap, pl.: 2 drb sátorlapot vagy egy

örsi sátrat, 3 drb ásót, 1—1 drb baltát, csákányt, fűrész, bográcsot, fedőt és kanalat, sátorbotot, 4 drb cöveket.

Feladata lesz: sátrat verni, körülárkolni, szemétdödröt, földkemencét ásni, fát gyűjteni, aprózni, egyszerű ételt megfőzni (pl. paprikáskrumplit), bográcsot elmosni, sátorárkot, szemétdödröt, földkemencét betemetni. Ha 3—4 óra alatt elkészülnek örsünk ezzel az egyszerű munkamennyiséggel: kielégítő a gyakorlati képzettségük.

Gyakorlottabb örsök versenyt is rögtönözhetnek, de a versenyben elért gyorsaságnak nem szabad a munka minőségét rontania.

c) Legalább egy kielégítő eredményű műszaki gyakorlat után igen jó, ha *próbatáborba* szállunk, ha lehet, a tábornak kiszemelt helyen, ha nem, akkor ahhoz lehetőleg hasonló helyen. A próbatábor célja: táborozóink testi alkalmasságának, lelki késztségének és gyakorlati tudásának megismerése. A próbatábor tehát a nagytábori felkészültség gyakorlati vizsgálója. A próbatábor legalább 1½ napig tartson, programja lehet: táborverés, főzés, örködés, tábori munkák, játékok, táborbontás. Napirendje a nagytábor napirendje, munkabeosztása a nagytábor munkarendje. (Lásd alább!)

A jól sikerült próbatábor cserkészekre, vezetőkre, szülőkre egyaránt megnyugtató.

d) Próbátáborozás után lehetőleg táborba szálló *cserkészeink szüleit látogatjuk meg*. E látogatásokat vezetőtársainkra, idősebb örsvezetőinkre is bízhatjuk. Céljuk: felvilágosítások megadása, a szülők megnyugtatója, táborozóink egészségi állapotára, szokásaira vonatkozó észrevételek megtudakolása. Ezekkel a látogatásokkal szerezhetünk teljes és világos képet táborozóink testi állapotáról, ez úton tudhatjuk meg pl. hogy meghűléssel, gyomorrontással szemben kicsiny vagy normális-e az ellentállóképességük, tudnak-e ételben mértéket tartani, szabad-e erősebb, kimerítőbb munkát rájuk bízni fejlődő testük veszélyeztetése nélkül stb. — Ezt a látogatást esetleg együttes *szülői értekezlet is* helyettesítheti. Ilyent igen célszerűen egybe-hívhatunk a táborozással felmerült anyagi nehézségek leküzdési módjának megbeszélésére is.

e) A *táborozási szabályzat* (lásd III. rész) előírja a tábor-előtti *orvosi vizsgálatot* — az alkalmasság megállapítása végett. Fontosságát nem kell indokolni. Ahol azonban ez technikai okokból keresztülvihetetlen, a szülők írásbeli beleegyező nyilatkozata elégséges. Természetesen még a beleegyezés ellenére sem vihetjük el a nyilvánvalóan betegeket vagy fejletleneket (bőrbajok, tüdőbaj, 12 éven aluliak stb.). Mindenesetre, ha valamelyik táborozóink egészségi állapotára nézve aggodalmaskodunk, inkább idehaza vizsgáltsuk meg orvossal, mint a táborból küldjük haza esetleg súlyos betegen. Olyan táborozóért

pedig, aki esetleg kedvezőtlen egészségi állapotát nem tárja fel előttünk őszintén, nem vállalhatjuk azt a felelősséget, amit a többiért vállalunk. Ajánlatos a táborozás előtt (és után) a fiúkról a legfontosabb méreteket (magasság, súly stb.) felvenni.

3. Prospektus. — Jó — de nem feltétlenül szükséges — ilyenről is gondoskodnunk. 4—8 oldalas kis füzet ez, melyben a táborra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat, utasításokat közöljük. E füzetet minden táborozó két példányban kapja meg. Egyet magával visz a táborba, egyet otthon hagy szülei részére. A füzetek összeállítása a következő lehet:

1. oldal: A tábor címe, helye, indulás, érkezés ideje, költségek, vasút- vagy hajóállomás, posta-cím, orvos, látogatására alkalmas idő, táborparancsnok neve.

2. Rövid felhívás a szülőkhöz és a cserkészekhez, melyben a tábor célját, eszközeit s a várható eredményt ismertetjük.

3—4. Tábori szabályzat (l. alább).

5. A nagytábor térképe, a tábor határai.

6. Egyéni felszerelés leltárszerű jegyzéke. (Lásd: Tábori munkák.)

7. Nagytábori napirend (l. alább).

8. Jutalmazás ismertetése.

A prospektust legcélszerűbb negyedéves formában kövön sokszorosíttatni. Árát a tábor költségei közé számítjuk.

4. Beszerzés. — Mind e munkák elvégzése után sor kerül az élelmiszerek beszerzésére, felszerelésünk kiegészítésére.

Az élelmiszer-beszerzés lebonyolítására szolgáljon segítségül a mellékelt táblázatos összeállítás.

Ha pl. 20 cserkésszel két hétig szándékozunk táborozni, étlapunk összeállítása szerint a következő mennyiségekre van szükségünk:

10 kg cukorra,	3 kg kakaóra,	100 l teje,
30 „ szárított tészta,	10 „ jamre,	5 kg túróra,
10 „ főzőlisztre,	10 „ húskonzervre,	120 „ kenyérrre,
5 „ zsírra	2 „ sóra,	100 „ különböző zöld-
10 „ babra stb.	$\frac{1}{4}$ „ paprikára stb.	ségre s friss fő-
		zelékre,
		12 „ húsfélére stb.
Táborozóink hozzák	Otthon szerezzük be	Táborhelyünk biztosítsa

Ha ezt az összeállítást a beszolgáltató élelmiszerek leltárával és a felderítő úton biztosítottak jegyzékével összehasonlítjuk, szinte lehetetlenség lesz megfedelkezünk bármely fontosabb dologról.

Jobbmódú családok különböző természetben való megajánlással siethetnek táborunk élelmezésének segítségére. Az is

segítség, ha olcsóbb áron tudnak egy és más szükségest nyújtani. Nem lehet azonban eléggé elítélni azt a néhány helyen lábrakapott szokást, hogy a nagytábor költségeire — idegenek, nem a hozzátartozók között — gyűjtést rendeznek, sőt egyes helyeken a költségeket „kivetik“, meghatározott összegben. Az ilyen eljárás cserkészszerszerűtlensége mellett a legalkalmasabb a mozgalom teljes lejáratására.

Felszerelésünket vétel, ajándék vagy kölcsönzés segítségével egészíthetjük ki. Vétel a tábor számláját terheli. Ajándékot „ajándékozó levél“ kíséretében fogadunk el s az ajándékozónak tetszetős módon, írásban mondunk köszönetet. Kölcsönvett dolgokért írásbeli elismervényt adunk, melyben a kölcsönvétel elismerése mellett teljes felelősséget is vállalunk.

Gondosan előkészített tábornál a beszerzés munkái az egész évi cserkészmunkával karöltve haladnak; a táborozás előtt közvetlenül csak „utolsó símitások“ történnek, mintegy „seregszemlét“ tartunk a szükségesek felett s a hiányokat most már haladéktalanul pótoljuk.

5. **Csomagolás.** — Az összes szállítandó holmi összehordása után a csomagolás következik, mely az indulás előtti napokban (2—3 nappal a táborbaszállás előtt) fejeződik be.

A csomagoláshoz ládákat, zsákokat szerzünk. Egy-egy csomagba ajánlatos elhelyezni

- a) a sátorlapokat és cövekeket. (zsák),
- b) szerszámokat (láda),
- c) élelmiszereket (láda, zsák, doboz),
- d) konyhaedényeket (láda),
- e) lobogók, irodafelszerelés, műszerek (láda, csomag),
- f) könyvek, orvosszerek (láda).

Egy csomag súlya a 100 kg-ot ne haladja meg, hogy ne legyen a rakodásnál túlnehéz. A csomagok alakja szerkocsink rakodó felületéhez alkalmazkodjék. (L. még Tábori munkák.)

6. **Az utazás.** — Az utazás előtt egy-két nappal az indulási állomás főnökénél újabb látogatást teszünk. Az utazás időpontját legcélszerűbb úgy választani, hogy a tábor helyére a nap első felében érkezzünk meg. Így elég időnk jut, hogy a tábor legszükségesebb munkálatait még aznap elvégezzük és estére legyen hová lehajtani fejünket.

Az indulás napján pontosan megállapított időben és helyen tábori felszereléssel együtt gyülekezünk s az indulás helyére vonulunk. Poggyásznak szerkocsikon vagy szekéren (esetleg autón) velünk együtt érkezik. Felszállunk a számunkra fenntartott kocsiba vagy hajórészbe, egyéni felszerelésünket kezünk ügyébe helyezzük el. Málhánk (csapatfelszerelés, élelem stb.) személypoggyászként velünk utazik, esetleg külön teherkocsi szállítja. Ha személypoggyásznak nem vennék fel, akkor egy-két nappal előbb fel kell már adnunk, hogy idejében érkezék meg.

A táborozás az indulással kezdődik. Utazás közben az állomásokon, a parancsnok engedélye nélkül sem leszállani, sem a perronra kimenni nem szabad. Minden fülkében kijelölendő fülkeparancsnok, aki ott a rendért s a fiúk és a felszerelések épségéért felelős. Éjszaka itt is célszerű már „szolgálatot“ tartani. Síp- és kürtjeleket a parancsnok tudta nélkül nem lehet adni. Az utazás lehetőleg olyan legyen, hogy a fiúk erejét meg ne törje, a tábort ne fáradtan és álmosan kezdjék. Az utazás parancskiadással, felvilágosítások és utasítások adásával, beszélgetéssel, énekléssel, társasjátékkal, szemlélődéssel, alvással telik el.

Kiszállásnál a legkisebbek az elsők, a legnagyobbak (rangban, korban!) utolsóknak maradnak s gondosan felkutatják a padok alját s a csomagtartók magaslatait: nem felejtettek-e egyet-mást ott cserkészjeink.

Poggyászsunkat kocsira rakjuk, menetalakzatba sorakozunk, s lengő lobogó alatt, vidám kürtszóval menetelünk táborunk felé.

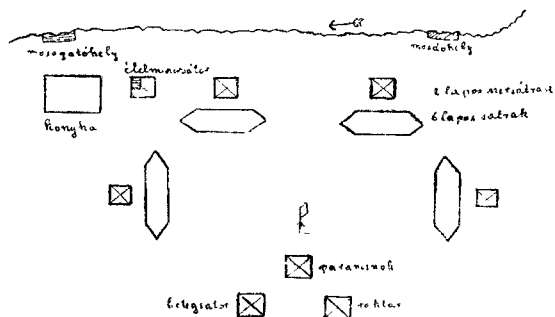
III. Táborépítés.

1. Táborterv —: a sátrak elhelyezése, konyha, személgödör, latrina stb. helyének kijelölése. A sátrak elhelyezésével arra törekszünk, hogy azok egy kisebb-nagyobb teret zárjanak körül, melynek közepére tábori lobogónk kerül. Szimmetrikus elhelyezés hat legszebben, bár döntő tényezőnek a célszerűséget kell elismernünk. Egy-egy örs lehetőleg külön kis „örsi tábort“ alkosson, pl. 3 drb kétlapos, vagy 1 drb négy s 1 drb kétlapos katonai sátorból, vagy 1 drb 10 személyes s 1 drb kétlapos sátorból! Egy cserkészre 1 sátorlap jusson.

Az örsi táborok egymásmellé helyezése adja a csapat-tábort. Az örsi tábort kerítéssel vehetjük körül. Konyhát, éléskamrát védettebb helyre, a víz közelébe, építettünk, ha kész építmény nem áll e célra rendelkezésünkre. Pincét is áshatunk. Latrina szélirányon kívül kerül. A sátrak helyét a felderítő úton készített vázrajz alapján jelöljük ki. Lakósátrakat napos helyre is verhetünk fel, kamrának, szersátornak az árnyékos hely alkalmas.

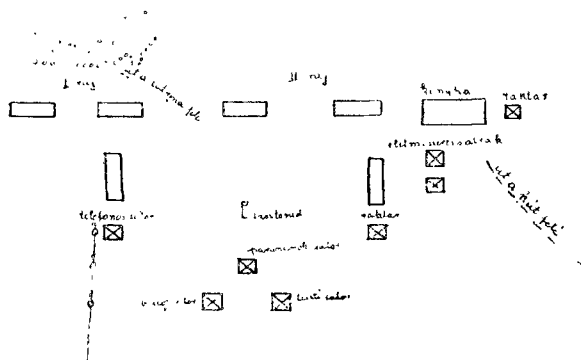
Az elhelyezésnél arra törekedjünk, hogy *a legkisebb egység*, amelyet egy sátorban elhelyezünk, *az örs*, azaz 7—8 fiú legyen. Többen lehetnek, de 1—2 cserkészt egyedül sátorban elhelyezni nem felel meg a cserkészlet minden követelményének. Célszerű, ha esős időre van fedett gyülekező, vagy ebédlő (nagy 30 személyes sátor), azonban az élelmiszernek, vagy parancsnoknak külön 30 személyest felverni: nagy luxus. 14 éven aluliaknak, pláne kiscserkészeknek legjobb a 30 személyes sátor, ezt persze a nagyobbak verik fel részükre.

Az 1. sz. táborterv egy 24 cserkészből s 2 tisztből álló raj táborát mutatja, amelynek rendelkezésére áll 40 drb kat. sátorlap s egy drb nagy ponyva.

1. sz. táborterv.

A 2. sz. tervünk két rajra vonatkozik, amelyek 3—3 nyolc fűből álló őrsre oszlanak. Rendelkezésünkre áll: 6 drb 10 személyes katonai sátor. 1 drb nagy ponyva. 16 drb katonai sátorlap.

2. sz. táborterv.

Táborhelyünkre megérkezve, első teendőnk a táborhely táborterv szerinti felmérése. Rendszerint lépéssel mérünk s cserkészbotokkal, cövekkel jelölünk. Meg kell pontosan jelölnünk: *a)* a sátorrudak helyeit (a sátrak közepét), *b)* a kerítések sarkait (őrsönkint), *c)* a kapuk helyét (sátornyílással szemben). A leszúrt vagy levert jeleket „fedeztetjük“ és „igazodtatjuk“. A sátrak lehetőleg síma, száraz terepre kerüljenek.

A konyha, személgödör és latrina helyét ásóval vagy csákkánnyal bekarcoljuk a földbe.

Felmérés befejeztével szétosztjuk az őrsök között a sátorfelszerelést és a szerszámokat s hozzáfogunk a tábor felépítésé-

hez. Minden egyes örs felveri az örsi táborát, ha azzal elkészült, résztvesz az építkezés egyéb teendőiben. (L. alább!)

2. Sátorverés. — 2 lapos sátrat 5 cserkész, 4 lapos sátrat 6 cserkész, 10 személyes sátrat, kúpsátrat 8 cserkész ver fel a leggyorsabban. 30 személyes sátor legcélszerűbb felállításához 16 cserkész munkája szükséges. (L. részletesen: Tábori munkák.)

Sátorverésnél ügyeljünk arra, hogy a sátor szép feszesen álljon, éle a szomszédos sátrak élére fedezzen, reá igazodjon. A cövekek jó erősen tartsanak, beverésnél szét ne repedjenek, amit elkerülünk akkor, ha balta helyett fatönkölővel verjük be őket, illetve facövek helyett vascöveket használunk.

Sátorverés után a sátrak *körülárkollása* következik. A körülárkolásnál kiemelt föld részben belülről kerül a sátor széléhez. E töltést gondosan kiemelt gyeptéglákkal fedjük le. Az árkot a sátor nagyságához szabjuk. A földtöltést úgy építjük, hogy szélmentesen zárja a begombolt sátrat.

3. Földmunkák. — A táborverés után, mellyel táborozásunk első éjszakájára lakást biztosítottunk magunknak, éléskamránk, konyhánk felépítéséhez, szemetesgödör és latrina készítéséhez fogunk. Az egyes feladatokat egy-egy örsre bízunk, munkájukat irányítjuk, ellenőrizzük.

Az *éléskamra* elkészítésével lehetőleg már az első éjszakára legyünk készen, hogy élelmiszereink, edényeink, szerszámaink védett helyre kerülhessenek.

Kamrának sátor, vagy ágakból készített, esetleg földbevált konyhá szolgálhat. Ebbe helyezük el szép rendben — átnedvesedéstől és megromlástól, beporosodástól megóva — az élelmiszereket, ide kerülnek vissza minden este a szépen kitisztított edények s itt helyezük el a szerszámokat is, ha nincs külön „szersátrunk“ vagy raktárunk. Itt helyezük el tüzfánk legszárzabb részét is.

Konyhánk akkora legyen, hogy lehetőleg egyidőben tudjunk levest, rántást, főzeléket vagy főtt tésztát, húsételt készíteni. Kellő számú edényen kívül, kellő számú földkemence ásásával, kellő nagyságú tűzhely elkészítésével érjük el ezt a célt. Konyhánkat a kamra közelébe kell építenünk, olyan helyen, hogy a szél a füstöt ne vigye a lakósátraink közé. Esőben ponyvát feszítünk ki föléje kellő magasságban s irányban; esetleg *állandó védőtetőt* készítünk. (L. Tábori munkák.)

A *forrás* tisztítását, a víz megóvását ill. utalunk a *Tábori munkák* megfelelő fejezetére.

Hulladékok összegyűjtésére *szemetesgödört* ásunk a konyha közelében. A szemetgödörbe csak éghetetlen hulladékokat — hamut, konzervdobozokat stb. — gyűjtünk, *minden elégethetőt égessünk el.* Ez a mód megóv bennünket a konyhahulladékok kellemetlen felszaporodásától, bűzétől s a gyakori gödörösástől, melyre akkor kerül sor, ha szemetgödörünk $\frac{3}{4}$ — $\frac{4}{5}$ -e megtelt.

A betemetésnél legyünk gondosak, vigyázzunk arra, hogy 20—30 cm vastag, jól ledöngölt földréteg borítsa az eltemetett hulladékokat.

Rendkívül fontos, egészségügyi szempontból, a *latrinának* mielőbbi elkészítése. A latrina a tábortól nem túlságosan távol, szélirányon kívül, bokrokkal, fákkal körülvett helyecskére kerül. Ha $\frac{3}{4}$ részig megtelik, gondosan betemetjük. Esőben ponyvából tetőt készítünk föléje. Készítését l. id. m. Amíg el nem készül, szabályoznunk kell, hogy a fiúk szükségleteiket hol és mi módon végezzék. Ezt el ne feledjük.

4. Berendezkedés. Elsősorban megfelelő *fekvőhelyről* kell gondoskodnunk. Kitűnő fekvés esik a friss szalmával megtömött szalmazsákokon. A szalmazsákok megtömését az építkezés munkáival párhuzamosan végezhetjük el. Legcélszerűbb a szükséges szalmamennyiséget szekéren kihozatni a táborunkba. Egy rendes nagyságú szalmazsák megtöméséhez 8—10 kg szalma szükséges. Három fiú részére két szalmazsák elegendő.

A szalmazsákokat egymásmellé jó szorosan lerakva, lepedővel vagy pokróccal letakarjuk, szalmával tömött vánkoscánkát s takarónkat a számunkra kijelölt részen elhelyezzük. Szalmazsák helyett teljesen vízhatlan gummilapot is használnak — mindenestre fontos a védelem a föld nedvessége ellen.

Hátizsákunk az örs szertárába kerül (esetleg — főként 30 személyes sátonál — a fej fölötti kampókon tartható). *A lakósátrakban élelmiszert nem tartunk*, hogy hangyák és legyek ne alkalmatlankodjanak.

A bejáratnál a lakósátor alapterületének $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ részét szabadon hagyjuk, hogy ne legyünk kénytelenek pl. sáros lábunkkal fekvőhelyünkre taposni. Itt helyezzük el levetett cipőnket, vizes ruháinkat stb. is.

Ha a sátorrúd elég erős, fogasnak használjuk. Ha szalmazsákjainkat naponként szellőztetjük, kiporoljuk, nem szükséges, sőt alkalmatlan tábori ágyat építeni, mert nagy helyet foglal el. A tábori ágy egyébként kellő erősségű cövekekből és ezekre szegezett ágakból készül.

A szersátorba tett holmikát is többször ki kell szellőztetni. Az egész berendezkedésen egységes rendező gondolat vonuljon végig és a sátoréletet a legnagyobb *tisztaság* jellemezze.

Fáktól beárnyékolt helyen *ebédlőt* építünk. Az ebédlőnk padokból és asztalokból rögtönződik. Ha magunknak kell deszkából készítenünk, akkor cserkészenként 1 folyóméter deszkát kell számításba vennünk. $\frac{1}{2}$ m a padra, $\frac{1}{2}$ m az asztalra szükséges. Az asztalok deszkalapjait ládákra, a padokéit fatöncökre erősíthetjük.

Az ebédlő fölé sátrat is verhetünk s esőben itt gyülekezhetünk össze és itt is tartózkodhatunk.

Tábortűz számára alkalmas helyen, ha lehet a tábor főterén, tűzhelyet készítünk. 1 m átmérőjű területről eltávolítjuk a gyep-
téglákat s belőlük a kör peremén töltést készítünk. Legjobb, ha
egy kellő nagyságú mélyedésben, horpadásban gyujthatunk tábor-
tűzet, melynek oldalán a tűz köré esténként leheveredhetünk.

Berendezkedési munkálataink hídveréssel, forrástisztítással
és védőházikó építésével, kútúrással, út-, lépcsőkészítéssel és
egyéb, a kényelmet és célszerűséget szolgáló munkák elvégzésével
fejeződnek be. (L. Tábori munkák!)

5. Díszítómunka. — A legsürgősebb munkák elvégzése után
kerül sor a díszítómunkákra. Ezekkel nemcsak a tábor díszítése
a célunk, hanem magyarrá, rendessé és áttekinthetővé is akar-
juk tenni táborunkat.

A tábor főterén — az örsi táborok által körülvelt térségen
— magas *zászlórudat* állítunk fel zászlónk számára.

Az örsi táborokat körülkeríthetjük 1.5 m hosszú, 1/4 m-nyire
földbevert karókkal, ágakkal, rudakkal. E rudakat zsineggel,
kötéllal vagy dróttal kötjük össze. Sarkokra kis zászlócskákat
erősíthetünk, lombbal, virággal díszíthetjük. A kerítés célja: az
örsi tábor körülhatárolása. Minden örs feltékenyen őrzi örsi tábo-
rának tisztaságát.

A kerítésen közöket hagyunk ki- és bejárásra. Az örsi tábor
főterre néző nyílásával szemben, a kerítésköz fölé *kaput* építünk,
két hajlított 3—4 m hosszú faágból. A kapu közepére, a fő-
bejárat fölé kötjük fel az örsi lobogókat.

A díszítómunkára táborunk második-harmadik napján kerül-
het a sor. Az építkezés a legfontosabb s a lehető legnagyobb
gyorsasággal, de igen pontosan és gondosan végrehajtandó munka.
Gyakorlott cserkészekkel, jó felszereléssel, alkalmas talajon egy
munkanap alatt el lehet végezni a 2. és 3. pont alattiakat. Az
építés, berendezkedés s a díszítés munkáinak beosztására és sor-
rend szerinti áttekintésére szolgáljon a következő kis táblázat:

Egyéni teendők	Örsi munkák	Csapat-munkák
Felszerelés leltára Málházás	Cévekaragás Sátorverés Sátorárkolás	Forrástisztítás Kamra építése Konyha építése Szemétködör ásása Latrina ásása
Szalmazsáktömés		Berendezkedés Kerítés, kapukészítés

A tábor felépítésének előrehaladásával egyidejűleg a tábori életet is meg kell szerveznünk. Élelmiszert csak 24 órára vihetünk magunkkal, tehát már a tábor második napján főznünk kell. A főzés megindításakor pedig már teljesen kész organizációnak kell működnie.

IV. A tábori élet megszervezése.

A tábor felépítésével párhuzamosan folyik a tábori élet megszervezése is. Szükségleteink kielégítése, cserkészeink továbbképzése, próbáztatása, hasznos szórakoztatása, testüknek-lelküknek harmónikus nevelése tartozik a tábori élet programjába.

A tábori élet kereteit a prospektusban közölt:

1. **Tábori szabályzat** adja meg. Általános sémának közöljük a következő tábori szabályzatot, melyet minden egyes csapat tetszése és szükségletei szerint kiegészíthet:

1. §. *Táborban minden fogadalmat tett cserkész résztvehet, ha*

- a) a részvételre szüleitől engedélyt kapott,
- b) ha egészségi állapota kielégítő,
- c) ha a tábor előtti cserkészmunkája minden tekintetben megfelelő volt,
- d) ha a táborozása költségeit viseli¹ és egyéni felszerelése is megfelelő,
- e) ha a tábor előkészítő munkáiban résztvesz.

2. §. *Táborban csak az a cserkész maradhat, aki a cserkész tábornak állandóan hasznos munkát végző tagja:*

Tehát az, aki

- a) a napirendet pontosan megtartja,
- b) sátrát, szalmazsákját mindennap kiszellőzteti, felszerelését rendben tartja,
- c) rendszeren megmosakodik, ruháját kitisztítja, kijavítja,
- d) cserkész társaival szemben igaz barátként, megértő szeretettel viselkedik,
- e) feljebbvalóinak mindenkor és mindenben vidáman, jó lélekkel engedelmeskedik, velük szemben őszinte és figyelmes,
- f) a reábizott feladatokat a legjobb tehetsége szerint elvégzi,
- g) munkakészségéről munkák önkéntes vállalása által is tanúságot tesz.

3. §. *Fegyelem, felelősség.*

a) Minden cserkész *önmagáért*, felszereléséért, a reábizott munkákért *örszezetőjének* felelős. Az *örszezető tisztjének*, illetve a *táborparancsnoknak* tartozik felelősséggel az *örsléért*. Az őrvezetők felelnek őrük minden tettéért és mulasztásáért. Az őrvezető köteles a tapasztalt rendetlenséget azonnal jelenteni.

b) *A tábor területéről* engedély nélkül senki sem távozhat. (A tábor határait külön megjelöljük.)

c) *Olyan helyre, ahol kárt* tehetünk — kert, ültetvény stb. — nem szabad menni.

d) Minden táborozó köteles a *leggondosabban ügyelni az egészségére*. Ha bármely rendellenességet, aggasztó tünetet észlel, köteles azonnal jelenteni a mentőinspekción, a betegvizsgáló helyen.

¹ Szociális okokból néha a költség egyrészét a csapat táborozási alapjaiból fedezi.

- e) *Fürödni* csak a csapattal együtt, felügyelet alatt, a megállapított időben (sohase étkezés után) és helyen szabad.
 f) „Sorakozó“ jelre mindenki az örsi táborba siet sorakozni.

4. §. *A táborból senki sem távozzhat el komoly ok nélkül, akkor is csak parancsnoki hozzájárulással.*

Ily okok lehetnek:

- a) a táborozó betegsége,
 b) hozzátartozóinak megokolt, határozott kívánsága,
 c) meg nem felelő viselkedés.

5. §. *A nemes vetélkedés előmozdítására és a táborozók munkájának elbírálására pontverseny szolgálhat eszközkül.*

Naponként:

1 pont jár	a) pontosságért	(9. törvény)
1 „ „	b) rendért	(5. „ „)
1 „ „	c) tisztaságért	(10. „ „)
1 „ „	d) testvéries	(4. s 8. „ „)
1 „ „	e) fegyelmezett	(1. s 7. „ „)
1 „ „	f) kötelességteljesítésért	(2. „ „)
2 „ „	g) szolgálatkészségért	(3. „ „)

A pontokat a naponként tartandó parancsnoksági értekezleten a napos tiszttel együttesen az örsvezetők ajánlják meg. A pontozás eredményét a táborparancsnok mindennap kihirdeti. A pontverseny behozatala vagy mellőzése a parancsnok tetszésétől függ.

6. §. *Büntetések.*

- a) Intés négy szem között,
 b) „ az örs előtt,
 c) „ az összes táborozók előtt,
 d) megrovás az összes táborozók előtt, a megrovás írott parancsba kerül
 e) parancsnoki értekezlet elé idézés. Ha ez hazaküldést határoz, e határozatot és okait a megbüntetett szüleivel írásban közölik.

E tábori szabályzat szorosan a cserkésztábori életben gyökerezik. A tábori kötelességeket cserkésztörvényünk megtartására, a gyakorlati életbe való átültetésére vezeti vissza. A jutalmazást, a pontozást, amely inkább értékmérés és a fegyelmezés eszköze, ugyancsak erre alapítja. A büntetések is cserkészszerűek.

A tábori szabályzatot megfelelő nagyságú papirosra legépel-tetjük vagy tussal leíratjuk s a tábor főterén kifüggesztjük. A tábori szabályzatot egyébként minden cserkészünknek pontosan kell ismernie, még táborbaszállás előtt.

A napi teendők egymásutánját meghatározza:

2. *A napirend.* Ez a lehető legegyszerűbb legyen. Mintául szolgáljon a következő kipróbált napi- és szakmunkarend, melyet főleg az étkezések arányos elosztása tesz célszerűvé. A felkelés, étkezési idők s a lefekvés idejének pontos megtartása legyen célunk s szigorú követelésünk. Az alább közölt napirend az általánosságban *mindenki* által végzendő teendők idejét szabja meg:

Idő	Kürtjel	T e e n d ő k
7 ó	Ébresztő	Felkelés, reggeli torna, mosdás, felöltözés, táborakaratás.
8 ó	Sorakozó	Ruha és sátorvizsgálat az őrsi táborokban. Innen az őrsök a lobogóhoz vonulnak s formában felállnak. — Imádság. Parancskiadás. Napi célkitűzés.
8 ó 30'	Imához	Lobogó felvonása. Tisztelgés. Elvonulás a zászló előtt.
9 ó	Díszjel	Reggeli-kiosztás.
10 ó 30'		Tábori munka.
		Őrsönként átveszik a tizórait s folytatják a tábori munkájukat.
12 ó	Sorakozó	Fürdéshez.
1 ó	Sorakozó	Ebédhez.
		Ebéd után 3 ó-ig pihenés. naplóírás, 3—7-ig séta, gyakorlat, játék.
4 ó		Uzsonna-kiosztás.
7 ó	Sorakozó	Vacsorára. Vacsora után táborügyi gyülekezet vagy tetszés szerinti foglalkozás tölti ki az időt.
9 ó	Sorakozó	A lobogó körül. Parancshirdetés.
	Díszjelre	Tisztelgés a lobogó előtt.
	Imához	Ima.
9 ó 30'	Takarodó	Lefekvés. Az első őrség feláll.
9 ó 45'	Lefújás	Teljes csónak. Alvás.

3. **Munkabeosztás.** — A tábori munkák beosztásánál legtöbbször alkalmazott módszer az, mely a szükséges munkákat a „sorosság“, „naposság“ elve szerint úgy végezteti, hogy a táborozók egyes csoportjai, a tábornak legfőbb *egyharmada* (őrs, raj, csapat), sorban egymás után minden harmadik vagy negyedik nap teljesítenek szolgálatot, de akkor minden munkát ők látnak el. Parancsnokuk a napos tiszt, ők vásárolnak be, ők főznek, mosogatnak, takarítanak, ellátják az őrszolgálatot stb. A munka arányos beosztása ilyenkor azután — esetleg az önkéntes jelentkezéseket figyelembe véve — a parancsnok (napos tiszt) feladata.

Sokszor a napos egység mellett célszerű külön „szolgálatos“ egységet is rendszeresíteni, különösen nagyobb táborokban. Ennek feladata az őrszolgálat ellátása (tábor-, csónakőrség stb.) és az ebéd utáni mosogatás elvégzése (tapasztalat szerint ekkorra fáradnak ki legjobban a naposok).

Beosztható a munka teljesen önkéntes jelentkezés alapján is: ennek a módszernek azonban túlsok korrektívumra van szüksége, hogy pedagógiai céljainkat elérjük, s azért már nem igen használatos. A munka beosztását az előző napi parancsban közöljük.

A munkák felosztásánál arra törekedünk, hogy a minden-napi szükségletek biztosítása ne foglalja le valamennyi egységünket minden nap. Sőt, csak a 3. vagy 4. napon jusson mindenkire erősebb szolgálat. Egy háromőrsös csapatban pl. egy őrs elég

kényelmesen el tudja végezni az élelmezés összes munkáit s a másik két őr egész nap más cserkészmunkával foglalkozhat: kirándulhat, próbázhat, gyakorlatozhat, a tábor építésén dolgozhatik, az esetleges őrszolgálatokat láthatja el stb. A munkák változatos elosztását szigorú következetességgel hajtsuk végre. Éjjeli őrésre lehetőleg olyan egységeink kerüljenek, amelyeknek az előző napon könnyebb természetű volt az elfoglaltságuk. Hetenkint lehetőleg egy-egy teljesen szabad napot adjunk cserkészeinknek. Mindenkinek a megterhelésétől óvakodjunk, de *különösen ügyeljünk a munkával rendszerint túlhalmozott szakácsokra, rajparancsnokokra és őrvezetőkre!*

4. Táborparancsnokság. — Tagjai:

a) A tábor parancsnoka, aki a legfelső irányító és ellenőrző hatóság, a naponként tartott táborvizsgálat eszközlője, a napi-parancs és a pontozás megállapítója, a parancsnoksági értekezlet elnöke. Ő képviseli a tábor érdekeit is hatóságok és egyesek előtt, a táborban elejétől végéig jelen van, rövid távozásakor is mindig gondoskodik helyettesítésről;

b) a helyettes parancsnok, az élelmezés vezetője, a pénztáros, az orvos s a tábor többi tisztviselője (kik lehetőleg valamennyien cserkészttisztek);

c) a tisztek, segédtisztek mint rajvezetők és helyettesek;

d) az őrvezetők.

A tábor tisztviselői:

a) *az élelmezés vezetője vagy főszakács*, kinek feladata az élelembeszerezés, a főzés és mosogatás irányítása és ellenőrzése; ő kezeli (vagy nagyobb táborban erre beosztott vezetőtársával kezelteti) az élelmezésre fordítható pénzüsszegeket; lehetőleg nyugta ellenében fizetéseket teljesít (teljesített), kiadja a szakácsoknak az egyes ételek készítéséhez szükséges nyersanyagokat (a helyettese a leltárt vezeti). Ellenőrzi a főzést, felügyel az ételek kiosztásánál. Szakácsok és bevásárlók beosztásához, továbbá a napi munkatervhez hozzászól. A kiadásokról naponként jegyzéket vezet.

b) *Napos tiszt*. A parancsnok helyettese. A táborban mindenért felelős; a tábor területét nem hagyhatja el.

c) *Mentőinspekciós* legalább I. oszt. cserkész legyen. Állandóan a táborban köteles tartózkodni. Feladata első segély-nyújtás, egészségügyi felügyelet. Naponkint más és másra bízuk.

d) *Pénztáros, könyvtáros, szertáros, kantinos* megbízása szükség szerinti. — Feladatukat címük meghatározza.

A napi munka elbírálására *parancsnoksági értekezletet* tartunk. Ekkor számolnak be a vezetők és tisztviselők az egyes egységek munkájáról, itt beszélhetjük meg a következő nap programját és a kiadandó parancsokat és itt állapítjuk meg a pontozást is. Legcélszerűbb vacsora előtt, vagy vacsora és az esti sorakozó között tartani, hogy a tanácskozás eredmé-

nyeit azonnal ki tudjuk hirdetni. Így tudunk teljes harmóniát teremteni a munkálkodók és az ellenőrzők tevékenysége között.

5. Napi munkák. — A minden nap visszatérő feladatok között

a) az *élelmezés* a legfontosabb. Az élelmezés kereteit a felderítő út tapasztalatai alapján összeállított étlaptervezet szabja meg, a beszerzést az előre megállapított helyeken *bevásárlóink* végzik, készpénzfizetés mellett. A bevásárlásra kapott pénzről írásbeli elszámolást kell készíteni. A főzéshez szükséges anyagokat az élelmezés vezetője adja ki a szakácsoknak. A *favágás, víz-hordás, tüzelés* a beosztottak gondja.

Főzésért a szakácsok felelősek. *Ebédet, vacsorát* a gyakorlott (I. oszt. próbás) szakácsok főzzenek, a *reggelit* a kezdőkre (II. oszt. próbás) bízhatjuk. A kukták szakácsgyakornokok. Segítenek mindenben, tanulnak minél többet, hogy a tábor vége felé már reájuk is bízhatunk egy-egy egyszerűbb főzést. A szakácsok képességeit az előkészítő munka folyamán ellenőrizzük.

Az *ételkiosztás* a napos tiszt és az élelmezés vezetője jelenlétében történik. Általában mindenki egyenlő adagokat kap. Ha a tábor résztvevői között korban nagy a különbség (pl. 8—18 évesek), arányos szétosztásra törekszünk. Külön ételt csak a betegek kaphatnak. A főétkezéseknél mindenkinek jól kell laknia. Ha ez anyagi okokból nem biztosítható: a táborozást nem szabad megrendezni. Erős munka, erős levegő mellett a fiúkat éheztetni: egészségtelen és oktalan dolog. Az ételkiosztás akkor történik a leggyorsabban, ha a) az evőedények egyformák és (a táborban) közösek; b) ha minden cserkészünk egyszerre át tudja venni valamennyi ételadagját; vagy c) ha az ebédlőben a hely szerint egy-egy raj (örs) helyet foglal és a naposok részben az ételt hozzák, részben mosogatnak, részben az asztalt terítik és bontják, tehát üzemszerűen megy az étkezés (mint pl. menzán). Amikor egy csoport kész, az ebédlő nagysága szerint a következő csoport jöhet étkezni. A felszolgálók (naposok) lehetőleg ebéd előtt étkezzenek. A távollévőkről a napos tiszt gondoskodik.

Kiosztható azonban az étkezés úgy is, mint katonáéknál: az örsök bizonyos sorrendben, létszámjelentés mellett a kondéroknaál veszik fel ebédjüket és kijelölt helyükön költik el.

Étkezés után meleg vízben azonnal el kell mosogatni az összes edényeket. A mosogatás rendje lehet az, hogy a naposok, szolgálatosok (akik munkára vannak kijelölve) mosogatnak el minden edényt, tehát a csajkákat is, viszont ez utóbbiak mosogatását végezheti mindenki maga is. Előbbi esetben a napos tiszt, utóbbi esetben az örsvezetők legszigorúbb ellenőrzése biztosíthatja csak a szükséges tisztaságot. A mosogatósról I. a II. o. próba 9. pontját (209. l.). Nem szabad elfeledkeznünk a konyharuhák 1—2 naponként való kimosásáról sem.

b) *A tábor takarítása* a szél által széjjelhordott papírféle, száraz ágak, levelek és egyéb hulladék összegyűjtéséből és eltávolításából áll. Amit lehet, elégetünk, a többit elássuk. Minden őr s saját táborát takarítja ki, a közösen használt területeket (a tábor főtere, a konyha, az ebédlő stb.) a váltakozva beosztottak. Az őrsi tábor sátrainak kiszellőztetése, a szalmazsákok felrázása, kiporolása, az őrsi tagok szerelvényeinek rendbentartása az őrsvezető irányítása szerint történik. Hosszabb táborozásnál elengedhetetlen az egyéni felszerelés többszöri átvizsgálása, s a fehérmű *mosása*. Talán felesleges hangsúlyozni, hogy a fiúk egyéni tisztálkodására a legnagyobb súly helyezendő.

c) *A küldöncszolgálat* teremti meg a tábor és az otthon közötti kapcsolatot. Küldönceink viszik a postára a táborozók leveleit s hozzák el onnan az érkezett küldeményeket. Jó úton kerékpáros cserkészeink feladata a küldöncszolgálat. Ha lehetséges, a bevásárlással kapcsoljuk össze. Ha otthonunkhoz elég közel táborozunk, *tábori postát* szervezhetünk levelek, csomagok szállítására, kenyérutánpótlásunk lebonyolítására. Gyűjtőhelyül cserkésztáborunk vagy egyes tisztjeink lakása szolgálhat. A szolgálatot 2—3 cserkészből álló járőrök látják el, előre megállapított időközökben.

d) *Az őrködés* a tábor egyik legnehezebb, de legkedvesebb szolgálata. Az éjszakát 2—3 órás őrsegekre osztjuk fel. Egyszerre legalább két cserkész őrködjek. Az őrség feladata a tábor nyugalma és csendjére, másrészt a tábor biztonságára és vagyona is ügyelni. Ha valaki rosszul lesz, segítik. Világítószerszámmal rendelkezzenek. Tűzet rakhatnak, de leülniök nem szabad (elalussznak). Az esetleges telefonügyeletet is ők látják el. Az éjszaka közepén a legkellemetlenebb az őrködés, éjfél és napkelte között, mert ilyenkor van a leghidegebb. Ezért az őrség jól felöltözködjék. Az utolsó őrség előkészítheti, ha tudja, meg is főzheti a reggelit.

Itt kell megemlíteni a nappal is rendszeresített figyelő, esetleg őr- vagy telefonszolgálatot. Sok haszna van, éberségre szoktat, fegyelmez stb., de szükség van rá azért is, mert a tábort állandóan őrizni kell (idegenek, kóbor cigányok stb.) s esetleges ellenőrző látogatásoknál is szükséges, hogy a cserkészjelöltjüket a megfelelő formában fogadhasssák. Tapasztalat szerint a fiúk nagy kedvvel végzik. L. *Szolgálati Szabályzat*.

E négyféle munkával táborozásunk életszükségleteit biztosítjuk. Az egyes őrök többféle munkát is végezhetnek. Így pl. reggeli és vacsorafőzés, bevásárlás és küldöncszolgálat, favágás és vízhozás lehet egy-egy őr, vagy akár félős feladata. Nagyobb táborozó csapatoknál azonban sokkal egészségesebb viszonyokat teremt a rendszeresen visszatérő munkabeosztás (naposság). És könnyebben valósíthatja meg ilyenkor a csoport parancsnoka

azt a követelést is, hogy az egyes vezetőket és cserkészeket hajlamaiknak és tehetségeiknek inkább megfelelő munkakörbe ossza, jobban keresztülvihető az a nem kevésbé fontos szempont is, hogy mindenki mindenféle munkában tökéletesíthesse magát — viszont ki van zárva az a veszély, hogy egyesek agyondolgozzák magukat, hiszen nem is kerülhet sor arra, hogy minden nap teljesítsenek szolgálatot.

6. Foglalkozás. — Bár minden munkánkat oly vidáman és játszi igyekezettel kell végeznünk, hogy azok szórakozás, játékszámba menjenek, testünk ruganyosságát, vidám életkedvünket más irányú foglalkoztatással is kell biztosítanunk. Ily foglalkozások lehetnek:

a) Szabadtorna, atlétika. Rendgyakorlatok átisméltése, újak megtanulása, reggeli mosdás előtt 10—15 perces szabadtorna; úszás, evezés, futás, ugrás, gerelyvetés gyakorlása foglalható e cím alatt össze. Mind e tevékenykedésünkknél elsősorban a cserkészszempontokat tartjuk szem előtt. Úszás, evezés közben gyakoroljuk a vízből való mentést (veszélytelen helyen), futni cserkészfelszereléssel, akadályokon át próbálunk stb. A céllovászatot is gyakoroljuk. Atlétikai munkálkodásunkat egy kis táborig versenyyel zárhatjuk.

b) A tábor ideális alkalom az összes próbapontok átisméltésére, *próbázásra, különpróbákra való készülésre.* A különpróbák közül csak a mentő, szakács, szabó, fényképész, térképész, földmunkás, kerékpáros, vízi, jeladó, kürtös különpróbát említjük, mint amelyek anyaga közvetlenül szükséges a táborig életben.

c) Táborozásunkat a tábor környékének alapos megismerésére is használjuk fel. Megismerkedünk elsősorban, térképeinket kiegészítve, a tereppel. (Ezt az ismeretünket kisebb-nagyobb *hadijátékainknál* használhatjuk fel.) Megismerkedünk a növény- és állatvilággal: természetismereteinket gyarapítva. És itt külön kell megemlékeznünk az egyik legfontosabb cserkészügyességről, a *megfigyelésben* való jártasságról. Ebben gyakorolni magunkat sehol sincs oly jó alkalmunk, mint éppen táborban (I. II. o. próba 2. pont. Megfigyelés!). És végül megismerkedünk a néppel, földműves, halász, vadász honfitársainkkal, kiktől számtalan hasznos és szép dolgot tanulhatunk s kikkel a mi törekvéseinket is megismertetjük.

d) Játékra, táborig ünnepélyre való készülésre is fordítsunk időt. Cserkészjátékokat a Magyar Cserkész könyvei 2. és az 54—56. száma ismertet. Használjuk fel a táborig tanulására és a régóta ismertekben való tökéletesedésre. Az ünnepségeket azonban feleslegesen ne halmozzuk, s a nagy közönség részére egy táborban legfeljebb csak 1—2 nyilvános ünnepélyt rendezzünk.

e) Egyéb szórakozásokról is tehetünk említést, mint például a horgászás, fényképezés, rajzolás, olvasás, levélírás, naplókészítés, vendégek fogadása, kalauzolása a táborban. Látogatóin-

kat: cserkészeink kedves szüleit, rokonait nagy szeretettel, előzékenységgel fogadjuk, álljunk mindenben szolgálatukra. Ha lehetséges, látogatásukat oly időre kérjük, amikor tábori ünnepélyt rendezünk. A vendégek fogadására *külön napokat* jelöljünk ki (például vasárnapot), hogy munkánkban ne zavarjanak. Naplót minden cserkész vezethet, őrstől fölfelé azonban minden egységnek kell vezetnie. A napló pontos feljegyzése legyen a tábor fontosabb *eseményeinek*, rajzok, fényképek, festmények még csak fokozzák értékét. A *levélírás* legalább harmadnaponkint kötelező. Gondoskodjunk arról, hogy a fiúk ezt el ne mulasszák. Némi szelíd cenzurát — különösen az első napokban — gyakorolhatunk.

Nagy kedvvel szoktak a fiúk nekifogni a *tábori újság* szerkesztésének. Írók, költők, rajzolók, fényképészek stb. tág teret találnak itt ambícióik számára. A tábori lapot lehet írni és sokszorosítani (litografálni) is. Az első számot még otthon megjelentethetjük, az utolsó szintén otthon készülhet el.

7. Tábortűz. — Közismert dolog, hogy a tábori élet legkedvesebb, legfeleldetlenebb mozzanata a tábortűz. Ami a tábortűznél történik, már pusztán azáltal, hogy ott történik, bizonyos jelentőséget nyer, közvetlenebbül hat, jobban a lélekbe vésődik, mélyebben megmarad. Éppen ezért a tábortűz gazdag lehetőségeit jól fel kell használni; programját a parancsnoknak gondosan elő kell készítenie, ügyesen végrehajtania, tapintatosan vezetnie.

Mit csinálhatunk a tábortűznél? Voltaképpen mindent, amit a cserkészprogramm magában foglal, mindent, ami a tábori életben előfordulhat.

Idetartoznak mindenekelőtt a komoly *megbeszélések*, akár a parancsnok (vagy más arravaló egyén) beszédének, akár a fiúkkal való közös beszélgetésnek formájában. Az előbbi mód ünnepélyesebb, nyomatékosabb, az utóbbi intimebb, közvetlenebb, melegebb. A cserkészlet szellemi világának nincsen olyan része, amelyet ne lehetne jól alkalmazni tábortűzi megbeszélésre és amely ne nyerne azáltal, hogy a tábortűznél kerül elő. Amit e könyv más helyén a fiúkkal való megbeszélésekről írtunk, mindaz áll ezekre a tábortűzi alkalmakra is. Különösképen kell ügyelni arra, hogy a tábortűzi megbeszélés rövid, érdekes és főképen konkrét legyen. Ha csak lehet, alkalmazkodjék (legalább kiindulásában, vagy egy-egy vonatkozásában) alkalmi konkrét elemekhez, pl. az aznapi tábori élet valamely eseményéhez, a táborhely felidézte történelmi kapcsolatokhoz stb.

A megbeszéléseknek egy érdekes formája az ú. n. *cserkészparlament*. A vezető parancsnok fölvet egy kérdést, aztán a fiúk vita formájában hozzászólnak. A parancsnok irányítja a gondolatláncolatot, ügyel, hogy a fődologtól túlságosan és szükségtelenül el ne térjenek, éber gonddal őrködik, hogy a vita mindvégig korrekt, udvarias és cserkész-szellemű maradjon, a végén pedig ő is hozzászól, összegez, tapintatos tisztelettel bírál és levonja az

eredményt. Az ilyenfajta megbeszélések tárgya is lehet jóformán mindaz, amit a megbeszélésekről szólva említettünk (— 1.); gondosan vigyázzunk azonban arra, hogy csak olyan kérdést vessünk fel, amely a fiúk konkrét élményei alapján tárgyalható: ú. n. akadémikus vitáknak a mi tábortüzeinknél nincs helyük. Nem fogunk pl. vitatkozni a *hazaszeretetről* általában, hanem így tesszük fel a kérdést: *Mit kíván a hazaszeretet egy cserkészről?* — vagy: *Milyen fiúról lehet elmondani, hogy igazán szereti a hazát?* — Jó témák pl.: *Tanulságok a mai kirándulásból (vagy fürdésből, látogatásból stb.)* — *Bíráljuk meg a mai hadijátékot* (football-mérkőzést, örsi versenyt stb.). — *Mit juttat eszünkbe a.....i várrom (templom, kastély stb.)*.

Az efféle erkölcsi megbeszéléseken kívül igen jól lehet a tábortüznél tárgyalni, bemutatni, megmagyarázni, gyakorolni a cserkész *kiképzési anyag* számos részletét (pl. első segélynyújtást, csomókat, tűzgyújtást, bizonyos szakács-, illetve konyhas-ismereteket, egyes ügyességeket, mint a lasszó- és krinolin-gyakorlatokat stb.

Kitűnően fel lehet használni a tábortüzet sokféle *játékra* is. Az ismeretes ülőjátékok mellett (közmondás-kitalálás, determinációs játék, „Hogy tetszik?“, „Amerikából jöttünk“, „Előkelő ismeretlenek“ stb.) nagyon népszerűek ilyenkor a *színjátás* különféle fajtái is. Be lehet tanulni és a tüznél előadni költeményeket, monológokat, dialógokat, kisebb színdarabokat. Kedvelt mulatság az is, hogy néhány fiú, összebeszélés után némajátékkal elevenít meg egy verssort, a többinek pedig ki kell találni, milyen verset vettek fel. Igen kedveltek a rögtönzött színdarabok is, esetleg valami ismert olvasmány (pl. Winnetou, Toldi, kuruc-történetek stb.) alapján, vagy csak azokból ismert alakok megszemélyesítésével, de szabad lelemény után.

Nagyon szeretik a tábortüznél a fiúk — főleg a kisebbek, de a nagyobbak is! — a *mesét*, érdekes történetek, anekdoták, tréfák elbeszélését. Okos körültekintés és lelkiismeretes előkészület mellett arravaló vezető kezében ez is értékes lehetőségeket nyújt az etikai célok (pl. a hazafias érzés nevelése) szolgálatára. A világért se akarjunk azonban a mesével is moralizálni, mindenáron „tanulságokat“ erőszakolni. A mese önmagában is megbecsülhetetlen érték, tanulságnak pedig csak az értékes, ami magától, magából az öncélú cselekményből kínálkozik.

A tábortűz a legfőbb tere és alkalmá az *éneknek, nótázásnak*. Énekszó nélkül nem is tábortűz a tábortűz. Tanítsuk meg a fiúkat (és pedig elsősorban a tábortüznél) minél több énekre, ébresszük fel éneklő kedvüket, gyakoroljuk őket korrekt, szép éneklésre. Ha a többszólamú ének nehezen megy, ne erőltessük: inkább legyen egyszólamú énekkarunk, de az korrekt, és énekeljen benne lehetőleg minden fiú, semmint erőlködő, minduntalan hamis hangba tévedő, kisszámú „énekesek“-ből álló „válogatott“ négyeskarunk. A dalok megválogatásában legyünk kényes ízlésűek. Nemcsak a szennyes,

léha, ízléstelen kupléknak, kabarédaloknak nincsen helye cserkészek közt: a mai úgynevezett múdalogok közt is akad nem egy, amely szövegével a magyar nyelvérzékét, az ú. n. irredenta-dalok közt nem egy, amely vad bosszúlihegésével a keresztény érzületet és a cserkészelkületet sérti. A régi magyar dalkincs, a kurucdalok, a népdalok, ősi egyházi énekek, nagy költőink remekei, a friss cserkészdalok stb. a dalos szellemnek eme fattyúhajtásai nélkül is bőven ellátják műsorunkat. A hegedű és tárogató stb. szerencsésen egészíti ki a nótázást.

A tábortűz ne tartson nagyon hosszan; rendes ideje egy óra; másfél órán túl még kivételesen se nyujtsuk. A fiúk a tűznél üljenek (a gyepen; ha kell, takarón vagy ponyván), ne álljanak, se ne feküdjenek. Helyezkedjenek el félköralakban, ha lehet domboldalban (görög színház módjára), a kör másik oldalát nyitva hagyván az előadók és a tűz ébrentartói számára. A tűz ne legyen túlságosan nagy, de mégis elég nagy ahhoz, hogy jól megvilágítsa az előadókat. A tűz mellett állandóan tartsunk kéznél — veszély esetére — 1—2 vízzel telt vödört. A tábortűz alatt el ne felejtkezzünk a tábor őrzéséről: az őrök nem lehetnek ott a tűznél!

Egyébként a tábortűz rendszerint hű képe az egész tábor szellemének.

V. Befejező munkák.

1. *Táborbontás.* — (L. Tábori munkák.) Kiosztjuk az utolsó közös reggelit vagy ebédet, kiürítjük szalmazsákjainkat, egvéni szerelvényünket málházzuk, lebontjuk sátrainkat, kiporoljuk, összehajtogatjuk őket. Összecsomagolunk minden csapatszerelvényt, úgy, ahogy táborba hoztuk. Kiszállítjuk az állomásra, gondosan felrakjuk a vonatra, mi is felszállunk s utazunk hazafelé.

Idehaza folytatjuk a befejező munkákat.

2. *Jutalmazás.* — *a)* A pontozás alapján megállapítjuk, ki volt a *legjobb táborozó?* A legjobb táborozónk valamely maradó emléktárgyat (vésett plakettet, díszoklevelet stb.) kap megfelelő ünnepélyes keretek között; *b)* a *legjobb őr* vezetőjét vésett cserkészszíppal jutalmazhatjuk meg, az őr zászlórúdján viselheti a nagy aranyliliomot; *c)* a legügyesebb *nagytabori napló* íróját pl. könyvjutalommal örvendeztethetjük meg.

3. *Nagytabori záróünnepélyre* hivatalos a tábor valamennyi résztvevője és a csapat valamennyi tagja, esetleg szülők, tanárok stb. is. A záróünnepélyen hirdetjük ki a pontozás végleges eredményét, olvastatjuk fel a legsikerültebb tábori napló legszebb részeit, osztjuk ki a jutalmakat.

A tábori záróünnepélyt otthonunkban rendezzük s szerény uzsonnával zárjuk, melyen tábori emlékeink felújításának szentelünk legtöbb időt.

4. *A tábor történetét* is meg kell írunk vagy iratunk. A csapat nagytábori naplója legyen a tábor életének hű tükré, mert így meríthetünk belőle tanulságot s így használhatjuk fel minden tapasztalatunkat táboraink fokozatos tökéletesítésére. Fényképekkel igyekezzünk megörökíteni a tábori élet legfontosabb mozzanatait. Készítsünk felvételt a résztvevőkről, a felépített táborról stb. Rajzolóinkat, festőinket is állítsuk munkába. Naplónkat táblázatokkal, kimutatásokkal tegyük még értékeesebbé. (Résztvevők grafikonja, étlaptáblázat, munkafelosztás kimutatása, nagytábori zárószámadás (mérleg) stb.)

5. *Készülés a következő évi táborra.* — Cserkészeink vidám kedvvel, megerősödve, megedződve, igen sokszor meg is kövéredve kerültek haza a táborból. Szüleik is meg vannak velük elégedve: kívánják a tavaszt, majd a nyarat, melyen ismét táborba szállhatnak. Munkakészségüket a cserkészstudományokban való továbbhaladásukra irányítjuk; szüleik jóakarátát a jövő évi költségek előteremtésében, lassú, de céltudatos összegyűjtésében értékesítjük. Munkaprogrammunk, mely az őszi, téli s tavaszi hónapokat kitölti: a tábor előkészítésének szolgálatában áll. Őszintén megállapítjuk táborunk hibáit, tanulunk belőlük s igyekezünk a jövőben kerülni azokat. Ily céltudatos irányítás mellett biztosra vehetjük azután, hogy minden táborozás tökéletesebb lesz az előzőnél s a technikai nehézségek fokozatos legyőzése után egyre több energiát fordíthat a vezető a táborozásnyújtotta lelki értékek kiaknázására és fejlesztésére.

KILENCEDIK FEJEZET.

A mozgótábor.

A cserkészélet minden romantikáját, a cserkészkipróbálás, helytállás minden alkalmát, a cserkésztudományok gyakorlásának minden lehetőségét erősebben nyújtja a mozgótáborozás, mint a helyhez kötött állótábor. A fiatal lélek általános látókörének tágítását, a szív kincsének gyarapítását, az életrevalóság, a talpraesettség nagyobb fejlődését azért valósítja meg jobban, mint akármilyen más gyakorlat, mert folytonos újságok szenzációival, folyton változó idegen miliőben a figyelmet és a leleményt szakadatlanul igénybe veszi. Lehet fárasztó, de sohasem lehet unalmas és tanulságnélküli. A mozgótábor eseményei az anyagi embernek a földtől és terményeitől való függését, az élet mindennapi, elmellőzhetetlen mozzanataival szakadatlanul szemléltetik; de egyszersmind a természet új meg új szépségeinek feltárásával, valamint az emberi munka és az emberi szellem diadalának változatos képeivel a lelket egy magasabb, szellemi világ benyomásaira is fogékonyá teszik.

A mozgótáborozás vizsgálatánál először is az tűnik szembe, hogy *más*, mint a turistaság. De jelentősen különbözik az állótábortól is. Kettős párhuzamot kell tehát vonnunk: 1. mi a különbség álló- és mozgótábor, 2. mi a különbség turistaság és mozgótábor közt.

1. Az állótábor legjobb tartama 14—21 nap, lehet hosszabb is; a mozgóé rendszerint kevesebb. Az állónak állandó foglalkozási kerete van, normális napi beosztással, a mozgónak csak általános tervezetét lehet előre megállapítani, a részleteket csak napról-napra. Az állótábor munkásságának és az időnek jelentékeny részét lefoglalja a konyha, a mozgón közös főzés ritkán van, háztájsákból étkezünk, vagy kicsi csoportok (2—2 fű) maguk főznek hamar készülő ételeket (tojás, pirított szalonna, tea, tej, sült hús, burgonya stb.). Az állóban résztvehetnek kisebbek is, esetleg nagyszámban, a mozgóra 14 éven alulit nem vihetünk. Állótáborban sokan lehetünk, a mozgónál a huszas számot nem célszerű túllépni. Az állótábor, különösen ha kirándulásokkal fűszerezzük, igen jó alkalom a haza egy kis darabjá-

nak közeli megismerésére, a mozgón azonban egy-egy egész vidékről, hazánk egy-egy tájáról kapunk összefoglaló képet. Ezért a mozgótáborozás a legjobb formája a „tanulmányútnak“, mert földrajzi, néprajzi, természetrajzi, ipari, földművelési ismereteinket széleskörű összehasonlítás útján, erőltetés nélkül őregbíti — a vezető eredményesen, biztos érdeklődés mellett festhet alkalmilag összefoglaló képet hazánk egy-egy tájáról —: a mozgótábor igazi *honismeretre* vezet. Az állótábor célja: a cserkészszemély szerint való élet, a cserkészpraktikumának elsajátítása; a mozgótábor országot akar látni és megismerni, de cserkészszemmel és cserkészügyességgel. Az állótábor célja tehát a mozgónál már föltétel: képzetlen, ügyetlen cserkészekkel mozgótáborozásra nem vállalkozunk.

2. A turistánál a hangsúly inkább a testedzésen, a hon- és vidékismereten van. A cél inkább a szórakozás és nem az önnevelés — míg a cserkész mozgótáborozását is az a szellem hatja át, ami minden tettét és gondolatát: a cserkésztestvények alapján való tökéletesedés és közérdek. A turista gyönyörködni megy, sportot űz — ha nem is versenysportot — legszívesebben egész kis (4—5-ös) társaságban, tehát a célnál érzi otthon magát. A cserkész a gyönyörködés mellett nem mellőzheti a nyomolvasás, a játék, a gyakorlatozás, cserkésztestvérei iránt való szeretet, a szolgálatkészség, a cserkészfegyelem és bizonyos cserkésznapirend célkitűzéseit (pl. közös imádság, zászlótiszteltetés, parancsadás, napos szolgálat, zártrendű menetelés stb.) — a cserkész tehát a mozgótábor minden pillanatában és minden mozzanatában *a maga sajátos cserkészéletét éli*. Másképp tán úgy mondhatjuk, hogy a turista a konkrét célért (csúcsért, menetelésért stb.) indul, a többi alárendelt dolog — a cserkésznél az eprészés vagy gombaszedés éppen egyenlően fontos a játékkal, a térképészeti és tájékozódási gyakorlattal, vagy éppen egy-egy magas csúcs vagy gerinc kilátásának gyönyörűségével. A sok rokonvonás mellett tehát (a vidék, népszokások, műemlékek, üzemek, növény- és állatvilág megismerése, mely egyformán célja turistának és cserkésznek) a főkülönbség az, hogy a *cserkész a mozgótáborban jó turista* kell, hogy legyen, de a jó turista még nem cserkész is egyszersmind. A turista útteljesítménye nagyobb, lehet napi 35—40 km is, vagy ennek megfelelő magasság, a cserkész nem teheti a nap főeseményévé a menetelést, csak kivételesen, teljesítménye az átlagos 10—15 km-t nem lépi túl. A turista korán kel (hajnalban, vagy hajnal előtt), korán fekszik (alkonyatkor) és keresi este a társaságot, menedékházakat, ellenben a cserkész csak reggel kel (6 óra körül), este tábornút mellett éli át és beszél meg még egyszer a nap eseményeit, kerüli az őt meg nem értő zajos tömegeket, legszívesebben saját sátra alatt hál. A turista minden időben jár, siet, a főzésre és pihenésre sajnálja az időt; a cserkész az esős, hideg időt másra is fel tudja hasz-

nálni, többször is főz, nem a mentől hosszabb út ledolgozása, hanem az időnek testileg és lelkileg előnyös kihasználása a célja, cselekedeteit az egységes vezetés szabja meg. A csapat nem túristacélra összeverődött vagy szórakozást kereső vegyes társaság, hanem egytörekvésűeknek a cserkészcsapat lelki közösségében az életre, a jövőre való vidám, de meggondolt készülése. Ez a különbség turistaság és mozgótábor között.

Ezek után rátérhetünk a mozgótáborozás technikai részleteinek megbeszélésére.

Mindenekelőtt a bejárando vidékről, területről térképet szerzünk be (1 : 75.000) és a rendelkezésre álló útikalauzok, monografiák tanulmányozásához fogunk.

A mozgótábor menetvonalának végleges megállapítása előtt ajánlatos a helyi hatóságok, közégi előljáróság, iskolák vezetőinek tanácsát és pártfogását kérni. Ha kincstári területen akarunk táborozni, a főerdési hivatalhoz, ha magántulajdonon, akkor a tulajdonoshoz forduljunk engedélyért. Az éjjelező helyek hatóságát mindenesetre értesítjük és szállást kérünk. Táborozási engedély itt is mellőzhetetlen. (Orsz. Táborozási Biz.!)

A mozgótáborozásra csakis edzett, kipróbált, fáradalmakat bíró cserkészeket vihetünk. Cserkészek felügyelet nélkül még kisebb mozgó táborozásra se induljanak.

Minden esetre előnyösebb, ha a csapat száma alacsony, de lehetnek akárhányan (legfőleg a technikai nehézségek szaporodnak), csak örsönkint legalább egy-egy segédtiszt vagy tiszt álljon rendelkezésre (az örsvezetőn kívül), különösen vizitáborban vagy magashegyi útnál.

A táborozásra megfelelő legjobb idő: július és augusztus. Az időjárás többnyire állandó és az éjjelek melegek. A táborozás helyéül az ország valamely történelmileg és földrajzilag nevezetes vagy érdekes vidékét válasszuk. Nagyon jó, ha akár nekünk, akár cserkészzeinknek azon a vidéken ismeretségeink vannak.

Az *élelmezés* előzetes megszervezése, tekintve, hogy közös, nagyszabású főzés nincs, itt sokkal könnyebb feladat, mint állótáborban, mert egy-egy helyet aránylag nem terhelünk meg túlságosan. Mindenesetre előzetes tájékozódás és az útiprogramm alapján helyenként kell a szükségességeket biztosítani, esetleg lefoglalni (foglalóval). Az élelmezés alapja azonban azok a hideg, tartós, száraz élelmiszerek, melyeket hazulról viszünk magunkkal, vagy útközben egyes nagyobb falvakban (a Szövetkezeteknél) vagy városokban vásárolunk. Magunkkal vinni főként sajtot, szardiniát, szalámit, szalonnát, cukrot, kétszersültöt, konzervet és füstölthúsfélét fogunk, a helyszínén főként tejre és friss gyümölcsre, esetleg kenyérré és tojásra számíthatunk. Élelmezésünkben mindenesetre lehetőleg függetlenítsük magunkat a vidék viszonyaitól.

Fölszerelésünket ugyanazon az alapon állítjuk össze, mint az állótáborra. (L. Magyar Cserkész könyvei 31—33 sz.) Az egyéni fölszerelést azonban most ki kell egészíteni egy drb katonai sátorlappal, mely a lakósátor fölveréséhez kell és egy megfelelő nagyságú (50×150) viaszos (impregnált) vászonnal vagy hálósákkal, vagy egy másik sátorlappal, mely fekvőhelyünkre aláánk kerül. Szerephez jut a gyorsfűző is és ezzel együtt még egy kis borszeszt is vigyünk magunkkal. És különös gond illesse meg fölszerelésünkben a harisnyát (gyapjú legyen vagy vászonkapca helyettesítse) és a cipőt gondozó és puhító olajokat és zsiradékot. (L. u. o.!)

A csomagolásra, szállításra, utazásra kellő értelmes alkalmazással áll mindaz, amit a Táborszervezés technikája c. fejezetben elmondottunk. A közös poggyász a minimumra szorítkozzék (lásd Tábori munkák!), ha azonban mégis jelentékenyebb, akkor, ha a terep lehetővé teszi, kizikocsin kell tolni; ha ez bármely okból nem lehetséges, fuvarost, társzekeret kell fogadnunk — minden cserkész-szégyenérzet nélkül.

A *szállóhely* megválasztásánál fontos szempontok, hogy lehetőleg szélről védett helyen, száraz talajú tisztáson, iható víz: forrás vagy kút közelében, de a közlekedési utaktól kissé távolabb legyen. A mocsaras, nyirkos területet kerüljük. Jó, ha valami erdészlak, tanya, pajta vagy akár falu közelében van a táborhely, hogy végső szükség esetére menedéket találjunk. — Folyóvíz használata ivóvízül egészségtelen.

Sátraink felállítása a terep és a cserkész-szempontok figyelembevételével történjék. A fekvőhelyekre friss lombot, fenyőágakat, esetleg akár ágakat vagy rőzsét rakunk, ha nem tudunk szalmát vagy szénát keríteni. Nagyon jó, ha ezek fölé viaszos vászonlapot vagy sátorlapot és még egy takarót is teszünk magunk alá.

A mozgótáborozás időtartamáról, a napi menetteljesítményről már volt szó. (L. még a Kirándulás c. fejezetet! 239. l.) Ugyanott szólottunk már a menetelés módjáról és a menetelés felhasználásáról is. Itt még kiegészítésül annyit, hogy vegyünk programmba egy-egy ójjeli menetelést is, lehetőleg holdtöltekor, tartalékban azonban megfelelő tűzbiztos világítószerszámmal.

A mozgótáborozáson még kevésbé fontos a sietés, mint a kirándulásnál. Azért, ahol cserkész-szempontból érdekes megfigyelésre, tanulsággyűjtésre, ismeretszerzésre, vagy akár egy kis eprészésre, gombaszedésre nyílik alkalom, ezt az alkalmat azonnal föl kell használni. Az egész napi menetet fölhasználhatjuk egy nagyobb szabású hadijáték játszására. Ennek lényeges mozzanatai: a járőrökre való szakadás, ismeretlen terepen térkép után való eligazodás, megszabott időpontban, kijelölt helyen való gyülekezés. Esetleg egyik csapat a másik nyomai és jelei után haladhat.

A *napi programot* korai keléssel kezdjük (6 óra körül), hogy a táborbontás tökéletes befejezése után (látható nyomunk ne maradjon) a napi út jó részét a nagyobb hőség bekövetkezése előtt (9 óráig) megtegyük. 9— $\frac{1}{2}$ 10 óra tájt egy óra pihenőt tartunk egy kis játékkal és tízóraival. Nagyon jó, ha a további menetet úgy lehet alakítani, hogy déltájt útunk aznapi céljához, valamely történelmi nevezetességű helyhez, várromhoz vagy fürdésre alkalmas helyhez érkezzünk. Ilyenkor fürdünk, a természetismeretben tökéletesítjük magunkat, a helyet szemléljük meg, esetleg főzünk, majd ebédelünk, ebéd után levelezünk, naplót írunk, pihenünk. Ha már az éjszakázó helyünkön vagyunk, pihenő után a tábort készítjük elő (ha az idő rossznak ígérkezik, ezt már hamarabb is megtehetjük!), élelempótlásról gondoskodunk, látogatásokat teszünk és ha van rá alkalom, valamit együttesen megsemlélünk (gyártelep, bánya, majorság, történelmi emlék, múzeum stb.). Uzsonna után cserkészjátékok következnek, esetleg a szerelvény és ruha javítása, bevásárlások, majd vacsora. Vacsora után a kellő óvatosság megtartásával tábor-tűzet gyújtunk és a mellett beszéljük meg a nap tanulságait, a másnapi utat, tanulmányozzuk térképen a másnapi út terepét, hogy jól fölkészülhessünk; énekelünk stb. 9·30—10 óra között lefekvés. Őrséget lehetőleg állítsunk bizonyos rendszer szerint és két óránként váltva.

A mozgótáborozást célszerűen lehet *kombinálni állótáborozással*, amikor is a legpraktikusabb, ha a mozgó megelőzi az állót. Lehet azonban fordítva is csinálni, ám ilyenkor a csapatnak csak egy része vehet benne részt, mert a többinek a poggyász hazaszállítását stb., szóval a tábor likvidálását kell végeznie.

Sokszor pedig mozgótábort *csónakon* vagy *tutajon* teszünk, természetesen kipróbált, úszni-evezni jól tudó cserkészekkel. L. e rész I. fejezet 150. l.! A kerékpáros táborozás megfelelő terepen és jó utak mellett szintén igen hálás dolog.

A parancsnokság mindig rendelkezék a szükséges pénzzel, hogy bármikor kocsit fogadhasson (betegség, rosszullét esetén), vagy hogy bizonyos útdarabot (pl. a terep tökéletes átázása miatt) vasúton tehessen meg. Ezért inkább nagyobbra szabjuk meg a táborozás részvételi díját s ha maradt valami. utólag fizessük vissza.

Hogy a táborozás egyes napjain hol tartózkodunk, azt gondos, körültekintő megfontolás után még itthon meg kell állapítani és cserkészeink tudomására adni (esetleg a Tábor-szervezés technikája c. fejezetben említett *prospektus* formájában) és ehhez a tervezetthez azután ragaszkodni is kell. A levelet egyes nagyobb, vagy fontosabb helyekre küldetjük, miután a postahivatalokkal megfelelő módon meg tudunk egyezni. Kerékpárosok, esetleg lovasok, nagy hasznára tudnak lenni a

tábornak hírszolgálat terén. Ugyancsak őket, esetleg valamely előeirányított különítményt fogunk fölhasználni arra, hogy táborhelyet keressen, vagy utasításaink szellemében szállást biztosítson.

*

Mint hangsúlyoztuk, a mozgótáborozás főideje a nyári időszak. Nem szabad azonban ebből azt következtetni, hogy a téli időben történő úgynevezett *téli táborok* talán kevésbé cserkészszerűek. Az önállóság, életrevalóság és cserkészhelytállás nevelésében és fejlesztésében kiváló hatásuk lehet s azt hisszük, nem kell külön részletezni annak az előnyeit, ha a fiút éppen akkor csalhatjuk ki a szabad levegőre, mikor a közfelfogás szerint a szabadban való mozgás csaknem lehetetlen, ha olyankor adhatunk neki alkalmat lelki és testi erőit jó társaságban felfrissíteni, mikor a legtöbb ember a szoba (sőt kávéház, késő esti mulatozás stb.) levegőjében való szórakozásra, vagy legjobb esetben a nagyvárosi füstös levegő korcsolyapályáira van szorítva, mikor a megerőltető szellemi munka után leginkább van erőgyűjtésre szüksége; és ha olyankor gondoskodhatunk helyes foglalkoztatásáról, mikor a legnagyobb a veszély, hogy felesleges idejét károsan használhatja fel. Különösen a *nagyobb fiúknak* a téli táborban változatosságot, több férfiasságot igénylő nehezebb feladatokat és testük edzésére, ügyességük gyakorlására, a sífutásban, térképolvasásban, hazánk megismerésében való kiképzésükre olyan alkalmakat tudunk adni, mint nyáron alig. Lustaság, ellógas, figyelmetlenség a téli táborban nincs, ellenben az összetartozóság, testvériség és különösen a fegyelem feltétlen szükségességének érzése (ami nálunk magyaroknál leginkább szokott hiányozni) önmaguktól kifejlődnek. A hosszú esték pedig a tábortüzi komoly megbeszéléseknek, énekeknek, játékoknak több időt engednek, mint amennyit a nyáron erre szálni szoktak.

Helye. — A nyári nagy táborokkal szemben — akár mozgó, akár álló téli táborunk — az első és legszembetűnőbb különbség, hogy ma még nem vagyunk annyira, hogy a télen is sátrak vagy más sajátkészítményű lakóhelyek alatt táborozzunk, hanem menedékházakba (a nagy forgalmúakat jobb kerülni!), vadászkastélyokba, magas fekvésű, elhagyott falvak és huták iskola-termeibe vagy legrosszabb esetben favágóbarakokba, bányakaszinókba és hasonló kész, fűthető építményekbe kell húzódnunk, ahol a külvilág zavaró hatásaitól való elzárkózás is nehezebb. Ezekben a tűzveszély fokozottabb, a főzés, étkezés, sőt sokszor a parancskiadás is csak fedett helyen történhetik. (A kályhák és tűzhelyek használhatóságáról tehát előre meg kell győződnünk.)

Ha a hely szűk, a rendet és tisztaságot nehéz fenntartani, a mosdásra, mosogatásra külön helyet kell szálni és számos olyan körülménnyel is számolni kell, ami nyáron nem okoz gondot.

A *magasabban* fekvő vidékek hidegebbek, de ott előreláthatóan állandó a hó és a fagy, ha elég tüzelőanyagról gondoskodunk (a hó alól rőzsét szedni nem igen lehet): sokkal jobban fogjuk magunkat érezni, mint az alacsonyabb fekvésű helyeken, ahol az olvadás és fagy állandó váltakozása a szabadban való tartózkodást csakugyan megnehezíti. Ilyen helyen a hó-takaró a sífutáshoz nem jó, a vékony réteg alól a göröngyök, gallyak kiállanak, olvadáskor meg feneketlen sár és jeges hólé riaszt el a gyaloglástól. Magasabb helyeken már a látogatók és cukrosboltok hiánya is nem megvetendő előny.

Előkészületek. — Az előzetes táborszemlélt természetesen személyesen és nagyon gondosan kell elvégezni, a beförött ablak, rosszul záródó ajtó, a mellékhelyiségek hiánya, füstölő kályhacső, patkány- és egerjárás és számos itt fel nem sorolható kellemetlen meglepetés sokkal súlyosabb zavarokat okozhat, mint nyáron. Sokkal több helyet is kell egy-egy fiúra számítani. Nyáron mindig „elég tágas a sátor külső oldala“, mert bele csak aludni járunk, míg télen néha napokig a „sátorban“ kell azt is elvégezni, amit nyáron „a sátor külső oldalán“ is lehet.

A fiúkat lakóházakba elszórtan elszállásolni nem ajánlatos.

Az elhagyottabb helyeken tejet és más *élelmiszert* sokszor nem lehet beszerezni, a víz többnyire túlságosan hideg, ajánlatos tehát napjában sokszor — de igen világos — teát főzni. A vízben főtt kakaó is jó ilyenkor. Az élelmezésnél számítani kell arra, hogy a fiúknak télen jobb az étvágyuk.

Világítóeszköz is több kell a hosszú téli esteken, mint nyáron. Ezek megválasztásánál a tűzveszélyre legyünk különös figyelemmel. (Szalmazsákra feldűlő petróleumlámpa.) Hogy ezek az esték unalmasakká ne váljanak, a megbeszélések, közös játékok mellett jó naponta 1—2 óra kötelező tanulási időt is beiktatni és az étkezés utáni 1—1½ óra szabad idő alatt a sakkjátékot, halmát és más olyan szobai szórakozást is megengedni, melyeknél a szerencsének szerepe nincs (pénzbe nem szabad semmit játszani).

Lábbeli, keztyű soha sincsen túlsok, pokróc, takaró, gallér is inkább kell, mint nyáron — de *túl ne terheljük* a fiúkat! (Tábori munkához való szerszám, tábori tűzhely, sátorfelszerelés és sok más holmi rendszeren felesleges, edényeket esetleg a helyszínén kaphatunk kölcsön.) Télen szélben-hóban, viharban menetelés közben pihenni, megállani vagy éppen leülni többnyire nem is lehet, ezért az utiterv elkészítésénél még óvatosabbnak kell lenni, mint nyáron, a kimerülésnek útközben nem szabad előfordulnia. Előre felfogadott fuvarosok gyakran visszalépnek, vagy hihetetlen követelésekkel állanak elő. A szerkocsi mély hóban néha nem szállítható. Ilyenkor a cserkésztalálékonyságnak kell segítenie (síból rögtönzött hótalp, ródli, vagy esetleg a poggyász megosztása és két részletben való szállítása a tábor helyére). A téli menetidők a nyárinak néha többszörösei. Az út inkább legyen

hosszabb, de vezessen több lakott hely közelébe. Minden ilyen helyen a csapat minden tagja figyelmeztetendő, hogy szójjon, ha fáradt, álmos vagy gyenge, ha nem bírja a holmiját, vagy bármi panasza van.

Orvos előkerítése, betegszállítás, orvosságbeszerzés is nehezebb, mint nyáron, pedig a kisebb fagyás (szűk cipő, nedves keztyű), szorulás (a hidegben kellemetlen kijárni), bélhurut (jég-hideg ivóvíz), zúzódások és apróbb sérülések (bukás, túlbő láb-beli) itt gyakoribbak. Ezzel szemben, ha a lakóhelyiséget nappal sem fűtjük túlságosan, torokgyulladás, gyomortúlterhelés, nátha és a nyári tábor többi kisebb egészségi zavara teljesen el szoktak maradni. Tizenöt éven aluli vérszegény vagy elhízott fiúnak csak akkor való a téli táborozás, ha előzően hozzászoktatták hidegben való tartós testi munkához. Beteges szervezetűt és feltűnően gyengét kockázatos dolog elvinni. Az előzetes orvosi vizsgálat tehát itt még fontosabb, mint nyáron.

Sífutás. — Havas időben és helyen a téli tábor legélvezetesebb szórakozása a sífutás. A felszerelt sí párja ma 20 aranykorona körül van, de egyes csapatok ennél olcsóbb forrást is találtak, vagy maguk készítik kötéssel együtt. Vannak rajok, amelyek egy tucatnál több saját felszerelés felett rendelkeznek és sível 40—60-as létszámban is ki tudnak vonulni.

A sífutást még felnőttek is meg tudják tanulni 6—8 nap alatt, úgyhogy könnyű és közepes terepen kirándulásra vállalkozhatnak. Gyerekek pedig utánzási ösztönüknél fogva még sokkal hamarabb jönnek bele.

A felszerelést azonban még itthon ki kell próbálni és ajánlatos az összes táborozókat teljes felszereléssel 3—4 órai gyalogútra vinni az elindulást megelőző napokban.

A sí fel- és lecsatolását, a helyben való fordulást, a felkelést, elesést és sok mindent otthon előre be lehet gyakorolni (de ablakok betörése és törékeny tárgyak leverése nélkül). Kézikönyvül a Serényi-Hefty-féle a legmegfelelőbb, de a legszükségesebb tudnivalók a Magyar Cserkész kiadványainak a síről szóló füzetében is megtalálhatók. (M. Cs. K. 68. sz.)

Ha *nincs hó*, vagy nincs sí, a téli tábor hótalpak fonásával, téli térképoltató-gyakorlatokkal, ünnepélyek rögtönzésével, fúrlya, faragott cserkészbot készítésével (verseny) és más kézügyességi gyakorlatokkal, korcsolyázással (fakorcsolya készítése) és a helyi viszonyoktól, az időjárástól, meg a táborparancsnok leleményességétől függő számtalan más foglalkozással tehető kedvessé, tanulságossá és mulatságossá. Igyekeznünk kell, hogy a napvilágos részében a fiúk mentől többet mozogjanak a szabad levegőn. A jellemnevelő cserkészmunka nagyjából a hosszú sötét estékre esik.

Mindenestre szükséges, hogy az a parancsnok, aki ilyet még nem csinált, a tábort valakivel előre megbeszélje, vagy még jobb, ha a téli tábor jövődöbeli vezetője előzően maga vesz részt egy másik begyakorolt csapat valamely téli táborán.

*

Itt kell említést tennünk végezetül az ú. n. *külföldi táborokról* is. Jelentőségük a cserkész élettapasztalatainak gyarapításában, műveltsége fokozásában, látóköre tágulásában mérhetetlen, azonban megszervezésénél néhány szempontot erősen figyelemre kell méltatni.

a) A cserkész külföldön a magyar gondolat és faj reprezentánsa, tehát külföldi útra csak egészen kiváló, minden tekintetben elsőrangúan képzett és gyakorolt csapatok gondoljanak.

b) Egy külföldi út ezer új benyomást ad, a hazai viszonyokkal való folytonos összehasonlításra késztet. Ebből következik, hogy inkább való a 16. életév utáni korban, mert a gyermeklélek tanulságait, élményeit kellőleg elraktározni, feldolgozni és értékelni nem tudja.

c) Külföldre menni táborozni, míg a magyar földet és népét kellőleg nem ismerjük: se nem okos, se nem cserkészies.

d) A külföldi út — legtöbb esetben — lényegesen többet kerül, mint egy hazai tábor. Jól meg kell tehát gondolnia a vezetőnek: megéri-e a fiúknak, a szülőknek a többletkiadást a külföld egy részén való végigrohanás, amelyből a fiúk lelkében csak homályos benyomások maradnak, vagy inkább kisebb utat tegyenek, de cserkészalapossággal.

e) A külföldi utak kevésbé, vagy csak ritkán adnak alkalmat arra az intenzív jellem- és testnevelésre, mint a hazai álló- és mozgótáborok, s az akarat erősítése helyett az *ismeretszerzés* lép előtérbe. Mondhatjuk tehát, hogy fontossága nagyobb az egyén, mint a köz szempontjából, hogy tehát cserkészjelentősége mérsékeltebb.

E szempontok figyelembevételével, megfelelő időben és megfelelő képzettségű cserkészekkel rendezve, a külföldi tábor a csapat több évi munkájának értékes eredménye és folytatása lehet, s mint ilyet, iktassuk programmba.

Szervezése, előkészítése az egyes csapatoknak kevésbé áll módjában; itt tehát minden esetben a Szövetség külügyi hivatalához kell fordulni. (L. részletesen III. rész, IV. fejl., 330. l.)

Alaki kiképzés. — Formai egység.

A próbaidős és újonc cserkész szakszerűen vezetett és fokozatosan előrehaladó, gondosan az egyes ifjú egyéniségéhez mért kiképzése és nevelése a cserkész gyakorlati használhatóságának egyik alapja. A gyakorlati kiképzésnél elkövetett felületesség a cserkész továbbképzésénél alig pótolható, de nagy hiba azért is, mert a felületesség elsajátításra csábít.

A gyakorlati kiképzés, mely folytonos erkölcsi neveléssel kell, hogy párosuljon, feloszlik:

*zártrendű,
testnevelési és
cserkészjátéokra való kiképzésre.*

A parancsnoknak (illetve oktató tisztnek) minden alkalommal előre meg kell beszélni oktatóival (segédoktatóival) az átveendő anyagot.

A kiképzésnek megfelelő tervezet alapján kell haladnia.

A tervezetben tekintettel kell lenni az időszakra és a foglalkozási időkre, az elméleti, erkölcsi és gyakorlati nevelés kellő változatosságára.

A zártrendű, testnevelési és harcserű kiképzés egyazon időszakban kezdődjék meg.

A kiképzés legtökéletesebb fokát akkor érte el, ha nehéz viszonyok között, éjjel vagy cserkészjátékoknál ködben is a csapat sikeresen működni képes.

Leghatásosabb kiképzési eljárás a

szemléltetés,
bemutatás,
vezényszó nélküli próbálkozás,
versenyszerű elsajátítás s azután
vezényszavak alkalmazásával való *gyakorlás*.

A kiképzést játékkal kell vegyíteni és tarkítani.

Fő a munkakedv és szorgalom fokozása.

A jó végrehajtásnak az alapos magyarázason kívül egyik fontos tényezője a *vezénység*.

I. A vezénylés.

A *vezénylést* igazán csak a katonáktól tanulhatjuk meg. Jól megtanulni minden vezetőnek kötelessége, mert: *a csapat úgy engedelmeskedik, amint neki parancsolnak*. Bizonytalanság a parancsadásban: megbízhatatlanságot szül az engedelmeskedésben.

Minden *parancs világos* s emellett lehetőleg *rövid és határozott* legyen. Mielőtt parancsolunk, jól meg kell fontolnunk, mit akarunk, hogy az elhamarkodást, a már egyszer adott parancs ismétlését és mindenkéfélt annak megváltoztatását elkerüljük.

Határozottság és hidegvér minden kényes helyzeten átségit és lehetővé teszi az esetleg hibás vezényszó helyreigazítását is egy *Visszakozz!* vagy *Oszolj!* és *Sorakozó!* közbeiktatásával. Ilyenkor a durvaság és saját hibánk leplezése azáltal, hogy az alantasokat hibáztatjuk: cserkésztszhez méltatlan és oktalan eljárás. Ha egy vezető nem ismeri jól a vezényszavakat vagy nem gyakorolta kellőleg azok helyes kiejtését: *ne álljon a csapat elé!* Vagy közölje őszintén cserkészeivel, hogy most ő is tanulni és gyakorolni akar. *Ez nem szégyen*. Rosszul vezényelni azonban súlyos hiba. A cserkészvezénylő *ne* akarjon a hideg tekintély elérhetetlen távolságában maradni, ne legyen nyers, főleg ne akarjon terrorisztikus kényszerrel hatni, hanem nyugodt és határozott vezénylőképességével. Valahogy mélyen át kell éreznie és azt a fiúkkal is meg kell éreztetnie, hogy nála a vezénylés nem a vezénylésért van, nem cél, hanem csak eszköz. Eszköze a külső rendnek és a sikert egyedül biztosító fegyelemnek. A katonás mozdulatok gyakorlása nem megtörni, fárasztani akar, hanem az a célja, hogy a szétzórtságba egységet, a rendezetlenségbe rendet vigyen és *a szilárd, rendszeres, biztos formák hódító erejével* is lendítsen bennünket előre cserkészutunkon. Ha így a fiúkat is belevontuk főrekrvéseinkbe, mintegy munkatársainkká emeltük, akkor a fegyelem legszebb fajtát, az *öntudatos fegyelmet* teremthetjük meg, és akkor sohasem fog előfordulni, hogy egy esetleges hibás vezénylés általános derültséget kelt. (L. I. rész, 98. l.)

A vezénylésnek is külön természetrajza van — és ezt ismerni kell! A vezénylő hatása is elsősorban etikai és lélektani alapon nyugszik: vagyis huzamos gyakorlás és belemélyedés s a belőlük fakadó biztosság, de főként önmagának belső rendezettsége teszi számára lehetővé, hogy gyakoribb és nagyobb büntetések, hogy fenyegetés és rettegtetés nélkül pontos vezényszóra pontos végrehajtást kapjon. A vezénylés nehézségeit nem szabad lekicsinyelni, de nem is szabad félni tőlük. Gyakorlatlan parancsnokkal könnyen megesik, hogy a vezényszavak pontos ismerete mellett is bizonyos lámpaláz fogja el az arcvonaltól. Ezen csak más parancsnokok magatartásának szorgos megfigyelése és a *kis csoportokkal kezdett szorgalmas gyakorlás* segít.

Vezénylések alkalmával főként a következőkre kell folyton ügyelnünk: *felállás, hanghordozás, ellenőrzés és javítás.*

Felállás. Az arcvonallal, vagy annak valamelyik (főként jobb) szárnyával szemben úgy kell felállnunk, hogy minden cserkész lássunk és minket is minden fiú lásson. Ezt úgy érzük el, ha legalább oly távol állunk a vonaltól, mint hosszának körülbelül $\frac{1}{3}$ -a. Ha 60 lépés hosszú (illetve széles) csapattal (szakasszal) állunk szemben, akkor 20 lépésre megyünk az első sortól. Ha 40 lépés mély menetoszlopnak (kettősrendek) vezénylünk, akkor körülbelül 13 lépésre és oldalt, vagy pedig az oszlop végén tartózkodunk. Fölvonulásnál ezt nem tehetjük: ilyenkor a csapat előtt menetelünk, s hogy vezényszavunkat meghallják, szembefordulva vezényelünk. Menet kivételével mindig vigyázzban állunk, mikor vezénylünk. Izegni-mozogni, fölöslegesen gesztikulálni nem szabad. Ha egyes cserkészeknek adunk parancsokat vagy jelentésüket vesszük, szintén a vigyázz-állás fölvétele kívánatos.

Hanghordozás. Olyan hangon kell vezényelnünk, hogy a csapatnak más eszébe se juthasson, mint az, hogy itt a parancsot legjobb tudás szerint azonnal végre kell hajtani. Ehhez a vezénylőnek belső meggyőződése kell, hogy itt valóban nem lehet másra gondolni.

A vezénylés legyen *hangos*, de ne legyen ordítás. Nem szabad azt gondolni, hogy az erős hang és a kiabálás a jó vezénylés titka. Sokkal fontosabb, hogy *nyugodtan*, de élesen és *hangsúlyozva* vezényeljünk. Oktatásnál alárendeltjeinknél ne tűrjünk halk vezénylést. A vezényszót okvetlenül *szótagoljuk*. A figyelemztetőket sebesebben mondjuk, azt a szótagot azonban, amelyre a mozdulat következik, rövid szünet után erős hangsúllyal kiáltjuk; pl.: „Menet! Raj...“, ezt — az értelem megkívánta modulálástól eltekintve — egyforma hanghordozással gyorsabban mondjuk (ez a vezényszó *figyelemztető* része) — kis kitartás után az *indulj!*-t erősebb hangsúllyal, egy pillanat alatt kiáltjuk (ez a vezényszó *rendelkező* része). A két rész között megjegyzést tenni (pl. „ne mozogj!“ stb.) nem szabad. A mozdulat *irányát*, valamint a teljesítés pillanatát — (hirtelen) mozdulat által — kezünkkel is jelezhetjük.

Ellenőrzés és javítás. A mozdulat végrehajtása után azonnal fussuk végig tekintetünkkel a vonalat és győződjünk meg arról, hogy *kivétel nélkül mindenki helyesen hajtotta-e végre a parancsot*. Itt tulajdonképpen kettős feladatunk van:

1. Be kell idegeznünk a csapatba, hogy más mozdulatot, mint a vezényeltet, nem szabad tennie senkinek. A vezényelt mozdulat után (oszolj, pihenj kivételével) a csapatban *semmiféle mozgásnak nincs helye*. A leghosszabb arcvonalnál is azonnal észre kell venni, ha csak egyvalaki is nem áll feszes vigyázzban, ha esetleg hibás mozdulatát korigálni akarja, kezét, fejét megmozdítja stb. Sohase tűrjük meg, hogy ne legyen teljes mozdulatlanság a

vezényszó végrehajtása után. Ha előfordul, a mozdulatot vissza-
koztatjuk és — esetleg megmondván miért — újravezényeljük.
Ezért állandóan tanítsuk, hogy ha valaki a mozdulatot hibásan
(pl. jobb helyett balra fordult) vagy nem teljesen hajtotta is
végre, akkor se merjen moccanni, mert a parancsnok majd ki-
javítja a hibát újabb vezényszóval, vagy pihenj!-t vezényel, ami-
kor az egyes hibázó hamar javíthat. De ha a vezényszó végre-
hajtása után mozgás van, ez csúnya és a fegyelmezetlenség be-
nyomását kelti.

Amennyire meg kell követelnünk a parancs pontos és teljes
végrehajtását, olyannyira óvakodjunk attól, hogy *egy parancsot*
elfelejtünk megváltoztatni, illetőleg visszavonni. Sokszor lehet
tapasztalni, hogy kiadnak egy *Vigyázz!* vezényszót és aztán
tűrik, hogy 1—2 perc múlva állandó mozgás, majd kényelmes
társalgás kezdődjék. Vagy — vagy! Éppen azért inkább ne ad-
junk semmiféle vezényszót, ha nem vagyunk tisztában annak ter-
hes voltával, illetve végrehajtásának reális lehetőségével. Vagy
másként ezt úgy mondhatjuk: a cserkészvezetőtől nemcsak a
vezénylésben való jártasságot követeljük, hanem azt is, hogy
mindazt végre is tudja hajtani, amit vezényel; tehát kell, hogy
már ő is átment legyen a kiképzés gyakorlati iskoláján, s legyen
tisztában parancsai terhes voltával vagy nehézségeivel.

2. A parancsnoknak meg kell ítélnie, *helyesen hajtotta-e*
végre mindenki a mozdulatot. Az egyeseknél ki kell javítani a
helytelenséget; ha pedig azt látná, hogy sokan nem értették meg
pontosan a vezényszót, akkor *visszakoztat*, elmagyarázza és
megmutatja a teendő mozdulatot és újravezényli. Feltétlenül
ragaszkodjunk itt a vezető elvhez: semmiféle hibát nem szabad
elnézni, „elcsúszni“ engedni, hanem okvetlenül ki kell javítani.
Javításnál az egyeshez odamegyünk és megtanítjuk, beigazítjuk
a helyes tartásra. Ha a mozdulatot nem tudja, a többinek *pihenj*-
t vezénylünk és őt külön oktatjuk és gyakoroltatjuk, esetleg ki-
vesszük a sorból és külön rábizzuk valakire, hogy a többi ki-
képzését ne akadályozza. Sohase tegyünk azonban gúnyos meg-
jegyzéseket, s egész eljárásunkból a segítség és tanítás készsége
domborodjék ki.

Sokat tehet a fegyelem és a mozdulat pontosságának javítása
érdekében a higgadt jutalmazás és büntetés. Jutalom: dicsérő,
elismerő szó, sarkalás céljából; büntetés: feddő szó vagy szug-
gesztív korholás („ilyen ügyes fiú hogy lehet ennyire ügyetlen!“).

Végül mindig eszünkben legyen, hogy *egyénileg bíráljuk el*
cserkészeinket. Ha egy fiú valamely fordulatot nem képes a többi-
vel egyenlő gyorsan felfogni, de az igyekezet kétségen felül meg-
van benne, akkor várjunk nála a pontos kivitellel, és semmiesetre
se erőszakoljunk az arcvonallal előtti szólózással, vagy gúnyolódás-
sal rögtönös eredményt. *Vezénylésünkben is a felv: először a*
cserkésztörvény, azután a rendgyakorlatok!

Könyvünk jelen kiadásában *nem* közöljük a vezényszavakat, hanem hivatkozunk az „*Örsvezetők könyvére*“, melyben a legszükségesebb vezényszavak bennfoglaltatnak. A közeljövőben azonban meg fog jelenni az átdolgozott és teljesen a cserkészegységekre (raj — örs) támaszkodó *Gyakorlati szabályzat*, a vezényszavak és különböző jelek hivatalos és teljes felsorolásával. Megjelenése után az lesz kötelező, így ehelyütt csak hivatkozunk rá. Itt csak még annyit, hogy a jó parancsnok és a jó vezető nemcsak a nagyobb egységek által végrehajtandó parancsok vezénylésében járatos, hanem jól ismeri az *egyes* és az *örsben* való kiképzésnél szükséges vezényszavakat is, sőt végrehajtásukat maga is többször gyakorolta és tökéletesen tudja. Másrészt a vezénylés terén nem despota, s nyújt elég alkalmat örsvezetőinek és tisztjeinek arra, hogy a vezénylésben és az önálló vezetésben ők is kellőleg gyakorolhassák magukat, s ők is átérezhessék, mily nehéz — de mily fontos is! — jól vezetni.

II. Gyakorlati kiképzés.

Mint minden cserkészkiképzésnél, a fegyelmező- és rendgyakorlatoknál is legfontosabb az egyesek vagy a kisebb egységek *kiképzése*. Nekünk itt fő teendők éppen az, hogy ezt a kiképzést irányítsuk és ellenőrizzük, azért beosztott tisztjeinket, örsvezetőinket alaposan föl kell készítenünk erre a munkára. Az ő munkájuk ellenőrzésénél azonban szigorúan ügyeljünk arra, hogy osztagok előtt őket rendre ne utasítsuk (csakis négy szemközt) és mindenképen *kerüljük a hatáskörükhöz való beavatkozást*. Sohasem szabad elfeledni, hogy nehéz, válságos helyzetben ezt csak ritkán tehetjük meg és könnyen elveszíthetjük a csapat fölötti hatalmat, ha az alárendeltet idejében öntevékenységre nem szoktatjuk. Minden örsvezetőnek, minden segédtisztnek bizalmat kell nyernie saját teljesítőképessége iránt, azért ne bénítsuk őket kicsinyeskedő befolyásolással.

A kiképzésben az első lépés legyen, hogy az örsvezető kiránduláson vagy itthon: az iskolaudvaron, valamely térségen, vagy pedig a cserkészotthonban megtanítsa az előírt mozdulatokra az *egyes* cserkészeket és ha már egyenkint tudják, akkor *sorban* (örsben) gyakorolják. E kiképzés szorosan az egyes cserkészek egyéniségéhez alkalmazkodják. A csapatban való munka sikere azon fordul, hogy a parancsolt mozdulatokat az egyesek helyesen hajtsák végre.

A gyakorlatok tartamát az újoncok (jelöltek) erejéhez kell mérni. Minden túlerőltetést kerülni kell. A túlhajtott követelés elbátortalanít és a teljesítményben könnyen hanyatlást, a fegyelmemben csökkenést idézhet elő. A jelöltet türelemmel és elnézéssel kell oktatni, becsvágyát föl kell ébreszteni. A jó szó gyakran

többet ér, mint a büntetés. A rosszakarát azonban minden esetben megtorlandó.

Ha az őrben való gyakorlottság bizonyos kielégítő mértéket elért, akkor sor kerülhet arra, hogy *az egész raj, parancsnokának vezetése alatt*, együttesen gyakoroljon. A gyakorlás történhetik az őrsi keretek, fölvonulási és fölállási formák fenntartásával, vagy az őrök ideiglenes összeolvasztásával. Mind a két módszernek megvan a maga jogosultsága, de vannak alkalmak, amikor az egyik speciálisan szükségesnek mutatkozik (kirándulásnál, hegyen, erdőben sokkal jobb az őrsi keret, városban, fölvonulásnál, csapatösszevonásoknál, szemléknél stb. jobb a zárt alakzat). Ezekről eltekintve általában arra törekedünk, hogy ha csak lehet, *az őrsi szabadabb és kényelmesebb alakzatokat használjuk*, s csak indokolt esetben vezessük a rajt vagy csapatot együttesen.

A *zártrendű* kiképzés részleteit és a vezényszavakat — mint már fentebb jeleztük — külön kiadvány fogja szabályozni.

Testnevelési kiképzés. A testnevelési kiképzés a test edzését és egészséges fejlődését célozza. Célrányos ennélfogva minden kínálkozó alkalommal ezen kiképzés programjából valamit megvalósítani.

A kiképzés anyaga felosztható arra, amit 1. a cserkész a csapatban együttes torna stb. keretében gyakorol, 2. arra, amit a cserkész otthon, vagy bárhol is van, önnönmaga egészséges fejlődése érdekében gyakorol.

Ebbe a kiképzési ágazatba tartozik a túristaság, sífutás, evezés, svéd- és szertorna, úszás és egyéb sportágak gyakorlása és tanítása.

Ide sorolhatók az élénk testmozgással járó labda- (körberóta, longaméta, dominó, kapitányos stb.) és egyéb játékok is (kitolós, kakasviadal, fogócska stb., lásd a Magyar Cserkész Könyveinek 54—56. számát „*Mit játsszunk*“.).

És végül idetartoznak azok a testmozgások is, melyeket rendszerint csak versenyek kedvéért szoktak gyakorolni (gerelyvetés, súlydobás, gyorsfutás stb.).

Fontos szem előtt tartanunk, hogy a különböző életkorok részére más és más nehézségű, illetve természetű, gyakorlatok felelnek meg a legjobban.

*

A cserkészjátékokra („harcszerű“) *való kiképzésnek célja* e játékoknak — mint kitűnő jellemnevelő eszköznek — megismerését, megértését és megszeretését előmozdítani.

A kiképzés munkájának könnyítésére szolgál, hogy az utóbbi célkitűzésre: a harcszerű megszerettetésére a mi ifjúságunk körében semmi fáradságot sem kell kifejtetni. A magyar lélek őstermé-

szete, az ifjúságunkban rejlő, Winnetou s más kedves alakok kalandjai által életre keltett, *adott* erkölcsi erőforrások oly gazdagok, hogy azokat zsenge korukban úgyszólván csak rendezni és a helyes irányba kell terelni, hogy a harcserű játékoknak értékes gyakorlati hasznát biztosítsuk.

Az ifjú lelkét May Károly Winnetou-könyveiben megragadja a főszereplők hősiessége, elszántsága, okossága, következetessége, józan számítása, avagy körültekintő óvatossága, látja az ezer akadállyal megküzdő hőst, a pampák önnönmagára s néhány társra utalt, túlerővel is végező fehérbőrű lovasát, látja az eléje tárt jellem vonzó szépségét s mindez erős vágyakozással viszi őt az utánzás birodalmába.

Igy kerül a küzdés és kitartás a gyermekfantázián keresztül a jellemkialakítás közelségébe és a kialakult jellemmel együtt az *életbe*.

Amint az úgyszólván semmiből lett cserkész tábor megépítésében és életének megszervezésében a honalapításnak és államalkotásnak látjuk nagyszerű és gyakorlatias kezdeti iskoláját, hasonlóképen elmondhatjuk azt is, hogy a harcserű játékok szabályaikkal az ifjú elé varázsolják a *küzdelemnek* örök szükségességét, de hozzáadva azt, amit az életben nem mindig látnak: a küzdelemnek, a harcnak becsülettel való folytatását.

A harcserű játékokban tehát a küzdés alaptörvényeit kell felismertetni cserkészfiainkkal. Ilyenek: az erkölcsi erők fölénye, az anyagi rendezettség és erő, az emberismeret, az összetartás, a vezető elismerése, a célkitűzések mértékletessége, az idő, tér és rendelkezésre álló erőknek kölcsönhatása, a gyorsaság és kitartás értéke, az alaposág jelentősége, határozottság, a biztonság, meglepő helyzetben a gyors és helyes elhatározás stb.

Ha a cserkész megértette az alaptörvények lényegét, fölfogta igazságait, kerüljön az életben bármely pályára, már nem lesz neki nehéz a pálya sajátosságaival összefüggő törvényeket fölszívní és helyét az élet küzdelmében betölteni.

De ezenfelül megtanul a cserkész egy egész sor ezen játékkal összefüggő gyakorlati ügyességet (vázlatkészítés, Morse-jelzés, megfigyelés, nyomolvasás, megközelítés, műszaki ismeretek, fényjelzés, távbeszélő, rádió használata stb., stb.), kifejleszti érzékszerveit (hallás, látás). Végül leleményességre, hidegvérre, gyors elhatározásra nevelődik.

A harcserű játékok nevelő hatásának és jelentőségének általános fejtegetése után ismerjük meg a kiképzés anyagát és menetét.

A kiképzés anyaga. — I. *Szellemi követelmények* (a vezetőtől, alvezetőktől, csapattól).

II. *Harci alapelvek* (felderítés, biztosítás, összeköttetés, menetek). Harcmódok (*támadás* és nemei, megközelítés. Harccsoportok, harcsávok, tartalékok, roham, üldözés. *Védelem* és nemei,

erőcsoportosítás, halogató és színlelt harcok, visszavonulás, erődtímenyek).

III. *Alaki rész* (örs, raj, csapat harci alakzatairól).

IV. *Műszaki rész* (híradás, összeköttetés).

V. *Terep ismerete és jelentősége*.

VI. *Játékrendezés*.

Ezen csoportosítás és áttekintés egyben a vezérfonala a Magyar Cserkész kiadványai között szereplő „*Harcserű*“-füzetnek, amely a játékkiképzés részleteivel behatóan foglalkozik. (L. M. Cs. K. 2. sz.)

A kiképzés menete. — A kiképzés meneténél szolgáljon alapelvül, hogy a csapat legkisebb sejtjeivel kezdjük meg a játékokat s addig, míg a vezető és cserkészek helyes magatartása teljes eredményt nem mutat, nagyobb egységben való játszásra át se térjünk.

A harcserű kiképzés kezdődjek meg a cserkész kiképzés legelső időszakában.

Helyezzünk nagy súlyt arra, hogy a kiképzés ne ötletszerűen, hanem rendszeres, fokról-fokra haladó munkássággal épüljön föl.

III. Szolgálati rend.¹

Cserkészeink mindig előállhatnak, sőt elő is kell állniok bajaikkal és panaszaikkal: mindazonáltal nagyon helyes, ha ennek a lehetőségét intézményesen biztosítjuk. Erre szolgál különösen táborban, vagy olyankor, amikor a parancsnok ritkábban érintkezhet csapatával, a *kihallgatás*. Ennek formája: A résztvevők bizonyos sorrendben — 1. szolgálat, 2. jelentés, 3. kérelem, 4. panasz, 5. kihallgatásra rendelve (fegyelmi okból) — egy sorban felállnak. Aki a kihallgatást összeállítja (tiszt, rajvezető, örsvezető), fővetést vezényel annak, aki a kihallgatást tartja (parancsnok) és jelenti, hogy a kihallgatás együtt áll. *Vi-gyázz! Pi-henj!* — Aki elé a parancsnok odalép, vigyázz-állásba helyezkedik, tiszteleg és jelenti ügyes-bajos dolgát. A parancsnok egyszerre tiszteleg vele, meghallgatja s döntését vagy azonnal közli, vagy megvizsgálás végett följegyzi (jegyezteti) az ügyet, vagy az illetőt magánkihallgatásra rendeli.

A *szolgálati* (hivatalos) *utat* meg kell tartani és tartatni. Vagyis (a pedagógiai célzatú beszélgetéseken kívül) cserkészeinkkel a nekik szóló minden parancsot közvetlen előljáróik (örsvezető, rajvezető, segédtiszt) útján közöljük és ne tűrjük, hogy

¹ Előkészületben van (s a közeljövőben megjelenik) a cserkész munkának *szolgálati szabályzatszerű* feldolgozása. Azzal, hogy e helyen a vezető számára legfontosabb szempontokat egy ideiglenes *szolgálati rendben* közöljük, nem szándékunk e szabályzatnak elébe vágni, csupán a leglényegesebb dolgokban *útmutatást* óhajtottunk nyújtani.

bármelyik fiú az ő megkerülésükkel és tudtuk nélkül forduljon egyenesen hozzánk hivatalos cserkészügyben. Különben sem a vezetésben való egység, sem a szükséges tekintély nem biztosítható kellőleg.

Föllebbvaló mindenki, aki magasabb rangot visel mint mi; *előljáró* az, aki alá szolgálatilag tartozunk. Minden föllebbvalót és előljárót *tisztelgés* illet meg; az egyenlő rangúak, valamint a találkozó csapatok is tartoznak egymást üdvözölni.

Az egyes cserkész legalább 3 lépéssel föllebbvalója előtt megkezdí a tisztelgést, s „Jó munkát!“ kíván, mit a föllebbvaló „Légy résen!“-nel viszonzoz. Ha a cserkész kerékpáron ül, vagy csomagot visz, tiszteletadása kemény fővetés. A csapatok (rajok) vagy egész állományukkal a parancsnok vezényszavára egyszerre teljesítik a fővetést, vagy pedig a parancsnok *Fővetés balra (jobbra)!* figyelmeztetője után — alantos parancsnokaik vezényszavára — rajonkint (örsönkint) egymás után. Az egyes cserkész, továbbá az örs — zászló, templom előtt a csapat is — tisztelgést, különben a nagyobb egységek rendszerint fővetést teljesítenek. *Pihenő vagy dolgozó* csapat *nem tiszteleg*; ezt parancsnoka a maga személyében intézi el. Templom, Szentség, esetleg feszület vagy temetés előtt való tisztelgés módjára az egyes csapatok egyelőre szabad kezét nyernek. Az államfő, főcserkész, királyi család, elnökség stb. tagjai előtt egyaránt az előírt tiszteletadás teljesítendő. Ünnepélyes alkalmakkor, amidőn több csapat van együtt, mindegyik úgy viselkedik, amint a közös parancsnok megszabja. Sátorban, vagy földött helyen, ha nem vagyunk keretben (örs stb.), felállás és könnyed főhajtás a tiszteletadás. Ha magasabb előljáró (cserkész-tiszt, parancsnok, szövetségi vezetők) lép be, a sátorban, szobában tartózkodók közül az, aki legelőször meglátja, *Vigyázz-t* vezényel, a jelenlévő rangban legidősebb jelentkezik a belépőnél és jelentést tesz a foglalkozásról (és létszámról.) *Nem cserkészruhában az üdvözlés a társadalmilag szokásos formában történik.*

Nagyobbszabású cserkészjátéknál, csapatösszevonásnál vagy ünnepélyes szemlénél — amikor tehát *több csapat* működik együtt — megegyezés vagy a Szövetség képviselőjének utasítása szerint egyik parancsnok átveszi valamennyi fölött a parancsnoklást. Ilyen alkalmakkor a főparancsnok rendszerint nem vezényel, hanem intézkedéseket ad ki, melyeket az egyes parancsnokok hajtanak végre. Az alárendelt parancsnokok ilyenkor a csapat nevét vagy számát mondják figyelmeztető gyanánt. Ha pedig a főparancsnok ad ki vezényszót, akkor előtte *minden csapat(ban)!*, vagy *csapatok!*, vagy egyszerűen *az egész!* figyelmeztetőt adja. Mindenesetre jó, ha a főparancsnok a formai egység biztosítása végett az alárendelt parancsnokokkal megbeszéli a kiadni szándékolt vezényszavakat és végrehajtásuk módját. Ilyen alkalmakkor kisebb csapatokat (rajokat) gyakran összevonnak. A fel-

állás (pl. a szemléhez) vagy *vonalban* történik (valamennyi csapat arcvonalban bizonyos sorrend szerint, de térköz nélkül egymás mellett), vagy *oszlopban* (a csapatok arcvonalban, de egymás mögött állanak).

A *Himnusz* és a *Szózat* éneklésekor, vagy ha a zenekar ezek valamelyikét játssza, a parancsnok tisztelgést rendel el. *Gyász* jelűl a cserkész balkarján viselhet fekete szalagot. Különböző cserkészruhában — a cserkészjelvényen és esetleges kitüntetésekön kívül — semmiféle más jelvényt nem szabad viselni.

A *cserkésztsízt* társadalmi szabadságában e minőségéből kifolyólag nincsen korlátozva — *korlátja egyedül a cserkésztsívtörvény és a fogadalom*. Mégis célszerűnek látszik itt megemlíteni néhány konkrét követelést, melyeknek — bár amazok szelleméből folynak — megvalósítási módja kérdésbe tehető.

a) A cserkésztsízt nem lehet tagja vallás-, vagy nemzetellenes testületnek;

b) a cserkésztsízt a nyilvános napi sajtóban és folyóiratokban a cserkészzel csak annyiban foglalkozik, amennyiben a Szövetség megfelelő szervével (sajtó- és propaganda-szakosztály, a kerületeknél működő sajtóelőadók) arról konkrétan megállapodott. Kevésbé vonatkozik ez egyes kisebb helyi aktualitások közlésére, de mellőzhetetlen ez a követelés akkor, amikor a cserkészzel többször, vagy kritikailag kíván valaki foglalkozni;

c) cserkésztsízt (öregcserkész) cserkészruhában sem botrányt nem okoz, sem megbotránykozást nem kelt (mulatókban való megjelenés, részegség, hangoskodás, tolakodás, villamosról való leugrálás stb., — természetesen polgári ruhában sem!);

d) cserkésztsízt — amennyiben alkoholt élvez — feltétlenül mértékletes, és csak étkezéssel kapcsolatosan iszik. Cserkészkiránduláson vagy *táborban* azonban *mindenféle alkoholfogyasztás* — orvosi rendeletet leszámítva — *tilos*;

e) cserkésztsízt a gondjaira bízott fiúkat el nem hagyja;

f) cserkészruhát szolgálaton (= cserkészmunkán) kívül nem visel stb.

Bár minden formaságot a legkisebb részletekig szabályozni akarni ma még nem lehet, mégis kívánatos, hogy azok mindenképp *egységesek* legyenek és ezért leghelyesebb a *katonai gyakorlati és szolgálati szabályzat* előírásait, illetőleg szellemét követni ott, ahol jelen szabályzat még nem intézkedik (pl. kürtösrre, dobosra, zászlótartóra, kihallgatásra, őrszolgálatra stb. vonatkozó szabványok). Viszont oly alakzatok, melyek e szabályzatban nincsenek megszabva, azonban esetenként célszerűeknek mutatkoznak, intézkedéssel rendelhetőek el. Mindazonáltal a legnagyobb mértékben helytelen eljárás volna az előírt vezényszókat és mozdulatformákat még szaporítani — vagy ezeken belül nagyobb egyenletességet elérni akarni.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A cserkészeszme továbbfejlődése.

(Vízicserkészek. Öregcserkészek. Kiscserkészek. Tanonccserkészek.
A falu cserkésze. Leánycserkészek.)

A cserkészmozgalom nálunk is, mint világszerte, életerővel teljes mellékágakat hajtott.

A vízicserkészet¹ nálunk külön vízicsapatok alakulásáig még nem jutott el. Népünk nem él annyira a vízen és a vízből, gyermekeink nincsenek annyira megbarátkozva a víziélet minden veszélyével és előnyével, hogy csapataink már újoncaikat is a vízre engedhetnék. Legtöbb jelöltünknel ennek már egyik legfontosabb előfeltétele, az úszni tudás is hiányozni szokott. Ezért a vízi életért legjobban lelkesülő csapataink is előbb általános cserkészkiképzést adnak fiainknak és csak az idősebbek külön örsét vagy raját engedik a vízre.

Az azonban még nem vízicserkészet, ha egy-egy örs vagy raj a kirándulásait előszeretettel a Dunán végzi, sőt az sem, ha e mellett a legfontosabb közlekedési, jelzési és rendőri szabályokat is ismeri. Az esetleges külön matrözegenruha pedig már éppen nem lényeges kellék.

A vízicserkészetnek a jellemző ismertetője a víznek, a vízi életnek öntudatos becsülése, szeretete és ismerete. A vízicsapat (raj, örs) tehát arra törekszik, hogy tagjai ne csak jó cserkészek legyenek, necsak folyó- és állóvizeinket és a csónakázás min-

¹ Cserkészesapatok legalább 3 tagú pákász (vízicserkész) csoportjai számára az O. I. B. 1925 május 31-i ülésén megkülönböztetésül a cserkészuha következő változtatását engedte meg:

„Cserkészkalap helyett khakiposztóból készült tányérsapka, úgynevezett tengerészsapka viselendő. Ez 3½ cm magas abroncon 24–26 cm átmérőjű tányér; az abroncon olívbarna szalag, mely hátul 15 cm-re lelóg, elől a szalag felett a cserkészelvény. Tisztek sapkája ugyanilyen (tehát szemellenző nélkül), csupán szalagja díszesebb, mintásan szőtt és hátul nem lóg le.“

Ugyanakkor az O. I. B. könnyű evezőshajók legénysége számára a hajókra és általában vízitábori öltözetül a következő felszerelési cikkek viselését engedélyezte:

- a) Rövidujjas khaki evezőstrikó négyszögletes nyakkivágással,
- b) fekete cloth térdnadrag derékon gummizsinórral, hátul egy gombolható zsebbel,
- c) fehér evezőssapka elől hímzett zöld cserkészliliommal; tiszteknél a hímzett liliom sárga és mindkét esetben 6 cm nagy.“ (V. L. 1925. VI. 1.)

den csínját-bínját ismerjék, hanem egyúttal a gátaknak, csatornáknak, víziutaknak (így a tengernek is!) közgazdasági, föld- és természetrajzi, politikai és jogi tudnivalóiból annyit sajátítsanak el, amennyit éppen lehet, az édes- és különösen a sósvizeknek, az egész világ összekötő útjainak és a többi nemzetekhez vezető széles kapuknak nagy nemzeti fontosságát átérezzék, meg is értsék és másoknak is meg tudják magyarázni. A vízicserkészet ilyenténképpen a hajóosztási pályának is lerakja az alapjait s legalább is arra képesíti kiképzett tagjait, hogy a víziközlekedés sportjainak kérdésein kívül a belvízi hajózás és a tengerészet általánosabb érdekű kérdéseire komolyan hozzá tudjanak szólni.

Az édesvízi (belvízi) cserkészet kiképzési tervét a *pákász* különpróbaszabályzat meglehetősen felöleli, azt, mint a rendes cserkészkiképzés különlegesen szép és fontos ágát állítja be — de a tengerészetre nem terjeszkedik ki annyira, hogy azt egyúttal tengerészpróbának is el lehetne fogadni.

Külön tengerészpróba pedig azért nincsen még, mert tenger híján nehéz annak kiviteli módját és feltételeit jól meghatározni. Ilyen különpróba nélkül is igyekeznie kell azon minden vízicserkésznek, hogy a tengerészeti szakból is minél többet tanuljon.

Vízicserkész-mozgalmunknak ma a sajkakérdés a leggyengébb pontja. Mert mint egyöntetű, általános cserkészsajka nem felel meg sem a halászok, molnárok, hidászok biztos, nehéz és lassú ladikja, sem pedig a billenékenyebb, kényesebb, drágább, de könnyebb és gyorsabb kettős párevezős palánkos dunai kirándulócsónak. Más mintájúak pedig nincsenek használatban. Az eddigi kísérletezések még nem vezettek megnyugtató eredményre — de remélhető, hogy rövid időn belül kialakíthatunk egy vagy két, vízviszonyainknak is, meg a célnak is megfelelő, nem túlságosan drága mintát.

Ezzel egyidejűleg a központban még a következő irányokban is folyik az előkészítőmunka: 1. Központi tiszti csónakház és csónakraj felállítása. 2. Vízicserkészek vezérkönyvének kiadása. 3. A vívívezetők egységes kiképzése. 4. A mozgalom előmozdítására szükséges intézkedések (vízi mozgótáborozás megkönnyítése stb.) kieszközlése. 5. A víziélettel foglalkozó csapatok megszervezése. Ahol azonban a vízicserkészet megteremtésének előfeltételei megvannak, ott ne várják a csapatok ezeket a központi eseményeket, hanem fogjanak hozzá legjobb tudásuk szerint, mert a központ is csak azt vezetheti, irányíthatja igazán, ami már megvan; még jóformán meg sem született mozgalomnak megszervezése és előre való szabályozása sokkal kevesebb eredménnyel kecsegtet. De e hozzáfogás előtt kérjenek tanácsot a víziélettel régebben foglalkozó cserkésztestvéreiktől. Ezidőszerint a 2, 3, 7, 11, 14, 30, 90 és 158. számú csapatok, az országos központban pedig az országos főtitkár rendelkeznek e téren a legtöbb tapasztalattal. (Lásd még a 150. oldalt.)

Öregcserkészek azok a cserkészek, akik a 18. életévüket betöltötték s kiknek a végleges életpályán való elhelyezkedésig tanulmányaik és életkörülményeik nem engedik meg a rendes csapatmunkában való részvételt, s ezért külön „öreg“-csapatba tömörülnek, hogy tovább is cserkészlégkörben élhessenek. Vannak olyanok is, akik a csapatukban való vezetőmunkára valamely okból nem alkalmasak és ezért lépnek be az öreg cserkészcsapatba. Ez utóbbi csapatoknak főleg segédek és főiskolások lehetnek tagjai. Azoknál, akiknek az idejét az életre való előkészülés köti le, az öreg munka inkább lelki előkészülés a vezetői készségek elsajátítására, azért alakulhat öregcsapat kizárólag tisztképző programmal, de csak a vezető egyéniségek számára. A második csoportnál is, az öregcserkészlet csak a betöltött 18. életévtől a végleges életpályán való elhelyezkedésig tart, tehát átmeneti munka csupán, mert azon túl az első csoport rendes csapatbiztsi munkát folytat és elválik a második csoporttól, amely körülbelül a betöltött 24—25. életév után külön munkatervvel dolgozik tovább mint *vencserkész*, egész életén keresztül. Az öregcserkészlet tehát az életre előkészítő ifjúkori cserkészlet és a társadalmi életet cserkészszellemben szervező vencserkészlet közötti időszaknak ad cserkészprogramot.

Az *öregcserkészlet* célja a cserkészéletben a folytonosság biztosítása. A középiskolát végzett cserkész kikerül a középiskola fegyelme, a szülői ház közvetlen irányítása és a cserkészlet nevelő hatása alól akkor, amikor voltaképpen még gyermekkorát éli. Rendszerint nagyvárosba kerül és egyszerre esik bele az élet forgatagába tapasztalatlanul, fegyvertelenül. Társadalmi életet akar élni, — hiszen jogos ez a vágya — és körülhemzsegi őt az utca és a modern zsúrok élete, ezer ismeretlen jóval kecsgetető, de minden cserkészletörvényt tagadó életével és csábításaival. Hirtenlen és egészségtelen nagy próba ez, amely a férfívá-kiforrás előtt álló ingatag, mindenben és mindig kereső lelket alakulásában rohanja meg és elhitei vele, hogy ő már kész férfi, aki bármit cselekszik, jól cselekszik, mert önállóan teszi. Itt inog meg a legtöbb 18—22 éves fiatalember, amikor rosszabbik énje — felszabadulván az intézményes nevelés minden fajtája alól — a szabadság hitvány értelmezés szerinti kihasználására csábítja. Ez az időszak veszedelmesebb a kamaszkornál, mert a kamaszkori fejlődéssel járó ingerek ebben a korban állandósulnak vagy fokozódnak. Ebben a korban, az öregcserkész korban van a legnagyobb szükség az idősebb jóbarátra, hogy ellensúlyozni tudja az egykorú, vagy kevéssel idősebb barátok felelőtlen csábításait. Ilyen okok miatt hagyja abba a cserkészmunkát sok fiatalember, aki egyszerre szabadul fel és lesz a sokat szidott inasból segédde és a gyerekek minősített diákból „érett“ emberré! Az élet férfívá üti az „érett“ gyermeket, letörli lelkéről tiszta hamvasságát és mindjárt felavatja a rosszul magyarázott férfias élet éltetésével.

A cserkészzet segítségére akar sietni ezeknek a veszélyben forgó fiatal lelkeknek. Erre azonban a gyermekifjak cserkészete kevés: a felnőtt ifjúnak (ha az vezetői munkára nem képes vagy nem ér rá), nem tud újat nyújtani.

Sok öregcserkész korban lévő fiatalember hagyja el a cserkészetet az előbb említett okok miatt, de sokak távozását elősegítette a további cserkészprogramm hiánya is. Ezt akarja betölteni az öregcserkészzet. Az élet legkritikusabb időszakán akarja átsegíteni a cserkészt, addig, amíg önállósul: vezetővé, véncserkészzé válik. *A kialakulás korszakában élő cserkészt megismertetni lassan, cserkészlélekkel, az étellel: ez az öregcserkészzet célja.*

Az öregcserkészek munkaprogrammja tehát nem olyanoknak szól, akik sohasem voltak még cserkészek, hanem azoknak, akik cserkésztekből lettek öregcserkészekké.

Az öregcserkészek munkája a csapatok összetétele és körülményei szerint változó. Vannak csapatok, amelyek többet tartózkodnak otthonukban, mások viszont gyakrabban kirándulhatnak; e szerint egyesek inkább elméleti, mások inkább gyakorlati munkát végeznek.

1. *Külső munka.* — A külső munkához tartozik a gyakorlati cserkészismeretek felújítása. Ez feltétlenül szükséges az öregmunkában is, mert ez az alapja minden későbbi tevékenységnek. A mozgó és külföldi táborozásokon nem nélkülözhetjük teljesen az újonc-, másod- és elsőosztályú próbaanyag ismereteit sem.

A külső programm továbbá téli és nyári. A legtöbb öregcserkész két csapatnak is tagja: sokan nyáron anyacsapatuknál táboroznak és csak télen végeznek szorosán vett öregmunkát. Akik csak az öregcserkész-csapat tagjai (a téli, inkább belső, otthoni munka után) nyáron egy- vagy két társukkal több cserkészcsapat táborát keresik fel tanulmányi szempontból.

A mozgótáborra nézve csak azt jegyezzük meg, hogy a mozgótáborozás, mint keményebb munka, elsősorban a fejlettebb látókörű és fejlettebb izomzatú öregcserkészeknek való.

A tanulmányi kirándulás, sport, megint csak a képzetesebb öregcserkészekre bír maradandó értékkel. Főcél a kultúra vívmányainak megismerése: különféle gyárak, bányák vagy üzemek megtekintése, múzeumok, képtárlatok látogatása. Ez téli és nyári programm egyaránt lehet. Gazdasági-földrajzi tanulmányok és kirándulások, vagy mintagazdaságok látogatása szintén ajánlatos. Nagy súlyt kell helyezni általában oly irányú tanulmányok végzésére, amelyek a gazdasági érzék és a kereskedői szellem fejlesztését szolgálják. Ismerjék meg az öregcsapatok a magyar népet egész életében: otthonában, művészetében, gazdálkodásában és egész életfölfogásában, mert közöttük kell nemcsak élniök, de minden tudásukat jobbléte elősegítésére kell fordítaniok: ez már véncserkész-programm.

Az öregcserkészek sportolása főleg táborozások alkalmával lehetséges, mert kevés szabadidejük a belső munkára is alig elég-séges. Az öregcserkészek egyénileg űzhetik a sportnak valamely ágát, de vannak csapatok, amelyeknek idejük megengedi, hogy a csapatban rendszeresen is sportolhassanak. Itt a vízisportot kell elsősorban megemlíteni. Általános elv legyen a sportolásban a test harmónikus fejlesztése (l. II. r. 1. fejezet!).

A külföldi táborozások célja hasonló a belföldi tanulmányi kirándulásokéhoz. Lehetnek álló- és mozgótáborok. Céljuk legyen nemzetgazdasági, néprajzi és művészeti, szóval kulturális tapasztalatok gyűjtése, kötelező jegyzetkészítéssel. A jegyzeteket itthon dolgozzák fel és értékesítsék mozgalmunk hasznára.

2. *Belső munkán* az állandó önnevelés és a téli otthoni munka értendő. A magunk cserkészszellemben való kialakítása és alkalmassá tétele a cél a mai társadalmi életnek új, cserkészszellemmel való megtöltésére. De szóljon most a Vezetők Lapja: „Összeülünk egymást erősíteni, kiegészíteni, problémákat oldani, a magyar életet vizsgálni, annak megoldásait keresni, úgy hogy aztán visszamenjünk megint és amerre járunk, mindenfelé, minden irányban árásszuk a magunk szellemét, inspiráljunk, tisztítsunk és reformáljunk, hassunk és dolgozzunk, hogy tényleg elváltozzék ez a világ. Így lesz valósággá a magyar cserkészlet végső gondolata: a cserkészlet révén teremteni egy új, tisztultabb társadalmat“.

Az összejövetelen megbeszélendők: a cserkészttörvények és az azok szerinti állandó önvizsgálásra szoktatás, az önnevelés módjai és eszközei, konkrét esetek megtárgyalásával. Társadalmi kérdések, cserkészsvonatkozásban pl. a cserkészlet és a társadalom, különösen erkölcsi vonatkozásban: mik a hibák és hogy segíthetünk ezen mi cserkészek?

Cserkészttársadalmi munka: A mozgalom egyes szerveinek és a csapatoknak esetenkénti, vagy huzamosabb támogatása tisztii és segédttisztii teendők ellátásával. Ilyen munkát mindig keveset vállaljunk, hogy ne legyen a magunk öregcserkész továbbképzésének rovására.

Társadalmi munka: Megismerkedni a társasági élettel, elsősorban családi összejöveteleken, amelyeket a fiúk hozzátartozói rendezhetnek (költségek elkerülése végett egyszerű teázással vagy a nélkül). Cél: eltanulni a társaságbeli helyes magatartást és megtanulni szórakozni a 8. cserkészttörvény értelmében. — Irodalmi és erkölcsi értékkel bíró színdarabok megtekintése és utólagos megtárgyalása.

Az öregcserkészlet szervezete. — Öregcserkészcsapatot csak volt cserkészektől szervezzünk és legfőljebb két-három százalékot vegyünk fel azokból, akik még nem voltak cserkészek, ha addigi életük is biztosíték, hogy cserkésszé válhatnak. Másoknak a cserkészettől eltérő irányú nevelés és impressziók hatása alatt

kialakult egyéniségét már nem lehet a gyermekéhez hasonlóan formálni. Szervezni lehet öregrajt cserkészcsapatok keretében is, de ez a Szövetségnek, illetve az illetékes kerületnek bejelentendő. Az önállóan működő csapatok külön szervezőtestület igazolása mellett működhetnek.

A munkát kis létszámmal kezdjük el, mert itt is egyéni nevelés szükséges és ez csak kis létszámmal, illetve megfelelő számú jó vezető irányítása mellett lehetséges.

A csapat az őrsi egységek helyett esetleg hármas, ötös, tízes csoportokba is tömörülhet azért, hogy a csapatmunkán kívül vállalt külön speciális programjukat így hajthassák végre.

A külső mozgás formái azonosak a cserkészcsapatokéival, azzal a különbséggel, hogy az öregcsapatokban több az önállóság a kijelölt munka elvégzésében és a parancs végrehajtásában. A csapatban parancsnokon és helyettesparancsnokon kívül egyéb tisztség nem szükséges. Az adminisztrációs munkát a kijelölt egyének végzik két-három hónapos felváltással.

Kiscserkészek (apródok, bocsok) a 12 éven aluli fiúk, akik az igazi cserkészmunkára készülnek.

A kiscserkészlet nálunk nem úgy alakult ki, mint a többi nemzeteknél. Beszélhetünk már egészen jellegzetes magyar kiscserkészetről, amint egész cserkészmozgalmunk is teljesen magyar. Munkatere egyelőre az elemi iskola felső két osztálya és a középiskola első és második osztálya. Az előbbi rendszerint a polgári iskolák csapatai szervezik meg, mert ezekben csak négy évig tart a munka és a parancsnok akkor vesztí el cserkészét, amikor már kiképezte. Kiscserkészcsapatot szerveznek tehát a helybeli elemi iskolában; ennek a munkának kizárólag a cserkészetre való előkészítés a feladata. A magyar kiscserkészmunka másik fajtája a középiskolák növendékeinek a rendes cserkész-munkára való előkészítése. Sok parancsnok a hivatalos 12 éves korhatárt is kevésnek tartotta és 10—13 életéves növendékeit a Szövetség beleegyezésével kiscserkész-csapatban tömörítette. Kiscserkészletünknek e két fajtáját a szükség szülte és a gyakorlat avatta jóvá. Kiscserkész-örsöt vagy rajt minden cserkészcsapat alakíthat, de kell hozzá a Szövetség külön engedélye. A külön szervezőtestülettel alakított kiscserkész-csapatokat is csak a Szövetség igazolhatja. A kiscserkészek hivatalos szabályzata a M. Cs. könyvei 53. számaként megjelent. Részleteket l. ott.

A **tanonccserkészekkel** való munka a legtöbb megnyilvánulásában teljesen azonos a diákcserkészlet munkájával. Hogy mégis ehelyütt külön szólunk róla, annak oka éppen az a néhány eltérő vonás, mely a tanoncokkal való cserkészmunkát kell, hogy jellemezze.

A tanoncok elhelyezkedésük miatt vagy gyári csapatban tömörülnek és akkor a gyár iskolája a szervezőtestület, vagy mind különböző mesterségűek és akkor egy más, neveléssel foglal-

kozó egyesület a szervezőtestület. A gyári csapat vezetésének előnye, hogy a gyári együttműködés már maga biztosítja az egységességet. Az egyéni nevelés jó sikeréért a vezetőknek az igazgatóságon kívül a műhelyfőnökekkel és a csoportvezetőkkel, előmunkásokkal kell megismerkednie és tőlük érdeklődni a fiúk gyári magatartása iránt.

Sokkal nehezebb a helyzete a vezetőknek a második esetben. Amíg a gyári csapatnak főleg egyező munkaköre, illetve egyenlő mestersége, részben lelki közösséget is jelent, addig a külön mesterségük összetartása már jóval nehezebb. Különbözőségeiknél is nagyobb akadály a mestereknek a mozgalmótól való idegenkedése, mert a cserkészet a tanonc munkaerőt elvonja abban az időben, amikor a mester, a rendes munkaidőn kívül, otthoni munkára használná fel. A vezetőknek tehát elsősorban a mestereket kell megnyernie és ez csak úgy lehetséges, ha műhelyeikben külön-külön felkeresi őket és közvetlen beszélgetésben megismerteti a cserkészet munkára nevelő erejét.

A tanonccserkészek *toborzása* — lehetőleg a 13—14 éves korúak közt — legszerencsésebben a gyár vagy valamely egyesület keretében történhetik. Az első munkálatokban részvevő vezetők lehetőleg személyes ismeretséggel kell rendelkeznie a fiúk közt, de fontos az is, hogy mielőtt szervezéshez fog, valamely megértő és bőkezű pártfogó, vagy pártfogók támogatását is megszerezze. Mert míg a diákcserkészekre a játék, a kirándulás és a jó társaság egymagában bőségesen elég vonzó mozzanatot jelent, addig a tanoncokra — cserkészkedésüknek társadalmi emelkedést jelentő jellegén kívül — a ruha, a fölszerelés vonzó hatása a fontosabb. Minthogy azonban mindezt saját anyagi erejükből csak ritkán és kivételesen lesznek képesek megszerezni, a vezetőknek kell ezt számukra előteremteni — de olyan formák és módok közt mégis, hogy egy tanoncnak se juthasson soha eszébe e tényben az ingyenevés, olcsó ruhához jutás egy lehetőségét látni, másrészt azonban a társadalom vagy cserkész-társadalom kitarthatójának se érezhesse magát soha senki. Természetesen ma még nem lehet szó arról, hogy — messzemenő pedagógiai célzattal — egészen selejtes anyagból szervezzünk csapatokat: ma még határozottan csak a tanoncok elitjének csapatokba tömörítése lehet a cél. Erős alapokat kell vetni, a csapatok magvát kell így kialakítani: a további toborzást már elvégzik a fiúk maguk, csak engedélyt kell adni rá. Nagyon jó, ha a vezető egyházi személy; munkatársai lehetőleg középiskolát végzett lelkes segédtiszték és fiatal tiszték legyenek. És pedig örsönként legalább egy-egy.

A *tanonccserkész és vezetőjének viszonya*. — Talán senki sem kívánja meg annyira a finom és szellemileg mindig produktív foglalkozást, mint a tanonccserkész. Számára a cserkészet a felüdülés, a magasabb életfoglalkozás; cserkészsé létele a lelke mélyéről jövő haladásvágy egy fogható megnyilatkozása,

jobbik énjének támaszkereső tapogatózása. A tanonccserkész előtt főmotívum az a kontraszt, mely az ő magánélete és az igazi cserkészélet között fennáll. Érthető tehát, hogy a valódi, az igazi, komoly értelemben vett előkelőség imponál neki legjobban, hogy az önuralomtól letompított, előkelő hanggal lehet neki legjobban parancsolni. A szidás, goromba szóval való figyelmeztetés cserkészmunkában sehol sincs helyén, de itt a legkevésbé, ha csak azt nem akarjuk, hogy keserű kiábrándulás töltse el őket. Hiszen *ezt* a műhelyben is megtalálják. Természetüknél s munkakörüknél fogva korábban érettek s így több kritikával, nyitottabb szemmel néznek mindent. Vezetőikkel szemben bizonyos palástolhatatlan szégyenérzésből kifolyólag tartózkodók s csak nagysokára melegednek fel annyira, hogy kérdés nélkül beszélnek saját dolgairól. A vezető természetesen legyen barátságos és közvetlen a fiúkkal, de mégis csak úgy, hogy saját fensőbbsege, mondjuk: úr mivolta mindenben megnyilatkozzék. És szeliden szerelje le azt a gyakori, lélektanilag teljesen érthető változást, amikor a nagy tartózkodás hirtelen felolvadva esetleges bizalmaskodásba csap át. Roppant ügyeljen arra, hogy mindenki iránt egyforma szeretetet tanúsítson, hogy kegyencei ne legyenek. A tanonccserkész mindenre képes az iránt, akit szeret, de szeretet csak az iránt fejlődik benne, aki előbb ismételt nagy áldozatokat hozott érte s szeretetét maga mutatta meg iránta.

A tanoncokkal való cserkészmunka tehát nehezebb: több összeszedettséget, több fegyelmező erőt kíván, mint a diákcserkészekkel való foglalkozás. Hiányzik az iskola összekötő kapcsa, fegyelmező ereje, az anyag heterogén elemekből alkotott és arra elsősorban a vezető személyes varázsa, s csak másodsorban a cserkészlet, gyakorol átalakító hatást. A vezetőnek tisztában kell lenni tanoncai gyengéivel, nagyozolni, dicsekedni, mást lekicsinyelni szerető hajlamaikkal, sokszor közönséges, útszéli modorokkal — de helytelen volna ezt egyenesen, direkt támadással kiirtani akarni. Inkább arra kell törekedni, hogy jó tulajdonságaikat elismerjük, helyes cselekedeteiket minden egyes esetben megdicsérvük, önértüket semmi módon meg ne sértjük, sőt minden eszközzel fejlesszük. Megértéssel kell viseltetnie a vezetőnek azok iránt is, akik szégyelni kezdik cserkész voltukat és öregnek tartják magukat az efféle „komédiához“ (rendes motívum erre a „felszabadulás“ és a „szerelem“), és elhagyják a csapatot. Barátságosan váljon el tőlük, annál is inkább, mert ha az ifjúkori cserkészévek alaposan belevésték magukat a fiúk szívébe, majd megjön a kiábrándulás és sokszor találkozunk olyan lelki erővel, hogy visszajönnek. — Igen erősen igénybe kell vennie a vezetőnek jellemnevelő munkájában a napi jócselekedetek és a vallási motívumok mérhetetlen alakító erejét. Összejövetelek előtt és után feltétlenül imádkozunk velük

— bár természetesen a személyes példa kényszerén kívül semmi mást alkalmazni nem szabad.

A gyakorlati munka — barátságos, meleg otthon megteremtése után — míg egyrészt a fiúk ügyességeiben, de *főként* ismeretekben való gazdagítását és szabad idejük okos lefoglalását tűzheti ki céljául, addig másrészt nem foszthatja meg őket a szükséges pihenőtől és nem szakíthatja el a fiút családjától. Ma a tanoncok általában reggel 7-től este 7-ig vannak elfoglalva, tehát csak este 7½-től legfőlebb 9 óráig vehetnek részt őrsi összejövetelen, cserkészmunkában. Ezért talán legcélszerűbb helenként kétszer este és vasárnap — a délelőttöt teljesen szabadon hagyva — korán délután kirándulni, játszani vagy gyakorlatozni velük. A kiképzési anyag azonos a diákcserkészek kiképzési anyagával. Ahol egyes részeket behatóbban kell oktatni, azt a vezető esetenként mindig meg fogja tudni állapítani, de már e könnyű is a részletes tárgyalás során ezt mindenütt kellően ki-domborította. A csapatotthonnak különösen a tanonccserkészletben van nagy jelentősége. Mindent kövessen el a vezető, hogy cserkészotthonra tegyen szert, mert az a legtöbb esetben a családi otthont van hivatva pótolni! Nagy gonddal irányítsa a vezető az otthon berendezését, mert az otthon az egyik leghatalmasabb tényező a tanonccserkész munkában. *Az otthonnak első-sorban családi otthonnak kell lennie és nem műhely-jellegűnek*, amint az a főleg szellemi munkával foglalkozó diákcserkészeknél inkább szükséges.

Csak annyi szerszámot tartsunk benne, amennyi a csapatfelszerelés állandó jókarbantartására szükséges. Az összejövetelek programjában ne igen legyen műhelymunka, mert a tanoncok úgyis egész nap fizikai munkát végeznek és a sok műhelymunkával csak elriasztanánk őket a cserkészettől. A munkát és az egyesekkel mesterségüket, a cserkészlet szellemi és lelki nevelő ereje segítségével kell megszerettetni. Majdnem minden csapatban fognak akadni mégis olyanok, akik kézügyességgel is akarnak foglalkozni, de ez a munkavágy inkább az önálló tervezés és alkotás vágya, a magasabb szellemi kielégülés keresése a kézügyességekben. Ez a jelenség az értelmesebbeknél a gyárban, műhelyben szinte gépiesen végzett robotszerű munka megnevesítésének vágya, amelyet minden erejével támogasson a vezető.

A tanonccserkészeket tehát inkább szellemi és lelki irányú foglalkoztatásban kell részesíteni, mert a mesterségük főleg testi ügyességüket fejleszti. Lelki életük teljesen elhanyagolt, sőt a legtöbbször a durva környezet miatt visszafejlődik. Ebben a nevelő munkában a szeretet legyen az alapmotívum, hogy szomorú mulasztásokat pótolhasson. Tekintse a vezető a tanonc lelkét olyanoknak, mint a hidegtől dermedt végtagot, amelyet atyai lelkének legerősebb kisugárzásával lehet csak újra áthévíteni.

A komoly cserkészmunka mellett jelentékeny szerepet kell

juttatni a mulatságos és humoros részleteknek is. Kisebb táborozások kettős ünnepek alkalmával rendezhetők; ilyenkor ügyeljünk arra, hogy a fiúkat túlságosan ki ne fárasztuk és hivatási munkájukra rossz hatással ne legyünk.

A nagytábor problémája, mint a tapasztalatok igazolják, szintén megoldható. Szükséges azonban a fiúk kifogástalan magaviselete és szorgalma munkaadók előtt, továbbá az, hogy egész évi előkészítés után a vezető személyesen kérje el őket gazdájuktól. Az anyagi nehézségek elhárítása — éppúgy mint kisebb táborozásoknál — csak bőkezű pártfogó (részben a Szövetség) segítségével lehetséges. De sohase legyen ez az egyetlen forrás; a fiúk javarésze, ha még oly csekélységgel is, szintén járuljon hozzá a táborozási költségekhez. Természetes azonban, hogy a fiúkra ez irányban lényeges terhet nem róhatunk. Azt sem lehet várnunk, hogy értelmét lássák mégis csak kisebb intelligenciájuk mellett cserkészkedésüknek, ha az nélkülözésekkel és kellemetlenségekkel jár. Egy nagy kellemetlenségét úgyis elviselik, még pedig elég nagy lelkierővel: a többi más-érzelmű és más gondolkodású munkások csipkelődéseit a műhelyben. Jól kell tehát a fiúkat a táborban ellátnunk és számolni kell hihetetlenül nagy, egészséges étvágyukkal is. A tábori munkaprogramban a megélhetést biztosító munkák mellett melőzhetetlen a naponkint való istentisztelet (vagy valami, ami ezt pótolni próbálja) és a fürdés: lelki és testi tisztulási folyamat ez, mely egész évre érezteti hatását. Ha a táborozás megoldhatatlan volna, vasárnaponkint egynapos, kettős ünnepeken — mindig istentiszteleten való résztevés után — két napos kirándulásokkal az részben pótolható.

A tanonccserkészlet szociális jelentősége. — A jó tanonccserkész-vezető munkájának legszebb eredménye, ha csapata egy diákcsoporttal való pár órai együttlétben (pl. teaestély) nem tűnik fel illetlenebb külön társaságnak! A tanoncok cserkészszerű nevelése hivatva van *enyhíteni a társadalmi ellentéteket is*. A legtöbbször lelketlen, robotszerű munka, durva környezet, csekély szellemi képzés a részük, innen a társaságban való faragatlan magatartás és ennek következményeként a jobbenevelésű és tanultabb társadalmi osztályok tartózkodó magatartása. Ezek után talán nem szükséges a tanonccserkészlet nagy nemzeti jelentőségét és sürgetőbb voltát hangsúlyozni. A legfontosabb tennivalók tehát, a próbákra való pontos előkészítésen kívül: sok jó vezetőt nevelni, hogy az egyéni nevelésen lehessen a főhangsúly, azért az első vezetők mindig művelt egyének legyenek, a tanoncok először legfeljebb örsvezetők legyenek és csak később, hosszú gyakorlat után fokozatosan bízassanak meg segédtiszti, tisztii teendőik ellátásával. Ezért a próbákra való előkészítés is az előírt időnél jóval tovább tarthat.

Rendezzen be a vezető minden áldozat árán is barátságos,

tiszta cserkészotthont a szellemi szórakozás, szellemi munka és pihenés céljaira. Felszerelése a szokásos cserkészfelszerelésen kívül, képeiben, bútorzatában izlésest, szépet nyújtson és mégis lehetőleg a fiúk készítménye legyen, ha nem is az utolsó darabig. Legyen otthonukban jól összeválogatott könyvtár is, amelynek olvasgatásával általános műveltséget szerzhessenek a fiúk. Végül jó, ha az otthon egyik sarkában függönnyel vagy egyéb módon eltakarva mosdó is áll azok számára, akik a műhelyből későn érkezve, egyenesen az otthonba mennek.

A vezetőknek, akik ezt a nehéz munkát vállalják, legyen jutalmuk előre is az a tudat, hogy munkájuk derekasan hozzájárul egy diadalmas, fejlődésképes új magyar társadalom megszületéséhez.

Megmérhetetlen szociális jelentősége van a *vegyes csapatoknak*, melyekben diák- és tanonccserkészek együttesen szerepelnek. Legfőbb ambíciója legyen itt a vezetőknek, hogy a cserkészeszmény fölépítése mellett a jó értelemben vett kölcsönhatásnak egyengesse útját és egymás igaz, testvéri megértésének nagy kincsét teremtsen meg cserkészei lelkében.

Eltérés mutatkozik a diákcserkészzel szemben a *falu cserkészeténél* is. Ennek lényegesebb mozzanatai, szabályai a kellő tapasztalatok után már kialakultak, feldolgozás alatt vannak és külön megjelennek.

Magános cserkész. — Így hívjuk az olyan fogadalmat tett cserkészt, aki elhagyja csapatát és életkörülményei miatt tartózkodási helyén sem folytathat cserkészmunkát. Sokakat veszít el így a mozgalom és azért szép feladat — ha személyesen nem lehet — az eltávozottak és a mozgalom között legalább levelezéssel a lelki kapcsolatot fenntartani. A magános cserkészek ruhát és jelvényt nem viselhetnek, csak akkor, ha csapatukkal ünnepségen, kiránduláson, táborozáson vesznek részt. Távol a csapattól, magánosan is igaz cserkészeletet élni nagy próbatétel. Az egyedülletben jelentkezik a legtöbb kísértés is, amelyek ellen, csapatban élve, jó vértzet a cserkésztársak jó példája és az a szellem, amelyben közöttük élhetünk. A magános cserkésznek nincsenek a környezetében segítő társai, ott neki kell a legerősebbnek lennie. Olyan erősnek, hogy a maga hibái ellen folytatott küzdelem kívül legyen ereje a környezetében élő, könnyen megalkuvó felfogás ellen is bátor lelki harcot folytatni.

A jó csapatmunka legszebb gyümölcse a csapatához hűségesen ragaszkodó, sok magános cserkész. A cserkészethez való kapcsolásnak módja még (az egyéni irányításon kívül) beszámolót kérni az illető magánéletéről, hogy az mennyiben felelt meg a törvény és a fogadalom kívánalmainak. Ilyen beszámolót 1—6 havonként kérjünk be és különösen azoktól, akik a középiskolát elvégezték és olyan községbe távoztak, ahol nincsen cserkész-csapat. A parancsnokra háramlik természetesen ennek a nagy fel-

adatnak a megoldása is: *megőrizni cserkészszellemben az élet számára mindazokat, akik kényszerültek a csapatmunkától megválni.* A magános cserkészlet olyan fontos problémája a mozgalomnak, mint az öregcserkészlet és e kettőnek a kifejlődésén vagy sikertelenségén fordul a magyar cserkészlet sorsa.

A leánycserkészlet is megindult hazánkban is. Nemrégén még a Magyar Cserkészszövetség hivatalos védelme alatt szervezkedett tovább. Ma már a leánycserkészeknek külön szövetségük van: a Magyar Leánycserkészszövetség, székhelye: Budapest, VII. ker., Aréna-út 27. Ide küldendő a csapatigazolási kérelmek és itt nyer elintézés minden leánycserkész-ügy.

A leánycserkészlet nem a rokon fiúmunka majmolása, hanem a nemes nőiség kifejlesztését tűzte ki céljául. A cserkész név a mindig tökéletesedő és magyar hazájában az Isten országáért munkálkodó ifjút jelenti és ez ifjú: fiú, leány egyaránt.

A leánycserkészlet még külsején is változtatott és más jelvényt és ruhát rendszeresített. A csapatok női vezetés mellett *a fiúktól teljesen elkülönítve* dolgoznak és próbapontjaik a női lélek nemes tulajdonságainak a fejlesztésére valók. A tíz törvény és fogadalom azonos a fiúkéval, csupán a magyarázat változott megfelelően. A mozgalom gyorsan terjed, a csonka országban eddig mintegy 50 igazolt és sok igazolás alatt álló csapat van.

III. RÉSZ.

A CSERKÉSZET SZERVEZETE.

ELSŐ FEJEZET.

Új csapat megszervezése.

Új csapat megszervezéséhez (lásd a 155—181. oldalakon a cserkészmunka megindítását és az első 12 összejevetelt is) szükséges a megfelelő, ráérő és önzetlen munkára kész vezetőn kívül megfelelő számú (legalább egy örsnyi, tehát 6) önként jelentkező fiú és olyan szervező testület, melyet a Szövetség tagjai közé felvesz. (Alapszabályok 7. §.)

A *fiúk* 12 évesnél fiatalabbak és 18 évesnél idősebbek ne legyenek. Feltűnő rossz tanulók, a szabadban való önálló mozgást gátló testi hibában vagy ragályos betegségben szenvedők nem lehetnek cserkészek. A jelentkezéshez szülői beleegyezés is szükséges. Leghelyesebb ehhez a Szövetség belépési nyomtatványait használni, melyen a fiú összes fontosabb személyi adataira is megvannak a megfelelő rovatok.

Hogy kit vesz fel és kit utasít ideiglenesen vagy véglegesen vissza, az egyedül a csapat parancsnokától függ. Egy-egy próbát tett tisztre legfeljebb egy raj (tehát legfeljebb 4 — egyenkint 8 tagú — örs, 32 fiú) juthat. A tiszten kívül még két segédtisztnek lehet egyenkint ugyanolyan létszámú raja a csapatban. Ha több próbázott tiszt és segédtisztje van a csapatnak, akkor ennek megfelelően még ennél is nagyobb lehet a létszám, mindaddig, míg az illetékes ellenőrző megbizottak vagy más cserkészjelöljárók úgy nem látják, hogy a csapatmunka rovására megy a létszámszaporrítás és el nem rendelik esetleg annak leszállítását.

Az alakulás évében nem szokta a Szövetség megengedni, hogy a létszám egy rajnál ($4 \times 8 = 32$) nagyobb legyen.

Az alapszabályok azt is megkívánják, hogy a csapat egyféle világnézetű elemekből, vagyis vagy csak keresztényekből, vagy csak zsidókból (mohamedánokból stb.) álljon.

A fiúk szabadon választhatják meg a csapatot, melybe be kívánnak lépni,¹ de ha valaki már cserkész, más csapatba való

¹ Adott esetből kifólvólág úgy döntött a m. kir. vallás- és közoktatási miniszter úr is, hogy *minden* cserkészcsapat mindig iskolán belüli egyesületnek tekintendő. Az iskolák *fegyelme* alá tartozó fiúk is beléphetnek tehát az iskolán kívül álló csapatba is.

átlépéséhez régi csapatának beleegyezését kell kikérnie. Cserkész nem lehet egyszerre két csapatnak a tagja. Tisztek azonban az Országos Intéző Bizottság külön írásbeli engedélyével (mely évenként megújítandó) fejthetnek ki több csapatban is cserkészmunkát.

Kiscserkészek. Az Országos Intéző Bizottság külön engedélye alapján 8—12 éves fiúkból is alakíthatók külön tiszt (segéd-tiszt) vezetése alatt kiscserkész őrök vagy rajok. Ezeknek külön törvényeik, könnyebb próbáik vannak, céljuk a cserkészkorig a cserkészmunkához való előkészülés (Szabályzatuk a M. Cs. könyvei 53. számában). Őrsi zászlójuk, nyakkendőjük és kalapzsinórjuk kék, jelvényük kisebbitett fehér cserkészliliom.

Öregcserkészek. Ha a 18. életévét betöltött cserkész az öregcserkész-próbát kiállja, öregcserkészzé lesz. Megmaradhat kivételesen csapatában is, ahol a tisztek és segéd-tisztek munkáját támogatja, de az Országos Intéző Bizottság külön engedélyével külön öregőrök, rajok vagy egész csapatok is alakíthatók. (Szabályzatuk külön kiadványban.) Nyakkendőjük barna. Kivételesen 18 évet betöltött nem-cserkészek is felvehetők ujoncképen az öregrajokba. De kívánatosabb ezeket lehetőleg volt cserkészekből összeállítani. (Lásd a 297. oldalt is!)

Véncserkészek. A pályájukon már elhelyezkedett idősebb öregcserkészek és a mozgalom iránt érdeklődő, abba tényleges munkával bekapcsolódni kívánó hazafias gondolkodású férfiak véncsapatba szervezkezhetnek, melyek az öregcserkész-szabályzathoz hasonló saját alapszabályaikat beterjeszthetik jóváhagyás végett a Szövetséghez.

Úgy a cserkész, mint a kiscserkész-, öregcserkész-, véncserkész-rajok és -csapatok megalakulására máskülönben ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a cserkészcsapatokéra.

Szervező testületek lehetnek az egyházközségek, az iskolák tanári testületei és más állami jóváhagyással működő olyan erkölcsi testületek, melyeknek célja a nevelés. Tehát például egy labdarúgóegylet vagy tűzoltótestület nem. Gyárak sem, de ha van a gyárnak külön tanonciskolája, ez igen.

Szervező testületek lehetnek a Szövetség hatóságai (O. I. B., kerületi I. B., Helyi bizottságok) is.

A szervező testület elnöke kinevezi a szervező bizottságot, kéri felvételét a Szövetségbe és kinevezi a csapat parancsnokát és tisztjeit.

A szervező testület elnöke a szervező bizottság elnökéül akár magát jelölheti ki, akár másra is bízhatja ezt a tiszteletet.

Az általa kinevezett tisztek csak akkor végezhetnek cserkészmunkát, ha őket a Szövetség is igazolja. (Lásd a cserkészhivatalkokban kapható szervezési utasításokat!)

A *Szervező Bizottság* elnöke és minden tagja nyilatkozatot ír alá, mely szerint a szülőkkal, a szervező testülettel, de különö-

sen a Szövetséggel szemben felelősséget vállal azért, hogy a csapat a Szövetség alapszabályainak szellemében fog működni és a Szövetség illetékes szerveinek rendelkezéseit és intézkedéseit pontosan fogja követni. A szervező bizottság tagjai azonban a tényleges munkába nem avatkozhatnak bele, hanem minden kérdést csak ülésben intézhetnek el. Ha a csapat parancsnoka (aki egyúttal előadója e bizottságnak) és a bizottság között nézeteltérés merülne fel, akkor a kérdés a szervező testület elnöke elé viendő. Mind neki, mind a Szövetség illetékes szerveinek megvan a joguk, hogy a csapatot bármikor megszüntessék.

A szervező bizottság rendszeren (és legalább) öt tagból áll, kik közül legalább egy tanár vagy lelkész legyen. Iskoláknál elég három tag, de viszont közülük legalább egy nem-tanár (szülő).

Az igazolás kérdése. A szervező testület elnöke az illetékes cserkészkerület (lásd 337. oldal) titkári hivatalába elküldi (az ott kapható nyomtatványon) a kérelmét, hogy a Szövetség vegye fel a szervező testületet a kötelékébe és a csapatot igazolja. Mellékeli ehhez az esetleges testületi vagy egyesületi alapszabályokat, az első szervezésben résztvevő cserkészek névsorát két példányban (ezt is az előírt nyomtatványon) és bemutatja a kiszemelt parancsnoknak tiszti (és esetleges segítőtársainak tiszti és segéd-tiszti) próbájáról szóló bizonyítványt. Végül csapatnevet is hoz javaslatba.

Erre a kerület kiküldi az ellenőrző megbizottját, aki azután a legközelebbi intéző bizottsági ülésen javaslatot tesz a csapat igazolására nézve. Az ellenőrző megbizott köteles javaslatának megtétele előtt meggyőződni arról, vajjon kívánatos-e a Szövetség szempontjából a csapat igazolása.

Minthogy azonban az ilyen ülések között hetek, néha hónapok telnek el, a kerületi elnök jogosult az ellenőrző megbizott kedvező javaslatát sürgős esetben az ülés megvárása nélkül is felterjeszteni a szövetségi központhoz, mely végérvényesen dönt.

Az Országos Intéző Bizottság havonként egyszer, minden hónap második szerdáján szokott ülést tartani s ott csak a legalább három napja beérkezett kérelmek terjeszthetők elő, így tehát a kerületek minden hó elseje körül szokták felterjesztéseiket megtenni.

Az Országos Intéző Bizottság (O. I. B.), mint az önálló egyesületi alapszabályokkal bíró Szövetség legfőbb állandó tanácsa, teljesen belátása szerint, szabadon határoz. Rendszeren el szokta fogadni a kerületek javaslatát.

A parancsnok (nagykorú egyén) — ha próbázott tisztt, mint tisztt vagy mint parancsnok igazolható a csapathoz. Ha még nincs tiszti próbája, ideiglenes vezetői igazolványt kér és kötelezi magát arra, hogy egy éven belül jelentkezik a tiszti próbára, addig is azonban megtartja a vonatkozó szabályokat.

Ahol több tiszt van, ott a parancsnok (ideiglenes vezető) osztja ki a munkát a tisztikar tagjainak, ő osztja be a cserkészeket is, ő a csapatmunka és próbázás irányítója, ő adja az összes megbízásokat, szóval a csapaton belül a hatalmát csak a szövetségi szabályok és a szövetségi szervek rendelkezései korlátozzák.

Csapatnévül olyan történelmi nagyság nevét válassza a csapat, amely csapatnévül lefoglalva még nincsen. (Lásd „Cserkész-naptár 1926-ra“ című füzetet.) A név engedélyezése és a csapat sorszámának megállapítása az országos főtitkár dolga. (Az eddig már lefoglalt neveket a Magyar Cserkész 1925 június 15-i és következő számai hozzák.) Legjobb a választott név engedélyezhetősége kérdésében előzetesen levélben az Országos Főtitkársághoz fordulni.

Székhelye, rendes összejöveteli helye, otthona csak egy lehet a csapatnak. Ahhoz, hogy különös méltánylást érdemlő esetben kivételesen „kikülönített“ őrs vagy raj a város más részén vagy éppen más közigazgatási községben tarthasson összejöveleket és fejtsen ki cserkészmunkát, arra az O. I. B.-nak szolgálati úton előlegesen kikért külön engedélye szükséges.

Az *újoncrajt* nem feltétlenül szükséges azonnal őrsökre osztani. Minthogy azonban egyébképen az őrsi rendszer a cserkészmunka alapja, minden 6—8 fiúból egy-egy őrs, minden 2—4 őrsből egy-egy raj alakítandó.

Az őrs élén álló fiú, ha az őrsvezetői próbát letette. végleges őrsvezetői (két vörös sáv a vállpánton), helyettese segédőrsvezetői (ha legalább II. osztályú próbás, egy vörös sáv) megbízást kap; kiscserkészeknél a kisőrs végleges vezetője (két kék sáv) csak első osztályú cserkész lehet, helyettese pedig (egy kék sáv) akár kiscserkész is. Újonnan alakult csapatoknál ideiglenesen az előírt képesítés (és rangjelzés) nélkül is megbízhatók az őrs vezetésével ügyesebb, idősebb, megbízható fiúk.

A raj élén próbázott tiszt vagy annak felügyelete alatt próbázott segédtest — esetleg igazolványos ideiglenes vezető, kivételesen ideiglenes segédvezető áll. Munkájában segítheti más beosztott tiszt, segédtest is. Ha ilyenek nincsenek, vagy a munkát nem bírják, egyszerűbb, inkább szolgálati, vezénylési és irodai teendők ellátására rajvezetőt (jelzősc. három vörös sáv a vállpánton, ha őrsvezetői próbája van: egy vörös sáv, ha legalább elsőosztályú cserkész) rendelhet ki a parancsnok. A rajvezető többnyire az egyik őrsöt is vezeti.

A csapat parancsnokát teendőiben (egyes próbapontok előkészítése, táborozás, sí- és vízikiképzés, szertár, iroda stb.) a rajokba be nem osztott tisztek és segédtestek vagy öregcserkészek is támogathatják: rendszerint több, mint minden rajban még két rajsegédtest, azonkívül három rajnál nagyobb csapatnál még két csapattest a rendszeres csapatmunkával alig foglalkoztatható.

Próbaidő. Ha kilátás van arra, hogy a csapatot igazolják, az illetékes kerület megengedheti visszavonásig feltételesen, hogy a csapatmunka a végleges igazolásig, de legfeljebb három hónapig, az igazolás előtt is megkezdődhessék. Erről levélformában állít ki ideiglenes engedélyt.

Ilyen hiányában *a cserkészmunka csak a csapat és a vezető hivatalos igazolványának kézbesítése után kezdődhetik meg.* Az engedély nélkül való cserkészműködés, valamint a cserkészigazolvány birtoka nélkül való ruha- vagy jelvényviselés büntetendő kihágás. Ezt komolyan kell venni, mert ez az egyetlen fegyvere a Szövetségnek a mind kellemetlenebbül jelentkező visszaéléseikkel és ügyetlenségeikkel a cserkészlet híret rontó igazolatlan, sőt talán igazolásra nem vágyó úgynevezett „vad“ csapatokkal szemben

A m. kir. belügyminiszter úrnak az egyesületi jelvények használata és védelme tárgyában 72.390/VII. a. 1922. sz. a. kelt rendelete:

Tudomásomra jutott, hogy egyrészt az egyesületi jelvények és címek használata nem mindenkor felel meg az alapszabályok rendelkezéseinek, másrészt felelőtlen egyéneknél az egyesületi jelvények jogtalan használatával főként a hazafias és közbiztonságú egyesületek hírnevének rovására oly visszaélések következnek el, melyek a közrendbe ütköznek. Ennek megszüntetése és az egyesületek jóhírnevének megvédése céljából is a következőket rendelem:

1. Egyesületek és azok tagjai megkülönböztetésére csak oly jelvények, címek, pecsétek és formaruhák (sportruha, sapka, szalag stb.) használhatók, illetve viselhetők, amelyek más egyesületek, vagy a m. kir. honvédség, avagy bármily állami közbiztonsági, vagy hatósági szerv és testület jelvényétől és egyenruházati cikkeitől stb. lényegesen eltérnek és az egyesület kormányhatóságilag láttamozott alapszabályaival tüzetesen meg vannak állapítva. Az ily jelvényeket stb. másnak, mint tagsági jeggyel igazolt egyesületi tagoknak és az egyesület arra jogosított szerveinek, használni illetve viselni tilos.

2. Aki a rendeletben foglalt rendelkezéseket, illetve tilalmakat megszegi vagy kijátssza, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és 15 napig terjedő elzárással büntetendő. A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik.

E rendelet 1922 május hó 15-én lép hatályba.

Budapest, 1922 május hó 5-én.

Gróf Klebelsberg Kunó s. k.
m. kir. belügyminiszter.

Megjelent a Belügyi Közlöny 1922. évfolyamában.

A m. kir. belügyminiszternek 99.620/1924. B. M. számú körrendelete.

A Cserkészszövetség jelvényeivel való visszaélés és a cserkészklubozás ellenőrzése.

(A m. kir. állami rendőrség budapesti és valamennyi kerületi Főkapitányának, valamennyi Alispánának, valamennyi m. kir. csendőrkörületi Parancsnokságnak.)

A Magyar Cserkészszövetség panaszbeadványából arról értesültem, hogy a szövetség formaruháját és jelvényeit úgy egyes személyek, mint szervezetek (álcserkészcsapatok) jogosulatlanul viselik, sőt adományokat is gyűjtenek. Az által, hogy az említett egyének és szervezetek a cserkészszövetség jelvényeinek és formaruhájának használata alkalmával cserkészszervekhez nem méltóan viselkednek (korcsmákban duhajkodnak, utcái nők társaságában tartózkodnak stb.), súlyos merényletet követnek el a magyar cserkészlet jó hírneve ellen és a magyar

ifjúság e szervezetébe vetett hitet és az irányunkban megnyilvánuló rokonszenvet lerontva, ártalmára vannak a jövő magyar ifjúságának is.

Az említett visszaélések megakadályozása és a jövőben való megismétlődésének lehetetlenné tétele céljából felhívom Alispán (Főkapitány) urat, a Parancsnokságot, hogy a jövőben a cserkészuhat és jelvényeket viselőket az alárendelt hatóságai útján fokozottabb mértékben ellenőriztesse.

Amennyiben bármelyik rendőrhatalóságnak tudomására jut, hogy akár egyes személyek, akár valamely szervezetek, társaságok, vagy egyesületek, akik, illetőleg amelyek nem tartoznak a Magyar Cserkészszövetség kötelekébe, a Szövetség formaruhatját és jelvényeit jogosulatlanul viselik, az egyes személyeket a formaruha és jelvények használatától azonnal el kell tiltani, az illető szervezet stb. kötelekében létesített cserkészcsapatot fel kell oszlatni és úgy az egyes személyek, mint az említett szervezetek tagjai, valamint azok vezetősége ellen a kihágási eljárást haladéktalanul meg kell indítani.

A cserkész-formaruhatával és jelvényekkel elkövetett visszaéléseket a 72.390/1922. B. M. számú körendelet 1. 2. §-a értelmében kell elbírálni.

A nyári idők beálltával megkezdődő cserkész táborozások ellenőrzésére vonatkozóan a következőket rendelem el.

Minden cserkészcsapat, amely valamely város, vagy község területén táborba száll, 48 órán belül köteles a csapat parancsnoka által az illetékes községi előljárásságnál a Magyar Cserkészszövetség által kiállított táborozási igazolványát bemutatni és láttamoztatni. Amennyiben az illető csapat parancsnoka a táborozási igazolványt felmutatni nem tudná, a táborot azonnal fel kell oszlatni és amennyiben még a formaruha és jelvények jogosulatlan használata is beigazolást nyerne, a csapat parancsnoka és tagjai ellen a fentebb hivatkozott belügyminiszteri körendelet említett rendelkezése szerint kell eljárni.

Erről Alispán (Főkapitány) urat, a Parancsnokságot tudomásvétel és az alárendelt hatóságoknak megfelelő utasításokkal való ellátása végett értesítem.

Budapest, 1924. évi június hó 4-én.

A miniszter helyett:

Nádossy s. k.
országos főkapitány.

Azt, akinél felmerül a gyanu, hogy jogosulatlanul viseli a cserkészruhat, vagy jelvényt, igazoltatni kell.

Igazoltatni jogosultak az igazolt szövetségi (kerületi, helyi) tisztviselők és az igazolt tisztek. Először az igazoltató köteles magát igazolni. A jogosulatlanul viselt ruhadarabokat elkobozni nem szabad, csak a kihágást elkövető személyazonosságát kell — esetleg rendőri segítséggel — megállapítani, hogy ellene a kihágási eljárás megindítható legyen. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha cserkészek helytelenül és feltűnően szabálytalanul viselkednek. Minden ilyen esetben azonnal jelentést kell küldeni az illetékes Ellenőrzői Hivatalnak. A jogosulatlanul viselt jelvény azonban elkobozható és az Országos Ellenőrző Megbízotthoz azonnal beküldendő.

A csapat igazolásától, régi csapatnál az ujoncok felvételétől kezdve a cserkész legalább három hónapig az ujoncpróbara készül (ez alatt még nem visel jelvényt és ruhat). Ha ezt a parancsnok meggyőződése szerint kiállotta, fogadalmat tehet (szertartása a 360. lapon), jelvényt és fényképes igazolványt kap (megfelelő nyomtatványon való kérés után az illetékes kerület állítja ki) és viselheti a teljes cserkészruhat.

A csapatszervezet táblázata.

(Csoport parancsnoka (felavatott, igazolt, tisztitáborot végzett tiszt parancsnoki képesítéssel).

<p>1. Rajparancsnok (legalább segédtsiszt), egyúttal csapat-ellenőrző-megbizott.</p>	<p>2. Rajparancsnok (legalább regédtsiszt), egyúttal csapattitkár.</p>	<p>3. Rajparancsnok (igazolt tiszt), egyúttal a csapatparancsnok helyettese és a csapat-becsületbíró-ág elnöke (a raj őregcserkészraj)</p>
<p>I. Fecskeörs. Vezetője egyúttal csapat-pénztáros és szertáros 5 elsőosztályú cserkész 1 másodosztályú cserkész (Az örs egyúttal műszaki örs)</p>	<p>I. Készáli sas-örs. Vezetője a csapat-titkár helyettese 1 elsőosztályú cserkész 1 másodosztályú cserkész 5 ujonc (Rádióörs)</p>	<p>I. Örs. Őregfecskeörs. Vezetője számos különpróbbával 6 őregcserkész (Ezermesterörs)</p>
<p>II. Súlyomörs. Vezetője mentőkülön-próbas örsvezető és a rajnapló vezetője 3 elsőosztályú cserkész 4 másodosztályú cserkész (Az örs egyúttal mentőörs)</p>	<p>II. Mókusörs. Vezetője rajpénztáros és szertáros 1 elsőosztályú cserkész 5 ujonc (Síelő- és hegymászóörs)</p>	<p>II. Örs. Őregmedveörs. Vezetője segéd-tiszt, rajvezető 5 őregcserkész (Telefon- és térképezőörs)</p>
<p>III. Bagolyörs. Vezetője egyúttal raj-pénztáros 3 elsőosztályú cserkész 4 másodosztályú cserkész (Szakácsörs)</p>	<p>III. Farkasörs. Vezetője ezermesterkülön-próbas 1 elsőosztályú cserkész 1 másodosztályú cserkész 5 ujonc (Kerékpárosörs)</p>	<p>III. Örs. Őregvidraörs. Vezetője elsőosz-tályú pákász 8 őregcserkész (Vizi- vagy pákászörs)</p>
<p>IV. Rigóörs. Vezetője egyúttal csapat könyvtáros 5 elsőosztályú cserkész 2 másodosztályú cserkész (Könyvkötőörs)</p>		

Ha a csapatot nem igazolt tiszt vezeti, akkor az a fogadalmat sem veheti ki, hanem akkor a kerülettől, esetleg az országos központtól kell fogadalmat tenni, próbázott, igazolt tiszt kiküldését kérnie.

A *további csapatmunka* alatt az újonnan felvett fiúkat nem kell már külön bejelenteni, hanem csak a fogadalmasokat. Ellenben a vezetők személyében beálló minden változást azonnal közölni kell az illetékes kerületi hivatallal. A csapathoz még nem igazolt tisztek (vagy esetleg ideiglenes vezetők és segédvezetők) igazolását éppen úgy kell kérni, mint a csapat megalakulásakor. Ha a csapat parancsnoka igazolt teljes jogú tiszt, a 18 évnél idősebb örsvezetői próbás cserkészektől, vagy az előírt próbaidőn át nála szolgáló öregcserkészektől jogosult a segédtishti próbát is kivenni. Az örsvezetői és segédtishti próbákat és az azokon alapuló megbízást a kerülettel közölni kell. A segédtiszteknél rendes igazolási kérelmet is kell beadni a szervezőtestület aláírásával, de ezt — a tishti igazolási kérelmekkel ellentétben — a kerület intézi el és csak utólag tesz róla jelentést a Szövetség központjának. Ha a parancsnok még nem volna igazolva, a segédtishti próbát valamelyik fölöttes hatósága (vármegyei ellenőrző megbízott, kerületi főtitkár stb.) veheti ki.

Az örsvezetői próba segédkönyve az (M. Cs. könyvei 9—13. sz. alatt megjelent) Örsvezetők könyve. A többi próbát e könyv, valamint a „Kiképzési szabályzat V. kiadása“ (M. Cs. könyvei 4. szám), a Különpróbaszabályzat (M. Cs. könyvei 57. szám) és az egyes próbapontokról kiadott füzetkék értelmében kell elvégezni. Szükséges tehát, hogy a csapat legalább egy példányban megszerezze ezeket a szabályzatokat és ezenkívül az is elő van írva, hogy minden tiszt és ideiglenes vezető járassa a Vezetők Lapját és minden örs legalább egy példányban fizessen elő a „Magyar Cserkész“-re is (kiadóhivataluk: Budapest, IV., Váci-utca 62. sz. fsz. 7.).

MÁSODIK FEJEZET.

A tiszti próba.

Cserkészcsapatot vezethet az is, aki azt felállította, a Magyar Cserkészszövetségtől *ideiglenes vezetői igazolványt* kapott és megígérte, hogy egy év multán a tisztipróba letételére jelentkezni fog. Kivételes esetben különösen megfelelő vezetők a már fennálló csapatoknál is kaphatnak a csapat vagy raj vezetésére ideiglenes vezetői vagy segédvezetői igazolványt, ha igazolt tiszti hiánya miatt máskülönben a rajt vagy csapatot fel kellene oszlatni. Természetesen ezek is kötelesek egy év múlva tiszti próbára jelentkezni, mert a szabály (Alapszabályok 7. § 9. pont) az, hogy csapatot csak próbázott és igazolt cserkésztsiszt vezethet. Ő is csak akkor, ha a csapat négy örsnél (tehát legfeljebb $4 \times 8 = 32$ fiúnál) nem nagyobb létszámú. Ha a csapat ennél nagyobb, azt rajokra kell osztani, s minden raj élére legalább is próbázott segédtsisztet állítani. Ha háromnál több rajból áll a csapat, akkor legalább minden megkezdett három rajhoz még egy igazolt tiszti szükséges.

Az ideiglenes vezetői vagy segédvezetői igazolvány kiadását az Országos Intéző Bizottságnál akár a csapat igazolása iránt beadott kérelemmel egyidejűen, akár külön, de hivatalos úton (a kerületnél kell a kérelmet az előírt nyomtatványon beadni) írásban kell kérni. A kérvényben kötelezettséget kell vállalni az alapszabályok és más szabályzatok és rendeletek betartására és meg kell ígérni az egy év lejártával a tiszti próbára való jelentkezést. Az ideiglenes vezetői igazolvány a csapatnak legfeljebb egy évig való vezetésére, a segédvezetői igazolvány legfeljebb egy évig való rajparancsnoki vagy segédtszti működésre jogosít. Az igazolt ideiglenes vezetők és segédvezetők éppen úgy a Szövetség fegyelmi hatósága és felsőbbsege alá tartoznak, mint az igazolt tisztek, csak hogy megbízatásukat az országos elnök, ügyvezető elnök, főtitkár és ellenőrző megbízott minden különösebb eljárás nélkül is megvonhatják s a kitézött érvényességi idő lejártával az magától is megszűnik. (A gyakorlat szerint azonban egy ízben lehet kérni az érvényességnek egy évvel való meghosszabbítását.)

Az O. I. B. 1924 október 15-én tartott ülésén kimondta, hogy *cserkésztiszti* próbára csak az jelentkezhettek, aki

- a) 21. életévét már betöltötte.
- b) Középiskolát végzett vagy valamely élethivatásban tényleg működik.
- c) Kifogástalan előéletű (különösen hazafiság, vallásos élet és erkölcsök tekintetében), testileg és lelkileg alkalmas, hivatottsága és helyes érzéke van az ifjúsággal való foglalkozásra.
- d) Kijelenti, hogy a cserkésztörvényeket elfogadja élete alapjául.
- e) A kerületnél bejelentett kezdőnaptól a kerület beleegyezésével legalább egy évig próbaszolgálatot végzett valamely igazolt csapatnál. Az ideiglenes vezetői vagy segédvezetői igazolvány átvétele ilyen próbaidő-kezdési engedélynek számít.
- f) Legalább egy nagytáborozáson részt vett.
- g) A csapatszervező testület ajánlja és érette erkölcsi jóállást vállal.
- h) A magyaron kívül még egy élőnyelvet ismer, vagy legalább még egynek megtanulására vállalkozik.
- i) Kijelenti becsületszavára, hogy semmiféle vallás- vagy nemzetellenes testületnek nem tagja és nem is volt az.

A cserkésztiszti *próba tárgya* röviden összefoglalva mindaz, ami a Vezetők Könyvében elő van adva, vagy mint szükséges tudnivaló meg van jelölve. Azonban mindezt nemcsak elméletileg kell tudni, hanem gyakorlatilag is végezni. A hivatalos felsorolás szerint:

- a) A mozgalom célját, szervezetét és idevonatkozó szabályait ismerni kell.
- b) Elméletileg és gyakorlatilag is alaposan kell ismerni a cserkészpróbák (újonc, II., I. osztályú és a 2. meg 6. pontok kivételével az őrsvezetői) anyagát.
- c) Ismerni kell a magyar cserkészirodalmat, elsősorban természetesen a Vezetők Könyvét (de nem tankönyvszerűen).
- d) Ismerni kell Foerster F. Vilmos könyvét az Élet Művészetéről és a következő művek egyikét: Szuszai Antal: Kalauz a krisztusi életre, dr. Schütz Antal: Katholikus erkölcsstan, dr. Szóts Farkas: Keresztyén erkölcsstan. Ajánlatosak még a következő munkák is: Foerster F. W.: Élet és Jellem, dr. Tóth Tihamér: Tiszta férfúság.

A próbáztatás módja. A próbát bizottság előtt kell letenni, melynek szavazó tagjai az illető kerület elnöke és főtitkára és két tényleges cserkész munkát végző próbázott és igazolt cserkésztiszt. Ezenkívül részt kell vennie a vizsgán az Országos Ellenőrző megbízottnak vagy az ő javaslatára a Szövetség központja által

kiküldött tagnak (ez rendszerint a kerületi ellenőrző megbízott), aki nem szavaz ugyan, de kérdéseket tehet (ellenzése a fogadalom kivételét és a bizonyítvány kiadását megakadályozza). A bizottsághoz tartozik még a jegyzőkönyvvezető is, de ennek nincs kérésési joga sem.

A vizsga elméleti és gyakorlati részből áll, s azon a tisztek, segédtisztok és ideiglenes vezetők meg segédvezetők jelen lehetnek. Aki központi (vagy ezzel esetről-esetre az O. I. B. által egyenjogúnak kimondott kerületi) tisztképző-táborban részt vett és erről kielégítő bizonyítványt kapott, annak a bizonyítványát a próba gyakorlati részének letételéül el kell fogadni.

Ha a bizottság elfogadta a próbát, erről bizonyítványt állít ki, szóval és írásban kiveszi a fogadalmat és bevezeti a jelölt személyi adatait a próbázottak névjegyzékébe.

Az 1924 december 31 előtt igazolt tisztek 1926 végéig, a később igazoltak pedig a próba napját követő második év végéig kötelesek központi (vagy ezzel egyenlő jogú kerületi) *tiszti táborban* résztvenni.

Ha a próbát tett tiszt tényleges cserkészmunkát kíván végezni, erre engedélyt kell kérnie, vagyis magát valamelyik igazolt csapathoz kell „*igazoltatnia*“. Az erre vonatkozó kérelmet az előírt nyomtatványon a csapat szervező testületének ajánlásával a kerület titkári hivatalánál kell benyújtani, mely azt az ellenőrző megbízott meghallgatása után előbb a Kerületi I. B. elé terjeszti, vagy esetleg a kerületi elnök aláírásával ellátva közvetlenül az O. I. B.-hoz küldi fel.

Ha az O. I. B. az igazolást jónak látja, areképes tiszti igazolványt állít ki, melynek érvénye a kiállításától számított két évig tart. A két év lejártával a szervező testület elnökétől levelet kell kérni, hogy az illető tényleg végez cserkész-tiszti munkát és ezt a levelet a kerületi titkári hivatalnál kell az igazolvánnyal együtt bemutatni, mely azt az Országos Titkári Hivatalhoz továbbítja „*megújítás*“ végett. A cserkész-tiszti igazolványokat tehát két-évenként meg kell újítani.

Azokat az igazolt tiszteket, akik központi tiszti táborban is voltak, ünnepélyesebb keretek között a Főcserkész avatja fel teljesjogú tisztekké.

Az ideiglenes vezetők vállpántjukon 2' sárga sávot, a segédvezetők 1 sárga sávot viselnek. Az igazolt tiszt mindaddig, míg parancsnoki rangjelzés viselésére az O. I. B.-tól engedélyt nem kap, két arany sávot, az engedély elnyerése után három arany sávot jogosult viselni.

A *parancsnoki* rangjelzés viselésére engedélyt csak az az igazolt és felavatott tiszt kérhet, aki 24 éves elmúlt, igazolása óta legalább két évi kifogástalan tiszti vagy parancsnoki működést fejtett ki és központi tiszti táborban igazoltatása óta legalább egyszor kielégítő eredménnyel részt vett.

Azok a nagykorú igazolt tisztek, akik 1924 december 1 előtt már jogosan viselték a parancsnoki rangjelzést, ezt a külön engedélyt csak 1926 december 1-ig kötelesek kérni, addig ráérnek tiszti táborban is részt venni.

A *segéd-tiszti próba* anyaga ugyanaz, mint a tiszti próbáé. A különbség csak az, hogy azt

- a) a csapatparancsnok, vagy ha az nem igazolt tisztt, annak bármelyik igazolt tisztt fellebbvalója is kivetheti, ha a jelölt
- b) legalább 18 éves és
- c) legalább félévi örsvezetői szolgálata van.

Segéd-tisztek nem kötelesek tisztképző-táborba szállani, de tisztté csak úgy válhatnak, ha az előírt tiszti próbáztató bizottság előtt a szabályszerű előfeltételek után újra leteszik a próbát.

A segéd-tisztek ugyanolyan fogadalmat tesznek, mint a tisztek, igazolásukat is ugyanúgy kell kérniök, de azt már a Kerületi I. B. is véglegesen intézi el, úgyhogy ügyük csak fellebbezés esetében kerülhet az O. I. B. elé.

Csapatügykezelés.

Ha a táborra azt mondtuk, hogy a honfoglalás mása, az államalkotás iskolája, a csapat többi életére viszont bizvást elmondhatjuk, hogy az az államon belül való életnek, egy nagy vállalatnak, községnek, egyesületnek a mintája. Ez pedig megkívánja, hogy abban bizonyos rend és pontosság honoljon, a vagyona mindig megállapítható legyen, hogy az összeköttetés ki- és befelé megtartassék és mindent megtanulhasson benne a cserkész, amire az ő rendezett, céltudatos jövődő életéhez szüksége lesz, meglássa a hivatalok szervezetének alapelveit és megtapasztalja azt is, hogy a könnyen áttekinthető rendes könyvvezetés sem nem olyan boszorkányosan nehéz és bonyolult, sem nem olyan rémségesen unalmas és idegölő, mint ahogyan feltűntetni szokták, — ha célszerűen, következetesen és rendszeren végzik.

Már a cserkésztől is megkívánjuk, hogy *naplót* (jegyzőkönyvet) és *pénztári feljegyzéseket* vezessen. Annál fontosabb ez a csapatnál, ahol még évtizedek múlva is érdekelheti az utódokat, hogy mi és hogyan történt ott, és ahol idegen vagyont kezelünk, melyről számadással tartozunk. Sok gyanúsításnak és kellemetlenségnek veszi az elejét már az a puszta tény, hogy a csapat pontos könyvet vezet és pedig nemcsak tábori pénzforgalmáról, hanem az egész évközi pénzkezeléséről.

A könyvek száma és beosztásuk a csapat nagysága és viszonyai szerint különböző lehet, de pénztári naplót minden örsvezető vezessen az örsi kis forgalmáról és minden parancsnok (vagy megbízottja — de ezért is ő felel —) a kezén átfutó vagy ellenőrzése alá tartozó kiadásokról és bevételekről.

Bevételeink rendszerint a következők:

1. *Havi járulékok* (ajánlás), melyet a fiúk adnak össze; lehet egy villamos átszállójegy ára, több, vagy kevesebb is, de kell, hogy ha csak néhány korona is, havonkint összeadjanak a fiúk és ez rendszeren legyen elkönnyelve. (Igen célszerűek a Szövetségnél kapható havi járulék-könyvecskék, nyugták és ellen nyugták. A könyvecske a fiúnál marad, a nyugtát a pénzt beszedő örsvezető, az ellen nyugtát a csapatpénztáros kapja.) Ez elsősorban a szövetségi tagdíj fedezésére való (rajonkint jelenleg évi 100.000 korona).

2. A csapat által szerzett *pártoló* tagok díjai után járó százalékok.

3. *Ünnepélyek* és szolgálatok jövedelmei, melyeket teljes összegükben fel kell tüntetni; az ünnepély jövedelméből történt kiadásokat viszont a kiadások közé kell írni.

4. Pénzbeli *adományok*. Az adományokat arra a célra kell fordítani, amire kértük, a többi jövedelem az otthon felszerelésére, a nagytábor költségeire vagy szegényebb cserkészek hozzájárulásainak csökkentésére fordítható (de sohasem mulatságra, fagyalt-délutánokra vagy napidíjakra!).

A csapat pénztárányve legyen bekötött, lapszámozott, lehetőleg átfűzött és pecsételt, kétszer korona-filléres beosztású, melybe minden tételt azonnal bevezetünk. Minden oldal végén össze kell adnunk az oszlopokat és a következő oldal megkezdése előtt átvinnünk az eredményeket. Minden hónap végén azután a kiadásokat kivonjuk a bevételekből és az új hónapot új oldalon a múlt óról maradt maradékkal kezdjük.

A pénzkészletet sokszor összehasonlítjuk a pénztárányv adataival, de legalább is a havi átvitelezésnél mindenesetre. Ilyenkor a parancsnok is aláírja az elmúlt hónap végén mutatkozó eredményt. Ez kötelező.

A parancsnok ezenkívül az év végén összeállítja azt is, hogy az év folyamán milyen címeken mily összegek folytak be és milyen célokra összesen mi ment ki. Ez a *zárókimutatás* ad aztán teljes képet az egész évi pénzgazdálkodásról. Ez lehetőleg a kereskedelmi szokásoknak megfelelő formában készítenendő, a csapat tisztjeivel is aláíratandó és úgy a szervező bizottságnak, mint az előírt *évi jelentés* (utóbbira a nyomtatványok a kerületi titkárságnál kaphatók) kapcsán a Szövetségnek is bemutatandó a következő év február elsejéig.

Az évi jelentést két példányban kell készíteni, egyik a csapatnál marad, a másikat a kerület titkári hivatalába kell elküldeni. Csatolni kell hozzá: 1. Kimutatást a csapat beosztásáról, tisztkenél lakásukat, foglalkozásukat és igazolási számukat is be kell írni, a cserkészeknél csak raj és örsi beosztásukat, meg igazolásuk számát. 2. A csapat rövid történetét az év folyamán. 3. Az évi zárókimutatást a nagyobb adományozók nevével és címével.

A beküldött jelentést a kerület felküldi az országos titkári hivatalnak, mely azt feldolgozás után a kerülethez juttatja vissza megőrzés végett.

Ha sok a készpénz, ne tartsuk otthon, hanem helyezzük el takarékbetétképen. Az időközi kamatokat a könyvecske visszaadásakor vagy az év végén egy összegben vezessük be a bevételek rovatába.

Adósságot ne csináljunk. Ha hasznos befektetésképen mégis szükségesnek látnók, kérjük ki hozzá a szervező bizottság előleges

hozzájárulását. Tőzsdén játszani, spekulálni a csapat vagyonával nem szabad.

Ami a pénznél a pénztárkönyv és zárókimutatás, az az egyéb vagyonnál a *leltár*. Minden év első napjaiban összeírjuk a csapat vagyontárgyait. Évközben a leltárhoz hozzáírjuk a változásokat és az év végén az új leltár elkészítésénél ellenőrizzük, hogy csakugyan egyezik-e?

Minden leltár két részből áll, egyikbe a saját vagyon kerül, a másikba pedig a nálunk levő bérelt, kölcsönvett vagy másként hozzánk került idegen vagyon. Az utóbbinak minden tételénél meg kell a tulajdonost jelölni és lehetőleg a levél keltét és számát, melyben a jogviszony szabályozva van. A leltárban felsorolandók a naplók és összes vezetett könyvek is.

A helyes leltárban a következő rovatok vannak: 1. Sorszám. 2. A tárgy megnevezése (pl. teljes lombfűrészkeszlet fűrészszel, fúróval stb.). 3. Annak értéke (vétel esetén ára, ajándéknál forgalmi értéke). 4. Eredete (pl. Baka Jánosné ajándéka 1924 december 25-én). 5. Megjegyzések (pl. 1926 január 5-én kiadva használatra Róka Palinak).

A leltárt a parancsnok (és ha van ilyen, a szertáros is) aláírja.

A *csapatnapló* vezetése rendszeren a csapattitkári teendőkkel megbízott örsvezető vagy segédtsízt feladata. Ennek a kivonata, mint „csapattörténet“, szintén csatolandó az évi jelentésekhez.

A *parancsok* (nemcsak a tábori napiparancsok, hanem az évköziek is) nem ebbe a naplóba, hanem külön parancskönyvbe kerülnek szép sorjába, minden évben előlről kezdett számozással, minden parancs új oldalon kezdve, évközben azokat mindenki aláírja, akit illet (tiszték, segédtsízték, raj- és örsvezetők), hogy a benne foglaltak tudomásulvétele kétségtelen legyen. Táborban, ahol azt ügyis kifüggesztik vagy felolvassák, ott az aláírás nem szokásos. Mintája:

A 433. számú Tinódi cserkészcsapat parsága.

Almáshyuta, 1926 január 3.

3. szám.

N A P I P A R A N C S

„A cserkész, ahol tud, segít!“

Napos tiszt: Elekes János

Napos örs: Rigók

Pestáért mennek: Kiss Gy. és Kelemen István

Napirend: A tábor tartamára előírott.

Délelőtti foglalkozás: Síkiképzés. Vezeti: Dezső Béla sgt.

Délután: Játékok. Vezeti: Elekes János rajparancsnok.

Tábortűzi műsorról a 2-ik örs gondoskodik.

Baján Gyula s. k.,
táborparancsnok.

Szép szokás a tábori napiparancsokat mindig egy-egy cserkésztvérnyvel kezdeni, mely azután lehetőleg az egész nap megbeszéléseire, foglalkozására, tábortüzére is rányomja a maga bélyegét, ennek a szelleme legyen az uralkodó aznap. Természetesen nem kell ezeknek sorszámuk szerint következniök, hanem mindig az a törvény kerülhet a parancs élére, amelyiknek leginkább látjuk a szükségét — esetleg több napon át is.

A „szolgálat“ igen különböző a viszonyok szerint. Évközben a szolgálatos őr nem napos, hanem hetes, nem főz és fát vág, hanem takarít az otthonban és üzeneteket hord ki. Sok táborban az éjjeli őrseget nem a szolgálatos őr adja — akkor persze ennek a kijelölése is beletartozik a parancsba. Parancsban adjuk a fontosabb eseményeket is, például ha a csapat felsőbbségétől valamiért különös dícséretet kapott, ha a tisztikarban vagy a csapat összeállításában változás történt stb.

Nagyobb táborokban minden rajnak megvan a maga külön napos őrsé, míg az egész tábort illető szolgálathor (őrsege, posta, G. H. segédezők stb.) vagy napos raj, vagy pedig a rajok megfelelő számú kiküldöttei rendelendők ki. Kisebb táborokban (pl. egy őr) nem lehet napos őröket, hanem csak napos szakácsot stb. kirendelni.

A levelezés is az irodai teendők közét tartozik.

Levélminta:

433. számú Tinódi cserkészcsapat Dörgicse.

27/1926. szám.

Dörgicse, 1926 február 7.

A „Magyar Cserkész“ tekintetes Kiadóvállalata

Budapest,

IV, Váci-u. 62, fsz. 7.

Kérem, szíveskedjenek a Magyar Cserkész könyveiből, és pedig a 4. számúból (Kiképzés) 3 darabot, az 52. számúból (Ruházati szabályzat) 1 darabot, az 5—6. számúból (A térkép) 10 darabot címünkre megküldeni és postabefizetési lapot mellékelni, hogy az árukat 8 napon belül befizethessük.

(Csapatpecsét.)

Cserkészüdvözlettel

Baján Gyula s. k.,
csapatparancsnok.

Fontos, hogy minden beérkező ügydarabra először is ráírjuk az érkezés időpontját, iktatószámát és elintézés után valamelyes rendszer szerint — igen kis forgalomnál egyszerűen beérkezésük sorrendjében, nagyobbánál nevek vagy ügyek szerint csoportosítva — eltegyük azt, minden levélre ráírjuk a válasz

fogalmazványát (ha írógépbe fogalmaztunk, hozzákapcsoljuk a válasz másolatát). Minden beérkező levelet, rendeletet, átiratot tehát elsősorban is *iktatjuk*, azaz valami vonalozott rendesebb füzetbe vagy szabályszerű iktatókönyvbe (rovatai: sorszám, kelet, kitől érkezett, mi a tárgya, elintézés módja és ideje, jegyzet) bevezetjük. Az iktatókönyv szerint még el nem intézett iratokat nem a zsebben szokás hurcolni, de nem is tehetjük el a már elintézetek közé, hanem az iktatókönyv mellett, külön „Elintézetlen” című borítékban tartjuk őket mindaddig, míg el nem intéződnék.

Csapatbélyegzőt a Szövetség gazdasági hivatalánál kell rendelni.

Iráttár. Az évközben befutott összes leveleket az év végén iratborítékba — esetleg deszkalapok közé — kötjük, arra kívül ráírjuk az évszámot és úgy tesszük el, hogy bármikor később is hamar meg tudja bárki találni a keresett számot. A jó irodai rend sok keresést, bosszúságot és időpocsékolást takarít meg. Az irodai rendet jó időről-időre egy-egy kezelőhivatalnokkal, ügyvéddel, banktisztviselővel megnézetni és véleményüket kikérni, ezt azonban csak akkor fogjuk követni, ha úgy találjuk, hogy az a mi viszonyaink között is célszerű.

Ezenkívül még valami ügyes módon el kell tennünk és kezelnünk a cserkészek jelentkezési és törzslapjait (nyomtatványok a szövetségi hivatalokban kaphatók) s az időnkint újból megírt (rendesen negyedévenként és azonfelül táborbaszálláskor és szeptemberben — néhol havonként) táblázatos csapatbeosztásokat. A csapatigazolvány berámázva üveg alatt a csapatotthonban (a rendszerinti összejövetel helyiségében) lehetőleg kifüggesztendő. Emlékiratok szintén kifüggeszthetők (kiállításon, jamboreen való részvételekről stb.). Szokott azonkívül a csapat vendégkönyvet is tartani, melyben a hivatalos előljárók látogatásán kívül a vendégek is beírják nevüket. Ahol kölcsönkönyvtár is van, ott ennek mindig a leltártól elkülönített külön könyvelésre van szüksége. Ha kölcsönadható könyvek nem volnának is, a Szövetség alap- és szervezési szabályait és a különböző szabályzatokat akkor is hozzáférhető helyen rendben kell tartani. A legtöbb csapatnak szokott kifüggesztett határidőnaplója is lenni, melybe az összes figyelmeztető feljegyzéseket bevezetik. (Örsi, rajórák idejét, kerületi tiszti gyűlések, közgyűlések helyét és napját, velünk összeköttetésben álló más csapatok ünnepeinek dátumát, jóakarók és jótevők névnapjait, a csapatesemények vagy a történelem fontosabb évfordulóit, év végére a zárókimutatás, csapattörténet, évi jelentés elkészítésére való felhívást.) P. o.: szeptemberre: lesz-e Mikulás-estély? Novemberre: lesz-e téli tábor? Januárra: mikor lesznek az újoncok fogadalmat? Évi jelentést beküldeni! Februárra: rajtagdíj beküldendő. Minden negyedév elejére: a Magyar Cserkész és Vezetők Lapja előfizetését megújítani. Márciusra:

Szép szokás a tábori napiparancsokat mindig egy-egy cserkész-törvénnyel kezdeni, mely azután lehetőleg az egész nap megbeszéléseire, foglalkozására, tábortüzére is rányomja a maga bélyegét, ennek a szelleme legyen az uralkodó aznap. Természetesen nem kell ezeknek sorszámuk szerint következniök, hanem mindig az a törvény kerülhet a parancs élére, amelyiknek leginkább látjuk a szükségét — esetleg több napon át is.

A „szolgálat“ igen különböző a viszonyok szerint. Évközben a szolgálatos őr nem napos, hanem hetes, nem főz és fát vág, hanem takarít az otthonban és üzeneteket hord ki. Sok táborban az éjjeli őrseget nem a szolgálatos őr adja — akkor persze ennek a kijelölése is beletartozik a parancsba. Parancsban adjuk a fontosabb eseményeket is, például ha a csapat felsőbbségétől valamiért különös dícséretet kapott, ha a tisztikarban vagy a csapat összeállításában változás történt stb.

Nagyobb táborokban minden rajnak megvan a maga külön napos őrsé, míg az egész tábort illető szolgálathoz (őrség, posta, G. H. segéderők stb.) vagy napos raj, vagy pedig a rajok megfelelő számú kiküldöttjei rendelendők ki. Kisebb táborokban (pl. egy őr) nem lehet napos őröket, hanem csak napos szakácsot stb. kirendelni.

A levelezés is az irodai teendők közé tartozik.

Levélminta:

433. számú Tinódi cserkészcsapat Dörgicse.

27/1926. szám.

Dörgicse, 1926 február 7.

A „Magyar Cserkész“ tekintetes Kiadóvállalata

Budapest,

IV, Váci-u. 62, fsz. 7.

Kérem, szíveskedjenek a Magyar Cserkész könyveiből, és pedig a 4. számából (Kiképzés) 3 darabot, az 52. számából (Ruházati szabályzat) 1 darabot, az 5—6. számából (A térkép) 10 darabot címünkre megküldeni és postabefizetési lapot mellékelni, hogy az árukat 8 napon belül befizethessük.

Cserkészüdvözléttel

(Csapatpecsét.)

Baján Gyula s. k.,

csapatparancsnok.

Fontos, hogy minden beérkező ügyszerűsítésre először is ráírjuk az érkezés időpontját, iktatószámát és elintézés után valamelyes rendszer szerint — igen kis forgalomnál egyszerűen beérkezésük sorrendjében, nagyobbánál nevek vagy ügyek szerint csoportosítva — eltegyük azt, minden levélre ráírjuk a válasz

fogalmazványát (ha írógépre fogalmaztunk, hozzákapcsoljuk a válasz másolatát). Minden beérkező levelet, rendeletet, átiratot tehát elsősorban is *iktatjuk*, azaz valami vonalozott rendesebb füzetbe vagy szabályszerű iktatókönyvbe (rovatai: sorszám, kelet, kitől érkezett, mi a tárgya, elintézés módja és ideje, jegyzet) bevezetjük. Az iktatókönyv szerint még el nem intézett iratokat nem a zsebben szokás hurcolni, de nem is tehetjük el a már elintézetek közé, hanem az iktatókönyv mellett, külön „Elintézetlen“ című borítékban tartjuk őket mindaddig, míg el nem intéződnek.

Csapatbélyegzőt a Szövetség gazdasági hivatalánál kell rendelni.

Iráttár. Az évközben befutott összes leveleket az év végén iratborítékba — esetleg deszkalapok közé — kötjük, arra kívül ráírjuk az évszámot és úgy tesszük el, hogy bármikor később is hamar meg tudja bárki találni a keresett számot. A jó irodai rend sok keresést, bosszúságot és időpocsékolást takarít meg. Az irodai rendet jó időről-időre egy-egy kezelőhivatalnokkal, ügyvéddel, banktisztviselővel megnézetni és véleményüket kikérni, ezt azonban csak akkor fogjuk követni, ha úgy találjuk, hogy az a mi viszonyaink között is célszerű.

Ezenkívül még valami ügyes módon el kell tennünk és kezelnünk a cserkészek jelentkezési és törzslapjait (nyomtatványok a szövetségi hivatalokban kaphatók) s az időnkint újból megírt (rendesen negyedévenként és azonfelül táborbaszállakor és szeptemberben — néhol havonként) táblázatos csapatbeosztásokat. A csapatigazolvány berámázva üveg alatt a csapatotthonban (a rendszerinti összejövetel helyiségében) lehetőleg kifüggesztendő. Emlékiratok szintén kifüggeszthetők (kiállításon, jamboreen való részvételekről stb.). Szokott azonkívül a csapat vendégkönyvet is tartani, melyben a hivatalos előljárók látogatásán kívül a vendégek is beírják nevüket. Ahol kölcsönkönyvtár is van, ott ennek mindig a leltártól elkülönített külön könyvelésre van szüksége. Ha kölcsönadható könyvek nem volnának is, a Szövetség alap- és szervezési szabályait és a különböző szabályzatokat akkor is hozzáférhető helyen rendben kell tartani. A legtöbb csapatnak szokott kifüggesztett határidőnaplója is lenni, melybe az összes figyelmeztető feljegyzéseket bevezetik. (Örsi, rajórák idejét, kerületi tiszti gyűlések, közgyűlések helyét és napját, velünk összeköttetésben álló más csapatok ünnepeinek dátumát, jóakarók és jötevők névnapjait, a csapatesemények vagy a történelem fontosabb évfordulóit, év végére a zárókimutatás, csapattörténet, évi jelentés elkészítésére való felhívást.) P. o.: szeptemberre: lesz-e Mikulás-estély? Novemberre: lesz-e téli tábor? Januárra: mikor lesznek az újoncok fogadalmat? Évi jelentést beküldeni! Februárra: rajtagdíj beküldendő. Minden negyedév elejére: a Magyar Cserkész és Vezetők Lapja előfizetését megújítani. Márciusra:

mi lesz a nagytáborral? Áprilusra: az élelmezés, sátorszükséglet és főleg a hely a nagytáborra biztosítva van-e? Májusra: táborozási igazolvány e hó végéig megkérendő (sátorkiutalással együtt). Ezenkívül esetről-esetre minden elfelejthető teendő, így különösen, hogy beadványokra 8—15 nap alatt „jött-e felelet“, vagy „sürgendő az elintézés“. Ha aztán valami nem történt meg, ami aznapra be volt írva, azt rövid idő utánra újból be kell írni, mindaddig, míg el nem intéződik, tárgytalanná nem válik.

Ez természetesen nem zárja ki, hogy minden tisztnek, esetleg a cserkésznek is ne legyen külön előjegyzési naptára is.

Ha a csapat *bizományi eladásra* elfogad levelezőlapokat, könyveket vagy bármilyen más árut, erről külön könyvet kell vezetni, melynek jövedelmét esetről-esetre a csapatpénztárkönyvbe vezetjük be.

Ha cipőfoltozó-, könyvkötő- vagy más *hasznothajtó munkát* is fejt ki a csapat, a különleges üzemek bevételeit és kiadásait szintén külön kell elkönyvelni. Az ilyen üzemeknél vigyázni kell, hogy az ipartörvénnyel összeütközésbe ne jussunk — kétség esetén kérdezősködünk ügyvéd vagy közigazgatási hivatalnok ismerősünknel, esetleg magánál az iparkamaránál!

Amelyik csapatnál már működik a *csapatbecsületbíróóság*, ennek jegyzőkönyveit, ítéleteit és minden iratát a parancsnok vagy más tiszt elkülönítve, lakat alatt őrzi.

A csapatügyrendet különben részletesen szabályozza a Szövetség: Általános ügyrend című hivatalos kiadványa, melynek 13—20. oldalai kizáróan ezzel foglalkoznak.

Általában leghelyesebb mindazokban az esetekben, mikor valamire rendszeresített nyomtatványok vannak, ezeket használni annál is inkább, mert sok esetben azok használata kötelező.

A gazdasági hivatalokban ez idő szerint következők kaphatók:

1. Alapszabály.	20. Örsvezetői igazolvány.
2. Szervezési szabályzat.	21. Segédörsvezetői igazolvány.
3. Általános ügyrend.	22. Rajvezetői igazolvány.
4. Öregcserkészszabályzat.	23. Csapatigazolási kérelem.
5. Becsületbíróósági szabályzat.	24. Tiszti v. segéd tisztii igazolási kérelem.
6. Ruházati és felszerelési szabályzat.	25. Jelentkezési lap.
7. Különpróba-szabályzat.	26. Szülői nyilatkozat.
8. Kiscserkész-szabályzat.	27. Jelentkezés tiszti vizsgára.
9. Szervezési utasítás.	28. Öregcserkész fogadalmi lap.
10. Cserkész-törzslap.	29. Tiszti fogadalmi lap és bizonyítvány.
11. Cserkészigazolvány.	30. Jelentés az első szervezésben résztvevő cserkészekről.
12. Segéd tisztii igazolvány.	31. Jelentés fogadalmat tett és igazolást kérő cserkészekről.
13. Tiszti igazolvány.	32. Havijárú'ék könyvecské.
14. Ideiglenes vezetői igazolvány.	33. Nyugta s ellennyugta.
15. Öregcserkészigazolvány.	
16. Kiscserkészigazolvány.	
17. Elsőosztályú próba bizonyítvány.	
18. Másodosztályú próba bizonyítvány.	
19. Különpróba igazolvány.	

NEGYEDIK FEJEZET.

Táborozási szabályzat.

A téli munka betetőzése, minden iparkodás legszebb jutalma a nagytábor, mely azonban csak akkor éri el igazi célját, ha nagyon gondos az előkészítése. Az előkészítéshez és a pontos, helyes keresztülvitelhez hozzátartozik a vonatkozó szabályzat beható ismerete, melyet tehát már előzetesen is egész terjedelmében át kell tanulmányozni.

A szorosabb értelemben vett előkészítés (a táborelőkészítést l. a 247. oldalon, a vízitábort a 150., a télit a 291., a mozgót a 276. oldalon) azzal kezdődik, hogy a megfelelő táborhelyet idejekorán kikeressük, mert a táborozási engedélyért minden év május hó közepéig az illetékes cserkészkerület titkári hivatalába kell kérvényünket eljuttatnunk, mely azt a kerületi ellenőrző véleményes jelentésével az O. T. B.-hoz (Országos Táborozási Bizottsághoz) május hó végéig felterjeszti.

Az elkészített jelentkezéseket a nagy munkatorlódás miatt a táborozási főtitkár esetleg nem képes idejében elintézni. A kérvény mintája:

1 948. számú Tinódi cserkészcsapat parsága.

46/1925. szám.

A Magyar Cserkészszövetség
Tekintetes Táborozási Bizottsága

Dörgicse, 1926. máj. 11.

Budapest.

Tisztelettel kérem táborozási igazolvány kiállítását a 948. számú Tinódi cserkészcsapat részére. 1. A tábor parancsnoka Elckes Géza igazolt cserkésztsiszt (a III. raj parancsnoka) lesz. Részt vesznek még: Nemes Béla és Pálházy István igazolt segédtsisztek, 47 fogadalmat tett cserkész, 3 öregcserkész és 1 jelölt.

2. A táborozás 1926 június 28 tól július 15-ig állótábor a héderári Lipótszigeten, azután 22-ig mozgótábor Győr—Pannonhalma—Sümege—Badacsony—Tihany—Dörgicse útiránnyal.

3. Részvételi díj 300.000 korona, 1 kg cukor és 5 kg nullásliszt.

4. Az élelmezés a csatolt tervzet szerint biztosítva van, amennyiben abból az A) alatt felsorolt mennyiségeket Dörgicse előjárósága ingyen ajánlotta fel, a B) csoportbeliek pedig bőven beszerezhetők a helyszínen a hozzájárulási összegekből a szintén csatolt költségvetés szerint.

5. A csapat a nála levő két 30 személyes és 4 tízszemélyes szövetségi sátorból a 4 tízszemélyest kéri részére hasznáatra kiutaltatni, de kéri az előírt használati díj 50% ának elengedését. A sátorszükséglet többi részét az év folyamán vásárolt saját őrsi sátraival fedezi.

6. A táborozási igazolványt kérjük közvetlenül Baján Gyula elemi iskolai igazgató-tanító cserkésztsiszt címére Dörgicseire elküldeni.

Cserkészüdvözlettel.

Baján Gyula
csapatparancsnok.

(Csapatpecsét.)

A táborozási szabályzatot az O. T. B. 1924 február 11-én állapította meg. Ennek rendelkezései a következők:

1. Táborozni csak az a csapat mehet, amely kellő időben és előírt módon megszerezte az Országos Táborozási Bizottságtól *táborozási igazolványt*.

2. A táborozási igazolványt a következők jelentése kapcsán kell kérni. Jelentendők:

1. A csapat táborbainduló létszáma. (Parancsnok és tisztek névszerint.)
2. A táborozás neme. (Mozgó vagy állótábor.)
3. A táborozás tervbevett ideje és helye, illetve útvonala.
4. Részvételi díj. (Természetben és pénzben.)
5. Az élelmezés biztosított volta. (Élelmezési tervvel.)

Ezen jelentés az illetékes kerületnek küldendő be, mely azt a kerületi ellenőrző megbízott véleményével és a saját ajánlásával ellátva az O. T. B. címére minden évben legkésőbb május 31-ig továbbítja. Változások jelentendők.

3. Külföldi cserkészek vagy cserkészesoportok a Magyar Cserkészsövetség külügyi megbízottja útján kötelesek a táborozási igazolványt megszerezni. Ez az ellenőrző szerveknek kívánatra felmutatandó. Ezen külföldi táborozók ügyét egyébként a külügyi megbízott saját hatáskörében intézi.

4. A csapatok táborba érkezésük napján *tábormegszálló jelentést*, a tábor elhagyásának napján *táborbontó jelentést* küldenek az O. T. B. nek.

5. Minden csapat táborozását a saját anyagi és szellemi erőivel készíttse elő; ezt tartsa a csapat önérzete és életrealitása kérdésének. A Szövetség részéről támogatásban — kivételesen — csak az arra mindenképpen rászoruló csapatok részesülhetnek.

6. A csapatok parancsnokuk, ennek akadályoztatása esetén csak olyan igazolt cserkésztsízt parancsnoksága alatt táborozhatnak, aki a teljes felelősséget vállalhatja.

7. A táborba csak egészséges, tiszta és éleplekű, 12. életévüket betöltött cserkészek mehetnek. Kötelező a fogadalom és kívánatos a II. osztályú próba előzetes letétele is.

8. A táborozásra való jelentkezés után lehetőleg minden egyes jelentkezőt *orvosi vizsgálatnak* kell alávetni.

9. Táborozási *költségeit* minden egyes cserkész maga, illetőleg szülei viselik. Törekedni kell azonban arra, hogy anyagi okok miatt egyetlen jó cserkész se maradjon itthon. Ezért a csapaton belül támogatni kell a szegénysorsúakat. Teljesen ingyen senkit sem szabad táborozni vinni.

10. Az egyes rajok lehetőleg önállólag táboroznak, legfeljebb két-három raj együtt. A tömegtáborokat kerülni kell. Közös táborokba csak *azonos fegyver- és képzettségű* csapatok menjenek, melyekkel szemben egyöntetű nevelési módszer és parancsnoklási rendszer gyakorolható.

11. Az öregcserkészek táborozása vagy önállóan vagy valamely cserkész-csapatnál karöltve történik. Ez utóbbi esetben kívánatos, hogy az öregcserkészek szorgalmában és jóerkölcsökben példaképei legyenek az ifjabbaknak. Ellenkező esetben a közös táborozás szigorúan tilos.

12. A nőcserkésztsízt vezetők hozzátartozóinak a táborban való tartózkodását cserkésztapintattal és a fiúk iránti mélyes felelősségérzéssel kell megoldani. Készségek esetekben az országos elnöktől kell tanácsot kérni.

13. A *látogatás* szülők és hozzátartozók részéről csak meghatározott napokon lehetséges, melyek előre kihirdetendők. (A táborozási napok számának legfeljebb egyhatoda.) Ezekben a látogatási napokon kívül a táborban való tartózkodásra indokolt esetekben bárkinek csak a táborparancsnok adhat engedélyt. A hölgyek teljesen elkülönítve, lehetőleg a táboron kívül, vagy annak egyik különös részébe helyezendők el, ha éjjeli szállásra is ott kellene maradniok. Ilyen rendkívüli látogatásokról a tábori naplóban névszerint be kell számolni.

14. A táborba való érkezés után a parancsnokság azonnal lépjen érintkezésbe a *helyi hatóságokkal* a táborozási engedély felmutatása mellett. (A csendőrsöknek jogukban van az engedély nélkül táborozókat eltoloncoltatni.) Elsősorban a helyi hatóságok közegeinek teljes jóindulatát kell a tábor parancsnokának és tisztjeinek megnyerniök.

Ilyen hatósági közegek:

- m. kir. csendőrség,
- m. kir. rendőrség,
- m. kir. pénzügyőrség,
- m. kir. folyamőrség,
- mezőőrök (1894. évi XII. t.-c.),
- erdőőrök (1879. XXXI.),
- hegyőrök (1894. XII.),
- vadőrök (1879. XXXI.),
- m. kir. erdőtisztek (1879. XXXI.),
- gátőrök (1885. XXIII.),
- állami folyamőrök (5003/901. F. M.);

az általuk képviselt törvények a csend- és rendbiztonságot, a gazdasági életet, a vadászatot, a halászatot, erdő- és mezőrendészetet és a hajózást szabályozzák. Ezen törvények lényeges rendőri intézkedésével lehetőleg minden táborba szálló cserkésztisztnek kötelessége megismerkedni. (L. Magyar Cserkész könyvei, 58. sz.)

15. A táborozási *pénzkezeléssel* a parancsnok megbízhathat arra alkalmas cserkésztisztet, de a felelősség teljes mértékben őt terheli, aki a csapat szervező-testületével szemben elszámolni köteles. A kiadásokról és bevételekről pontos feljegyzések vezetendők, úgy hogy az bármikor ellenőrizhető legyen.

16. Táborellenőrzésre kötelezettek (alapszabályok!):

1. A szervezőtestület.
2. A csapat parancsnoka abban az esetben, ha nem ő a táborparancsnok.
3. Országos ellenőrző megbízott, illetve saját területén a kerületi, vármegyei, helyi ellenőrző megbízott.

A fentebb felsoroltakon kívül a tábor ellenőrzésére jogosultak:

1. Főcserkész, orsz. szöv. elnökség tagjai és a főtisztviselők.
2. Kerületi főtisztviselők.
3. Az országos táborozási bizottság tagjai.
4. Azok, akik az O. I. B., vagy az orsz. táborozási bizottság írásos „Táborlátogatási engedély”-ével rendelkeznek.

(Egyes cserkészek és tisztek igazoltatására minden igazolt cserkésztsiszt és szövetségi tisztviselő jogosult. Visszaélés esetén a kerületnek jelentés teendő.)

17. A táborozó cserkészek *egészségére* a legnagyobb gond fordítandó. Lehetőleg állandóan tartózkodjék a táborban orvos. A fiúk naponként kikérdezendők egészségi állapotuk felől és a legkisebb rendellenes tünet a tiszteknek jelentendő. A tábor parancsnoka esetleges járványok kiütéséről a legközelebbi községi előjárásnál azonnal jelentést tenni köteles. (1876. XIV. t.-c.) Járvány kiütését, vagy bármely más rendkívüli esetet, szerencsétlenséget a Táborozási Bizottságnak is be kell jelenteni. Cserkészekkel történt baleset alkalmával a helyszínen rögtön jegyzőkönyvet vesz föl, melyet egy tiszt és egy őrsvezető is aláír, a jegyzőkönyv a Táborozási Bizottsághoz intézett jelentéshez melléklendő.

18. A tábori rendet meg kell tartani. Engedély nélkül egy cserkész sem hagyhatja el a tábor területét, úgyszintén a *táborparancsnok* (vagy helyettese, esetleg napos tiszt) *sem távozhat* a kellő helyettesítés nélkül. A látogatók részére kötelező szövetségi táborinert kivonata feltűnő helyen kifüggesztendő, betartásáról a parancsnok gondoskodni köteles.

19. A táborban és körülötte éjjel-nappal *őrszolgálat* tartandó.

20. Erdőkben *tüzet* gyújtani vagy rakétázni, sátrakban gyujtót használni, vagy pedig mással mint zárt lámpával viágítani szigorúan tilos. Az őrség takaródó után különös gonddal őrökdik a közbiztonságra.

21. *Fegyvert* a táborba csak a parancsnok és az ő engedélyével olyan cserkészisztek vihetnek, akik az illetékes rendőrhatóság által megadott fegyverviselési engedéllyel rendelkeznek.

22. Csapatok közötti *hadijáték*, vagy rajtaütés csak a parancsnokok előzetes tudtával, minden erőszakoskodástól mentes cserkészovagiassággal, a tábor-tűz és a közös imádságok legkomolyabb tiszteletével és oltalmával történhet.

23. Szabadban való *fürdés* csak a kijelölt helyen a tisztek jelenlétében és engedélyével s állandó éber felügyelet mellett lehetséges.

24. A táborhelyen vadászni, halászni, élőfát kivágni vagy megrongálni, kasszálóra és gyümölcsösbé menni csak a tulajdonos kifejezett engedélyével lehet. (L. Magyar Cserkész könyvei, 58. sz.)

25. A testi épséget veszélyeztető játékok és gyakorlatok (súly-, gerely-, diszkosz-, bumerang-, késdobás, nyilazás és céllövészet) csak előzetes biztosító intézkedések mellett és a tábor területén kívül folytathatók. Nyíllal, parittyával lövöldözni a táborban tilos.

26. A *hegyvidékeken* való táborozás különösebb ügyességet és lélekjelenlétet kíván. Szikla- és hegymászásnál a parancsnok kötelessége a fokozott óvatosság és a fiúk képzettségéről való megelőző gondoskodás. Mindez még sokkal inkább áll a téli táborokra és a vízi mozgótáborokra.

27. Mozgó táborok parancsnokai azokról a főbb tartózkodási helyekről, amelyekkel az út irányát előre megjelölték, az Országos Táborozási Bizottságnak levelezőlapon értesítést küldenek be.

28. Az álló táborban lévők a hozzájuk forduló mozgó táborra a lehetőség szerint a legmesszebbmenő cserkésztestvéri, erkölcsi támogatásban részesíteni kötelesek. Pénzbeli és élelmezési segítséget azonban csak icelésleg esetén és erős szükségben adjanak, mikor is a köcsönnevő parancsnok a csapat részére felvett anyagról és összegről írást adni köteles.

29. A táborozás élelmezési és technikai szempontokból a kellő időben és körültekintéssel készített elő. L. Vezetők könyve: Tábor-szervezés technikája. Az esetleg kötött kétoldalú szerződésekről utólagos ellenőrzés és jóváhagyás miatt egy-egy példány az Országos Ellenőrző Megbizottnak küldendő be.

30. Cigányok, csavargók stb. részéről jövő fegyveres támadások esetén védelembe kell helyezkedni. Az önvédelem mindig jogosult. Minden támadás elmúltával az illetékes rendőrhatóság értesítendő.

31. A tábori életről *napló* vezetendő és ezt — kívánatra — a Szövetség szerveinek be kell mutatni. A tábori naplónak tartalmaznia kell a rendkívüli esetek pontos leírását.

32. A *sátrakat* sem autó-út, sem vasút látási távolságában felállítani nem szabad.

33. Minden csapatparancsnok jelen szabályzatra vonatkozó észrevételeit a táborozás befejezése után a táborozási bizottsággal közölje.

34. A táborozás befejeztével a csapat minden jótévőjének köszönőlevelet kell küldeni.

Az O. I. B. a *külföldi* táborozásokra nézve elrendelte, hogy:

1. Minden *külföldi táborozás* minden szempontból fokozott előkészületet és gondos keresztülvitt igényel.

2. Minden külföldi utazás szolgálati úton előre bejelentendő a Külügyi Hivatalon át az Orsz. Táborozási Bizottságnak, melynek engedélye nélkül út meg nem kezdhető. Az O. T. B. az engedélyt táborozási igazolvány formájában adja meg, mely az út befejeztével a nemzetközi cserkészigazolvánnyal együtt a K. H. útján beszolgáltató. (O. T. Sz. 1., 2. §.)

3. Külföldi táborról a megszálló (kezdő) jelentés és táborbontó jelentés a K. H. útján küldendő az O. T. B.-nak. Ez utóbbiban jelentés teendő különösen az elhelyezésről, érintkezésről és ellátás minemüségéről. Kívánatos fontosabb állomásokról, eseményekről közbeeső jelentések küldése. (O. T. Sz. 4., 27. §.)

4. Résztvevők lehetnek jelentkezés szerint egyes cserkészek, csapatok, vagy csapatok részei. Lehetőleg I. oszt., azonban legalább II. oszt. cserkészek. 16 éven alóliak csak kivételesen. Vezető csak cserkésztsízt, amennyiben több csapat tagjai egyesülnek közös külföldi útra, közös megegyezéssel az O. T. B. által meg erősített cserkésztsízt lehet. (O. T. Sz. 6., 7., 11. §.)

5. Útlevel, idegen pénznem, vizum és minden egyéb szükséges felvilágosítás a K. H. útján szerezhető be.

6. Mind az egyéni, mind a csapatfelszerelésnél fokozott gond fordítandó arra, hogy az a lehetőséghez képest az előírásoknak megfelelő és egyöntetű legyen.

7. Amennyiben több csapat cserkészei jelentkeznek közös útra, a beosztást a résztvevőkkel egyetértve a K. H. végzi. (O. T. Sz. 10. §.) A csoport vezetője az O. T. B. által adandó felhatalmazás alapján táborparancsnoki minőséggel és hatáskörrel rendelkezik az alája beosztott idegen csapatbeli cserkész felett is. Orsi beosztás alakítandó és betartandó.

8. Az egész csoport a vezető nevére kap egy együttes nemzetközi cserkészigazolványt, mely az idegen szövetségbeli szervekkel az érintkezés alkal mával láttamoztatandó és az út befejeztével beszolgáltatandó.

9. A csoportvezető erkölcsileg és anyagilag felelős csoportjáért, különösen cserkészei egészségi állapotáért és a pénzkezelésért. (O. T. Sz. 15. §.)

10. Az egész csoportnak és vezetőjének viselkedését az udvariasság, öntudatosság és jólneveltség jellemezzé, tehát mindig és mindenképen cserkészszerű legyen. Túlzott kívánalmaink ne legyenek. Tisztelegés mindenütt a miennkel azonos. Bal kézfogásra súly helyezendő.

11. Beosztott külföldi cserkészvezetőket a csoport tekintse vendégének.

12. Magyar cserkészjelvényt senkinck sem szabad ajándékozni, vagy cserére felajánlani. A csoportvezető visszatérése után előterjesztést tehet a K. H.-nak aziránt, hogy egyes külföldiek különös érdemeik elismeréseképen magyar cserkészjelvényt kapjanak. Ily esetekben az illető pontos személyi adatai, lakcíme közlendő azokkal a körülményekkel egyetemben, melyek a javaslatot indokolják.

13. A legtöbb ország tekintélyes utazási kedvezményt nyújt csoportokban utazó cserkészeknek, amennyiben kellő időben nyer értesítést. A kedvezményes jegyek váltására jogosító igazolványok kérését a K. H. intézi a pontos utazási adatok birtokában.

14. Bécs kivételével oly városokban, ahol a m. kir. kormánynak képvisellete (követsége, konzulátusa) van, a csoportvezető esetleg 1—2 cserkész kíséretében tegeyen udvariassági látogatást.

15. Az Országos Táborozási Szabályzat nem vonatkoztatott pontjai is ész szerűleg alkalmazandók külföldi táborozásokra.

Ehhez a Szövetség külügyi hivatala külföldre utazók részére még a következő tudnivalókat fűzi hozzá:

ad 1. Midőn a külföld magyar cserkészcsapatot lát, ebben a magyar nemzet képviselőjét látja és viselkedéséből messzeható következtetéseket vonhat le belső viszonyainkról, műveltségünkről és kulturális helyzetünkről is.

ad 4. Az eddigi tapasztalatok szerint 16 éven alóliak kevésbbé bírják a fáradságokat és nem méltányolják eléggé a tapasztaltakat.

ad 5. Budapesti lakosok részére a Külügyi Hivatal rendelkezésre áll az útlevelek megszerzésére is. Szükséges: bejelentő lap, cserkészigazolvány és két,

az illetékes rendőrőrszoba által láttaozott fénykép. Vizumokat az indulás előtt két héttel kell kérni és ekkor már a kész útleveleket mellékelni. További intézkedésig a Szövetség azáltal is óhajtja a csapatokat segíyezni, hogy a vizumköltségeket viseli. Kívánságra a Külügyi Hivatal az ellenérték lefizetése mellett gondoskodik az idegen pénznekem beszerzéséről.

ad. 6. Lehetőleg szabad térd, semmiesetre sem pantalló! Kabátot csak tiszték vihetnek, felöltőt, vagy körgallért mindenki. Lehetőleg sátorlapot, vagy vízmentes vásznat és egy takarót — vagy egy vastagabb és egy könnyebb takarót. *Egyévi felszerelés:* Rajtunk van: kalap cserkészjelvényvel, viharszíjjal, oldalt kis árvalányhajbokkrétával, piros-fehér-zöld kokárdában, cserkészing jelvényekkel, cserkészyakkendő gyűrűvel, rövid nadrág övpántokkal, a'sónadrág, öv, cserkészkés, lábszárvédő, rövid harisnya, notesz ceruzával, cserkészigazolvány, tárca cérnával, varró- és biztósítótűkkel, síp zsinórral, 2 darab zsebkendő, kötszerpatron, cserkészcipő. Hátizsákban: hátizsák 680 g, 2 darab pokróc, vagy pokróc és ponyva 2250 g, szvetter 650 g, körgallér, vagy felöltő 1060 g. — 1. sz. zacskó: tartalék nappali ing 285 g, hálóing 180 g, 6 pár rövid harisnya 360 g, 1 pár hosszú harisnya 90 g, alsónadrág 120 g, úszónadrág 150 g, 6 zsebkendő 130 g. — 2. sz. zacskó szennyes részére. — 3. sz. zacskó evészköz részére: csajka 530 g, pléh pohár 175 g, félliteres kulacs tele 785 g, villa, kanál 100 g, asztalkendő 130 g, törölrüha 110 g, esetleges élelmiszerek. — 4. sz. zacskó: toilettécikkek részére: szappan 200 g, törölköző 120 g, fogkefe, fogkrém 45 g, fésű, kefe 200 g, mosdószappan 200 g. — 5. sz. zacskó: különbözők részére: pár méter zsinog, újságpapír, erős spárga, tornacipő, gyertya, gyufa, szíjjak, sátorlap (?), imakönyv, cipőfüző. *Örsi felszerelés:* varrókészlet, térkép, táveső, főzőedények (?), Mars-olaj, ásó, csákánybalta, örsi napló, tea, teafőző, tábori könyvtár, cipőtisztítókészlet, örsi paprikatartó, rajzszalag, zeneszerszámok (?), rajiroda. A vezető a saját csapata bélyegzőjét viszi magával és azt használja.

ad 10. Azokban az országokban, ahol több szövetség van (Német-, Olasz-, Franciaország, Ausztria), az érintkezés különös tapintatot igényel. Azoknak az intézeteknek, egyesületeknek, jóléti intézményeknek a vezetőségénél, melyek vendégszeretetét még oly rövid ideig is élvezi a csapat, a vezető tegyen rövid udvariassági látogatást. Hajóskapitányoknál is célszerű ugyanez. Ha nyílik alkalom, háláljuk meg a vendéglátást egy-két dallal, táborban esetleg nagyobb programmal. Utó'ag levélben is köszönjük meg. A vendéglátó ország cserkészetét nem lebecsülni, kritizálni! Azokban az országokban, ahol a M. Cs. Sz.-nek megbízottai tartózkodnak, célszerű velük az érintkezést felvenni. A csoportvezető, vagy legalább egy résztvevő bírjon megfelelő jártassággal az érintett országok nyelvén! Különös figyelem fordítandó arra a körülményre, hogy egyes országokban a cserkésztörvény szigorúan tiltja az alkoholt és a dohányzást. Ott semmi körülmények között sem engedélyezhető ez.

ad 12. Célszerű előre megtudakolni, hogy az illetőnek nincs-e már magyar jelvénye. Nem előre megigérni!

ad 13. Pályaudvarokon legalább félórával indulás előtt jelenni meg! Főnökötől, hajóskapitánytól lehetőleg még előbb kérni külön szakaszt. Bárminemű nehézség esetén nem az alantas közegekkel, hanem a vezető személyel tárgyalni.

Propaganda: Minden kínálkozó alkalom felhasználandó, hogy hazánkról, a magyar cserkészetéről, szervezetéről, fejlődéséről informáljunk, de vigyáznunk kell az adatok helyességére! Célszerű képeknek, levelezőlapoknak, a Magyar Cserkész egyes számainak propagandisztikus célra való elvittele. Az énekszámok, előadások a cél figyelembevételével választandók meg.

Szabályzat Magyarországon táborozó külföldi cserkészek részére:

1. Miután Magyarországon a cserkészejelvény és egyenruha fokozott védelemben és ellenőrzésben részesül, csak oly cserkészek látogathatják meg egyenruhában Magyarországot, akik látogatásukra vonatkozólag a M. Cs. Sz. külügyi hivatalával előzőleg megállapodtak.

2. Minden ellenkező esetben a M. Cs. Sz. visszautasít minden felelősséget mind a külföldi, mind a belföldi szervekkel szemben.

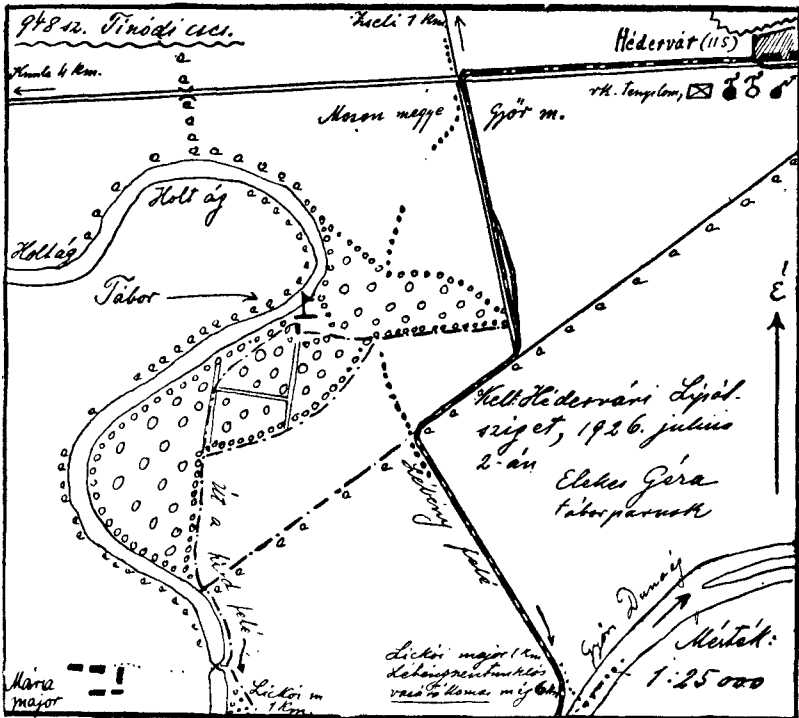
3. Nemzetközi cserkészigazolvánnyal, vagy a M. Cs. Sz. külföldi megbizottai ajánlásával bíró cserkészek, vagy csapatok részére a M. Cs. Sz. külügyi hivatala mindennemű vizum, kedvezményes vasútjegy, elhelyezés, stb. ügyben rendelkezésre áll.

4. A külügyi hivatal minden olyan csapatnak, mely érkezését idejében jelezte és amellyel tartózkodására vonatkozólag megállapodott, táborozási igazolványt eszközöl ki az O. T. B.-től. Egyenkint, vagy kettesével érkező cserkészek részére ajánlólevelet állít ki. Csak ezekkel az iratokkal felszerelt külföldi cserkészek tekintendők a magyar cserkészet vendégeinek.

5. Szabály, hogy külföldi cserkészvendégeink részére iparkodjunk mindent a lehető legelőnyösebben elrendezni és beszerezni, azonban költségeink térítése mellett.

A tábormegszálló és -bontó jelentésre külön nyomtatványok szolgálnak, melyeket a táborozási bizottság a táborozási engedéllyel együtt kézbesít ki a csapatnak. A megszálló jelentéshez olyan vázrajz mellékelendő, amelynek alapján az ellenőrző szervek a tábor helyzetét meg tudják ítélni és azt a természetben is könnyen meg tudják találni. Nem az a fontos, hogy ez a vázrajz szép és minden részletre kiterjedő legyen, hanem hogy a tábormegszálló jelentéssel együtt *mielőbb* a táborozási főtitkár kezébe jusson.

Példa erre:

Ami fontos tudnivaló a vázrajzra nem fér rá, azt külön jegyzetképen írjuk mellé. Az ilyen vázrajz készítéséhez legcélszerűbb kockás papirost használni és az 1 : 75.000 katonai térkép alapján dolgozni.

Szépen kidolgozott vázrajzot, táborigény- vagy alaprajzot, fényképeket, vagy más hosszabb munkával járó mellékleteket a táborigény naplóhoz tesszük, vagy a táborbontó jelentés után. hazulról külön levéllel küldjük el az országos táborozási bizottságnak. A tanulságosabbakat, gondosabban kidolgozottakat a Szövetség elteszi kiállításai és múzeuma számára, a többit pedig irattárába helyezi, hogy más, táborhelyet kereső parancsnokok okulhassanak belőlük. Amely vonatkozásban a táborozás még nincs szabályozva, ott fenti szabályok és a cserkész törvény *szelleme* az irányadó.

A vasúti kedvezmény iránt kellő időben beadandó kérvény mintája:

A 948. számú Tinódi cserkészcsapat parsága.

47/1925. szám.

Dörgicse. 1926 május 11.

A Magyar Államvasutak
Tekintetes Üzletvezetősége.

Budapest.

Alulírott cserkészcsapat azzal a tiszteletteljes kérelemmel fordulunk a tekintetes Üzletvezetőséghez, hogy méltóztassék csapatunk 51 tagja részére 1926. évi június hó 28-tól szóló érvénnyel a K. M. úr 76.379/1921. VIII. számú rendelete alapján a „Dörgicse—Lébényszentmiklós és vissza“ útvonalon a csapat nyári nagytáborozására azt a kedvezményt engedélyezni, hogy hárman-hárman utazhassunk egy-egy harmadosztályú jeggyel.

Az igazolványt kérjük Baján Gyula elemi iskolai igazgató, csapatparancsnoknak, Dörgicse, elemi iskola címre kézbesíttetni.

Kérésünk ismétlése mellett maradtunk hazafias tisztelettel

Baján Gyula
csapatparancsnok.

(Csapatpecsét.)

Megjegyzés: Ha a csapat fedett teherkocsi engedélyezését is kéri, azt az indulási idők pontos megjelölésével külön kérvényben kell kérni.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A Magyar Cserkészszövetség szervei.

Vannak országok, ahol a cserkészmozgalom egységes vezetése az államhatalom kezében van, vannak, ahol több irányú különböző szövetség működik. Ezek az országos és nemzeti különböző szervezetek állandóan érintkeznek egymással, van Londonban központi irodájuk is, sőt Baden-Powelt megválasztották a világ főcserkészévé is, de ez még semmiféle szorosabb kapcsolatot, vagy alá- és fölérendeltségi viszonyt nem jelent.

A mi Szövetségünk önálló, belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályok szerint működő *társadalmi egyesület*, melyet törvények és külön rendeletek védenek és elismernek. E szövetségen kívül a cserkész név használata, a cserkészösszejövetellek tartása, a cserkészjelvény vagy egyenruha viselése büntetendő kihágás. (Éppen ilyen hiba a szövetségen belül illetéktelen rangjelzés, ruha vagy jelvény viselése is.)

Az alapszabályok (minden csapat és tisztt szerezze meg!) leglényegesebb intézkedései:

A Szövetség rendes tagjai a szervezőtestületnek (lásd 310. oldal); ezek a kétévenkinti *közgyűléseken* annyi szavazattal jelennek meg, ahány raj után befizették a köteles rajtagdíjat. A közgyűlésen rendszerint csapatuk parancsnoka szokta őket képviselni, kinek e célra meghatalmazást kell kiállítani.

A Szövetségnek rendes tagjain kívül vannak még tiszteletbeli tagjai — akiket a közgyűlés választ hálája és nagyrabecsülése jeléül (leginkább a lelépő elnökök), akik e minőségüknél fogva a Cserkésznagytanácsnak is tagjai —, továbbá pártoló (évi 100.000 K), alapító (egyszeri 2 milliós adomány) és örökös (egyszeri 10 milliós adomány) tagjai, kiknek a közgyűléseken megjelenési és tanácskozási joguk van, de szavazatuk nincs.

A közgyűlés választja az *Országos Intéző Bizottságot*, a mozgalom tényleges irányítóját és a közgyűlések között a szövetségnek legfőbb fokú határozó szervét. Az O. I. B. (Országos Intéző Bizottság) alakítja aztán meg a gazdasági, külügyi, sajtó, táborozási és más szakbizottságait, melyekre munkájának tekintélyes részét áthárítja. Joga van magát szavazati joggal nem

bíró tagokkal kiegészíteni, a tisztviselőket helyettesíteni, új megbízásokat adni, szóval jóformán mindent megtenni, amit a mozgalom érdekében szükségesnek lát — de csak az alapszabályok keretei között.

A közgyűlés választja az országos *tisztviselőket* is. Ezek: az országos elnök, a társelnökök és az országos ügyvezető elnök, mint az elnökség tagjai, továbbá az országos főtitkár, az országos ellenőrző megbízott, gazdasági főtitkár, a külügyi megbízott, a táborozási főtitkár mint intézkedő főtitisztviselő, a főcserkészek főtitkárai és a közgyűlésileg választott titkárok, mint központi tisztviselők és végül a segítségükre az O. I. B. által kinevezett segédtitkárok és egyéb munkaerők.

A Vezetők Könyve II. kiadásának közrebocsátása napján a Cserkészszövetségnek országos elnöke: Witz Béla; társelnökei: Gerő László, Hermann Győző és Karácsony Sándor; ügyvezető elnöke: Faragó Ede; országos főtitkára: dr. Zsembery Gyula; országos ellenőrző megbízottja: dr. Borsitzky Sándor; gazdasági főtitkára: dr. Major Dezső; külügyi megbízottja: dr. Molnár Frigyes, táborozási főtitkára: Éri Emil; főcserkészi főtitkárai: Janson Vilmos és dr. Fodor Ferenc; titkárai: dr. Horváth Oszkár és Hell Imre; segédtitkárai: dr. Nágel Edgár, Hergár Emil, Zsolodos Bence és Kosch Béla. A központi becsületbíró-ság elnöke: dr. Gabona Lajos.¹

A központi iroda vezetője az országos ügyvezető elnök, felügyelete alá tartoznak:

a) Az országos titkári hivatal, mely az O. I. B. határozatait végrehajtja, a csapat- és tiszti igazolási ügyeket intézi, a nyilvántartásokat vezeti és mindazt elintézi vagy előkészíti, ami más szervnek a különleges hatáskörébe utalva nincsen.

b) Az országos ellenőrző megbízott, ki a tényleges cserkészmunkát ellenőrzi a csapatoknál, a csapatparancsnokoknak legfőbb vezetőtisztje, fegyelmi és becsületbíró-sági ügyekben a nyomozó és közbíró, a szabályzatok betartásának hivatott őre.

c) A gazdasági hivatal kezeli a (sátrakat kivéve) a Szövetség vagyonát, beszedi a tagdíjakat, elszámol a kerületekkel, árusítja a jelvényeket, nyomtatványokat (de a Magyar Cserkész Könyveit meg a lapokat külön kiadóhivatal kezeli), gondoskodik a Szövetség kiadásainak fedezéséről, felszerelési tárgyak olcsó beszerzési lehetőségeiről és általában minden vagyoni és pénzügyi kérdésben előadója az O. I. B.-nak.

d) A külügyi hivatal külföldieknek idejövetelekor és a cserkészeknek külföldi útjainál veszi kezébe az intézkedést. Külföldi táborokra nála kell engedélyt kérni. Gondoskodik a külföldi kapcsolatok fenntartásáról, szorosabbá tételéről és a nemzeti propagandáról is a külföldön.

¹ A napokban jelenik meg a Szövetség összes csapatait, vezetőit, tisztviselőit, igazolt tisztjeit és ideiglenes vezetőit felsoroló című tábla a M. Cs. könyvei között.

e) A táborozási igazolványokért, sátoerkölesönökért beadott kérelmek a táborozási főtitkár kezébe kerülnek, ki a bonyolultabb eseteket a táborozási bizottság elé terjeszti.

A központi főtitisztviselők határozatai ellen az O. I. B.-hoz lehet fellebbezni.

Az O. I. B. rendszerint minden hónap első szerdáján tart ülést, melyen a kellően előkészített ügyeket tárgyalja, úgyhogy rendszerint csak azok kerülhetnek napirendjére, melyek a hó elsejéig az országos titkári hivatalba beérkeztek.

Az O. I. B. tagjai a 12—20 választott tagon és az összes országos főtitisztviselőkön kívül az összes kerületek elnökei, ügyvezető elnökei, főtitkárai, pénztárosai és ellenőrző megbízottai is.

A Magyar Cserkészszövetség hatásköre kiterjed az egész országra. De mivel az összes csapatok minden apró ügyének elintézését nem bírná meg, az országot *kerületekre* osztotta. Minden kerületre átlagban 35 csapat jut — kivéve az elsőt, amelyben háromszor ennyi van. Ezek a következők:

I. *Budapest* székesfőváros területe. Iroda: IV., Váci-u. 62.

II. *Miskolci* kerület: Borsod, Heves, Zemplén, Abaujtorna vármegyék, de Hatvan és Pásztó kivételével. (Iroda a miskolci ref. gimnáziumban.)

III. *Szombathelyi* kerület (ezelőtt Nyugatmagyarországi Szövetség): Moson, Sopron, Vas és Zala vármegyék. (Iroda a szombathelyi megyeházán.)

IV. *Székesfehérvári* kerület: Fejér, Komárom, Győr, Veszprém megyék és Somogynak a Balatonnal határos járásai. (Iroda a fehérvári cisztercita-gimnáziumban.)

V. *Szegedi* kerület: Csongrád, Békés, Csanád, Bács-Bodrog megyék és Kiskunhalas területe. (Iroda a szegedi kegyesrendi főgimnáziumban.)

VI—VII. *Pécsi* kerület: Somogy megyének a Balatonnal nem határos járásai, Tolna és Baranya vármegyék. (Iroda a pécsi ciszterciek főgimnáziumában.)

VIII. *Kecskeméti* kerület: Pest-Pilis-Solt-Kiskún megye déli része, Kiskunhalas nélkül és Jász-Nagykun vármegye déli és nyugati része. (Iroda a keceméti piarista-gimnáziumban.)

IX. *Debreceni* kerület: Hajdú, Szabolcs, Szatmár és Bihar vármegyék és Jász-Nagykun-Szolnok megye keleti része (Karcag, Törökszentmiklós, Kisújszállás). (Iroda a debreceni ref. főgimnáziumban.)

X. *Pestvidéki* kerület: Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyéből Dunavecse és az attól északra eső részek, Hont, Nógrád, Esztergom vármegyék és Hevesből Hatvan és Pásztó községek. (Iroda Budapest, IV., Váci-u. 62. fsz. 7.)

A kerület területén lakó tagok választják a kerületi közgyűléseiken a K. I. B.-ot (Kerületi Intéző Bizottság), meg a kerületi tisztviselőket. A kerület maga igazolja a területén levő csapatok cserkészeit (öregeket és véneket is), meg a segédtiszteket, ő terjeszti fel az O. I. B. elé véleményes javaslattal a csapat- és tiszti igazolásokat, ellenőrzi és vezeti a csapatok munkáját, kerületi és tiszti összejöveleteket tart, véleményező és végrehajtó szerve a központi szerveknek, ezért minden kérvény nála adandó be.

Az államhoz, *hatóságokhoz* vagy a *kormányzóhoz*, a *kir. hercegekhez*, a *kormány tagjaihoz* címzett meghívók, kérvények és más beadványok is ezen a *hivatalos úton*, a kerület útján terjesztendők fel az országos központhoz.

A *vármegyei* intézőbizottságok és főtitkárságok nagyrészt még csak most szerveződnek. Feladatuk új csapatok szervezésénél és kezdő csapatok munkájánál tanácsal szolgálni, a területükön mindent (tehát nemcsak a csapatokat) figyelemmel kísélni, ami a mozgalmat érdekli, a kerületi szerveknek javaslatokat tenni, kívánságaikat teljesíteni és főleg a társadalmi propagandát elvégezni. A kerületek székhelyein a vármegyei szervek teendőit is a kerületi szervek látják el.

Ahol több csapat van, vagy ha csak egy is, de alkalmas szervezőtestület nélkül, ott az O. I. B. engedélyével *Helyi Bizottságok* is alakíthatók. Ezeknek ellenőrzőjét az országos elnök, többi tagját a kerületi elnök nevezi ki, tehát nem választás útján kapják megbízatásukat.

„A Magyar Cserkészsövetség Szervezési Szabályzata“ és „A Magyar Cserkészsövetség központi irodájának, a Szövetség hivatalainak általános ügyrendje“ című szövetségi kiadványok az alapszabályoknak sok kiegészítését és más hasznos, sőt fontos tudnivalót tartalmaznak és mindenestre bővebben részletezik az itt csak röviden érintett szabályokat.

A *Cserkésznagytanács* feladata a Szövetség munkájának támogatása. Évenként legalább egyszer teljes ülést tart, a szükséghez képest több vagy kevesebb bizottságban (gazdasági, testnevelési, külügyi, sajtó és propaganda, pedagógiai, táborozási szakosztályok és egy állandó végrehajtóbizottság) működik. Az egyes szakosztályoknak többnyire azok a főtisztviselők az előadói, akik az illető ügykör szövetségi intézésében is döntő szerepet visznek, mert az összhang és párhuzamos munka így biztosítható a legjobban. A nagytanács vidéki tagjainak részvételével az illető kerületek és vármegyék székhelyén a területükön lakó kiválóságokból *véddői tanácsok* alakulnak, melyek az illetékes helyi szervekkel közvetlen kapcsolatot tartanak fenn.

Egészen külön szervezet a *Cserkészbecsületbíróóságoké*, melyek a csapatoknál, a helyi bizottságok, kerületi intézőbizottságok mellett, és a központban alakulnak meg a megfelelő külön szabályzat értelmében.

A Cserkészszövetség szervezetének táblázatos kimutatása.

A kormányhatalom képviselője: A főcserkész.

Országos Közgyűlés	Országos Intéző-Bizottság	Országos Elnökség: országos elnök, társelnökök és országos ügyvezető elnök	Központi cserkészbecsületbizottság teljes ülése	A Cserkésznyelvtanács elnöke és teljes ülése	Országos vándor-gyűlések
	Országos Intéző-Bizottságok és szakosztályok	Országos intézkedő főtisztviselők	Közp. cserkészbecsületbizottság hármas tanácsa	A Cserkésznyelvtanács végrehajtó bizottsága és szakosztályai	
Kerületi Közgyűlés	Kerületi Intéző-Bizottság	Kerületi elnökség és főtítkár	Országos ellenőrző megbízottak	Kerületi védői tanácsok	Kerületi tisztyegyhely
	Vármegyei Intéző-Bizottság	Vármegyei elnökség és főtítkár	Kerületi ellenőrző megbízottak	Vármegyei védői tanácsok	Vármegyei tiszti értekezlet
Helyi Bizottság	Helyi Intéző-Bizottság	Helyi elnök és titkár	Helyi ellenőrző megbízottak	Helyi védői tanácsok	Helyi tiszti értekezlet
	Szervezőtestületi elnök és Szervező-Bizottság	Csapatparancsok és csapatfőtítkár	Csapatbelső ellenőrző megbízottak	Csapatbecsületbizottság	Parancsnoki értekezlet

Becsületügyi eljárás alá tartozik fogadalmat tett cserkészeknek a büntetőtörvényekbe, a Magyar Cserkészszövetség alap- és egyéb szabályaiba, valamint a szövetségi szerveknek és a cserkészcsapatszerveknek szabályszerű hatáskörükben tett intézkedéseibe ütköző cselekménye vagy mulasztása.

Kiscserkészek ügyeiben a parancsnok, cserkészek és öregcserkészek (örs- és rajvezetők) ügyeiben fellebbezés kizárásával a csapatbíróság dönt.

Cserkészsegédtisztek ellen akár a csapat-, akár a helyi becsületbíróságoknál indítható eljárás.

Véncserkészek és tisztek ügyeiben első fokon a helyi bíróság ítél. Vármegyei és kerületi tisztviselők ügyében a kerületi becsületbíróság, kerületi elnökök és központi főtisztviselők ügyében pedig a központi bíróság hármass tanácsa. Legfőbb fokú bíróság a központi cserkészbecsületbíróság teljes ülése. Az ítéletek ellen egyszer, ha pedig a másodfokú ítélet az elsőfokútól különböző, még egyszer lehet fellebbezni. Ha valamilyen bíróság még nincs megalakulva, a legközelebbi magasabb fokú bíróság illetékes helyette az eljárást lefolytatni.

A büntetések: *a)* figyelmeztetés, *b)* rosszalás, *c)* feddés, *d)* lefokozás, *e)* az összes csapatokból határozott időre (legfeljebb egy évre) és *f)* végleges kizárás.

A becsületbíróságtól különböznek az *egyeztető bíróságok*, melyek nem büntető, fegyelmi és kihágási ügyekben ítélik, hanem arra valók, hogy a cserkészek között felmerült vitás jogi kérdések felett barátságos megbeszélés után véleményt mondjanak. Tehát inkább a polgári perek ügyeiben határozó királyi bíróságoknak felelnek meg.

A Magyar Cserkész Szövetségnek fővédnöke főméltóságú nagybányai *Horthy Miklós*, Magyarország kormányzója. A Szövetség kérelmére ő nevezte ki *Teleki Pál* grófit főcserkésszé, majd pedig tiszteletbeli főcserkésszé és *Khuen-Héderváry Károly* grófit *főcserkésszé*, kinek a hatásköre és teendői a következőképpen vannak szabályozva:

1. A főcserkész a magyar cserkészmozgalom legfőbb vezetője és irányítója, ő képviseli a magyar cserkészetet a nemzetközi cserkészmozgalom legfőbb vezetőségével, nevezetesen a világ főcserkészével, külföldi országos cserkészszervezetekkel és esetleg a külföldi hatalmak követeivel szemben; a cserkészetnek a hazai hatóságokkal és a cserkészeten kívülállókkal szemben való érintkezését ellenőrzi és azt esetenként közvetlenül is gyakorolhatja.

2. A főcserkész a vezetői testületnek minden cserkészszervezetben feje. A cserkészisztiek avatását csak a főcserkész, vagy az ő megbízásából az országos elnökség egy tagja teljesítheti, ezáltal nyeri a cserkésziszt azt a jogot, hogy a cserkészisztit rangjelzést viselhesse és véglegesen a vezetői kar tagjává legyen. A cserkészbecsületbíróság ítéletével szemben kegyelmezési joga

van, a becsületbírósaági ítéletek alapján teljesítendő kizárást is ő hagyja jóvá.

3. A főcserkész a cserkészvezetői tábort, próbákat, értekezleteket és értekezletek munkatervét, a vezetői kar szellemét és minden tevékenységét ellenőrzi. Különös figyelemmel kíséri a csapatok külföldi kapcsolatait, magyar cserkészek, csapatok és vezetők e minőségben való külföldi útjaira ő ad engedélyt, valamint külföldi cserkészeknek és alakulatoknak útleveleit is itthon ő érvényesíti.

4. A főcserkész mint legfőbb szerv ellenőrzi a cserkészlet gazdasági-pénzügyi helyzetét és szerveinek ezen a téren való működését. A szövetségi költségvetés és zárószámadás hozzájárulás végett hozzá felterjesztendő.

5. A főcserkész saját működésének támogatására és a cserkészmozgalomnak az egész magyar társadalommal való szorosabb kapcsolódására megszervezheti a cserkésznagytanácsot, melynek elnökét és tagjait a Cserkészszövetség országos elnökével egyetértésben ő nevezi ki.

A cserkészszövetség alapszabályainak minden változtatása a belügyminiszterhez való felterjesztés előtt hozzájárulás végett neki mutatandó be.

Ő állapítja meg az egyes szervezetek egymáshoz való viszonyát és feladatokat bízhat reájuk.

HATODIK FEJEZET.

Gazdasági kérdések.

A cserkészmunkához pénz nem kell, csak egy kis idő és sok jóakarát. Az év folyamán végzett munka egyenruha, felszerelés, csapatotthon, könyvtár és minden más vagyron nélkül is elvégezhető. Ha aztán a tábor is úgy van előkészítve, hogy ott a fiú élelmezése ne kerüljön többbe, mint a szegényebb sorsú gyereké otthon, a szülei háznál, akkor legföljebb a Szövetség Országos Táborozási Bizottságának segítségéhez kell folyamodni, hogy a sátrak kölcsönzési díját mérsékelje és akkor táborozni is lehet menni. Ha az egész táborozás alatt nem kerül hús a bográcsba, legföljebb itt-ott mutatóba egy kevés vagdalt kolbász a rakott krumplibá vagy a főzelékbe, azért lehet a hangulat kitűnő, lehet az élelem tápláló és lehet a tábor nagyon eredményes is. Nyáron a zsírral is nagyon lehet takarékoskodni. Csak a tejet és kenyeret nem szabad a fiúktól soha sajnálni.

Természetesen sokkal könnyebben és jobban keresztülvihető a táborozás, ha van hozzá egy kis évközben megtakarított pénzünk, amit ünnepélyek rendezésével és szolgálatokkal rendszerint össze lehet szedni. Az ellenőrző megbízottak, a többi helyi szervek, a szervező testületek arra valók, hogy e tekintetben tanácsot adjanak. Ha nagyon nagy a szükség, a Szövetség központjához is lehet fordulni.

Egyáltalában nem méltó a cserkészhez, ha életét, nyári nagytáborát koldulásra, mások kiszípolozására alapítja. A parancsnok és a fiúk tanulják meg igényeiket a viszonyokhoz szabni, a csapat pedig iparkodik azt, amit a fiúk már nem tudnak összeadni, de amire feltétlenül szüksége van, maga megkeresni. A keresés egyik módja a könyveknek, levelezőlapoknak, tanszereknek bizományi eladása is, egy másik például a *Magyar Cserkészek Termelő és Értékesítő Szövetkezete* (Budapest, Corvin-tér 7) vagy más csapatok részére cserkész szükségleti cikkek (övek, hátizsákok, nyakkendőgyűrűk, rovásos cserkészbotok, cserkész dísz- és emléktárgyak, gyerekjátékok, szerkocsi, sőt könyvkötészet, lombfűrészelés, cipőtalpalás, bútorjavítás, lakatosmunkák stb.) készítése.

Annak is megvan a maga nevelő hatása, ha a csapat, a raj, az őr, vagy az egyes fiúk képesek szövetkezeti üzletrészt jegyezni, a szövetkezeti eszmét megérteni, de egyúttal a „Cserkészbolt“ áruit és árait figyelemmel kísérni, más árukkal és árakkal, a házi előállítási költséggel összehasonlítani, a csapat tömeges, együttes rendelésével járó előnyt kihasználni, ilyenkor a megtakarítást szegénysorsú cserkésztestvéreik megsegítésére fordítani. Itt is, mint mindenütt, nagy szerepet játszik a parancsnok életrevalósága, munkaszeretete és tájékozottsága. Minden iparos, minden kereskedő rá van utalva a nyereségre, az ártöbbletre, hogy megéljen, de ha a fiúk szülei vagy más hozzátartozói közül kikerülnek olyanok, akik egyes cikkeket ilyen nyereség nélkül, vagy legalább is „nagybani árban“ képesek beszerezni, ez is lényegesen könnyíti a beszerzést.

Azt is jó megértetni a fiúkkal, hogy ahol egyenlő, vagy csak közel egyenlő feltételek mellett lehet vásárolni, ott mindig a saját fajtánkat kell segítenünk, tehát elsősorban a belföldi gyártmányokat, a belföldiek közül a magyarokéit válasszuk. A cserkészbolt lényegesen támogatja a mozgalmat, ha tehát ott vásárolhatunk valamit, azzal magunkat is erősítjük.

Ez a gazdasági összefogás, ez a közös védekezés minden idegen kihasználás ellen, ez, ha az egész társadalom életébe be tudjuk vinni, sok nehéz kérdést fog önmagától megoldani. Ezt az eszmét szolgálja az is, ha ott, ahol megfelelő szakerek vannak hozzá, belső *csapatkarakészövetkezetet* szervezünk, melynek apró összegecskéivel semmiféle nagyobb vállalkozásba nem kezdhetünk ugyan, de amelynek révén legjobban vihetjük át a fiúk véérébe a takarékosagra való hajlamot, a vagyon megbecsülésének az érzetét. Ahol jó könyvelő, megbízható vagyonos pénztáros nincs a csapatban, ott sokszor a postatakarékpénztári betétek gyűjtése hoz közelebb a célhoz. Most már megállapodott a pénzünk értéke, remélhető, hogy a takarékoskodás nem fog többé veszteségekre vezetni — és ha mégis úgy volna, a postatakarékpénztárnál csak saját hazánk javára esnék a veszteségünk, tehát mégsem veszne egészen kárba.

Szövetségünk tervbe vette egy székház megszerzését, melyben a Budapestre kerülő csapatok is olcsó szállást találhatnának, ahol a pesti csapatok, tisztek összejöveteleire volna hely, ahol esetleg állandó kiállítás és vásár is lehetne. Ez közös erővel megvalósítható, ha mind összefogunk a nagy cél érdekében, ha mind takarékoskodunk és dolgozunk és nemcsak saját magunkra, hanem a közös érdekekre is tekintettel vagyunk.

Sátrak. Az O. T. B. (Országos Táborszórási Bizottságunk) rendelkezik a *szövetségi sátrak* felett. A nagytáborra azokat a csapatoknak csak bizonyos díj lefizetése ellenében engedi át. Ez a díj a sátrak értékéhez képest nem magas ugyan, de ha valamelyik csapat ezt sem tudná megfizetni, kérheti annak mérséklését.

A szövetségi sátrakat az O. T. B., illetőleg a táborozási főtitkár esetről-esetre adott külön írásbeli engedélye nélkül sem más csapatoknak kölcsönadni (idegeneknek még így sem), sem használni nem szabad. Minthogy a sátrak száma a csapatok folytonosan és mind gyorsabban növekvő számához képest csekély, azok elsősorban az újonnan alakuló kezdő csapatok szükségleteinek fedezésére valók, az O. T. B. tehát azokat a régiebb csapatoktól kénytelen fokozatosan bevonni. Az így előálló hiányt a régiebb csapatok saját erejükből pótolják.

Kész sátor vásárlásánál — már az egység kedvéért is — ajánlatos a Szövetség rendszeresített három mintája szerintiék közül (kapható a Cserkészszobtban, Budapest, II, Corvin-tér 7, illetve megrendelhető a Szövetség gazdasági hivatalánál [a megrendelés előnye a gyári ár!]) választani. Ezek a következők:

1. *Örsi sátor.* Házalakú, 4.5×2.7 méter területet borít, mely teljesen kihasználható, úgyhogy 10 fiú még a nagyobbak közül is kényelmesen elfér benne. (L. M. Cs. könyvei 31—33. sz.) Ára 2 millió 600.000 korona. Egy-egy fiúra való hely ára tehát egy teljes örsnél (9 fiú) közel 300.000 koronára, két kisebb örs szoros elhelyezésénél ($2 \times 7 = 14$ fiú) nem egészen 200.000 koronára rúg. Súlya támasztórudak és cövekek nélkül: 13 kg.

2. *Nagyobbított katonai lapok.* Egy-egy lap a rendes katonai lapoknál egy negyedükkel nagyobb. Moztótábornál jobban elosztható, mint az örsi sátor. Tartórúdja a 180 cm-es cserkészbot. Oldalai nem gombolva, hanem fűzve lesznek, ami jobban zár, olcsóbb és derék alatt (szalmára) használva nem nyom. Cövekek helyett ú. n. hídszögek is használhatók hozzá, alkalmas helyen nem botra támasztjuk, hanem felfüggesztjük. A 4 lapból összeállított sátor nagy területet takar ($2\frac{1}{2} \times 5 = 12\frac{1}{2}$ m), de mert részsütös oldalai a földig érnek, még sincs benne több hely (különösen magas szalmazsákok használata esetén). Úgyhogy állótáborban csak két nagyobb fiút lehet egy-egy lap alá fektetni. Minthogy egy lap ára 500.000 korona, egy-egy fiú fekvőhelyére ebből szintén 200—250.000 korona jut. A 4 lap súlya támasztóbotok és cövekek nélkül 9 kg.

3. *A kis katonai lapok* méretei ismeretesek. A két lapból összeállított sátor 2×2 , a négylapos 2×4 métert borít, de alacsonyága miatt laponkint csak egy fiút lehet beléje számítani. Feltámasztásához rövidebb, vagy kissé a földbe ásott cserkészbot kell, de szabadabb benne a mozgás, ha alátámasztás helyett fel lehet függeszteni. Így többen is férnek beléje. Egy-egy lap súlya csak 1.4 kg, úgyhogy minden fiú kaphat egyet, melyet esőgallérnak is használhat. A táborverésnél a fiúk elhelyezésére esetleg felesleges lapok moztótábornál szalmazsák helyett a földre kerülhetnek, állótábornál pedig éléskamrának, szertári sáturnak, konyhafedélnek használhatók fel. Egy-egy lap ára 330.000 korona, úgyhogy a férőhelyek ára szempontjából ez a legdrágább megoldás.

4. *A szövetségi 30 személyes sátor* roppant drága, nehéz vas alkatrészei miatt mozgótáborban teljesen hasznavethetetlen, állótáborban is sok alkalmatlanságot okoz, de ha legalább egy raj hosszabb ideig marad egy helyen, úgy érdemes elvinni, mert oly magas és tágas, hogy esős időben alatta meg lehet az összejöveleket tartani. Az egész táborot ilyen sátrokban elhelyezni — már bizonyos fokú fényűzés. Egy sátor súlya 250 kg.

A sátrak kezelése. Első főszabály, hogy huzamosabb ideig nedvesen hagyni nem szabad. Nedvesen, nyirkosan elraktározni, a földdel érintkező részeit földdel beborítani, rozsdás vasrészekkel összecsomagolni, a szállításnál szögletes kemény tárgyak alá vagy mellé tenni, amelyek azután kikoptatják, ezek a leggyakoribb hibák. Természetesen zsák vagy padló helyett használva, a konyhakémény fölé akasztva szintén hamarosan tönkre lehet tenni. Fontos, hogy esőben a feszítőköteleket kissé megengedjük, száradás-kor pedig jobban kifeszítsük a vásznat.

Csöndes, szitáló esőben, vagy lombok alatt többnyire minden vékony vászon (körgallér is) megfelel sátoranyagnak. De ahhoz, hogy erős záport is kiálljon, ne szakadozzon és soká tartson, erősebb, sűrűbb szövésű impregnált anyag kell. A sok szellőzéstől az impregnáló olaj lassan elillan belőle, úgyhogy négy-ötévenkint az impregnálást jó megismételni. De ha ezt savas olajokkal, vagy nem hozzáértő módon tesszük, egyszeriben tönkretesszük vele a sátrat.

Télire rendszeren és teljesen szárazon összehajtva száraz helyen (tehát nem pincében vagy nyitott padláson) kell eltenni és körülbelül félévenkint kiszellőztetni. A hozzávaló cölöpöket és vasalkatrészeket nem szabad a ponyvára rátenni, hanem csakis melléje, vagy legrosszabb esetben, ha szárazak, tiszták és nem rozsdásak, alája, mint ez különben igen jól és részletesen van kifejtve a Magyar Cserkész könyvei 31—33. számú „Tábori Munkák” című füzetében.

FÜGGELÉK.

1. A cserkészzet világhelyzete.

Az utolsó 30 évben az érdeklődés az egész világon az ifjúság felé fordult. Mindenütt érezték, hogy szükség van valami egészséges pedagógiai légáramlatra, amely az utolsó szerencsétlen évtizedek után egészségesebb, erősebb, nemesebb generációt adjon a világnak. Mint egy amerikai nevelő mondta később: „Az egész világ tele volt a későbbi cserkészzet bacillusával“.

Ezek után az előzmények után természetes volt, hogy szenczációnként hatott *Sir Robert Baden-Powell* tábornoknak, az angol hadsereg lovassági főfelügyelőjének nevelési rendszere, melyet a „Scouting for Boys“ című művében feltetett le és amely magában egyesítette mindazt, amit kerestek, amire szükség volt. Rendszerével mindezekbe a törekvésekbe lelket öntött és mindenki, aki megismerte művét, felismerte benne mindazt, amire tényleg szükség volt. Tíz törvénye nem volt más, mint a Biblia parancsa átültetve a fiú gondolatvilágába azzal a módosítással, hogy igen helyes pedagógiai érzékkel nem tiltott semmit, csak azt fejezte ki, hogy milyen a derék ember. Ezzel pedig a fiúval szemben a bizalomnak oly jelét adta, mely addig ismeretlen volt és talán épp ez volt az, ami részére a fiúk és felnőttek bámulatos tömegét megszerezte.

A cserkészzet rövid néhány év alatt meghonosodott a legtöbb kultúrorságban és ma már nincs olyan nép, amelynek ifjúsága körében ismeretlen fogalom volna. Az 1920-i londoni nemzetközi cserkészgyűlékezet, a „Jamboree“ alkalmával *Baden-Powell* Róbertet közel kétmillió cserkészfiú fejévé kiáltották ki és ha a közbeeső korszak nagyobbik harmadát nem a pusztító háború, hanem az alkotó munka évei foglalták volna el, nem most, hanem már sok esztendővel ezelőtt létrejött volna az ifjúság világligája.

A jó honpolgárság, mint cél, — ez elég volt arra, hogy a felnőttek és egyes országok vezető egyéniségei vegyék kezükbe az ifjúság körében futótűzként terjedő mozgalom irányítását.

1908-ban volt *Brownsea* szigetén az első cserkész tábor és három évvel később a mozgalom *Angliában* már olyan arányokat ölt, hogy annak érdekében *Baden-Powell* kénytelen lemondani katonai állásáról. Ma a cserkészzet az angol világbirodalom társadalmának kiegészítő része és a cserkészgyenruha, a cserkészlióim ugyanúgy beletartozik az utca képebe, akár a katonai egyenruha, vagy a rendőr. Az angol uralkodóházhoz tartozó *Connaughti* herceg a mozgalom védnöke, melyben a walesi herceg pl. a walesi főcserkész szerepét tölti be. Anglia legelőkelőbb családjainak tagjai és legkiválóbb emberei érdekelve vannak a mozgalomban, pedig az nem az intellektuális osztály fiaj érdekében alakult, hanem éppen az utca elhanyagolt gyermekeinek megmentésére. Először csak egészen szegénysorsúak voltak cserkészek. Ma már a legkiváltságosabb kollégiumok (*Eton, Harrow, Trent, stb.*) versengenek egymással abban, hogy melyiknek van a legkiválóbb cserkészcsapata. (*Etonban* 32 raj van.)

A cserkészzet, mely először a 14—18 éves fiúk részére készült, fejlődésében kiegészült a kiscserkészzel (*Wolf Cubs*), mint a cserkészzet előkészítő szervével és a „rover“ szervezettel, mint a kiöregedett fiúk mozgalmával, melyben azok

az idősebbek is találnak helyet és programot, akik eddig nem csatlakozhattak a mozgalomhoz. A leányok pedig, akik szintén felismerték a mozgalom jelentőségét, megalkották a testvér leánymozgalmat (Girl Guides), melynek vezetésére Angliában Lady Baden-Powell vállalkozott. A párizsi nemzetközi cserkészkonferencia 1922-ben megállapította azt, hogy a leányok mozgalma alapjaiban ugyan nem, de a keresztülvitel módozataiban lényegesen különbözik a fiúk mozgalmától. Az elnevezésben is kifejezésre kell ennek a különbségnek jutnia. Angliában ma már kb. egyforma számban vannak scoutok és girl guideek.

Nagyobb jelentőségű belső válsága volt a cserkész-intézménynek John Hargrave cserkésztszít fellépése, aki a természethez nagyobb mértékben való visszatérésért szállott síkra és a „scouting“ külsőségei helyébe sok indiánizmust és a primitív néptörzsek életének mozzanatait vitte be és így megalapítója lett néhány évvel ezelőtt az azóta más országok cserkészei között is terjedő „Woodcraft“ mozgalomnak.

Hatalmas arányaival, nagyszerű szervezetével sok tekintetben túlszárnyalta a cserkészteret Angliát az az államközösség, amelynek életéből, külsőségeiből oly sokat vett át Baden-Powell munkája: az északamerikai *Egyesült Államok*. Ha az angol világbirodalomban társadalmi tényező lett a cserkészteret, Amerikáról elmondhatjuk, hogy ott úgyszólván az egyedüli módja az ifjúság iskolán kívüli nevelésének és nagy nemzeti ügy. A fiúk kézikönyve másfélmillió példányban fogyott el. Az amerikai cserkészlap a világ legnagyobb ifjúsági lapja. — A jó polgárságról kitént, hogy az az elképzelhető legamerikaibb cél. A cserkészet teljesen beilleszkedik az állam gépezetébe, anélkül, hogy feladta volna társadalmi jellegét. A cserkészek létszáma meghaladja az angol impérium cserkészeit, amennyiben utóan túl van a 700.000-en. A szervezet élén Rooseveltt, Taft, Wilson, Harding után ma Coolidge elnök áll. Amerika sok vezető államférfia aktív tagja a szövetségnek, amely New-York legközpontibb helyén, a Fifth Avenue-n 300 személylyel dolgozó irodát tart fenn, élén a hivatásos főcserkészzel, James E. West-tel. Emellett a szervezet lényege a decentralizáció, le egészen a legkisebb helyi bizottságokig, amelyeknek egy-egy hivatásos cserkésztitkáruk van. Mintegy 40 amerikai egyetemen tanszéke van a cserkészteretnek. A tábori életet annak Amerikában otthonos kultusza technikailag is tökéletessé teszi. Az indián és Wild-West-romantika saját talajában erősen tenyészik. A „Woodcraft“-nak is Amerika az eredeti hazája; első alapítója az amerikai cserkészteretnek is első úttörője: Thompson-Seton, a híres író. A fiúkba már korán belevenelik a köz szolgálatának kötelességét. Viszont tagadhatatlan, hogy az erkölcsi cserkészideál nem éri el az angol standardot, vagy csak sokkal materiálisabb változatban igyekszik azt megközelíteni. Fejlődési fokra éles fényt vet a kopenhágai cserkészversenyeken elért első helyezésük. Amerikában éppúgy, mint Angliában, számos YMCA (keresztyén ifjúsági egyesületi) csapat van, azonban mind ezek, mind az egyéb felekezeti csapatok bekapcsolódnak a „Boy Scouts of America“ nagyszerű szervezetébe. Legújabbban az amerikaiak a tengeri cserkészteret is nagy súlyt helyeznek.

Németországban angol mintára már 1909-ben alakultak csapatok és megjelent dr. Lion tollából a „Pfadfinderbuch“, amely Baden-Powell művére támaszkodva igyekezett nevet és alapot adni a német mozgalomnak. 1911-ben hagyta el a sajtót a kézikönyv második kiadása, amely engedett a sok oldalról jött nyomásnak és teljesen a német viszonyokra alkalmazta a rendszert. Az angol szervezettől eltávolodva, megalakult a Deutscher Pfadfinderbund. Ez a szövetség a Jungdeutschländbund kötelékébe került és bár vezetői maguk is ellene voltak, egyre jobban a katonás nevelés felé terelődött. A régi cserkészek sorából nőtt hadviselt fiatal vezetők még a forradalom előtt megkezdtek a mozgalom újjáélesztését, még pedig éppen Bajorországban, ahol leginkább hajlott el a cserkészteret a katonai előkészítés felé. 1919 nyarán Prunn városban volt a nevezetes gyűlés, amelyen az új német cserkészteret alapjait lerakták. A prunni napokat a fiatal vezetőknek még több hasonló találkozója követte és megindult a harc a báró Seckendorff birodalmi főparancsnok vezetésével álló „Pfadfinderbund“ kötelékén belül, amely az újítók kiválásával végződött. A bajorokhoz csatlakoztak más vidékekről valók is és Martin Völkel berlini lelkesével élükön 1920-ban

megalakították a „Bund Deutscher Neupfadfinder“-t. Az „újcserkészek“, első sorban Franz Ludwig Habel regensburgi vezető keze alól, hatalmas irodalom került ki, amely a cserkészeszme lelki elmélyülését célozta és főleg igazi szellemi vezetők képzésére törekedett, mielőtt a fiúk tömegéhez fordult volna. A régi szövetség ekkor hozta be az angol eredetű cserkészhátát az addigi katonásabb egyenruha helyébe és megalkotta a „Ring“-eket, amelyekben a csapatokkal párhuzamosan az idősebb fiúk működnek. A Ringek egy részének egyesüléséből származott a „Bund Deutscher Ringpfadfinder“ Dr. W. Fritzsche vezetése alatt. A szövetségek egymással szemben állanak még ma is, bár számos egyesítési kísérlet történt. Az újabb alakulat keresi az érintkezést a külföldi, főleg az angol cserkészekkel, míg a D. P. B. tartózkodó magatartást tanúsít.

Az 1924-i kopenhágai nemzetközi „Jamboree“-n a háború után első ízben jelentek meg a német cserkészek képviselőiképpen a Ring és B. D. N. kiküldöttel. A szövetségek között fennálló különbségek kiküszöbölése nem sikerült és ennek folytán a megjelenés célját, a cserkészek nemzetközi szervezetébe való bekapcsolódást nem érték el, bár általános rokonszenzvel fogadták őket.

Míg az orosz és porosz kormányok a lengyel ifjúsági törekvéseket csírájukban elfojtották, Ausztria *lengyel* tartományaiban 1911 óta működtek a „skauty“ szervezetek. Ezek sokban illeszkedtek a „Sokol“ testedző egyesületekhez és a katonai előkészítés jellegét is magukon hordták. A háborúban a lengyel cserkészek nagyrésze a légiókban harcolt azért a célért, amelyet a lengyel nemzet el is ért. Az önálló Lengyelországnak azonban továbbra is harcolnia kell léteért és pl. az 1920-beli orosz betörés alkalmával 30.000 cserkészfű és 3000 cserkészlány teljesített hadiszolgálatot. Kiképzésük ma is ehhez a helyzethez igazodik. A cserkészek feje Haller tábornok, a lengyel nemzeti hős.

Megközelíti a harmincezret *Spanyolország* „explorador“-ainak a létszáma. Élükön maga a király áll, aki cserkészhátában szokott köztük járni. Sok népi motívumot vittek be a cserkészképzésbe és nagy súlyt helyeznek a jellem fejlesztésére. A nemes spanyol „hidalgua“ és a munkás hazaszeretet az, amit a fiúka elsősorban belénevelnek. E mellett barátságos érintkezést tartanak fenn minden ország cserkészeivel. A szövetség egységes, tagja mindenki, akinek a spanyol születési vagy szellemi arisztokráciában neve van. Szeretik a nagyarányú ünnepeket; sokat adnak a külsőségekre is.

Franciaországban három cserkészsövetség áll fenn: a felekezeti, nacionalista irányú „Eclaireurs de France“, a protestáns-keresztény ifjúsági egyesületi „Eclaireurs Unionistes“ és a katolikus „Scouts de France“. A három szervezet bizonyos dolgokban karöltve jár el és újabban közös vezetőtűbizottságuk is van.

Mindegyik ragaszkodik az angol mintaképhez, különösen a háború kitörése óta. A francia cserkészet a háború előtt csaknem oly mértékben katonás volt, mint a német, és a revanche eszméje lényeges eszközt adta a fiúk hazafias nevelésének. A cserkészetbe sok indiánromantika szívódott fel Franciaországban is, megcáfolva azt a hipotézist, amely szerint a latin népeknek nem felel meg az angolszás eredetű cserkészet. A természet szeretete foglalta el a nemzetáldi helyét. Angol és amerikai segítséggel nagy mintatáborok állottak 1920 óta.

A londoni Jamboree (nemzetközi cserkészkongresszus) résztvevőinek többsége és mindenki, aki a skandináv cserkészmozgalmat ismeri, „a világ legjobb cserkészei“ címmel *Svédország* gyermekeit ajándékozta meg. A rendszer angol a külsőségeken; a cserkészszellem kitűnő. A nép tiszta erkölcsi és testi életmódja a cserkészetre olyan jó hatással van, hogy az itt valóban mintaképpé szolgáltathatja a harmonikusan nevelt, testben-lélekben ép ifjúságnak. Semmi-féle ellentét nem választja szét a svéd cserkészséget. A külön szervezkedett keresztény ifjúsági egyesületi csapatok és a lányok szövetsége szerves egésszé olvadnak a „Svenniges Scoutförbund“-dal, amelynek élén Ebbe Lieberath őrnagy, főcserkész áll.

Olasz földön a két nagyobb szövetséget világnézeti különbségek választják el. Többségben vannak a nacionalista, felekezeti és katonás irányú „Giovani Esploratori Italiani“ cserkészek, de megközelíti létszámukat az 1916-ban alakult és sokkal mélyebb munkát végző katolikus szövetség: Associazione Scoutistica Cattolica Italiana, amelynek feje a kiváló Carpegna gróf el-

húnyta óta Rospigliosi herceg. Túláradó hazafiás érzésről tanuskodik mind a két szövetség nevelése, sőt a Milanóban székelő, nem jelentékeny „Ragazzi Pionieri” is erősen nemzeti és főleg természetbarát irányban halad. Az olasz trónörökös régi tagja az első szövetségnek. A tengeri cserkészlet is erősen fejlődik; újabban pedig különösen az Ausztriából elvett területeken szaporodtak rohamosan a csapatok. Kb. 20.000 olasz cserkész van.

Belgiumot itt kell megemlítenünk, mert 15.000 cserkésze szintén két, illetve három táborba szakadt. A „Boy Scouts de Belgique” a felekezeti és a „Baden-Powell Boy Scouts” a katolikus szervezet. Számban, odaadó laikus és papvezetőinek munkateljesítményében az utóbbi dominál.

A cseh-szlovák cserkészlet angol és amerikai tapasztalatok alapján 1911-ben a mai cseh főcserkész, Dr. A. B. Svojsik prágai tanár szervezte meg. Az osztrák cserkészek a háború előtt és alatt sokat tanultak a cseh táborokban. A forradalom után, miután hozzákapcsolták a „Sokol”-egyesületeket, hirtelen föllendült a cseh szervezet. Elére dr. Machar, a híres költő-generális került és Masaryk elnök személyes pártfogásába vette az ügyet. A Magyarországtól elszakított területen a magyar csapatokat nagyrészen felosztatták.

Mintájával szolgálhat a cserkésztestvéri együttműködésnek az a mód, amelyet a Skandináv országok cserkészei követnek. Anélkül, hogy közös szervezetet alkotnának, mindenben egységesen járnak el. Nekik köszönhető elsősorban, hogy a békeszerződésekből törölték a cserkészletet a központi országokban eltöltő rendelkezést és hogy rövid idő alatt helyreállt az összeköttetés a volt ellenséges országok cserkészei között. — *Norvégia* cserkészei erős gyakorlati keresztségűtől áthatott „Speidergutforbund”-ban tömörültek. Fejük Möller-Gasmann lelkes. A cserkészlet a sarkvidéki régiókig elterjedt és a fjordok környékén nagy-szerű nemzeti táborokat szoktak rendezni a norvég cserkészek. Létszámuk kb. 6000.

Dániában két szövetség tart fenn csapatokat. A nagyobbik a „Danske Spejderkorps”, a kisebbik a K. F. U. M. (keresztyén ifj. egyesületek) cserkész-szervezete, melyek azonban az 1924. évi Jamboree előkészítésére közösen működtek és nagyszerű eredményt értek el. Ez a fényes eredmény a mozgalom nagy-arányú föllendülését hozta magával. A dán királyi fiai aktív cserkészek voltak. A kicsiny, de jómódú ország a tökéletesség legmagasabb fokára emelte a cserkészek felszerelését. A jellemnevelést azonban egyáltalán nem hanyagolják el az anyagi jólétben. A mozgalom itt is, mint a másik két skandináv országban, 1910-ben alakult.

Ideálisan oldotta meg a cserkészlet kérdését nemzetiségi szempontból *Svájc* cserkészszövetsége, amely munkájában a kantonális szervezetekre támaszkodik. Öt-ezerre tehető a francia, német és olasz nemzetiségű cserkészek száma. A svájci cserkészek és főleg elnökük, W. von Bonstetten, hivatásuk tudatában mintaszerűen viselkedtek mindig, amikor a volt ellenfeleknek egymáshoz közelebb hozásáról volt szó. — A németajkú cserkészek egészen más módon dolgoznak ugyan, mint a francia nyelvűek és mindkettő sokban közeljut a szomszéd rokon országhoz, de az államszövetség köteleke szorosan fűzi őket egymáshoz.

Hollandia az az ország, amelynek cserkészlete az angolokkal való állandó érintkezésben kedvező anyagi és társadalmi viszonyok között fejlődött és amely készséggel sietett a háború után a magyar cserkészmozgalom segítségére. Belső ellentéték vannak a hollandi cserkészszövetségben is, amely két irányzat egyesüléséből keletkezett 1915-ben, hasonlóan a mi 1913-beli szövetségünkhöz. Mely vallásosság és materiális életelfogás száll csendes vitába cserkészörökben is. A szélsőséges, kisszámú cserkészszervezetek nem is csatlakoztak a nagy „Nederlandsche Padvindere”-hez, amelynek élén Henrik herceg, a királynő férje áll, aki gyakran jelenik meg cserkészruhában.

Ausztriában a mozgalom megindulása és fejlődése bizonyos tekintetben hasonló a miénkhez, hiszen a monarchia két országának helyzete sokban azonos volt. 1911-ben vannak már nyomai egy katolikus szervezetnek, 1912-ben pedig Teuber Imre tart. százados megalapította a bécsi „Knabenhort” ifjából első cserkészsorsát, részben német, részben angol mintára. 1914-ben tért át a bécsi cserkészlet teljesen az angol belső és külső szervezetre, még pedig Kánitz buda-

pesti cserkésztiszt működése révén. Teuber létrehozta az „Osterreichischer Pfadfinderbund“-ot és előkelő pártfogókat szerzett a mozgalomnak. A forradalom nem volt alkalmas arra, hogy a cserkészélet Ausztriában föllendítse. Az osztrák cserkészek zöme akkor nem állott politikai célok szolgálatában. Csendben folyt a munka a megcsappant létszámú csapatokban. Elmaradtak a külsőségek. Teuber nagy gondot fordított a külfölddel való összeköttetés megteremtésére és a semleges országok cserkészei, sőt az angolok is, készséggel siettek a nyomorgó osztrák testvérek segítségére. Egyes vidéki városokban az egyes csapatok a legkülönbözőbb politikai irányzatok szolgálatába állottak; egyesek a német szövetségek valamelyikéhez csatlakoztak. A legnagyobb szervezet a bécsi helyi bizottság felügyelete alatt álló „Wiener Pfadfinderkorps“ kb. 1200 fű- és leánytaggal.

Nem haladhatunk tovább az európai országok cserkészéletének ismertetésében, amíg *Oroszországról* nem szólottunk. Kevésbé az angol kezdet után a cár iniciatívája vezette be a cserkészéletet, amely katonás irányú szervezetté fejlődött és főleg a középosztály ifjúsága körében terjedt. A nagy forradalom gyökeresen felforgatta ezt a szervezetet és míg a régi tradíciókhoz hű cserkészek az északi és déli partokon, az önálló Ukrajnában, Szibériában és a külföldi emigrációkban alkottak csapatokat, addig a szovjetkormány teljes támogatásával gombamódra szaporodtak az „ifjú úttörők“, a cserkészek ellen pedig véres üldözés indult meg. Lényegében a bolsevik állam szellemében és főleg aktív katonai szolgálata nevelte a diktatúra az ifjúságot. Az emigráns cserkészek élén Pantukoff ezredes áll, aki Konstantinápolyból tart fenn érintkezést a cserkészvilággal.

A testvér *finn* nemzetnek fejlődő cserkészlete van. A finnek a múlt században hasonló függő viszonyban voltak Svédországgal, mint mi Ausztriával. A finn irodalmi nyelv sem régi keletű. Így érthető, hogy ma három cserkészszövetség van Finnországban: egy finn, egy svéd és egy vegyes nyelvű. Az orosz éra alatt természetesen még egyik sem fejthetett ki működést, az utóbbi években azonban népi és természetszerűtlen alapokon épül a mozgalom, amely a szomszédos *Észt- és Lettországnak* is elterjedt.

A Balkánon a legnagyobb cserkészszervezete *Görögországnak* van. Már az 1912–13-as háborúban vöröskeresztes és küldöncszolgálatot teljesítettek a „proskopos“-ok. A világháborúban is fejlődött a mozgalom, egyidőben Venizelos pártfogása révén. Erős nemzeti érzés hatja át a görög cserkészeket, s hogy mennyire ragaszkodnak az ó-görög tradíciókhoz, mutatja az, hogy az 1920-i Jamboreen nem az indiánizmust, vagy a középkori lovagságot, hanem Spártát vallották ideáljuknak és a cserkész törvényeket a régi hellén korra vezették vissza.

Románia cserkészmozgalma még a háború előtt indult meg, Károly trónörökös vezetése alatt. A háborúban aktív részt is vettek román „ceretori“-ik. Az utóbbi időben francia segítséggel, katonai vezetéssel fejlődnek a csapatok az anyaországban, azonban a régi magyar csapatok a legkiválóbbak.

A *szerb-horvát-szlovén* királyságban régebben csak Belgrádban voltak katonai és papi vezetés alatt álló csapatok. Hirtelen fellendüléstik a háború után következett be. Az angolok felszerelték a szerb cserkészeket, akiknek élén Dr. Popovics főcserkész áll.

Albániának is vannak cserkészei, akik angol támogatásban részesülnek.

Portugáliában angol alapokon és angol kezdeményezésre épült fel a mozgalom.

Luxemburgban igen jelentékeny a cserkészek száma, bár két szervezet foglalja őket magába, amelyek hasonlóak a fentebb említett latin országokéhoz.

Törökországban a háború előtt egy belga cserkésztiszt alapított angolos csapatokat. A nagy háború idején német befolyás érvényesült és Enver pasa vette kezébe az ügyet. Bing magyar főhadnagy, aki a magyar cserkészletnek is egyik úttörője volt, az ázsiai török területen szervezett török-arab cserkészletet. Erdekés a nemzetközi jellegű Konstantinápoly cserkészlete, ahol az entente minden nemzetének vannak csapatai, amelyeket egymáshoz szoros kötelékek fűznek.

Közép-Amerikának kisebb-nagyobb köztársaságaiban mindenütt vannak cserkészek, de különösen erősek a délamerikai nagy államok szervezetei.

Peru, Chile, Uruguay, Argentína és Brazília cserkészszövetségei részben nemzeti, részben katolikus vallási alapon állanak és tagjaik száma sok ezerre megy.

Afrikában a gyarmatokon kívül *Libéria* néger köztársaság mutat fel meglepő eredményeket a cserkészterén.

Ázsiában a nem gyarmati államok közül kitűnik Irak, ahol nemzeti és orthodox-vallásos irányú a cserkészzet. — A *kínai* köztársaság amerikai mintára szervezte meg a mozgalmat, bár sokkal katonásabb formák között. Shanghai a legnagyobb cserkészváros Kínában. Allítólag 100.000 cserkész van.

Japánban angol kezdeményezésre indult meg a munka, de teljesen nemzeti szervezetté épült ki. A japán cserkésznevelés alapja a régi „Samurai“-lovagság. Nogi tábornok, a nemzeti hős volt a cserkészek szellemi feje. Ő hagyta hátra végrendeletben az eredeti japán cserkész törvényt.

Sziám az az ország, amelynek fiatal királya gyermekkorra óta a lehető legaktívabb részt veszi ki a munkából. „A cserkész-király“ — mint a franciák nevezik. A cserkészzet minden iskola kiegészítője. Cserkésztisztképző főiskola áll fenn; a tanítói vizsgák kötelező tárgya a cserkészzet. Nagy a hivatása a mozgalomnak Sziámban. A különben rest és egykedvű népbe beléneveli a honpolgári kötelességérzetet. A mesterségek megkedveltetésére szolgálnak a cserkészklub-próbák. Tűzoltással és életmentéssel egész cserkészseregek foglalkoznak. A „Tigris“-lovagrend tagjai a cserkész törvényre esküsznek fel. A katonás képzést sem hanyagolja el a sziámi cserkészzet, de korántsem viszi azt túlzásb. Lőfegyvert nem adnak a fiúk kezébe.

Minden angol gyarmatnak van természetesen szintén cserkészmozgalma, helyi bizottságok vezetése alatt, azonban az angol főhadiszállás „Imperial Headquarters“ tengerentúli osztályának vezetője, Sir Robert Pickford legfelsőbb irányítása alatt.

E futólagos áttekintésből is kitűnik, hogy a cserkészzet korunknak komoly jelensége és nem tekinthető csupán nevelési módszernek. Látjuk, hogy mindenütt nemzeti célok szolgálatába állítják az illetékes tényezők és mégis, minden országban azonos etikai alapon, a cserkész törvények alapján fejlődik. Ma már világosan látszik annak a szükségessége, hogy minden nemzeti cserkészmozgalom résztvegyen a közös ember-testvéri munkában is. 1920-ban alakult meg Londonban a nemzetközi cserkésziroda. Az 1922-i párizsi cserkészvilágkonferencia további lépés volt a világosan kitűzött cél felé. Az 1924-i kopenhágai konferenciát pedig, melyen 34 nemzet kiküldöttjei vettek részt, méltán hasonlították a Népek Szövetségéhez. Az emberek magasabb életstandardját, a nemzeteknek kölcsönös megbecsülését és az emberiség jobb együttélését akarja. A magyar cserkészeknek hivatása tehát, hogy olyan magyar emberekké legyenek, aminőkre a hazának szüksége van, ha boldogabb létre törekszik és akikben megvan a készség a boldog Magyarországot is magában foglaló igazi népszövetség létrehozására.

2. A magyar cserkészmozgalom ismertetése.

Hivatalos részvétel nélkül, *egyesek* buzgóságából vette át a cserkészzet eszméjét ösztönszerű megértéssel a magyar ifjúság. Az átvételt közvetítők első forrása az angol mozgalom volt, melynek terjedésére az 1908-ban megjelent „Scouting for boys“ adta meg a kiindulási pontot. Mindjárt rá kell mutatnunk arra az *eltérésre*, mely az átültetésnél jelentkezett. A nagybecskerei piarista főgimn. 1909—1910-i értesítőjében *Králik László* tanár ismertetéssel az angol kézikönyv egy részét. 1910-ben a Bp. Ref. Ifj. Egyesületben néhai *Szilassy Aladár dr.* kezdeményez csapatot, míg *Megyericsy Béla* ref. lelkes irodalmilag foglalkozik a cserkészettel („cserkésző“ elnevezéssel). 1911-ben a II. ker. kir. kath. főgimn. egy növendéke — *Kánitz István* — kezdeményez csapatot. Ugyanekkor hervadhatatlan érdemeket szerez az egész országban elterjedt „Zászlónk“ című ifjúsági lap a cserkészzet erőteljes programbavétele által mind a lapban, mind

a „Zászlónk Diáknaptára“ évfolyamaiban. *Izsóf Alajos* szerkesztő, *Sík Sándor dr.*, *Radányi Kálmán dr.* és számos munkatárs az új magyar ifjú lelkét igyekeznek kiformálni, a magyar fiú szívének kincsebányájában kutatják a cserkészlet lehetőségeit és megalakítják a Regnum Marianum és a bp. kegyesrendi gimn. cserkészcsapatait.

Az eredeti mozgalom, amely Angliában első fogalmazásakor az *iskolán kívüli* ifjúságot, sőt kifejezetten az *utca* veszni készülő gyermekeit tartotta szem előtt, nálunk az *iskolai* ifjúságban talált talajra.

Abban, hogy a szélesebb körök is tudomásul vegyék a cserkészletet, hogy jelentősége a köztudatba átmenjen, az első esemény az 1912-i stockholmi olimpiás alkalmával a világsajtó szeme előtt megrendezett nemzetközi csapatösszevonás és a kapcsolatos cserkészünnepélyek nagy sikere volt. Jelenvolt sportembereink és hírlaptudósítók, így a jelenlegi vezetők közül *Hermann Győző dr.*, részletesen beszámoltak lapjainkban és így az alulról felfelé építő mozgalom könynyebben talált megértésre. Még ebben az évben, 1912 dec. 28 án megalakul az első „Magyar Cserkész Szövetség“ *Izsóf A.*, *Megyercsy*, *Sík S.* és *Papp Gyula* vezetésével, mely hivatalos lapjául az 1913 jan. 1-én *Hámos Nándor* tanár szerkesztésében önállóan meginduló „Ifjúsági Testnevelés“-t választja. Ennek „Cserkészlet“ rovatát *Papp* látja el.

A másik forrás, melyből az átültetők egy másik csoportja merített, a német Pfadfinderbundtól kiadott „Jungdeutschlands Pfadfinderbuch“ volt. Ez a német szövetség, mint a „Jungdeutschland“ szövetség tagja működött és szellemben, szervezetben a katonai jellegű kiképzéshez simul. *Demjén Géza dr.* főv. tanácsjegyző és *Tas József* főv. iskolaigazgató vezetésével főleg fővárosi tanítók és tanárok ezen a nyomon működésbe fogva, létrehozták a Magyar Orszem szövetséget és megindították a „Magyar Orszem“ c. havilapot. Ez a mozgalom főleg a fővárosi polgári iskolákban gyökeredzett és a szabadközművesség támogatását élvezte.

1913 őszén egyesül a két szövetség „Cserkészország“ név alatt, mely erőszakolt név sohasem tudott elterjedni. A kezdeményezések azonban szép lombokat hajtottak. 1913 márc. 25-én a B. R. I. E. a múzeumkertben cserkésznapot rendez. A Zászlónk 1913 júl. 1-től 17-ig Kralovántól—Komáromig 6 tuta-jon 105 résztvevővel mozgótáborozást rendez és ősszel a Pálvölgyben van nagy csapatösszevonás. A szervezkedés szélesebb alapokon folyik, vidéken is sokhelyt alakulnak csapatok és *Papp Gyula* megkísérli az országos megszervezést, a mozgalom kodiifikálását. A formális egyesülés azonban nem jelentett erőgyarapodást. Különböző világnézetek kerültek a béke jelszavával egy táborba, így a Cserkészország Szövetség a központi vezetést valójában sohasem gyakorolta és mielőtt egy egészséges kiválasztódás megindulhatott volna, a fejlődést derékon törte ketté a háború.

A csapatok és a mozgalom vezetők nélkül maradtak, az iskolai és egyesületi csapatokból néhány fővárosi maradt mindössze működésben és elsősorban vidéken (Győr), s főleg mint az üdítő-, mentőállomások, kórházak, segítő (gyorssegély) mozgalmak segítői munkálkodnak, földet művelnek, gyűjtenek, menekülteket kalauzoknak és helyeznek el stb. Az alapszabályok jóváhagyása (1916) és egyes itthonmaradtak próbálkozása, a fiatalok lelkesedése, lapkísérletek (Cserkészíró, B. I. K. Híradó, Cserkészélet, Facta loquuntur stb.) valamint a „Háborús Bizottság“ megalakulása (1917 szept.), mind egy-egy tényezője volt a fennmaradásnak, de előbbre vinni a mozgalmat nem lehetett.

1918 dec. 1-én újra megalakult a M. Cs. Sz. Elnök Morvay Győző. Túl a háborún, benn a forradalomban s nemsokára az ú. n. tanácsköztársaságban minden keresztényi erőkölesön alapuló próbálkozás lehetetlenné volt téve. Titokban voltak összejövetelek, több csapat beszüntette működését, de végre is elmúlt a keserű pohár, és az oláh megszállás idején újra alakult a M. Cs. Sz. Azonnal segítségre is talál a Magyar Tanárok Nemzeti Szövetsége részéről, mely I. Sulyok János tornaszakfelügyelő indítványára melegen állást foglalt a cserkészlet mellett.

Ha a mozgalom fejlődését korokra akarnánk osztani, akkor az 1910—1914-i kor (a háború kitöréséig) lehet az ókor, a háborús idő az újjaalakulásig (1914

júl. 28—1919 szept. 21.) a középkor és azóta az újkor számítható. Számszerint a háború előtt országosan az összes cserkészek számát 3000-re, a háború alatt legfeljebb 1800-ra, 1924-ben 20.000-nél többre tehetjük.

Az utóbbi évek áttekintése: elnökök: 1919—1921 május 29-ig *Ravasz Árpád*, 1921 május 29-től 1922 május 28-ig *dr. Sík Sándor*, 1922 óta *Witz Béla*. 1919 ősztől a Szövetség fejlődése egyenletes emelkedést mutat. 1920 június 15-én indul meg kétheti hivatalos lapja „A magyar cserkész” címen Hermann Győző szerkesztésében, mely 1921 jan. 1-én „Magyar Cserkész” címen havilappá alakul át, majd terjedelemben megnöve, nagyobb alakban, díszesebb kiállításban 1925 jan. 1-től ismét kéthetenként jelenik meg. Ezt egészíti ki 1924 óta a „Vezetők Lapja”. Ugyanakkor alakul meg a „Magyar Cserkészek Termelő és Értékesítő Szövetkezete” *Asbóth Sándor* vezetésével, mely csakhamar megfelelő üzlethelyiséget kap (IV, Váci-u. 46.) és a Hangya kötelékébe lépve ma virágzó vállalkozás azzal a főrendelattal, hogy a cserkészek felszereléssel és a táborok élelemmel való ellátását szolgálja. 1924 nov. óta Budán is üzletet nyit (II, Corvin-tér 7), mely jelenleg főüzlete. — Alapos előkészítés után egyremásra épültek ki a nagy-országos szervezet pillérei (kerületek, kiképzési, szervezési, örsvezetői-, tiszti próba-, ruházati szabályzatok, külügyi hivatal és sajtóosztály), megindulnak a „Magyar Cserkész” könyvei, hogy az egyes próbák anyagát tegyék közzé és 1921 nov. 20-án rendkívüli közgyűlés fogadja el az új alapszabályokat, melyeket a belügyminisztérium 1922 febr. 23-án jóváhagy. Az egységes ügyvitel és hathatós országos ellenőrzés kiépítését egy 1922 jan. 29-én tartott országos tisztviselői konferencia hozza tető alá.

1922 május 28-tól (némi időközi változással) a most is hivatalban lévő következő tisztikar irányítja az országos munkát: elnök: *Witz Béla*, társelnökök: *Gerő László*, *dr. Hermann Győző*, *Karácsonyi Sándor*, ügyvezető elnök: *Faragó Ede*, orsz. főtitkár: *dr. Zsembery Gyula*, gazd. és pénzügyi főtitkár: *dr. Major Dezső*,¹ külügyi főtitkár: *dr. Molnár Frigyes*, orsz. ellenőrző megbízott: *dr. Borcsizky Sándor*, táborozási főtitkár: *Eri Emil*. Különálló gazdasági központ a virágzó „Magyar Cserkészek Termelő és Értékesítő Szövetkezete”, mely mindjobbban tudja teljesíteni hivatását, hogy a csapatoknak olcsó és jó árut adva, egyszersmind a Szövetség gazdasági támasza legyen. Különálló számadást vezet. de a Szövetség kezelésében van a könyvközpont, a „Magyar Cserkészsövetség Kiadványállalata”, mely a „Magyar Cserkész”-t, a „Vezetők Lapját” és a „Magyar Cserkész Könyvei”-t adja ki. Az előbbi igazgatósága vezet, melynek elnöke *Ravasz Árpád*, az utóbbit *Hermann Győző*.

A magyar cserkészmozgalom legfőbb eseményeit 1920—1925-ig az alábbiakban foglaljuk össze.

1920-ban szövetségünk bejelentette belépését a londoni „International Bureau”-ba, amit egyhangúlag tudomásul vettek és az 1920-i londoni első „Jamboree”-ra meghívtak. Akkor ez jelentékeny esemény volt, de nem volt módunkban a meghívásnak eleget tenni. 1921-ben, május 22-én rendezte a „Magyar Cserkész” az első nagy cserkésztájkót a Csúcs-hegyen és környékén 800 résztvevővel. Ennek sikere alapvető jelentőségű. A következő évben a M. Cs. és az I. kerület együttesen országos cserkésztájkót és kiállítást rendeznek, melyen összesen 53 csapat közel 2000 létszámmal vesz részt. A távoli vidék is erősen képviselve van és utána nagy bevonulás van Pestre. Ezen mutatkozik be az első magyar cserkész fúvózenekar (18. Lóczy-cs.). Az első országos kiállításán 36 csapat szerepel a vidék igen szép részvételével (Kispest, Esztergom, Debrecen, Salgótarján, Pest-erzsébet, Nagykanizsa, Hatvan, Szeged, Kaposvár, Zalaegerszeg, Magyaróvár). 1922 ápr. 30-án a Szaniszló-réten osztja ki először a Szövetség a „Prinz Hendrik” honlandus cserkészalapítvány kamatait, amire azóta évről-évre sor kerül. Ez év pünkösdjén, ugyancsak a holland alapítványból, jelenik meg a könyv I. kiadása.

1922-ben törj át a magyar mozgalom először azokat a korlátokat, amelyek Trianon szabott. Merész lendülettel három csapatot küld ki a külföldre,

¹ Faragó, Zsembery és Major e minőségükben 1924 nov. 16 óta működnek.

hogy együtt táborozva más nemzetekkel, megismertesse magát. A legfontosabb útja a Lóczy-csapatnak volt, amely Kentben angolokkal táborozott, egy-egy kombinált fővárosi és vidéki csapat pedig Finnországban és Németországban járt. Azóta a magyar csapatok tömegesen mennek külföldre nyaranként.

Az 1922-i évnek legnagyobb eseménye azonban *gróf Teleki Pál dr.* volt miniszterelnök, egyetemi tanár kinevezése volt első magyar főcserkészé júni. 10-én kelt kormányzói magas elhatározással. Ez új közjogi méltóság, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter terjesztett elő. A feladatot az átirat így jelöli meg: „a Magyar Cserkészszövetségben szervezett cserkészmozgalmat legfőbb vezetésére és irányítására“. Önagyméltósága tartós betegeskedése miatt a következő évben visszavonult. Erre fővédnökünk, a kormányzó úr öfőméltósága, 1923 augusztus 13-án kelt magas elhatározásával a kultuszminiszter előterjesztésére *tiszteletbeli főcserkészé* nevezte ki, míg helyét, mint második magyar főcserkész, *gróf Khuen-Héderváry Károly* foglalta el, kitől a fogadalmat a vérmézőn ünnepélyes keretek közt, fővédnökünk jelenlétében a tb. főcserkész vette ki. Ezzel a fogadalmammal — 1923 október 14-én — lépett hivatalába a mostani főcserkész.

1922 júli. 24—29. közt van Párizsban 35 nemzet részvételével a cserkész-tiszti világkongresszus, amelyen — ezúttal első ízben — a magyar szövetség is résztvett háromtagú delegációval, amelyet *Sik Sándor* vezetett. Ez határozta el az 1924-i dániai világbajnoki versenyt.

1923 ápr. 2—4-ig rendezte a Szövetség működésének 10 éves jubileumi ünnepségeit. Ünnepeles fogadalmújítás a Vérmézőn, két cserkészt, országos úszó-, cross-country- és vívóverseny, két napon át tiszti kongresszus, mintatábor a Rákoson és a második országos kiállítás voltak ennek részei.

1924 aug. 10—17-ig a Kopenhága mellett elterülő királyi vadaskert Ermelunden nevű tisztásán folyt le a cserkész-világbajnokság küzdelme. Magyarország csapata gondos előkészítés után résztvett benne és eredménye: I. Amerika 181 pont, 2. Anglia 172 pont, 3. Magyarország 166 pont, 12 versenyző csapat közül. Ugyanott volt a világkongresszus is, amely 1926-ra a svájci (Kandersteg) nemzetközi cserkészszállóban tartandó kongresszust határozott el, melyen az 1928-i II. világbajnokság színhelyéről dönt.

1924 április 27-én alakul meg, mint a mozgalom társadalmi hátvédje, a *Cserkész-nagytanács*. Tiszteletére a Városi Színházban igen nagyszerű díszelőadás volt. Elnökül a főcserkész — akinek joga a nagytanácsi tagok kinevezése — *Albrecht* kir. herceget nevezte ki, amiáltal a tanács megalakulása a mozgalom történetének egyik legnevezetesebb eseménye lett.

1925 május 25-én *Albrecht* kir. herceg elnöklete alatt tartotta a nagytanács első évi teljes ülését, mely a végleges működési szabályzatot hozta tétő alá. Bizottságait az elnök nevezte ki. Gazdasági, irodalmi, pedagógiai szakosztályai június folyamán megalakultak.

A Szövetség 1925-i legfőbb programja a tisztképzés volt. Ezt tisztitábor formájában vélte megoldani. A tisztképző tábor általános kereteit az 1924 április 12—17. közt a főcserkész hédervári birtokán tartott első tisztitábor szabtta meg. Résztvevői voltak az országos és a ker. elnökségek. Vezette *Mo'nár dr.* Az 1925. évre *Faragó Ede* ügyvezető elnök kapott megbízást a tisztképzés irányítására. Így folyt le május 8—19. közt a II. orsz. tisztitábor, ugyanott 27. július 2—14. közt a III. 41 és augusztus 5—17. között a IV. 53 résztvevővel. A kerületek közül az V. (szegedi) rendezett ugyanezzel a programmal tábort július 1—11. közt *Csanádléllén Vidovszky Kálmán* vezetésével, 25 résztvevővel.

1926-ra a magyar cserkészet országos cserkészbajnokságra, *nemzeti jamboree*-ra készül.

A mozgalom teljes kiépítéséhez még hiányzanak a következők: *cserkészház*, amely az összes szövetségi szerveknek adna otthont, *tiszt kaszinó* az egész ország tisztjei részére, *csónakház*, *atlétikai* pálya és *uszoda*. Törekedni kell tökéletes kiadóvállalat, nyomda, könyvesbolt, műhelyek és hetilap elérésére is.

A mozgalom hathatósan érzi az állam, a társadalom és a keresztény sajtó szeretetét és támogatását. Mindezt az eredményt a mozgalom legnagyobb erőtényezője, a *csapatok belső munkája* hozta létre. Ezen múlik a jövőben is, teremnek-e virágok, terem-e gyümölcs a magyar lelkek számára munkájából.

3. Cserkészirodalom.

A) Magyar szakirodalom.

Időrendben és két csoportban (1. Lapok és cikkek. 2. Könyvek.) soroljuk fel azt a nyomtatott irodalmat, mely a mozgalomra valamilyen hatással volt.

1. Lapok és cikkek.

1909—10. évi *Ertesztője* a nagybecskereki kegyesrendi főgimnáziumnak: Králik László: „Boy Scouts“, az angolok legújabb ifjúsági egyesülete. — A „Scouting for Boys“ egy részének ismertetése.

1910. A budapesti ref. ifjúsági egyesület „*Ifjúság*“ c. lapja „Cserkészők“ címen ismételtlen ír róla (Megyercsy Béla).

1911. A Regnum Marianum által kiadott „*Zászlónk*“ c. lap megkezdí a mozgalom ismertetését és élére kerülve, ma is erős tényezője.

1912. Különböző lapokban (napilapokban is) jelennek meg cikkek és tudósítások az angol táborokról, a stockholmi nemzetközi csapatösszevonásról stb. (pl. Rákospalotai Hírlap, Temesvári Hírlap — Hermann Győző).

1913. jan. 1-én indul meg önállóan az „*Ifjúsági Testnevelés*“ (szerk. Hámos Nándor), mely állandó cserkészrovatot nyit (Papp Gyula). A háborúval megszűnik.

Ugyanebben az évben alakul az első cserkészlap „*Cserkészország*“ címen (főszerk. Tas József, szerk. Perényi Dezső, főmunkatárs Doby Andor és Novák I. Lajos). Általános lap.

1914. Több pedagógiai lapban támadó és ellenző cikkek.

1915—19. *B. I. K. Híradó* (szerk. Batisweiler parancsnok). Csapatlap.

1916. *Cserkészhíradó* (szerk. dr. Papp Gyula Oklándról, Udvarhely megye). Általános lap.

A *Magyar Középkiskola* 1916-os évfolyamában Sik Sándortól: *A cserkészlet pedagógiai értéke* (tanulmány).

1916—18. „*Légy résen!*“ (Főszerk. Lax A. Salvator, szerk. György Endre és Kiss Vilmos.) Az V. ker. főgimn. csapatlapja.

1918. „*Cserkészlet*“, nagyobbbrészt az ifjakká serdült első cserkészek tömörülése, általános lap. (Szerk. Márkus Miklós és Radnai Endre, fel. szerk. és kiadó Várnay A. Zoltán, munkatársak: Batisweiler, a Bik-parancsnoka, Gabona István, Rusznák Rezső, Szöllősy István, Kápolnai József és mások.)

1918. szept.—okt. V. évf. 1—2. számot jelez a „*Cserkészlet*“ (főszerk. Lax A. Salvator, felelős szerk. és kiadó: Várnay Zoltán), mert a *Cserkészlet* és *Légy résen!* egyesüléséből eredt. Beleolvadt ez évben a Bik-Híradó is. 1919-ben megszűnt. Általános lap.

1920. Könyvomas próbálkozások után jún. 15-én indul meg *...! magyar cserkész*“, az újjáalakult Szövetség hivatalos lapja (szerk. Hermann Győző) A mozgalom első szövetségi tulajdont képező általános lapja. Kéthetenként jelent meg.

Ugyanekkor indul meg Szombathelyen (III. cserkészkerületi székhely) a „*Cserkészfü*“ (szerk. dr. Sarlay Lajos és Keleti József). 1922 jan. 1-ével egye-sül a Magyar Cserkésszel.

1920 őszén „*Törekvésünk*“, a székesfehérvári IV. kerület lapja (szerk. Pötz Edgár). 1922-ben megszűnt.

1921 jan. 1. A hivatalos központi lap „*Magyar Cserkész*“ néven meg-nagyobbodik, borítékot kap és havilappá alakul át.

1921. Losoncon megindul „*A mi lapunk*“ (szerk. Scherer Lajos.)

1921 dec. 20. „*Ifjúsági Testnevelés*“ újra megjelenik hetenként. (Szerk. Hámos Nándor, állandó „Cserkész“-rovat.)

Mindezekon kívül 1920 óta minden ifjúsági lap (a „Zászlónk“ megszakítás nélkül, azután az Erő, Ezeremester [megszűnt] stb.), valamint sportlap, továbbá a napilapok és szakfolyóiratok is állandóan hoznak cserkészközleményeket. A háború előtti ellenzés mindezekben többé hangot nem talál, a társadalom szeretete kíséri a cserkészmunkát.

2. Könyvek.

a) Már kifogytak.

1913. Papp Gyula: „*Légy részen*“, a cserkészpróbák kis kátéja. Az első magyar vezetőtanfolyam anyaga.

Bing Ede János: „*A cserkészet útmutatója*“ (Modern Könyvtár).

1914. Ugyanettől: „*A táborozás kézikönyve*“ (Modern Könyvtár).

madari Kreybig Rudolf: „*A cserkészet kézikönyve*“. Alapvető összefoglalás. Rózsavölgyi kiadása. Angol alapokra épít.

Dr. Demjén-Tas: „*Magyar Órszem*“. Kézikönyv, mely német irányban épít.

1915. Budapesti kegyesrendi főgimnázium csapata (Sík-Major): „*A piarista cserkész kiskatéja*.“

Dr. Papp Gyula: „*A II. vezetőtanfolyam vezérfonala*.“

1918. Kiss József: „*Cserkész műszaki oktatás*.“ A tábori munkát tárgyalja.

1919. Magyar Cserkész Könyvkiadó Társaság I. „*Budapest és környéke*“ (Kiss József és Dillnberger László). A budapesti környékpróbának a budai Margit-hídfőre kidolgozott anyaga.

II. *Magyar cserkészek fogadalma. törvényei, próbái* (Sík Sándor).

1920. III. „*Cserkészvezetők útmutatója*.“ A B. I. K.-csapat vezetőtanfolyama anyagának vázlata.

Dr. Papp Gyula (szerk.): „*Cserkészfiúk könyve*.“

1921. Kiss József: *Cserkésznaplár 1921-re*. Úttörő és sikerült próbálkozás.

b) Jelenleg is kaphatók.

1921 márciusában indultak meg a „*Magyar Cserkész könyvei*“ (szerk. Hermann Győző), melyekből átlag havonként egy füzet jelenik meg. Célja cserkész-szépirodalom, kézikönyvek és próbaanyag megjelentetése. Eddig megjelent könyvek:

1. sz. Márkus: *Cserkésztábor*.
2. sz. Schrank: „*A harcserű*“ (II. bővített kiadás).
3. Sztrilich és Mócsy: *A cserkészségtségnyújtás kis kátéja*. IV. kiadás.
4. *Kiképzési szabályzat*. Változott IV. kiadás.
- 5—6. Gerő: *A térkép*. II. bővített kiadás.
- 7—8. Dr. Fodor Ferenc: *Magyarország földrajza*. I. o. próbaanyag, II. kiad.
- 9—13. Major D.: *Őrsvezetők könyve*. A M. Cs. Sz. hivatalos kalauza őrsvezetők munkája részére. II. kiadás.
- 24—25. Lingauer László és Noszlopy Aba Tivadar: *Cserkészszipad*.
30. *A mi törvényünk*. II. kiadás.
- 31—33. Sztrilich-Mócsy: *Tábori munkák*. Jelentékenyen bővített II. kiadás.
- 34—35. Spilenberg: *A Magyar Cserkész daloskönyve*. II. bővített kiadás.
36. Csörgey-Szilády dr.: *Természetismeret*. I. rész. (Környékünk állatvilága.)
38. Mócsy-Jaschik: *Cserkészfizika és kémia*. II. kiadás.
39. Kiss: *Táborozás*. II. kiadás.
- 40—42. Szöllősy: *Lovagiasság*.
- 43—46. Dr. Farkas Gyula: *Forongó lelkek*.
47. Erczbrucker A.: *Erdő mellett nem jó lakni*. Cserkészvigjáték 1 felv.
- 48—51. Farkas Gyula: *Hadak útján*.
52. *Ruházati szabályzat*. II. kiadás.
53. *Kiscserkészsabályzat*.
- 54—56. *A Magyar Cserkész játékkönyve*.

57. Különpróba szabályzat.

58. Borsiczky: *Csösz.*59—61. Öveges J.: *Időhatározás és időjósítás.*62. Harangi L.: *A két arabus.* (Vígjáték.)63. *Cserkészjelvények és ismertetőjelek.*64—67. Koszter Atya: *A cserkész tábor színpada.*68. *Winnetou levelek (lasszózás) és a Stelés.*69. Harangi László: *A modern cserkész tábor.* Bohózat 1 felv.70. Kuna Jenő: *Cserkésznapló.*71—72. Koszter Atya: *Csillagszemű fiúk.* (Színdarabok.)73—74. Skorka Károly: *Kék ég alatt.* Vers.76—78. Temesi Győző (szerk.): *Cserkészkönyv.* (A III. és II. o. próba anyaga.)Bódy Zoltán: *A magyar zászló,* stb.P. Olasz Péter S.: *Ezermester.*Farkas Gyula: *A tábor tűz üzen.*Radványi Kálmán: *Napsugár* levonték.Buczko: *Törvényt magyarázat.*

Öregcserkész szabályzat.

Távíró műszerismeret és kapcsolástan.

Dr. Virosték Győző: Útmutatás az Életmentés és Első Segélynyújtásra balesetben az orvos érkezéséig.

A) 1. 1924 jan. 1-én indul meg a vezetők számára a „Vezetők Lapja” havilap, mely a II. évf.-tól, 1925 jan.-tól a „Hivatalos Rész” is közli.

Általában az egész magyar sajtó, napilapok, szaklapok és időszaki lapok egyaránt szeretettel emlékeznek meg a cserkésztől és rovatokat nyitottak számára a „Nemzeti Sport”, a „Levente”, a „Falu” is. Naptárak és évkönyvek (pl. Rendőrségi Zsebkönyv, Pesti Hírlap naptára. Zsebatlasz stb.) szintén felvesznek rendszeresen egy-egy cserkész cikket, főképp a dániai eredmény és bevonulás óta.

2. Az 1924. év decemberében jelent meg *Sztrilich Pál* közreműködésével Hermann: *A Kopenhágai Jamboree 1924* c. könyv, mely a világbajnokság összes pontjait feldolgozza és bő illusztrációs anyagot hoz.Ide kell sorolnunk *Dr. Tóth Tihamér* könyveit is: *A tiszta férfúság, Dohányozol?, Ne igyál!, A művelt ifjú, A jellemes ifjú, Az intelligencia lelki gondozása.*Ludwig Voggenreiternél jelenik meg Berlinben önálló „Magyar osztály”-ban megszerveve egy sorozat *magyar nyelvű* cserkész könyv is.

Lefordították németre a köv. magyar cserkész könyveket:

Farkas Gyula: „Forogó lelkek” c. regényét „Gärende Seelen” címmel.*Dr. Mócsy-Sztrilich:* „Tábori munkák” c. könyvét „Lagerarbeiten” címmel. Folyamatban van a Vezetők Könyve egyes részeinek német- és angol nyelvű fordítása is.Leánycserkész sorozat 1. sz. (szerk. Hermann Győző). „*A leánycserkész útmutatója*”, összeállította a leánycserkész intézőbizottság, 13 ábrával. Nélkülözhetetlen és egyedüli összefoglalás.Mindezekon kívül külön füzetekben jelenik meg az Alapszabályok (1922. febr.), Csapatügyrend, Szervezési szabályzat (1922. ápr.) stb., melyek a nyomtatványokkal és blankettákkal együtt a Szövetség központja, vagy a kerületek útján szerezhetők be. Az összes könyveket a *Magyar Cserkész kiadóhivatala* (IV. Váci utca 62.) is szállítja.**B) Külföldi szakirodalom.***Angol nyelven:*a) *Anglia.*1. Baden-Powell: *Scouting for Boys.* A jó polgárság kézikönyve cserkészfiúk és vezetők számára. Áttekinthető a szerkezete, tábori üzi mesékre és a vezetőknek szóló utasításokra oszlik és vonzó előadásban öleli fel a cserkészlet minden ágát. Számos nyelvre le van fordítva. 2. Baden-Powell: *Girl Guiding.* Kézikönyv cserkészlányok és vezetőnők számára. Beosztásában és anyagában hasonló az

előbbihez, de eredeti lányvonatkozású kiegészítésekkel. 3. Baden-Powell: *The Wolf Cubs' Handbook*. Kézikönyv a 8—12 éves fiúk és vezetők számára. Mesélő, kedves modorban foglal rendszerbe minden tudnivalót. 4. Baden-Powell: *Scouting Gamers*. A szabadban és zárt helyen játszható cserkészjátékok bő gyűjteménye. 5. Roland E. Phillips: *The Patrol System*. Az őrsi rendszer lényegére és a gyakorlati őrsi munkára vonatkozó útmutatás. 6. Roland E. Phillips: *Letters to a Patrol-Leader*. Irányítás a cserkészpróbák terén. 7. Ernest Young: *How To Run a Scout Troop*. Gyakorlati útmutató cserkésztiszték számára, rendszeres időbeosztással. 8. Carrington: *The Boy Scouts' Camp Book*. Gyakorlati táborozási kézikönyv. 9. *Aids to Scoutmastership*. Vezetők kézikönyve. 10. *Commissioners Handbook*. Szervezési kézikönyv. 11. Lewis: *How To Run a Patrol*. Őrsvezetők könyve. 12. Lewis: *How To Run a Camp*. Táborozási útmutató. 13. Lewis: *How To Run a Wolf Cep Pack*. Gyakorlati útmutató kiscserkész vezetője részére. 14. *Wolf Cub' Handbook*. Kiscserkész kézikönyve. 15. Baden-Powell: *Wolfs Favorite*. Elbeszélések. 16. Baden-Powell: *Young Knights of the Empire*. Elbeszélések. 17. Rudyard Kipling: *Jungle Book*. Mowgli világhírű története. 18. Rudyard Kipling: *Second Jungle Book*. Előbbi folytatása. 19. Rudyard Kipling: *Kim*. Elbeszélés. 20. Rudyard Kipling: *Land and Sea Tales for Scouts and Girl guides*. Elbeszélések. 21. Roland E. Powell: *Young Knights of the Empire*. Elbeszélések. 17. Rudyard Kipling: *Jungle Scouting and Seamanship*. Gyakorlati útmutató vízicserkészeknek. 23. E. K. Wade: *The Piper of Paz*. B. P. életrajza. 24. *Jamboree*. A londoni nemzetközi iroda negyedévenként megjelenő angol-francia, képes folyóirata. 25. *The Scouter*. A vezetők havi lapja. 26. *The Scout*. A fiúk heti lapja. Szerkeszti Baden-Powell. 27. *The Boy*. Öregcserkészek lapja. Szerkeszti az egyetemi cserkészklubok szerkesztő-bizottsága. 28. Baden-Powell: *Paving the Way to Success*. Az öregcserkészlet alapítókönyve. Eszméi feldolgozása. Ezenkívül több mint 300 kisebb-nagyobb könyv, füzet, szabályzat, stb.

b) Amerika.

1. *Handbook for Boys*. Részletes gyakorlati kézikönyv a fiúk számára minden szükséges tudnivalóval. 2. *Handbook for Scoutmasters*. Pedagógiai alapon szerkesztett gyakorlati és elméleti kézikönyv cserkésztiszték számára. 3. *What Every Scoutmaster Wants to Know*. Rövid irányítás a csapatvezetésben. 4. *Merit Badge Pamphlets*. A különpróbák részletes anyagának nagy gyűjteménye. 5. Daniel Beard: *Shelters, Shaks and Shanties*. Tábori munkák és kézügyességek tárháza. 6. Thomson Seton: *Woodcraft*. 7. *Boy's Life*. Az amerikai cserkészek havonként 300.000 példányban megjelenő képes lapja. 8. *Scout Executive*. Vezetők lapja. 9. *Scouting*. Állandó folyóirat a cserkészlet problémáiról.

Francia nyelven:

a) Franciaország.

1. Royet: *Le Livre de l' Eclaireur*. Kézikönyv cserkészfiúk és vezetők számára. Eredeti, teljesen franciás elméleti és gyakorlati feldolgozása az anyagnak. 2. *Le Memento de l' Eclaireur*. Zsebkönyv a fiúk számára, a legszükségesebb tudnivalókkal. 3. *Jeux d' Eclaireur*. Eredeti cserkészjátékok gyűjteménye. 4. Loup Blanc: *Le Camp d' Eclaireurs*. Táborozási kézikönyv, sok indiánromantikával. 5. Vuibert: *Les Eclaireurs de France*. Az egyik francia szövetség szervezetének és munkájának részletes ismertetése. 6. *Carnet du Chef de Patrouille*. Rövid útmutató őrsvezetők számára. 7. Loiseau: *Le Livre de la Piste*. Természetismeretre és a szabadban való életre oktató munka. 8. Baden-Powell: *Le Livre des Louveteaux*. A „farkaskölykök” kézikönyve. (Ford.) 9. Bonnamaux: *Manuel de Camping*. A táborozás anyagi és szellemi kelleikéről ad bő tájékoztatást. 10. P. Sevin: *Les Scouts de France*. A francia katolikus cserkészszövetség szabályzata. 11. Bonnamaux: *Manuel de l' Eclaireur Unioniste*. A protestáns szövetség szervezete és munkája. 12. Breittmayer: *Sois Un Chef*. Pedagógiai és erkölcsi fejtegetések cserkészvezetők számára. 13. P. Sevin: *Le Scoutisme*. A cserkészlet felfogása vallás-erkölcsi alapon. 14. P. Sevin: *Meditation sur l'evangile*. Evangeliumi szemlélődések cserkészszemmel. 15. *Le Journal des Eclaireurs*. Kéthetenként megjelenő cserkészlap. 16. *Le Scout de France*. A Katolikus Szövetség havi lapja. 17. *Le Chef*.

Eclaireurs de France vezetőlapja. 18. *Le Lien*. Eclaireurs Unioniste vezetőlapja. 19. *Le Chef*. Scouts de France vezetőlapja. Ezekon kívül nagyszámú eredeti és angolból fordított mű.

Német nyelven:

a) Németország.

1. Dr. Lion und Bayer: *Jungdeutschlands Pfadfinderbuch*. Kézikönyv főleg a fiúk számára, eredeti német elméleti, de főleg angol eredetű gyakorlati részzel. 2. Seckendorff: *Jugenderziehung und Pfadfinderbewegung*. A cserkészmozgalom céljának és lényegének ismertetése. 3. Dr. Bohlen: *Pfadfindererziehung an höheren Lehranstalten*. A cserkészlet nevelő értékéről szóló értekezés. 4. Dr. Hellwig: *Das kleine Späherbuch*. Az angol rendszert ismertető zsebkönyv fiúk számára.

b) Ausztria.

5. Winkler: *Führerhandbuch*. Elméleti útbaigazítás tisztek számára. 6. *Ratgeber für Pfadfinderführer*. Vezetők kis gyakorlati útmutatója. 7. *Der Neuling*. — *Der Jungpfadfinder*. — *Der Pfadfinder II. Klasse*. Az ujonc, a II. osztályú és az I. osztályú cserkészpróba anyaga külön füzetekben. 8. Phillips: *Das Patrouillensystem* (fordítás). 9. *Unser Weg*. Havi folyóirat.

Ma, midőn már a földkerekség csaknem minden nemzetében megvan a cserkészmozgalom, természetes, hogy nagyszámú eredetiben és fordításban közölt mű jelent meg a cserkészetről a legkülönbözőbb nyelveken. Pl. a „Scouting for Boys“ addig 19 nyelven.

4. A cserkészfogadalom szertartása.

1. A cserkészek felvonulnak a cserkészszindulóval (Fiúk föl a fejjel...). Felállás patkóban: a jelöltek arcvonalban, a cserkészek kétoldalt, esetleg a jelöltek mögött is (ha sokan vannak). A parancsnokság és a zászló az arcvonallal szemben középen. Jelöltek a felvonuláskor balkarjukon hozzák a kalapot, jobbjukban a botot. (Főállást lásd alább.)

2. A szertartást vezető tisztt (őrsvezető): Vigyázz! Jobbra nézz! Majd jelenti a parancsnoknak: „Parancsnok Úrnak tisztelettel jelentem, a következő jelöltek szeretnének fogadalmat tenni.“ — Tiszt: Vi-gyázz! (Felolvassa a fogadalmat tenni akaró jelöltek névsorát. Nevének olvasásakor minden jelölt előre lép és ha a fogadalom szabadban történik, ami kívánatos, maga előtt a földre szúrja botját.)

3. A jelöltek közül egy előlép és valamennyiük nevében kéri a parancsnokságot, hogy fogadalmat tehessenek. (Beszédmintát lásd alább.) Beszéd után a fiú visszalép helyére. — Tiszt: Pihenj.

4. A parancsnok néhány szóval figyelmezteti a jelölteket a fogadalom jelentőségére. (Mintát l. alább.)

5. Ünnepi beszéd. Ha az ünnepi beszédet a parancsnok mondja, akkor a 4. és 5. pont egybeolvad.

6. Vezénylő tisztt: Vigyázz! — Egy másik tisztt felolvassa a cserkész-törvényt.

7. Parancsnok: Jelöltek, hallottátok a cserkész-törvényt. Akarjátok-e letenni a fogadalmat? — Jelöltek: Akarjuk. — Parancsnok: Imádkozzunk! — Az imádságot vagy valamennyien mondják, vagy a parancsnok mondja, vagy egy tisztt olvassa fel (imádságmintát lásd alább).

8. Parancsnok: Jelöltek, tegyétek le a fogadalmat! — Vezénylő tisztt: Tisztelegj! (Minden jelenlevő cserkész és jelölt tiszteleg.) — A parancsnok olvassa a fogadalmat a megjelölt részletekben, a jelöltek pedig utána mondják: „En X. Y.—fogodom,—hogy teljesítem kötelességeimet,—melyekkel Istennek,—hazámnak—és embertársaimnak tartozom,—minden lehető megteszek,—hogy mások segítsék,—ismerem a cserkész-törvényt—és mindenkor megtartom; (mind ezt fogadom egy évre). — Parancsnok: Úgy legyen! — Vezénylő tisztt: Vi-gyázz!

9. Parancsnok: Fiúk! E perctől kezdve cserkészek vagytok. Most kéz-

fogással és a cserkészjelvények átadásával csapatunk tagjaivá avatunk benneteket. — A parancsnok vagy a jelöltek csapattisztje sorban a jelöltekhez járul, fejükre teszi a kalapot és kezét fog velük. A jelöltek őrsvezetője nyomon követi, kezükbe adja a botot és kezét fog velük. Parancsnok kézfogás közben: Foglald el helyedet! — A jelölt a bottal tisztelegve áll, míg mind meg nem kapták a botot és kalapot. Tiszt: Vigyázz!

10. Tisztelgés a zászló előtt (a csapat tetszése szerinti módon).

11. A régi cserkészek közül egy néhány szóval üdvözlí az új cserkészeket. (Mintát l. alább.)

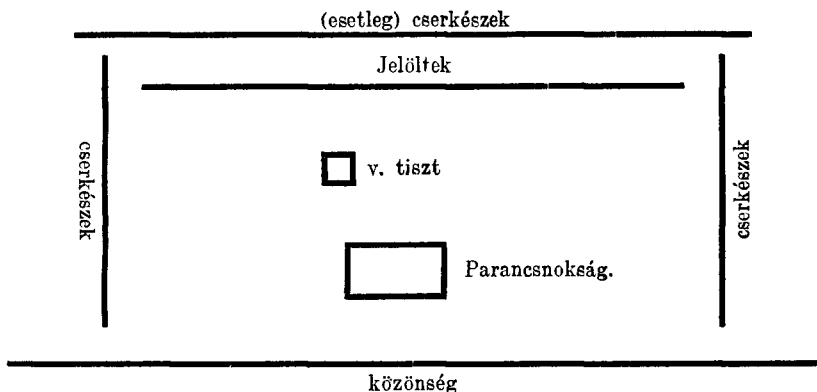
12. Esetleg a szülők közül valamelyik beszél.

13. Parancsnok: Enekeljünk el a Himnuszt. — Tiszt: Vigyázz! Tisztelegj!

14. Elvonulás csapatindulóval (vagy cserkészindulóval).

Ha nincs igazolt csapattiszt, akkor a szövetségi megbízottnak teszik a fogadalmat.

I. MINTA.

II. MINTA.

A jelölt beszéde.

Parancsnok Úr! Félévi készülésünk, szorgalmas igyekvésünk után olérkezett végre a nagy nap: fogadalomtételünk napja. Elfogódott lélekkel kérem valamennyi próbaidős társam nevében, engedje meg, hogy fogadalmat tehessünk. Mélyen átérezzük a fogadalom nagy és komoly jelentőségét és hön áhítjuk, hogy e szent fogadástól is megerősödve, cserkésztestvéreinkkel szeretetben eggyé forrva, immáron mint cserkészek haladhassunk tovább a megkezdett jó úton nagy célunk, édes hazánknak fiaiban való újjászületése felé.

III. MINTA.

A parancsnok szavaí.

Fiúk! Fogadalom előtt állotok. Becsületszavatokkal akarjátok megfogadni, hogy a cserkésztvörvény lesz éltetek zsinórmértéke és hogy mindenben aszerint fogtok cselekedni. Hogy mit kíván tőletek a cserkésztvörvény, azt jól megtanultátok a próbaidő alatt az őrsi órákon. Én most csak két dologra akarom felhívni a figyelmeteket. Az egyik az, hogy fogadalmat tenni, valamit becsületszóra ígérni nem gyerekek szoktak. Hogy mi mégis meghallgatunk titeket, hogy habár még gyerekek vagytok, mégis adunk a szavatokra, annak az oka, hogy mi a ti ifjú szemetek csillogásából a lelketek mélyén rejlő férfú tettvágyát látjuk kicsillogni, lábatok dobbanásából az eljövendő férfi lépteit halljuk kidübörögni. *Fiúk, mi férfúknak nézünk titeket!* — De tudjátok, miben különbözik a férfú a gyermektől? Abban, hogy az ideálokat, me-

lyek a gyermek előtt fényesen ragyogó, de megközelíthetetlen csillagok, a férfi igyekszik megvalósítani, a célokat, melyeket a gyermek csak megsejt, a férfi igyekszik valóra váltani: a férfi az álmodó gyermekkel szemben tesz, keményen tántoríthatatlanul dolgozik. Ez a másik, amit mondani akarok nektek: A jelölt, mikor leteszi a cserkészfogadalmat, azok közé lép, akik már tettekkel akarják szolgálni a jó ügyet, akik már nemcsak mondják: hiszek „Magyarország feltámadásában“, hanem mindig utána gondolják: igen, hiszünk ebben, de nemcsak hiszünk, hanem tesszünk is érte, dolgozunk is, hogy úgy legyen. Csak aki cselekedni is tud, csak az lehet igazi férfi, aki férfiasan dolgozik, csak az lehet igazi cserkész.

Aki erre rá akarja tenni az életét, lépjen elő, hogy gyermekből férfivá, apródból lovaggá, jelöltből cserkészsé avassuk.

IV. MINTA.

Imádság.

Mindenható Uristen! Nagy dologba kezdünk. Hozzád folyamodunk. Kemény fogadással akarjuk lekötni magunkat, hogy a Tőled kapott cserkésztvörvény útjain járunk és szerinte rendezzük életünket. Gyermek-karral, gyermekszívvel férfimunkára vállalkozunk; nem bízhatunk másban, csak a Te segítségében. Azért Hozzád fohászkozunk, hatalmas Úr, hogy küldd el Szentlelkedet, acélozza férfivá karunkat, tegye mindvégig állhatatossá akaratunkat, hogy amit a Te buzdításodra gyermeki szíved fogadtunk, a Te segítségével férfiak módjára teljesítsük.

[A mi Urunk Jézus Krisztus által.] Amen.

(E helyett mondani lehet a Veni Sanctet is, vagy más imádságot.)

V. MINTA.

A régi cserkészek üdvözlő szavai.

Kedves testvéreim! A régi cserkészek nevében szeretettel üdvözöllek benneteket cserkészséavatástok szent percében. — De nemcsak üdvözölünk benneteket, hanem testvéri jobbnakat nyújtjuk és kérünk titeket, legyetek egygyé velünk érzésben és akaratban, hogy ezután kéz a kézben, egymás szeretetétől is izmosabban, veletek együtt végezzünk jó munkát!

5. Hogyan fogjunk munkához?

1. Gondoskodjunk szervezőtestületről. (L. III. rész 1. fej. 310. 1.)
2. Alakítsuk meg a szervezőbizottságot. (L. u. o.)
3. Neveztsük ki a parancsnokot és kezdjük meg a toborozást. (L. II. rész, 2. fejezet, 155. 1.)
4. Szerezzük be a cserkészirodalmat (Függelék 356. 1.) és tanulmányozzuk. Beszerezhető a Szövetség kiadványállalata (Budapest, IV., Váci-u. 62.) vagy kerületi irodái (címeiket l. 337. 1.) útján is.
5. Kérjük a kerületi titkári hivataltól a jelentkezéskor szükséges nyomtatványokat és ezek felhasználásával jelentsük be az új alakulatot a Magyar Cserkészszevetségnél, az illetékes kerületek útján.
6. Iparkodjunk — ha egyelőre ideiglenesen is — csapatotthont szerezni.
7. Fogjunk hozzá a jelöltek kiképzéséhez: (II. rész, 3. fej. 159. 1.)
8. Készüljünk a cserkészvizti próbára. (L. III. r. 2. fej. 317. 1.)

TARTALOM.

	Oldal
ELŐSZÓ	3
I. RÉSZ: A CSERKÉSZET PEDAGÓGIÁJA.	
ELSŐ FEJEZET: Mi a cserkészet?	9
1. Külföldi cserkésztípusok. (Amerikai, angol, német cserkészet.)	10
2. A magyar cserkészeideál. (A magyar cserkészet kezdetei. Fiúk és pedagógusok nyilatkozatai. — Nemzeti dekadencia és nemzeti újjászületés. — A magyar cserkészeideál két oldala: lelkiesség és magyarság.)	17
3. A cserkészet viszonya a rokonintézményekhez. (Az otthonhoz, iskolához, katonasághoz, Kisoszt-, Levente- és Vöröskereszt egyesületekhez.)	26
MASODIK FEJEZET: A cserkészevezető	32
1. Milyen a jó vezető? (Felelősség. — Hivatás. — Képzettség.)	32
2. A vezető viszonya a cserkészekhez.	40
HARMADIK FEJEZET: A cserkészet jellemnevelő munkája.	45
1. A cserkész-jellemnevelés célja és anyaga. (A tíz cserkésztörvény magyarázata és módszeres feldolgozása.)	45
2. A cserkész-jellemnevelés módszere és eszközei. (Gyakorlati módszer. — A vezető egyénisége. — A légkör. — A szuggesztív módszer. — Erkölcsi megbeszélések. Foerster Fr. Vilmos módszere. Példák. — Az első cserkésztörvény megbeszélése. — Témák a fiúkkal való megbeszélésre. — Törvény. — A magyar cserkész mintaképei. — A világ nagy cserkészei. — Erkölcsi kérdések. — Vallási témák. — Nemzeti problémák. — Két példa: „Az átütött ércapu.“ „A nagy király hírnöke.“ — Napi jótett. — Munka. — Játék. — Fogadalom. — Önállóságra nevelés. — Veszedelmek a cserkészetben.)	64
3. A fegyelem a cserkészetben. (Anarchia és rendőri fegyelem. A keresztény fegyelem. — Büntetés és elégtétel. — A helyes büntető eljárás. — Büntetésnemek. — Ki büntessen? — Becsületbírótság.)	98
NEGYPEDIK FEJEZET: A magyar cserkésztábor pedagógiája. (A tábor lelke. — Amerikai, angol, német cserkésztáborok. — Robinzon. — Robinzon életiskolája a táborban. — A magyar cserkésztábor: Magyarország kicsiben. — Honfoglalás és államalkotás. — A tábori élet hatásai.)	113
ÖTÖDIK FEJEZET: Őrsvezető-képzés	126
1. A jó őrsvezető	126
2. Előfeltételek	129
3. Az őrsvezetői próba	130
4. Kiképzés	134
II. RÉSZ: A CSERKÉSZET GYAKORLATI MUNKÁJA.	
ELSŐ FEJEZET: A cserkészet gyakorlati programja általában. (Munkaterv. — Őrs, raj, csapat. — A cserkészetthon. — Rendgyakorlatok és napi torna. — Játék, Sport. — Műhelymunka. — Tanfolyamok. — Unnepélyek. Kiállítások. — Művészetek. — Céllövészet. — Vízi cserkészet. — Katonai mozzanatok. — Próbáztatás módja.)	139

MASODIK FEJEZET: A cserkészmunka megindítása. (Az indítás. — Téves nézetek. — A vezető előkészülete. — A szervező testület szerepe. — A toborzás módja.)	155
HARMADIK FEJEZET: A próbaidősök (jelöltek) kiképzése. (A tizenkét első összjevetel és az első kirándulás teljes programja, módszeres feldolgozással.)	159
NEGYEDIK FEJEZET: A II. osztályú próba anyaga és feldolgozása. (A teljes anyag, vagy utalás arra, hogy hol található, s az oktatás módszere).	185
ÖTÖDIK FEJEZET: Az I. osztályú próba anyaga és feldolgozása. (Anyag és módszer.)	219
HATODIK FEJEZET: A különpróbák	237
HETEDIK FEJEZET: A kirándulás. (Jelentősége, helye, programja, felszerelés, menet, stb.)	239
NYOLCADIK FEJEZET: A tábor szervezés technikája	247
1. A táborozás előfeltételei	247
2. A táborozás előkészítése	255
3. Táborépítés	260
4. A tábori élet megszervezése	265
5. Befejező munkák	274
KILENCEDIK FEJEZET: A mozgótábor. (Mozgótábor és turistaság, szervezés, téli és külföldi táborok.)	276
TIZEDIK FEJEZET: Alaki kiképzés. — Formai egység	285
1. A vezénylés	286
2. Gyakorlati kiképzés	289
3. Szolgálati rend	292
TIZENEGYEDIK FEJEZET: A cserkészeszeme továbbfejlődése. (Vízicserkészek, öregcserkészek, kiscserkészek, tanonccserkészek, a falu cserkésze, magános cserkészek, leánycserkészet.)	295

III. RÉSZ: A CSERKÉSZET SZERVEZETE.

ELSŐ FEJEZET: Új csapat megszervezése	309
MASODIK FEJEZET: A tiszti próba	317
HARMADIK FEJEZET: Csapat-ügykezelés	321
NEGYEDIK FEJEZET: Táborozási szabályzat	327
ÖTÖDIK FEJEZET: A Magyar Cserkészsövetség szervei	335
HATODIK FEJEZET: Gazdasági kérdések	342

FÜGGELÉK.

1. A cserkészet világhelyzete	347
2. A magyar cserkészmozgalom ismertetése	352
3. Cserkészirodalom. (Magyar és külföldi irodalom.)	356
4. A cserkészfogalom szertartása	360
5. Hogyan fogjunk munkához?	362